This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

3 3433 02267827 4

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PLATONIS

OPERA.

CUM SCHOLIIS A RUHNKENIO

COLLECTIS

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.

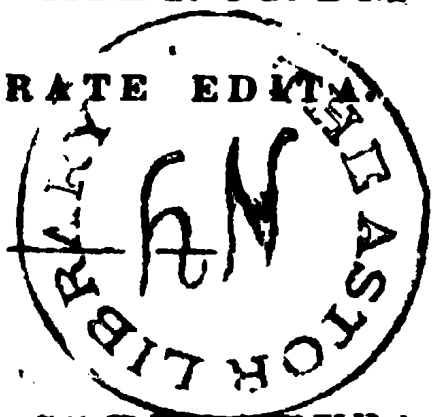

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS III.

Insunt: *Gorgias*, *Ion*, *Philebus*, *Menon*.

LIPSIAE

SUMTIBUS ET TYPIS CAROLI TAUCHNITII.

1829.

Digitized by Google

Digitized by Google

EDITIONVM
QVATVOR DIALOGORVM
HOC VOL. COMPREHENSORVM
ALIORVMQVE LIBELLORVM INDEX.

Editio Gorgiae et Euthydemi, a Mart. Iosepho Routhio curata, est Vol. II. p. 5. s. accuratius indicata. Adhibuit codicem chartac., nec admodum vetustum nec integrum bibl. Bodleianae, qui Gorgiam continet, tum varias lectt. cod. Paris. (v. loc. antea laud.) cuius margini, praesertim ab initio usque ad medium Gorgiam scholia adscripta sunt. Praeterea usus est pluribus Casauboni et Waldgravii adnotatt. scriptis. Habuit vero etiam apographum cod. Reg. Paris. (in Catal. MDCCCXXII.), chartacei, manu Angeli Vergicii Cretensis Venet. a. 1553. exarati, quo continentur Olympiodori Scholia in Gorgiam, Alcibiadem I., Phaedonem et Philebum. Inde edidit (p. 561 — 567.) praefationem Scholiis Olympiodori in Gorgiam praemissam, quam, quoniam longior est, nec multa eximia continet, et a Findeisenio Hörstelioque repetita est, nolui huic editioni adiici.

Digitized by Google

Platonis Gorgias graece, ad fidem codd. mss. August et Meermann. versionisque Ficini recensuit emendavit explicavit, indicemque verborum graecorum copiosissimum adiecit Christi. Godofr. Findeisenius, A. A. M. Gothae et Amst. 1796. 8. Lectiones duorum codd. cum eo communicaverat I. F. Fischerus, qui de eorum indole exposuerat in Notitia codd. Plat. editioni tertiae quatuor priorum Plat. Diall. praemissa p. 199. et 201. Meermannianus fuit cod. chartac. form. mai. circiter 14. saec. scriptus, praeter Gorgiam continens orat. Aristidis; Augustanus chart. saec. 14. aut 15. Gorgiam et Phaedonem atque scholia in plures diall. Platt. habet. Absoluto suo labore editor accepit Routhii editionem, unde enotatam scripturae differentiam et codd. a R. adhibitorum lectionem subiici editioni suae iussit, cui, mortuo interea Findeisenio, praefatus est b. Io. Gottlob. Haasius, Medic. Prof. Ord. Lips.

Πλατωνος Γοργιας η περι ρητορικης. Platons Gorgias oder von der Redekunst, worin Plato zeigt, dass Sokrates das Sittengesetz gegen die Volksführer bis zum Tode behauptet und geübt hat, mit einem Commentar nebst Anhange, worin die Vorrede des Olympiodorus zu den Scholien über den Gorgias und die brauchbarsten Anmerkungen aus Routh mitgetheilt sind; herausgegeben von Ludw. Hörstel d. Weltw. Doct. und ord. Lehrer am Kathar. zu Braunschweig. Göttingen 1797. 8. Non erat, cur hanc editionem (nec ab Heindorfio memoratam) conferrem diligenter, in qua oratio Plat. e Steph. edit. descripta, interpretum pleraeque adnotationes repetitae et auctae nonnullis ab editore in usum inniorum lectorum sunt.

L. T. Heindorfii Editiones Gorgiae cum aliis diall. duae memoratae sunt T. I. p. XV.

Digitized by Google

Ionis una ad manus fuit editio, sola varietate cod. Ven. memorabilis: Platonis Dialogus Io, sive de furore poëtarum ad fidem codicis Venetiani veterumque editionum revocatus una cum Serrani interpretatione latina editus et animadversionibus illustratus a Marco Guiliemo Müller, ill. Gymnasii Altonani Subrect. Hamburgi (1792.) 8. Venetus codex olim Bessarionis fuit, n. CLXXXIX. saec. XII. circiter exaratus eumque cum ed. Steph. Mülleri gratia contulit Morellius, bibliothecae S. Marci praefectus eruditissimus et humanissimus. Adhibuit editor etiam anglicam Sydenhamii versionem cum adnott. — Wolfii editio huius dial. promissa, de qua T. II. p. VII. l. 1. non prodiit.

Philebus. Platonis Dialogi duo, Philebus et Symposium graece, ex recens. Henr. Stephani varietate lectionis animadversionibusque criticis illustrati a Io. Frid. Fischero. L. 1776. 8. Ueber das Wahre, Gute und Schöne; drey Dialogen des Plato. Theaetetos. Philebos. Hippias d. gr. Insbesondere für iunge Theologen, nach einem berichtigten Texte übersetzt und mit Einleitungen, nebst erläuternden Anmerkungen, welche besonders die Sachen betreffen, versehen, von Fr. Hülsemann, D. d. Philos. u. Direct. d. Stadtsch. in Osterode am Harz. (Leipzig. 1807. II. 8.) Erster Theil. Theaetetos und (p. 209.) Philebos. Ea editione me tum, quum Theaetetum tractarem, non usum esse, (v. T. I. p. XVI.) non magnopere dolui. Commentarius in Philebum legitur T. II. p. 554. ss. unde, quorum aliquis esset usus, excerpsi, et maxime, quae e Cel. Schützii Lectt. Platonic. part. II. — IV. attulit.

Partem huius dialogi critice et subtiliter tractavit eruditiss. et amiciss. Ludov. Frid. Otto Baumgarten-Crusius (Prof. nunc Ienensis acad.) in Dissert. I. de Philebo Platonico L. 1809. 4.

Digitized by Google

De Menonis editione tertia Biesteri dictum est T. I. p. XV. Prima prodierat Berol. 1780. secunda 1790. Plura sunt in tertia editione, Buttmanni inprimis ope, emendata. Neque tamen adhibita est editio haec:

Platonis dialogi IV., Meno, Alcibiades primus, Phaedo, Phaedrus, graece ad editionem Henrici Stephani expressi. Viennae typis I. Th. Nob. de Trattnern, 1784. 8. Alterus subiunxit codd. Vindobb. lectiones varias et ad Menonem quidem e cod. bibl. Caes. Vindob. qui est inter codd. philosophh. graecos n. XXI. quam varietatem, quia liber rarior est, integram repetii.

Praeterea scholia nova e cod. Clarkiano, quum nuper Gaisfordi Catalogus codd. Clark. (de quo T. II. p. X.) in manus meas venerit, et alia ex aliis codd. addidi Rhunkenianis, ita tamen, ut quum in Clark. cod. copiosiora essent scholia in Gorgiam, in his non pauca parum utilia, seligerem probabiliora. Nolui autem iis, quae Bröndtstedius e cod. Paris. in Bredowii Epistt. Pariss. p. 149. s. et quae ex aliis codd. ill. Creuzerus in Lectt. Platt. subiunctis Plotino de pulcrit. p. 469. ss. attulerunt, scholiis in Gorgiam augeri hanc collectionem. Ab eodem quem postremum laudavi, Viro doct. etiam Scholia pauca nova ad Phileb. et Ion. ibid. p. 532. et 534. prolata sunt.

Digitized by Google

ΓΟΡΓΙΑΣ

Η

ΠΕΡΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ.

ΑΝΑΤΡΕΠΤΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ.

ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ,

ΓΟΡΓΙΑΣ, ΠΩΛΟΣ.

Πολέμου καὶ μάχης φασὶ χρῆναι, ὦ Σώκρατες, οὕτω μεταλαγχάνειν. ΣΩ. Ἀλλ' ἦ, τὸ λεγόμενον, κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν καὶ ὑστεροῦμεν; ΚΑΛ. Καὶ μάλα γε ἀστείας ἑορτῆς· πολλὰ γὰρ καὶ καλὰ Γοργίας ἡμῖν ὀλίγον πρότερον ἐπεδείξατο. ΣΩ. Τούτων μέντοι, ὦ Καλλίκλεις, αἴτιος Χαιρεφῶν ὅδε, ἐν ἀγορᾷ ἀναγκάσας ἡμᾶς διατρίψαι. ΧΑΙ. Οὐδὲν πρᾶγμα, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ γὰρ καὶ ἰάσομαι. φίλος γάρ μοι Γοργίας· ὥστ' ἐπιδείξεται ἡμῖν, εἰ

Digitized by Google

μὲν δοκεῖ, νῦν, ἐὰν δὲ βούλῃ, εἰσαῦθις. ΚΑΛ. Τί δέ, ὦ Χαιρεφῶν; ἐπιθυμεῖ Σωκράτης ἀκοῦσαι Γοργίου; ΧΑΙ. Ἐπ' αὐτό γέ τοι τοῦτο πάρεσμεν. ΚΑΛ. Οὐκοῦν ὅταν βούλησθε παρ' ἐμὲ ἥκειν οἴκαδε, παρ' ἐμοὶ Γοργίας καταλύει καὶ ἐπιδείξεται ὑμῖν. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ' ἆρα ἐθελήσειεν ἂν ἡμῖν διαλεχθῆναι; βούλομαι γὰρ πυθέσθαι παρ' αὐτοῦ, τίς ἡ δύναμις τῆς τέχνης τοῦ ἀνδρὸς καὶ τί ἐστιν, ὃ ἐπαγγέλλεταί τε καὶ διδάσκει· τὴν δὲ ἄλλην ἐπίδειξιν εἰσαῦθις, ὥσπερ σὺ λέγεις, ποιησάσθω. ΚΑΛ. Οὐδὲν οἷον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸ ἓν τοῦτ' ἦν τῆς ἐπιδείξεως· ἐκέλευε γοῦν νῦν δὴ ἐρωτᾶν ὅ, τι τις βούλοιτο τῶν ἔνδοι ὄντων, καὶ πρὸς ἅπαντα ἔφη ἀποκρινεῖσθαι. ΣΩ. Ἦ καλῶς λέγεις. ὦ Χαιρεφῶν, ἔρου αὐτόν. ΧΑΙ. Τί ἔρωμαι; ΣΩ. Ὅστις ἐστί. ΧΑΙ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Ὥσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανεν ὢν ὑποδημάτων δημιουργός, ἀπεκρίνατο ἂν δήπου σοι ὅτι σκυτοτόμος· ἢ οὐ μανθάνεις ὃ λέγω; ΧΑΙ. Μανθάνω καὶ ἐρήσομαι. Εἰπέ μοι, ὦ Γοργία, ἀληθῆ λέγει Καλλικλῆς ὅδε, ὅτι ἐπαγγέλλῃ ἀποκρίνεσθαι ὅ, τι ἄν τίς σε ἐρωτᾷ; ΓΟΡ. Ἀληθῆ, ὦ Χαιρεφῶν· καὶ γὰρ δὴ νῦν αὐτὰ ταῦτα ἐπηγγελλόμην, καὶ λέγω ὅτι οὐδείς μέ πω ἠρώτηκε καινὸν οὐδὲν πολλῶν ἐτῶν. ΧΑΙ. Ἦ που ἄρα ῥᾳδίως ἀποκρινῇ, ὦ Γοργία; ΓΟΡ. Πάρεστι τούτου πεῖραν, ὦ Χαιρεφῶν, λαμβάνειν. ΠΩΛ. Νὴ Δία, ἂν δέ γε βούλῃ, ὦ Χαιρεφῶν, ἐμοῦ. Γοργίας μὲν γὰρ καὶ ἀπειρηκέναι μοι δοκεῖ· πολλὰ γὰρ

Digitized by Google

ἄρτι διελήλυθε. ΧΑΙ. Τί δέ, ὦ Πῶλε; οἴει σὺ κάλλιον ἂν Γοργίου ἀποκρίνασθαι; ΠΩΛ. Τί δὲ τοῦτο, ἐὰν σοί γε ἱκανῶς; ΧΑΙ. Οὐδέν· ἀλλ' ἐπειδὴ σὺ βούλει, ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἐρώτα. ΧΑΙ. Ἐρωτῶ δή· εἰ ἐτύγχανε Γοργίας ἐπιστήμων ὢν τῆς τέχνης, ἥσπερ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἡρόδικος, τίνα ἂν αὐτὸν ὀνομάζομεν δικαίως; οὐχ ὅπερ ἐκεῖνον; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΧΑΙ. Ἰατρὸν ἄρα φάσκοντες αὐτὸν εἶναι καλῶς ἂν ἐλέγομεν. ΠΩΛ. Ναί. ΧΑΙ. Εἰ δέ γε, ἥσπερ Ἀριστοφῶν ὁ Ἀγλαοφῶντος, ἢ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἔμπειρος ἦν τέχνης, τίνα ἂν αὐτὸν ὀρθῶς ἐκαλοῦμεν; ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι ζωγράφον. ΧΑΙ. Νῦν δ' ἐπειδὴ τίνος τέχνης ἐπιστήμων ἐστί, τίνα ἂν καλοῦντες αὐτὸν ὀρθῶς καλοῖμεν; ΠΩΛ. Ὦ Χαιρεφῶν, πολλαὶ τέχναι ἐν ἀνθρώποις εἰσὶν ἐκ τῶν ἐμπειριῶν ἐμπείρως εὑρημέναι· ἐμπειρία μὲν γὰρ ποιεῖ τὸν αἰῶνα ἡμῶν πορεύεσθαι κατὰ τέχνην, ἀπειρία δὲ, κατὰ τύχην. ἑκάστων δὲ τούτων μεταλαμβάνουσιν ἄλλοι ἄλλων ἄλλως, τῶν δὲ ἀρίστων, οἱ ἄριστοι· ὧν καὶ Γοργίας ἐστὶν οὗτος, καὶ μετέχει τῆς καλλίστης τῶν τεχνῶν. ΙΙΙ. ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ Γοργία, φαίνεται Πῶλος παρεσκευάσθαι εἰς λόγους· ἀλλὰ γάρ, ὃ ὑπέσχετο Χαιρεφῶντι, οὐ ποιεῖ. ΓΟΡ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τὸ [δὴ] ἐρωτώμενον οὐ πάνυ μοι φαίνεται ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλὰ σύ, εἰ βούλει, ἔρου αὐτόν. ΣΩ. Οὔκ, εἰ αὐτῷ γε σοὶ βουλομένῳ ἐστὶν ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ πολὺ ἂν ἥδιον σέ. δῆλος γάρ μοι Πῶλος καὶ ἐξ ὧν εἴρηκεν, ὅτι τὴν καλουμένην ῥητορικὴν μᾶλλον μεμελέτηκεν,

Digitized by Google

ἢ διαλέγεσθαι. ΠΩΛ. Τί δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι, ὦ Πῶλε, ἐρομένου Χαιρεφῶντος, τίνος Γοργίας ἐπιστήμων τέχνης, ἐγκωμιάζεις μὲν αὐτοῦ τὴν τέχνην, ὥσπερ τινὸς ψέγοντος, ἥτις δέ ἐστιν, οὐκ ἀπεκρίνω. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἀπεκρινάμην, ὅτι εἴη ἡ καλλίστη; ΣΩ. Καὶ μάλα· ἀλλ' οὐδεὶς ἐρωτᾷ ποία τις εἴη ἡ Γοργίου τέχνη, ἀλλὰ τίς, καὶ ὄντινα δέοι καλεῖν τὸν Γοργίαν. ὥσπερ τὰ ἔμπροσθέν σοι ὑπετείνατο Χαιρεφῶν, καὶ αὐτῷ καλῶς καὶ διὰ βραχέων ἀπεκρίνω· καὶ νῦν οὖν οὕτως εἰπέ, τίς ἡ τέχνη, καὶ τίνα Γοργίαν καλεῖν χρὴ ἡμᾶς· μᾶλλον δὲ, ὦ Γοργία, αὐτὸς ἡμῖν εἰπέ, τίνα σε χρὴ καλεῖν, ὡς τίνος ἐπιστήμονα τέχνης. ΓΟΡ. Τῆς ῥητορικῆς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ῥήτορα ἄρα χρή σε καλεῖν; ΓΟΡ. Ἀγαθόν γε, ὦ Σώκρατες, εἰ δή, ὅ γε εὔχομαι εἶναι, ὡς ἔφη Ὅμηρος, βούλει με καλεῖν. ΣΩ. Ἀλλὰ βούλομαι. ΓΟΡ. Κάλει δή. ΣΩ. Οἰκοῦν καὶ ἄλλους σε φῶμεν δυνατὸν εἶναι ποιεῖν; ΓΟΡ. Ἐπαγγέλλομαί γε δὴ ταῦτα οὐ μόνον ἐνθάδε, ἀλλὰ καὶ ἄλλοθι. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἐθελήσαις ἄν, ὦ Γοργία, ὥσπερ νῦν διαλεγόμεθα, διατελέσαι τὸ μὲν ἐρωτῶν, τὸ δ' ἀποκρινόμενος, τὸ δὲ μῆκος τῶν λόγων τοῦτο, οἷον καὶ Πῶλος ἤρξατο, εἰσαῦθις ἀποθέσθαι; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. ἀλλ' ὅπερ ὑπισχνῇ, μὴ ψεύσῃ, ἀλλὰ ἐθέλησον κατὰ βραχὺ τὰ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι. ΓΟΡ. Εἰσὶ μέν, ὦ Σώκρατες, ἔνιαι τῶν ἀποκρίσεων ἀναγκαῖαι διὰ μακρῶν τοὺς λόγους ποιεῖσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ πειράσομαί γε ὡς διὰ βραχυτάτων. καὶ γὰρ αὖ καὶ

Digitized by Google

τοῦτο ἓν ἐστιν ὧν φημί, μηδένα ἂν ἐν βραχυτέροις ἐμοῦ τὰ αὐτὰ εἰπεῖν. ΣΩ. Τούτου μὲν δεῖ, ὦ Γοργία, καί μοι ἐπίδειξιν αὐτοῦ τούτου ποιησαι, τῆς βραχυλογίας, μακρολογίας δὲ εἰσαῦθις. ΓΟΡ. Ἀλλὰ ποιήσω, καὶ οὐδενὸς φήσεις βραχυλογωτέρου ἀκοῦσαι. IV. ΣΩ. Φέρε δή — ῥητορικῆς γὰρ φῂς ἐπιστήμων τέχνης εἶναι, καὶ ποιῆσαι ἂν καὶ ἄλλον ῥήτορα — ἡ ῥητορικὴ περὶ τί τῶν ὄντων τυγχάνει οὖσα; ὥσπερ ἡ ὑφαντικὴ περὶ τὴν τῶν ἱματίων ἐργασίαν· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ μουσικὴ περὶ τὴν τῶν μελῶν ποίησιν; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Γοργία, ἄγαμαί σου τὰς ἀποκρίσεις, ὅτι ἀποκρίνῃ ὡς οἷόν τε διὰ βραχυτάτων. ΓΟΡ. Πάνυ γὰρ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐπιεικῶς τοῦτο ποιεῖν. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἴθι δή μοι ἀπόκριναι οὕτω καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς, περὶ τί τῶν ὄντων ἐστὶν ἐπιστήμη; ΓΟΡ. Περὶ λόγους. ΣΩ. Ποίους τούτους, ὦ Γοργία; ἆρα, οἳ δηλοῦσι τοὺς κάμνοντας ὡς ἂν διαιτώμενοι ὑγιαίνοιεν; ΓΟΡ. Οὔ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα περὶ πάντας γε τοὺς λόγους ἡ ῥητορικὴ ἐστιν. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν λέγειν γε ποιεῖ δυνατούς. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ ὧνπερ λέγειν, καὶ φρονεῖν; ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἡ ἰατρικὴν ἐν νῦν δὴ λέγομεν ἰατρικήν, περὶ τῶν καμνόντων ποιεῖ δυνατοὺς εἶναι φρονεῖν καὶ λέγειν; ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ ἡ ἰατρικὴ ἄρα, ὡς ἔοικε, περὶ λόγους ἐστί. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τοὺς γε περὶ τὰ νοσήματα; ΓΟΡ. Μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἡ γυμναστικὴ περὶ

Digitized by Google

λόγους ἐστὶ τοὺς περὶ εὐεξίαν τε τῶν σωμάτων καὶ κακεξίαν; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι, ὦ Γοργία, οὕτως ἔχουσιν· ἑκάστη αὐτῶν περὶ λόγους ἐστὶ τοὺτους, οἳ τυγχάνουσιν ὄντες περὶ τὸ πρᾶγμα, οὗ ἑκάστη ἐστὶν ἡ τέχνη. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν δή ποτε τὰς ἄλλας τέχνας οὐ ῥητορικὰς καλεῖς, οὔσας περὶ λόγους, εἴπερ ταύτην ῥητορικὴν καλεῖς, ἣ ἂν ᾖ περὶ λόγους; ΓΟΡ. Ὅτι, ὦ Σώκρατες, τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν περὶ χειρουργίας τε καὶ τοιαύτας πράξεις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πᾶσά ἐστιν ἡ ἐπιστήμη, τῆς δὲ ῥητορικῆς οὐδέν ἐστι τοιοῦτον χειρούργημα, ἀλλὰ πᾶσα ἡ πρᾶξις καὶ ἡ κύρωσις διὰ λόγων ἐστί· διὰ ταῦτ᾽ ἐγὼ τὴν ῥητορικὴν τέχνην ἀξιῶ εἶναι περὶ λόγους, ὀρθῶς λέγων, ὃς ἐγώ φημι. V. ΣΩ. Ἆρ᾽ οὖν μανθάνω οἵαν αὐτὴν βούλει καλεῖν· τάχα δὲ εἴσομαι σαφέστερον· ἀλλ᾽ ἀπόκριναι. εἰσὶν ἡμῖν τέχναι· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Πασῶν δὴ οἶμαι τῶν τεχνῶν, τῶν μὲν ἐργασία τὸ πολύ ἐστι καὶ λόγου βραχέος δέονται, ἔνιαι δὲ οὐδενός, ἀλλὰ τὸ τῆς τέχνης περαίνοιτο ἂν καὶ διὰ σιγῆς, οἷον γραφικὴ καὶ ἀνδριαντοποιΐα, καὶ ἄλλαι πολλαί. τὰς τοιαύτας μοι δοκεῖς λέγειν, περὶ ἃς οὐ φῂς τὴν ῥητορικὴν εἶναι· ἢ οὔ; ΓΟΡ. Πάνυ μὲν οὖν καλῶς ὑπολαμβάνεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἑτέραι δέ γέ εἰσι τῶν τεχνῶν αἳ διὰ λόγου πᾶν περαίνουσι, καὶ ἔργου, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἢ οὐδενὸς προσδέονται, ἢ βραχέος πάνυ, οἷον ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἡ λογιστικὴ καὶ ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἡ πεττευτικὴ

Digitized by Google

γε, καὶ ἄλλαι πολλαὶ τέχναι· ἐὰν ἔνιαι σχεδόν τι ἴσους τοὺς λόγους ἔχουσι ταῖς πράξεσιν, αἱ δὲ πολλαὶ πλείους· καὶ τοπαράπαν πᾶσα ἡ πρᾶξις καὶ τὸ κῦρος αὐταῖς διὰ λόγων ἐστί. τῶν τοιούτων τινά μοι δοκεῖς λέγειν καὶ τὴν ῥητορικήν. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' οὔτι τούτων γε οὐδεμίαν οἶμαί σε βούλεσθαι ῥητορικὴν καλεῖν· οὐχ ὅτι τῷ ῥήματι οὕτως εἶπες, ὅτι ἡ διὰ λόγου τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορική ἐστι, καὶ ὑπολάβοι ἄν τις, εἰ βούλοιτο δυσχεραίνειν τοῖς λόγοις, τὴν ἀριθμητικὴν ἄρα ῥητορικήν, ὦ Γοργία, λέγεις; ἀλλ' οὐκ οἶμαί σε οὔτε τὴν ἀριθμητικήν, οὔτε τὴν γεωμετρίαν, ῥητορικὴν λέγειν. ΓΟΡ. Ὀρθῶς γὰρ οἴει, ὦ Σώκρατες, καὶ δικαίως ὑπολαμβάνεις. VI. ΣΩ. Ἴθι νῦν, καὶ σὺ τὴν ὑπόκρισιν ἣν ἠρόμην, διαπέρανον. ἐπεὶ γὰρ ἡ ῥητορικὴ τυγχάνει μὲν οὖσα τούτων τις τῶν τεχνῶν τῶν ὁ πολὺ λόγῳ χρωμένων, τυγχάνουσι δὲ καὶ ἄλλαι οἷαῦται οὖσαι, πειρῶ εἰπεῖν, ἡ περὶ τί ἐν λόγοις τὸ κῦρος ἔχουσα, ῥητορική ἐστιν· ὥσπερ ἄν εἴ τίς με ἔροιτο ὧν νῦν δὴ ἔλεγον περὶ ἡστινοσοῦν τῶν τεχνῶν, ὦ Σώκρατες, τίς ἐστιν ἡ ἀριθμητικὴ τέχνη, εἴποιμ' ἂν αὐτῷ, ὥσπερ σὺ ἄρτι, ὅτι τῶν διὰ λόγου τις τὸ κῦρος ἐχουσῶν· καὶ εἴ με ἐπανέροιτο, τῶν περὶ τί, εἴποιμ' ἄν, ὅτι τῶν περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ περιττὸν γνῶσις, ὅσα ἂν ἑκάτερα τυγχάνῃ ὄντα. εἰ δ' αὖ ἔροιτο, τὴν δὲ λογιστικὴν τίνα καλεῖς τέχνην; εἴποιμ' ἄν, ὅτι καὶ αὕτη ἐστὶ τῶν λόγῳ τὸ πᾶν κυρουμένων· καὶ εἰ ἐπανέροιτο, ἡ περὶ τί, εἴποιμ' ἄν,

Digitized by Google

ὥσπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ ξυγγραφόμενοι, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἡ ἀριθμητικὴ, [καὶ] ἡ λογιστικὴ ἔχει· (περὶ τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι τό τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν.) διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πῶς ἔχει πλήθους, ἐπισκοπεῖ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον ἡ λογιστική. καὶ εἴ τις τὴν ἀστρονομίαν ἀνέροιτο, ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ αὕτη λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, οἱ δὲ λόγοι οἱ τῆς ἀστρονομίας, εἰ φαίη, περὶ τί εἰσιν, ὦ Σώκρατες, εἴποιμ' ἄν, ὅτι περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, πῶς πρὸς ἄλληλα τάχους ἔχει. ΓΟΡ. Ὀρθῶς γε λέγων σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σύ, ὦ Γοργία· τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ οὖσα ἡ ῥητορικὴ τῶν λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων τις· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα· ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ τί; τί ἐστι τοῦτο τῶν ὄντων, περὶ οὗ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσίν, οἷς ἡ ῥητορικὴ χρῆται; ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄριστα. VII. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Γοργία, ἀμφισβητήσιμον καὶ τοῦτο λέγεις, καὶ οὐδέν πω σαφές. οἶμαι γάρ σε ἀκηκοέναι ἐν τοῖς ξυμποσίοις ἀδόντων ἀνθρώπων τοῦτο τὸ σκολιόν, ἐν οἷς καταριθμοῦνται ᾄδοντες, ὅτι ὑγιαίνειν μὲν ἄριστόν ἐστι, τὸ δὲ δεύτερον, καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ, ὡς φησιν ὁ ποιητὴς τοῦ σκολιοῦ, τὸ πλουτεῖν ἀδόλως. ΓΟΡ. Ἀκήκοα γάρ· ἀλλὰ πρὸς τί λέγεις τοῦτο; ΣΩ. Ὅτι σοι αὐτίκα ἂν παρασταῖεν οἱ δημιουργοὶ τούτων, ὧν ἐπῄνεσεν ὁ τὸ σκολιὸν ποιή-

Digitized by Google

σας, ἰατρός τε καὶ παιδοτρίβης καὶ χρηματιστής, καὶ εἶποι πρῶτον μὲν ὁ ἰατρός, „ὅτι, ὦ Σώκρατες, ἐξαπατᾷ σε Γοργίας· οὐ γὰρ ἔστιν ἡ τούτου τέχνη περὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἡ ἐμή." εἰ οὖν αὐτὸν ἐγὼ ἐροίμην, „σὺ δὲ τίς ὢν ταῦτα λέγεις; εἶποι ἂν ἴσως," ὅτι ἰατρός. „τί οὖν λέγεις; ἡ τὸ τῆς σῆς τέχνης ἔργον μέγιστόν ἐστιν ἀγαθόν;" Πῶς γὰρ οὔ, φαίη ἂν ἴσως, ὦ Σώκρατες, ὑγίεια; τί δ' ἐστὶ μεῖζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγιείας; εἰ δ' αὖ μετὰ τοῦτον ὁ παιδοτρίβης εἶπoι, „ὅτι θαυμάζοιμί τ' ἄν, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτὸς, εἴ σοι ἔχει Γοργίας μεῖζον ἀγαθὸν ἐπιδεῖξαι τῆς αὑτοῦ τέχνης, ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς·" εἴποιμ' ἂν αὖ καὶ πρὸς τοῦτον, „σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε; καὶ τί τὸ σὸν ἔργον;" „παιδοτρίβης, φαίη ἄν, τὸ δὲ ἔργον μου ἐστί, καλοὺς τε καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα." Μετὰ δὲ τὸν παιδοτρίβην εἶποι ἂν ὁ χρηματιστὴς, ὡς ἐγῷμαι, πάνυ καταφρονῶν ἁπάντων, „σκόπει δῆτα, ὦ Σώκρατες, εἰ σοι πλούτου φανῇ τι μεῖζον ἀγαθὸν ὄν, ἢ παρὰ Γοργίᾳ, ἢ παρ' ἄλλῳ ὁτῳοῦν." φαῖμεν ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν, τί δὲ δή; ἡ σὺ τούτου δημιουργός; φαίη ἄν. Τίς ὤν; χρηματιστής. τί οὖν; κρίνεις σὺ μέγιστον ἀνθρώποις ἀγαθὸν [εἶναι] πλοῦτον; φήσομεν· πῶς γὰρ οὔκ; ἐρεῖ. Καὶ μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ' αὐτῷ τέχνην μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σήν, φαῖμεν ἂν ἡμεῖς. δῆλον οὖν ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροιτ' ἄν, „καὶ τί ἐστι τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρινάσθω

Digitized by Google

Γοργίας." ἴθι οὖν νομίσας, ὦ Γοργία, ἐρωτᾶσθαι καὶ ὑπ' ἐκείνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἀπόκριναι, τί ἐστι τοῦτο ὃ φὴς σὺ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ σὲ δημιουργὸν εἶναι αὐτοῦ. ΓΟΡ. Ὅπερ ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγιστον ἀγαθόν, καὶ αἴτιον ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὑτοῦ πόλει ἑκάστῳ. ΣΩ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις; ΓΟΡ. Τὸ πείθειν ἔγωγ' οἷόν τ' εἶναι τοῖς λόγοις καὶ ἐν δικαστηρίῳ δικαστάς, καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτάς, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστάς, καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντί, ὅστις ἂν πολιτικὸς ξύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἕξεις τὸν ἰατρόν, δοῦλον δὲ τὸν παιδοτρίβην· ὁ δὲ χρηματιστὴς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος καὶ οὐχ αὑτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη.

VIII. ΣΩ. Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ Γοργία, ἐγγύτατα, τὴν ῥητορικὴν ἥντινα τέχνην ἡγῇ εἶναι, καί, εἴ τι ἐγὼ ξυνίημι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ· ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι, ἢ πειθὼ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν; ΓΟΡ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλά μοι δοκεῖς ἱκανῶς ὁρίζεσθαι. ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς. ΣΩ. Ἄκουσον δή, ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθι ὅτι, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, εἴπερ τις ἄλλος ἄλλῳ διαλέγεται, βουλόμενος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο περὶ ὅτου ὁ λόγος ἐστί, καὶ ἐμὲ εἶ-

Digitized by Google

ναι τούτων ἕνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σέ. ΓΟΡ. Τί οὖν δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐρῶ νῦν. ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς πειθώ, ἥτις ποτ' ἐστὶν ἣν σὺ λέγεις, καὶ περὶ ὧντινων πραγμάτων ἐστὶ πειθὼ, σαφῶς μὲν εὖ ἴσθ' ὅτι οὐκ οἶδα· οὐ μὴν ἀλλ' ὑποπτεύω γε ἣν οἶμαί σε λέγειν, καὶ περὶ ὧν· οὐδὲν μέντοι ἧττον ἐρήσομαί σε, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν πειθὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς, καὶ περὶ τίνων αὐτὴν εἶναι. τοῦ οὖν ἕνεκα δὴ αὐτὸς ὑποπτεύων σὲ ἐρήσομαι, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς λέγω; οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ λόγου, ἵνα οὕτω προΐῃ, ὡς μάλιστ' ἂν ἡμῖν καταφανὲς ποιοῖ περὶ ὅτου λέγεται. σκόπει γάρ, εἴ σοι δοκῶ δικαίως ἀνερωτᾶν σε· ὥσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανόν σε ἐρωτῶν, τίς ἐστι τῶν ζωγράφων Ζεῦξις, εἶ μοι εἶπες, ὅτι ὁ τὰ ζῶα γράφων, ἆρ' οὐκ ἂν δικαίως σε ἠρόμην, ὁ τὰ ποῖα τῶν ζώων γράφων, καὶ ποῦ; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρα διὰ τοῦτο ὅτι καὶ ἄλλοι εἰσὶ ζωγράφοι γράφοντες ἄλλα πολλὰ ζῶα; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δέ γε μηδεὶς ἄλλος ἢ Ζεῦξις ἔγραφε, καλῶς ἂν σοι ἀπεκέκριτο. ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς εἰπέ, πότερόν σοι δοκεῖ πειθὼ ποιεῖν ἡ ῥητορικὴ μόνη, ἢ καὶ ἄλλαι τέχναι; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ὅστις διδάσκει ὁτιοῦν πρᾶγμα, πότερον, ὃ διδάσκει, πείθει, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάντων μάλιστα πείθει. ΣΩ. Πάλιν δ' εἰ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγομεν, ὥνπερ νῦν δή, ἡ ἀριθμητικὴ οὐ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος; ΓΟΡ.

Digitized by Google

Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πείθει; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Πειθοῦς ἄρα δημιουργός ἐστι καὶ ἡ ἀριθμητική. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς, ποίας πειθοῦς καὶ περὶ τί, ἀποκρινούμεθά που αὐτῷ, ὅτι τῆς διδασκαλικῆς τῆς περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστί· καὶ τὰς ἄλλας, ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν, τέχνας ἁπάσας ἕξομεν ἀποδεῖξαι πειθοῦς δημιουργοὺς οὔσας, καὶ ἥστινος, καὶ περὶ ὅ, τι· ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ ἀόνη πειθοῦς ἐστὶ δημιουργός. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. **IX.** *ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνη ἀπεργάζεται τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, δικαίως ὥσπερ περὶ τοῦ ζωγράφου, μετὰ τοῦτο ἐπανεροίμεθ' ἂν τὸν λέγοντα, ποίας δὴ πειθοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἡ ῥητορικὴ ἐστι τέχνη; ἢ οὐ δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι ἐπανέρεσθαι; ΓΟΡ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀπόκριναι δή, ὦ Γοργία, ἐπειδὴ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτω. ΓΟΡ. Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες, τῆς ἐν [τοῖς] δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥσπερ καὶ ἄρτι ἔλεγον, καὶ περὶ τούτων ἃ ἐστι δίκαιά τε καὶ ἄδικα. ΣΩ. Καὶ ἐγώ τοι ὑπώπτευον ταύτην σε λέγειν τὴν πειθὼ καὶ περὶ τούτων, ὦ Γοργία· ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς, ἐάν [καὶ] ὀλίγον ὕστερον τοιοῦτόν τί σε ἐπέρωμαι, ὃ δοκεῖ μὲν δῆλον εἶναι, ἐγὼ δ' ἐπανερωτῶ· ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἑξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, σὺ σοῦ ἕνεκα, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα ὑπονοοῦντες προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν*

Digitized by Google

ὅπως ἂν βούλῃ, περαίνῃς. ΓΟΡ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα· καλεῖς τι, μεμαθηκέναι; ΓΟΡ. Καλῶ. ΣΩ. Τί δέ; πεπιστευκέναι; ΓΟΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πότερον οὖν ταυτὸν δοκεῖ σοι εἶναι μεμαθηκέναι καὶ πεπιστευκέναι, καὶ μάθησις καὶ πίστις, ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Οἶμαι μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἄλλο. ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἴει, γνώσῃ δὲ ἐνθένδε· εἰ γάρ τίς σε ἔροιτο, ἆρ' ἔστι τις, ὦ Γοργία, πίστις ψευδὴς καὶ ἀληθής; φαίης ἄν, ὡς ἐγὼ οἶμαι. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δ', ἐπιστήμη ἔστι ψευδὴς καὶ ἀληθής; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Δῆλον γὰρ οὖν ὅτι οὐ ταυτόν ἐστιν. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἵ τέ γε μεμαθηκότες πεπεισμένοι εἰσὶ καὶ οἱ πεπιστευκότες. ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Βούλει οὖν δύο εἴδη θῶμεν πειθοῦς, τὸ μὲν πίστιν παρεχόμενον ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ' ἐπιστήμην; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ποτέραν οὖν ἡ ῥητορικὴ πειθὼ ποιεῖ ἐν δικαστηρίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, περὶ τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων; ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν γίγνεται ἄνευ τοῦ εἰδέναι, ἢ ἐξ ἧς τὸ εἰδέναι; ΓΟΡ. Δῆλον δήπου, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν. ΣΩ. Ἡ ῥητορικὴ ἄρα, ὦ Γοργία, ὡς ἔοικε, πειθοῦς δημιουργός ἐστι πιστευτικῆς, ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς, περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἄδικον. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ ἐστὶ δικαστηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων δικαίων τε πέρι καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ πιστικὸς μόνον. οὔ γὰρ δήπου ὄχλον γ' ἂν δύναιτο

Digitized by Google

τοσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι οὕτω μεγάλα πράγματα. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. Χ. ΣΩ. Φέρε δή, ἴδωμεν τί ποτε καὶ λέγομεν περὶ τῆς ῥητορικῆς. ἐγὼ μὲν γάρ τοι οὐδ' αὐτός πω δύναμαι κατανοῆσαι ὅ, τι λέγω. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἱρέσεως ᾖ τῇ πόλει ξύλλογος, ἢ περὶ ναυπηγῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς δημιουργικοῦ ἔθνους, ἄλλο τι ἢ τότε ὁ ῥητορικὸς οὐ ξυμβουλεύσει; δῆλον γὰρ ὅτι ἐν ἑκάστῃ αἱρέσει τὸν τεχνικώτατον δεῖ αἱρεῖσθαι· οὐδ', ὅταν τειχῶν περὶ οἰκοδομήσεως ἢ λιμένων κατασκευῆς ἢ νεωρίων, ἀλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες· οὐδ' αὖ, ὅταν στρατηγῶν αἱρέσεως πέρι, ἢ τάξεώς τινος πρὸς πολεμίους, ἢ χωρίων καταλήψεως, ξυμβουλὴ ᾖ, ἀλλ' οἱ στρατηγικοὶ τότε ξυμβουλεύσουσιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὔ· ἢ πῶς λέγεις, ὦ Γοργία, τὰ τοιαῦτα; ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε φῂς ῥήτωρ εἶναι καὶ ἄλλους ποιεῖν ῥητορικούς, εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι· καὶ ἐμὲ νῦν νόμισον καὶ τὸ σὸν σπεύδειν. ἴσως γὰρ καὶ τυγχάνει τις τῶν ἔνδον ὄντων μαθητής σου βουλόμενος γενέσθαι· ὡς ἐγώ τινας σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἷ ἴσως αἰσχύνοιντ' ἄν σε ἀνέρεσθαι· ὑπ' ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώμενος νόμισον καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι, „τί ἡμῖν, ὦ Γοργία, ἔσται ἐάν σοι ξυνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει ξυμβουλεύειν οἷοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου μόνον καὶ ἀδίκου; ἢ καὶ περὶ ὧν νῦν δὴ Σωκράτης ἔλεγε;" πειρῶ οὖν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγώ σοὶ πειράσομαι, ὦ Σώκρατες, σαφῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥη-

Digitized by Google

τορικῆς δύναμιν ἅπασαν· αὐτὸς γὰρ καλῶς ὑφηγήσω. οἶσθα γὰρ δήπου, ὅτι τὰ νεώρια ταῦτα καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ τῶν λιμένων κατασκευή, ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους ξυμβουλῆς γέγονε, τὰ δ' ἐκ τῆς Περικλέους, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δημιουργῶν. ΣΩ. Λέγεται ταῦτα, ὦ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους· Περικλέους δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουον ὅτε ξυνεβούλευεν ἡμῖν περὶ τοῦ διὰ μέσου τείχους. ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἵρεσις ᾖ, ὧν δὴ σὺ ἔλεγες, ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς ὅτι οἱ ῥήτορές εἰσιν οἱ ξυμβουλεύοντες καὶ οἱ νικῶντες τὰς γνώμας περὶ τούτων; ΣΩ. Ταῦτα καὶ θαυμάζων. ὦ Γοργία, πάλαι ἐρωτῶ, ἥτις ποτὲ ἡ δύναμίς ἐστι τῆς ῥητορικῆς. δαιμονία γάρ τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγεθος οὕτω σκοποῦντι. XI. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ὦ Σώκρατες, ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἁπάσας τὰς δυνάμεις ξυλλαβοῦσα ὑφ' αὑτῇ ἔχει· μέγα δέ σοι τεκμήριον ἐρῶ. πολλάκις γὰρ ἤδη ἔγωγε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἰατρῶν εἰσελθὼν παρά τινα τῶν καμνόντων, οὐχὶ ἐθέλοντα ἢ φάρμακον πιεῖν ἢ τεμεῖν ἢ καῦσαι παρασχεῖν τῷ ἰατρῷ, οὐ δυναμένου τοῦ ἰατροῦ πεῖσαι, ἐγὼ ἔπεισα, οὐκ ἄλλῃ τινι τέχνῃ ἢ τῇ ῥητορικῇ. φημὶ δὲ καὶ εἰς πόλιν, ὅπῃ βούλει, ἐλθόντα ῥητορικὸν ἄνδρα καὶ ἰατρόν, εἰ δέοι λόγῳ διαγωνίζεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ ξυλλόγῳ, ὁπότερον δεῖ αἱρεθῆναι, ῥήτορα ἢ ἰατρόν, οὐδαμοῦ ἂν φανῆναι τὸν ἰατρόν, ἀλλ' αἱρεθῆναι ἂν τὸν εἰπεῖν δυνατόν, εἰ βούλοιτο. καὶ εἰ

Digitized by Google

ὥσπερ οἱ ἐν τῷ δήμῳ ξυγγραφόμενοι, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα, καθάπερ ἡ ἀριθμητικὴ, [καὶ] ἡ λογιστικὴ ἔχει· (περὶ τὸ αὐτὸ γάρ ἐστι τό τε ἄρτιον καὶ τὸ περιττόν.) διαφέρει δὲ τοσοῦτον, ὅτι καὶ πρὸς αὑτὰ καὶ πρὸς ἄλληλα πῶς ἔχει πλήθους, ἐπισκοπεῖ τὸ περιττὸν καὶ τὸ ἄρτιον ἡ λογιστική. καὶ εἴ τις τὴν ἀστρονομίαν ἀνέροιτο, ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ αὕτη λόγῳ κυροῦται τὰ πάντα, οἱ δὲ λόγοι οἱ τῆς ἀστρονομίας, εἰ φαίη, περὶ τί εἰσιν, ὦ Σώκρατες, εἴποιμ' ἄν, ὅτι περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, πῶς πρὸς ἄλληλα τάχους ἔχει. ΓΟΡ. Ὀρθῶς γε λέγων σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ σύ, ὦ Γοργία· τυγχάνει μὲν γὰρ δὴ οὖσα ἡ ῥητορικὴ τῶν λόγῳ τὰ πάντα διαπραττομένων τε καὶ κυρουμένων τις· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα· ΣΩ. Λέγε δὴ τῶν περὶ τί; τί ἐστι τοῦτο τῶν ὄντων, περὶ οὗ οὗτοι οἱ λόγοι εἰσίν, οἷς ἡ ῥητορικὴ χρῆται; ΓΟΡ. Τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων, ὦ Σώκρατες, καὶ ἄριστα. VII. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Γοργία, ἀμφισβητήσιμον καὶ τοῦτο λέγεις, καὶ οὐδέν πω σαφές. οἶμαι γάρ σε ἀκηκοέναι ἐν τοῖς ξυμποσίοις ἀδόντων ἀνθρώπων τοῦτο τὸ σκολιόν, ἐν οἷς καταριθμοῦνται ᾄδοντες, ὅτι ὑγιαίνειν μὲν ἄριστόν ἐστι, τὸ δὲ δεύτερον, καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ, ὡς φησιν ὁ ποιητὴς τοῦ σκολιοῦ, τὸ πλουτεῖν ἀδόλως. ΓΟΡ. Ἀκήκοα γάρ· ἀλλὰ πρός τί λέγεις τοῦτο; ΣΩ. Ὅτι σοι αὐτίκα ἂν παρασταῖεν οἱ δημιουργοὶ τούτων, ὧν ἐπῆνεσεν ὁ τὸ σκολιὸν ποιή-

Digitized by Google

σας, ἰατρός τε καὶ παιδοτρίβης καὶ χρηματιστής, καὶ εἶποι πρῶτον μὲν ὁ ἰατρός, „ὅτι, ὦ Σώκρατες, ἐξαπατᾷ σε Γοργίας· οὐ γάρ ἐστιν ἡ τούτου τέχνη περὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλ' ἡ ἐμή." εἰ οὖν αὐτὸν ἐγὼ ἐροίμην, „σὺ δὲ τίς ὢν ταῦτα λέγεις; εἶποι ἂν ἴσως," ὅτι ἰατρός. „τί οὖν λέγεις; ἡ τὸ τῆς σῆς τέχνης ἔργον μέγιστόν ἐστιν ἀγαθόν;" Πῶς γὰρ οὔ, φαίη ἂν ἴσως, ὦ Σώκρατες, ὑγίεια; τί δ' ἐστὶ μεῖζον ἀγαθὸν ἀνθρώποις ὑγιείας; εἰ δ' αὖ μετὰ τοῦτον ὁ παιδοτρίβης εἶπεν, „ὅτι θαυμάζοιμί τ' ἄν, ὦ Σώκρατες, καὶ αὐτός, εἴ σοι ἔχει Γοργίας μεῖζον ἀγαθὸν ἐπιδεῖξαι τῆς αὑτοῦ τέχνης, ἢ ἐγὼ τῆς ἐμῆς·" εἴποιμ' ἂν αὖ καὶ πρὸς τοῦτον, „σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε; καὶ τί τὸ σὸν ἔργον;" „παιδοτρίβης, φαίη ἄν, τὸ δὲ ἔργον μου ἐστί, καλοὺς τε καὶ ἰσχυροὺς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα." Μετὰ δὲ τὸν παιδοτρίβην εἴποι ἂν ὁ χρηματιστής, ὡς ἐγῷμαι, πάνυ καταφρονῶν ἁπάντων, „σκόπει δῆτα, ὦ Σώκρατες, εἰ σοί πλούτου φανῇ τι μεῖζον ἀγαθὸν ὄν, ἢ παρὰ Γοργίᾳ, ἢ παρ' ἄλλῳ ὁτῳοῦν." φαῖμεν ἂν οὖν πρὸς αὐτόν, τί δὲ δή; ἢ σὺ τούτου δημιουργός; φαίη ἄν. Τίς ὤν; χρηματιστής. τί οὖν; κρίνεις σὺ μέγιστον ἀνθρώποις ἀγαθὸν [εἶναι] πλοῦτον; φήσομεν· πῶς γὰρ οὔκ; ἐρεῖ. Καὶ μὴν ἀμφισβητεῖ γε Γοργίας ὅδε τὴν παρ' αὐτῷ τέχνην μείζονος ἀγαθοῦ αἰτίαν εἶναι ἢ τὴν σήν, φαῖμεν ἂν ἡμεῖς. δῆλον οὖν ὅτι τὸ μετὰ τοῦτο ἔροιτ' ἄν, „καὶ τί ἐστι τοῦτο τὸ ἀγαθόν; ἀποκρινάσθω

Digitized by Google

Γοργίας." ἴθι οὖν νομίσας, ὦ Γοργία, ἐροντᾶσθαι καὶ ὑπ' ἐκείνων καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἀπόκριναι, τί ἐστι τοῦτο ὃ φῂς σὺ μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἀνθρώποις, καὶ σὲ δημιουργὸν εἶναι αὐτοῦ. ΓΟΡ. Ὅπερ ἐστίν, ὦ Σώκρατες, τῇ ἀληθείᾳ μέγιστον ἀγαθόν, καὶ αἴτιον ἅμα μὲν ἐλευθερίας αὐτοῖς τοῖς ἀνθρώποις, ἅμα δὲ τοῦ ἄλλων ἄρχειν ἐν τῇ αὑτοῦ πόλει ἑκάστῳ. ΣΩ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγεις; ΓΟΡ. Τὸ πείθειν ἔγωγ' οἷόν τ' εἶναι τοῖς λόγοις καὶ ἐν δικαστηρίῳ δικαστάς, καὶ ἐν βουλευτηρίῳ βουλευτάς, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιαστάς, καὶ ἐν ἄλλῳ ξυλλόγῳ παντί, ὅστις ἂν πολιτικὸς ξύλλογος γίγνηται. καίτοι ἐν ταύτῃ τῇ δυνάμει δοῦλον μὲν ἕξεις τὸν ἰατρόν, δοῦλον δὲ τὸν παιδοτρίβην· ὁ δὲ χρηματιστὴς οὗτος ἄλλῳ ἀναφανήσεται χρηματιζόμενος καὶ οὐχ αὑτῷ, ἀλλὰ σοὶ τῷ δυναμένῳ λέγειν καὶ πείθειν τὰ πλήθη.

VIII. ΣΩ. Νῦν μοι δοκεῖς δηλῶσαι, ὦ Γοργία, ἐγγύτατα, τὴν ῥητορικὴν ἥντινα τέχνην ἡγῇ εἶναι, καί, εἴ τι ἐγὼ ξυνίημι, λέγεις ὅτι πειθοῦς δημιουργός ἐστιν ἡ ῥητορική, καὶ ἡ πραγματεία αὐτῆς ἅπασα καὶ τὸ κεφάλαιον εἰς τοῦτο τελευτᾷ· ἢ ἔχεις τι λέγειν ἐπὶ πλέον τὴν ῥητορικὴν δύνασθαι, ἢ πειθὼ τοῖς ἀκούουσιν ἐν τῇ ψυχῇ ποιεῖν; ΓΟΡ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλά μοι δοκεῖς ἱκανῶς ὁρίζεσθαι. ἔστι γὰρ τοῦτο τὸ κεφάλαιον αὐτῆς. ΣΩ. Ἄκουσον δή, ὦ Γοργία. ἐγὼ γὰρ εὖ ἴσθι ὅτι, ὡς ἐμαυτὸν πείθω, εἴπερ τις ἄλλος ἄλλῳ διαλέγεται, βουλόμενος εἰδέναι αὐτὸ τοῦτο περὶ ὅτου ὁ λόγος ἐστί, καὶ ἐμὲ εἰ-

Digitized by Google

ναι τούτων ἕνα· ἀξιῶ δὲ καὶ σέ. ΓΟΡ. Τί οὖν δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐρῶ νῦν. ἐγὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς πειθώ, ἥτις ποτ' ἐστὶν ἣν σὺ λέγεις, καὶ περὶ ὧντινων πραγμάτων ἐστὶ πειθώ, σαφῶς μὲν εὖ ἴσθ' ὅτι οὐκ οἶδα· οὐ μὴν ἀλλ' ὑποπτεύω γε ἣν οἶμαί σε λέγειν, καὶ περὶ ὧν· οὐδὲν μέντοι ἧττον ἐρήσομαί σε, τίνα ποτὲ λέγεις τὴν πειθὼ τὴν ἀπὸ τῆς ῥητορικῆς, καὶ περὶ τίνων αὐτὴν εἶναι. τοῦ οὖν ἕνεκα δὴ αὐτὸς ὑποπτεύων σὲ ἐρήσομαι, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς λέγω; οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλὰ τοῦ λόγου, ἵνα οὕτω προΐῃ, ὡς μάλιστ' ἂν ἡμῖν καταφανὲς ποιοῖ περὶ ὅτου λέγεται. σκόπει γάρ, εἴ σοι δοκῶ δικαίως ἀνερωτᾶν σε· ὥσπερ ἂν εἰ ἐτύγχανόν σε ἐρωτῶν, τίς ἐστι τῶν ζωγράφων Ζεῦξις, εἶ μοι εἶπες, ὅτι ὁ τὰ ζῶα γράφων, ἆρ' οὐκ ἂν δικαίως σε ἠρόμην, ὁ τὰ ποῖα τῶν ζώων γράφων, καὶ ποῦ; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρα διὰ τοῦτο ὅτι καὶ ἄλλοι εἰσὶ ζωγράφοι γράφοντες ἄλλα πολλὰ ζῶα; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δέ γε μηδεὶς ἄλλος ἢ Ζεῦξις ἔγραφε, καλῶς ἂν σοι ἀπεκέκριτο. ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς εἰπέ, πότερόν σοι δοκεῖ πειθὼ ποιεῖν ἡ ῥητορικὴ μόνη, ἢ καὶ ἄλλαι τέχναι; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· ὅστις διδάσκει ὁτιοῦν πρᾶγμα, πότερον, ὃ διδάσκει, πείθει, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πάντων μάλιστα πείθει. ΣΩ. Πάλιν δ' εἰ ἐπὶ τῶν αὐτῶν τεχνῶν λέγομεν, ὥνπερ νῦν δή, ἡ ἀριθμητικὴ οὐ διδάσκει ἡμᾶς ὅσα ἐστὶ τὰ τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ ὁ ἀριθμητικὸς ἄνθρωπος; ΓΟΡ.

Digitized by Google

Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πείθει; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Πειθοῦς ἄρα δημιουργός ἐστι καὶ ἡ ἀριθμητική. ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐάν τις ἐρωτᾷ ἡμᾶς, ποίας πειθοῦς καὶ περὶ τί, ἀποκρινούμεθά που αὐτῷ, ὅτι τῆς διδασκαλικῆς τῆς περὶ τὸ ἄρτιόν τε καὶ τὸ περιττὸν ὅσον ἐστί· καὶ τὰς ἄλλας, ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν, τέχνας ἁπάσας ἔξομεν ἀποδεῖξαι πειθοῦς δημιουργοὺς οὔσας, καὶ ἥστινος, καὶ περὶ ὅ, τι· ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ῥητορικὴ ἀόνη πειθοῦς ἐστὶ δημιουργός. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. **IX.** *ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνη ἀπεργάζεται τοῦτο τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι, δικαίως ὥσπερ περὶ τοῦ ζωγράφου, μετὰ τοῦτο ἐπανεροίμεθ' ἂν τὸν λέγοντα, ποίας δὴ πειθοῦς καὶ τῆς περὶ τί πειθοῦς ἡ ῥητορικὴ ἐστι τέχνη; ἢ οὐ δοκεῖ σοι δίκαιον εἶναι ἐπανέρεσθαι; ΓΟΡ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀπόκριναι δή, ὦ Γοργία, ἐπειδὴ καὶ σοὶ δοκεῖ οὕτω. ΓΟΡ. Ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς λέγω, ὦ Σώκρατες, τῆς ἐν [τοῖς] δικαστηρίοις καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, ὥσπερ καὶ ἄρτι ἔλεγον, καὶ περὶ τούτων ἃ ἐστι δίκαιά τε καὶ ἄδικα. ΣΩ. Καὶ ἐγώ τοι ὑπώπτευον ταύτην σε λέγειν τὴν πειθὼ καὶ περὶ τούτων, ὦ Γοργία· ἀλλ' ἵνα μὴ θαυμάζῃς, ἐὰν [καὶ] ὀλίγον ὕστερον τοιοῦτόν τί σε ἀνέρωμαι, ὃ δοκεῖ μὲν δῆλον εἶναι, ἐγὼ δ' ἐπανερωτῶ· ὅπερ γὰρ λέγω, τοῦ ἑξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα ὑπονοοῦντες προαρπάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ σὺ τὰ σαυτοῦ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν*

Digitized by Google

ὅπως ἂν βούλῃ, περαίνῃς. ΓΟΡ. Καὶ ὀρθῶς γέ μοι δοκεῖς ποιεῖν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἴθι δὴ καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα· καλεῖς τι, μεμαθηκέναι; ΓΟΡ. Καλῶ. ΣΩ. Τί δέ; πεπιστευκέναι; ΓΟΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πότερον οὖν ταυτὸν δοκεῖ σοι εἶναι μεμαθηκέναι καὶ πεπιστευκέναι, καὶ μάθησις καὶ πίστις, ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Οἶμαι μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἄλλο. ΣΩ. Καλῶς γὰρ οἴει, γνώσῃ δὲ ἐνθένδε· εἰ γάρ τίς σε ἔροιτο, ἆρ' ἔστι τις, ὦ Γοργία, πίστις ψευδὴς καὶ ἀληθής; φαίης ἄν, ὡς ἐγὼ οἶμαι. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Τί δ', ἐπιστήμη ἔστι ψευδὴς καὶ ἀληθής; ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Δῆλον γὰρ οὖν ὅτι οὐ ταυτόν ἐστιν. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἵ τέ γε μεμαθηκότες πεπεισμένοι εἰσὶ καὶ οἱ πεπιστευκότες. ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Βούλει οὖν δύο εἴδη θῶμεν πειθοῦς, τὸ μὲν πίστιν παρεχόμενον ἄνευ τοῦ εἰδέναι, τὸ δ' ἐπιστήμην; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ποτέραν οὖν ἡ ῥητορικὴ πειθὼ ποιεῖ ἐν δικαστηρίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ὄχλοις, περὶ τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων; ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν γίγνεται ἄνευ τοῦ εἰδέναι, ἢ ἐξ ἧς τὸ εἰδέναι; ΓΟΡ. Δῆλον δήπου, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἐξ ἧς τὸ πιστεύειν. ΣΩ. Ἡ ῥητορικὴ ἄρα, ὦ Γοργία, ὡς ἔοικε, πειθοῦς δημιουργός ἐστι πιστευτικῆς, ἀλλ' οὐ διδασκαλικῆς, περὶ τὸ δίκαιόν τε καὶ ἄδικον. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα διδασκαλικὸς ὁ ῥήτωρ ἐστὶ δικαστηρίων τε καὶ τῶν ἄλλων ὄχλων δικαίων τε πέρι καὶ ἀδίκων, ἀλλὰ πιστικὸς μόνον. οὐ γὰρ δήπου ὄχλον γ' ἂν δύναιτο

Digitized by Google

τοσοῦτον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ διδάξαι οὕτω μεγάλα πράγματα. ΓΟΡ. Οὐ δῆτα. Χ. ΣΩ. Φέρε δή, ἴδωμεν τί ποτε καὶ λέγομεν περὶ τῆς ῥητορικῆς. ἐγὼ μὲν γάρ τοι οὐδ' αὐτός πω δύναμαι κατανοῆσαι ὅ, τι λέγω. ὅταν περὶ ἰατρῶν αἱρέσεως ᾖ τῇ πόλει ξύλλογος, ἢ περὶ ναυπηγῶν, ἢ περὶ ἄλλου τινὸς δημιουργικοῦ ἔθνους, ἄλλο τι ἢ τότε ὁ ῥητορικὸς οὐ ξυμβουλεύσει; δῆλον γὰρ ὅτι ἐν ἑκάστῃ αἱρέσει τὸν τεχνικώτατον δεῖ αἱρεῖσθαι· οὐδ', ὅταν τειχῶν περὶ οἰκοδομήσεως ἢ λιμένων κατασκευῆς ἢ νεωρίων, ἀλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες· οὐδ' αὖ, ὅταν στρατηγῶν αἱρέσεως πέρι, ἢ τάξεώς τινος πρὸς πολεμίους, ἢ χωρίων καταλήψεως, ξυμβουλὴ ᾖ, ἀλλ' οἱ στρατηγικοὶ τότε ξυμβουλεύσουσιν, οἱ ῥητορικοὶ δὲ οὔ· ἢ πῶς λέγεις, ὦ Γοργία, τὰ τοιαῦτα; ἐπειδὴ γὰρ αὐτός τε φῂς ῥήτωρ εἶναι καὶ ἄλλους ποιεῖν ῥητορικούς, εὖ ἔχει τὰ τῆς σῆς τέχνης παρὰ σοῦ πυνθάνεσθαι· καὶ ἐμὲ νῦν νόμισον καὶ τὸ σὸν σπεύδειν. ἴσως γὰρ καὶ τυγχάνει τις τῶν ἔνδον ὄντων μαθητής σου βουλόμενος γενέσθαι· ὡς ἐγώ τινας σχεδὸν καὶ συχνοὺς αἰσθάνομαι, οἷ ἴσως αἰσχύνοιντ' ἄν σε ἀνέρεσθαι· ὑπ' ἐμοῦ οὖν ἀνερωτώμενος νόμισον καὶ ὑπ' ἐκείνων ἀνερωτᾶσθαι, „τί ἡμῖν, ὦ Γοργία, ἔσται ἐάν σοι ξυνῶμεν; περὶ τίνων τῇ πόλει ξυμβουλεύειν οἷοί τε ἐσόμεθα; πότερον περὶ δικαίου μόνον καὶ ἀδίκου; ἢ καὶ περὶ ὧν νῦν δὴ Σωκράτης ἔλεγε;" πειρῶ οὖν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι. ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγὼ σοὶ πειράσομαι, ὦ Σώκρατες, σαφῶς ἀποκαλύψαι τὴν τῆς ῥη-

Digitized by Google

τορικῆς δύναμιν ἅπασαν· αὐτὸς γὰρ καλῶς ὑφηγήσω. οἶσθα γὰρ δήπου, ὅτι τὰ νεώρια ταῦτα καὶ τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ τῶν λιμένων κατασκευή, ἐκ τῆς Θεμιστοκλέους ξυμβουλῆς γέγονε, τὰ δ' ἐκ τῆς Περικλέους, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν δημιουργῶν. ΣΩ. Λέγεται ταῦτα, ὦ Γοργία, περὶ Θεμιστοκλέους· Περικλέους δὲ καὶ αὐτὸς ἤκουον ὅτε ξυνεβούλευεν ἡμῖν περὶ τοῦ διὰ μέσου τείχους. ΓΟΡ. Καὶ ὅταν γέ τις αἵρεσις ᾖ, ὧν δὴ σὺ ἔλεγες, ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς ὅτι οἱ ῥήτορές εἰσιν οἱ ξυμβουλεύοντες καὶ οἱ νικῶντες τὰς γνώμας περὶ τούτων; ΣΩ. Ταῦτα καὶ θαυμάζων. ὦ Γοργία, πάλαι ἐρωτῶ, ἥτις ποτὲ ἡ δύναμίς ἐστι τῆς ῥητορικῆς. δαιμονία γάρ τις ἔμοιγε καταφαίνεται τὸ μέγεθος οὕτω σκοποῦντι. XI. ΓΟΡ. Εἰ πάντα γε εἰδείης, ὦ Σώκρατες, ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἁπάσας τὰς δυνάμεις ξυλλαβοῦσα ὑφ' αὑτῇ ἔχει· μέγα δέ σοι τεκμήριον ἐρῶ. πολλάκις γὰρ ἤδη ἔγωγε μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἰατρῶν εἰσελθὼν παρά τινα τῶν καμνόντων, οὐχὶ ἐθέλοντα ἢ φάρμακον πιεῖν ἢ τεμεῖν ἢ καῦσαι παρασχεῖν τῷ ἰατρῷ, οὐ δυναμένου τοῦ ἰατροῦ πεῖσαι, ἐγὼ ἔπεισα, οὐκ ἄλλῃ τινι τέχνῃ ἢ τῇ ῥητορικῇ. φημὶ δὲ καὶ εἰς πόλιν, ὅπῃ βούλει, ἐλθόντα ῥητορικὸν ἄνδρα καὶ ἰατρόν, εἰ δέοι λόγῳ διαγωνίζεσθαι ἐν ἐκκλησίᾳ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ ξυλλόγῳ, ὁπότερον δεῖ αἱρεθῆναι, ῥήτορα ἢ ἰατρόν, οὐδαμοῦ ἂν φανῆναι τὸν ἰατρὸν, ἀλλ' αἱρεθῆναι ἂν τὸν εἰπεῖν δυνατόν, εἰ βούλοιτο. καὶ εἰ

Digitized by Google

πρὸς ἄλλον γε δημιοῦργὸν ἀντιναοῦν ἀγωνίζοιτο, πείσειεν ἂν αὐτὸν ἑλέσθαι ὁ ῥητορικὸς μᾶλλον ἢ ἄλλος ὁστισοῦν. οὐ γάρ ἐστι περὶ ὅτου οὐκ ἂν πιθανώτερον εἴποι ὁ ῥητορικὸς ἢ ἄλλος ὁστισοῦν τῶν δημιουργῶν ἐν πλήθει. ἡ μὲν οὖν δύναμις τοσαύτη ἐστὶ καὶ τοιαύτη τῆς τέχνης. δεῖ μέντοι, ὦ Σώκρατες, τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ ἀγωνίᾳ. καὶ γὰρ τῇ ἄλλῃ ἀγωνίᾳ οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ πρὸς ἅπαντας χρῆσθαι ἀνθρώπους, ὅτι ἔμαθέ τις πυκτεύειν τε καὶ παγκρατιάζειν, καὶ ἐν ὅπλοις μάχεσθαι, ὥστε κρείττων εἶναι καὶ φίλων καὶ ἐχθρῶν, οὐ τούτου ἕνεκα τοὺς φίλους δεῖ τύπτειν, οὐδὲ κεντεῖν τε καὶ ἀποκτιννύναι. οὐδέ γε μὰ Δία, ἐάν τις εἰς παλαίστραν φοιτήσας, εὖ ἔχων τὸ σῶμα καὶ πυκτικὸς γενόμενος, ἔπειτα τὸν πατέρα τύπτῃ καὶ τὴν μητέρα, ἢ ἄλλον τινα τῶν οἰκείων ἢ τῶν φίλων, οὐ τούτου ἕνεκα δεῖ τοὺς παιδοτρίβας καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις διδάσκοντας μάχεσθαι μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ παρέδοσαν, ἐπὶ τῷ δικαίως χρῆσθαι τούτοις πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἀδικοῦντας, ἀμυνομένους, μὴ ὑπάρχοντας· οἱ δὲ, μεταστρέψαντες, χρῶνται τῇ ἰσχύϊ καὶ τῇ τέχνῃ οὐκ ὀρθῶς. οὔκουν οἱ διδάξαντες, πονηροί, οὐδὲ ἡ τέχνη οὔτε αἰτία οὔτε πονηρὰ τούτου ἕνεκα ἐστίν, ἀλλ' οἱ μὴ χρώμενοι, οἶμαι, ὀρθῶς. ὁ αὐτὸς δὴ λόγος καὶ περὶ τῆς ῥητορικῆς. δυνατὸς μὲν γὰρ πρὸς ἅπαντά ἐστιν ὁ ῥήτωρ καὶ περὶ παντὸς λέγειν, ὥστε πιθανώτερος

Digitized by Google

εἶναι ἐν τοῖς πλήθεσιν ἔμβραχυ περὶ ὅταν ἂν βούληται· ἀλλ' οὐδέν τι μᾶλλον τούτου ἕνεκα δεῖ οὔτε τοὺς ἰατροὺς τὴν δόξαν ἀφαιρεῖσθαι, ὅτι δύναιντο ἂν τοῦτο ποιῆσαι, οὔτε τοὺς ἄλλους δημιουργούς, ἀλλὰ δικαίως καὶ τῇ ῥητορικῇ χρῆσθαι, ὥσπερ καὶ τῇ ἀγωνίᾳ. ἐὰν δέ, οἶμαι, ῥητορικὸς γενόμενός τις, κἄτα ταύτῃ τῇ δυνάμει καὶ τῇ τέχνῃ ἀδικῇ, οὐ τὸν διδάξαντα δεῖ μισεῖν τε καὶ ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐπὶ δικαίᾳ χρείᾳ παρέδωκεν, ὁ δ' ἐναντίως χρῆται. τὸν οὖν οὐκ ὀρθῶς χρώμενον δεῖν δίκαιον καὶ ἐκβάλλειν καὶ ἀποκτιννύναι, ἀλλ' οὐ τὸν διδάξαντα. XII. ΣΩ. Οἶμαι, ὦ Γοργία, καὶ σὲ ἔμπειρον εἶναι πολλῶν λόγων, καὶ καθεωρακέναι ἐν αὐτοῖς τὸ τοιόνδε, ὅτι οὐ ῥᾳδίως δύνανται οἱ ἄνθρωποι, περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσωσι διαλέγεσθαι, διορισάμενοι πρὸς ἀλλήλους καὶ μαθόντες καὶ διδάξαντες ἑαυτούς, οὕτω διαλύεσθαι τὰς συνουσίας· ἀλλ' ἐὰν περί του ἀμφισβητήσωσι, καὶ μὴ φῇ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον ὀρθῶς λέγειν, ἢ μὴ σαφῶς, χαλεπαίνουσί τε καὶ κατὰ φθόνον οἴονται τῶν ἑαυτῶν λέγειν, φιλονεικοῦντας ἀλλ' οὐ ζητοῦντας τὸ προκείμενον ἐν τῷ λόγῳ· καὶ ἔνιοί γε τελευτῶντες αἴσχιστα ἀπαλλάττονται, λοιδορηθέντες τε καὶ εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες περὶ σφῶν αὐτῶν τοιαῦτα, οἷα καὶ τοὺς παρόντας ἄχθεσθαι ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν, ὅτι τοιούτων ἀνθρώπων ἠξίωσαν ἀκροαταὶ γενέσθαι. τοῦ δὴ ἕνεκα λέγω ταῦτα; ὅτι νῦν ἐμοὶ δοκεῖς σὺ οὐ πάνυ ἀκόλουθα λέγειν οὐδὲ ξύμφωνα οἷς τοπρῶτον ἔλεγες

Digitized by Google

περὶ τῆς ῥητορικῆς. φοβοῦμαι οὖν διελέγχειν σε, μή με ὑπολάβῃς οὐ πρὸς τὸ πρᾶγμα φιλονεικοῦντα λέγειν, τοῦ καταφανὲς γενέσθαι, ἀλλὰ πρὸς σέ. ἐγὼ οὖν, εἰ μὲν καὶ σὺ εἷ τῶν ἀνθρώπων ὥνπερ καὶ ἐγώ, ἡδέως ἄν σε διερωτῴην· εἰ δὲ μή, ἐῴην ἄν. ἐγὼ δὲ τίνων εἰμί; τῶν ἡδέως μὲν ἂν ἐλεγχθέντων, εἴ τι μὴ ἀληθὲς λέγοιμι, ἡδέως δ' ἂν ἐλεγξάντων, εἴ τίς τι μὴ ἀληθὲς λέγοι, οὐκ ἀηδέστερον μέντ' ἂν ἐλεγχθέντων ἢ ἐλεγξάντων· μεῖζον γὰρ αὐτὸ ἀγαθὸν ἡγοῦμαι, ὅσῳ περ μεῖζον ἀγαθόν ἐστιν, αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι κακοῦ τοῦ μεγίστου, ἢ ἄλλον ἀπαλλάξαι. οὐδὲν γὰρ οἶμαι τοσοῦτον κακὸν εἶναι ἀνθρώπῳ, ὅσον δόξα ψευδὴς περὶ ὧν τυγχάνει νῦν ἡμῖν ὁ λόγος ὤν. εἰ μὲν οὖν καὶ σὺ φὴς τοιοῦτος εἶναι, διαλεγώμεθα· εἰ δὲ καὶ δοκεῖ χρῆναι ἐᾶν, ἐῶμεν ἤδη χαίρειν καὶ διαλύωμεν τὸν ξύλλογον. ΓΟΡ. Ἀλλὰ φημὶ μέν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες· καὶ αὐτὸς τοιοῦτος εἶναι οἷον σὺ ὑφηγῇ· ἴσως μέντοι χρῆν ἐννοεῖν καὶ τὸ τῶν παρόντων. πάλαι γάρ τοι, πρὶν καὶ ὑμᾶς ἐλθεῖν, ἐγὼ τοῖς παροῦσι πολλὰ ἐπεδειξάμην, καὶ νῦν ἴσως πόρρω ἀποτενοῦμεν, ἢν διαλεγώμεθα. σκοπεῖν οὖν χρὴ καὶ τὸ τούτων, μή τινας αὐτῶν κατέχωμεν βουλομένους τι καὶ ἄλλο πράττειν. XIII. ΧΑΙ. Τοῦ μὲν θορύβου, ὦ Γοργία τε καὶ Σώκρατες, αὐτοὶ ἀκούετε τούτων τῶν ἀνδρῶν, βουλομένων ἀκούειν, ἐάν τι λέγητε. ἐμοὶ δ' οὖν καὶ αὐτῷ μὴ γένοιτο τοσαύτη ἀσχολία, ὥστε τοιούτων λόγων καὶ οὕτω λεγομένων ἀφεμένῳ προθυμότερόν τι γενέσθαι ἄλλο πράττειν. ΚΑΛ.

Digitized by Google

Νὴ τοὺς θεούς, ὦ Χαιρεφῶν, καὶ μὲν δὴ καὶ αὐτὸς πολλοῖς ἤδη λόγοις παραγενόμενος οὐκ οἶδ' εἰ πώποτε ἥσθην οὕτως, ὥσπερ νυνί· ὥστ' ἔμοιγε, κἂν τὴν ἡμέραν ὅλην ἐθέλητε διαλέγεσθαι, χαριεῖσθε. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Καλλίκλεις, τό γ' ἐμὸν οὐδὲν κωλύει, εἴπερ ἐθέλει Γοργίας. ΓΟΡ. Αἰσχρὸν δή τοι λοιπόν, ὦ Σώκρατες, γίγνεται, ἐμέ γε μὴ ἐθέλειν, καὶ ταῦτα αὐτὸν ἐπαγγειλάμενον ἐρωτᾶν ὅ τι τις βούλεται. ἀλλ' εἰ δοκεῖ τούτοισι, διαλέγου τε καὶ ἐρώτα ὅ, τι βούλει. ΣΩ. Ἄκουε δή, ὦ Γοργία, ἃ θαυμάζω ἐν τοῖς λεγομένοις ὑπὸ σοῦ. ἴσως γάρ τοι σοῦ ὀρθῶς λέγοντος ἐγὼ οὐκ ὀρθῶς ὑπολαμβάνω. ῥητορικὸν φῂς ποιεῖν οἷός τ' εἶναι, ἐάν τις βούληται παρὰ σοῦ μανθάνειν; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν περὶ πάντων ὥστ' ἐν ὄχλῳ πιθανὸν εἶναι, οἱ διδάσκοντα, ἀλλὰ πείθοντα; ΓΟΡ. Πάνυ μὲν οὖν ΣΩ. Ἔλεγες τοίνυν δή, ὅτι καὶ περὶ τοῦ ὑγιεινοῦ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται ὁ ῥήτωρ. ΓΟΡ. Καὶ γὰρ ἔλεγον, ἔν γε ὄχλῳ. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ ἐν ὄχλῳ τοῦτό ἐστιν, ἐν τοῖς μὴ εἰδόσιν; οὐ γὰρ δή που ἔν γε τοῖς εἰδόσι τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ τοῦ ἰατροῦ πιθανώτερος ἔσται, τοῦ εἰδότος πιθανώτερος γίγνεται; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἰατρός γε ὤν· ἦ γάρ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ὁ δὲ μὴ ἰατρός γε δή που, ἀνεπιστήμων, ὢν ὁ ἰατρὸς ἐπιστήμων; ΓΟΡ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. Ὁ οὐκ εἰδὼς ἄρα τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώτερος ἔσται, ὅταν ὁ ῥήτωρ τοῦ ἰατροῦ

Digitized by Google

πιθανώτερος ἦ. τοῦτο ξυμβαίνει, ἢ ἄλλο τι; ΓΟΡ. Τοῦτο ἐνταῦθά γε ξυμβαίνει. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας τέχνας ὡσαύτως ἔχει ὁ ῥήτωρ καὶ ἡ ῥητορική; αὐτὰ μὲν τὰ πράγματα οὐδὲν δεῖ αὐτὴν εἰδέναι ὅπως ἔχει, μηχανὴν δέ τινα πειθοῦς εὑρηκέναι, ὥστε φαίνεσθαι τοῖς οὐκ εἰδόσι μᾶλλον εἰδέναι τῶν εἰδότων. XIV. ΓΟΡ. Οὐκοῦν πολλὴ ῥᾳστώνη, ὦ Σώκρατες, γίγνεται, μὴ μαθόντα τὰς ἄλλας τέχνας, ἀλλὰ μίαν ταύτην, μηδὲν ἐλαττοῦσθαι τῶν δημιουργῶν; ΣΩ. Εἰ μὲν ἐλαττοῦται ἢ μὴ ἐλαττοῦται ὁ ῥήτωρ τῶν ἄλλων, διὰ τὸ οὕτως ἔχειν, αὐτίκα ἐπισκεψώμεθα, ἐάν τι ἡμῖν πρὸς λόγου ἦ· νῦν δὲ τόδε πρότερον σκεψώμεθα· ἆρα τυγχάνει περὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, καὶ τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ καλόν, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακόν, οὕτως ἔχων ὁ ῥητορικὸς ὡς περὶ τὸ ὑγιεινὸν καὶ περὶ τὰ ἄλλα, ὧν αἱ ἄλλαι τέχναι· αὐτὰ μὲν οὐκ εἰδὼς, τί ἀγαθὸν ἢ τί κακόν ἐστιν, ἢ τί καλὸν ἢ τί αἰσχρόν, ἢ δίκαιον ἢ ἄδικον, πειθὼ δὲ περὶ αὐτῶν μεμηχανημένος, ὥστε δοκεῖν εἰδέναι, οὐκ εἰδὼς, ἐν οὐκ εἰδόσι, μᾶλλον τοῦ εἰδότος; ἢ ἀνάγκη εἰδέναι, καὶ δεῖ προεπιστάμενον ταῦτα ἀφικέσθαι παρὰ σὲ τὸν μέλλοντα μαθήσεσθαι τὴν ῥητορικήν; εἰ δὲ μή, σὺ ὁ τῆς ῥητορικῆς διδάσκαλος, τούτων μὲν οὐδὲν διδάξεις τὸν ἀφικνούμενον, — οὐ γὰρ σὸν ἔργον, — ποιήσεις δ' ἐν τοῖς πολλοῖς δοκεῖν εἰδέναι αὐτὸν τὰ τοιαῦτα, οὐκ εἰδότα, καὶ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι, οὐκ ὄντα; ἢ τοπαράπαν οὐχ οἷός τε ἔσῃ αὐτὸν διδάξαι

Digitized by Google

τὴν ῥητορικήν, ἐὰν μὴ προειδῇ περὶ τούτων τὴν ἀλήθειαν; ἢ πῶς τὰ τοιαῦτα ἔχει, ὦ Γοργία; καὶ πρὸς Διός, ὥσπερ ἄρτι εἶπες, ἀποκαλύψας τῆς ῥητορικῆς εἰπὲ τίς ποθ' ἡ δύναμίς ἐστιν. ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, ἐὰν τύχῃ μὴ εἰδώς, καὶ ταῦτα παρ' ἐμοῦ μαθήσεσθαι. ΣΩ. Ἔχε δή· καλῶς γὰρ λέγεις· ἐάν περ ῥητορικὸν σύ τινα ποιήσῃς, ἀνάγκη αὐτὸν εἰδέναι τὰ δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, ἤτοι πρότερόν γε ἢ ὕστερον μαθόντα παρὰ σοῦ. ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τὰ τεκτονικὰ μεμαθηκὼς, τεκτονικός, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὁ τὰ μουσικά, μουσικός; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὁ τὰ ἰατρικά, ἰατρικός; καὶ τἆλλα οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ὁ μεμαθηκὼς ἕκαστα τοιοῦτός ἐστιν, οἷον ἕκαστον ἡ ἐπιστήμη ἀπεργάζεται; ΓΟΡ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ ὁ τὰ δίκαια μεμαθηκὼς δίκαιος; ΓΟΡ. Πάντως δή που. ΣΩ. Ὁ δὲ δίκαιος δίκαιά που πράττει; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη τὸν ῥητορικὸν δίκαιον εἶναι, τὸν δὲ δίκαιον βούλεσθαι δίκαια πράττειν; ΓΟΡ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὅ γε δίκαιος ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τὸν δὲ ῥητορικὸν ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου δίκαιον εἶναι. ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Οὐδέποτε ἄρα βουλήσεται ὁ ῥητορικὸς ἀδικεῖν. ΓΟΡ. Οὐ φαίνεταί γε. XV. ΣΩ. Μέμνησαι οὖν λέγων ὀλίγῳ πρότερον ὅτι οὐ δεῖ τοῖς παιδοτρίβαις ἐγκαλεῖν, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, ἐὰν ὁ πύκτης τῇ πυκτικῇ

Digitized by Google

μὴ καλῶς χρῆται καὶ ἀδικῇ; ὥσαυτως δὲ οὕτω καὶ ἐὰν ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ ἀδίκως χρῆται, μὴ τῷ διδάξαντι ἐγκαλεῖν, μηδὲ ἐξελαύνειν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ ἀδικοῦντι καὶ οὐκ ὀρθῶς χρωμένῳ τῇ ῥητορικῇ; ἐῤῥήθη ταῦτα ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ἐῤῥήθη. ΣΩ. Νῦν δέ γε ὁ αὐτὸς οὗτος φαίνεται ὁ ῥητορικὸς οὐκ ἄν ποτε ἀδικήσας, ἢ οὔ; ΓΟΡ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ ἐν τοῖς πρώτοις γε, ὦ Γοργία, λόγοις ἐλέγετο, ὅτι ἡ ῥητορικὴ περὶ λόγους εἴη, οὐ τοὺς τοῦ ἀρτίου καὶ περιττοῦ, ἀλλὰ τοὺς τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου· ἢ οὔ; ΓΟΡ. Ναί. ΣΩ. Ἐγὼ τοίνυν σοῦ τότε ταῦτα λέγοντος ὑπέλαβον, ὡς οὐδέποτ' ἂν εἴη ἡ ῥητορικὴ ἄδικον πρᾶγμα, ὃ γ' ἀεὶ περὶ δικαιοσύνης τοὺς λόγους ποιεῖται· ἐπειδὴ δὲ ὀλίγον ὕστερον ἔλεγες, ὅτι ὁ ῥήτωρ τῇ ῥητορικῇ κἂν ἀδίκως χρῷτο, οὕτω θαυμάσας καὶ ἡγησάμενος οὐ ξυνάδειν τὰ λεγόμενα, ἐκείνους εἶπον τοὺς λόγους, ὅτι εἰ μὲν κέρδος ἦγοῖο εἶναι τὸ ἐλέγχεσθαι, ὥσπερ ἐγώ, ἄξιον εἴη διαλέγεσθαι, εἰ δὲ μή, ἐᾶν χαίρειν. ὕστερον δὲ ἡμῶν ἐπισκοπουμένων, ὁρᾷς δὴ καὶ αὐτός, ὅτι αὖ ὁμολογεῖται, τὸν ῥητορικὸν ἀδύνατον εἶναι ἀδίκως χρῆσθαι τῇ ῥητορικῇ καὶ ἐθέλειν ἀδικεῖν. ταῦτα οὖν ὅπη ποτὲ ἔχει, μὰ τὸν κύνα, ὦ Γοργία, οὐκ ὀλίγης ξυνουσίας ἐστὶν ὥστε ἱκανῶς διασκέψασθαι. **XVI.** ΠΩΛ. Τί δέ, ὦ Σώκρατες; οὕτω καὶ σὺ περὶ τῆς ῥητορικῆς δοξάζεις ὥσπερ νῦν λέγεις; ἢ οἴει, ὅτι Γοργίας ᾐσχύνθη σοι μὴ προσομολογῆσαι, τὸν ῥητορικὸν ἄνδρα μὴ οὐχὶ καὶ τὰ δίκαια εἰδέναι καὶ

Digitized by Google

τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθά, καὶ ἐὰν μὴ ἔλθῃ ταῦτα εἰδὼς παρ' αὐτόν, αὐτὸς διδάξειν ἔπειτα; ἐκ ταύτης ἴσως τῆς ὁμολογίας ἐναντίον τι ξυνέβη ἐν τοῖς λόγοις· τοῦθ' ὃ δὴ ἀγαπᾷς, αὐτὸς ἀγαγὼν ἐπὶ τοιαῦτα ἐρωτήματα. ἐπεὶ τίνα οἴει ἀπαρνήσεσθαι μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν ἐπίστασθαι τὰ δίκαια καὶ ἄλλους διδάξειν; ἀλλ' εἰς τὰ τοιαῦτα ἄγειν πολλὴ ἀγροικία ἐστὶ τοὺς λόγους. ΣΩ. Ὦ κάλλιστε Πῶλε, ἀλλά τοι ἐξεπίτηδες κτώμεθα ἑταίρους καὶ υἱεῖς, ἵνα, ἐπειδὰν αὐτοὶ πρεσβύτεροι γιγνόμενοι σφαλλώμεθα, παρόντες ὑμεῖς οἱ νεώτεροι ἐπανορθῶτε ἡμῶν τὸν βίον καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν λόγοις. καὶ νῦν εἴ τι ἐγὼ καὶ Γοργίας ἐν τοῖς λόγοις σφαλλόμεθα, σὺ παρὼν ἐπανόρθου· δίκαιος δ' εἶ· καὶ ἐγὼ ἐθέλω, τῶν ὡμολογημένων εἴ τί σοι δοκεῖ μὴ καλῶς ὡμολογῆσθαι, ἀναθέσθαι ὅ, τι ἂν σὺ βούλῃ, ἐάν μοι ἓν μόνον φυλάττῃς. ΠΩΛ. Τί τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Τὴν μακρολογίαν, ὦ Πῶλε, ἣν καθέξῃς, ἢ τοπρῶτον ἐπεχείρησας χρῆσθαι. ΠΩΛ. Τί δέ; οὐκ ἐξέσται μοι λέγειν, ὁπόσα ἂν βούλωμαι; ΣΩ. Δεινὰ μέντ' ἂν πάθοις, ὦ βέλτιστε, εἰ Ἀθήναζε ἀφικόμενος, οὗ τῆς Ἑλλάδος πλείστη ἐστὶν ἐξουσία τοῦ λέγειν, ἔπειτα σὺ ἐνταῦθα τούτου μόνος ἀτυχήσαις. ἀλλὰ ἀντίθες τύ, σοῦ μακρὰ λέγοντος καὶ μὴ ἐθέλοντος τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι, οὐ δεινὰ αὖ ἂν ἐγὼ πάθοιμι εἰ μὴ ἐξέσται μοι ἀπιέναι καὶ μὴ ἀκούειν σου; ἀλλ' εἴ τι κήδει τοῦ λόγου τοῦ εἰρημένου, καὶ ἐπανορθώσασθαι αὐτὸν βούλει, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον, ἀναθέ-

Digitized by Google

κολακείας μόριον εἶναι, ἀλλ' αὐτὸν λέληθα οὔπω ἀποκεκριμένος· ὁ δὲ ἐπανερωτᾷ εἰ οὐ καλὸν ἡγοῦμαι εἶναι· ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον, εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι τὴν ῥητορικήν, πρὶν ἂν πρῶτον ἀποκρίνωμαι, ὅ τι ἐστίν. οὐ γὰρ δίκαιον, ὦ Πῶλε. ἀλλ' εἴπερ βούλει πυθέσθαι, ἐρώτα, ὁποῖον μόριον τῆς κολακείας φημὶ εἶναι τὴν ῥητορικήν. ΠΩΛ. Ἐρωτῶ δή, καὶ ἀπόκριναι, ὁποῖον μόριον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἂν μάθοις ἀποκριναμένου; ἔστι γὰρ ἡ ῥητορική, κατὰ τὸν ἐμὸν λόγον, πολιτικῆς μορίου εἴδωλον. ΠΩΛ. Τί οὖν; καλὸν ἢ αἰσχρὸν λέγεις αὐτὴν εἶναι; ΣΩ. Αἰσχρόν ἔγωγε. τὰ γὰρ κακὰ αἰσχρὰ ἐγὼ καλῶ· ἐπειδὴ δεῖ σοι ἀποκρίνασθαι ὡς ἤδη εἰδότι ἃ ἐγὼ λέγω. ΓΟΡ. Μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ αὐτὸς ξυνίημι ὅ, τι λέγεις. ΣΩ. Εἰκότως γε, ὦ Γοργία, οὐδὲν γάρ πω σαφὲς λέγω· Πῶλος δὲ ὅδε νέος ἐστὶ καὶ ὀξύς. ΓΟΡ. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἔα· ἐμοὶ δ' εἰπέ, πῶς λέγεις πολιτικῆς μορίου εἴδωλον εἶναι τὴν ῥητορικήν. ΣΩ. Ἀλλὰ ἐγὼ πειράσομαι φράσαι ὅ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἡ ῥητορική· εἰ δὲ μὴ τυγχάνει ὂν τοῦτο, Πῶλος ὅδε ἐλέγξει. σῶμά που καλεῖς τι καὶ ψυχήν; ΓΟΡ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τούτων οἴει τινὰ εἶναι ἑκατέρου εὐεξίαν; ΓΟΡ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; δοκοῦσαν μὲν εὐεξίαν, οὖσαν δ' οὔ; οἷον τοιόνδε τι λέγω· πολλοὶ δοκοῦσιν εὖ ἔχειν τὰ σώματα, οὓς οὐκ ἂν ῥᾳδίως αἴσθοιτό τις, ὅτι οὐκ εὖ ἔχουσιν, ἄλλος ἢ ἰατρός τε καὶ τῶν

Digitized by Google

γυμναστικῶν τις. ΓΟΡ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον λέγω καὶ ἐν σώματι εἶναι καὶ ἐν ψυχῇ, ὅ τι ποιεῖ μὲν δοκεῖν εὖ ἔχειν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ἔχει δὲ οὐδὲν μᾶλλον. ΓΟΡ. Ἔστι ταῦτα. XIX. ΣΩ. Φέρε δή σοι, εἰὰν δύνωμαι, σαφέστερον ἐπιδείξω ὃ λέγω. δυεῖν ὄντοιν πραγμάτοιν, δύο λέγω τέχνας, καὶ τὴν μὲν ἐπὶ τῇ ψυχῇ, πολιτικὴν καλῶ, τὴν δὲ ἐπὶ τῷ σώματι, μίαν μὲν οὕτως ὀνομάσαι οὐκ ἔχω σοι· μιᾶς δὲ οὔσης τῆς τοῦ σώματος θεραπείας, δύο μόρια λέγω, τὴν μὲν γυμναστικήν, τὴν δὲ ἰατρικήν· τῆς δὲ πολιτικῆς, ἀντίστροφον μὲν τῇ γυμναστικῇ τὴν νομοθετικήν, ἀντίστροφον δὲ τῇ ἰατρικῇ τὴν δικαιοσύνην. ἐπικοινωνοῦσι μὲν δὴ ἀλλήλαις, ἅτε περὶ τὸ αὐτὸ οὖσαι, ἑκάτεραι τούτων, ἥ τε ἰατρικὴ τῇ γυμναστικῇ καὶ ἡ δικαιοσύνη τῇ νομοθετικῇ· ὅμως δὲ διαφέρουσί τι ἀλλήλων. τεττάρων δὴ τούτων οὐσῶν, καὶ ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιστον θεραπευουσῶν, τῶν μὲν τὸ σῶμα, τῶν δὲ τὴν ψυχήν, ἡ κολακευτικὴ αἰσθομένη, οὐ γνοῦσα λέγω, ἀλλὰ στοχασαμένη, τέτραχα ἑαυτὴν διανείμασα, ὑποδῦσα ὑπὸ ἕκαστον τῶν μορίων, προσποιεῖται εἶναι τοῦτο ὅπερ ὑπέδυ· καὶ τοῦ μὲν βελτίστου οὐδὲν φροντίζει, τῷ δὲ ἀεὶ ἡδίστῳ θηρεύεται τὴν ἄνοιαν καὶ ἐξαπατᾷ· ὥστε δοκεῖ πλείστου ἀξία εἶναι. ὑπὸ μὲν οὖν τὴν ἰατρικὴν ἡ ὀψοποιϊκὴ ὑποδέδυκε, καὶ προσποιεῖται τὰ βέλτιστα σιτία τῷ σώματι εἰδέναι, ὥστ' εἰ δέοι ἐν παισὶ διαγωνίζεσθαι ὀψοποιόν τε καὶ ἰατρόν, ἢ ἐν ἀνδράσιν οὕτως ἀνοήτοις, ὥσπερ

Digitized by Google

οἱ παῖδες, πότερος ἐπαίοι περὶ τῶν χρηστῶν σιτίων ἢ πονηρῶν, ὁ ἰατρὸς ἢ ὁ ὀψοποιός, λιμῷ ἂν ἀποθανεῖν τὸν ἰατρόν. κολακείαν μὲν οὖν αὐτὸ καλῶ, καὶ αἰσχρὸν φημί, ὦ Πῶλε, τὸ τοιοῦτον. τοῦτο γὰρ πρός σὲ λέγω, ὅτι τοῦ ἡδέος στοχάζεται ἄνευ τοῦ βελτίστου, τέχνην δὲ αὐτὴν οὐ φημι εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρίαν, ὅτι οὐκ ἔχει λόγον οὐδένα ὧν προσφέρει, ὁποῖα ἄττα τῆν φύσιν ἐστίν; ὥστε τὴν αἰτίαν ἑκάστου μὴ ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δὲ τέχνην οὐ καλῶ, ὃ ἂν ᾖ ἄλογον πρᾶγμα. τούτων δὲ πέρι εἰ ἀμφισβητεῖς, ἐθέλω ὑποσχεῖν λόγον. XX. Τῇ μὲν οὖν ἰατρικῇ, ὥσπερ λέγω, ἡ ὀψοποιϊκὴ κολακεία ὑπόκειται, τῇ δὲ γυμναστικῇ, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦτον, ἡ κομμωτική, κακοῦργός τε οὖσα καὶ ἀπατηλὴ καὶ ἀγεννὴς καὶ ἀνελεύθερος, σχήμασί τε καὶ χρώμασι καὶ λειότητι καὶ αἰσθήσει ἀπατῶσα, ὥστε ποιεῖν ἀλλότριον κάλλος ἐφελκομένους τοῦ οἰκείου τοῦ διὰ τῆς γυμναστικῆς ἀμελεῖν. ἵν' οὖν μὴ μακρολογῶ, ἐθέλω σοι εἰπεῖν, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι, (ἤδη γὰρ ἂν ἴσως ἀκολουθήσειας) ὅτι, ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικήν, τοῦτο ὀψοποιϊκὴ πρὸς ἰατρικήν· μᾶλλον δὲ ὧδε, ὅτι, ὃ κομμωτικὴ πρὸς γυμναστικήν, τοῦτο σοφιστικὴ πρὸς νομοθετικήν, καὶ ὅτι, ὃ ὀψοποιϊκὴ πρὸς ἰατρικήν, τοῦτο ῥητορικὴ πρὸς δικαιοσύνην. ὅπερ μέντοι λέγω, διέστηκεν οὕτω φύσει· ἅτε δ' ἐγγὺς ὄντων, φέρονται ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ ταυτὰ σοφισταὶ καὶ ῥήτορες, καὶ οὐκ ἔχουσιν ὅ, τι χρήσονται οὔτε αὐτοὶ ἑαυτοῖς, οὔτε οἱ ἄλλοι

Digitized by Google

ἄνθρωποι τούτοις. καὶ γὰρ ἂν εἰ μὴ ἡ ψυχὴ τῷ σώματι ἐπεστάτει, ἀλλ' αὐτὸ αὑτῷ, καὶ μὴ ὑπὸ ταύτης κατεθεωρεῖτο καὶ διεκρίνετο ἥ τε ὀψοποιϊκὴ καὶ ἡ ἰατρική, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα ἔκρινε σταθμώμενον ταῖς χάρισι ταῖς πρὸς αὐτό, τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου ἂν πολὺ ην, ὦ φίλε Πῶλε (σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος)· ὁμοῦ ἂν πάντα χρήματα ἐφύρητο ἐν τῷ αὐτῷ, ἀκρίτων ὄντων τῶν τε ὑγιεινῶν καὶ ἰατρικῶν καὶ ὀψοποιϊκῶν. ὃ μὲν οὖν ἐγώ φημι τὴν ῥητορικὴν εἶναι, ἀκήκοας· ἀντίστροφον ὀψοποιΐας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκεῖνο ἐν σώματι. ἴσως μὲν οὖν ἄτοπον πεποίηκα, ὅτι σε οὐκ ἐῶν μακροὺς λόγους λέγειν, αὐτὸς συχνὸν λόγον ἀποτέτακα. ἄξιον μὲν οὖν ἐμοὶ ξυγγνώμην ἔχειν ἐστί. λέγοντος γάρ μου βραχέα, οὐκ ἐμέμνησο, οὐδὲ χρῆσθαι τῇ ἀποκρίσει, ἣν σοι ἀπεκρινάμην, οὐδὲν οἷός τ' ἦσθα, ἀλλὰ ἐδέου διηγήσεως. ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγὼ σοῦ ἀποκρινομένου μὴ ἔχω ὅ, τι χρήσωμαι, ἀπότεινε καὶ σὺ λόγον· ἐὰν δὲ ἔχω, ἔα με χρῆσθαι· δίκαιον γάρ. καὶ νῦν ταύτῃ τῇ ἀποκρίσει εἴ τι ἔχεις χρῆσθαι, χρῶ. XXI. ΠΩΛ. Τί οὖν φῄς; κολακείαν δοκεῖ σοι εἶναι ἡ ῥητορική; ΣΩ. Κολακείας μὲν οὖν ἔγωγε εἶπον μόριον· ἀλλ' οὐ μνημονεύεις τηλικοῦτος ὤν, ὦ Πῶλε; τί τάχα δράσεις πρεσβύτης γενόμενος; ΠΩΛ. Ἆρ' οὖν δοκοῦσί σοι ὡς κόλακες ἐν ταῖς πόλεσι φαῦλοι νομίζεσθαι· οἱ ἀγαθοὶ ῥήτορες; ΣΩ. Ἐρώτημα τοῦτ' ἐρωτᾷς, ἢ λόγου τινὸς ἀρχὴν λέγεις; ΠΩΛ. Ἐρωτῶ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐδὲ νομίζεσθαι ἔμοιγε δοκοῦσι. ΠΩΛ. Πῶς

Digitized by Google

οὐ νομίζεσθαι; οὐ μέγιστον δύνανται τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν; ΣΩ. Οὔκ, εἰ τὸ δύνασθαί γε λέγεις ἀγαθόν τι εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ λέγω γε. ΣΩ. Ἐλάχιστον τοίνυν μοι δοκοῦσι τῶν ἐν τῇ πόλει δύνασθαι οἱ ῥήτορες. ΠΩΛ. Τί δ'; οὐχ, ὥσπερ οἱ τύραννοι, ἀποκτιννύασί τε ὃν ἂν βούλωνται, καὶ ἀφαιροῦνται χρήματα, καὶ ἐκβάλλουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΣΩ. Νὴ τὸν κύνα· ἀμφιγνοῶ μέντοι, ὦ Πῶλε, ἐφ' ἑκάστου ὧν λέγεις, πότερον αὐτὸς ταῦτα λέγεις καὶ γνώμην σαυτοῦ ἀποφαίνῃ, ἢ ἐμὲ ἐρωτᾷς. ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγε σὲ ἐρωτῶ. ΣΩ. Εἶεν, ὦ φίλε· ἔπειτα δύο ἅμα με ἐρωτᾷς; ΠΩΛ. Πῶς δύο; ΣΩ. Οὐκ ἄρτι οὕτω πως ἔλεγες, ὅτι ἀποκτιννύασιν οἱ ῥήτορες οὓς ἂν βούλωνται, ὥσπερ οἱ τύραννοι, καὶ χρήματα ἀφαιροῦνται καὶ ἐξελαύνουσιν ἐκ τῶν πόλεων ὃν ἂν δοκῇ αὐτοῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. XXII. ΣΩ. Λέγω τοίνυν σοι, ὅτι δύο ταῦτ' ἐστὶ τὰ ἐρωτήματα, καὶ ἀποκρινοῦμαί γέ σοι πρὸς ἀμφότερα. φημὶ γάρ, ὦ Πῶλε, ἐγὼ καὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τοὺς τυράννους δύνασθαι μὲν ἐν ταῖς πόλεσι σμικρότατον, ὥσπερ νῦν δὴ ἔλεγον· οὐδὲν γὰρ ποιεῖν ὧν βούλονται, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ποιεῖν μέντοι ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δόξῃ βέλτιστον εἶναι. ΠΩΛ. Οὐκοῦν τοῦτό ἐστι τὸ μέγα δύνασθαι; ΣΩ. Οὔχ, ὡς γέ φησι Πῶλος. ΠΩΛ. Ἐγὼ οὔ φημι; φημὶ μὲν οὖν ἔγωγε. ΣΩ. Μὰ τὸν οὐ σύ γε, ἐπεὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἔφης ἀγαθὸν εἶναι τῷ δυναμένῳ. ΠΩΛ. Φημὶ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀγαθὸν οὖν οἴει εἶναι, ἐάν τις ποιῇ ταῦτα ἃ

Digitized by Google

ἂν δοκῇ αὐτῷ βέλτιστα εἶναι, νοῦν μὴ ἔχων; καὶ τοῦτο καλεῖς μέγα δύνασθαι; ΠΩΛ. Οὐκ ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδείξεις τοὺς ῥήτορας νοῦν ἔχοντας, καὶ τέχνην τὴν ῥητορικήν, ἀλλὰ μὴ κολακείαν, ἐμὲ ἐξελέγξας; εἰ δέ με ἐάσεις ἀνέλεγκτον, οἱ ῥήτορες, οἱ ποιοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς, καὶ οἱ τύραννοι, οὐδὲν ἀγαθὸν τοῦτο κεκτήσονται, εἰ δὴ δύναμίς ἐστιν, ὡς σὺ φῄς, ἀγαθόν, τὸ δὲ ποιεῖν ἄνευ νοῦ ἃ δοκεῖ, καὶ σὺ ὁμολογεῖς κακὸν εἶναι· ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Πῶς ἂν οὖν οἱ ῥήτορες μέγα δύναιντο ἢ οἱ τύραννοι ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐὰν μὴ Σωκράτης ἐξελεγχθῇ ὑπὸ Πώλου, ὅτι ποιοῦσιν ἃ βούλονται; ΠΩΛ. Οὗτος ἀνὴρ — ΣΩ. Οὔ φημι αὐτοὺς ποιεῖν ἃ βούλονται· ἀλλά μ' ἔλεγχε. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ὡμολόγεις ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτοῖς βέλτιστα εἶναι τοῦτου πρόσθεν; ΣΩ. Καὶ γὰρ νῦν ὁμολογῶ. ΠΩΛ. Οὐκοῦν ποιοῦσιν ἃ βούλονται; ΣΩ. Οὔ φημι. ΠΩΛ. Ποιοῦντες ἃ δοκεῖ αὐτοῖς; ΣΩ. Φημί. ΠΩΛ. Σχέτλιά γε λέγεις καὶ ὑπερφυῆ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ κατηγόρει, ὦ λῷστε Πῶλε, ἵνα προσείπω σε κατὰ σέ· ἀλλ' εἰ μὲν ἔχεις ἐμὲ ἐρωτᾶν, ἐπίδειξον ὅτι ψεύδομαι· εἰ δὲ μή, αὐτὸς ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Ἀλλ' ἐθέλω ἀποκρίνεσθαι, ἵνα καὶ εἰδῶ ὅ, τι λέγεις.

XXIII. ΣΩ. Πότερον οὖν σοι δοκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι τοῦτο βούλεσθαι ὃ ἂν πράττωσιν ἑκάστοτε, ἢ ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττουσι τοῦθ' ὃ πράττουσιν; οἷον, οἱ τὰ φάρμακα πίνοντες παρὰ τῶν ἰατρῶν πότερόν σοι δοκοῦσι τοῦτο βούλεσθαι ὅπερ ποιοῦσι,

Digitized by Google

πίνειν τὸ φάρμακον καὶ ἀλγεῖν; ἢ ἐκεῖνο, τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσι; ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι τὸ ὑγιαίνειν, οὗ ἕνεκα πίνουσιν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οἱ πλέοντές τε καὶ τὸν ἄλλον χρηματισμὸν χρηματιζόμενοι οὐ τοῦτό ἐστιν, ὃ βούλονται, ὃ ποιοῦσιν ἑκάστοτε—τίς γὰρ βούλεται πλεῖν τε καὶ κινδυνεύειν καὶ πράγματ' ἔχειν; —ἀλλ' ἐκεῖνο, οἶμαι, οὗ ἕνεκα πλέουσι, πλουτεῖν· πλούτου γὰρ ἕνεκα πλέουσι. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλοτι οὖν οὕτω καὶ περὶ πάντων, ἐάν τίς τι πράττῃ ἕνεκά του, οὐ τοῦτο βούλεται ὃ πράττει, ἀλλ' ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα πράττει; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔστι τι τῶν ὄντων, ὃ οὐχὶ ἤτοι ἀγαθόν γ' ἐστὶν ἢ κακόν, ἢ μεταξὺ τούτων, οὔτε ἀγαθὸν οὔτε κακόν; ΠΩΛ. Πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν λέγεις εἶναι ἀγαθὸν μὲν σοφίαν τε καὶ ὑγίειαν καὶ πλοῦτον καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα, κακὰ δὲ τἀναντία τούτων; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά ἆρα τοιάδε λέγεις, ἃ ἐνίοτε μὲν μετέχει τοῦ ἀγαθοῦ, ἐνίοτε δὲ τοῦ κακοῦ, ἐνίοτε δὲ οὐδετέρου; οἷον, καθῆσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τρέχειν καὶ πλεῖν, καὶ οἷον αὖ λίθους καὶ ξύλα καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα; οὐ ταῦτα λέγεις; ἢ ἄλλ' ἄττα καλεῖς τὰ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακά; ΠΩΛ. Οὔκ, ἀλλὰ ταῦτα. ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ μεταξὺ ταῦτα ἕνεκεν τῶν ἀγαθῶν πράττουσιν, ὅταν πράττωσιν, ἢ τἀγαθὰ τῶν μεταξύ; ΠΩΛ. Τὰ μεταξὺ δήπου τῶν ἀγαθῶν. ΣΩ. Τὸ ἀγαθὸν ἄρα διώκοντες καὶ βαδίζομεν, ὅταν βαδίζωμεν, οἰόμενοι

Digitized by Google

βέλτιον εἶναι, καὶ τὸ ἐναντίον ἕσταμεν, ὅταν ἐστῶμεν, τοῦ αὐτοῦ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ, ἢ οὔ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀποκτίννυμεν, εἴ τινα καὶ ἀποκτίννυμεν, καὶ ἐκβάλλομεν καὶ ἀφαιρούμεθα χρήματα, οἰόμενοι ἄμεινον εἶναι ἡμῖν ταῦτα ποιεῖν, ἢ οὔ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἕνεκ' ἄρα τοῦ ἀγαθοῦ πάντα ταῦτα ποιοῦσιν οἱ ποιοῦντες. ΠΩΛ. Φημί. XXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν ὡμολογήσαμεν, ἃ ἕνεκά του ποιοῦμεν, μὴ ἐκεῖνα βούλεσθαι, ἀλλ' ἐκεῖνο, οὗ ἕνεκα ταῦτα ποιοῦμεν. ΠΩΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σφάττειν βουλόμεθα, οὐδ' ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων, οὐδὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι ἁπλῶς οὕτως· ἀλλ' ἐὰν μὲν ὠφέλιμα ᾖ ταῦτα, βουλόμεθα πράττειν αὐτά, βλαβερὰ δὲ ὄντα οὐ βουλόμεθα. τὰ γὰρ ἀγαθὰ βουλόμεθα, ὡς φῂς σύ, τὰ δὲ μήτε ἀγαθὰ μήτε κακὰ οὐ βουλόμεθα, οὐδὲ τὰ κακά· ἢ γάρ; ἀληθῆ σοι δοκῶ λέγειν, ὦ Πῶλε, ἢ οὔ; — τί οὐκ ἀποκρίνῃ; ΠΩΛ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ ταῦτα ὁμολογοῦμεν, ἤν τις ἀποκτείνῃ τινὰ ἢ ἐκβάλλῃ ἐκ πόλεως ἢ ἀφαιρῆται χρήματα, εἴτε τύραννος ὢν εἴτε ῥήτωρ, οἰόμενος εἶναι αὐτῷ ἄμεινον, τυγχάνῃ δὲ ὂν κάκιον, οὗτος δήπου ποιεῖ ἃ δοκεῖ αὐτῷ; ἢ γάρ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ ἃ βούλεται, εἴπερ τυγχάνει ταῦτα κακὰ ὄντα; — τί οὐκ ἀποκρίνῃ; ΠΩΛ. Ἀλλ' οὔ μοι δοκεῖ ποιεῖν ἃ βούλεται. ΣΩ. Ἔστι μὲν οὖν ὅπως ὁτιοῦτος μέγα δύναται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, εἴπερ ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι ἀγαθόν τι, κατὰ τὴν σὴν ὁμολογίαν; ΠΩΛ. Οὐκ ἔστιν. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον λέ-

Digitized by Google

γων, ὅτι ἔστιν ἄνθρωπον ποιοῦντα ἐν πόλει ἃ δοκεῖ αὐτῷ, μὴ μέγα δύνασθαι, μηδὲ ποιεῖν ἃ βούλεται. ΠΩΛ. Ὡς δὴ σύ, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν δέξαιο ἐξεῖναί σοι ποιεῖν ὅ, τι δοκεῖ σοι ἐν τῇ πόλει μᾶλλον ἢ μή, οὐδὲ ζηλοῖς ὅταν ἴδῃς τινὰ ἢ ἀποκτείναντα, ὃν ἔδοξεν αὐτῷ, ἢ ἀφελόμενον χρήματα, ἢ δήσαντα. ΣΩ. Δικαίως λέγεις, ἢ ἀδίκως; ΠΩΛ. Ὁπότερ' ἂν ποιῇ, οὐκ ἀμφοτέρως ζηλωτόν ἐστιν; ΣΩ. Εὐφήμει, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι οὐ χρὴ οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν, οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ' ἐλεεῖν. ΠΩΛ. Τί δέ; οὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν περὶ ὧν ἐγὼ λέγω ἀνθρώπων; ΣΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΠΩΛ. Ὅστις οὖν ἀποκτίννυσιν, ὃν ἂν δόξῃ αὐτῷ, δικαίως ἀποκτιννύς, ἄθλιος δοκεῖ σοι καὶ ἐλεεινός; ΣΩ. Οὐκ ἔμοιγε, οὐδὲ μέντοι ζηλωτός. ΠΩΛ. Οὐκ ἄρτι ἄθλιον ἔφησθα εἶναι; ΣΩ. Τὸν ἀδίκως γε, ὦ ἑταῖρε, ἀποκτείναντα, καὶ ἐλεεινόν γε πρὸς τὸν δὲ δικαίως, ἀζήλωτον. ΠΩΛ. Ἢ που ὅγε ἀποθνήσκων ἀδίκως ἐλεεινός τε καὶ ἄθλιός ἐστιν. ΣΩ. Ἧττον ἢ ὁ ἀποκτιννύς, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ δικαίως ἀποθνήσκων. ΠΩΛ. Πῶς δῆτα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὕτως ὡς μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὂν τὸ ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Ἦ γὰρ τοῦτο μέγιστον; οὐ τὸ ἀδικεῖσθαι μεῖζον; ΣΩ. Ἥκιστά γε. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα βούλοιο ἂν ἀδικεῖσθαι μᾶλλον ἢ ἀδικεῖν; ΣΩ. Βουλοίμην μὲν ἂν ἔγωγε οὐδέτερα· εἰ δ' ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν. ΠΩΛ. Σὺ ἄρα τυραννεῖν οὐκ ἄν

Digitized by Google

δέξαιο; ΣΩ. Οὔκ, εἰ τὸ τυραννεῖν γε λέγεις ὅπερ ἐγώ. ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔγωγε τοῦτο λέγω, ὅπερ ἄρτι, ἐξεῖναι ἐν τῇ πόλει, ὃ ἂν δοκῇ αὐτῷ, ποιεῖν τοῦτο, καὶ ἀποκτιννύντι καὶ ἐκβάλλοντι καὶ πάντα πράττοντι κατὰ τὴν αὑτοῦ δόξαν. XXV. ΣΩ. Ὦ μακάριε, ἐμοῦ δὴ λέγοντος τῷ λόγῳ ἐπιλαβοῦ, εἰ γὰρ ἐγὼ ἐν ἀγορᾷ πλήθουσῃ, λαβὼν ὑπὸ μάλης ἐγχειρίδιον, λέγοιμι πρὸς σέ, ὅτι, „ὦ Πῶλε, ἐμοὶ δύναμίς τις καὶ τυραννὶς θαυμασία ἄρτι προσγέγονεν· ἐὰν γὰρ ἄρα ἐμοὶ δόξῃ τινὰ τουτωνὶ τῶν ἀνθρώπων, ὧν σὺ ὁρᾷς, αὐτίκα μάλα δεῖν τεθνάναι, τεθνήξει οὗτος, ὃν ἂν δόξῃ, κἂν τινα δόξῃ μοι τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατεαγῆναι δεῖν, κατεαγὼς ἔσται αὐτίκα μάλα, κἂν ἱματίων διεσχίσθαι, διεσχισμένον ἔσται· οὕτω μέγα ἐγὼ δύναμαι ἐν τῇδε τῇ πόλει·" εἰ οὖν ἀπιστοῦντι σοι δείξαιμι τὸ ἐγχειρίδιον, ἴσως ἂν εἴποις ἰδών, ὅτι, „ὦ Σώκρατες, οὕτω μὲν πάντες ἂν μέγα δύναιντο· ἐπεὶ κἂν ἐμπρησθείη οἰκία τούτῳ τῷ τρόπῳ, ἥντινα ἄν σοι δοκῇ, καὶ τά γε Ἀθηναίων νεώρια, καὶ τριήρεις, καὶ τὰ πλοῖα πάντα, καὶ τὰ δημόσια καὶ τὰ ἴδια." ἀλλ' οὐκ ἄρα τοῦτ' ἔστι τὸ μέγα δύνασθαι, τὸ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ· ἢ δοκεῖ σοι; ΠΩΛ. Οὐ δῆτα οὕτω γε. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, διότι μέμφῃ τὴν τοιαύτην δύναμιν; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δή, λέγε. ΠΩΛ. Ὅτι ἀναγκαῖον τὸν οὕτω πράττοντα ζημιοῦσθαι ἐστι. ΣΩ. Τὸ δὲ ζημιοῦσθαι οὐ κακόν; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ θαυμάσιε, τὸ μέγα δύνασθαι πάλιν αὖ σοι φαίνεται, ἐὰν μὲν πράττοντι ἃ

Digitized by Google

δοκεῖ, ἕπηται τὸ ὠφελίμως πράττειν, ἀγαθόν τε εἶναι, καὶ τοῦτο, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ τὸ μέγα δύνασθαι· εἰ δὲ μή, κακόν, καὶ σμικρὸν δύνασθαι. σκεψώμεθα δὲ καὶ τόδε· ἄλλο τι ἢ ὁμολογοῦμεν, ἐνίοτε μὲν ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν, ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἀποκτιννύναι τε καὶ ἐξελαύνειν ἀνθρώπους καὶ ἀφαιρεῖσθαι χρήματα, ἐνίοτε δὲ οὔ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοῦτο μὲν δή, ὡς ἔοικε, καὶ παρὰ σοῦ καὶ παρ' ἐμοῦ ὁμολογεῖται. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Πότε οὖν σὺ φῂς ἄμεινον εἶναι ταῦτα ποιεῖν; εἰπέ, τίνα ὅρον ὁρίζῃ; ΠΩΛ. Σὺ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, ἀπόκριναι ταυτὸ τοῦτο. ΣΩ. Ἐγὼ μὲν τοίνυν φημί, ὦ Πῶλε, εἴ σοι παρ' ἐμοῦ ἥδιόν ἐστιν ἀκούειν, ὅταν μὲν δικαίως τις ταῦτα ποιῇ, ἄμεινον εἶναι, ὅταν δὲ ἀδίκως, κάκιον. XXVI. ΠΩΛ. Χαλεπόν γε σὲ ἐλέγξαι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' οὐχὶ κἂν παῖς σε ἐλέγξειεν, ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πολλὴν ἄρα ἐγὼ τῷ παιδὶ χάριν ἕξω, ἴσην δὲ καὶ σοί, ἐάν με ἐξελέγξῃς, καὶ ἀπαλλάξῃς φλυαρίας. ἀλλὰ μὴ κάμῃς φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν, ἀλλ' ἔλεγχε. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, οὐδέν γέ σε δεῖ παλαιοῖς πράγμασιν ἐλέγχειν. τὰ γὰρ ἐχθὲς καὶ πρώην γεγονότα, ταῦτα ἱκανά σε ἐξελέγξαι ἔστι καὶ ἀποδεῖξαι ὡς πολλοὶ ἀδικοῦντες ἄνθρωποι εὐδαίμονές εἰσι. ΣΩ. Τὰ ποῖα ταῦτα; ΠΩΛ. Ἀρχέλαον δή που τοῦτον τὸν Περδίκκου ὁρᾷς ἄρχοντα Μακεδονίας; ΣΩ. Εἰ δὲ μή, ἀλλ' ἀκούω γε. ΠΩΛ. Εὐδαίμων οὖν σοι δοκεῖ εἶναι ἢ ἄθλιος; ΣΩ. Οὐκ οἶδα, ὦ Πῶλε. οὐ γάρ πω ξυγγέγονα τῷ

Digitized by Google

ἀνδρὶ. ΠΩΛ. Τί δαί; ξυγγενόμενος ἂν γνοίης, ἄλλως δὲ αὐτόθεν οὐ γιγνώσκεις ὅτι εὐδαιμονεῖ; ΣΩ. Μὰ Δί' οὐ δῆτα. ΠΩΛ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸν μέγαν βασιλέα γιγνώσκειν φήσεις εὐδαίμονα ὄντα. ΣΩ. Καὶ ἀληθῆ γε ἐρῶ. οὐ γὰρ οἶδα, παιδείας ὅπως ἔχει καὶ δικαιοσύνης. ΠΩΛ. Τί δέ; ἐν τούτῳ πᾶσα ἡ εὐδαιμονία ἐστίν; ΣΩ. Ὡς γε ἐγὼ λέγω, ὦ Πῶλε. τὸν μὲν γὰρ καλὸν καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ γυναῖκα εὐδαίμονα εἶναί φημι, τὸν δὲ ἄδικον καὶ πονηρόν, ἄθλιον. ΠΩΛ. Ἄθλιος ἄρα οὗτός ἐστιν ὁ Ἀρχέλαος, κατὰ τὸν σὸν λόγον; ΣΩ. Εἴπερ γε, ὦ φίλε, ἄδικος. ΠΩΛ. Ἀλλὰ μὲν δὴ πῶς οὐκ ἄδικος; ᾧ γε προσῆκε μὲν τῆς ἀρχῆς οὐδέν, ἣν νῦν ἔχει, ὄντι ἐκ γυναικός, ἣ ἦν δούλη Ἀλκέτου τοῦ Περδίκκου ἀδελφοῦ καὶ κατὰ μὲν τὸ δίκαιον, δοῦλος ἦν Ἀλκέτου, καί, εἰ ἐβούλετο τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐδούλευσεν ἂν Ἀλκέτῃ, καὶ ἦν ἂν εὐδαίμων, κατά γε τὸν σὸν λόγον· νῦν δὲ θαυμασίως ὡς ἄθλιος γέγονεν, ἐπεὶ τὰ μέγιστα ἠδίκηκεν· ὅς γε πρῶτον μὲν τοῦτον αὐτὸν τὸν δεσπότην αὑτοῦ καὶ θεῖον μεταπεμψάμενος, ὡς ἀποδώσων τὴν ἀρχήν, ἣν Περδίκκας αὐτὸν ἀφείλετο, ξενίσας καὶ καταμεθύσας αὐτόν τε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀλέξανδρον, ἀνεψιὸν αὑτοῦ, σχεδὸν ἡλικιώτην, ἐμβαλὼν εἰς ἅμαξαν, νύκτωρ ἐξαγαγὼν ἀπέσφαξέ τε καὶ ἠφάνισεν ἀμφοτέρους· καὶ ταῦτα ἀδικήσας, ἔλαθεν ἑαυτὸν ἀθλιώτατος γενόμενος, καὶ οὐ μετεμέλησεν αὐτῷ, ἀλλ' ὀλίγον ὕστερον, τὸν ἀδελφὸν, τὸν γνήσιον τοῦ Περδίκκου υἱόν, παῖδα ὄντα

Digitized by Google

ἑπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέσθαι δικαίως ἐκθρέψας καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ, ἀλλ' εἰς φρέαρ ἐμβιλὼν καὶ ἀποπνίξας, πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντα ἐμπεσεῖν καὶ ἀποθανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἥτε μέγιστα ἠδικηκὼς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστι πάντων τῶν Μακεδόνων, ἀλλ' οὐκ εὐδαιμονέστατος· καὶ ἴσως ἐστιν ὅστις Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος, δέξαιτ' ἂν ἄλλος ὁστισοῦν Μακεδόνων γενέσθαι μᾶλλον ἢ Ἀρχέλαος. XXVII. ΣΩ. Καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶλε, ἔγωγέ σε ἐπῄνεσα, ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν ῥητορικὴν πεπαιδεῦσθαι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἠμεληκέναι· καὶ νῦν ἄλλοτι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, ᾧ με καὶ ἂν παῖς ἐξελέγξειε, καὶ ἐγὼ ὑπὸ σοῦ νῦν, ὡς σὺ οἴει, ἐξελήλεγμαι τούτῳ τῷ λόγῳ, φάσκων τὸν ἀδικοῦντα οὐκ εὐδαίμονα εἶναι; πόθεν, ὦ γαθέ; καὶ μὴν οὐδέν γε σοι τούτων ὁμολογῶ, ὧν σὺ φῄς. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἐθέλεις· ἐπεῖ δοκεῖ γε σοί, ὡς ἐγὼ λέγω. ΣΩ. Ὦ μακάριε, ῥητορικῶς γάρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡγούμενοι ἐλέγχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ἐπειδὰν τῶν λόγων, ὧν ἂν λέγωσι, μάρτυρας πολλοὺς παρέχωνται καὶ εὐδοκίμους, ὁ δὲ τἀναντία λέγων ἕνα τινὰ παρέχηται ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος οὐδενὸς ἄξιός ἐστι πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἐνίοτε γὰρ ἂν καὶ καταψευδομαρτυρηθείη τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκούντων εἶναί τι. καὶ νῦν περὶ ὧν σὺ λέγεις ὀλίγου

Digitized by Google

σοι πάντες ξυμφήσουσι ταυτὰ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι· καὶ ἐὰν βούλῃ κατ' ἐμοῦ μάρτυρας παρέχεσθαι, ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγω, μαρτυρήσουσί σοι, ἐὰν μὲν βούλῃ, Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ' αὐτοῦ, ὧν οἱ τρίποδες οἱ ἐφεξῆς ἑστῶτές εἰσιν ἐν τῷ Διονυσίῳ, ἐὰν δὲ βούλῃ, Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου, οὗ αὖ ἐστιν ἐκ Πυθίου τοῦτο τὸ καλὸν ἀνάθημα, ἐὰν δὲ βούλῃ, ἡ Περικλέους ὅλη οἰκία, ἢ ἄλλη ξυγγένεια ἥντινα ἂν βούλῃ τῶν ἐνθένδε ἐκλέξασθαι· ἀλλ' ἐγώ σοι εἷς ὢν οὐχ ὁμολογῶ. οὐ γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ, ψευδομάρτυρας πολλοὺς κατ' ἐμοῦ παρασχόμενος, ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σὲ αὐτὸν ἕνα ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὧν λέγω, οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λόγου μοι πεπεράνθαι, περὶ ὧν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ, οἶμαι δὲ οὐδὲ σοί, ἐὰν μὴ ἐγώ σοι μαρτυρῶ εἷς ὢν μόνος, τοὺς δ' ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἐᾷς. ἔστι μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὡς σύ τε οἴει καὶ ἄλλοι πολλοί, ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι. παραβάλλοντες οὖν παρ' ἀλλήλους σκεψώμεθα, εἴ τι διοίσουσιν ἀλλήλων. καὶ γὰρ καὶ τυγχάνει, περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν, οὐ πάνυ σμικρὰ ὄντα, ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα, περὶ ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον, μὴ εἰδέναι τε αἴσχιστον. τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτῶν ἐστιν, ἢ γιγνώσκειν ἢ ἀγνοεῖν, ὅστις τε εὐδαίμων ἐστὶ καὶ ὅστις μή. αὐτίκα πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί, σὺ ἡγῇ οἷόν τε, εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικοῦντά τε καὶ ἄδικον ὄντα, εἴπερ Ἀρχέλαον ἔδιχον μὲν

Digitized by Google

ἡγῇ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. ἄλλοτι ὡς οὕτω σου νομίζοντος διανοώμεθα; ΠΩΛ. Πάνυ γε. XXVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἓν μὲν τοῦτο ἀμφισβητοῦμεν· εἶεν· ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἔσται, ἆρ' ἂν τυγχάνῃ δίκης τε καὶ τιμωρίας; ΠΩΛ. Ἥκιστά γε· ἐπεὶ οὕτω γ' ἂν ἀθλιώτατος εἴη. ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μὴ τυγχάνῃ δίκης ὁ ἀδικῶν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εὐδαίμων ἔσται; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Κατὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἄδικος πάντως μὲν ἄθλιος, ἀθλιώτερος μέντοι ἐὰν μὴ διδῷ δίκην, μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν· ἧττον δὲ ἄθλιος, ἐὰν διδῷ δίκην καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ΠΩΛ. Ἄτοπά γε, ὦ Σώκρατες, ἐπιχειρεῖς λέγειν. ΣΩ. Πειράσομαι δέ γε καὶ σὲ ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταυτὰ ἐμοὶ λέγειν· φίλον γάρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν, ἃ διαφερόμεθα, ταῦτ' ἐστί· σκόπει δὲ καὶ σύ. εἶπον ἐγώ που ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους ἔφην εἶναι ἐγώ, καὶ ἐξηλέγχθην ὑπὸ σοῦ; ΠΩΛ. Ναὶ μὰ Δία. ΣΩ. Ὡς σύ γε οἴει, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ἀληθῆ γε οἰόμενος ἴσως. ΣΩ. Σὺ δέ γε εὐδαίμονας αὖ τοὺς ἀδικοῦντας, ἐὰν μὴ διδῶσι δίκην. ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ἀθλιωτάτους φημί, τοὺς δὲ διδόντας δίκην, ἧττον. βούλει καὶ τοῦτο ἐλέγχειν; ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔτι τοῦτ' ἐκείνου χαλεπώτερόν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, ἐξελέγξαι. ΣΩ. Οὐ δῆτα, ὦ Πῶλε, ἀλλ'

Digitized by Google

ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀληθὲς οὐδέποτε ἐλέγχεται. ΠΩΛ. Πῶς λέγεις; ἐὰν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῇ τυραννίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς στρεβλῶται, καὶ ἐκτέμνηται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκύηται, καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λώβας αὐτός τε λωβηθεὶς, καὶ τοὺς αὑτοῦ ἐπιδὼν παῖδάς τε καὶ γυναῖκα, τὸ ἔσχατον ἀνασταυρωθῇ, ἢ καταπιττωθῇ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἔσται, ἢ ἐὰν διαφυγὼν τύραννος καταστῇ, καὶ ἄρχων ἐν τῇ πόλει διαβιῷ, ποιῶν ὅ, τι ἂν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονιζόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων; ταῦτα λέγεις ἀδύνατον εἶναι ἐξελέγχειν; XXIX. ΣΩ. Μορμολύττῃ αὖ, ὦ γενναῖε Πῶλε, καὶ οὐκ ἐλέγχεις, ἄρτι δὲ ἐμαρτύρου. ὅμως δὲ ὑπόμνησόν με σμικρόν· ἐὰν ἀδίκως ἐπιβουλεύων τυραννίδι, εἶπες. ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εὐδαιμονέστερος μὲν τοίνυν οὐδέποτε ἔσται οὐδέτερος αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα ἀδίκως, οὔτε ὁ δίκην διδούς· δυοῖν γὰρ ἀθλίοιν εὐδαιμονέστερος μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἀθλιώτερος μέντοι ὁ διαφυγὼν καὶ τυραννεύσας. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε, γελᾷς; ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου ἐστίν, ἐπειδάν τίς τι εἴπῃ, καταγελᾶν, ἐλέγχειν δὲ μή; ΠΩΛ. Οὐκ οἴει ἐξεληλέγχθαι, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα λέγῃς, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἔρου τινὰ τουτωνί. ΣΩ. Ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ πέρυσι βουλεύειν λαχὼν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε, καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον, καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίζειν. μὴ

Digitized by Google

οὖν μηδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας, ἀλλ' εἰ μὴ ἔχεις τούτων βελτίω ἔλεγχον, ὅπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἐμοὶ ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρασαι τοῦ ἐλέγχου, οἷον ἐγὼ οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γάρ, ἂν ἃ λέγω, ἕνα μὲν παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, κὐτὸν πρὸς ὃν ἄν μοι ὁ λόγος ᾖ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἐῶ χαίρειν, καὶ ἕνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσταμαι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ διαλέγομαι. ὅρα οὖν, εἰ ἐθελήσεις ἐν τῷ μέρει διδόναι ἔλεγχον, ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι. ΠΩΛ. Ἐγὼ δέ γε οὔτ' ἐμὲ οὔτ' ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἐπεὶ σὺ δέξαι' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν; ΣΩ. Καὶ σὺ γ' ἄν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. ΠΩΛ. Πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλ' οὔτ' ἐγώ, οὔτε σύ, οὔτ' ἄλλος οὐδείς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινῇ; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι ὅ, τι ποτ' ἐρεῖς. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ἵν' εἰδῇς, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξαρχῆς σε ἠρώτων· πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖσθαι, ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δαὶ δὴ αἴσχιον; πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἴπερ αἴσχιον; ΠΩΛ. Ἥκιστά γε. XXX. ΣΩ. Μανθάνω. οὐ ταυτὸν ἡγῇ σὺ, ὡς ἔοικας, καλόν τε καὶ ἀγαθόν, καὶ κακὸν καὶ αἰσχρόν. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δαὶ τόδε; τὰ καλὰ πάντα, οἷον καὶ σώματα καὶ χρώματα καὶ

Digitized by Google

σχήματα καὶ φωνὰς καὶ ἐπιτηδεύματα, εἰς οὐδὲν ἀποβλέπων καλεῖς ἑκάστοτε καλά; οἷον πρῶτον τὰ σώματα τὰ καλὰ οὐχὶ ἤτοι κατὰ τὴν χρείαν λέγεις καλά εἶναι, πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾖ, πρὸς τοῦτο, ἢ κατὰ ἡδονήν τινα, ἐὰν ἐν τῷ θεωρεῖσθαι χαίρειν ποιῇ τοὺς θεωροῦντας; ἔχεις τι ἐκτὸς τούτων λέγειν περὶ σώματος κάλλους; ΠΩΛ. Οὐκ ἔχω. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα πάντα οὕτω καὶ σχήματα καὶ χρώματα, ἢ διὰ ἡδονήν τινα, ἢ διὰ ὠφέλειαν, ἢ δι' ἀμφότερα, καλὰ προσαγορεύεις; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν πάντα ὡσαύτως; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, οὐ δήπου ἐκτὸς τούτων ἐστὶ τὰ καλά, τοῦ ἢ ὠφέλιμα εἶναι, ἢ ἡδέα, ἢ ἀμφότερα. ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν μαθημάτων κάλλος ὡσαύτως; ΠΩΛ. Πάνυ γε, καὶ καλῶς γε νῦν ὁρίζει, ὦ Σώκρατες, ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὁριζόμενος τὸ καλόν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ αἰσχρὸν τῷ ἐναντίῳ, λύπῃ τε καὶ κακῷ; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ᾖ, ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτοιν ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλλον, κάλλιόν ἐστιν, ἤτοι ἡδονῇ ἢ ὠφελείᾳ ἢ ἀμφοτέροις. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὅταν δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἴσχιον ᾖ, ἤτοι λύπῃ ἢ κακῷ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἔσται. ἢ οὐκ ἀνάγκη; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Φέρε δή, πῶς ἐλέγετο νῦν δὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι; οὐκ ἔλεγες τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι, κάκιον

Digitized by Google

εἶναι, τὸ δὲ ἀδικεῖν, αἴσχιον; ΠΩΛ. Ἔλεγον. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἦτοι λυπηρότερόν ἐστι, καὶ λύπῃ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἂν εἴη, ἢ κακῷ, ἢ ἀμφοτέροις. οὐ καὶ τοῦτο ἀνάγκη; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; XXXI. ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα, ἆρα λύπῃ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν, τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἀλγοῦσι μᾶλλον οἱ ἀδικοῦντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι; ΠΩΛ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα λύπῃ γε ὑπερέχει. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπῃ, ἀμφοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι ὑπερβάλλοι; ΠΩΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ ἑτέρῳ λείπεται; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τῷ κακῷ; ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ κακῷ ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη τοῦ ἀδικεῖσθαι. ΠΩΛ. Δῆλον δὴ ὅτι. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ σοῦ ὡμολογεῖτο ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ αἴσχιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Νῦν δέ γε κάκιον ἐφάνη; ΠΩΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Δέξαιο οὖν ἂν σὺ μᾶλλον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἴσχιον ἀντὶ τοῦ ἧττον; — μὴ ὄκνει ἀποκρίνασθαι, ὦ Πῶλε, — οὐδὲν γὰρ βλαβήσῃ — ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἰατρῷ, παρέχων ἀποκρίνου, καὶ ἢ φάθι ἢ μή, ἃ ἐρωτῶ. ΠΩΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν δεξαίμην, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄλλος δέ τις ἀνθρώπων; ΠΩΛ. Οὔ μοι δοκεῖ, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι οὔτ' ἂν ἐγώ, οὔτ' ἂν σύ, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖν

Digitized by Google

ἢ ἀδικεῖσθαι· κάκιον γὰρ τυγχάνει ὄν. ΠΩΛ. φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Πῶλε, ὁ ἔλεγχος παρὰ τὸν ἔλεγχον παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ἔοικεν, ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ ἄλλοι πάντες ὁμολογοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς εἷς ὢν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ μαρτυρῶν, καὶ ἐγὼ σὲ μόνον ἐπιψηφίζων τοὺς ἄλλους ἐῶ χαίρειν. Καὶ τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτως ἐχέτω. μετὰ τοῦτο δέ, περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἠμφισβητήσαμεν, σκεψώμεθα· τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν, ὡς σὺ ᾤου, ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδόναι, ὡς αὖ ἐγὼ ᾠμην; σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ διδόναι δίκην, καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα, ἆρα τὸ αὐτὸ καλεῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔχεις οὖν λέγειν, ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλά ἐστι, καθόσον δίκαια; καὶ διασκεψάμενος εἰπέ. ΠΩΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. **XXXII.** ΣΩ. Σκόπει δὲ καὶ τῇδε· ἆρα εἴ τίς τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος; ΠΩΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον, οἷον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ταχὺ ὁ τύπτων, καὶ τὸ τυπτόμενον οὕτω τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστίν, οἷον ἂν τὸ τύπτον ποιῇ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἴ κάει τις, ἀνάγκη τι κάεσθαι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα γε κάει ἢ ἀλγεινῶς, οὕτω κάεσθαι τὸ

Digitized by Google

καόμενον ὡς ἂν τὸ κᾶον κάῃ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεται γάρ τι. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ τμῆμα ἢ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμῆμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον, οἷον τὸ τέμνον τέμνει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ξυλλήβδην δὴ ὅρα, εἰ ὁμολογεῖς, ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων, οἷον ἄν τι ποιῇ τὸ ποιοῦν, τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. ΠΩΛ. Ἀλλ' ὁμολογῶ. ΣΩ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστιν, ἢ ποιεῖν; ΠΩΛ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, πάσχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπό τινος ποιοῦντος; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. ΣΩ. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως κολάζει; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δίκαια ποιῶν ἢ οὔ; ΠΩΛ. Δίκαια. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ κολαζόμενος, δίκην διδούς, δίκαια πάσχει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὡμολόγηται; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλά, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ καλά, ἀγαθά; ἢ γὰρ ἡδέα, ἢ ὠφέλιμα. ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὃ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὠφελεῖται ἄρα. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα, ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν, βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; ΠΩΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ναί. XXXIII. ΣΩ. Ἆρα οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ. ὧδε δὲ σκόπει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην

Digitized by Google

τινα ἑνορᾷς ἢ πενίαν; ΠΩΛ. Οὔκ, ἀλλὰ πενίαν. ΣΩ. Τί δ'; ἐν σώματος κατασκευῇ κακίαν ἂν φήσαις ἀσθένειαν εἶναί, καὶ νόσον, καὶ αἶσχος, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονηρίαν ἡγῇ τινα εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς, καὶ ἀμαθίαν, καὶ δειλίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία καὶ ξυλλήβδην ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία; ΠΩΛ. Πολύ γε. ΣΩ. Εἰ δὲ αἰσχίστη, καὶ καλίστη; ΠΩΛ. Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; ΣΩ. Ὧδί· ἀτὶ τὸ αἴσχιστον; ἦτοι λύπην μεγίστην παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφότερα, αἴσχιστόν ἐστιν, ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. ΠΩΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Αἴσχιστον δὲ ἀδικία καὶ ξύμπασα ψυχῆς πονηρία νῦν δὴ ὁμολόγηται ἡμῖν. ΠΩΛ. Ὡμολόγηται γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἀνιαρώτατόν ἐστι, καὶ ἀνίᾳ ὑπερβάλλον, αἴσχιστον τοῦτ' ἐστίν, ἢ βλάβῃ, ἢ ἀμφότερα; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπό τούτων γε. ΣΩ. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα ὡς μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα τἆλλα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία αἴσχιστόν ἐστι πάντων, ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε, ὡς ὁ σὸς

Digitized by Google

ἑπταετῆ, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐγίγνετο κατὰ τὸ δίκαιον, οὐκ ἐβουλήθη εὐδαίμων γενέσθαι δικαίως ἐκθρέψας καὶ ἀποδοὺς τὴν ἀρχὴν ἐκείνῳ, ἀλλ' εἰς φρέαρ ἐμβιλὼν καὶ ἀποπνίξας, πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν χῆνα ἔφη διώκοντα ἐμπεσεῖν καὶ ἀποθανεῖν. τοιγάρτοι νῦν, ἥτε μέγιστα ἠδικηκὼς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἀθλιώτατός ἐστι πάντων τῶν Μακεδόνων, ἀλλ' οὐκ εὐδαιμονέστατος· καὶ ἴσως ἔστιν ὅστις Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος, δέξαιτ' ἂν ἄλλος ὁστισοῦν Μακεδόνων γενέσθαι μᾶλλον ἢ Ἀρχέλαος. XXVII. ΣΩ. Καὶ κατ' ἀρχὰς τῶν λόγων, ὦ Πῶλε, ἔγωγέ σε ἐπῄνεσα, ὅτι μοι δοκεῖς εὖ πρὸς τὴν ῥητορικὴν πεπαιδεῦσθαι, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι ἠμεληκέναι· καὶ νῦν ἄλλοτι οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, ᾧ με καὶ ἂν παῖς ἐξελέγξειε, καὶ ἐγὼ ὑπὸ σοῦ νῦν, ὡς σὺ οἴει, ἐξελήλεγμαι τούτῳ τῷ λόγῳ, φάσκων τὸν ἀδικοῦντα οὐκ εὐδαίμονα εἶναι; πόθεν, ὦ γαθέ; καὶ μὴν οὐδέν γε σοι τούτων ὁμολογῶ, ὧν σὺ φῄς. ΠΩΛ. Οὐ γὰρ ἐθέλεις· ἐπεῖ δοκεῖ γε σοί, ὡς ἐγὼ λέγω. ΣΩ. Ὦ μακάριε, ῥητορικῶς γάρ με ἐπιχειρεῖς ἐλέγχειν, ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡγούμενοι ἐλέγχειν. καὶ γὰρ ἐκεῖ οἱ ἕτεροι τοὺς ἑτέρους δοκοῦσιν ἐλέγχειν, ἐπειδὰν τῶν λόγων, ὧν ἂν λέγωσι, μάρτυρας πολλοὺς παρέχωνται καὶ εὐδοκίμους, ὁ δὲ τἀναντία λέγων ἕνα τινὰ παρέχηται ἢ μηδένα. οὗτος δὲ ὁ ἔλεγχος οὐδενὸς ἄξιός ἐστι πρὸς τὴν ἀλήθειαν. ἐνίοτε γὰρ ἂν καὶ καταψευδομαρτυρηθείη τις ὑπὸ πολλῶν καὶ δοκούντων εἶναί τι. καὶ νῦν περὶ ὧν σὺ λέγεις ὀλίγου

Digitized by Google

σοι πάντες ξυμφήσουσι ταυτὰ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξένοι. καὶ ἐὰν βούλῃ κατ' ἐμοῦ μάρτυρας παρέχεσθαι, ὡς οὐκ ἀληθῆ λέγω, μαρτυρήσουσί σοι, ἐὰν μὲν βούλῃ, Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ οἱ ἀδελφοὶ μετ' αὐτοῦ, ὧν οἱ τρίποδες οἱ ἑφεξῆς ἑστῶτές εἰσιν ἐν τῷ Διονυσίῳ, ἐὰν δὲ βούλῃ, Ἀριστοκράτης ὁ Σκελλίου, οὗ αὖ ἐστιν ἐκ Πυθίου τοῦτο τὸ καλὸν ἀνάθημα, ἐὰν δὲ βούλῃ, ἡ Περικλέους ὅλη οἰκία, ἢ ἄλλη ξυγγένεια ἥντινα ἂν βούλῃ τῶν ἐνθένδε ἐκλέξασθαι· ἀλλ' ἐγώ σοι εἷς ὢν οὐχ ὁμολογῶ. οὐ γάρ με σὺ ἀναγκάζεις, ἀλλὰ, ψευδομάρτυρας πολλοὺς κατ' ἐμοῦ παρασχόμενος, ἐπιχειρεῖς ἐκβάλλειν με ἐκ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀληθοῦς. ἐγὼ δὲ ἂν μὴ σὲ αὐτὸν ἕνα ὄντα μάρτυρα παράσχωμαι ὁμολογοῦντα περὶ ὧν λέγω, οὐδὲν οἶμαι ἄξιον λόγου μοι πεπεράνθαι, περὶ ὧν ἂν ἡμῖν ὁ λόγος ᾖ, οἶμαι δὲ οὐδὲ σοί, ἐὰν μὴ ἐγώ σοι μαρτυρῶ εἷς ὢν μόνος, τοὺς δ' ἄλλους πάντας τούτους χαίρειν ἐᾷς. ἔστι μὲν οὖν οὗτός τις τρόπος ἐλέγχου, ὡς σύ τε οἴει καὶ ἄλλοι πολλοί, ἔστι δὲ καὶ ἄλλος, ὃν ἐγὼ αὖ οἶμαι. παραβάλλοντες οὖν παρ' ἀλλήλους σκεψώμεθα, εἴ τι διοίσουσιν ἀλλήλων. καὶ γὰρ καὶ τυγχάνει, περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν, οὐ πάνυ σμικρὰ ὄντα, ἀλλὰ σχεδόν τι ταῦτα, περὶ ὧν εἰδέναι τε κάλλιστον, μὴ εἰδέναι τε αἴσχιστον. τὸ γὰρ κεφάλαιον αὐτῶν ἐστιν, ἢ γιγνώσκειν ἢ ἀγνοεῖν, ὅστις τε εὐδαίμων ἐστὶ καὶ ὅστις μή. αὐτίκα πρῶτον, περὶ οὗ νῦν ὁ λόγος ἐστί, σὺ ἡγῇ οἷόν τε, εἶναι μακάριον ἄνδρα ἀδικοῦντά τε καὶ ἄδικον ὄντα, εἴπερ Ἀρχέλαον ἄδικον μὲν

Digitized by Google

ἡγῇ εἶναι, εὐδαίμονα δέ. ἄλλοτι ὡς οὕτω σου νομίζοντος διανοώμεθα; ΠΩΛ. Πάνυ γε. XXVIII. ΣΩ. Ἐγὼ δέ φημι ἀδύνατον. ἓν μὲν τουτὶ ἀμφισβητοῦμεν· εἶεν· ἀδικῶν δὲ δὴ εὐδαίμων ἔσται, ἆρ' ἂν τυγχάνῃ δίκης τε καὶ τιμωρίας; ΠΩΛ. Ἥκιστά γε· ἐπεὶ οὕτω γ' ἂν ἀθλιώτατος εἴη. ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ἄρα μὴ τυγχάνῃ δίκης ὁ ἀδικῶν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εὐδαίμων ἔσται; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Κατὰ δέ γε τὴν ἐμὴν δόξαν, ὦ Πῶλε, ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἄδικος πάντως μὲν ἄθλιος, ἀθλιώτερος μέντοι ἐὰν μὴ διδῷ δίκην, μηδὲ τυγχάνῃ τιμωρίας ἀδικῶν· ἧττον δὲ ἄθλιος, ἐὰν διδῷ δίκην καὶ τυγχάνῃ δίκης ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων. ΠΩΛ. Ἄτοπά γε, ὦ Σώκρατες, ἐπιχειρεῖς λέγειν. ΣΩ. Πειράσομαι δέ γε καὶ σὲ ποιῆσαι, ὦ ἑταῖρε, ταυτὰ ἐμοὶ λέγειν· φίλον γάρ σε ἡγοῦμαι. νῦν μὲν οὖν, ἃ διαφερόμεθα, ταῦτ' ἐστί· σκόπει δὲ καὶ σύ. εἶπον ἐγώ που ἐν τοῖς ἔμπροσθεν τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον εἶναι; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Σὺ δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἀθλίους ἔφην εἶναι ἐγώ, καὶ ἐξηλέγχθην ὑπὸ σοῦ; ΠΩΛ. Ναὶ μὰ Δία. ΣΩ. Ὡς σύ γε οἴει, ὦ Πῶλε. ΠΩΛ. Ἀληθῆ γε οἰόμενος ἴσως. ΣΩ. Σὺ δέ γε εὐδαίμονας αὖ τοὺς ἀδικοῦντας, ἐὰν μὴ διδῶσι δίκην. ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐγὼ δὲ αὐτοὺς ἀθλιωτάτους φημί, τοὺς δὲ διδόντας δίκην, ἧττον. βούλει καὶ τοῦτο ἐλέγχειν; ΠΩΛ. Ἀλλ' ἔτι τοῦτ' ἐκείνου χαλεπώτερόν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, ἐξελέγξαι. ΣΩ. Οὐ δῆτα, ὦ Πῶλε, ἀλλ'

Digitized by Google

ἀδύνατον. τὸ γὰρ ἀληθὲς οὐδέποτε ἐλέγχεται. ΠΩΛ. Πῶς λέγεις; ἐὰν ἀδικῶν ἄνθρωπος ληφθῇ τυραννίδι ἐπιβουλεύων, καὶ ληφθεὶς στρεβλῶται, καὶ ἐκτέμνηται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκάηται, καὶ ἄλλας πολλὰς καὶ μεγάλας καὶ παντοδαπὰς λώβας αὐτός τε λωβηθεὶς, καὶ τοὺς αὐτοῦ ἐπιδὼν παῖδάς τε καὶ γυναῖκα, τὸ ἔσχατον ἀναστανρωθῇ, ἢ καταπιττωθῇ, οὗτος εὐδαιμονέστερος ἔσται, ἢ ἐὰν διαφυγὼν τύραννος καταστῇ, καὶ ἄρχων ἐν τῇ πόλει διαβιῷ, ποιῶν ὅ, τι ἂν βούληται, ζηλωτὸς ὢν καὶ εὐδαιμονιζόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἄλλων ξένων; ταῦτα λέγεις ἀδύνατον εἶναι ἐξελέγχειν; XXIX. ΣΩ. Μορμολύττῃ αὖ, ὦ γενναῖε Πῶλε, καὶ οὐκ ἐλέγχεις, ἄρτι δὲ ἐμαρτύρου. ὅμως δὲ ὑπόμνησόν με σμικρόν· ἐὰν ἀδίκως ἐπιβουλεύων τυραννίδι, εἶπες. ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Εὐδαιμονέστερος μὲν τοίνυν οὐδέποτε ἔσται οὐδέτερος αὐτῶν, οὔτε ὁ κατειργασμένος τὴν τυραννίδα ἀδίκως, οὔτε ὁ δίκην διδούς· δυοῖν γὰρ ἀθλίοιν εὐδαιμονέστερος μὲν οὐκ ἂν εἴη, ἀθλιώτερος μέντοι ὁ διαφυγὼν καὶ τυραννεύσας. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε, γελᾷς; ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου ἐστίν, ἐπειδάν τίς τι εἴπῃ, καταγελᾶν, ἐλέγχειν δὲ μή; ΠΩΛ. Οὐκ οἴει ἐξεληλέγχθαι, ὦ Σώκρατες, ὅταν τοιαῦτα λέγῃς, ἃ οὐδεὶς ἂν φήσειεν ἀνθρώπων; ἐπεὶ ἔρου τινὰ τουτωνί. ΣΩ. Ὦ Πῶλε, οὐκ εἰμὶ τῶν πολιτικῶν, καὶ πέρυσι βουλεύειν λαχὼν, ἐπειδὴ ἡ φυλὴ ἐπρυτάνευε, καὶ ἔδει με ἐπιψηφίζειν, γέλωτα παρεῖχον, καὶ οὐκ ἠπιστάμην ἐπιψηφίζειν. μὴ

Digitized by Google

οὐν μηδὲ νῦν με κέλευε ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας, ἀλλ' εἰ μὴ ἔχεις τούτων βελτίω ἔλεγχον, ὅπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἐμοὶ ἐν τῷ μέρει παράδος, καὶ πείρασαι τοῦ ἐλέγχου, οἷον ἐγὼ οἶμαι δεῖν εἶναι. ἐγὼ γάρ, ἂν ἃ λέγω, ἕνα μὲν παρασχέσθαι μάρτυρα ἐπίσταμαι, κὐτὸν πρὸς ὃν ἂν μοι ὁ λόγος ᾖ, τοὺς δὲ πολλοὺς ἐῶ χαίρειν, καὶ ἕνα ἐπιψηφίζειν ἐπίσταμαι, τοῖς δὲ πολλοῖς οὐδὲ διαλέγομαι. ὅρα οὖν, εἰ ἐθελήσεις ἐν τῷ μέρει διδόναι ἔλεγχον, ἀποκρινόμενος τὰ ἐρωτώμενα. ἐγὼ γὰρ δὴ οἶμαι καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι κάκιον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ μὴ διδόναι δίκην τοῦ διδόναι. ΠΩΛ. Ἐγὼ δέ γε οὔτ' ἐμὲ οὔτ' ἄλλον ἀνθρώπων οὐδένα· ἐπεὶ σὺ δέξαι' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι ἢ ἀδικεῖν; ΣΩ. Καὶ σὺ γ' ἄν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. ΠΩΛ. Πολλοῦ γε δεῖ, ἀλλ' οὔτ' ἐγώ, οὔτε σύ, οὔτ' ἄλλος οὐδείς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινῇ; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ γὰρ ἐπιθυμῶ εἰδέναι ὅ, τι ποτ' ἐρεῖς. ΣΩ. Λέγε δή μοι, ἵν' εἰδῇς, ὥσπερ ἂν εἰ ἐξαρχῆς σε ἠρώτων· πότερον δοκεῖ σοι, ὦ Πῶλε, κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖσθαι, ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δαὶ δὴ αἴσχιον; πότερον τὸ ἀδικεῖν ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι; ἀποκρίνου. ΠΩΛ. Τὸ ἀδικεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ κάκιον, εἴπερ αἴσχιον; ΠΩΛ. Ἥκιστά γε. XXX. ΣΩ. Μανθάνω. οὐ ταυτὸν ἡγῇ σὺ, ὡς ἔοικας, καλόν τε καὶ ἀγαθόν, καὶ κακὸν καὶ αἰσχρόν. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δαὶ τόδε; τὰ καλὰ πάντα, οἷον καὶ σώματα καὶ χρώματα καὶ

Digitized by Google

σχήματα καὶ φωνὰς καὶ ἐπιτηδεύματα, εἰς οὐδὲν ἀποβλέπων καλεῖς ἑκάστοτε καλά; οἷον πρῶτον τὰ σώματα τὰ καλὰ οὐχὶ ἤτοι κατὰ τὴν χρείαν λέγεις καλά εἶναι, πρὸς ὃ ἂν ἕκαστον χρήσιμον ᾖ, πρὸς τοῦτο, ἢ κατὰ ἡδονήν τινα, ἐὰν ἐν τῷ θεωρεῖσθαι χαίρειν ποιῇ τοὺς θεωροῦντας; ἔχεις τι ἐκτὸς τούτων λέγειν περὶ σώματος κάλλους; ΠΩΛ. Οὐκ ἔχω. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τἆλλα πάντα οὕτω καὶ σχήματα καὶ χρώματα, ἢ διὰ ἡδονήν τινα, ἢ διὰ ὠφέλειαν, ἢ δι' ἀμφότερα, καλὰ προσαγορεύεις; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ καὶ τὰς φωνὰς καὶ τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν πάντα ὡσαύτως; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν τά γε κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, οὐ δήπου ἐκτὸς τούτων ἐστὶ τὰ καλὰ, τοῦ ἢ ὠφέλιμα εἶναι, ἢ ἡδέα, ἢ ἀμφότερα. ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν μαθημάτων κάλλος ὡσαύτως; ΠΩΛ. Πάνυ γε, καὶ καλῶς γε νῦν ὁρίζει, ὦ Σώκρατες, ἡδονῇ τε καὶ ἀγαθῷ ὁριζόμενος τὸ καλόν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ αἰσχρὸν τῷ ἐναντίῳ, λύπῃ τε καὶ κακῷ; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ὅταν ἄρα δυοῖν καλοῖν θάτερον κάλλιον ᾖ, ἢ τῷ ἑτέρῳ τούτοιν ἢ ἀμφοτέροις ὑπερβάλλον, κάλλιόν ἐστιν, ἤτοι ἡδονῇ ἢ ὠφελείᾳ ἢ ἀμφοτέροις. ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ὅταν δὲ δὴ δυοῖν αἰσχροῖν τὸ ἕτερον αἴσχιον ᾖ, ἤτοι λύπῃ ἢ κακῷ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἔσται. ἢ οὐκ ἀνάγκη; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Φέρε δή, πῶς ἐλέγετο νῦν δὴ περὶ τοῦ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι; οὐκ ἔλεγες τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι, κάκιον

Digitized by Google

εἶναι, τὸ δὲ ἀδικεῖν, αἴσχιον; ΠΩΛ. Ἔλεγον. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ἦτοι λυπηρότερόν ἐστι, καὶ λύπῃ ὑπερβάλλον, αἴσχιον ἂν εἴη, ἢ κακῷ, ἢ ἀμφοτέροις. οὐ καὶ τοῦτο ἀνάγκη; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; XXXI. ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ σκεψώμεθα, ἆρα λύπῃ ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν, τοῦ ἀδικεῖσθαι, καὶ ἀλγοῦσι μᾶλλον οἱ ἀδικοῦντες ἢ οἱ ἀδικούμενοι; ΠΩΛ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατές, τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκ ἄρα λύπῃ γε ὑπερέχει. ΠΩΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ λύπῃ, ἀμφοτέροις μὲν οὐκ ἂν ἔτι ὑπερβάλλοι; ΠΩΛ. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ ἑτέρῳ λείπεται; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τῷ κακῷ; ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ κακῷ ὑπερβάλλον τὸ ἀδικεῖν κάκιον ἂν εἴη τοῦ ἀδικεῖσθαι. ΠΩΛ. Δῆλον δὴ ὅτι. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὑπὸ μὲν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ σοῦ ὡμολογεῖτο ἡμῖν ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ αἴσχιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Νῦν δέ γε κάκιον ἐφάνη; ΠΩΛ. Ἔοικε. ΣΩ. Δέξαιο οὖν ἂν σὺ μᾶλλον τὸ κάκιον καὶ τὸ αἴσχιον ἀντὶ τοῦ ἧττον; — μὴ ὄκνει ἀποκρίνασθαι, ὦ Πῶλε, — οὐδὲν γὰρ βλαβήσῃ — ἀλλὰ γενναίως τῷ λόγῳ, ὥσπερ ἰατρῷ, παρέχων ἀποκρίνου, καὶ ἢ φάθι ἢ μή, ἃ ἐρωτῶ. ΠΩΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν δεξαίμην, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἄλλος δέ τις ἀνθρώπων; ΠΩΛ. Οὔ μοι δοκεῖ, κατά γε τοῦτον τὸν λόγον. ΣΩ. Ἀληθῆ ἄρα ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι οὔτ' ἂν ἐγώ, οὔτ' ἂν σύ, οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς ἀνθρώπων δέξαιτ' ἂν μᾶλλον ἀδικεῖν

Digitized by Google

ἢ ἀδικεῖσθαι· κάκιον γὰρ τυγχάνει ὄν. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ὁρᾷς οὖν, ὦ Πῶλε, ὁ ἔλεγχος παρὰ τὸν ἔλεγχον παραβαλλόμενος ὅτι οὐδὲν ἔοικεν, ἀλλὰ σοὶ μὲν οἱ ἄλλοι πάντες ὁμολογοῦσι πλὴν ἐμοῦ, ἐμοὶ δὲ σὺ ἐξαρκεῖς εἷς ὢν μόνος καὶ ὁμολογῶν καὶ μαρτυρῶν, καὶ ἐγὼ σὲ μόνον ἐπιψηφίζων τοὺς ἄλλους ἐῶ χαίρειν. Καὶ τοῦτο μὲν ἡμῖν οὕτως ἐχέτω. μετὰ τοῦτο δέ, περὶ οὗ τὸ δεύτερον ἠμφισβητήσαμεν, σκεψώμεθα· τὸ ἀδικοῦντα διδόναι δίκην ἆρα μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν, ὡς σὺ ᾤου, ἢ μεῖζον τὸ μὴ διδόναι, ὡς αὖ ἐγὼ ᾠμην; σκοπώμεθα δὲ τῇδε· τὸ διδόναι δίκην, καὶ τὸ κολάζεσθαι δικαίως ἀδικοῦντα, ἆρα τὸ αὐτὸ καλεῖς; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔχεις οὖν λέγειν, ὡς οὐχὶ τά γε δίκαια πάντα καλά ἐστι, καθόσον δίκαια; καὶ διασκεψάμενος εἰπέ. ΠΩΛ. Ἀλλά μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. **XXXII.** ΣΩ. Σκόπει δὲ καὶ τόδε· ἆρα εἴ τίς τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος; ΠΩΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρα τοῦτο πάσχον, ὃ τὸ ποιοῦν ποιεῖ, καὶ τοιοῦτον, οἷον ποιεῖ τὸ ποιοῦν; λέγω δὲ τὸ τοιόνδε· εἴ τις τύπτει, ἀνάγκη τι τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα τύπτει ταχὺ ὁ τύπτων, καὶ τὸ τυπτόμενον οὕτω τύπτεσθαι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ τοιοῦτον ἄρα πάθος τῷ τυπτομένῳ ἐστίν, οἷον ἂν τὸ τύπτον ποιῇ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ κάει τις, ἀνάγκη τι κάεσθαι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ εἰ σφόδρα γε κάει ἢ ἀλγεινῶς, οὕτω κάεσθαι τὸ

Digitized by Google

καόμενον ὡς ἂν τὸ κᾶον κάῃ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ εἰ τέμνει τις, ὁ αὐτὸς λόγος; τέμνεται γάρ τι. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἰ μέγα γε ἢ βαθὺ τὸ τμῆμα ἢ ἀλγεινόν, τοιοῦτον τμῆμα τέμνεται τὸ τεμνόμενον, οἷον τὸ τέμνον τέμνει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ξυλλήβδην δὴ ὅρα, εἰ ὁμολογεῖς, ὃ ἄρτι ἔλεγον περὶ πάντων, οἷον ἄν τι ποιῇ τὸ ποιοῦν, τοιοῦτον τὸ πάσχον πάσχειν. ΠΩΛ. Ἀλλ' ὁμολογῶ. ΣΩ. Τούτων δὴ ὁμολογουμένων, τὸ δίκην διδόναι πότερον πάσχειν τί ἐστιν, ἢ ποιεῖν; ΠΩΛ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, πάσχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑπό τινος ποιοῦντος; ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ὑπό γε τοῦ κολάζοντος. ΣΩ. Ὁ δὲ ὀρθῶς κολάζων δικαίως κολάζει; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δίκαια ποιῶν ἢ οὔ; ΠΩΛ. Δίκαια. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ κολαζόμενος, δίκην διδούς, δίκαια πάσχει; ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τὰ δὲ δίκαιά που καλὰ ὡμολόγηται; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τούτων ἄρα ὁ μὲν ποιεῖ καλά, ὁ δὲ πάσχει, ὁ κολαζόμενος; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴπερ καλά, ἀγαθά; ἢ γὰρ ἡδέα, ἢ ὠφέλιμα. ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀγαθὰ ἄρα πάσχει ὁ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ὠφελεῖται ἄρα. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα, ἥνπερ ἐγὼ ὑπολαμβάνω τὴν ὠφέλειαν, βελτίων τὴν ψυχὴν γίγνεται, εἴπερ δικαίως κολάζεται; ΠΩΛ. Εἰκός γε. ΣΩ. Κακίας ἄρα ψυχῆς ἀπαλλάττεται ὁ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ναί. XXXIII. ΣΩ. Ἆρα οὖν τοῦ μεγίστου ἀπαλλάττεται κακοῦ. ὧδε δὲ σκόπει· ἐν χρημάτων κατασκευῇ ἀνθρώπου κακίαν ἄλλην

Digitized by Google

τινα ἐνορᾷς ἢ πενίαν; ΠΩΛ. Οὔκ, ἀλλὰ πενίαν. ΣΩ. Τί δ'; ἐν σώματος κατασκευῇ κακίαν ἂν φήσαις ἀσθένειαν εἶναί, καὶ νόσον, καὶ αἶσχος, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἐν ψυχῇ πονηρίαν ἡγῇ τινα εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ταύτην οὖν οὐκ ἀδικίαν καλεῖς, καὶ ἀμαθίαν, καὶ δειλίαν, καὶ τὰ τοιαῦτα; ΠΩΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν χρημάτων καὶ σώματος καὶ ψυχῆς, τριῶν ὄντων, τριττὰς εἴρηκας πονηρίας, πενίαν, νόσον, ἀδικίαν; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς οὖν τούτων τῶν πονηριῶν αἰσχίστη; οὐχ ἡ ἀδικία καὶ ξυλλήβδην ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία; ΠΩΛ. Πολύ γε. ΣΩ. Κὶ δὲ αἰσχίστη, καὶ καλίστη; ΠΩΛ. Πῶς, ὦ Σώκρατες, λέγεις; ΣΩ. Ὧδί· ἀεὶ τὸ αἴσχιστον, ἤτοι λύπην μεγίστην παρέχον ἢ βλάβην ἢ ἀμφότερα, αἴσχιστόν ἐστιν, ἐκ τῶν ὁμολογημένων ἐν τῷ ἔμπροσθεν. ΠΩΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Αἴσχιστον δὲ ἀδικία καὶ ξύμπασα ψυχῆς πονηρία νῦν δὴ ὡμολόγηται ἡμῖν. ΠΩΛ. Ὡμολόγηται γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ ἀνιαρώτατόν ἐστι, καὶ ἀνίᾳ ὑπερβάλλον, αἴσχιστον τοῦτ' ἐστίν, ἢ βλάβῃ, ἢ ἀμφότερα; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἀλγεινότερόν ἐστι τοῦ πένεσθαι καὶ κάμνειν τὸ ἄδικον εἶναι καὶ ἀκόλαστον καὶ δειλὸν καὶ ἀμαθῆ; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀπὸ τούτων γε. ΣΩ. Ὑπερφυεῖ τινι ἄρα ὡς μεγάλῃ βλάβῃ καὶ κακῷ θαυμασίῳ ὑπερβάλλουσα τἆλλα ἡ τῆς ψυχῆς πονηρία αἴσχιστόν ἐστι πάντων, ἐπειδὴ οὐκ ἀλγηδόνι γε, ὡς ὁ σὸς

Digitized by Google

λόγος. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν που τὸ γε μεγίστῃ βλάβῃ ὑπερβάλλον, μέγιστον ἂν κακὸν εἴη τῶν ὄντων. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἡ ἀδικία ἄρα καὶ ἡ ἀκολασία καὶ ἡ ἄλλη τῆς ψυχῆς πονηρία μέγιστον τῶν ὄντων κακόν ἐστι. ΠΩΛ. Φαίνεται. XXXIV. ΣΩ. Τίς οὖν τέχνη πενίας ἀπαλλάττει; οὐ χρηματιστική; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Τίς δὲ νόσου; οὐκ ἰατρική; ΠΩΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τίς δὲ πονηρίας καὶ ἀδικίας; — εἰ μὴ οὕτως εὐπορεῖς, ὧδε σκόπει· ποῖ ἄγομεν καὶ παρὰ τίνας τοὺς κάμνοντας τὰ σώματα; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς ἰατρούς, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ποῖ δὲ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς ἀκολασταίνοντας; ΠΩΛ. Παρὰ τοὺς δικαστὰς λέγεις; ΣΩ. Οὐκοῦν δίκην δώσοντας; ΠΩΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ δικαιοσύνῃ τινὶ χρώμενοι κολάζουσιν οἱ ὀρθῶς κολάζοντες; ΠΩΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Χρηματιστικὴ μὲν ἄρα πενίας ἀπαλλάττει, ἰατρικὴ δὲ νόσου, δίκη δὲ ἀκολασίας καὶ ἀδικίας. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν τούτων κάλλιστόν ἐστιν [ὧν λέγεις]; ΠΩΛ. Τίνων λέγεις; ΣΩ. Χρηματιστικῆς, ἰατρικῆς, δίκης. ΠΩΛ. Πολὺ διαφέρει, ὦ Σώκρατες, ἡ δίκη. ΣΩ. Οὐκοῦν αὖ ἤτοι ἡδονὴν πλείστην ποιεῖ, ἢ ὠφέλειαν, ἢ ἀμφότερα, εἴπερ κάλλιστόν ἐστι; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ ἰατρεύεσθαι ἡδύ ἐστι, καὶ χαίρουσιν οἱ ἰατρευόμενοι; ΠΩΛ. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ἀλλ' ὠφέλιμόν γε· ἢ γάρ, ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Μεγάλου γὰρ κακοῦ ἀπαλλάττεται, ὥστε λυσιτελεῖ ὑπομεῖναι τὴν ἀλγηδόνα καὶ

Digitized by Google

ὑγιᾶ εἶναι. ΠΩΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕτως ἂν περὶ σῶμα εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος εἴη ὁ ἰατρευόμενος, ἢ ὁ μηδὲ κάμνων τὴν ἀρχήν; ΠΩΛ. Δῆλον ὅτι ὁ μηδὲ κάμνων. ΣΩ. Οὐ γὰρ τοῦτ' ἦν εὐδαιμονία, ὡς ἔοικε, κακοῦ ἀπαλλαγή, ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν μηδὲ κτῆσις. ΠΩΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δέ; ἀθλιώτερος πότερος δυοῖν ἐχόντοιν κακὸν εἴτ' ἐν σώματι, εἴτ' ἐν ψυχῇ; ὁ ἰατρευόμενος καὶ ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ, ἢ ὁ μὴ ἰατρευόμενος, ἔχων δέ; ΠΩΛ. Φαίνεταί μοι ὁ μὴ ἰατρευόμενος. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δίκην διδόναι, μεγίστου κακοῦ ἀπαλλαγὴ ἦν, πονηρίας; ΠΩΛ. Ἦν γάρ. ΣΩ. Σωφρονίζει γάρ που καὶ δικαιοτέρους ποιεῖ, καὶ ἰατρικὴ γίγνεται πονηρίας ἡ δίκη. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Εὐδαιμονέστατος μὲν ἄρα ὁ μὴ ἔχων κακίαν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὴ τοῦτο μέγιστον τῶν κακῶν ἐφάνη. ΠΩΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Δεύτερος δὲ δήπου, ὁ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὗτος δ' ἦν ὁ νουθετούμενός τε καὶ ἐπιπληττόμενος καὶ δίκην διδούς. ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Κάκιστα ἄρα ζῇ ὁ ἔχων ἀδικίαν, καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενος. ΠΩΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν οὗτος τυγχάνει ὤν, ὃς ἂν τὰ μέγιστα ἀδικῶν καὶ χρώμενος μεγίστῃ ἀδικίᾳ διαπράξηται, ὥστε μήτε νουθετεῖσθαι, μήτε κολάζεσθαι, μήτε δίκην διδόναι· ὥσπερ σὺ φῂς Ἀρχέλαον παρεσκευάσθαι, καὶ τοὺς ἄλλους τυράννους, καὶ ῥήτορας, καὶ δυνάστας; ΠΩΛ. Ἔοικε. XXXV. ΣΩ. Σχεδὸν γάρ που οὗτοι, ὦ ἄριστε, τὸ αὐτὸ διαπεπρα-

Digitized by Google

γμένοι εἰσίν, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῖς μεγίστοις νοσήμασι ξυνισχόμενος, διαπράξαιτο μὴ διδόναι δίκην τῶν περὶ τὸ σῶμα ἁμαρτημάτων τοῖς ἰατροῖς, μηδὲ ἰατρεύεσθαι, φοβούμενος, ὥσπερανεὶ παῖς, τὸ κάεσθαι καὶ τὸ τέμνεσθαι, ὅτι ἀλγεινόν· ἢ οὐ δοκεῖ καὶ σοὶ οὕτως; ΠΩΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀγνοῶ γε, ὡς ἔοικεν, οἷόν ἐστιν ἡ ὑγίεια καὶ ἀρετὴ σώματος. κινδυνεύουσι γάρ, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν ὡμολογημένων, τοιοῦτόν τι ποιεῖν καὶ οἱ τὴν δίκην φεύγοντες, ὦ Πῶλε, τὸ ἀλγεινὸν αὐτοῦ καθορᾷν, πρὸς δὲ τὸ ὠφέλιμον τυφλῶς ἔχειν, καὶ ἀγνοεῖν, ὅσῳ ἀθλιώτερόν ἐστι μὴ ὑγιοῦς σώματος, μὴ ὑγιεῖ ψυχῇ ξυνοικεῖν, ἀλλὰ σαθρᾷ καὶ ἀδίκῳ καὶ ἀνοσίῳ· ὅθεν καὶ πᾶν ποιοῦσιν ὥστε δίκην μὴ διδόναι, μηδ' ἀπαλλάττεσθαι τοῦ μεγίστου κακοῦ, καὶ χρήματα παρασκευαζόμενοι καὶ φίλους, καὶ ὅπως ἂν ὡσιν ὡς πιθανώτατοι λέγειν. εἰ δὲ ἡμεῖς ἀληθῆ ὡμολογήκαμεν, ὦ Πῶλε, ἆρ' αἰσθάνῃ τὰ ξυμβαίνοντα ἐκ τοῦ λόγου; ἢ βούλει ξυλλογισώμεθα αὐτά; ΠΩΛ. Εἰ μὴ σοί γε ἄλλως δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ξυμβαίνει μέγιστον κακὸν ἡ ἀδικία, καὶ τὸ ἀδικεῖν; ΠΩΛ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀπαλλαγή γε ἐφάνη τούτου τοῦ κακοῦ τὸ δίκην διδόναι. ΠΩΛ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τὸ δέ γε μὴ διδόναι, ἐμμονὴ τοῦ κακοῦ; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Δεύτερον ἄρα ἐστὶ τῶν κακῶν μεγέθει τὸ ἀδικεῖν· τὸ δὲ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην, πάντων μέγιστόν τε καὶ πρῶτον κακῶν πέφυκεν. ΠΩΛ. Ἔοικεν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ περὶ τούτου

Digitized by Google

ὦ φίλε, ἠμφισβητήσαμεν; σὺ μὲν τὸν Ἀρχέλαον εὐδαιμονίζων, τὸν τὰ μέγιστα ἀδικοῦντα καὶ δίκην οὐδεμίαν διδόντα, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον οἰόμενος, εἴτ' Ἀρχέλαος, εἴτ' ἄλλος ἀνθρώπων ὁστισοῦν μὴ δίδωσι δίκην, ἀδικῶν, τούτῳ προσήκειν ἀθλίῳ εἶναι διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; καὶ ἀεὶ τὸν ἀδικοῦντα ἀδικουμένου ἀθλιώτερον εἶναι, καὶ τὸν μὴ διδόντα δίκην τοῦ διδόντος; οὐ ταῦτ' ἦν τὰ ὑπ' ἐμοῦ λεγόμενα; ΠΩΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποδέδεικται ὅτι ἀληθῆ ἐλέγετο; ΠΩΛ. Φαίνεται. XXXVI. ΣΩ. Εἶεν. εἰ οὖν δὴ ταῦτα ἀληθῆ, ὦ Πῶλε, τίς ἡ μεγάλη χρεία ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς; δεῖ μὲν γὰρ δή, ἐκ τῶν νῦν ὡμολογημένων, αὐτὸν ἑαυτὸν μάλιστα φυλάττειν ὅπως μὴ ἀδικήσει, ὡς ἱκανὸν κακὸν ἔχοντα· οὐ γάρ; ΠΩΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐὰν δέ γε ἀδικήσῃ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις ὧν ἂν κήδηται, αὐτὸν ἑκόντα ἰέναι ἐκεῖσε, ὅπου ὡς τάχιστα δώσει δίκην, παρὰ τὸν δικαστήν, ὥσπερ παρὰ τὸν ἰατρόν, σπεύδοντα, ὅπως μὴ ἐγχρονισθὲν τὸ νόσημα τῆς ἀδικίας ὕπουλον τὴν ψυχὴν ποιήσει καὶ ἀνίατον· ἢ πῶς λέγομεν, ὦ Πῶλε, εἴπερ τὰ πρότερον μένει ἡμῖν ὁμολογήματα, οὐκ ἀνάγκη ταῦτα ἐκείνοις οὕτω μὲν ξυμφωνεῖν, ἄλλως δὲ μή; ΠΩΛ. Τί γὰρ δὴ φῶμεν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐπὶ μὲν ἄρα τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀδικίας τῆς αὑτοῦ, ἢ γονέων, ἢ ἑταίρων, ἢ παίδων, ἢ πατρίδος ἀδικούσης, οὐ χρήσιμος οὐδὲν ἡ ῥητορικὴ ἡμῖν, ὦ Πῶλε· εἰ μή, εἴ τις ὑπολάβοι ἐπὶ τοὐναντίον, κατηγορεῖν δεῖν, μάλιστα μὲν ἑαυτοῦ, ἔπειτα δὲ καὶ

Digitized by Google

τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἄλλων, ὃς ἂν ἀεὶ τῶν φίλων τυγχάνῃ ἀδικῶν, καὶ μὴ ἀποκρύπτεσθαι, ἀλλ' εἰς τὸ φανερὸν ἄγειν τὸ ἀδίκημα, ἵνα δῷ δίκην, καὶ ὑγιὴς γένηται, ἀναγκάζειν τε καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλους μὴ ἀποδειλιᾷν, ἀλλὰ παρέχειν μύσαντα καὶ ἀνδρείως, ὥσπερ τέμνειν καὶ κάειν ἰατρῷ, τὸ ἀγαθὸν καὶ καλὸν διώκοντα, μὴ ὑπολογιζόμενον τὸ ἀλγεινόν· ἐὰν μέν γε πληγῶν ἄξια ἠδικηκὼς ᾖ, τύπτειν παρέχοντα, ἐὰν δὲ δεσμοῦ, δεῖν, ἐὰν δὲ ζημίας, ἀποτίνοντα, ἐὰν δὲ φυγῆς, φεύγοντα, ἐὰν δὲ θανάτου, ἀποθνήσκοντα, αὐτὸν πρῶτον ὄντα κατήγορον καὶ αὑτοῦ καὶ τῶν ἄλλων οἰκείων, καὶ μὴ φειδόμενον, ἀλλ' ἐπὶ τούτῳ χρώμενον τῇ ῥητορικῇ, ὅπως ἂν, καταδήλων γιγνομένων τῶν ἀδικημάτων, ἀπαλλάττωνται τοῦ μεγίστου κακοῦ, ἀδικίας. φῶμεν οὕτως, ἢ μὴ φῶμεν, ὦ Πῶλε: ΠΩΛ. Ἄτοπα μέν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ· τοῖς μέντοι πρόσθεν ἴσως σοι ὁμολογεῖται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἢ κἀκεῖνα λυτέον, ἢ τάδε ἀνάγκη ξυμβαίνειν; ΠΩΛ. Ναί, τοῦτό γε οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τοὐναντίον δέ γε αὖ μεταβαλόντα, εἰ ἄρα δεῖ τινα κακῶς ποιεῖν, εἴτ' ἐχθρὸν εἴτε ὁντινοῦν, ἐὰν μόνον μὴ αὐτὸς ἀδικῆται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ· τοῦτο μὲν γὰρ εὐλαβητέον· ἐὰν δὲ ἄλλον ἀδικῇ ὁ ἐχθρός, παντὶ τρόπῳ παρασκευαστέον, καὶ πράττοντα καὶ λέγοντα, ὅπως μὴ δῷ δίκην, μηδὲ ἔλθῃ παρὰ τὸν δικαστήν· ἐὰν δὲ ἔλθῃ, μηχανητέον, ὅπως ἂν διαφύγοι καὶ μὴ δῴη δίκην ὁ ἐχθρός, ἀλλ' ἐάν τε χρυσίον ἡρπακὼς ᾖ

Digitized by Google

πολύ, μὴ ἀποδιδῷ τοῦτο, ἀλλ' ἔχων ἀναλίσκηται καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ, ἀδίκως καὶ ἀθέως· ἐάν τε αὖ θανάτου ἄξια ἠδικηκὼς ᾖ, ὅπως μὴ ἀποθανεῖται, μάλιστα μὲν μηδέποτε, ἀλλ' ἀθάνατος ἔσται, πονηρὸς ὤν, εἰ δὲ μή, ὅπως ὡς πλεῖστον χρόνον βιώσεται τοιοῦτος ὤν. ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Πῶλε, ἡ ῥητορικὴ χρήσιμος εἶναι· ἐπεὶ τῷ γε μὴ μέλλοντι ἀδικεῖν οὐ μεγάλη τίς μοι δοκεῖ ἡ χρεία αὐτῆς εἶναι, εἰ δὴ καὶ ἔστι τις χρεία· ὡς ἔν γε τοῖς πρόσθεν οὐδαμῇ ἐφάνη οὖσα. XXXVII. ΚΑΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Χαιρεφῶν, σπουδάζει ταῦτα Σωκράτης, ἢ παίζει; ΧΑΙ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, ὦ Καλλίκλεις, ὑπερφυῶς σπουδάζειν· οὐδὲν μέντοι οἷον τὸ αὐτὸν ἐρωτᾶν. ΚΑΛ. Νὴ τοὺς θεούς, ἀλλ' ἐπιθυμῶ. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, πότερόν σε φῶμεν νυνὶ σπουδάζοντα, ἢ παίζοντα; εἰ μὲν γὰρ σπουδάζεις τε καὶ τυγχάνει ταῦτα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγεις, ἄλλο τι ἢ ἡμῶν ὁ βίος ἀνατετραμμένος ἂν εἴη τῶν ἀνθρώπων, καὶ πάντα τὰ ἐναντία πράττομεν, ὡς ἔοικεν, ἢ ἃ δεῖ; ΣΩ. Ὦ Καλλίκλεις, εἰ μή τι ἦν τοῖς ἀνθρώποις πάθος, τοῖς μὲν ἄλλο τι, τοῖς δὲ ἄλλο τι, τὸ αὐτό, ἀλλά τις ἡμῶν ἴδιόν τι ἔπασχε πάθος ἢ οἱ ἄλλοι, οὐκ ἂν ἦν ῥᾴδιον ἐνδείκνυσθαι τῷ ἑτέρῳ τὸ αὑτοῦ πάθημα. λέγω δ' ἐνταῦθα, ὅτι ἐγώ τε καὶ σὺ νῦν τυγχάνομεν ταυτόν τι πεπονθότες, ἐρῶντε δύο ὄντε δυοῖν ἑκάτερος, ἐγὼ μὲν Ἀλκιβιάδου τε τοῦ Κλεινίου καὶ φιλοσοφίας, σὺ δὲ δυοῖν, τοῦ τε Ἀθηναίων δήμου καὶ τοῦ Πυριλάμπους. αἰσθάνομαι οὖν σοῦ ἐπά-

Digitized by Google

στοτε, καίπερ ὄντος δεινοῦ, ὅτι, ὅπως ἂν ἀντιφῇ σοῦ τὰ παιδικὰ καὶ ὅπως ἂν φῇ ἔχειν, οὐ δυναμένου ἀντιλέγειν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω μεταβαλλομένου. ἔν τε γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐάν τι σοῦ λέγοντος ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων μὴ φῇ οὕτως ἔχειν, μεταβαλλόμενος λέγεις ἃ ἐκεῖνος βούλεται, καὶ πρὸς τὸν Πυριλάμπους νεανίαν τὸν καλὸν τοῦτον τοιαῦτα ἕτερα πέπονθας. τοῖς γὰρ τῶν παιδικῶν βουλεύμασί τε καὶ λύγοις οὐχ οἷός τ' εἶ ἐναντιοῦσθαι. ὥστε εἴ τις σοῦ λέγοντος ἑκάστοτε, ἃ διὰ τούτους λέγεις, θαυμάζοι ὡς ἄτοπά ἐστιν, ἴσως εἴποις ἂν αὐτῷ, εἰ βούλοιο ταληθῆ λέγειν, ὅτι, εἰ μή τις παύσει τὰ σὰ παιδικὰ τούτων τῶν λόγων, οὐδὲ σὺ παύσῃ ποτὲ ταῦτα λέγων. νόμιζε τοίνυν καὶ παρ' ἐμοῦ χρῆναι ἕτερα τοιαῦτα ἀκούειν, καὶ μὴ θαύμαζε, ὅτι ἐγὼ ταῦτα λέγω, ἀλλὰ τὴν φιλοσοφίαν, τὰ ἐμὰ παιδικά, παῦσον ταῦτα λέγουσαν. λέγει γάρ, ὦ φίλε ἑταῖρε, ἀεί, ἃ νῦν ἐμοῦ ἀκούεις, καί μοί ἐστι τῶν ἑτέρων παιδικῶν πολὺ ἧττον ἔμπληκτος. ὁ μὲν γὰρ Κλεινίειος οὗτος ἄλλοτε ἄλλων ἐστὶ λόγων, ἡ δὲ φιλοσοφία ἀεὶ τῶν αὐτῶν· λέγει δὲ ἃ σὺ νῦν θαυμάζεις· παρῆσθα δὲ καὶ αὐτὸς λεγομένοις. ἢ οὖν ἐκείνην ἐξέλεγξον, ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, ὡς οὐ τὸ ἀδικεῖν ἐστι, καὶ ἀδικοῦντα δίκην μὴ διδόναι, ἁπάντων ἔσχατον κακῶν, ἤ, εἰ τοῦτο ἐάσεις ἀνέλεγκτον, μὰ τὸν Κύνα τὸν Αἰγυπτίων θεόν, οὐ σοὶ ὁμολογήσει Καλλικλῆς, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ διαφωνήσει ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ. καίτοι ἔγωγε, οἶμαι, ὦ βέλτιστε, καὶ τὴν λύραν μοι κρεῖττον εἶναι ἀνάρμοστόν τε καὶ διαφωνεῖν, καὶ

Digitized by Google

χορὸν ᾧ γοργοίην, καὶ πλείστους ἀνθρώπους μὴ ὁμολογεῖν μοι, ἀλλ' ἐναντία λέγειν, μᾶλλον ἢ ἕνα ὄντα ἐμὲ ἐμαυτῷ ἀξύμφωνον εἶναι καὶ ἐναντία λέγειν. XXXVIII. ΚΑΛ. Ὦ Σώκρατες, δοκεῖς μοι νεανιεύεσθαι ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἀληθῶς δημηγόρος ὤν, καὶ νῦν ταῦτα δημηγορεῖς, ταυτὸν παθόντος Πώλου πάθος, ὅπερ Γοργίου κατηγόρει πρὸς σὲ παθεῖν. ἔφη γάρ που Γοργίαν, ἐρωτώμενον ὑπὸ σοῦ, ἐὰν ἀφίκηται παρ' αὐτὸν μὴ ἐπιστάμενος τὰ δίκαια ὁ τὴν ῥητορικὴν βουλόμενος μαθεῖν, εἰ διδάξει αὐτὸν ὁ Γοργίας, αἰσχυνθῆναι αὐτὸν καὶ φάναι διδάξειν, διὰ τὸ ἔθος τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἀγανακτοῖεν ἄν, εἴ τις μὴ φαίη· διὰ δὴ ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀναγκασθῆναι ἐναντία αὐτὸν αὑτῷ εἰπεῖν, σὲ δὲ αὐτὸ τοῦτο ἀγαπᾶν, καὶ σοῦ καταγελᾶν, ὡς γε μοι δοκεῖν, ὀρθῶς τότε· νῦν δὲ πάλιν αὐτὸς ταυτὸν τοῦτο ἔπαθε. καὶ ἔγωγε κατ' αὐτὸ τοῦτο οὐκ ἄγαμαι Πῶλον, ὅτι σοι ξυνεχώρησε τὸ ἀδικεῖν αἴσχιον εἶναι τοῦ ἀδικεῖσθαι. ἐκ ταύτης γὰρ αὖ τῆς ὁμολογίας αὐτὸς ὑπὸ σοῦ ξυμποδισθεὶς ἐν τοῖς λόγοις ἐπεστομίσθη, αἰσχυνθεὶς ἃ ἐνόει εἰπεῖν. σὺ γὰρ τῷ ὄντι, ὦ Σώκρατες, εἰς τοιαῦτα ἄγεις φορτικὰ καὶ δημηγορικά, φάσκων τὴν ἀλήθειαν διώκειν, ἃ φύσει μὲν οὐκ ἔστι καλά, νόμῳ δέ· ὡς τὰ πολλὰ δὲ ταῦτα ἐναντία ἀλλήλοις ἐστιν, ἥ τε φύσις καὶ ὁ νόμος. ἐὰν οὖν τις αἰσχύνηται καὶ μὴ τολμᾷ λέγειν ἅπερ νοεῖ, ἀναγκάζεται ἐναντία λέγειν. ὃ δὴ καὶ σὺ τοῦτο τὸ σοφὸν κατανενοηκὼς κακουργεῖς ἐν τοῖς λο-

Digitized by Google

γοις, ἐὰν μέν τις κατὰ νόμον λέγῃ, τὰ κατὰ φύσιν ὑπερωτῶν, ἐὰν δὲ τὰ τῆς φύσεως, τὰ τοῦ νόμου. ὥσπερ αὐτίκα ἐν τούτοις, τῷ ἀδικεῖν τε καὶ τῷ ἀδικεῖσθαι, Πώλου τὸ κατὰ νόμον αἴσχιον λέγοντος, σὺ τὸν νόμον ἐδιώκαθες κατὰ φύσιν. φύσει μὲν γὰρ πᾶν αἴσχιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ κάκιον, τὸ ἀδικεῖσθαι, νόμῳ δὲ, τὸ ἀδικεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ πάθημα, τὸ ἀδικεῖσθαι, ἀλλὰ ἀνδραπόδου τινός, ᾧ κρεῖττον τεθνάναι ἐστὶν ἢ ζῆν, ὅστις ἀδικούμενος καὶ προπηλακιζόμενος μὴ οἷός τε ἐστὶν αὐτὸς αὑτῷ βοηθεῖν, μηδὲ ἄλλῳ, οὗ ἂν κήδηται. ἀλλ', οἶμαι, οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους, οἱ ἀσθενεῖς ἄνθρωποί εἰσι καὶ οἱ πολλοί. πρὸς αὑτοὺς οὖν καὶ τὸ αὑτοῖς ξυμφέρον τούς τε νόμους τίθενται, καὶ τοὺς ἐπαίνους ἐπαινοῦσι, καὶ τοὺς ψόγους ψέγουσιν, ἐκφοβοῦντές τε τοὺς ἐρρωμενεστέρους τῶν ἀνθρώπων, καὶ δυνατοὺς ὄντας πλέον ἔχειν, ἵνα μὴ αὐτῶν πλέον ἔχωσι, λέγουσιν, ὡς αἰσχρὸν καὶ ἄδικον τὸ πλεονεκτεῖν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ ἀδικεῖν, τὸ πλέον τῶν ἄλλων ζητεῖν ἔχειν. ἀγαπῶσι γάρ, οἶμαι, αὐτοί, ἂν τὸ ἴσον ἔχωσι, φαυλότεροι ὄντες. XXXIX. Διὰ ταῦτα δὴ νόμῳ μὲν τοῦτο ἄδικον καὶ αἰσχρὸν λέγεται, τὸ πλέον ζητεῖν ἔχειν τῶν πολλῶν, καὶ ἀδικεῖν αὐτὸ καλοῦσιν· ἡ δέ γε, οἶμαι, φύσις αὐτὴ ἀποφαίνοι ἂν, ὅτι δίκαιόν ἐστι τὸν ἀμείνω τοῦ χείρονος πλέον ἔχειν, καὶ τὸν δυνατώτερον τοῦ ἀδυνατωτέρου. δηλοῖ δὲ ταῦτα πολλαχοῦ ὅτι οὕτως ἔχει, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις καὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς

Digitized by Google

γένεσιν, ὅτι οὕτω τὸ δίκαιον κέκριται, τὸν κρείττω τοῦ ἥττονος ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν. ἐπεὶ ποίῳ δικαίῳ χρώμενος Ξέρξης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐστράτευσεν; ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπὶ [τοὺς] Σκύθας; ἢ ἄλλα μυρία ἄν τις ἔχοι τοιαῦτα λέγειν. ἀλλ', οἶμαι, οὗτοι κατὰ φύσιν τὴν τοῦ δικαίου ταῦτα πράττουσι, καὶ, νὴ μὰ Δία, κατὰ νόμον γε τὸν τῆς φύσεως· οὐ μέντοι ἴσως κατὰ τοῦτον, ὃν ἡμεῖς τιθέμεθα πλάττοντες τοὺς βελτίστους καὶ ἐρρωμενεστάτους ἡμῶν αὐτῶν, ἐκ νέων λαμβάνοντες, ὥσπερ λέοντας, καὶ καταδουλούμεθα, λέγοντες ὡς τὸ ἴσον χρὴ ἔχειν, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καλὸν καὶ τὸ δίκαιον. ἐὰν δέ γε, οἶμαι, φύσιν ἱκανὴν γένηται ἔχων ἀνήρ, πάντα ταῦτα ἀποσεισάμενος καὶ διαρρήξας καὶ διαφυγὼν καὶ καταπατήσας τὰ ἡμέτερα γράμματα καὶ μαγγανεύματα καὶ ἐπῳδὰς καὶ νόμους τοὺς παρὰ φύσιν ἅπαντας, ἐπαναστὰς ἀνεφάνη δεσπότης ἡμέτερος ὁ δοῦλος, καὶ ἐνταῦθα ἐξέλαμψε τὸ τῆς φύσεως δίκαιον. δοκεῖ δέ μοι καὶ Πίνδαρος ὅπερ ἐγὼ λέγω ἐνδείκνυσθαι, ἐν τῷ ᾄσματι ἐν ᾧ λέγει, ὅτι νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων· οὗτος δέ δη, φησίν, ἄγει βιαίως τὸ δικαιότατον ὑπερτάτᾳ χειρί· τεκμαίρομαι ἔργοισιν Ἡρακλέους, ἐπεὶ ἀπριάτας, λέγει οὕτω πως, τὸ γὰρ ᾆσμα οὐκ ἐπίσταμαι, λέγει δ' ὅτι αὐτὲ πριάμενος, οὔτε δόντος τοῦ Γηρυόνου ἠλάσατο τὰς βοῦς· ὡς τούτου ὄντος τοῦ δικαίου φύσει, καὶ βοῦς καὶ τἆλλα κτήματα εἶναι πάντα τοῦ βελτίονός τε καὶ

Digitized by Google

κρείττονος τὰ τῶν χειρόνων τε καὶ ἡττόνων. XL. τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς οὕτως ἔχει· γνώσῃ δέ, ἂν ἐπὶ τὰ μείζω ἔλθῃς, ἐάσας ἤδη φιλοσοφίαν. φιλοσοφία γάρ τοι ἐστίν, ὦ Σώκρατες, χαρίεν, ἄν τις αὐτοῦ μέτριος ἅψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαιτέρω τοῦ δεοντος ἐνδιατρίψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. ἐὰν γὰρ καὶ πάνυ εὐφυὴς ᾖ, καὶ πόῤῥω τῆς ἡλικίας φιλοσοφῇ, ἀνάγκη πάντων ἄπειρον γεγονέναι ἐστίν, ὧν χρὴ ἔμπειρον εἶναι τὸν μέλλοντα καλὸν κἀγαθὸν καὶ εὐδόκιμον ἔσεσθαι ἄνδρα. καὶ γὰρ τῶν νόμων ἄπειροι γίγνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν λόγων, οἷς δεῖ χρώμενον ὁμιλεῖν ἐν τοῖς ξυμβολαίοις τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ ξυλλήβδην τῶν ἠθῶν παντάπασιν ἄπειροι γίγνονται. ἐπειδὰν οὖν ἔλθωσιν εἴς τινα ἰδίαν ἢ πολιτικὴν πρᾶξιν, καταγέλαστοι γίγνονται, ὥσπερ γε, οἶμαι, οἱ πολιτικοί, ἐπειδὰν αὖ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλθωσι καὶ τοὺς λόγους, καταγέλαστοί εἰσι. ξυμβαίνει γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου, λαμπρός τε ἐστὶν ἕκαστος ἐν τούτῳ, κἀπὶ τοῦτ' ἐπείγεται, νέμων τὸ πλεῖστον ἡμέρας τούτῳ μέρος, ἵν' αὐτὸς αὑτοῦ τυγχάνει βέλτιστος ὤν· ὅπου δ' ἂν φαῦλος ᾖ, ἐντεῦθεν φεύγει, καὶ λοιδορεῖ τοῦτο· τὸ δ' ἕτερον ἐπαινεῖ, εὐνοίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, ἡγούμενος οὕτως αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπαινεῖν. ἀλλ' οἶμαι, τὸ ὀρθότατόν ἐστιν, ἀμφοτέρων μετασχεῖν. φιλοσοφίας μὲν, ὅσον παιδείας χάριν, καλὸν μετέχειν, καὶ οὐκ αἰσχρὸν μειρακίῳ

Digitized by Google

ὄντι φιλοσοφεῖν· ἐπειδὰν δὲ ἤδη πρεσβύτερος ὢν ἄνθρωπος ἔτι φιλοσοφῇ, καταγέλαστον, ὦ Σώκρατες, τὸ χρῆμα γίγνεται. καὶ ἔγωγε ὁμοιότατον πάσχω πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας, ὥσπερ πρὸς τοὺς ψελλιζομένους καὶ παίζοντας. ὅταν μὲν γὰρ παιδίον ἴδω, ᾧ ἔτι προσήκει διαλέγεσθαι οὕτω, ψελλιζόμενον καὶ παῖζον, χαίρω τε, καὶ χαρίεν μοι φαίνεται καὶ ἐλευθέριον, καὶ πρέπον τῇ τοῦ παιδίου ἡλικίᾳ· ὅταν δὲ σαφῶς διαλεγομένου παιδαρίου ἀκούσω, πικρόν τί μοι δοκεῖ χρῆμα εἶναι, καὶ ἀνιᾷ μου τὰ ὦτα, καί μοι δοκεῖ δουλοπρεπές τι εἶναι· ὅταν δὲ ἀνδρὸς ἀκούσῃ τις ψελλιζομένου, ἢ παίζοντα δρᾷ, καταγέλαστον φαίνεται καὶ ἄνανδρον καὶ πληγῶν ἄξιον. ταυτὸν οὖν ἔγωγε τοῦτο πάσχω καὶ πρὸς τοὺς φιλοσοφοῦντας. παρὰ νέῳ μὲν γὰρ μειρακίῳ ὁρῶν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ, καὶ ἡγοῦμαι ἐλεύθερόν τινα εἶναι τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, τὸν δὲ μὴ φιλοσοφοῦντα, ἀνελεύθερον, καὶ οὐδέποτε οὐδενὸς ἀξιώσοντα ἑαυτὸν οὔτε καλοῦ οὔτε γενναίου πράγματος. ὅταν δὲ δὴ πρεσβύτερον ἴδω ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοι δοκεῖ ἤδη δεῖσθαι, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ ἀνήρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον, ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ, κἂν πάνυ εὐφυὴς ᾖ, ἀνάνδρῳ γενέσθαι, φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως καὶ τὰς ἀγοράς, ἐν αἷς ἔφη ὁ ποιητὴς τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίγνεσθαι, καταδεδυκότι δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζοντα, ἐλεύθερον δὲ καὶ

Digitized by Google

μέγα καὶ ἱκανὸν μηδέποτε φθέγξασθαι. XLI. Ἐγὼ δέ, ὦ Σώκρατες, πρὸς σὲ ἐπιεικῶς ἔχω καὶ φιλικῶς. κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν, ὅπερ ὁ Ζῆθος πρὸς τὸν Ἀμφίονα ὁ Εὐριπίδου, οὗπερ ἐμνήσθην. καὶ γάρ ἐμοὶ τοιαῦτ' ἄττα ἐπέρχεται πρὸς σὲ λέγειν, οἷάπερ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφόν, ὅτι ἀμελεῖς, ὦ Σώκρατες, ὧν δεῖ σε ἐπιμελεῖσθαι, καὶ φύσιν ψυχῆς ὧδε γενναίαν μειρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορφώματι, καὶ οὔτ' ἂν δίκης βουλαῖσι προθεῖο ἂν ὀρθῶς λόγον, οὔτ' εἰκὸς καὶ πιθανὸν ἂν λάβοις, οὔθ' ὑπὲρ ἄλλων νεανικὸν βούλευμα βουλεύσαιο. καίτοι, ὦ φίλε Σώκρατες, — καί μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς· εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ — οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ σὲ οἶμαι ἔχειν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνοντας; νῦν γὰρ εἴ τις σοῦ λαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν τῶν τοιούτων, εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγοι, φάσκων ἀδικεῖν, μηδὲν ἀδικοῦντα, οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅ τι χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ' ἰλιγγιάσῃς ἂν καὶ χασμῷο, οὐκ ἔχων ὅ τι εἴποις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀφικοῦ, κατηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἄν, εἰ βούλοιτό σοι θανάτου τιμᾶσθαι. καίτοι πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν, ὦ Σώκρατες, εἴ τις εὐφυΐᾳ λαβοῦσα τέχνη φῶτα ἔθηκε χείρονα, μήτε αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον βοηθεῖν, μηδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων μήτε ἑαυτὸν, μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶσθαι πᾶσαν τὴν οὐσίαν, ἀτεχνῶς δὲ ἄτιμον ζῆν ἐν τῇ πόλει; τὸν δὲ τοιοῦ-

Digitized by Google

ταν, εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι, ἔξεστιν, ἐπὶ κόρ-
ῃς τύπτοντα μὴ διδόναι δίκην. ἀλλ᾽, ὦ γαθέ, ἐμοὶ
πείθου, παῦσαι δ᾽ ἐλέγχων, πραγμάτων δ᾽ εὐμου-
σίαν ἄσκει, καὶ ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις
τὰ κομψὰ ταῦτ᾽ ἀφείς, εἴτε λῆρήματα χρὴ φάναι εἶναι,
εἴτε φλυαρίας, ἐξ ων κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις,
ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ σμικρὰ ταῦτα, ἀλλ᾽
οἷς ἔστι καὶ βιος καὶ δόξα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά.
XLII. ΣΩ. Εἰ χρυσῆν ἔχων ἐτύγχανον τὴν ψυχήν,
ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἂν οἴει με εὑρεῖν ἄσμενον τοιων
τινὰ τῶν λίθων, ᾗ βασανίζουσι τὸν χρυσόν, τὴν ἀρί-
στην, πρὸς ἥντινα ἔμελλον προσαγαγὼν αὐτήν, εἴ
μοι ὁμολογήσειεν ἐκείνη καλῶς τεθεραπεῦσθαι τὴν
ψυχήν, ἤδη εὖ εἶσεσθαι, ὅτι ἱκανῶς ἔχω καὶ οὐδέν
μοι ἔτι δεῖ ἄλλης βασάνου; ΚΑΛ. Πρὸς τί δὴ τοῦτ᾽
ἐρωτᾷς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ νῦν. οἶμαι
ἐγώ, σοὶ ἐντετυχηκώς, τοιούτῳ ἑρμαίῳ ἐντετυχηκέναι.
ΚΑΛ. Τί δή; ΣΩ. Εὖ οἶδ᾽ ὅτι ἄν μοι σὺ ὁμολογή-
σῃς περὶ ὧν ἡ ἐμὴ ψυχὴ δοξάζει, ταῦτ᾽ ἤδη ἐστὶν
αὐτὰ τἀληθῆ. ἐννοῶ γὰρ ὅτι τὸν μέλλοντα βασανιεῖν
ἱκανῶς ψυχῆς πέρι, ὀρθῶς τε ζώσης καὶ μή, τρία
ἄρα δεῖ ἔχειν, ἃ σὺ πάντα ἔχεις, ἐπιστήμην τε, καὶ
εὔνοιαν, καὶ παῤῥησίαν. ἐγὼ γὰρ πολλοῖς ἐντυγχά-
νω, οἳ ἐμὲ οὐχ οἷοί τε εἰσὶ βασανίζειν, διὰ τὸ μὴ
σοφοὶ εἶναι ὥσπερ σύ· ἕτεροι δὲ σοφοὶ μέν εἰσιν,
οὐκ ἐθέλουσι δέ μοι λέγειν τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὸ
μὴ κήδεσθαί μου, ὥσπερ σύ· τὼ δὲ ξένω τώδε, Γορ-
γίας τε καὶ Πῶλος, σοφὼ μὲν καὶ φίλω ἐστὸν ἐμώ,

Digitized by Google

ἐνθεεστέρου δὲ παῤῥησίας, καὶ αἰσχυντηροτέρου μᾶλλον τοῦ δέοντος· πῶς γὰρ οὔ, ὦ γε εἰς τοσοῦτον αἰσχύνης ἐληλύθατον, ὥστε διὰ τὸ αἰσχύνεσθαι, τολμᾷ ἑκάτερος αὐτῶν αὐτὸς αὑτῷ ἐναντία λέγειν ἐναντίον πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ ταῦτα περὶ τῶν μεγίστων. σὺ δὲ ταῦτα πάντα ἔχεις, ἃ οἱ ἄλλοι οὐκ ἔχουσι· πεπαίδευσαί τε γὰρ ἱκανῶς, ὡς πολλοὶ ἂν φήσαιεν Ἀθηναίων, καὶ ἐμοὶ εἶ εὔνους. τίνι τεκμηρίῳ χρῶμαι, ἐγώ σοι ἐρῶ. οἶδα ὑμᾶς ἐγώ, ὦ Καλλίκλεις, τέτταρας ὄντας κοινωνοὺς γεγονότας σοφίας, σέ τε καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀφιδναῖον, καὶ Ἄνδρωνα τὸν Ἀνδροτίωνος, καὶ Ναυσικύδην τὸν Χολαργέα. καί ποτε ὑμῶν ἐγὼ ὑπήκουσα βουλευομένων, μέχρις ὅποι τὴν σοφίαν ἀσκητέον εἴη, καὶ οἶδα ὅτι ἐνίκα ἐν ὑμῖν τοιάδε τις δόξα, μὴ προθυμεῖσθαι εἰς τὴν ἀκρίβειαν φιλοσοφεῖν, ἀλλὰ εὐλαβεῖσθαι παρεκελεύεσθε ἀλλήλοις, ὅπως μὴ πέρα τοῦ δέοντος σοφώτεροι γενόμενοι λήσετε διαφθαρέντες. ἐπειδὴ οὖν σου ἀκούω ταυτὰ ἐμοὶ ξυμβουλεύοντος, ἅπερ τοῖς σαυτοῦ ἑταιροτάτοις, ἱκανόν μοι τεκμήριόν ἐστιν, ὅτι ὡς ἀληθῶς μοι εὔνους εἶ. καὶ μὴν ὅτι γε οἷός παῤῥησιάζεσθαι καὶ μὴ αἰσχύνεσθαι, αὐτός τε φῂς καὶ ὁ λόγος, ὃν ὀλίγον πρότερον ἔλεγες, ὁμολογεῖ σοι. ἔχει δὴ οὕτωσὶ δηλονότι τούτων πέρι νυνί· ἐάν τι σὺ ἐν τοῖς λόγοις ὁμολογήσῃς μοι, βεβαιωσανισμένον τοῦτ' ἤδη ἔσται ἱκανῶς ὑπ' ἐμοῦ τε καὶ σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὸ δεήσει ἐπ' ἄλλην βάσανον ἀναφέρειν. οὐ γὰρ ἄν ποτε αὐτὸ ξυνεχώρησας σύ, οὔτε σοφίας ἐνδείᾳ, οὔτ' αἰσχύνης περιουσίᾳ, οὐδ' αὖ

ἀπατῶν ἐμὲ ξυγχωρήσαις ἄν. φίλος γάρ μοι εἶ, ὡς καὶ αὐτὸς φῄς. τῷ ὄντι οὖν ἡ ἐμὴ καὶ σὴ ὁμολογία τέλος ἤδη ἕξει τῆς ἀληθείας. πάντων δὲ καλλίστη ἐστὶν ἡ σκέψις, ὦ Καλλίκλεις, περὶ τούτων, ὧν σὺ δή μοι ἐπετίμησας, ποιόν τινα χρὴ εἶναι τὸν ἄνδρα, καὶ τί ἐπιτηδεύειν, καὶ μέχρι τοῦ, καὶ πρεσβύτερον καὶ νεώτερον ὄντα. ἐγὼ γὰρ εἴ τι μὴ ὀρθῶς πράττω κατὰ τὸν βίον τὸν ἐμαυτοῦ, εὖ ἴσθι τοῦτο ὅτι οὐχ ἑκὼν ἐξαμαρτάνω, ἀλλ' ἀμαθίᾳ τῇ ἐμῇ. σὺ οὖν, ὥσπερ ἦρξω νουθετεῖν με, μὴ ἀποστῇς, ἀλλ' ἱκανῶς μοι ἔνδειξαι, τί ἐστι τοῦτο, ὃ ἐπιτηδευτέον μοι, καὶ τινα τρόπον ἐργασαίμην ἂν αὐτό· καὶ εἰάν με λάβῃς νῦν μέν σοι ὁμολογήσαντα, ἐν δὲ τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ μὴ ταῦτα πράττοντα, ἅπερ ὡμολόγησα, πάνυ με ἡγοῦ βλάκα εἶναι, καὶ μηκέτι ποτέ με νουθετήσῃς ὕστερον, ὡς μηδενὸς ἄξιον ὄντα. ἐξ ἀρχῆς δέ μοι ἐπανάλαβε, πῶς φῂς τὸ δίκαιον ἔχειν καὶ σὺ καὶ Πίνδαρος, τὸ κατὰ φύσιν, ἄγειν βίᾳ τὸν κρείττω τὰ τῶν ἥττόνων, καὶ ἄρχειν τὸν βελτίω τῶν χειρόνων, καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἀμείνω τοῦ φαυλοτέρου; μή τι ἄλλο λέγεις τὸ δίκαιον εἶναι, ἢ ὀρθῶς μέμνημαι; XLIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ ταῦτα ἔλεγον καὶ τότε, καὶ νῦν λέγω. ΣΩ. Πότερον δὲ τὸν αὐτὸν βελτίω καλεῖς σὺ καὶ κρείττω; οὐδὲ γάρ τοι τότε οἷός τ' ἦν μαθεῖν σου, τί ποτε λέγεις. πότερον τοὺς ἰσχυροτέρους κρείττους καλεῖς, καὶ δεῖ ἀκροᾶσθαι τοῦ ἰσχυροτέρου τοὺς ἀσθενεστέρους, οἷόν μοι δοκεῖς καὶ τότε ἐνδείκνυσθαι, ὡς αἱ μεγάλαι πόλεις ἐπὶ τὰς σμικρὰς κατὰ τὸ φύσει δίκαιον ἔρχονται,

Digitized by Google

ὅτι κρείττους εἰσὶ καὶ ἰσχυρότεραι, ὡς τὸ κρεῖττον καὶ ἰσχυρότερον καὶ βέλτιον ταυτὸν ὄν· ἢ ἔστι βελτίω μὲν εἶναι, ἧττω δὲ καὶ ἀσθενέστερον, καὶ κρείττω μὲν εἶναι, μοχθηρότερον δέ· ἢ ὁ αὐτὸς ὅρος ἐστὶ τοῦ βελτίονος καὶ τοῦ κρείττονος. τοῦτό μοι αὐτὸ σαφῶς διόρισον, ταυτὸν ἢ ἕτερόν ἐστι τὸ κρεῖττον καὶ τὸ βέλτιον καὶ τὸ ἰσχυρότερον. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἐγώ σοι σαφῶς λέγω, ὅτι ταυτόν ἐστιν. ΣΩ. Οὐκοῦν οἱ πολλοὶ τοῦ ἑνὸς κρείττους εἰσὶ κατὰ φύσιν; οἱ δὴ καὶ τοὺς νόμους τίθενται ἐπὶ τῷ ἑνί, ὥσπερ καὶ σὺ ἄρτι ἔλεγες. ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὰ τῶν πολλῶν ἄρα νόμιμα, τὰ τῶν κρειττόνων ἐστί. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τῶν βελτιόνων; οἱ γὰρ κρείττους, βελτίους πολύ, κατὰ τὸν σὸν λόγον. ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ τούτων νόμιμα κατὰ φύσιν καλά, κρειττόνων γε ὄντων; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐχ οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ὡς ἄρτι αὖ σὺ ἔλεγες, δίκαιον εἶναι, τὸ ἴσον ἔχειν, καὶ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; καὶ ὅπως μὴ ἁλώσῃ ἐνταῦθα σὺ αἰσχυνόμενος, νομίζουσιν, ἢ οὔ, οἱ πολλοί, τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλ' οὐχὶ τὸ πλέον, δίκαιον εἶναι, καὶ αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι; μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι τοῦτο, Καλλίκλεις, ἵν', ἐάν μοι ὁμολογήσῃς, βεβαιώσωμαι ἤδη παρὰ σοῦ, ἅτε ἱκανοῦ ἀνδρὸς διαγνῶναι ὁμολογηκότος. ΚΑΛ. Ἀλλ' οἵ γε πολλοὶ νομίζουσιν οὕτως. ΣΩ. Οὐ νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἴσχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ ἴσον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φύσει, ὥστε κινδυ-

Digitized by Google

νεύεις οὐκ ἀληθῆ λέγειν ἐν τοῖς πρόσθεν, οὐδὲ ὀρθῶς ἐμοῦ κατηγορεῖν, λέγων, ὅτι ἐναντίον ἐστὶν ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις· ἃ δὴ καὶ ἐγὼ γνοὺς κακουργῶ ἐν τοῖς λόγοις, ἐὰν μέν τις κατὰ φύσιν λέγῃ, ἐπὶ τὸν νόμον ἄγων, ἐὰν δέ τις κατὰ τὸν νόμον, ἐπὶ τὴν φύσιν. XLIV. ΚΑΛ. Οὗτοσὶ ἀνὴρ οὐ παύσεται φλυαρῶν. εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες, οὐκ αἰσχύνῃ, τηλικοῦτος ὤν, ὀνόματα θηρεύων, καὶ ἐάν τις ῥήματι ἁμάρτῃ, ἕρμαιον τοῦτο ποιούμενος; ἐμὲ γὰρ οἴει ἄλλο τι λέγειν τὸ κρείττους εἶναι, ἢ τὸ βελτίους; οὐ πάλαι σοι λέγω ὅτι ταυτὸν φημὶ εἶναι τὸ βέλτιον καὶ τὸ κρεῖττον; ἢ οἴει με λέγειν, ἐὰν συρφετὸς ξυλλεγῇ δούλων καὶ παντοδαπῶν ἀνθρώπων μηδενὸς ἀξίων, πλὴν ἴσως τῇ σώματι ἰσχυρίσασθαι, καὶ οὗτοι φῶσιν, αὐτὰ ταῦτα εἶναι νόμιμα; ΣΩ. Εἶεν, ὦ σοφώτατε Καλλίκλεις· οὕτω λέγεις; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγὼ μέν, ὦ δαιμόνιε, καὶ αὐτὸς πάλαι τοπάζω, τοιοῦτόν τί σε λέγειν τὸ κρεῖττον, καὶ ἀνερωτῶ, γλιχόμενος σαφῶς εἰδέναι ὅ τι λέγεις. οὐ γὰρ δήπου σύ γε τοὺς δύο βελτίους ἡγῇ τοῦ ἑνὸς, οὐδὲ τοὺς σοὺς δούλους βελτίους σου, ὅτι ἰσχυρότεροί εἰσιν ἢ σύ. ἀλλὰ πάλιν ἐξ ἀρχῆς εἰπέ, τί ποτε λέγεις τοὺς βελτίους, ἐπειδὴ οὐ τοὺς ἰσχυροτέρους· καί, ὦ θαυμάσιε, πρᾳότερόν μ' προδίδασκε, ἵνα μὴ ἀποφοιτήσω παρὰ σοῦ. ΚΑ[illegible]ρωνεύῃ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὰ τὸν Ζῆθον, ὦ Κ[illegible], ᾧ σὺ χρώμενος πολλὰ νῦν δὴ εἰρωνεύου πρός με. [illegible]λ' ἴθι εἰπέ, τίνας λέγεις τοὺς βελτίους εἶναι. ΚΑΛ. Τοὺς ἀμείνους ἔγωγε. ΣΩ. Ὁρᾷς ἆρα ὅτι

Digitized by Google

σὺ αὐτὸς ὀνόματα λέγεις, δηλοῖς δὲ οὐδέν; οὐκ ἐρεῖς, τοὺς βελτίους καὶ κρείττους πότερον τοὺς φρονιμωτέρους λέγεις ἢ ἄλλους τινάς; ΚΑΛ. Ἀλλά, ναὶ μὰ Δία, τούτους λέγω, καὶ σφόδρα γε. ΣΩ. Πολλάκις ἄρα εἷς φρονῶν μυρίων μὴ φρονούντων κρείττων ἐστὶ κατὰ τὸν σὸν λόγον, καὶ τοῦτον ἄρχειν δεῖ, τοὺς δ' ἄρχεσθαι, καὶ πλέον ἔχειν τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων, τοῦτο γάρ μοι δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν· (καὶ οὐ ῥήματα θηρεύω) εἰ δ εἷς τῶν μυρίων κρείττων. ΚΑΛ. Ἀλλὰ ταῦτ' ἔστιν, ἃ λέγω. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐγὼ τὸ δίκαιον εἶναι φύσει, τὸ βελτίω ὄντα καὶ φρονιμώτερον καὶ ἄρχειν καὶ πλέον ἔχειν τῶν φαυλοτέρων. XLV. ΣΩ. Ἔχε δὴ αὐτοῦ. τί ποτε αὖ νῦν λέγεις; ἐάν ἐν τῷ αὐτῷ ὦμεν, ὥσπερ νῦν, πολλοὶ ἀθρόοι ἄνθρωποι, καὶ ἡμῖν ἢ ἐν κοινῷ πολλὰ σιτία καὶ ποτά, ὦμεν δὲ παντοδαποί, οἱ μὲν ἰσχυροί, οἱ δὲ ἀσθενεῖς, εἷς δὲ ἡμῶν ἢ φρονιμώτερος περὶ ταῦτα, ἰατρὸς ὤν, ἢ δέ, οἷον εἰκός, τῶν μὲν ἰσχυρότερος, τῶν δὲ ἀσθενέστερος, ἄλλο τι ἢ οὗτος φρονιμώτερος ἡμῶν ὢν βελτίων καὶ κρείττων ἔσται εἰς ταῦτα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἦ οὖν τούτων τῶν σιτίων πλέον ἡμῶν ἑκτέον αὐτῷ, ὅτι βελτίων ἐστὶν, ἢ τῷ μὲν ἄρχειν πάντα ἐκεῖνον δεῖ νέμειν, ἐν δὲ τῷ ἀναλίσκειν γε αὐτὰ καὶ καταχρῆσθαι εἰς τὸ ἑαυτοῦ σῶμα, οὐ πλεονεκτητέον, εἰ μὴ μέλλει ζημιοῦσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν πλέον, τῶν δ' ἔλαττον ἑκτέον, ἐὰν δὲ τύχῃ πάντων ἀσθενέστατος ὤν, πάντων ἐλάχιστον τῷ βελτίστῳ, ὦ Καλλίκλεις; οὐχ οὕτως, ὦ γαθέ; ΚΑΛ. Περὶ σιτία σὺ λέγεις καὶ πο-

Digitized by Google

τιὶ καὶ ἰατροὺς καὶ φλυαρίας, ἐγὼ δὲ οὐ ταῦτα λέγω. ΣΩ. Πότερον οὖν τὸν φρονιμώτερον βελτίω λέγεις; φράθι, ἢ μή. ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ τὸν βελτίω πλέον δεῖν ἔχειν; ΚΑΛ. Οὐ σιτίων γε, σὐδὲ ποτῶν. ΣΩ. Μανθάνω· ἀλλ' ἴσως ἱματίων· καὶ δεῖ τὸν ὑφαντικώτατον μέγιστον ἱμάτιον ἔχειν, καὶ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἀμπισχόμενον περιϊέναι. ΚΑΛ. Ποίων ἱματίων; ΣΩ. Ἀλλ' εἰς ὑποδήματα δηλονότι δεῖ πλεονεκτεῖν τὸν φρονιμώτερον εἰς ταῦτα καὶ βέλτιστον. τὸν σκυτοτόμον ἴσως μέγιστα δεῖ ὑποδήματα καὶ πλεῖστα ὑποδεδεμένον περιπατεῖν. ΚΑΛ. Ποῖα ὑποδήματα φλυαρεῖς ἔχων; ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα λέγεις, ἴσως τὰ τοιάδε· οἷον, γεωργικὸν ἄνδρα περὶ γῆν φρόνιμον τε καὶ καλὸν καὶ ἀγαθόν, τοῦτον δὴ ἴσως δεῖ πλεονεκτεῖν τῶν σπερμάτων, καὶ ὡς πλείστῳ σπέρματι χρῆσθαι εἰς τὴν αὑτοῦ γῆν. ΚΑΛ. Ὡς ἀεὶ ταυτὰ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ μόνον γε, ὦ Καλλίκλεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. ΚΑΛ. Νὴ τοὺς θεούς, ἀτεχνῶς γε ἀεὶ σκυτέας τε καὶ κναφέας καὶ μαγείρους λέγων καὶ ἰατροὺς οὐδὲν παύῃ, ὡς περὶ τούτων ἡμῖν ὄντα τὸν λόγον. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ ἐρεῖς περὶ τίνων ὁ κρείττων τε καὶ φρονιμώτερος πλέον ἔχων δικαίως πλεονεκτεῖ; ἢ οὔτε ἐμοῦ ὑποβάλλοντος ἀνέξῃ, οὔτ' αὐτὸς ἐρεῖς; ΚΑΛ. Ἀλλ' ἔγωγε καὶ πάλαι λέγω· πρῶτον μέν, τοὺς κρείττους οἵ εἰσιν, οὐ σκυτοτόμους λέγω, οὐδὲ μαγείρους, ἀλλ' οἳ ἂν εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα φρόνιμοι ὦσιν, ὅντινα ἂν τρόπον εὖ οἰκοῖτο, καὶ μὴ μόνον φρόνιμοι, ἀλλὰ καὶ ἀν-

Digitized by Google

δρεῖοι, ἱκανοὶ ὄντες ἃ ἂν νοήσωσιν ἐπιτελεῖν, καὶ μὴ ἀποκάμνωσι διὰ μαλακίαν τῆς ψυχῆς. XLVI. ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ βέλτιστε Καλλίκλεις, ὡς οὐ ταυτὰ σύ τ' ἐμοῦ κατηγορεῖς καὶ ἐγὼ σοῦ. σὺ μὲν γὰρ ἐμὲ φῂς ἀεὶ ταυτὰ λεγειν καὶ μέμφῃ μοι, ἐγὼ δὲ σοῦ τοὐναντίον, ὅτι οὐδέποτε ταυτὰ λέγεις περὶ τῶν αὐτῶν, ἀλλὰ τοτὲ μὲν τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους τοὺς ἰσχυροτέρους ὡρίζου, αὖθις δὲ τοὺς φρονιμωτέρους· νῦν δ' αὖ ἕτερόν τι ἥκεις ἔχων· ἀνδρειότεροί τινες ὑπὸ σοῦ λέγονται οἱ κρείττους καὶ οἱ βελτίους. ἀλλ', ὦ γαθέ, εἰπὼν ἀπαλλάγηθι, τίνας ποτὲ λέγεις τοὺς βελτίους τε καὶ κρείττους, καὶ εἰς ὅ τι. ΚΑΛ. Ἀλλ' εἴρηκά γε ἔγωγε τοὺς φρονίμους εἰς τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ ἀνδρείους. τούτοις γὰρ προσήκει τῶν πόλεων ἄρχειν, καὶ τὸ δίκαιον τοῦτ' ἐστί, πλέον ἔχειν τούτους τῶν ἄλλων, τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων. ΣΩ. Τί δέ; αὑτῶν, ὦ ἑταῖρε; ΚΑΛ. Τί, ἢ τί ἄρχοντας, ἢ ἀρχομένους; πῶς λέγεις; ΣΩ. Ἕνα ἕκαστον λέγω αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχοντα· ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν δεῖ, αὐτὸν ἑαυτοῦ ἄρχειν, τῶν δὲ ἄλλων; ΚΑΛ. Πῶς ἑαυτοῦ ἄρχοντα λέγεις; ΣΩ. Οὐδὲν ποικίλον, ἀλλ' ὥσπερ οἱ πολλοί, σώφρονα ὄντα καὶ ἐγκρατῆ αὐτὸν ἑαυτοῦ, τῶν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ἄρχοντα τῶν ἐν ἑαυτῷ. ΚΑΛ. Ὡς ἡδὺς εἶ. τοὺς ἠλιθίους λέγεις τοὺς σώφρονας; ΣΩ. Πῶς γάρ; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν γνοίη ὅτι οὐ τοῦτο λέγω. ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα, ὦ Σώκρατες· ἐπεὶ πῶς ἂν εὐδαίμων γένοιτο ἄνθρωπος δουλεύων ὁτῳοῦν; ἀλλὰ τοῦτ' ἐστὶ τὸ κατὰ φύσιν κα-

Digitized by Google

λὸν καὶ δίκαιον, ὃ ἐγώ σοι νῦν παῤῥησιαζόμενος λέγω, ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βιωσόμενον τὰς μὲν ἐπιθυμίας τὰς ἑαυτοῦ ἐᾶν ὡς μεγίστας εἶναι, καὶ μὴ κολάζειν, ταύταις δὲ ὡς μεγίσταις οὔσαις ἱκανὸν εἶναι ὑπηρετεῖν δι' ἀνδρίαν καὶ φρόνησιν, καὶ ἀποπιμπλάναι, ὧν ἂν ἀεὶ ἡ ἐπιθυμία γίγνηται. ἀλλὰ τοῦτ' οἶμαι τοῖς πολλοῖς οὐ δυνατόν· ὅθεν ψέγουσι τοὺς τοιούτους, δι' αἰσχύνην ἀποκρυπτόμενοι τὴν αὑτῶν ἀδυναμίαν, καὶ αἰσχρὸν δὴ φασὶν εἶναι τὴν ἀκολασίαν, ὅπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἐγὼ ἔλεγον, δουλούμενοι τοὺς βελτίους τὴν φύσιν ἀνθρώπους, καὶ αὐτοὶ ἐκπορίζεσθαι οὐ δυνάμενοι ταῖς ἡδοναῖς πλήρωσιν, ἐπαινοῦσι τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, διὰ τὴν αὑτῶν ἀνανδρίαν. ἐπεί γε οἷς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξεν ἢ βασιλέων υἱέσιν εἶναι, ἢ αὐτοὺς τῇ φύσει ἱκανοὺς ἐκπορίσασθαι ἀρχήν τινα ἢ τυραννίδα ἢ δυναστείαν, τί τῇ ἀληθείᾳ αἴσχιον καὶ κάκιον εἴη σωφροσύνης τούτοις τοῖς ἀνθρώποις; οἷς ἔξὸν ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν, μηδενὸς ἐμποδὼν ὄντος, αὐτοὶ ἑαυτοῖς δεσπότην ἐπαγάγοιντο, τὸν τῶν πολλῶν ἀνθρώπων νόμον τε καὶ λόγον καὶ ψόγον; ἢ πῶς οὐκ ἂν ἄθλιοι γεγονότες εἶησαν ὑπὸ τοῦ καλοῦ τοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς σωφροσύνης, μηδὲν πλέον νέμοντες τοῖς φίλοις τοῖς αὑτῶν, ἢ τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ταῦτα, ἄρχοντες ἐν τῇ ἑαυτῶν πόλει; ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, ὦ Σώκρατες, ἣν σὺ φῂς διώκειν, ὧδ' ἔχει· τρυφὴ καὶ ἀκολασία καὶ ἐλευθερία, ἐὰν ἐπικουρίαν ἔχῃ, τοῦτ' ἐστὶν ἀρετή τε καὶ εὐδαιμονία, τὰ δὲ ἄλλα ταῦτ'

Digitized by Google

ἐστὶ τὰ καλλωπίσματα, τὰ παρὰ φύσιν ξυνθήματα, ἀνθρώπων φλυαρία, καὶ οὐδενὸς ἄξια. XLVII. ΣΩ. Οὐκ ἀγεννῶς γε, ὦ Καλλίκλεις, ἐπεξέρχῃ τῷ λόγῳ παῤῥησιαζόμενος. σαφῶς γὰρ σὺ νῦν λέγεις, ἃ σοὶ ἄλλοι διανοοῦνται μέν, λέγειν δὲ οὐκ ἐθέλουσι. δέομαι οὖν ἐγώ σου μηδενὶ τρόπῳ ἀνεῖναι, ἵνα τῷ ὄντι κατάδηλον γένηται, πῶς βιωτέον. καί μοι λέγε· τὰς μὲν ἐπιθυμίας φῂς οὐ κολαστέον, εἰ μέλλει τις οἷον δεῖ εἶναι, ἐῶντα δὲ αὐτὰς ὡς μεγίστας, πλήρωσιν αὐταῖς ἄλλοθέν γε ποθὲν ἑτοιμάζειν, καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἀρετήν; ΚΑΛ. Φημὶ ταῦτα ἐγώ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὀρθῶς λέγονται οἱ μηδενὸς δεόμενοι εὐδαίμονες εἶναι. ΚΑΛ. Οἱ λίθοι γὰρ ἂν οὕτω γε καὶ οἱ νεκροὶ εὐδαιμονέστατοι εἶεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ ὡς γε σὺ λέγεις, δεινὸς ὁ βίος. οὐ γάρ τοι θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ Εὐριπίδης ἀληθῆ ἐν τοῖσδε λέγει, λέγων· Τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν, Τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν; καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἴσως τέθναμεν· ὅπερ ἤδη του ἔγωγε καὶ ἤκουσα τῶν σοφῶν, ὡς νῦν ἡμεῖς τέθναμεν, καὶ τὸ μὲν σῶμα ἔστιν ἡμῖν σῆμα, τῆς δὲ ψυχῆς τοῦτο, ἐν ᾧ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσί, τυγχάνει ὂν οἷον ἀναπείθεσθαι καὶ μεταπίπτειν ἄνω καὶ κάτω· καὶ τοῦτο ἄρα τις μυθολογῶν κομψὸς ἀνήρ, ἴσως Σικελός τις ἢ Ἰταλικός, παράγων τῷ ὀνόματι, διὰ τὸ πιθανόν τε καὶ πειστικὸν, ὠνόμασε πίθον, τοὺς δὲ ἀνοήτους, ἀμυήτους, τῶν δ' ἀμυήτων τοῦτο τῆς ψυχῆς, οὗ αἱ ἐπιθυμίαι εἰσί, τὸ ἀκόλαστον αὐτοῦ καὶ οὐ στεγανόν, ὡς τετρημένος εἴη πίθος, διὰ τὴν ἀπληστίαν ἀπεικάσας.

Digitized by Google

τοὐναντίον δὴ οὕτώς σοι, ὦ Καλλίκλεις, ἐνδείκνυται ὡς τῶν ἐν ᾅδου — τὸ ἀειδὲς δὴ λέγων — οὗτοι ἀθλιώτατοι ἂν εἶεν, οἱ ἀμύητοι, καὶ φοροῖεν εἰς τὸν τετρημένον πίθον ὕδωρ ἑτέρῳ τοιούτῳ τετρημένῳ κοσκίνῳ. τὸ δὲ κόσκινον ἄρα λέγει, ὡς ἔφη ὁ πρὸς ἐμὲ λέγων, τὴν ψυχήν εἶναι· τὴν δὲ ψυχὴν κοσκίνῳ ἀπείκασε τὴν τῶν ἀνοήτων, ὡς τετρημένην, ἅτε οὐ δυναμένην στέγειν, δι' ἀπιστίαν τε καὶ λήθην. ταῦτ' ἐπιεικῶς μέν ἐστιν ὑπό τι ἄτοπα· δηλοῖ μήν, ὃ ἐγὼ βούλομαί σοι ἐνδειξάμενος, ἐάν πως οἷόν τε ᾖ πεῖσαι μεταθέσθαι, ἀντὶ τοῦ ἀπλήστως καὶ ἀκολάστως ἔχοντος βίου τὸν κοσμίως καὶ τοῖς ἀεὶ παροῦσιν ἱκανῶς καὶ ἐξαρκούντως ἔχοντα βίον ἑλέσθαι. ἀλλὰ πότερον πείθω τί σε καὶ μετατίθεσαι, εὐδαιμονεστέρους εἶναι τοὺς κοσμίους τῶν ἀκολάστων, ἢ οὐδέν; ἀλλ', ἂν καὶ πολλὰ τοιαῦτα μυθολογῶ, οὐδέν τι μᾶλλον μεταθήσῃ; ΚΑΛ. Τοῦτ' ἀληθέστερον εἴρηκας, ὦ Σώκρατες. XLVIII. ΣΩ. Φέρε δή, ἄλλην σοι εἰκόνα λέγω ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου τῇ νῦν. σκόπει γάρ, εἰ τοιούνδε λέγεις περὶ τοῦ βίου ἑκατέρου τοῦ τε σώφρονος καὶ τοῦ ἀκολάστου, οἷον εἰ δυοῖν ἀνδροῖν ἑκατέρῳ πίθοι πολλοὶ εἶεν, καὶ τῷ μὲν ἑτέρῳ ὑγιεῖς καὶ πλήρεις, ὁ μὲν οἴνου, ὁ δὲ μέλιτος, ὁ δὲ γάλακτος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πολλῶν, νάματα δὲ σπάνια καὶ χαλεπὰ ἑκάστου τούτων εἴη, καὶ μετὰ πολλῶν πόνων καὶ χαλεπῶν ἐκποριζόμενα· ὁ μὲν οὖν ἕτερος πληρωσάμενος, μήτ' ἐποχετεύοι, μήτε τι φροντίζοι, ἀλλ' ἕνεκα τούτων ἡσυχίαν ἄγοι· τῷ δ' ἑτέρῳ τὰ μὲν νάματα, ὥσπερ καὶ ἐκείνῳ,

Digitized by Google

δυνατὰ μὲν πορίζεσθαι, εἰῆ, χαλεπὰ δέ, τὰ δ' ἐγγεῖα τετρημένα καὶ σαθρα, καὶ ἀναγκάζοιτο ἀεὶ καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν πιμπλάναι αὐτά, ἢ τὰς ἐσχάτας λυποῖτο λύπας· ἆρα, τοιούτου ἑκατέρου ὄντος τοῦ βίου, λέγεις τὸν τοῦ ἀκολάστου εὐδαιμονέστερον εἶναι ἢ τὸν τοῦ κοσμίου; πείθω τί σε ταῦτα λέγων ξυγχωρῆσαι, τὸν κόσμιον βίον τοῦ ἀκολάστου ἀμείνω εἶναι, ἢ οὐ πείθω; ΚΑΛ. Οὐ πείθεις, ὦ Σώκρατες. τῷ μὲν γὰρ πληρωσαμένῳ ἐκείνῳ οὐκ ἔστιν ἡδονὴ οὐδεμία, ἀλλὰ τοῦτ' ἔστιν, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τὸ, ὥσπερ λίθον ζῆν, ἐπειδὰν πληρώσηται, μήτε χαίροντα ἔτι μήτε λυπούμενον· ἀλλ' ἐν τούτῳ ἐστὶ τὸ ἡδέως ζῆν, ἐν τῷ ὡς πλεῖστον ἐπιῤῥεῖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνάγκη γ', ἂν πολὺ ἐπιῤῥέῃ, πολὺ καὶ τὸ ἀπιὸν εἶναι, καὶ μεγάλ' ἄττα τὰ τρήματα εἶναι ταῖς ἐκροαῖς; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Χαραδριοῦ τινα αὖ σὺ βίον λέγεις, ἀλλ' οὐ νεκροῦ οὐδὲ λίθου. καί μοι λέγε, τὸ τοιόνδε λέγεις, οἷον πεινῆν καὶ πεινῶντα ἐσθίειν; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ διψῆν γε καὶ διψῶντα πίνειν; ΚΑΛ. Λέγω, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιθυμίας ἁπάσας ἔχοντα, καὶ δυνάμενον πληροῦν, χαίροντα εὐδαιμόνως ζῆν. XLIX. ΣΩ. Εὖγε, ὦ βέλτιστε· διατέλει γὰρ ὥσπερ ἦρξω, καὶ ὅπως μὴ ἀπαισχυνῇ. δεῖ δέ, ὡς ἔοικε, μηδ' ἐμὲ ἀπαισχυνθῆναι. καὶ πρῶτον μὲν εἰπέ, εἰ καὶ ψωριῶντα καὶ κνησιῶντα, ἀφθόνως ἔχοντα τοῦ κνῆσθαι, κνώμενον διατελοῦντα τὸν βίον εὐδαιμόνως ἐστὶ ζῆν. ΚΑΛ. Ὡς ἄτοπος εἶ, ὦ Σώκρατες, καὶ ἀτεχνῶς δημηγόρος. ΣΩ. Τοιγάρτοι, ὦ Καλλίκλεις, Πώλον μὲν

Digitized by Google

καὶ Γοργίαν καὶ ἐξέπληξα καὶ αἰσχύνεσθαι ἐποίησα. σὺ δὲ οὐ μὴ ἐκπλαγῇς, οὐδὲ μὴ αἰσχυνθῇς, — ἀνδρεῖος γὰρ εἶ — ἀλλ' ἀποκρίνου μόνον. ΚΑΛ. Φημὶ τοίνυν καὶ τὸν κνώμενον ἡδέως ἂν βιῶναι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἡδέως, καὶ εὐδαιμόνως; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πότερον εἰ τὴν κεφαλὴν μόνον κνησιοῖ; ἢ ἔτι τί σε ἐρωτῶ; ὅρα, ὦ Καλλίκλεις, τί ἀποκρινῇ, ἐάν τίς σε τὰ ἑχόμενα τούτοις ἐφεξῆς ἅπαντα ἐρωτᾷ. καί, τούτων τοιούτων ὄντων, κεφάλαιον, ὁ τῶν κιναίδων βίος οὗτος οὐ δεινὸς καὶ αἰσχρὸς καὶ ἄθλιος; ἢ καὶ τούτους τολμήσεις λέγειν εὐδαίμονας εἶναι, ἐὰν ἀφθόνως ἔχωσιν ὧν δέονται; ΚΑΛ. Οὐκ αἰσχύνῃ εἰς τοιαῦτα ἄγων τοὺς λόγους, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἡ γὰρ ἐγὼ ἄγω ἐνταῦθα, ὦ γενναῖε, ἢ ἐκεῖνος, ὃς ἂν φῇ ἀνέδην οὕτω, τοὺς χαίροντας, ὅπως ἂν χαίρωσιν, εὐδαίμονας εἶναι, καὶ μὴ διορίζηται, τῶν ἡδονῶν ὁποῖαι αἱ ἀγαθαὶ καὶ κακαί; ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν λέγε, πότερον φῂς εἶναι τὸ αὐτὸ ἡδὺ καὶ ἀγαθόν, ἢ εἶναί τι τῶν ἡδέων, ὃ οὐκ ἔστιν ἀγαθόν; ΚΑΛ. Ἵνα δή μοι μὴ ἀνομολογούμενος ᾖ ὁ λόγος, ἐὰν ἕτερον φήσω εἶναι, τὸ αὐτὸ φημὶ εἶναι. ΣΩ. Διαφθείρεις, ὦ Καλλίκλεις, τοὺς πρώτους λόγους, καὶ οὐκ ἂν ἔτι μετ' ἐμοῦ ἱκανῶς τὰ ὄντα ἐξετάζοις, εἴπερ παρὰ τὰ δοκοῦντα σαυτῷ ἐρεῖς. ΚΑΛ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ τοίνυν ὀρθῶς ποιῶ οὔτ' ἐγώ, εἴπερ ποιῶ τοῦτο, οὔτε σύ· ἀλλ', ὦ μακάριε, ἄθρει, μὴ οὐ τοῦτο ᾖ τὸ ἀγαθόν, τὸ πάντως χαίρειν ταῦτά τε γὰρ τὰ νῦν δὴ αἰνιχθέντα, πολλὰ καὶ αἰσχρὰ φαί-

Digitized by Google

νεται ξυμβαίνοντα, εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, καὶ ἄλλα πολλά. ΚΑΛ. Ὡς σύ γε οἴει, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Σὺ δὲ τῷ ὄντι, ὦ Καλλίκλεις, ταῦτα ἰσχυρίζῃ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. L. ΣΩ. Ἐπιχειρῶμεν ἄρα τῷ λόγῳ ὡς σοῦ σπουδάζοντος; ΚΑΛ. Πάνυ γε σφόδρα. ΣΩ. Ἴθι δήμοι, ἐπειδή σοι οὕτω δοκεῖ, διελοῦ τάδε· ἐπιστήμην που καλεῖς τι. ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐ καὶ ἀνδρίαν νῦν δὴ ἔλεγές τινα εἶναι μετὰ ἐπιστήμης; ΚΑΛ. Ἔλεγον γάρ. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν ὡς ἕτερον τὴν ἀνδρίαν τῆς ἐπιστήμης δύο ταῦτα ἔλεγες; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τί δὲ ἡδονὴν καὶ ἐπιστήμην; ταυτὸν ἢ ἕτερον; ΚΑΛ. Ἕτερον δήπου, ὦ σοφώτατε σύ. ΣΩ. Ἦ καὶ ἀνδρίαν ἑτέραν ἡδονῆς; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ ὅπως μεμνησόμεθα ταῦτα ὅτι Καλλικλῆς ἔφη ὁ Ἀχαρνεύς, ἡδὺ μὲν καὶ ἀγαθὸν ταυτὸν εἶναι, ἐπιστήμην δὲ καὶ ἀνδρίαν καὶ ἀλλήλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἕτερον· Σωκράτης δέ γε ἡμῖν ὁ Ἀλωπεκῆθεν οὐχ ὁμολογεῖ ταῦτα· ἢ ὁμολογεῖ; ΚΑΛ. Οὐχ ὁμολογεῖ. ΣΩ. Οἶμαι δέ γε οὐδὲ Καλλικλῆς, ὅταν αὐτὸς αὑτόν θεάσηται ὀρθῶς. εἰπὲ γάρ μοι, τοὺς εὖ πράττοντας τοῖς κακῶς πράττουσιν οὐ τοὐναντίον ἡγῇ πάθος πεπονθέναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, εἴπερ ἐναντία ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλοις, ἀνάγκη περὶ αὐτῶν ἔχειν, ὥσπερ περὶ ὑγιείας ἔχει καὶ νόσου; οὐ γὰρ ἅμα δήπου ὑγιαίνει τε καὶ νοσεῖ ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ ἅμα ἀπαλλάττεται ὑγιείας τε καὶ νόσου. ΚΑΛ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οἷον περὶ ὅτου βούλει τοῦ σώματος ἀπολαβὼν σκόπει. νοσεῖ που

Digitized by Google

ἄνθρωπος ὀφθαλμούς, ᾧ ὄνομα ὀφθαλμία; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ, ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ ὑγιαίνει γε ἅμα τοὺς αὐτούς; ΚΑΛ. Οὐδ' ὁπωστιοῦν. ΣΩ. Τί δέ; ὅταν τῆς ὀφθαλμίας ἀπαλλάττηται, ἆρα τότε καὶ τῆς ὑγιείας ἀπαλλάττεται τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τελευτῶν ἅμα ἀμφοτέρων ἀπήλλακται; ΚΑΛ. Ἥκιστά γε. ΣΩ. Θαυμάσιον γάρ, οἶμαι, καὶ ἄλογον γίγνεται. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ἀλλ' ἐν μέρει, οἶμαι, ἑκάτερον καὶ λαμβάνει καὶ ἀπολύει; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἰσχὺν καὶ ἀσθένειαν ὡσαύτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τάχος καὶ βραδυτῆτα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἦ καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, καὶ τἀναντία τούτων, κακά τε καὶ ἀθλιότητα, ἐν μέρει λαμβάνει, καὶ ἐν μέρει ἀπαλλάττεται ἑκατέρου; ΚΑΛ. Πάντως δήπου. ΣΩ. Ἐὰν εὕρωμεν ἄρα ἄττα, ὧν ἅμα τε ἀπαλλάττεται ἄνθρωπος καὶ ἅμα ἔχει, δῆλον ὅτι ταῦτά γε οὐκ ἂν εἴη τό τε ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν. ὁμολογοῦμεν ταῦτα; καὶ εὖ μάλα σκεψάμενος ἀποκρίνου. ΚΑΛ. Ἀλλ' ὑπερφυῶς ὁμολογῶ. LI. ΣΩ. Ἴθι δὴ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν ὡμολογημένα. τὸ πεινῆν ἔλεγες πότερον ἡδὺ ἢ ἀνιαρὸν εἶναι; αὐτὸ λέγω τὸ πεινῆν. ΚΑΛ. Ἀνιαρὸν ἔγωγε. ΣΩ. Τὸ μέντοι πεινῶντα ἐσθίειν, ἡδύ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Μανθάνω· ἀλλ' οὖν τό γε πεινῆν αὐτὸ ἀνιαρόν, ἢ οὐχί; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ διψῆν; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πότερον οὖν ἔτι πλείω ἐρωτῶ, ἢ ὁμολογεῖς ἅπασαν ἔνδειαν καὶ ἐπιθυμίαν ἀνιαρὸν εἶναι; ΚΑΛ. Ὁμολο-

Digitized by Google

γῶ, ἀλλὰ μὴ ἐρώτα. ΣΩ. Εἶεν. διψῶντα δὲ δὴ πίνειν, ἄλλο τι ἢ ἡδὺ φὴς εἶναι; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου, οὗ λέγεις, τὸ μὲν διψῶντα λυπούμενον δήπου ἐστί; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ πίνειν, πλήρωσίς τε τῆς ἐνδείας καὶ ἡδονή; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν κατὰ τὸ πίνειν χαίρειν λέγεις; ΚΑΛ. Μάλιστα. ΣΩ. Διψῶντα δὲ λυπουμενῶν; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Αἰσθάνῃ οὖν τὸ ξυμβαῖνον, ὅτι λυπούμενον χαίρειν λέγεις ἅμα, ὅταν διψῶντα πίνειν λέγῃς; ἢ οὐχ ἅμα τοῦτο γίγνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον καὶ χρόνον εἴτε ψυχῆς εἴτε σώματος βούλει; οὐδὲν γάρ, οἶμαι, διαφέρει. ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστιν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εὖ γε πράττοντα κακῶς πράττειν ἅμα ἀδύνατον ἔφης εἶναι. ΚΑΛ. Φημὶ γάρ. ΣΩ. Ἀνιώμενον δέ γε χαίρειν δυνατὸν ὡμολόγηκας. ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκ ἄρα τὸ χαίρειν ἐστὶν εὖ πράττειν· οὐδὲ τὸ ἀνιᾶσθαι, κακῶς· ὥστε ἕτερον γίγνεται τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα σοφίζῃ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οἶσθα, ἀλλὰ ἀκκίζῃ, ὦ Καλλίκλεις· καὶ προϊόντι γε ἔτι εἰς τὸ ἔμπροσθεν, ὅτι ἔχων ληρεῖς, ἵνα εἰδῇς, ὡς σοφὸς ὢν με νουθετεῖς. οὐχ ἅμα διψῶν τε ἕκαστος ἡμῶν πέπαυται καὶ ἅμα ἡδόμενος διὰ τοῦ πίνειν; ΚΑΛ. Οὐκ οἶδα ὅ, τι λέγεις ΓΟΡ. Μηδαμῶς, ὦ Καλλίκλεις· ἀλλ' ἀποκρίνου καὶ ἡμῶν ἕνεκα, ἵνα περανθῶσιν οἱ λόγοι. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἀεὶ τοιοῦτός ἐστι Σωκράτης, ὦ Γοργία· σμικρὰ καὶ ὀλίγου ἄξια ἀνερωτᾷ καὶ ἐξελέγχει. ΓΟΡ. Ἀλλὰ τί σοι διαφέρει; πάντως οὐ σὴ αὕτη ἡ τιμή, ὦ Καλ-

Digitized by Google

λέκλεις, ἀλλ' ὑπόσχες, Σωκράτη ἐξελέγξαι ὅπως ἂν βούληται. ΚΑΛ. Ἐρώτα δὴ σὺ τὰ σμικρά τε καὶ στενὰ ταῦτα, ἐπείπερ Γοργίᾳ δοκεῖ οὕτως. LII. ΣΩ. Εὐδαίμων εἶ, ὦ Καλλίκλεις, ὅτι τὰ μεγάλα γε μεμύησαι πρὶν τὰ σμικρά· ἐγὼ δ' οὐκ ᾤμην θεμιτὸν εἶναι. ὅθεν οὖν ἀπέλειπες, ἀποκρίνου, εἰ οὐχ ἅμα παύεται διψῶν ἕκαστος ἡμῶν καὶ ἡδόμενος. ΚΑΛ. φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πεινῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν ἅμα παύεται; ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τῶν λυπῶν καὶ τῶν ἡδονῶν ἅμα παύεται; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐχ ἅμα παύεται, ὡς σὺ ὡμολόγεις· νῦν δὲ οὐχ ὁμολογεῖς; ΚΑΛ. Ἔγωγε· τί οὖν δή; ΣΩ. Ὅτι οὐ ταυτὰ γέγνεται, ὦ φίλε, τἀγαθὰ τοῖς ἡδέσιν, οὐδὲ τὰ κακὰ τοῖς ἀνιαροῖς· τῶν μὲν γὰρ ἅμα παύεται, τῶν δὲ οὔ, ὡς ἑτέρων ὄντων· πῶς οὖν ταυτὰ ἂν εἴη τὰ ἡδέα τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ τὰ ἀνιαρὰ τοῖς κακοῖσιν; ἐὰν δὲ βούλῃ, καὶ τῇδε ἐπίσκεψαι· οἶμαι γάρ σοι οὐδὲ ταύτῃ ὁμολογεῖσθαι· ἔφθρει δή· τοὺς ἀγαθοὺς οὐχὶ ἀγαθῶν παρουσίᾳ ἀγαθοὺς καλεῖς, ὥσπερ τοὺς καλούς; οἷς ἂν κάλλος παρῇ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δέ; ἀγαθοὺς ἄνδρας καλεῖς ἄφρονας καὶ δειλούς; οὐ γὰρ ἄρτι γε· ἀλλὰ τοὺς ἀνδρείους καὶ φρονίμους ἔλεγες· ἢ οὐ τούτους ἀγαθοὺς καλεῖς; ΚΑΛ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; παῖδα ἀνόητον χαίροντα ἤδη εἶδες; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἄνδρα δὲ οὔπω εἶδες ἀνόητον χαίροντα; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. ἀλλὰ τί τοῦτο; ΣΩ. Οὐδέν, ἀλλ' ἀποκρίνου. ΚΑΛ. Εἶδον. ΣΩ. Τί δέ;

Digitized by Google

νοῦν ἔχοντα λυπούμενον καὶ χαίροντα; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Πότεροι δὲ μᾶλλον χαίρουσι καὶ λυποῦνται, οἱ φρόνιμοι ἢ οἱ ἄφρονες; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε οὐ πολύ τι διαφέρειν. ΣΩ. Ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ τοῦτο. ἐν πολέμῳ δὲ ἤδη εἶδες ἄνδρα δειλόν; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τί οὖν; ἀπιόντων τῶν πολεμίων πότεροί σοι ἐδόκουν μᾶλλον χαίρειν, οἱ δειλοὶ ἢ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι ἔμοιγε μᾶλλον· εἰ δὲ μή, παραπλησίως γε. ΣΩ. Οὐδὲν διαφέρει. χαίρουσι δ' οὖν καὶ οἱ δειλοί; ΚΑΛ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ οἱ ἄφρονες, ὡς ἔοικε; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Προσιόντων δέ, οἱ δειλοὶ μόνον λυποῦνται, ἢ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι; ΚΑΛ. Ἀμφότεροι. ΣΩ. Ἆρα ὁμοίως; ΚΑΛ. Μᾶλλον ἴσως οἱ δειλοί. ΣΩ. Ἀπιόντων δ' οὐ μᾶλλον χαίρουσιν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκοῦν λυποῦνται μὲν καὶ χαίρουσι καὶ οἱ ἄφρονες καὶ οἱ φρόνιμοι, καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ ἀνδρεῖοι παραπλησίως, ὡς σὺ φῄς, μᾶλλον δὲ οἱ δειλοὶ τῶν ἀνδρείων; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν οἵ γε φρόνιμοι καὶ οἱ ἀνδρεῖοι ἀγαθοί, οἱ δὲ δειλοὶ καὶ ἄφρονες κακοί; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Παραπλησίως ἄρα χαίρουσι καὶ λυποῦνται οἱ ἀγαθοὶ καὶ οἱ κακοί; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν παραπλησίως εἰσὶν ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ οἱ ἀγαθοί τε καὶ κακοί, ἢ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀγαθοὶ [οἱ ἀγαθοί,] καὶ κακοὶ εἰσὶν οἱ κακοί; LIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δί' οὐκ οἶδ' ὅ τι λέγεις. ΣΩ. Οὐκ οἶσθ' ὅτι τοὺς ἀγαθοὺς, ἀγαθῶν φῄς παρουσίᾳ εἶναι ἀγαθούς, κακοὺς δὲ κακῶν, τὰ δὲ ἀγαθὰ εἶναι τὰς ἡδονάς, κακὰ δὲ τὰς ἀνίας;

Digitized by Google

ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῖς χαίρουσι πάρεστι τἀγαθά, αἱ ἡδοναί, εἴπερ χαίρουσι; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν ἀγαθῶν παρόντων ἀγαθοι εἰσιν οἱ χαίροντες; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; τοῖς ἀνιωμένοις οὐ πάρεστι τὰ κακά, αἱ λύπαι; ΚΑΛ. Πάρεστι. ΣΩ. Κακῶν δέ γε παρουσίᾳ φὴς σὺ εἶναι κακοὺς τοὺς κακούς· ἢ οὐκέτι φῄς; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀγαθοὶ ἄρα, οἷς ἂν χαίρωσι, κακοὶ δέ, οἷς ἂν ἀνιῶνται; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἷς μέν γε μᾶλλον, μᾶλλον, οἷς δ' ἧττον, ἧττον, οἷς δὲ παραπλησίως, παραπλησίως. ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν φῄς παραπλησίως χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι τοὺς φρονίμους καὶ τοὺς ἄφρονας; καὶ τοὺς δειλοὺς καὶ τοὺς ἀνδρείους; ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι τοὺς δειλούς; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ξυλλόγισαι δὴ κοινῇ μετ' ἐμοῦ, τί ἡμῖν ξυμβαίνει ἐκ τῶν ὡμολογημένων. καὶ δὶς γάρ τοι καὶ τρὶς φασι καλὸν εἶναι τὰ καλὰ λέγειν τε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. ἀγαθὸν μὲν εἶναι τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖόν φαμεν· ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Κακὸν δὲ τὸν ἄφρονα καὶ δειλόν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀγαθὸν δὲ αὖ τὸν χαίροντα; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Κακὸν δὲ, τὸν ἀνιώμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀνιᾶσθαι δὲ καὶ χαίρειν τὸν ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὁμοίως, ἴσως δὲ καὶ μᾶλλον τὸν κακόν; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁμοίως γίγνεται κακὸς καὶ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ, ἢ καὶ μᾶλλον ἀγαθὸς ὁ κακός; οὐ ταῦτα ξυμβαίνει καὶ τὰ πρότερα ἐκεῖνα, ἐάν τις ταὐτὰ φῇ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι; οὐ ταῦτα ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις; LIV. ΚΑΛ. Πά-

Digitized by Google

λαι τοι σοῦ ἀκροῶμαι, ὦ Σώκρατες, καθομολογῶν, ἐνθυμούμενός ὅτι, κἂν παίζων τίς σοι ἐνδοῦ ὁτιοῦν, τούτου ἄσμενος ἔχῃ, ὥσπερ τὰ μειράκια ὡς δὴ σὺ οἴει ἐμέ, ἢ καὶ ἄλλον ὁντιναοῦν ἀνθρώπων, οὐχ ἡγεῖσθαι τὰς μὲν βελτίους ἡδονάς, τὰς δὲ χείρους. ΣΩ. Ἰοὺ ἰού, ὦ Καλλίκλεις, ὡς πανοῦργος εἶ, καί μοι ὥσπερ παιδὶ χρῇ, τοτὲ μὲν ταῦτα φάσκων οὕτως ἔχειν, τοτὲ δὲ ἑτέρως, ἐξαπατῶν με. καίτοι οὐκ ᾤμην γε κατ' ἀρχὰς ὑπὸ σοῦ ἑκόντος εἶναι ἐξαπατηθήσεσθαι, ὡς ὄντος φίλου· νῦν δὲ ἐψεύσθην, καὶ, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη μοι, κατὰ τὸν παλαιὸν λόγον, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖν, καὶ τοῦτο δέχεσθαι τὸ διδόμενον παρὰ σοῦ. ἔστι δὲ δή, ὡς ἔοικεν, ὃ σὺ νῦν λέγεις, ὅτι ἡδοναί τινες εἰσὶν αἱ μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ κακαί. ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἀγαθαὶ μὲν αἱ ὠφέλιμοι, κακαὶ δὲ αἱ βλαβεραί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὠφέλιμοι δέ γε αἱ ἀγαθόν τι ποιοῦσαι, κακαὶ δὲ αἱ κακόν τι; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὰς τοιάσδε λέγεις; οἷον κατὰ τὸ σῶμα, ἃς νῦν δὴ ἐλέγομεν ἐν τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν ἡδονάς, εἰ ἄρα τούτων αἱ μὲν ὑγίειαν ποιοῦσιν ἐν τῷ σώματι, ἢ ἰσχύν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀρετὴν τοῦ σώματος, αὗται μὲν ἀγαθαί, αἱ δὲ παναντία τούτων, κακαί; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ λύπαι ὡσαύτως αἱ μὲν χρησταί εἰσιν, αἱ δὲ πονηραί; ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ αἱρετέον ἐστὶ καὶ πρακτέον; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὰς δὲ πονηρὰς οὔ; ΚΑΛ. Δῆλον δή. ΣΩ. Ἕνεκα γάρ που τῶν ἀγα-

Digitized by Google

θῶν ἅπαντα ἡμῖν ἔδοξε πρακτέον εἶναι, εἰ μνημονεύεις, ἐμοί τε καὶ Πώλῳ. ἆρα καί σοι ξυνδοκεῖ οὕτω, τέλος εἶναι ἁπασῶν τῶν πράξεων τὸ ἀγαθόν, καὶ ἐκείνου ἕνεκα δεῖν πάντα τἆλλα πράττεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων; ξύμψηφος ἡμῖν εἶ καὶ σὺ ἐκ τρίτων; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τῶν ἀγαθῶν ἄρα ἕνεκα δεῖ καὶ τἆλλα καὶ τὰ ἡδέα πράττειν, ἀλλ' οὐ τἀγαθὰ τῶν ἡδέων. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν παντὸς ἀνδρός ἐστιν, ἐκλέξασθαι ποῖα ἀγαθὰ τῶν ἡδέων ἐστὶ καὶ ὁποῖα κακά, ἢ τεχνικοῦ δεῖ εἰς ἕκαστον; ΚΑΛ. Τεχνικοῦ. LV. ΣΩ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ ὧν αὖ ἐγὼ πρὸς Πῶλον καὶ Γοργίαν ἐτύγχανον λέγων. ἔλεγον γάρ, εἰ μνημονεύεις, ὅτι εἶεν παρασκευαί, αἱ μὲν μέχρι ἡδονῆς, αὐτὸ τοῦτο μόνον παρασκευάζουσαι, ἀγνοοῦσαι δὲ τὸ βέλτιον καὶ τὸ χεῖρον, αἱ δὲ γιγνώσκουσαι ὅ τι τε ἀγαθὸν καὶ ὅ τι κακόν· καὶ ἐτίθουν τῶν μὲν περὶ τὰς ἡδονὰς τὴν μαγειρικὴν [κατὰ τὸ σῶμα] ἐμπειρίαν, ἀλλ' οὐ τέχνην, τῶν δὲ περὶ τὸ ἀγαθὸν τὴν ἰατρικὴν τέχνην. καὶ πρὸς Φιλίου, ὦ Καλλίκλεις, μήτε αὐτὸς οἷόν δεῖν πρὸς ἐμὲ παίζειν, μηδ' ὅ τι ἂν τύχοις παρὰ τὰ δοκοῦντα ἀποκρίνου, μήτ' αὖ τὰ παρ' ἐμοῦ οὕτως ἀποδέχου ὡς παίζοντος. ὁρᾷς γὰρ ὅτι περὶ τούτου ἡμῖν εἰσιν οἱ λόγοι, οὗ τί ἂν μᾶλλον σπουδάσειέ τις καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχων ἄνθρωπος, ἢ τοῦτο, ὅντινα χρὴ τρόπον ζῆν; πότερον, ἐπὶ ὃν σὺ παρακαλεῖς ἐμέ, τὰ τοῦ ἀνδρὸς δὴ ταῦτα πράττοντα, λέγοντά τε ἐν τῷ δήμῳ καὶ ῥητορικὴν ἀσκοῦν-

Digitized by Google

τα, καὶ πολιτευόμενον τοῦτον τὸν τρόπον, ὃν ὑμεῖς νῦν πολιτεύεσθε, ἢ ἐπὶ τόνδε τὸν βίον τὸν ἐν φιλοσοφίᾳ; καὶ τί ποτ' ἐστὶν οὗτος ἐκείνου διαφέρων; ἴσως οὖν βέλτιστόν ἐστιν, ὡς ἄρτι ἐγὼ ἐπεχείρησα, διαιρεῖσθαι, διελομένους δὲ καὶ ὁμολογήσαντας ἀλλήλοις, εἰ ἔστι τούτω διττὼ τὼ βίω, σκέψασθαι, τί τε διαφέρετον ἀλλήλοιν, καὶ ὁπότερον βιωτέον αὐτοῖν. ἴσως οὖν οὔπω οἶσθα, τί λέγω. ΚΑΛ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' ἐγώ σοι σαφέστερον ἐρῶ. ἐπειδὴ ὡμολογήκαμεν ἐγώ τε καὶ σύ, εἶναι μέν τι ἀγαθόν, εἶναι δέ τι ἡδύ, ἕτερον δὲ τὸ ἡδὺ τοῦ ἀγαθοῦ, ἑκατέρου δὲ αὐτοῖν μηλέτην τινα εἶναι καὶ παρασκευὴν τῆς κτήσεως, τὴν μὲν τοῦ ἡδέος θήραν, τὴν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ· αὐτὸ δή μοι τοῦτο πρῶτον ἢ ξυμφαθι, ἢ μὴ· ξυμφῄς; ΚΑΛ. Οὕτω φημί. LVI. ΣΩ. Ἴθι δή, ἃ καὶ πρὸς τούσδε ἐγὼ ἔλεγον, διομολόγησαί μοι, εἰ ἄρα σοι ἔδοξα τότε ἀληθῆ λέγειν. ἔλεγον δέ που ὅτι, ἡ μὲν ὀψοποιητικὴ οὔ μοι δοκεῖ τέχνη εἶναι, ἀλλ' ἐμπειρία, ἡ δ' ἰατρική, λέγων, ὅτι ἡ μὲν τούτου, οὗ θεραπεύει, καὶ τὴν φύσιν ἔσκεπται, καὶ τὴν αἰτίαν ὧν πράττει, καὶ λόγον ἔχει τούτων ἑκάστου δοῦναι, ἡ ἰατρική· ἡ δ' ἑτέρα τῆς ἡδονῆς, πρὸς ἣν ἡ θεραπεία αὐτῇ ἐστιν ἅπασα, κομιδῇ ἀτέχνως ἐπ' αὐτὴν ἔρχεται, οὔτε τι τὴν φύσιν σκεψαμένη τῆς ἡδονῆς οὔτε τὴν αἰτίαν, ἄλογός τε παντάπασιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν διαριθμησαμένη τριβὴ καὶ ἐμπειρία, μνήμη μόνον σωζομένη τοῦ εἰωθότος γίγνεσθαι, ᾗ δὴ καὶ πορίζεται τὰς ἡδονάς,

Digitized by Google

ταῦτ' οὖν πρῶτον σκόπει εἰ δοκεῖ σοι ἱκανῶς λέγεσθαι, καὶ εἶναί τινες καὶ περὶ ψυχὴν τοιαῦται ἄλλαι πραγματεῖαι, αἱ μὲν τεχνικαί, προμήθειάν τινα ἔχουσαι τοῦ βελτίστου περὶ τὴν ψυχήν, αἱ δὲ τούτου μὲν ὀλιγωροῦσαι, ἐσκεμμέναι δ' αὖ, ὥσπερ ἐκεῖ, τὴν ἡδονὴν μόνον τῆς ψυχῆς, τίνα ἂν αὐτὴ τρόπον γίγνοιτο· ἥτις δὲ ἡ βελτίων ἢ χείρων τῶν ἡδονῶν, οὔτε σκοπούμεναι, οὔτε μέλον αὐταῖς ἄλλο ἢ χαρίζεσθαι μόνον, εἴτε βέλτιον εἴτε χεῖρον. ἐμοὶ μὲν γάρ, ὦ Καλλίκλεις, δοκοῦσί τε εἶναι, καὶ ἔγωγε φημὶ τὸ τοιοῦτον κολακείαν εἶναι καὶ περὶ σῶμα καὶ περὶ ψυχὴν καὶ περὶ ἄλλο, ὅτου ἂν τις τὴν ἡδονὴν θεραπεύῃ, ἀσκέπτως ἔχων τοῦ ἀμείνονός τε καὶ τοῦ χείρονος. σὺ δὲ δὴ πότερον ξυγκατατίθεσαι ἡμῖν περὶ τούτων τὴν αὐτὴν δόξαν, ἢ ἀντιφῂς; ΚΑΛ. Οὐκ ἔγωγε, ἀλλὰ ξυγχωρῶ, ἵνα σοι καὶ περανθῇ ὁ λόγος, καὶ Γοργίᾳ τῷδε χαρίσωμαι. ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ μὲν μίαν ψυχὴν ἐστι τοῦτο, περὶ δὲ δύο καὶ πολλὰς οὐκ ἔστιν; ΚΑΛ. Οὔκ, ἀλλὰ καὶ περὶ δύο καὶ πολλάς. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀθρόαις ἅμα χαρίζεσθαί ἐστι μηδὲν σκοπούμενον τὸ βέλτιστον; ΚΑΛ. Οἶμαι ἔγωγε. LVII. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν, αἵτινές εἰσιν αἱ ἐπιτηδεύσεις αἳ τοῦτο ποιοῦσαι; μᾶλλον δέ, εἰ βούλει, ἐμοῦ ἐρωτῶντος, ἢ μὲν ἄν σοι δοκῇ τούτων εἶναι, φάθι, ἢ δ' ἂν μή, μὴ φάθι. πρῶτον δὲ σκεψώμεθα τὴν αὐλητικήν. οὐ δοκεῖ σοι τοιαύτη τις εἶναι, ὦ Καλλίκλεις; τὴν ἡδονὴν ἡμῶν μόνον διώκειν, ἄλλο δ' οὐδὲν φροντίζειν; ΚΑΛ.

Digitized by Google

Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ αἱ τοιαίδε ἅπασαι, οἷον ἡ κιθαριστικὴ ἡ ἐν τοῖς ἀγῶσι; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί δέ; ἡ τῶν χορῶν διδασκαλία, καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις, οὐ τοιαύτη τίς σοι καταφαίνεται; ἢ ἡγῇ τι φροντίζειν Κινησίαν τὸν Μέλητος, ὅπως ἐρεῖ τι τοιοῦτον ὅθεν ἂν οἱ ἀκούοντες βελτίους γίγνοιντο; ἢ ὅ τι μέλλει χαριεῖσθαι τῷ ὄχλῳ τῶν θεατῶν; ΚΑΛ. Λῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, Κινησίου γε πέρι. ΣΩ. Τὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μέλης; ἦ πρὸς τὸ βέλτιστον βλέπων ἐδόκει σοι κιθαρῳδεῖν; ἢ ἐκεῖνος μὲν οὐδὲ πρὸς τὸ ἥδιστον; ἠνία γὰρ ᾄδων τοὺς θεατάς. ἀλλὰ δὴ σκόπει· οὐχὶ ἥ τε κιθαρῳδικὴ δοκεῖ σοι πᾶσα καὶ ἡ τῶν διθυράμβων ποίησις ἡδονῆς χάριν εὑρῆσθαι; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Τί δὲ δὴ ἡ σεμνὴ αὕτη καὶ θαυμαστὴ ἡ τῆς τραγῳδίας ποίησις; ἐφ' ᾧ ἐσπούδακε; πότερόν ἐστιν αὐτῆς τὸ ἐπιχείρημα καὶ ἡ σπουδή, ὡς σοὶ δοκεῖ, χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς μόνον, ἢ καὶ διαμάχεσθαι ἐάν τι αὐτοῖς ἡδὺ μὲν ᾖ καὶ κεχαρισμένον, πονηρὸν δέ; ὅπως τοῦτο μὲν μὴ ἐρεῖ· εἰ δέ τι τυγχάνει ἀηδὲς καὶ ὠφέλιμον, τοῦτο δὲ καὶ λέξει καὶ ᾄσεται, ἐάν τε χαίρωσιν ἐάν τε μή; ποτέρως σοι δοκεῖ παρεσκευάσθαι ἡ τῶν τραγῳδιῶν ποίησις; ΚΑΛ. Λῆλον δὴ τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι πρὸς τὴν ἡδονὴν μᾶλλον ὥρμηται, καὶ τὸ χαρίζεσθαι τοῖς θεαταῖς. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ τοιοῦτον, ὦ Καλλίκλεις, ἔφαμεν νῦν δὴ κολακείαν εἶναι. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Φέρε δή, εἴ τις περιέλοιτο τῆς ποιήσεως πάσης τὸ

Digitized by Google

τε μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν καὶ τὸ μέτρον, ἄλλο τι ἢ λόγοι γίγνονται τὸ λειπόμενον; ΚΑΛ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς πολὺν ὄχλον καὶ δῆμον οὗτοι λέγονται οἱ λόγοι; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Δημηγορία ἄρα τίς ἐστιν ἡ ποιητική. ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ ῥητορικὴ δημηγορία ἂν εἴη, ἢ οὐ ῥητορεύειν δοκοῦσί σοι οἱ ποιηταὶ ἐν τοῖς θεάτροις; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Νῦν ἄρα ἡμεῖς εὑρήκαμεν ῥητορικήν τινα πρὸς δῆμον, τοιοῦτον, οἷον παίδων τε ὁμοῦ καὶ γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων, ἣν οὐ πάνυ ἀγαμεθα· κολακικὴν γὰρ αὐτὴν φαμεν εἶναι. ΚΑΛ. Πάνυ γε. LVIII. ΣΩ. Εἶεν· τί δὲ ἡ πρὸς τὸν Ἀθηναίων δῆμον ῥητορικὴ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι δήμους τοὺς τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν; τί ποτε ἡμῖν αὕτη ἐστί; πότερόν σοι δοκοῦσι πρὸς τὸ βέλτιστον ἀεὶ λέγειν οἱ ῥήτορες, τούτου στοχαζόμενοι, ὅπως οἱ πολῖται ὡς βέλτιστοι ἔσονται διὰ τοὺς αὐτῶν λόγους; ἢ καὶ οὗτοι πρὸς τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πολίταις ὡρμημένοι, καὶ ἕνεκα τοῦ ἰδίου τοῦ αὑτῶν ὀλιγωροῦντες τοῦ κοινοῦ ὥσπερ παισὶ προσομιλοῦσι τοῖς δήμοις, χαρίζεσθαι αὐτοῖς πειρώμενοι μόνον, εἰ δέ γε βελτίους ἔσονται ἢ χείρους διὰ ταῦτα, οὐδὲν φροντίζουσιν; ΚΑΛ. Οὐχ ἁπλοῦν ἔτι τοῦτο ὃ ἐρωτᾷς. εἰσὶ μὲν γάρ, οἳ κηδόμενοι τῶν πολιτῶν λέγουσιν ἃ λέγουσιν, εἰσὶ δὲ καὶ οἷους σὺ λέγεις. ΣΩ. Ἐξαρκεῖ. εἰ γὰρ καὶ τοῦτό ἐστι διπλοῦν, τὸ μὲν ἕτερόν που τούτου κολακεία ἂν εἴη καὶ αἰσχρὰ δημηγορία,

Digitized by Google

τὸ δ' ἕτερον καλόν, τὸ παρασκευάζειν ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται τῶν πολιτῶν αἱ ψυχαί, καὶ ἀεὶ διαμάχεσθαι λέγοντα τὰ βέλτιστα, εἴτε ἡδίω εἴτε ἀηδέστερα ἔσται τοῖς ἀκούουσιν. ἀλλ' οὐ πώποτε σὺ ταύτην εἶδες τὴν ῥητορικήν· ἢ εἴ τινα ἔχεις τῶν ῥητόρων τοιοῦτον εἰπεῖν, τί οὐχὶ καὶ ἐμοὶ αὐτὸν ἔφρασας τίς ἐστιν; ΚΑΛ. Ἀλλὰ μὰ Δία οὐκ ἔχω ἔγωγέ σοι εἰπεῖν τῶν γε νῦν ῥητόρων οὐδένα. ΣΩ. Τί δέ; τῶν παλαιῶν ἔχεις τινὰ εἰπεῖν, δι' ὅντινα αἰτίαν ἔχουσιν Ἀθηναῖοι βελτίους γεγονέναι, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἤρξατο δημηγορεῖν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ χείρους ὄντες; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶδα, τίς ἐστιν οὗτος. ΚΑΛ. Τί δέ; Θεμιστοκλέα οὐκ ἀκούεις ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα, καὶ Κίμωνα, καὶ Μιλτιάδην, καὶ Περικλέα τουτονὶ τὸν νεωστὶ τετελευτηκότα, οὗ καὶ σὺ ἐκήκοας; ΣΩ. Εἰ ἔστι γε, ὦ Καλλίκλεες, ἣν πρότερον σὺ ἔλεγες ἀρετήν, ἀληθής, τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι καὶ τὰς αὑτοῦ καὶ τὰς τῶν ἄλλων· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ὅπερ ἐν τῷ ὑστέρῳ λόγῳ ἠναγκάσθημεν ἡμεῖς ὁμολογεῖν, ὅτι, αἷς μὲν τῶν ἐπιθυμιῶν πληρούμεναι βελτίω ποιοῦσι τὸν ἄνθρωπον, ταύτας μὲν ἀποτελεῖν, αἷς δὲ χείρω, μή· τούτου δὲ τέχνη τις εἶναι· τοιοῦτον ἄνδρα τούτων τινὰ γεγονέναι ἔχεις εἰπεῖν; ΚΑΛ. Οὐκ ἔχω ἔγωγε πῶς εἴπω. LIX. ΣΩ. Ἀλλ' ἐὰν ζητῇς καλῶς, εὑρήσεις. ἴδωμεν δὴ οὕτωσὶν ἀπρέμα σκοπούμενοι, εἴ τις τούτων τοιοῦτος γέγονε. φέρε γάρ, ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιστον λέγων ἃ ἂν λέγῃ, ἄλλο τι ἢ οὐκ εἰκῇ ἐρεῖ, ἀλλ' ἀποβλέπων

Digitized by Google

πρός τι; ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες δημιουργοί, βλέποντες πρὸς τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἕκαστος οὐκ εἰκῇ ἐκλεγόμενος προσφέρων ἃ προσφέρει πρὸς τὸ ἔργον τὸ αὑτοῦ, ἀλλ' ὅπως ἂν εἰδός τι αὐτῷ σχῇ τοῦτο ὃ ἐργάζεται. οἷον, εἰ βούλει ἰδεῖν τοὺς ζωγράφους, τοὺς οἰκοδόμους, τοὺς ναυπηγούς, τοὺς ἄλλους πάντας δημιουργούς, ὁντινα βούλει αὐτῶν, ὡς εἰς τάξιν τινὰ ἕκαστος ἕκαστον τίθησιν, ὃ ἂν τιθῇ, καὶ προσαναγκάζει τὸ ἕτερον τῷ ἑτέρῳ πρέπον τε εἶναι καὶ ἁρμόττειν, ἕως ἂν τὸ ἅπαν ξυστήσηται τεταγμένον τε καὶ κεκοσμημένον πρᾶγμα· καὶ οἵ τε δὴ ἄλλοι δημιουργοί, καὶ οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν, οἱ περὶ τὸ σῶμα παιδοτρίβαι τε καὶ ἰατροί, κοσμοῦσί που τὸ σῶμα καὶ ξυντάσσουσιν· ὁμολογοῦμεν οὕτω τοῦτ' ἔχειν, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστω τοῦτο οὕτω. ΣΩ. Τάξεως ἄρα καὶ κόσμου τυχοῦσα οἰκία χρηστὴ ἂν εἴη, ἀταξίας δέ, μοχθηρά; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ πλοῖον ὡσαύτως; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὰ σώματά φαμεν τὰ ἡμέτερα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ' ἡ ψυχή; ἀταξίας τυχοῦσα ἔσται χρηστή, ἢ τάξεώς τε καὶ κόσμου τινός; ΚΑΛ. Ἀνάγκη ἐκ τῶν ἔμπροσθεν καὶ τοῦτο ξυνομολογεῖν. ΣΩ. Τί οὖν ὄνομά ἐστιν ἐν τῷ σώματι τῷ ἐκ τῆς τάξεώς τε καὶ τοῦ κόσμου γιγνομένῳ; ΚΑΛ. Ὑγίειαν καὶ ἰσχὺν ἴσως λέγεις. ΣΩ. Ἔγωγε. Τί δὲ αὖ τῷ ἐν τῇ ψυχῇ ἐγγιγνομένῳ ἐκ τῆς τάξεως καὶ τοῦ κόσμου; πειρῶ εὑρεῖν καὶ εἰπεῖν ὥσπερ ἐκείνῳ τὸ ὄνομα. ΚΑΛ. Τί δὲ οὐκ αὐτὸς λέγεις, ὦ Σώκρατες;

Digitized by Google

ΣΩ. Ἀλλ' εἴ σοι ἡδιόν ἐστιν, ἐγὼ ἐρῶ· σὺ δέ, ἂν μέν σοι δοκῶ ἐγὼ καλῶς λέγειν, φάθι· εἰ δὲ μή, ἔλεγχε καὶ μὴ ἐπίτρεπε. ἔμοιγε δοκεῖ ταῖς μὲν τοῦ σώματος τάξεσιν ὄνομα εἶναι ὑγιεινόν, ἐξ οὗ ἐν αὐτῷ ἡ ὑγίεια γίγνεται καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ τοῦ σώματος. ἔστι ταῦτα, ἢ οὐκ ἔστιν; ΚΑΛ. Ἔστι. ΣΩ. Ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς τάξεσί τε καὶ κοσμήσεσι νόμιμόν τε καὶ νόμος, ὅθεν καὶ νόμιμοι γίγνονται καὶ κόσμιοι· ταῦτα δ' ἔστι δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη· φῂς ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστω. LX. ΣΩ. Οὐκοῦν πρὸς ταῦτα αὖ βλέπων ὁ ῥήτωρ ἐκεῖνος ὁ τεχνικός τε καὶ ἀγαθὸς καὶ τοὺς λόγους προσοίσει ταῖς ψυχαῖς, οὓς ἂν λέγῃ, καὶ τὰς πράξεις ἁπάσας· καὶ δῶρον ἐάν τι διδῷ, δώσει, καὶ ἐάν τι ἀφαιρῆται, ἀφαιρήσεται, πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὸν νοῦν ἔχων, ὅπως ἂν αὐτοῦ τοῖς πολίταις δικαιοσύνη μὲν ἐν ταῖς ψυχαῖς γίγνηται, ἀδικία δὲ ἀπαλλάττηται, καὶ σωφροσύνη μὲν ἐγγίγνηται, ἀκολασία δὲ ἀπαλλάττηται, καὶ ἡ ἄλλη ἀρετὴ ἐγγίγνηται, κακία δὲ ἀπίῃ; ξυγχωρεῖς ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ξυγχωρῶ. ΣΩ. Τί γὰρ ὄφελος, ὦ Καλλίκλεις, σώματί γε κάμνοντι καὶ μοχθηρῶς διακειμένῳ σιτία πολλὰ διδόναι καὶ τὰ ἥδιστα, ἢ ποτά, ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν, ὃ μὴ ὀνήσει αὐτὸ ἔσθ' ὅτε πλέον, ἢ τοὐναντίον, κατά γε τὸν δίκαιον λόγον, καὶ ἔλαττον; ἔστι ταῦτα ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἔστω. ΣΩ. Οὐ γάρ, οἶμαι, λυσιτελεῖ μετὰ μοχθηρίας σώματος ζῆν ἀνθρώπῳ. ἀνάγκη γὰρ οὕτω καὶ ζῆν μοχθηρῶς· ἢ οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὰς ἐπιθυμίας ἀποπιμπλάναι, οἶμαι,

Digitized by Google

πεινῶντα φαγεῖν ὅσον βούλεται, ἢ διψῶντα πιεῖν, ὑγιαίνοντα μὲν ἐῶσιν οἱ ἰατροὶ ὡς τὰ πολλά· κάμνοντα δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδέποτ' ἐῶσιν ἐμπίπλασθαι ὧν ἐπιθυμεῖ; ξυγχωρεῖς τοῦτό γε καὶ σύ; ΚΑΛ. Ἔγωγε. ΣΩ. Περὶ δὲ ψυχήν, ὦ ἄριστε, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος; ἕως μὲν ἂν πονηρὰ ᾖ, ἀνόητός τε οὖσα καὶ ἀπόλαστος καὶ ἄδικος καὶ ἀνόσιος, εἴργειν αὐτὴν δεῖ τῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν ἄλλ' ἅττα ποιεῖν, ἢ ἀφ' ὧν βελτίων ἔσται; φῂς ἢ οὔ; ΚΑΛ. Φημί. ΣΩ. Οὕτω γάρ που αὐτῇ ἄμεινον τῇ ψυχῇ. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ εἴργειν ἐστὶν ἀφ' ὧν ἐπιθυμεῖ κολάζειν; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τὸ κολάζεσθαι ἄρα τῇ ψυχῇ ἄμεινόν ἐστιν ἢ ἡ ἀκολασία, ὥσπερ σὺ νῦν δὴ ᾤου. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ἅττα λέγεις, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἄλλον τινα ἐρώτα. ΣΩ. Οὗτος ἀνὴρ οὐχ ὑπομένει, ὠφελούμενος καὶ αὐτὸς τοῦτο πάσχων, περὶ σοῦ ὁ λόγος ἐστί, κολαζόμενος. ΚΑΛ. Οὐδὲ γά μοι μέλει οὐδὲν ὧν σὺ λέγεις, καὶ ταῦτά σοι Γοργίου χάριν ἀπεκρινάμην. ΣΩ. Εἶεν· τί οὖν δὴ ποιήσομεν; μεταξὺ τὸν λόγον καταλείψομεν; ΚΑΛ. Αὐτὸς γνώσῃ. ΣΩ. Ἀλλ' οὐδὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις εἶναι καταλειπειν, ἀλλ' ἐπιθέντας κεφαλήν, ἵνα μὴ ἄνευ κεφαλῆς περιΐῃ. ἀπόκριναι οὖν καὶ τὰ λοιπά, ἵνα ὑμῖν ὁ λόγος κεφαλὴν λάβῃ. LXI. ΚΑΛ. Ὡς βίαιος εἶ, ὦ Σώκρατες· ἐὰν δὲ ἐμοὶ πειθῇ, ἐάσεις χαίρειν τὸν λόγον τοῦτον, ἢ καὶ ἄλλῳ τῳ διαλέξῃ. ΣΩ. Τίς οὖν ἄλλος ἐθελήσει; μὴ γάρ τοι ἀτελῆ γε τὸν λόγον κα-

Digitized by Google

ταλείπωμεν. ΚΑΛ. Αὐτὸς δὲ οὐκ ἂν δύναιο διελθεῖν τὸν λόγον, ἢ λέγων κατὰ σαυτόν, ἢ ἀποκρινόμενος σαυτῷ; ΣΩ. Ἵνα μοι τὸ τοῦ Ἐπιχάρμου γένηται, ἃ πρότου δύο ἄνδρες ἔλεγον, εἷς ὢν ἱκανὸς γέγωμαι; ἀτὰρ κινδυνεύει ἀναγκαιότατον εἶναι οὕτως. εἰ μέντοι ποιήσομεν, οἶμαι ἔγωγε χρῆναι πάντας ἡμᾶς φιλονεικως ἔχειν πρὸς τὸ εἰδέναι τὸ ἀληθὲς τί ἐστι περὶ ὧν λέγομεν, καὶ τί ψεῦδος· κοινὸν γὰρ ἀγαθὸν ἅπασι, φανερὸν γενέσθαι αὐτό. δίειμι μὲν οὖν τῷ λόγῳ ἐγώ, ὡς ἄν μοι δοκῇ ἔχειν. ἐὰν δέ τῳ ὑμῶν μὴ τὰ ὄντα δοκῶ ὁμολογεῖν ἐμαυτῷ, χρὴ ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ ἐλέγχειν. οὐδὲ γάρ τοι ἔγωγε εἰδὼς λέγω, ἃ λέγω, ἀλλὰ ζητῶ κοινῇ μεθ' ὑμῶν· ὥστε, ἄν τι φαίνηται λέγειν ὁ ἀμφισβητῶν ἐμοί, ἐγὼ πρῶτος ξυγχωρήσομαι. λέγω μέντοι ταῦτα, εἰ δοκεῖ χρῆναι διαπερανθῆναι τὸν λόγον· εἰ δὲ μὴ βούλεσθε, ἐῶμεν δὴ χαίρειν, καὶ ἀπίωμεν. ΓΟΡ. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, χρῆναί πω ἀπιέναι, ἀλλὰ διεξελθεῖν σε τὸν λόγον· φαίνεται δέ μοι καὶ τοῖς ἄλλοις δοκεῖν. βούλομαι γὰρ ἔγωγε καὶ αὐτὸς ἀκοῦσαι σοῦ αὐτοῦ διϊόντος τὰ ἐπίλοιπα. ΣΩ. Ἀλλὰ μὲν δή, ὦ Γοργία, καὶ αὐτὸς ἡδέως μὲν ἂν Καλλικλεῖ τούτῳ ἔτι διελεγόμην, ἕως αὐτῷ τὴν τοῦ Ἀμφίονος ἀπέδωκα ῥῆσιν ἀντὶ τῆς τοῦ Ζήθου· ἐπεὶ δὴ δὲ σύ, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλεις ξυνδιαπερᾶναι τὸν λόγον, ἀλλ' οὖν ἐμοῦ γε ἀκούων ἐπιλαμβάνου, ἐάν τί σοι δοκῶ μὴ καλῶς λέγειν· καί με ἐὰν ἐξελέγξῃς, οὐκ ἀχθεσθήσομαί σοι, ὥσπερ σὺ ἐμοί, ἀλλὰ

Digitized by Google

μέγιστος εὐεργέτης παρ' ἐμοὶ ἀναγεγράψῃ. ΚΑΛ. Λέγε, ὦ γαθέ, αὐτὸς καὶ πέραινε. LXII. ΣΩ. Ἄκουε δὴ ἐξ ἀρχῆς ἐμοῦ ἀναλαβόντος τὸν λόγον. Ἆρα τὸ ἡδὺ καὶ τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτό ἐστιν; Οὐ ταυτόν, ὡς ἐγὼ καὶ Καλλικλῆς ὡμολογήσαμεν. Πότερον δὲ τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ πρακτέον, ἢ τὸ ἀγαθὸν ἕνεκα τοῦ ἡδέος; Τὸ ἡδὺ ἕνεκα τοῦ ἀγαθοῦ. Ἡδὺ δέ ἐστι τοῦτο, οὗ παραγενομένου ἡδόμεθα, ἀγαθὸν δέ, οὗ παρόντος ἀγαθοὶ ἐσμέν; Πάνυ γε. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθοί γε ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς, καὶ τἀ ἄλλα πάντα, ὅσα ἀγαθά ἐστιν, ἀρετῆς τινος παραγενομένης; ἔμοιγε δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, ὦ Καλλίκλεις. Ἀλλὰ μὲν δὴ ἥ γε ἀρετὴ ἑκάστου καὶ σκεύους καὶ σώματος, καὶ ψυχῆς αὖ καὶ ζώου παντὸς οὐχ οὕτως εἰκῇ κάλλιστα παραγίγνεται, ἀλλὰ τάξει καὶ ὀρθότητι καὶ τέχνῃ, ἥτις ἑκάστῳ ἀποδίδοται αὐτῶν. ἆρα ἔστι ταῦτα; Ἐγὼ μὲν γὰρ δὴ φημι. Τάξει ἄρα τεταγμένον καὶ κεκοσμημένον ἐστὶν ἡ ἀρετὴ ἑκάστου. Φαίην ἂν ἔγωγε. Κόσμος τις ἄρα ἐγγενόμενος ἐν ἑκάστῳ ὁ ἑκάστου οἰκεῖος ἀγαθὸν παρέχει ἕκαστον τῶν ὄντων. Ἔμοιγε δοκεῖ. Καὶ ψυχὴ ἄρα κόσμον ἔχουσα τὸν ἑαυτῆς ἀμείνων τῆς ἀκοσμήτου; Ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὴν ἥ γε κόσμον ἔχουσα, κοσμία; Πῶς γὰρ οὐ μέλλει; Ἡ δέ γε κοσμία, σώφρων; Πολλὴ ἀνάγκη. Ἡ ἄρα σώφρων ψυχὴ ἀγαθή. ἐγὼ μὲν οὖν ἔχω πυρὰ ταῦτα ἄλλα φάναι, ὦ φίλε Καλλίκλεις· σὺ δ' εἰ ἔχεις, δίδασκε. ΚΑΛ. Λέγ', ὦ γαθέ ΣΩ. Λέγω δή, ὅτι, εἰ ἡ σώφρων ἀγα-

Digitized by Google

θή ἐστιν, ἢ τοὐναντίον τῇ σώφρονι πεπονθυῖα, κακή ἐστιν· ἦν δὲ αὕτη ἡ ἄφρων τε καὶ ἡ ἀκόλαστος. Πάνυ γε. Καὶ μὴν ὅγε σώφρων τὰ προσήκοντα πράττοι ἂν καὶ περὶ θεοὺς καὶ περὶ ἀνθρώπους; οὐ γὰρ ἂν σωφρονοῖ τὰ μὴ προσήκοντα πράττων. Ἀνάγκη ταῦτ' εἶναι οὕτω. Καὶ μὴν περὶ μὲν ἀνθρώπους τὰ προσήκοντα πράττων, δίκαι' ἂν πράττοι, περὶ δὲ θεούς, ὅσια· τὸν δὲ τὰ δίκαια καὶ ὅσια πράττοντα ἀνάγκη δίκαιον καὶ ὅσιον εἶναι; Ἔστι ταῦτα. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἀνδρεῖόν γε ἀνάγκη; οὐ γὰρ δὴ σώφρονος ἀνδρός ἐστιν οὔτε διώκειν οὔτε φεύγειν ἃ μὴ προσήκει, ἀλλ' ἃ δεῖ, καὶ πράγματα καὶ ἀνθρώπους καὶ ἡδονὰς καὶ λύπας, φεύγειν καὶ διώκειν καὶ ὑπομένοντα καρτερεῖν, ὅπου δεῖ· ὥστε πολλὴ ἀνάγκη, ὦ Καλλίκλεις, τὸν σώφρονα, ὥσπερ διήλθομεν, δίκαιον ὄντα καὶ ἀνδρεῖον καὶ ὅσιον, ἀγαθὸν ἄνδρα εἶναι τελέως, τὸν δὲ ἀγαθὸν εὖ τε καὶ καλῶς πράττειν, ἃ ἂν πράττῃ· τὸν δ' εὖ πράττοντα, μακάριόν τε καὶ εὐδαίμονα εἶναι, τὸν δὲ πονηρὸν καὶ κακῶς πράττοντα, ἄθλιον· οὗτος δ' ἂν εἴη ὁ ἐναντίως ἔχων τῷ σώφρονι, ὁ ἀκόλαστος, ὃν σὺ ἐπῄνεις. **LXIII.** Ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω ταῦτα τίθεμαι, καὶ φημὶ ταῦτα ἀληθῆ εἶναι. εἰ δὲ ἔστιν ἀληθῆ, τὸν βουλόμενον, ὡς ἔοικεν, εὐδαίμονα εἶναι, σωφροσύνην μὲν διωκτέον καὶ ἀσκητέον, ἀκολασίαν δὲ φευκτέον ὡς ἔχει ποδῶν ἕκαστος ἡμῶν, καὶ παρασκευαστέον ἑαυτὸν μάλιστα μέν, μηδὲν δεῖσθαι τοῦ κολάζεσθαι, ἐὰν δὲ δεηθῇ ἢ αὐτὸς ἢ ἄλλος τις τῶν

Digitized by Google

οἰκείων, ἢ ἰδιώτης ἢ πόλις, ἐπιθετέον δίκην καὶ κολαστέον, εἰ μέλλει εὐδαίμων εἶναι. οὗτος ἔμοιγε ὀρθῶς ὁ σκοπὸς εἶναι, πρὸς ὃν βλέποντα δεῖ ζῆν, καὶ πάντα εἰς τοῦτο τὰ αὑτοῦ ξυντείνοντα καὶ τὰ τῆς πόλεως, ὅπως δικαιοσύνη παρέσται καὶ σωφροσύνη τῷ μακαρίῳ μέλλοντι ἔσεσθαι, οὕτω πράττειν, οὐκ ἐπιθυμίας ἐῶντα ἀκολάστους εἶναι, καὶ ταύτας ἐπιχειροῦντα πληροῦν, ἀνήνυτον κακόν, λῃστοῦ βίον ζῶντα. οὔτε γὰρ ἂν ἄλλῳ ἀνθρώπῳ προσφιλὴς ἂν εἴη ὁ τοιοῦτος, οὔτε θεῷ· κοινωνεῖν γὰρ ἀδύνατος· ὅτῳ δὲ μὴ ἔνι κοινωνία, φιλία οὐκ ἂν εἴη. φασὶ δ' οἱ σοφοί, ὦ Καλλίκλεις, καὶ οὐρανὸν καὶ γῆν, καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, τὴν κοινωνίαν ξυνέχειν καὶ φιλίαν καὶ κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην καὶ δικαιότητα, (καὶ τὸ ὅλον τοῦτο διὰ ταῦτα κόσμον καλοῦσιν, ὦ ἑταῖρε,) οὐκ ἀκοσμίαν οὐδὲ ἀκολασίαν. σὺ δέ μοι δοκεῖς οὐ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις, καὶ ταῦτα σοφὸς ὤν, ἀλλὰ λέληθέ σε ὅτι ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ καὶ ἐν θεοῖς καὶ ἐν ἀνθρώποις μέγα δύναται· σὺ δὲ πλεονεξίαν οἴει δεῖν ἀσκεῖν· γεωμετρίας γὰρ ἀμελεῖς. εἶεν· ἢ ἐξελεγκτέος δὴ οὗτος ὁ λόγος ἡμῖν ἐστιν, ὡς οὐ δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης κτήσει εὐδαίμονες οἱ εὐδαίμονες, κακίας δὲ οἱ ἄθλιοι ἄθλιοι. ἤ, εἰ οὗτος ἀληθὴς ἐστι, σκεπτέον, τί τὰ ξυμβαίνοντα. τὰ πρόσθεν ἐκεῖνα, ὦ Καλλίκλεις, ξυμβαίνει πάντα, ἐφ' οἷς σύ με ἤρου, εἰ σπουδάζων λέγοιμι, λέγοντα, ὅτι κατηγορητέον εἴη καὶ αὐτοῦ καὶ υἱέος καὶ ἑταίρου, ἐάν τι ἀδικῇ. καὶ τῇ ῥητορικῇ

Digitized by Google

ἐπὶ τοῦτο χρηστέον· καὶ ἃ Πῶλον αἰσχύνῃ ὧν ξυγχωρεῖν, ἀληθῆ ἄρα ἦν, τὸ εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, ὅσῳπερ αἴσχιον, τοσούτῳ κάκιον· καὶ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς ῥητορικὸν ἔσεσθαι, δίκαιον ἄρα ἔδει εἶναι καὶ ἐπιστήμονα τῶν δικαίων, ὃ σὺ Γοργίαν ἔφη Πῶλος δὲ αἰσχύνην ὁμολογῆσαι. LXIV. Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, σκεψώμεθα, τί ποτ' ἐστίν, ἃ σὺ ἐμοὶ ὠνείδιζες, ἆρα καλῶς λέγεται ἢ οὔ, ὡς ἄρα ἐγὼ οὐχ οἷός τ' εἰμὶ βοηθῆσαι οὔτε ἐμαυτῷ, οὔτε τῶν φίλων οὐδενὶ οὐδὲ τῶν οἰκείων, οὐδ' ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων, εἰμὶ δὲ ἐπὶ τῷ βουλομένῳ, ὥσπερ οἱ ἄτιμοι τοῦ ἐθέλοντος, ἄν τι τύπτειν βούληται — τὸ νεανικὸν δὴ τοῦτο τὸ τοῦ σοῦ λόγου — ἐπὶ κόρρης, ἐάν τε χρήματα ἀφαιρεῖσθαι, ἐάν τε ἐκβάλλειν ἐκ τῆς πόλεως, ἐάν τε, τὸ ἔσχατον, ἀποκτεῖναι. καὶ οὕτω διακεῖσθαι, πάντων δὴ αἴσχιστόν ἐστιν, ὡς ὁ σὸς λόγος· ὁ δὲ δὴ ἐμός, ὅστις πολλάκις μὲν ἤδη εἴρηται, οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἔτι λέγεσθαι· οὐ φημι, ὦ Καλλίκλεις, τὸ τύπτεσθαι ἐπὶ κόρρης ἀδίκως αἴσχιστον εἶναι, οὐδέ γε τὸ τέμνεσθαι οὔτε τὸ σῶμα τὸ ἐμόν, οὔτε τὸ βαλλάντιον· ἀλλὰ τὸ τύπτειν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμὰ ἀδίκως καὶ τέμνειν, καὶ αἴσχιον καὶ κάκιον, καὶ κλέπτειν γε ἅμα καὶ ἀνδραποδίζεσθαι, καὶ τοιχωρυχεῖν, καὶ ξυλλήβδην ὁτιοῦν ἀδικεῖν καὶ ἐμὲ καὶ τὰ ἐμά, τῷ ἀδικοῦντι καὶ κάκιον καὶ αἴσχιον εἶναι, ἢ ἐμοὶ τῷ ἀδικουμένῳ. ταῦτα ἡμῖν ἄνω ἐκεῖ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις οὕτω φανέντα, ὡς ἐγὼ λέγω, κατέχεται

Digitized by Google

καὶ δέδεται, καὶ εἰ ἀγροικότερόν τι εἰπεῖν ἐστι, σιδηροῖς καὶ ἀδαμαντίνοις λόγοις, ὡς γοῦν ἂν δόξειεν οὕτωσίν· οὓς σὺ εἰ μὴ λύσεις, ἢ σοῦ τις νεανικώτερος, οὐχ οἷόν τε, ἄλλως λέγοντα, ἢ ὡς ἐγὼ νῦν λέγω, καλῶς λέγειν. ἐπεὶ ἔμοιγε ὁ αὐτὸς λόγος ἐστὶν ἀεί, ὅτι ἐγὼ ταῦτα οὐκ οἶδα ὅπως ἔχει· ὅτι μέντοι, ὧν ἐγὼ ἐπετύχηκα, ὥσπερ νῦν, οὐδεὶς οἷός τ' ἐστὶν ἄλλως λέγων μὴ οὐ καταγέλαστος εἶναι. ἐγὼ μὲν οὖν αὖ τίθημι ταῦτα οὕτως ἔχειν. εἰ δὲ οὕτως ἔχει, καὶ μέγιστον τῶν κακῶν ἐστιν ἡ ἀδικία τῷ ἀδικοῦντι, καὶ ἔτι τούτου μεῖζον μεγίστου ὄντος, εἰ οἷόν τε, τὸ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην· τίνα ἂν βοήθειαν μὴ δυνάμενος ἄνθρωπος βοηθεῖν ἑαυτῷ καταγέλαστος ἂν τῇ ἀληθείᾳ εἴη; ἆρα οὐ ταύτην, ἥτις ἀποτρέψει τὴν μεγίστην ἡμῶν βλάβην; ἀλλὰ πολλὴ ἀνάγκη ταύτην εἶναι τὴν αἰσχίστην βοήθειαν μὴ δύνασθαι βοηθεῖν μήτε ἑαυτῷ μήτε τοῖς αὑτοῦ φίλοις τε καὶ οἰκείοις· δευτέραν δέ, τὴν τοῦ δευτέρου κακοῦ, καὶ τρίτην, τὴν τοῦ τρίτου· καὶ τἆλλα οὕτως, ὡς ἑκάστου κακοῦ μέγεθος πέφυκεν. οὕτω καὶ κάλλος τοῦ δυνατὸν εἶναι ἐφ' ἕκαστα βοηθεῖν· καὶ αἰσχύνη τοῦ μή. ἆρα ἄλλως ἢ οὕτως ἔχει, ὦ Καλλίκλεις; ΚΑΛ. Οὐκ ἄλλως. LXV. ΣΩ. Δυοῖν οὖν ὄντοιν, τοῦ ἀδικεῖν τε καὶ ἀδικεῖσθαι, μεῖζον μὲν κακὸν φαμεν τὸ ἀδικεῖν, ἔλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι. τί οὖν ἂν παρασκευασάμενος ἄνθρωπος βοηθήσειεν αὑτῷ, ὥστε ἀμφοτέρας τὰς ὠφελείας ταύτας ἔχειν, τήν τε ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι; πότερα

Digitized by Google

δύναμιν ἢ βούλησιν; ὧδε δὲ λέγω· πότερον, ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται, ἢ, ἐὰν δύναμιν παρασκευάσηται τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι, οὐκ ἀδικήσεται; ΚΑΛ. Δῆλον δὴ τοῦτό γε, ὅτι ἐὰν δύναμιν. ΣΩ. Τί δὲ δὴ τοῦ ἀδικεῖν; πότερον, ἐὰν μὴ βούληται ἀδικεῖν, ἱκανόν τοῦτ' ἐστίν; οὐ γὰρ ἀδικήσει· ἢ καὶ ἐπὶ τοῦτο δεῖ δύναμίν τινα καὶ τέχνην παρασκευάσασθαι, ὡς, ἐὰν μὴ μάθῃ αὐτὰ καὶ ἀσκήσῃ, ἀδικήσει; τί οὐκ αὐτό γέ μοι τοῦτο ἀπεκρίνω, ὦ Καλλίκλεις; πότερόν σοι δοκοῦμεν ὀρθῶς ἀναγκασθῆναι ὁμολογεῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐγώ τε καὶ Πῶλος, ἢ οὔ, ἡνίκα ὡμολογήσαμεν μηδένα βουλόμενον ἀδικεῖν, ἀλλ' ἄκοντας τοὺς ἀδικοῦντας πάντας ἀδικεῖν; ΚΑΛ. Ἔστω σοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, οὕτως, ἵνα διαπεράνῃς τὸν λόγον. ΣΩ. Καὶ ἐπὶ τοῦτο ἄρα, ὡς ἔοικε, παρασκευαστέον ἐστὶ δύναμίν τινα καὶ τέχνην, ὅπως μὴ ἀδικήσομεν. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τίς οὖν ποτ' ἐστὶ τέχνη τῆς παρασκευῆς τοῦ μηδὲν ἀδικεῖσθαι ἢ ὡς ὀλίγιστα; σκέψαι, εἰ σοὶ δοκεῖ ἥπερ ἐμοί. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τῇδε· ἢ αὐτὸν ἄρχειν δεῖν ἐν τῇ πόλει, ἢ τυραννεῖν, ἢ τῆς ὑπαρχούσης πολιτείας ἑταῖρον εἶναι. ΚΑΛ. Ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐγὼ ἕτοιμός εἰμι ἐπαινεῖν, ἄν τι καλῶς λέγῃς; τοῦτό μοι δοκεῖς πάνυ καλῶς εἰρηκέναι. LXVI. ΣΩ. Σκόπει δὴ καὶ τόδε ἐὰν σοι δοκῶ εὖ λέγειν. φίλος μοι δοκεῖ ἕκαστος ἑκάστῳ εἶναι ὡς οἷόν τε μάλιστα, ὅπερ οἱ παλαιοί τε καὶ σοφοὶ λέγουσιν, ὁ ὅμοιος τῷ ὁμοίῳ. οὐ καὶ σοί; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ὅπου τύραννός ἐστιν ἄρχων ἄγριος καὶ

Digitized by Google

ἀπαίδευτος, εἴ τις τούτου ἐν τῇ πόλει πολὺ βελτίων εἴη, φοβοῖτο δήπου ἂν αὐτὸν ὁ τύραννος, καὶ τούτῳ ἐξ ἅπαντος τοῦ νοῦ οὐκ ἂν ποτε δύναιτο φίλος γενέσθαι; ΚΑΛ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐδέ γε, εἴ τις πολὺ φαυλότερος εἴη, οὐδ' ἂν οὗτος· καταφρονοῖ γὰρ ἂν αὐτοῦ ὁ τύραννος, καὶ οὐκ ἄν ποτε ὡς πρὸς φίλον σπουδάσειε. ΚΑΛ. Καὶ ταῦτ' ἀληθῆ. ΣΩ. Λείπεται δὴ ἐκεῖνος μόνος ἄξιος λόγου φίλος τῷ τοιούτῳ, ὃς ἂν ὁμοήθης ὢν, ταυτὰ ψέγων καὶ ἐπαινῶν, ἐθέλῃ ἄρχεσθαι καὶ ὑποκεῖσθαι τῷ ἄρχοντι. οὗτος μέγα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει δυνήσεται· ταῦτον οὐδεὶς χαίρων ἀδικήσει. οὐχ οὕτως ἔχει; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Εἰ ἄρα τις ἐννοήσειεν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῶν νέων, τίνα ἂν τρόπον ἐγὼ μέγα δυναίμην, καὶ μηδείς με ἀδικοίη, αὕτη, ὡς ἔοικεν, ὁδὸς αὐτῷ ἐστιν, εὐθὺς ἐκ νέου ἐθίζειν αὐτὸν τοῖς αὐτοῖς χαίρειν καὶ ἄχθεσθαι τῷ δεσπότῃ, καὶ παρασκευάζειν, ὅπως ὅτιμάλιστα ὅμοιος ἔσται ἐκείνῳ· οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτῳ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ μέγα δύνασθαι, ὡς ὁ ὑμέτερος λόγος, ἐν τῇ πόλει διαπεπράξεται. ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖν; ἢ πολλοῦ δεῖ, εἴπερ ὅμοιος ἔσται τῷ ἄρχοντι ὄντι ἀδίκῳ, καὶ παρὰ τούτῳ μέγα δυνήσεται; ἀλλ', οἶμαι ἔγωγε, πᾶν τοὐναντίον οὕτωσὶν ἡ παρασκευὴ ἔσται αὐτῷ, ἐπὶ τὸ οἷῳ τε εἶναι ὡς πλεῖστα ἀδικεῖν, καὶ ἀδικοῦντα μὴ διδόναι δίκην· ἦ γάρ; ΚΑΛ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μέγιστον κακὸν αὐτῷ ὑπάρξει, μοχθηρῷ ὄντι τὴν ψυχὴν καὶ λελωβημένῳ, διὰ τὴν μίμησιν τοῦ δεσπό-

Digitized by Google

του καὶ δύναμιν; ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὅπῃ στρέφεις ἕκαστοτε τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω, ὦ Σώκρατες· ἢ σὺ οἶσθα, ὅτι οὗτος ὁ μιμούμενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκεῖνον ἀποκτενεῖ, ἐὰν βούληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα; ΣΩ. Οἶδα, ὦ γαθὲ Καλλίκλεις, εἰ μὴ κωφός γ' εἰμί, καὶ σοῦ ἀκούων καὶ Πώλου ἄρτι πολλάκις, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγου πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε, ὅτι ἀποκτενεῖ μέν, ἂν βούληται, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν κἀγαθόν ὄντα. ΚΑΛ. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανακτητόν; ΣΩ. Οὐ νοῦν γε ἔχοντι, ὡς ὁ λόγος σημαίνει· ἢ οἴει δεῖν τοῦτο παρασκευάζεσθαι ἄνθρωπον, ὡς πλεῖστον χρόνον ζῇν, καὶ μελετᾶν τὰς τέχνας ταύτας, αἳ ἡμᾶς αἰεὶ ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν, ὥσπερ καὶ ἣν σὺ κελεύεις ἐμὲ μελετᾶν τὴν ῥητορικὴν τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις διασώζουσαν; ΚΑΛ. Ναὶ μὰ Δία ὀρθῶς γέ σοι ξυμβουλεύω. LXVII. ΣΩ. Τί δέ, ὦ βέλτιστε; ἢ καὶ ἡ τοῦ νεῖν ἐπιστήμη σεμνή τίς σοι δοκεῖ εἶναι; ΚΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Καὶ μὴν σώζει γε καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν εἰς τοιοῦτον ἐμπέσωσιν, οὗ δεῖ ταύτης τῆς ἐπιστήμης. εἰ δ' αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγώ σοι μεῖζονα ταύτης ἐρῶ, τὴν κυβερνητικήν, ἣ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς σώζει, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων, ὥσπερ ἡ ῥητορική· καὶ αὕτη μὲν προσεταλμένη ἐστὶ καὶ κοσμία, καὶ οὐ σεμνύνεται ἐσχηματισμένη, ὡς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη, ἀλλὰ ταυτὰ διαπραττομένη τῇ δικανικῇ, ἐὰν μὲν ἐξ Αἰγί-

Digitized by Google

νης δεῦρο σώσῃ, οἶμαι, δοῦ ὀβολοὺς ἐπράξατο· ἐὰν δὲ ἐξ Αἰγύπτου ἢ ἐκ τοῦ Πόντου, ἐὰν πάμπολυ, ταύτης τῆς μεγάλης εὐεργεσίας, σώσασα ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸν καὶ παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας, ἀποβιβάσασα εἰς τὸν λιμένα δύο δραχμὰς ἐπράξατο· καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων τὴν τέχνην καὶ ταῦτα διαπραξάμενος, ἐκβάς, παρὰ τὴν θάλατταν καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ ἐν μετρίῳ σχήματι. λογίζεσθαι γάρ, οἶμαι, ἐπίσταται, ὅτι ἄδηλόν ἐστιν, οὕστινάς τε ὠφέλησε τῶν ξυμπλεόντων, οὐκ εἰδὼς καταποντωθῆναι, καὶ οὕστινας ἔβλαψεν, εἰδὼς, ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βελτίους ἐξεβίβασεν ἢ οἷοι ἐνέβησαν, οὔτε τὰ σώματα οὔτε τὰς ψυχάς. λογίζεται οὖν, ὅτι οὐκ, εἰ μέν τις μεγάλοις καὶ ἀνιάτοις νοσήμασι κατὰ τὸ σῶμα ξυνεχόμενος μὴ ἀπεπνίγη, οὗτος μὲν ἄθλιός ἐστιν, ὅτι οὐκ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ὠφέληται· εἰ δέ τις ἄρα ἐν τῷ τοῦ σώματος τιμιωτέρῳ τῇ ψυχῇ πολλὰ νοσήματα ἔχει καὶ ἀνίατα, τούτῳ δὲ βιωτέον ἐστί, καὶ τοῦτον ὀνήσειεν, ἄν τε ἐκ θαλάττης, ἄν τε ἐκ δικαστηρίου, ἐάν τε ἄλλοθεν ὁποθενοῦν σώζῃ· ἀλλ' οἶδεν ὅτι οὐκ ἄμεινόν ἐστι ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ· κακῶς γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ ζῆν. LXVIII. Διὰ ταῦτα οὐ νόμος ἐστὶ σεμνύνεσθαι τὸν κυβερνήτην, καίπερ σώζοντα ἡμᾶς· οὐδὲ γε, ὦ θαυμάσιε, τὸν μηχανοποιόν, ὃς σὔτε στρατηγοῦ, μὴ ὅτι κυβερνήτου, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἐλάττω ἐνίοτε δύναται σώζειν· πόλεις γὰρ ἔστιν ὅτε σῴζει· μή σοι δοκεῖ κατὰ τὸν δικανικὸν εἶναι; καίτοι εἰ βούλοιτο λέγειν, ὦ Καλλίκλεις, ἅπερ ὑμεῖς,

Digitized by Google

σεμνύνων τὸ πρᾶγμα, καταχώσειεν ἂν ὑμᾶς τοῖς λόγοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν γίγνεσθαι μηχανοποιούς, ὡς οὐδὲν τἄλλα ἐστίν· ἱκανὸς γὰρ αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλλὰ σὺ οὐδὲν ἧττον αὐτοῦ καταφρονεῖς καὶ τῆς τέχνης τῆς ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν ὀνείδει ἀποκαλέσαις ἂν μηχανοποιόν, καὶ τῷ υἱεῖ αὐτοῦ οὔτ' ἂν δοῦναι θυγατέρα ἐθέλοις, οὔτ' ἂν αὐτὸς λαβεῖν τὴν ἐκείνου. καίτοι, ἐξ ὧν τὰ σαυτοῦ ἐπαινεῖς, τίνι δικαίῳ λόγῳ τοῦ μηχανοποιοῦ καταφρονεῖς καὶ τῶν ἄλλων, ὧν νῦν δὴ ἔλεγον; οἶδ' ὅτι φαίης ἂν βελτίων εἶναι καὶ ἐκ βελτιόνων. τὸ δὲ βέλτιον εἰ μὴ ἔστιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἐστὶν ἀρετή, τὸ σώζειν αὑτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄντα ὁποῖός τις ἔτυχε, καταγέλαστός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ μηχανοποιοῦ καὶ ἰατροῦ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, ὅσαι τοῦ σώζειν ἕνεκα πεποίηνται. ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ᾖ τοῦ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁποσονδὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα εὐκτέον ἐστί, καὶ οὐ φιλοψυχητέον, ἀλλὰ ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ καὶ πιστεύσαντα ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον, τίν' ἂν τρόπον τοῦτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιώη· ἆρα ἐξομοιῶν αὑτὸν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ, ἐν ᾗ ἂν οἰκῇ; καὶ νῦν δὲ ἄρα δεῖ σε ὡς ὁμοιότατον γίγνεσθαι τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τούτῳ προσφιλὴς εἶναι καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει· τοῦθ' ὅρα εἰ σοὶ λυσιτελεῖ καὶ ἐμοί, ὅπως μή, ὦ δαιμόνιε,

Digitized by Google

πεισόμεθα ὅπερ φασὶ τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας τὰς Θετταλίδας· ξὺν τοῖς φιλτάτοις ἡ αἵρεσις ἡμῖν ἔσται ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν τῇ πόλει. εἰ δὲ σὺ οἴει ὁντινοῦν ἀνθρώπων παραδώσειν τέχνην τινα τοιαύτην, ἥτις σε ποιήσει μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει τῇδε, ὀνόμοιον ὄντα τῇ πολιτείᾳ, εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ὀρθῶς βουλεύῃ, ὦ Καλλίκλεις. οὐ γὰρ μιμητὴν δεῖ εἶναι, ἀλλ' αὐτοφυῶς ὅμοιον τούτοις, εἰ μέλλεις τι γνήσιον ἀπεργάζεσθαι εἰς φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δήμῳ, καί, ναὶ μὰ Δία, τῷ Πυριλάμπους γε πρός. ὅστις οὖν σε τούτοις ὁμοιότατον ἀπεργάσεται, οὗτός σε ποιήσει, ὡς ἐπιθυμεῖς πολιτικὸς εἶναι, πολιτικὸν καὶ ῥητορικόν· τῷ αὐτῶν γὰρ ἥδει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσι, τῷ δὲ ἀλλοτρίῳ, ἄχθονται, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις, ὦ φίλη κεφαλή. λέγομέν τι πρὸς ταῦτα, ὦ Καλλίκλεις; LXIX. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὁντινά μοι τρόπον δοκεῖς εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες, πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πάθος· οὐ πάνυ σοι πείθομαι. ΣΩ. Ὁ δήμου γὰρ ἔρως ἐνὼν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ σῇ, ὦ Καλλίκλεις, ἀντιστατεῖ μοι· ἀλλ' ἐὰν πολλάκις ἴσως καὶ βέλτιον ταυτὰ ταῦτα διασκοπώμεθα, πεισθήσῃ. ἀναμνήσθητι δ' οὖν, ὅτι δύο ἔφαμεν εἶναι τὰς παρασκευὰς ἐπὶ τὸ ἕκαστον θεραπεύειν καὶ σῶμα καὶ ψυχήν· μίαν μέν, πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, τὴν ἑτέραν δέ, πρὸς τὸ βέλτιστον, μὴ καταχαριζόμενον, ἀλλὰ διαμαχόμενον. οὐ ταῦτα ἦν, ἃ τότε ὡριζόμεθα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἑτέρα, ἡ πρὸς ἡδονήν, ἄγκ-

Digitized by Google

πῶς, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ κολακεία τυγχάνει οὖσα; ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, σοι, οὕτως. ΣΩ. Ἡ δέ γε ἑτέρα, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τοῦτο, εἴτε σῶμα τυγχάνει ὄν, εἴτε ψυχή, ο θεραπεύομεν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕτως ἡμῖν ἐπιχειρητέον ἐστὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς πολίταις, θεραπεύειν ὡς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς πολίτας ποιοῦντας; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εὑρίσκομεν, οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐδεμίαν προσφέρειν, ἐὰν μὴ καλὴ ἀγαθὴ ἡ διάνοια ᾖ τῶν μελλόντων ἢ χρήματα πολλὰ λαμβάνειν, ἢ ἀρχήν τινων, ἢ ἄλλην δύναμιν ἡντινοῦν. θῶμεν οὕτως ἔχειν; ΚΑΛ. Πάνυ γε, εἴ σοι ἥδιον. ΣΩ. Εἰ οὖν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους, ὦ Καλλίκλεις, δημοσίᾳ πράξοντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἐπὶ τὰ οἰκοδομικά, ἢ τειχῶν ἢ νεωρίων ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα οἰκοδομήματα, πότερον ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι, πρῶτον μέν, εἰ ἐπιστάμεθα τὴν τέχνην ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα τὴν οἰκοδομικήν καὶ παρὰ τοῦ ἐμάθομεν; ἔδει ἄν, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δεύτερον αὖ τόδε, εἴ τι πώποτε οἰκοδόμημα ᾠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ ἢ τῶν φίλων τινὶ ἢ ἡμέτερον αὐτῶν, καὶ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα καλὸν ἢ αἰσχρόν ἐστι· καὶ εἰ μὲν εὑρίσκομεν σκοπούμενοι, διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγαθοὺς καὶ ἐλλογίμους γεγονότας, καὶ οἰκοδομήματα πολλὰ μὲν καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ᾠκοδομημένα ἡμῖν, πολλὰ δὲ καὶ ἴδια ἡμῶν, ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλλάγημεν, οὕτω μὲν διατεθειμένων, νοῦν ἐχόντων ἦν ἂν ἰέναι ἐπὶ τὰ δημόσια

Digitized by Google

ἔργα· εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον εἴχομεν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδεῖξαι, οἰκοδομήματά τε, ἢ μηδέν, ἢ πολλὰ καὶ μηδενὸς ἄξια, οὕτω δὴ ἀνόητον ἦν δήπου ἐπιχειρεῖν τοῖς δημοσίοις ἔργοις, καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐπ' αὐτά. φῶμεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. LXX. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πάντα τά τε ἄλλα, κἂν εἰ ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν, παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους ὡς ἱκανοὶ ἰατροὶ ὄντες, ἐπεσκεψάμεθα δήπου ἂν ἐγώ τε σὲ καὶ σὺ ἐμὲ, φέρε πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς ἔχει τὸ σῶμα πρὸς ὑγίειαν; ἢ εἰ δή τις ἄλλος διὰ Σωκράτην ἀπηλλάγη νόσου, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος· κἂν ἐγώ, οἶμαι, περὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν· καὶ εἰ μὴ εὑρίσκομεν δι' ἡμᾶς μηδένα βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα μήτε τῶν ξένων μήτε τῶν ἀστῶν, μήτε ἄνδρα μήτε γυναῖκα, πρὸς Διός, ὦ Καλλίκλεις, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀληθείᾳ εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε πρὶν ἰδιωτεύοντας πολλὰ μέν, ὅπως ἐτύχομεν, ποιῆσαι, πολλὰ δὲ κατορθῶσαι, καὶ γυμνάσασθαι ἱκανῶς τὴν τέχνην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν τῷ πίθῳ τὴν κεραμείαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν, καὶ αὐτούς τε δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν, καὶ ἄλλους τοιούτους παρακαλεῖν, οὐκ ἀνόητόν σοι δοκεῖ ἂν εἶναι οὕτω πράττειν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Νῦν δέ, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, ἐπειδὴ σὺ μὲν αὐτὸς ἄρτι ἄρχῃ πράττειν τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐμὲ δὲ παρακαλεῖς, καὶ ὀνειδίζεις, ὅτι οὐ πράττω, οὐκ ἐπισκεψόμεθα ἀλλήλους, φέρε, Καλλικλῆς ἤδη τινὰ βελτίω πεποίηκε τῶν πολιτῶν; ἔστιν ὅστις

Digitized by Google

πρότερον πονηρὸς ὢν, ἄδικός τε καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἄφρων, διὰ Καλλικλέα καλός τε κἀγαθὸς γέγονεν, ἢ ξένος ἦ ἀστὸς ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος; λέγε μοι, ἐάν τίς σε ταῦτα ἐξετάζῃ, ὦ Καλλίκλεις, τί ἐρεῖς; τίνα φήσεις βελτίω πεποιηκέναι ἄνθρωπον τῇ ξυνουσίᾳ τῇ σῇ; ὀκνεῖς ἀποκρίνασθαι, εἴπερ ἐστὶ τοιόνδε τι ἔργον σὸν ἔτι ἰδιωτεύοντος, πρὶν δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν; ΚΑΛ. Φιλόνεικος εἶ, ὦ Σώκρατες. LXXI. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ φιλονεικίᾳ γε ἐρωτῶ, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς βουλόμενος εἰδέναι, ὁντινά ποτε τρόπον οἴει δεῖν πολιτεύεσθαι ἐν ἡμῖν. ἦ ἄλλου του ἄρα ἐπιμελήσῃ ἡμῖν ἐλθὼν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἢ ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ πολῖται ὦμεν· ἢ οὐ πολλάκις ἤδη ὡμολογήκαμεν τοῦτο δεῖν πράττειν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα; ὡμολογήκαμεν ἢ οὔ; ἀποκρίνου. Ὡμολογήκαμεν· ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι. Εἰ τοίνυν τοῦτο δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα παρασκευάζειν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, νῦν μοι ἀναμνησθεὶς εἰπὲ περὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἔλεγες, εἰ ἔτι σοι δοκοῦσιν ἀγαθοὶ πολῖται γεγονέναι, Περικλῆς καὶ Κίμων καὶ Μιλτιάδης καὶ Θεμιστοκλῆς. ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἀγαθοί, δῆλον ὅτι ἕκαστος αὐτῶν βελτίους ἐποίει τοὺς πολίτας ἀντὶ χειρόνων; ἐποίει ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἐποίει. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅτι Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, χείρους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἢ ὅτε τὰ τελευταῖα ἔλεγεν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκ ἴσως δή, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ ἀγαθός γ' ἦν ἐκεῖνος πολίτης. ΚΑΛ. Τί οὖν

Digitized by Google

δή; ΣΩ. Οὐδέν. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τοὐναντίον διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω, Περικλέα πεποιηκέναι Ἀθηναίους ἀργοὺς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν πρῶτον καταστήσαντα. ΚΑΛ. Τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλὰ οἶδα σαφῶς καὶ ἐγὼ καὶ σύ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον εὐδοκίμει Περικλῆς, καὶ οὐδεμίαν αἰσχρὰν δίκην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ἡνίκα χείρους ἦσαν· ἐπειδὴ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γεγόνεσαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, ὀλίγου δὲ καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δηλονότι ὡς πονηροῦ ὄντος. LXXII. ΚΑΛ. Τί οὖν; τούτου ἕνεκα κακὸς ἦν Περικλῆς; ΣΩ. Ὅνων γοῦν ἂν ἐπιμελητὴς καὶ ἵππων καὶ βοῶν, τοιοῦτος ὤν, κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ λακτίζοντας αὐτοὺς μηδὲ κυρίττοντας μηδὲ δάκνοντας, ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριότητα· ἢ οὐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὁστισοῦν ὁτουοῦν ζώου, ὃς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέλαβε; δοκεῖ, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε, ἵνα σοὶ χαρίσωμαι. ΣΩ. Καὶ τόδε τοίνυν μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος, πότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἓν τῶν ζώων ἐστὶν ἢ οὔ, ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδοξαν αὐτούς, ὡς ἄρτι ὡμολογοῦμεν, δικαιοτέρους γεγονέ-

Digitized by Google

του καὶ δύναμιν; ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὅπῃ στρέφεις ἑκάστοτε τοὺς λόγους ἄνω καὶ κάτω, ὦ Σώκρατες· ἢ σὺ οἶσθα, ὅτι οὗτος ὁ μιμούμενος τὸν μὴ μιμούμενον ἐκεῖνον ἀποκτενεῖ, ἐὰν βούληται, καὶ ἀφαιρήσεται τὰ ὄντα; ΣΩ. Οἶδα, ὦ γαθὲ Καλλίκλεις, εἰ μὴ κωφός γ' εἰμί, καὶ σοῦ ἄκουων καὶ Πώλου ἄρτι πολλάκις, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγου πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ καὶ σὺ ἐμοῦ ἄκουε, ὅτι ἀποκτενεῖ μέν, ἂν βούληται, ἀλλὰ πονηρὸς ὢν καλὸν κἀγαθὸν ὄντα. ΚΑΛ. Οὐκοῦν τοῦτο δὴ καὶ τὸ ἀγανακτητόν; ΣΩ. Οὐ νοῦν γε ἔχοντι, ὡς ὁ λόγος σημαίνει· ἢ οἴει δεῖν τοῦτο παρασκευάζεσθαι ἄνθρωπον, ὡς πλεῖστον χρόνον ζῇν, καὶ μελετᾶν τὰς τέχνας ταύτας, αἳ ἡμᾶς αἰεὶ ἐκ τῶν κινδύνων σώζουσιν, ὥσπερ καὶ ἣν σὺ κελεύεις ἐμὲ μελετᾶν τὴν ῥητορικὴν τὴν ἐν τοῖς δικαστηρίοις διασώζουσαν; ΚΑΛ. Ναὶ μὰ Δία ὀρθῶς γέ σοι ξυμβουλεύω. LXVII. ΣΩ. Τί δέ, ὦ βέλτιστε; ἢ καὶ ἡ τοῦ νεῖν ἐπιστήμη σεμνή τίς σοι δοκεῖ εἶναι; ΚΑΛ. Μὰ Δί' οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Καὶ μὴν σώζει γε καὶ αὕτη ἐκ θανάτου τοὺς ἀνθρώπους, ὅταν εἰς τοιοῦτον ἐμπέσωσιν, οὗ δεῖ ταύτης τῆς ἐπιστήμης. εἰ δ' αὕτη σοι δοκεῖ σμικρὰ εἶναι, ἐγώ σοι μείζονα ταύτης ἐρῶ, τὴν κυβερνητικήν, ἣ οὐ μόνον τὰς ψυχὰς σώζει, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ χρήματα ἐκ τῶν ἐσχάτων κινδύνων, ὥσπερ ἡ ῥητορική· καὶ αὕτη μὲν προσεταλμένη ἐστὶ καὶ κοσμία, καὶ οὐ σεμνύνεται ἐσχηματισμένη, ὡς ὑπερήφανόν τι διαπραττομένη, ἀλλὰ ταυτὰ διαπραττομένη τῇ δικανικῇ, ἐὰν μὲν ἐξ Αἰγί-

Digitized by Google

νης δεῦρο σώσῃ, οἶμαι, δυ̃ ὀβολοὺς ἐπράξατο· ἐὰν δὲ ἐξ Αἰγύπτου ἢ ἐκ τοῦ Πόντου, ἐὰν πάμπολυ, ταύτης τῆς μεγάλης εὐεργεσίας, σώσασα ἃ νῦν δὴ ἔλεγον, καὶ αὐτὸν καὶ παῖδας καὶ χρήματα καὶ γυναῖκας, ἀποβιβάσασα εἰς τὸν λιμένα δύο δραχμὰς ἐπράξατο· καὶ αὐτὸς ὁ ἔχων τὴν τέχνην καὶ ταῦτα διαπραξάμενος, ἐκβάς, παρὰ τὴν θάλατταν καὶ τὴν ναῦν περιπατεῖ ἐν μετρίῳ σχήματι. λογίζεσθαι γάρ, οἶμαι, ἐπίσταται, ὅτι ἄδηλόν ἐστιν, οὕστινάς τε ὠφέληκε τῶν ξυμπλεόντων, οὐκ ἐάσας καταποντωθῆναι, καὶ οὕστινας ἔβλαψεν, εἰδώς, ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς βελτίους ἐξεβίβασεν ἢ οἷοι ἐνέβησαν, οὔτε τὰ σώματα οὔτε τὰς ψυχάς. λογίζεται οὖν, ὅτι οὐκ, εἰ μέν τις μεγάλοις καὶ ἀνιάτοις νοσήμασι κατὰ τὸ σῶμα ξυνεχόμενος μὴ ἀπεπνίγη, οὗτος μὲν ἄθλιός ἐστιν, ὅτι οὐκ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ὠφέληται· εἰ δέ τις ἄρα ἐν τῷ τοῦ σώματος τιμιωτέρῳ τῇ ψυχῇ πολλὰ νοσήματα ἔχει καὶ ἀνίατα, τούτῳ δὲ βιωτέον ἐστί, καὶ τοῦτον ὀνήσειεν, ἄν τε ἐκ θαλάττης, ἄν τε ἐκ δικαστηρίου, ἐάν τε ἄλλοθεν ὁποθενοῦν σώζῃ· ἀλλ' οἶδεν ὅτι οὐκ ἄμεινόν ἐστι ζῆν τῷ μοχθηρῷ ἀνθρώπῳ· κακῶς γὰρ ἀνάγκη ἐστὶ ζῆν. LXVIII. Διὰ ταῦτα οὐ νόμος ἐστὶ σεμνύνεσθαι τὸν κυβερνήτην, καίπερ σώζοντα ἡμᾶς· οὐδὲ γε, ὦ θαυμάσιε, τὸν μηχανοποιόν, ὃς σὔτε στρατηγοῦ, μὴ ὅτι κυβερνήτου, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς ἐλάττω ἐνίοτε δύναται σώζειν· πόλεις γὰρ ἔστιν ὅτε ὅλας σώζει· μή σοι δοκεῖ κατὰ τὸν δικανικὸν εἶναι; καίτοι εἰ βούλοιτο λέγειν, ὦ Καλλίκλεις, ἅπερ ὑμεῖς,

Digitized by Google

σημύνων τὸ πρᾶγμα, καταχώσειεν ἂν ὑμᾶς τοῖς λόγοις, λέγων καὶ παρακαλῶν ἐπὶ τὸ δεῖν γίγνεσθαι μηχανοποιούς, ὡς οὐδὲν τἆλλα ἐστίν· ἱκανὸς γὰρ αὐτῷ ὁ λόγος. ἀλλὰ σὺ οὐδὲν ἧττον αὐτοῦ καταφρονεῖς καὶ τῆς τέχνης τῆς ἐκείνου, καὶ ὡς ἐν ὀνείδει ἐποκαλέσαις ἂν μηχανοποιόν, καὶ τῷ υἱεῖ αὐτοῦ οὔτ' ἂν δοῦναι θυγατέρα ἐθέλοις, οὔτ' ἂν αὐτὸς λαβεῖν τὴν ἐκείνου. καίτοι, ἐξ ὧν τὰ σαυτοῦ ἐπαινεῖς, τίνι δικαίῳ λόγῳ τοῦ μηχανοποιοῦ καταφρονεῖς καὶ τῶν ἄλλων, ὧν νῦν δὴ ἔλεγον; οἶδ' ὅτι φαίης ἂν βελτίων εἶναι καὶ ἐκ βελτιόνων. τὸ δὲ βέλτιον εἰ μὴ ἔστιν ὃ ἐγὼ λέγω, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἐστὶν ἀρετή, τὸ σώζειν αὑτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ὄντα ὁποῖός τις ἔτυχε, καταγέλαστός σοι ὁ ψόγος γίγνεται καὶ μηχανοποιοῦ καὶ ἰατροῦ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, ὅσαι τοῦ σώζειν ἕνεκα πεποίηνται. ἀλλ', ὦ μακάριε, ὅρα μὴ ἄλλο τι τὸ γενναῖον καὶ τὸ ἀγαθὸν ἢ τοῦ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. μὴ γὰρ τοῦτο μέν, τὸ ζῆν ὁποσονδὴ χρόνον, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἄνδρα εὐκτέον ἐστί, καὶ οὐ φιλοψυχητέον, ἀλλὰ ἐπιτρέψαντα περὶ τούτων τῷ θεῷ καὶ πιστεύσαντα ταῖς γυναιξίν, ὅτι τὴν εἱμαρμένην οὐδ' ἂν εἷς ἐκφύγοι, τὸ ἐπὶ τούτῳ σκεπτέον, τίν' ἂν τρόπον τοῦτον, ὃν μέλλει χρόνον βιῶναι, ὡς ἄριστα βιώῃ· ἆρα ἐξομοιῶν αὑτὸν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ, ἐν ᾗ ἂν οἰκῇ; καὶ νῦν δὲ ἆρα δεῖ σε ὡς ὁμοιότατον γίγνεσθαι τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, εἰ μέλλεις τούτῳ προσφιλὴς εἶναι καὶ μέγα δύνασθαι ἐν τῇ πόλει· τοῦθ' ὅρα εἰ σοὶ λυσιτελεῖ καὶ ἐμοί, ὅπως μή, ὦ δαιμόνιε,

Digitized by Google

πεισόμεθα ὅπερ φασὶ τὰς τὴν σελήνην καθαιρούσας τὰς Θετταλίδας· ξὺν τοῖς φιλτάτοις ἡ αἵρεσις ἡμῖν ἔσται ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν τῇ πόλει. εἰ δὲ σὺ οἶει ὁντινοῦν ἀνθρώπων παραδώσειν τέχνην τινα τοιαύτην, ἥτις σε ποιήσει μέγα δύνασθαι ἐν ᾗ πόλει τῇδε, ὀνόμοιον ὄντα τῇ πολιτείᾳ, εἴτ' ἐπὶ τὸ βέλτιον εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐκ ὀρθῶς βουλεύῃ, ὦ Καλλίκλεις. οὐ γὰρ μιμητὴν δεῖ εἶναι, ἀλλ' αὐτοφυῶς ὅμοιον τούτοις, εἰ μέλλεις τι γνήσιον ἀπεργάζεσθαι εἰς φιλίαν τῷ Ἀθηναίων δήμῳ, καί, ναὶ μὰ Δία, τῷ Πυριλάμπους γε πρός. ὅστις οὖν σε τούτοις ὁμοιότατον ἀπεργάσεται, οὗτός σε ποιήσει, ὡς ἐπιθυμεῖς πολιτικὸς εἶναι, πολιτικὸν καὶ ῥητορικόν· τῷ αὐτῶν γὰρ ἥδει λεγομένων τῶν λόγων ἕκαστοι χαίρουσι, τῷ δὲ ἀλλοτρίῳ, ἄχθονται, εἰ μή τι σὺ ἄλλο λέγεις, ὦ φίλη κεφαλή. λέγομέν τι πρὸς ταῦτα, ὦ Καλλίκλεις; LXIX. ΚΑΛ. Οὐκ οἶδ' ὁντινά μοι τρόπον δοκεῖς εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες, πέπονθα δὲ τὸ τῶν πολλῶν πάθος· οὐ πάνυ σοι πείθομαι. ΣΩ. Ὁ δήμου γὰρ ἔρως ἐνὼν ἐν τῇ ψυχῇ τῇ σῇ, ὦ Καλλίκλεις, ἀντιστατεῖ μοι· ἀλλ' ἐὰν πολλάκις ἴσως καὶ βέλτιον ταυτὰ ταῦτα διασκοπώμεθα, πεισθήσῃ. ἀναμνήσθητι δ' οὖν, ὅτι δύο ἔφαμεν εἶναι τὰς παρασκευὰς ἐπὶ τὸ ἕκαστον θεραπεύειν καὶ σῶμα καὶ ψυχήν· μίαν μέν, πρὸς ἡδονὴν ὁμιλεῖν, τὴν ἑτέραν δέ, πρὸς τὸ βέλτιστον, μὴ καταχαριζόμενον, ἀλλὰ διαμαχόμενον. οὐ ταῦτα ἦν, ἃ τότε ὡριζόμεθα; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ μὲν ἑτέρα, ἡ πρὸς ἡδονήν, ἄγυμ-

Digitized by Google

πῶς, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ κολακεία τυγχάνει οὖσα; ἢ γάρ; ΚΑΛ. Ἔστω, εἰ βούλει, σοι, οὕτως. ΣΩ. Ἡ δέ γε ἑτέρα, ὅπως ὡς βέλτιστον ἔσται τοῦτο, εἴτε σῶμα τυγχάνει ὄν, εἴτε ψυχή, ο θεραπεύομεν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὕτως ἡμῖν ἐπιχειρητέον ἐστὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς πολίταις, θεραπεύειν ὡς βελτίστους αὐτοὺς τοὺς πολίτας ποιοῦντας; ἄνευ γὰρ δὴ τούτου, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εὑρίσκομεν, οὐδὲν ὄφελος ἄλλην εὐεργεσίαν οὐδεμίαν προσφέρειν, ἐὰν μὴ καλὴ καγαθὴ ἡ διάνοια ᾖ τῶν μελλόντων ἢ χρήματα πολλὰ λαμβάνειν, ἢ ἀρχήν τινων, ἢ ἄλλην δύναμιν ἡντινοῦν. θῶμεν οὕτως ἔχειν; ΚΑΛ. Πάνυ γε, εἴ σοι ἥδιον. ΣΩ. Εἰ οὖν παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους, ὦ Καλλίκλεις, δημοσίᾳ πράξοντες τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἐπὶ τὰ οἰκοδομικά, ἢ τειχῶν ἢ νεωρίων ἢ ἱερῶν ἐπὶ τὰ μέγιστα οἰκοδομήματα, πότερον ἔδει ἂν ἡμᾶς σκέψασθαι ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ ἐξετάσαι, πρῶτον μέν, εἰ ἐπιστάμεθα τὴν τέχνην ἢ οὐκ ἐπιστάμεθα τὴν οἰκοδομικὴν καὶ παρὰ τοῦ ἐμάθομεν; ἔδει ἄν, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δεύτερον αὖ τόδε, εἴ τι πώποτε οἰκοδόμημα ᾠκοδομήκαμεν ἰδίᾳ ἢ τῶν φίλων τινὶ ἢ ἡμέτερον αὐτῶν, καὶ τοῦτο τὸ οἰκοδόμημα καλὸν ἢ αἰσχρόν ἐστι· καὶ εἰ μὲν εὑρίσκομεν σκοπούμενοι, διδασκάλους τε ἡμῶν ἀγαθοὺς καὶ ἐλλογίμους γεγονότας, καὶ οἰκοδομήματα πολλὰ μὲν καὶ καλὰ μετὰ τῶν διδασκάλων ᾠκοδομημένα ἡμῖν, πολλὰ δὲ καὶ ἴδια ἡμῶν, ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλλάγημεν, οὕτω μὲν διακειμένων, νοῦν ἐχόντων ἦν ἂν ἰέναι ἐπὶ τὰ δημόσια

Digitized by Google

ἔργα· εἰ δὲ μήτε διδάσκαλον εἴχομεν ἡμῶν αὐτῶν ἐπιδεῖξαι, οἰκοδομήματά τε, ἢ μηδέν, ἢ πολλὰ καὶ μηδενὸς ἄξια, οὕτω δὴ ἀνόητον ἦν δήπου ἐπιχειρεῖν τοῖς δημοσίοις ἔργοις, καὶ παρακαλεῖν ἀλλήλους ἐπ' αὐτά. φῶμεν ταῦτα ὀρθῶς λέγεσθαι, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. LXX. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω πάντα τά τε ἄλλα, κἂν εἰ ἐπιχειρήσαντες δημοσιεύειν, παρεκαλοῦμεν ἀλλήλους ὡς ἱκανοὶ ἰατροὶ ὄντες, ἐπεσκεψάμεθα δήπου ἂν ἐγώ τε σὲ καὶ σὺ ἐμὲ, φέρε πρὸς θεῶν, αὐτὸς δὲ ὁ Σωκράτης πῶς ἔχει τὸ σῶμα πρὸς ὑγίειαν; ἢ εἰ δή τις ἄλλος διὰ Σωκράτην ἀπηλλάγη νόσου, ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος· κἂν ἐγώ, οἶμαι, περὶ σοῦ ἕτερα τοιαῦτα ἐσκόπουν· καὶ εἰ μὴ εὑρίσκομεν δι' ἡμᾶς μηδένα βελτίω γεγονότα τὸ σῶμα μήτε τῶν ξένων μήτε τῶν ἀστῶν, μήτε ἄνδρα μήτε γυναῖκα, πρὸς Διὸς, ὦ Καλλίκλεις, οὐ καταγέλαστον ἂν ἦν τῇ ἀληθείᾳ εἰς τοσοῦτον ἀνοίας ἐλθεῖν ἀνθρώπους, ὥστε πρὶν ἰδιωτεύοντας πολλὰ μέν, ὅπως ἐτύχομεν, ποιῆσαι, πολλὰ δὲ κατορθῶσαι, καὶ γυμνάσασθαι ἱκανῶς τὴν τέχνην, τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐν τῷ πίθῳ τὴν κεραμείαν ἐπιχειρεῖν μανθάνειν, καὶ αὐτοὺς τε δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν, καὶ ἄλλους τοιούτους παρακαλεῖν, οὐκ ἀνόητόν σοι δοκεῖ ἂν εἶναι οὕτω πράττειν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Νῦν δέ, ὦ βέλτιστε ἀνδρῶν, ἐπειδὴ σὲ μὲν αὐτὸς ἄρτι ἄρχῃ πράττειν τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἐμὲ δὲ παρακαλεῖς, καὶ ὀνειδίζεις, ὅτι οὐ πράττω, οὐκ ἐπισκεψόμεθα ἀλλήλους, φέρε, Καλλικλῆς ἤδη τινὰ βελτίω πεποίηκε τῶν πολιτῶν; ἔστιν ὅστις

Digitized by Google

πρότερον πονηρὸς ὢν, ἄδικός τε καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἄφρων, διὰ Καλλικλέα καλός τε κἀγαθὸς γέγονεν, ἢ ξένος ἢ ἀστὸς ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος; λέγε μοι, ἐάν τίς σε ταῦτα ἐξετάζῃ, ὦ Καλλίκλεις, τί ἐρεῖς; τίνα φήσεις βελτίω πεποιηκέναι ἄνθρωπον τῇ ξυνουσίᾳ τῇ σῇ; ὀκνεῖς ἀποκρίνασθαι, εἴπερ ἐστὶ τοιόνδε τι ἔργον σὸν ἔτι ἰδιωτεύοντος, πρὶν δημοσιεύειν ἐπιχειρεῖν; ΚΑΛ. Φιλόνεικος εἶ, ὦ Σώκρατες. LXXI. ΣΩ. Ἀλλ' οὐ φιλονεικίᾳ γε ἐρωτῶ, ἀλλ' ὡς ἀληθῶς βουλόμενος εἰδέναι, ὁντινά ποτε τρόπον οἴει δεῖν πολιτεύεσθαι ἐν ἡμῖν. ἦ ἄλλου του ἆρα ἐπιμελήσῃ ἡμῖν ἐλθὼν ἐπὶ τὰ τῆς πόλεως πράγματα, ἢ ὅπως ὅτι βέλτιστοι οἱ πολῖται ὦμεν· ἢ οὐ πολλάκις ἤδη ὡμολογήκαμεν τοῦτο δεῖν πράττειν τὸν πολιτικὸν ἄνδρα; ὡμολογήκαμεν ἢ οὔ; ἀποκρίνου. Ὡμολογήκαμεν· ἐγὼ ὑπὲρ σοῦ ἀποκρινοῦμαι. Εἰ τοίνυν τοῦτο δεῖ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα παρασκευάζειν τῇ ἑαυτοῦ πόλει, νῦν μοι ἀναμνησθεὶς εἰπὲ περὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, ὧν ὀλίγῳ πρότερον ἔλεγες, εἰ ἔτι σοι δοκοῦσιν ἀγαθοὶ πολῖται γεγονέναι, Περικλῆς καὶ Κίμων καὶ Μιλτιάδης καὶ Θεμιστοκλῆς. ΚΑΛ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἀγαθοί, δῆλον ὅτι ἕκαστος αὐτῶν βελτίους ἐποίει τοὺς πολίτας ἀντὶ χειρόνων; ἐποίει ἢ οὔ; ΚΑΛ. Ἐποίει. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅτι Περικλῆς ἤρχετο λέγειν ἐν τῷ δήμῳ, χείρους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἢ ὅτι τὰ τελευταῖα ἔλεγεν; ΚΑΛ. Ἴσως. ΣΩ. Οὐκ ἴσως δή, ὦ βέλτιστε, ἀλλ' ἀνάγκη ἐκ τῶν ὡμολογημένων, εἴπερ ἀγαθός γ' ἦν ἐκεῖνος πολίτης. ΚΑΛ. Τί οὖν

Digitized by Google

δή; ΣΩ. Οὐδέν. ἀλλὰ τόδε μοι εἰπὲ ἐπὶ τούτῳ, εἰ λέγονται Ἀθηναῖοι διὰ Περικλέα βελτίους γεγονέναι, ἢ πᾶν τοὐναντίον διαφθαρῆναι ὑπ' ἐκείνου. ταυτὶ γὰρ ἔγωγε ἀκούω, Περικλέα πεποιηκέναι Ἀθηναίους ἀργοὺς καὶ δειλοὺς καὶ λάλους καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν πρῶτον καταστήσαντα. ΚΑΛ. Τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων ἀκούεις ταῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ τάδε οὐκέτι ἀκούω, ἀλλὰ οἶδα σαφῶς καὶ ἐγὼ καὶ σύ, ὅτι τὸ μὲν πρῶτον εὐδοκίμει Περικλῆς, καὶ οὐδεμίαν αἰσχρὰν δίκην κατεψηφίσαντο αὐτοῦ Ἀθηναῖοι, ἡνίκα χείρους ἦσαν· ἐπειδὴ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ γεγόνεσαν ὑπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου Περικλέους, κλοπὴν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, ὀλίγου δὲ καὶ θανάτου ἐτίμησαν, δηλονότι ὡς πονηροῦ ὄντος. LXXII. ΚΑΛ. Τί οὖν; τούτου ἕνεκα κακὸς ἦν Περικλῆς; ΣΩ. Ὄνων γοῦν ἂν ἐπιμελητὴς καὶ ἵππων καὶ βοῶν, τοιοῦτος ὤν, κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ λακτίζοντας αὐτοὺς μηδὲ κυρίττοντας μηδὲ δάκνοντας, ἀπέδειξε ταῦτα ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριότητα· ἢ οὐ δοκεῖ σοι κακὸς εἶναι ἐπιμελητὴς ὁστισοῦν ὁτουοῦν ζώου, ὃς ἂν παραλαβὼν ἡμερώτερα ἀποδείξῃ ἀγριώτερα ἢ παρέλαβε; δοκεῖ, ἢ οὔ; ΚΑΛ. Πάνυ γε, ἵνα σοὶ χαρίσωμαι. ΣΩ. Καὶ τόδε τοίνυν μοι χάρισαι ἀποκρινάμενος, πότερον καὶ ὁ ἄνθρωπος ἓν τῶν ζώων ἐστὶν ἢ οὔ, ΚΑΛ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν ἀνθρώπων Περικλῆς ἐπεμέλετο; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἔδε αὐτούς, ὡς ἄρτι ὡμολογοῦμεν, δικαιοτέρους γεγονέ-

Digitized by Google

ναι ἀντὶ ἀδικωτέρων ὑπ' ἐκείνου, εἴπερ ἐκεῖνος ἐπεμελεῖτο αὐτῶν, ἀγαθὸς ὢν τὰ πολιτικά; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν οἵ γε δίκαιοι ἥμεροι, ὡς ἔφη Ὅμηρος; σὺ δὲ τί φῄς; οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγριωτέρους γε αὐτοὺς ἀπέφηνεν ἢ οἵους παρέλαβε, καὶ ταῦτ' εἰς αὐτόν, ὃν ἥκιστ' ἂν ἐβούλετο. ΚΑΛ. Βούλει σοι ὁμολογήσω; ΣΩ. Εἰ δοκῶ γέ σοι ἀληθῆ λέγειν. ΚΑΛ. Ἔστω δὴ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἴπερ ἀγριωτέρους, ἀδικωτέρους τε καὶ χείρους; ΚΑΛ. Ἔστω. ΣΩ. Οὐκ ἄρ' ἀγαθὸς τὰ πολιτικὰ Περικλῆς ἦν, ἐκ τούτου τοῦ λόγου. ΚΑΛ. Οὐ σύ γε φῄς. ΣΩ. Μὰ Δί' οὐδέ γε σύ, ἐξ ὧν ὁμολογεῖς. πάλιν δὲ λέγε μοι περὶ Κίμωνος. οὐκ ἐξωστράκισαν αὐτὸν οὗτοι οὓς ἐθεράπευεν, ἵνα αὐτοῦ δέκα ἐτῶν μὴ ἀκούσειαν τῆς φωνῆς; καὶ Θεμιστοκλέα ταυτὰ ταῦτα ἐποίησαν, καὶ φυγῇ προσεζημίωσαν; Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι εἰς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν ἐψηφίσαντο, καὶ εἰ μὴ διὰ τὸν πρύτανιν, ἐνέπεσεν ἄν. καίτοι οὗτοι, εἰ ἦσαν ἄνδρες ἀγαθοί, ὡς σὺ φῂς, οὐκ ἄν ποτε ταῦτα ἔπασχον. οὔκουν οἵ γε ἀγαθοὶ ἡνίοχοι κατ' ἀρχὰς μὲν οὐκ ἐκπίπτουσιν ἐκ τῶν ζευγῶν, ἐπειδὰν δὲ θεραπεύσωσι τοὺς ἵππους, καὶ αὐτοὶ ἀμείνους γένωνται ἡνίοχοι, τότ' ἐκπίπτουσιν· οὐκ ἔστι ταῦτ' οὔτ' ἐν ἡνιοχείᾳ, οὔτ' ἐν ἄλλῳ ἔργῳ οὐδενί· ἢ δοκεῖ σοι; ΚΑΛ. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀληθεῖς ἄρα, ὡς ἔοικεν, οἱ ἔμπροσθεν λόγοι ἦσαν, ὅτι οὐδένα ἡμεῖς ἴσμεν ἄνδρα ἀγαθὸν γεγονότα τὰ πολιτικὰ ἐν τῇδε τῇ πόλει· σὺ δὲ ὡμολόγεις

Digitized by Google

τῶν γε νῦν οὐδένα, τῶν μέντοι ἔμπροσθεν, καὶ πρεσβύτερον τούτους τοὺς ἄνδρας· οὗτοι δὲ ἀνεφάνησαν ἐξ ἴσου τοῖς νῦν ὄντες· ὥστε, εἰ οὗτοι ῥήτορες ἦσαν, οὔτε τῇ ἀληθινῇ ῥητορικῇ ἐχρῶντο, — οὐ γὰρ ἂν ἐξέπεσον — οὔτε τῇ κολακικῇ. LXXIII. ΚΑΛ. Ἀλλὰ μέντοι πολλοῦ γε δεῖ, ὦ Σώκρατες, μήποτέ τις τῶν νῦν ἔργα τοιαῦτα ἐργάσηται, οἷα τούτων ὅς βούλει ἐργασται. ΣΩ. Ὦ δαιμόνιε, οὐδ' ἐγὼ ψέγω τούτους, ὡς γε διακόνους εἶναι πόλεως, ἀλλά μοι δοκοῦσι τῶν γε νῦν διακονικώτεροι γεγονέναι, καὶ μᾶλλον οἷοί τε ἐκπορίζειν τῇ πόλει ὧν ἐπεθύμει· ἀλλὰ γὰρ μεταβιβάζειν τὰς ἐπιθυμίας, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν, πείθοντες καὶ βιαζόμενοι ἐπὶ τοῦτο, ὅθεν ἔμελλον ἀμείνους ἔσεσθαι οἱ πολῖται, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν τούτων διέφερον ἐκεῖνοι, ὅπερ μόνον ἔργον ἐστὶν ἀγαθοῦ πολίτου· τοῦς δὲ καὶ τείχη καὶ νεώρια καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα καὶ ἐγώ σοι ὁμολογῶ δεινοτέρους εἶναι ἐκείνους τούτων ἐκπορίζειν. Πρᾶγμα οὖν γελοῖον ποιοῦμεν ἐγώ τε καὶ σὺ ἐν τοῖς λόγοις. ἐν παντὶ γὰρ τῷ χρόνῳ, ὃν διαλεγόμεθα, οὐδὲν παυόμεθα εἰς τὸ αὐτὸ ἀεὶ περιφερόμενοι, καὶ ἀγνοοῦντες ἀλλήλων ὅ τι λέγομεν. ἐγὼ οὖν σε πολλάκις οἶμαι ὡμολογηκέναι καὶ ἐγνωκέναι, ὡς ἄρα διττή αὖτη τις ἡ πραγματεία ἐστὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα καὶ περὶ τὴν ψυχήν, καὶ ἡ μὲν ἑτέρα διακονική ἐστιν, ἧ δυνατὸν εἶναι ἐκπορίζειν, ἐὰν μὲν πεινῇ τὰ σώματα ἡμῶν, σιτία, ἐὰν δὲ διψῇ, ποτά, ἐὰν δὲ ῥιγῷ, ἱμάτια, στρώματα, ὑποδήματα, ἄλλα ὧν ἔρχεται σώματα εἰς

Digitized by Google

ἐπιθυμίαν· καὶ ἐξεπίτηδές σοι διὰ τῶν αὐτῶν εἰκόνων λέγω, ἵνα ῥᾷον καταμάθῃς. τούτων γὰρ ποριστικὸν εἶναι, ἢ κάπηλον ὄντα ἢ ἔμπορον ἢ δημιουργόν του αὐτῶν τούτων, σιτοποιὸν ἢ ὀψοποιὸν ἢ ὑφάντην ἢ σκυτοτόμον ἢ σκυτοδεψόν, οὐδὲν θαυμαστόν ἐστιν, ὄντα τοιοῦτον, δόξαι καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις θεραπευτὴν εἶναι σώματος, παντὶ τῷ μὴ εἰδότι, ὅτι ἔστι τις παρὰ ταύτας ἁπάσας τέχνη γυμναστική τε καὶ ἰατρική, ἣ δὴ τῷ ὄντι ἐστὶ σώματος θεραπεία, ἥνπερ καὶ προσήκει τούτων ἄρχειν πασῶν τῶν τεχνῶν, καὶ χρῆσθαι τοῖς τούτων ἔργοις, διὰ τὸ εἰδέναι, ὅ τι τὸ χρηστὸν καὶ πονηρὸν τῶν σιτίων ἢ ποτῶν ἐστιν εἰς ἀρετὴν σώματος, τὰς δ' ἄλλας πάσας ταύτας ἀγνοεῖν. διὸ δὴ καὶ ταύτας μὲν δουλοπρεπεῖς τε καὶ διακονικὰς καὶ ἀνελευθέρους εἶναι περὶ σώματος πραγματείαν, τὰς ἄλλας τέχνας· τὴν δὲ γυμναστικὴν καὶ ἰατρικήν, κατὰ τὸ δίκαιον, δεσποίνας εἶναι τούτων. ταυτὰ οὖν ταῦτα ὅτι ἐστὶ καὶ περὶ ψυχήν, τοτὲ μέν μοι δοκεῖς μανθάνειν, ὅτι λέγω, καὶ ὁμολογεῖς, ὡς εἰδὼς ὅ τι ἐγὼ λέγω· ἥκεις δὲ ὀλίγον ὕστερον λέγων, ὅτι ἄνθρωποι καλοὶ κἀγαθοὶ γεγόνασι πολῖται ἐν τῇ πόλει. καὶ ἐπειδὰν ἐγὼ ἐρωτῶ, οἵτινες, δοκεῖς μοι ὁμοιοτάτους προτείνεσθαι ἀνθρώπους περὶ τὰ πολιτικά, ὥσπερ ἂν εἰ περὶ τὰ γυμναστικὰ ἐμοῦ ἐρωτῶντος, οἵτινες ἀγαθοὶ γεγόνασιν ἢ εἰσὶ σωμάτων θεραπευταί, ἔλεγές μοι πάνυ σπουδάζων, ὅτι Θεαρίων ὁ ἀρτοκόπος, καὶ Μίθαικος ὁ τὴν ὀψοποιΐαν ξυγγεγραφὼς τὴν Σικελικήν, καὶ Σά-

Digitized by Google

ραμβος ὁ κάπηλος, ὅτι οὗτοι θαυμάσιοι γεγόνασι σωμάτων θεραπευταί, ὁ μὲν ἄρτους θαυμαστοὺς παρασκευάζων, ὁ δὲ ὄψον, ὁ δὲ οἶνον. LXXIV. Ἴσως ἂν οὖν ἠγανάκτεις, εἴ σοι ἔλεγον ἐγώ, ὅτι, ἄνθρωπε, ἐπαίεις οὐδὲν περὶ γυμναστικῆς· διακόνους μοι λέγεις καὶ ἐπιθυμιῶν παρασκευαστὰς ἀνθρώπους, οὐκ ἐπαΐοντας καλὸν κἀγαθὸν οὐδὲν περὶ αὐτῶν, οἳ, ἂν οὕτω τύχωσιν, ἐμπλήσαντες καὶ παχύναντες τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων, ἐπαινούμενοι ὑπ' αὐτῶν, προσαπολλύουσιν αὐτῶν καὶ τὰς ἀρχαίας σάρκας· οἱ δ' αὖ δι' ἀπειρίαν οὐ τοὺς ἐστιῶντας αἰτιάσονται τῶν νόσων αἰτίους εἶναι καὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἀρχαίων σαρκῶν, ἀλλ', οἳ ἂν αὐτοῖς τύχωσι τότε παρόντες καὶ ξυμβουλεύοντές τι. ὅταν δὲ αὐτοῖς ἥκῃ ἡ τότε πλησμονὴ νόσον φέρουσα συχνῷ ὕστερον χρόνῳ, ἅτε ἄνευ τοῦ ὑγιεινοῦ γεγονυῖα, τούτους αἰτιάσονται καὶ ψέξουσι, καὶ κακόν τι ποιήσουσιν, ἂν οἷοί τ' ὦσι· τοὺς δὲ προτέρους ἐκείνους καὶ αἰτίους τῶν κακῶν ἐγκωμιάσουσι. καὶ σὺ νῦν, ὦ Καλλίκλεις, ὁμοιότατον τούτῳ ἐργάζῃ· ἐγκωμιάζεις ἀνθρώπους, οἳ τοιούτους εἰστιάκασιν εὐωχοῦντες ὧν ἐπεθύμουν, καί φασι μεγάλην τὴν πόλιν πεποιηκέναι αὐτούς· ὅτι δὲ οἰδεῖ καὶ ὑπουλός ἐστι δι' ἐκείνους τοὺς παλαιούς, οὐκ αἰσθάνονται· ἄνευ γὰρ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης, λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τειχῶν καὶ φόρων καὶ τοιούτων φλυαριῶν ἐμπεπλήκασι τὴν πόλιν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ἡ καταβολὴ αὕτη τῆς ἀσθενείας, τοὺς τότε παρόντας αἰτιάσονται

Digitized by Google

ξυμβούλους, Θεμιστοκλέα δὲ καὶ Κίμωνα καὶ Περικλέα ἐγκωμιάσουσι, τοὺς αἰτίους τῶν κακῶν· σοῦ δὲ ἴσως ἐπιλήψονται, ἐὰν μὴ εὐλαβῇ, καὶ τοῦ ἐμοῦ ἑταίρου Ἀλκιβιάδου, ὅταν καὶ τὰ ἀρχαῖα προσαπολλύωσι πρὸς οἷς ἐκτήσαντο, οὐκ αἰτίων ὄντων τῶν κακῶν, ἀλλ' ἴσως ξυναιτίων. καίτοι ἔγωγε ἀνόητον πρᾶγμα καὶ νῦν ὁρῶ γιγνόμενον, καὶ ἀκούω τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν περί. αἰσθάνομαι γάρ, ὅταν ἡ πόλις τινὰ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν μεταχειρίζηται ὡς ἀδικοῦντα, ἀγανακτούντων καὶ σχετλιαζόντων ὡς δεινὰ πάσχουσι, πολλὰ καὶ ἀγαθὰ τὴν πόλιν πεποιηκότες. ἆρα ἀδίκως ὑπ' αὐτῆς ἀπόλλυνται, ὡς ὁ τοιῶνδε λόγος; τὸ δὲ ὅλον ψεῦδός ἐστι. προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλοιτο ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ. κινδυνεύει γὰρ ταὐτὸν εἶναι, ὅσοι τε πολιτικοὶ προσποιοῦνται εἶναι, καὶ ὅσοι σοφισταί. καὶ γὰρ οἱ σοφισταί, τἄλλα σοφοὶ ὄντες, τοῦτο ἄτοπον ἐργάζονται πρᾶγμα· φάσκοντες γὰρ ἀρετῆς διδάσκαλοι εἶναι, πολλάκις κατηγοροῦσι τῶν μαθητῶν, ὡς ἀδικοῦσι σφᾶς αὐτούς, τούς τε μισθοὺς ἀποστεροῦντες καὶ ἄλλην χάριν οὐκ ἀποδιδόντες, εὖ παθόντες ὑπ' αὐτῶν· καὶ τούτου τοῦ λόγου τί ἂν ἀλογώτερον εἴη πρᾶγμα, ἀνθρώπους ἀγαθοὺς καὶ δικαίους γενομένους, ἐξαιρεθέντας μὲν ἀδικίαν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, σχόντας δὲ δικαιοσύνην, ἀδικεῖν τούτῳ ὃ οὐκ ἔχουσιν; οὐ δοκεῖ σοι τοῦτο ἄτοπον εἶναι, ὦ ἑταῖρε; ὡς ἀληθῶς δημηγορεῖν με ἠνάγκασας, ὦ Καλλίκλεις, οὐκ ἐθέλων ἀποκρίνασθαι.

Digitized by Google

LXXV. *ΚΑΛ. Σὺ δ' οὐκ ἂν οἷός τ' εἴης λέγειν, εἰ μή τίς σοι ἀποκρίνοιτο. ΣΩ. Ἔοικά γε· νῦν γοῦν συχνοὺς τείνω τῶν λόγων, ἐπειδή μοι οὐκ ἐθέλεις ἀποκρίνασθαι. ἀλλ', ὦ γαθέ, εἰπὲ πρὸς Φιλίου, σὺ δοκεῖ σοι ἄλογον εἶναι, ἄγαθὸν φάσκοντα πεποιηκέναι τινά, μέμφεσθαι τούτῳ, ὅτι ὑφ' ἑαυτοῦ ἀγαθὸς γεγονώς τε καὶ ὢν ἔπειτα πονηρός ἐστιν; ΚΑΛ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀκούεις τοιαῦτα λεγόντων τῶν φασκόντων παιδεύειν ἀνθρώπους εἰς ἀρετήν; ΚΑΛ. Ἔγωγε· ἀλλὰ τί ἂν λέγοις ἀνθρώπων περὶ οὐδενὸς ἀξίων; ΣΩ. Τί δ' ἂν περὶ ἐκείνων λέγοις, οἳ φάσκοντες προεστάναι τῆς πόλεως, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, πάλιν αὐτῆς κατηγοροῦσιν, ὅταν τύχωσιν, ὡς πονηροτάτης; οἴει τι διαφέρειν τούτους ἐκείνων; ταυτόν, ὦ μακάριε, ἐστὶ σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ, ἢ ἐγγύς τι καὶ παραπλήσιον, ὥσπερ ἐγὼ ἔλεγον πρὸς Πῶλον· σὺ δὲ δι' ἄγνοιαν τὸ μὲν πάγκαλόν τι οἴει εἶναι, τὴν ῥητορικήν, τοῦ δὲ καταφρονεῖς. τῇ δὲ ἀληθείᾳ κάλλιόν ἐστι σοφιστικὴ ῥητορικῆς, ὅσῳπερ νομοθετικὴ δικαστικῆς, καὶ γυμναστικὴ ἰατρικῆς. μόνοις δ' ἔγωγε καὶ ᾤμην τοῖς δημηγόροις τε καὶ σοφισταῖς οὐκ ἐγχωρεῖν μέμφεσθαι τούτῳ τῷ πράγματι, ὃ αὐτοὶ παιδεύουσιν, ὡς πονηρόν ἐστιν εἰς σφᾶς, ἢ τῷ αὐτῷ λόγῳ τούτῳ ἅμα καὶ ἑαυτῶν κατηγορεῖν, ὅτι οὐδὲν ὠφελήκασιν, οὓς φασιν ὠφελεῖν. οὐχ οὕτως ἔχει; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ προέσθαι γε δήπου τὴν εὐεργεσίαν ἄνευ μισθοῦ, ὡς τὸ εἰκός, μόνοις τούτοις ἐνεχώρει, εἴπερ*

Digitized by Google

ἀληθῆ ἔλεγον. ἄλλην μὲν γὰρ εὐεργεσίαν τις εὐεργετηθεὶς, οἷον ταχὺς γενόμενος διὰ παιδοτρίβην, ἴσως ἂν ἀποστερήσειε τὴν χάριν, εἰ πρόοιτο αὐτῷ ὁ παιδοτρίβης, καὶ μὴ ξυνθέμενος αὐτῷ μισθὸν, ὅτι μάλιστα ἅμα μεταδιδοὺς τοῦ τάχους, λαμβάνοι τὸ ἀργύριον· οὐ γὰρ τῇ βραδυτῆτι, οἶμαι, ἀδικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἀδικίᾳ· ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴ τις αὐτὸ τοῦτο ἀφαιρεῖ, τὴν ἀδικίαν, οὐδὲν δεινὸν αὐτῷ, μήποτε ἀδικηθῇ, ἀλλὰ μόνῳ ἀσφαλὲς ταύτην τὴν εὐεργεσίαν προέσθαι, εἴπερ τῷ ὄντι δύναιτό τις ἀγαθοὺς ποιεῖν. οὐχ οὕτω; ΚΑΛ. Φημί. LXXVI. ΣΩ. Διὰ ταῦτ' ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰς μὲν ἄλλας ξυμβουλὰς ξυμβουλεύειν λαμβάνοντα ἀργύριον, οἷον οἰκοδομίας πέρι ἢ τῶν ἄλλων τεχνῶν, οὐδὲν αἰσχρόν. ΚΑΛ. Ἔοικέ γε. ΣΩ. Περὶ δέ γε ταύτης τῆς πράξεως, ὅντιν' ἄν τις τρόπον ὡς βέλτιστος εἴη, καὶ ἄριστα τὴν αὑτοῦ οἰκίαν διοικοίη ἢ πόλιν, αἰσχρὸν νενόμισται μὴ φάναι ξυμβουλεύειν, ἐὰν μή τις αὐτῷ ἀργύριον διδῷ· ἦ γάρ; ΚΑΛ. Ναί. ΣΩ. Δῆλον γὰρ ὅτι τοῦτο αἴτιόν ἐστιν, ὅτι μόνη αὕτη τῶν εὐεργεσιῶν τὸν εὖ παθόντα ἐπιθυμεῖν ποιεῖ ἀντευποιεῖν· ὥστε καλὸν δοκεῖ τὸ σημεῖον εἶναι, εἰ ὁ εὖ ποιήσας ταύτην τὴν εὐεργεσίαν ἀντευπείσεται· εἰ δὲ μή, οὔ. ἔστι ταῦτα οὕτως ἔχοντα; ΚΑΛ. Ἔστιν. ΣΩ. Ἐπὶ ποτέραν οὖν με παρακαλεῖς τὴν θεραπείαν τῆς πόλεως, διόρισόν μοι, τὴν τοῦ διαμάχεσθαι Ἀθηναίοις ὅπως ὡς βέλτιστοι ἔσονται, ὡς ἰατρόν, ἢ ὡς διακονήσοντα καὶ πρὸς χάριν ὁμι-

Digitized by Google

λήσοντα; τἀληθῆ μοι εἰπέ, Καλλίκλεις. δίκαιος γὰρ εἶ, ὥσπερ ἦρξω παῤῥησιάζεσθαι πρὸς ἐμέ, διατελεῖν ἃ νοεῖς λέγων. καὶ νῦν εὖ καὶ γενναίως εἰπέ. ΚΑΛ. Λέγω τοίνυν, ὅτι ὡς διακονήσοντα. ΣΩ. Κολακεύσοντα ἄρα με, ὦ γενναιότατε, παρακαλεῖς. ΚΑΛ. Εἴ σοι Μυσόν γε ἴδιον καλεῖν, ὦ Σώκρατες· ὡς εἰ μὴ ταῦτά γε ποιήσεις — ΣΩ. Μὴ εἴπῃς ὃ πολλάκις εἴρηκας, ὅτι ἀποκτενεῖ με ὁ βουλόμενος, ἵνα μὴ αὖ καὶ ἐγὼ εἴπω, ὅτι πονηρός γε ὢν ἀγαθὸν ὄντα· μηδ', ὅτι ἀφαιρήσεται ἐάν τι ἔχω, ἵνα μὴ αὖ [καὶ] ἐγὼ εἴπω, ὅτι, ἀλλ' ἀφελόμενος οὐχ ἕξει, ὅ τι χρήσεται αὐτοῖς, ἀλλ' ὥσπερ με ἀδίκως ἀφείλετο, οὕτω καὶ λαβὼν ἀδίκως χρήσεται· εἰ δὲ ἀδίκως, αἰσχρῶς· εἰ δὲ αἰσχρῶς, κακῶς. LXXVII. ΚΑΛ. Ὡς μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, πιστεύεις μηδ' ἂν ἓν τούτων παθεῖν, ἐκ οἰκῶν ἐκποδών, καὶ οὐκ ἂν εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὑπό πάνυ ἴσως μοχθηροῦ ἀνθρώπου καὶ φαύλου. ΣΩ. Ἀνόητος ἄρα εἰμί, ὦ Καλλίκλεις, ὡς ἀληθῶς, εἰ μὴ οἴομαι ἐν τῇδε τῇ πόλει ὁντινοῦν ἂν ὅ τι ἂν τύχοι, τοῦτο παθεῖν. τόδε μέντοι εὖ οἶδ' ὅτι, ἐάνπερ εἰσίω εἰς δικαστήριον περὶ τούτων τινὸς κινδυνεύων ὃ σὺ λέγεις, πονηρός τις με ἕσται ὁ εἰσάγων· οὐδεὶς γὰρ ἂν χρηστὸς μὴ ἀδικοῦντ' ἄνθρωπον εἰσάγοι· καὶ οὐδέν γε ἄτοπον εἰ ἀποθάνοιμι. βούλει σοι εἴπω διότι ταῦτα προσδοκῶ; ΚΑΛ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οἶμαι μετ' ὀλίγων Ἀθηναίων, ἵνα μὴ εἴπω μόνος, ἐπιχειρεῖν τῇ ὡς ἀληθῶς πολιτικῇ τέχνῃ, καὶ πράττειν τὰ πολιτικὰ μόνος τῶν νῦν. ἅτε οὖν οὐ πρὸς χάριν λέγων

Digitized by Google

τοὺς λόγους οὓς λέγω ἑκάστοτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον, καὶ οὐκ ἐθέλων ποιεῖν ἃ σὺ νῦν παραινεῖς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἕξω ὅ τι λέγω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὁ αὐτὸς δέ μοι ἥκει λόγος, ὅνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον· κρινοῦμαι γὰρ, ὡς ἐν παιδίοις ἰατρὸς ἂν κρίνοιτο, κατηγοροῦντος ὀψοποιοῦ. σκόπει γάρ, τί ἂν ἀπολογοῖτο ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐν τούτοις ληφθείς, εἰ αὐτοῦ κατηγοροῖ τις λέγων, ὅτι, ὦ παῖδες, πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὄδε εἴργασται ἀνὴρ καὶ αὐτούς, καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθείρει, τέμνων τε καὶ κάων καὶ ἰσχναίνων καὶ πνίγων ἀπορεῖν ποιεῖ, πικρότατα πόματα διδοὺς καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἀναγκάζων, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ εὐώχουν ὑμᾶς· τί ἂν οἴει ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἀποληφθέντα ἰατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἰ εἶπόι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐγὼ ἐποίουν, ὦ παῖδες, ὑγιεινῶς, ὁπόσον οἴει ἂν ἀναβοῆσαι τοὺς τοιούτους δικαστάς; οὐ μέγα; ΚΑΛ. Ἴσως οἴεσθαί γε χρή. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴει ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἂν αὐτὸν ἔχεσθαι ὅ τι χρὴ εἰπεῖν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. LXXVIII. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι καὶ ἐγὼ οἶδα ὅτι πάθος πάθοιμι ἂν εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ ἡδονάς, ἃς ἐκπεπόρικα, ἔξω αὐτοῖς λέγειν, ἃς οὗτοι εὐεργεσίας καὶ ὠφελείας νομίζουσιν, ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας ζηλῶ, οὔτε οἷς πορίζεται· ἐάν τέ τις με ἢ νεωτέρους φῇ διαφθείρειν, ἀπορεῖν ποιοῦντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους κατηγορεῖν, λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, οὔτε τὸ ἀληθὲς

Digitized by Google

ἔξον εἰπεῖν, ὅτι δικαίως πάντα ταῦτα ἐγὼ λέγω καὶ πράττω τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὔτε ἄλλο οὐδέν· ὥστε ἴσως, ὅ τι ἂν τύχω, τοῦτο πείσομαι. ΚΑΛ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ Σώκρατες, καλῶς ἔχειν ἄνθρωπος ἐν πόλει οὕτω διακείμενος, καὶ ἀδύνατος ὢν ἑαυτῷ βοηθεῖν; ΣΩ. Εἰ ἐκεῖνό γε ἐν αὐτῷ ὑπάρχοι, ὦ Καλλίκλεις, ὃ σὺ πολλάκις ὡμολόγησας, εἰ βεβοηθηκὼς εἴη αὐτῷ, μήτε περὶ ἀνθρώπους μήτε περὶ θεοὺς ἄδικον μηδὲν μήτε εἰρηκὼς μήτε εἰργασμένος. αὕτη γάρ τις βοήθεια ἑαυτῷ πολλάκις ἡμῖν ὡμολόγηται κρατίστη εἶναι. εἰ μὲν οὖν ἐμέ τις ἐξελέγχοι ταύτην τὴν βοήθειαν ἀδύνατον ὄντα ἐμαυτῷ καὶ ἄλλῳ βοηθεῖν, αἰσχυναίμην ἂν καὶ ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξελεγχόμενος, καὶ μόνος ὑπὸ μόνου, καὶ εἰ διὰ ταύτην τὴν ἀδυναμίαν ἀποθνήσκοιμι, ἀγανακτοίην ἄν· εἰ δὲ κολακικῆς ῥητορικῆς ἐνδεία τελευτῴην ἔγωγε, εὖ οἶδα ὅτι ῥᾳδίως ἴδοις ἂν με φέροντα τὸν θάνατον. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται, ὅστις μὴ παντάπασιν ἀλόγιστός τε καὶ ἀνανδρός ἐστι· τὸ δὲ ἀδικεῖν φοβεῖται. πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων γέμοντα τὴν ψυχὴν εἰς ᾅδου ἀφικέσθαι, πάντων ἔσχατον κακῶν ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, σοὶ ἐγώ, ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐθέλω λόγον λέξαι. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἐπειδήπερ καὶ τἄλλα ἐπέρανας, καὶ τοῦτο πέρανον. LXXIX. ΣΩ. Ἄκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον. ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρ-

Digitized by Google

χὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐθαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως, εἰς τὸ τῆς δίκης τε καὶ τίσεως δεσμωτήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ᾗ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο. ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν Δία, ὅτι φοιτῷέν σφιν ἄνθρωποι ἑκατέρωσε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεύς, Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται· ἀμπεχόμενοι γάρ, ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνονται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν, ἦ δ' ὅς, ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες, ἠμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίσις ᾖ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυροῦντες ὡς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς αὑτῶν ὀφθαλμούς τε καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς πάντα ἐπίπροσθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς

Digitized by Google

τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προῦσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτὸ [αὐτῶν.] ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν ξυγγενῶν καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν, ταῦτα ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς, ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, διαδικάσουσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ, ἐξ ἧς φέρεσον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δ' εἰς τάρταρον· καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός· Μίνῳ δὲ πρεσβεῖα δώσω, ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν ἄπορῆτόν τι τὼ ἑτέρω, ἵνα ὡς δικαιοτάτη ἡ κρίσις ᾖ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις. LXXX. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι, καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιόνδε τι λογίζομαι ξυμβαίνειν· ὁ θάνατος τυγχάνει ὤν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλοιν. ἐπειδὰν δὲ διαλυθῆτον ἄρα ἀπ' ἀλλήλοιν, οὐ πολὺ ἧττον ἑκάτερον αὐτοῖν ἔχει τὴν ἕξιν τὴν αὑτοῦ, ἥνπερ καὶ ὅτε ζῇ ὁ ἄνθρωπος, τό τε σῶμα τὴν φύσιν τὴν αὑτοῦ καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ παθήματα, ἔνθηλα πάντα. οἷον, εἴ τινος μέγα

Digitized by Google

ἦν τὸ σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα ζῶντος, τούτου, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, ὁ νεκρὸς μέγας, καὶ εἰ παχύς, παχὺς καὶ ἀποθανόντος, καὶ τἆλλα οὕτω· καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός· μαστιγίας αὖ εἴ τις ἦν, καὶ ἴχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστίγων ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα ἔστιν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον· κατεαγότα εἴ του ἦν μέλη ἢ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταῦτα ἔνδηλα. ἐνὶ δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἢ πάντα ἢ τὰ πολλὰ ἐπί τινα χρόνον. ταυτὸν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὦ Καλλίκλεις· ἔνδηλα πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τά τε τῆς φύσεως καὶ τὰ παθήματα, ἃ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἑκάστου πράγματος ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστήν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκείνους ἐπιστήσας, θεῖται ἑκάστου τὴν ψυχήν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστίν, ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν βασιλέως ἢ δυνάστου, κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὂν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιορκιῶν καὶ ἀδικίας, ἃ ἑκάστῳ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν ψυχήν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας, καὶ οὐδὲν εὐθύ, διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τετράφθαι, καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρασίας τῶν πράξεων ἀξυμμε-

Digitized by Google

τρίας τε καὶ αἰσχρότητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν. ἰδὼν δὲ ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν εὐθὺ τῆς φρουρᾶς, οἶ μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλῆναι τὰ προσήκοντα πάθη. LXXXI. Προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὠνίνασθαι, ἢ παράδειγμά τι τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα, ἃ ἂν πάσχῃ, φοβούμενοι βελτίους γίγνωνται. εἰσὶ δὲ οἳ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὗτοι, οἳ ἂν ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν· ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Ἅιδου· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. οἳ δ' ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται, καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὀνίνανται οὐδέν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες, ἄλλοι δὲ ὀνίνανται, οἳ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν Ἅιδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα. ὧν ἐγώ φημι ἕνα καὶ Ἀρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλον, ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραννος ᾖ· οἶμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἶναι τούτων τῶν παραδειγμάτων τοὺς ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων γεγονότας. οὗτοι γάρ, διὰ τὴν ἐξουσίαν, μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρ-

Digitized by Google

τάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρος. βασιλέας γὰρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν ᾅδου τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον καὶ Σίσυφον καὶ Τιτυόν· Θερσίτην δέ, καὶ εἴ τις ἄλλος πονηρὸς ἦν ἰδιώτης, οὐδεὶς πεποίηκε μεγάλαις τιμωρίαις ξυνεχόμενον, ὡς ἀνίατον· οὐ γάρ, οἶμαι, ἐξῆν αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ γιγνόμενοι ἄνθρωποι. οὐδὲν μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγγίγνεσθαι, καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων. χαλεπὸν γάρ, ω Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῖν γενόμενον δικαίως διαβιῶναι· ὀλίγοι δὲ γίγνονται οἱ τοιοῦτοι. ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἶμαι δὲ καὶ ἔσονται καλοὶ κἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἃ ἄν τις ἐπιτρέπῃ· εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου· οἱ δὲ πολλοί, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν. LXXXII. Ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὰν ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν οὐδέν, οὔθ' ὅστις οὔθ' ὧν τινων, ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἀπέπεμψεν εἰς τάρταρον, ἐπισημηνάμενος, ἐάν τε ἰάσιμος ἐάν τε ἀνίατος δοκῇ εἶναι· ὁ δὲ, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ' ἄλλην εἰσιδὼν ὁσίως βεβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀληθείας ἀνδρὸς ἰδιώτου ἢ ἄλλου τινὸς ψυχήν, μάλιστα μέν, ἔγωγε φημί, ὦ Καλλί-

Digitized by Google

κλεις, φιλοσόφαν, τὰ αὑτοῦ πράξαντος, καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἠγάσθη τε καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψε. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός. ἑκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων δικάζει· ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται μόνος, ἔχων χρυσοῦν σκῆπτρον, ὥς φησιν Ὀδυσσεὺς ὁ Ὁμήρου ἰδεῖν αὐτὸν Χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ, ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην ἔχων τὴν ψυχήν. χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν, πειράσομαι τῷ ὄντι ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω, ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθόσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγὼ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι· καὶ ὀνειδίζω σοι, ὅτι οὐχ οἷός τ' ἔσῃ σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾖ καὶ ἡ κρίσις, ἣν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγίνης υἱόν, ἐπειδάν σου ἐπιλαβόμενος ἄγῃ, χασμήσῃ καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἧττον, ἢ ἐγὼ ἐνθάδε, σὺ ἐκεῖ, καί σε ἴσως τυπτήσει τις ἐπὶ κόρρης ἀτίμως καὶ πάντως προπηλακιεῖ. τάχα δ' οὖν ταῦτα μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὥσπερ γραός, καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν· καὶ οὐδέν γ' ἂν θαυμαστὸν ἦν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πη ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὑρεῖν· νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς,

Digitized by Google

τοὺς λόγους οὓς λέγω ἑκάστοτε, ἀλλὰ πρὸς τὸ βέλτιστον, οὐ πρὸς τὸ ἥδιστον, καὶ οὐκ ἐθέλων ποιεῖν ἃ σὺ νῦν παραινεῖς, τὰ κομψὰ ταῦτα, οὐχ ἕξω ὅ τι λέγω ἐν τῷ δικαστηρίῳ. ὁ αὐτός δέ μοι ἥκει λόγος, ὅνπερ πρὸς Πῶλον ἔλεγον· κρινοῦμαι γὰρ, ὡς ἐν παιδίοις ἰατρὸς ἂν κρίνοιτο, κατηγοροῦντος ὀψοποιοῦ. σκόπει γάρ, τί ἂν ἀπολογοῖτο ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος ἐν τούτοις ληφθείς, εἰ αὐτοῦ κατηγορεῖ τις λέγων, ὅτι, ὦ παῖδες, πολλὰ ὑμᾶς καὶ κακὰ ὄδε εἴργασται ἀνὴρ καὶ αὐτούς, καὶ τοὺς νεωτάτους ὑμῶν διαφθείρει, τέμνων τε καὶ κάων καὶ ἰσχναίνων καὶ πνίγων ἀπορεῖν ποιεῖ, πικρότατα πόματα διδοὺς καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἀναγκάζων, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ πολλὰ καὶ ἡδέα καὶ παντοδαπὰ εὐώχουν ὑμᾶς· τί ἂν οἴει ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἀποληφθέντα ἰατρὸν ἔχειν εἰπεῖν; ἢ εἰ εἶπόι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ταῦτα πάντα ἐγὼ ἐποίουν, ὦ παῖδες, ὑγιεινῶς, ὁπόσον οἴει ἂν ἀναβοῆσαι τοὺς τοιούτους δικαστάς; οὐ μέγα; ΚΑΛ. Ἴσως οἴεσθαί γε χρή. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴει ἐν πάσῃ ἀπορίᾳ ἂν αὐτὸν ἔχεσθαι ὅ τι χρὴ εἰπεῖν; ΚΑΛ. Πάνυ γε. LXXVIII. ΣΩ. Τοιοῦτον μέντοι καὶ ἐγὼ οἶδα ὅτι πάθος πάθοιμι ἂν εἰσελθὼν εἰς δικαστήριον. οὔτε γὰρ ἡδονάς, ἃς ἐκπεπόρικα, ἔξω αὐτοῖς λέγειν, ἃς οὗτοι εὐεργεσίας καὶ ὠφελείας νομίζουσιν, ἐγὼ δὲ οὔτε τοὺς πορίζοντας ζηλῶ, οὔτε οἷς πορίζεται· ἐάν τέ τίς με ἢ νεωτέρους φῇ διαφθείρειν, ἀπορεῖν ποιοῦντα, ἢ τοὺς πρεσβυτέρους κατηγορεῖν, λέγοντα πικροὺς λόγους ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, οὔτε τὸ ἀληθὲς

Digitized by Google

ἔξω εἰπεῖν, ὅτι δικαίως πάντα ταῦτα ἐγὼ λέγω καὶ πράττω τὸ ὑμέτερον δὴ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὔτε ἄλλο οὐδέν· ὥστε ἴσως, ὅ τι ἂν τύχω, τοῦτο πείσομαι. ΚΑΛ. Δοκεῖ οὖν σοι, ὦ Σώκρατες, καλῶς ἔχειν ἄνθρωπος ἐν πόλει οὕτω διακείμενος, καὶ ἀδύνατος ὢν ἑαυτῷ βοηθεῖν; ΣΩ. Εἰ ἐκεῖνό γε ἐν αὐτῷ ὑπάρχοι, ὦ Καλλίκλεις, ὃ σὺ πολλάκις ὡμολόγησας, εἰ βεβοηθηκὼς εἴη αὐτῷ, μήτε περὶ ἀνθρώπους μήτε περὶ θεοὺς ἄδικον μηδὲν μήτε εἰρηκὼς μήτε εἰργασμένος. αὕτη γάρ τις βοήθεια ἑαυτῷ πολλάκις ἡμῖν ὡμολόγηται κρατίστη εἶναι. εἰ μὲν οὖν ἐμέ τις ἐξελέγχοι ταύτην τὴν βοήθειαν ἀδύνατον ὄντα ἐμαυτῷ καὶ ἄλλῳ βοηθεῖν, αἰσχυναίμην ἂν καὶ ἐν πολλοῖς καὶ ἐν ὀλίγοις ἐξελεγχόμενος, καὶ μόνος ὑπὸ μόνου, καὶ εἰ διὰ ταύτην τὴν ἀδυναμίαν ἀποθνήσκοιμι, ἀγανακτοίην ἄν· εἰ δὲ κολακικῆς ῥητορικῆς ἐνδεία τελευτήν ἔγωγε, εὖ οἶδα ὅτι ῥᾳδίως ἂν ἴδοις ἄν με φέροντα τὸν θάνατον. αὐτὸ μὲν γὰρ τὸ ἀποθνήσκειν οὐδεὶς φοβεῖται, ὅστις μὴ παντάπασιν ἀλόγιστός τε καὶ ἄνανδρός ἐστι· τὸ δὲ ἀδικεῖν φοβεῖται. πολλῶν γὰρ ἀδικημάτων γέμοντα τὴν ψυχὴν εἰς ᾅδου ἀφικέσθαι, πάντων ἔσχατον κακῶν ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, σοὶ ἐγώ, ὡς τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐθέλω λόγον λέξαι. ΚΑΛ. Ἀλλ' ἐπειδήπερ καὶ τἄλλα ἐπέρανας, καὶ τοῦτο πέρανον. LXXIX. ΣΩ. Ἄκουε δή, φασί, μάλα καλοῦ λόγου, ὃν σὺ μὲν ἡγήσῃ μῦθον, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ἐγὼ δὲ λόγον. ὡς ἀληθῆ γὰρ ὄντα σοι λέξω ἃ μέλλω λέγειν. ὥσπερ γὰρ Ὅμηρος λέγει, διενείμαντο τὴν ἀρ-

Digitized by Google

χὴν ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων, ἐπειδὴ παρὰ τοῦ πατρὸς παρέλαβον. ἦν οὖν νόμος ὅδε περὶ ἀνθρώπων ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐστὶν ἐν θεοῖς, τῶν ἀνθρώπων τὸν μὲν δικαίως τὸν βίον διελθόντα καὶ ὁσίως, ἐπειδὰν τελευτήσῃ, εἰς μακάρων νήσους ἀπιόντα οἰκεῖν ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ ἐκτὸς κακῶν, τὸν δὲ ἀδίκως καὶ ἀθέως, εἰς τὸ τῆς δίκης τε καὶ τίσεως δεσμωτήριον, ὃ δὴ τάρταρον καλοῦσιν, ἰέναι. τούτων δὲ δικασταὶ ἐπὶ Κρόνου, καὶ ἔτι νεωστὶ τοῦ Διὸς τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, ζῶντες ἦσαν ζώντων, ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ δικάζοντες ᾗ μέλλοιεν τελευτᾶν. κακῶς οὖν αἱ δίκαι ἐκρίνοντο. ὅ τε οὖν Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταὶ ἐκ μακάρων νήσων ἰόντες ἔλεγον πρὸς τὸν Δία, ὅτι φοιτῷέν σφιν ἄνθρωποι ἑκατέρωσε ἀνάξιοι. εἶπεν οὖν ὁ Ζεύς, Ἀλλ' ἐγώ, ἔφη, παύσω τοῦτο γιγνόμενον. νῦν μὲν γὰρ κακῶς αἱ δίκαι δικάζονται· ἀμπεχόμενοι γάρ, ἔφη, οἱ κρινόμενοι κρίνονται· ζῶντες γὰρ κρίνονται. πολλοὶ οὖν, ἦ δ' ὅς, ψυχὰς πονηρὰς ἔχοντες, ἠμφιεσμένοι εἰσὶ σώματά τε καλὰ καὶ γένη καὶ πλούτους, καὶ ἐπειδὰν ἡ κρίσις ᾖ, ἔρχονται αὐτοῖς πολλοὶ μάρτυρες, μαρτυρήσοντες ὡς δικαίως βεβιώκασιν. οἱ οὖν δικασταὶ ὑπό τε τούτων ἐκπλήττονται, καὶ ἅμα καὶ αὐτοὶ ἀμπεχόμενοι δικάζουσι, πρὸ τῆς ψυχῆς τῆς αὑτῶν ὀφθαλμούς τε καὶ ὦτα καὶ ὅλον τὸ σῶμα προκεκαλυμμένοι. ταῦτα δὴ αὐτοῖς πάντα ἐμπροσθεν γίγνεται, καὶ τὰ αὐτῶν ἀμφιέσματα καὶ τὰ τῶν κρινομένων. πρῶτον μὲν οὖν, ἔφη, παυστέον ἐστὶ προειδότας αὐτοὺς

Digitized by Google

τὸν θάνατον· νῦν γὰρ προῖσασι. τοῦτο μὲν οὖν καὶ δὴ εἴρηται τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἂν παύσῃ αὐτὸ [αὐτῶν.] ἔπειτα γυμνοὺς κριτέον ἁπάντων τούτων· τεθνεῶτας γὰρ δεῖ κρίνεσθαι. καὶ τὸν κριτὴν δεῖ γυμνὸν εἶναι, τεθνεῶτα, αὐτῇ τῇ ψυχῇ αὐτὴν τὴν ψυχὴν θεωροῦντα ἐξαίφνης ἀποθανόντος ἑκάστου, ἔρημον πάντων τῶν ξυγγενῶν καὶ καταλιπόντα ἐπὶ τῆς γῆς πάντα ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἵνα δικαία ἡ κρίσις ᾖ. ἐγὼ μὲν οὖν, ταῦτα ἐγνωκὼς πρότερος ἢ ὑμεῖς, ἐποιησάμην δικαστὰς υἱεῖς ἐμαυτοῦ, δύο μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας, Μίνω τε καὶ Ῥαδάμανθυν, ἕνα δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης, Αἰακόν. οὗτοι οὖν ἐπειδὰν τελευτήσωσι, διαιτῶσιν ἐν τῷ λειμῶνι, ἐν τῇ τριόδῳ, ἐξ ἧς φέρεσον τὼ ὁδώ, ἡ μὲν εἰς μακάρων νήσους, ἡ δ' εἰς τάρταρον· καὶ τοὺς μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας Ῥαδάμανθυς κρινεῖ, τοὺς δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης Αἰακός· Μίνῳ δὲ πρεσβεῖα δώσω, ἐπιδιακρίνειν, ἐὰν ἀπορῆτόν τι τὼ ἑτέρω, ἵνα ὡς δικαιοτάτη ἡ κρίσις ᾖ περὶ τῆς πορείας τοῖς ἀνθρώποις. LXXX. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Καλλίκλεις, ἃ ἐγὼ ἀκηκοὼς πιστεύω ἀληθῆ εἶναι, καὶ ἐκ τούτων τῶν λόγων τοιάνδε τι λογίζομαι ξυμβαίνειν· ὁ θάνατος τυγχάνει ὤν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδὲν ἄλλο ἢ δυοῖν πραγμάτοιν διάλυσις, τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ἀπ' ἀλλήλοιν. ἐπειδὰν δὲ διαλυθῆτον ἄρα ἀπ' ἀλλήλοιν, οὐ πολὺ ἧττον ἑκάτερον αὐτοῖν ἔχει τὴν ἕξιν τὴν αὑτοῦ, ἥπερ καὶ ὅτε ἔζη ὁ ἄνθρωπος, τό τε σῶμα τὴν φύσιν τὴν αὑτοῦ καὶ τὰ θεραπεύματα καὶ τὰ παθήματα, ἔνδηλα πάντα. οἷον, εἴ τινος μέγα

Digitized by Google

ἦν τὸ σῶμα φύσει ἢ τροφῇ ἢ ἀμφότερα ζῶντος, τοῦτου, καὶ ἐπειδὰν ἀποθάνῃ, ὁ νεκρὸς μέγας, καὶ εἰ παχύς, παχὺς καὶ ἀποθανόντος, καὶ τἆλλα οὕτω· καὶ εἰ αὖ ἐπετήδευε κομᾶν, κομήτης τούτου καὶ ὁ νεκρός· μαστιγίας αὖ εἴ τις ἦν, καὶ ἴχνη εἶχε τῶν πληγῶν οὐλὰς ἐν τῷ σώματι ἢ ὑπὸ μαστίγων ἢ ἄλλων τραυμάτων ζῶν, καὶ τεθνεῶτος τὸ σῶμα ἔστιν ἰδεῖν ταῦτα ἔχον· κατεαγότα εἴ του ἦν μέλη ἢ διεστραμμένα ζῶντος, καὶ τεθνεῶτος ταῦτα ἔνδηλα. ἑνὶ δὲ λόγῳ, οἷος εἶναι παρεσκεύαστο τὸ σῶμα ζῶν, ἔνδηλα ταῦτα καὶ τελευτήσαντος ἢ πάντα ἢ τὰ πολλὰ ἐπί τινα χρόνον. ταυτὸν δή μοι δοκεῖ τοῦτ' ἄρα καὶ περὶ τὴν ψυχὴν εἶναι, ὦ Καλλίκλεις· ἔνδηλα πάντα ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἐπειδὰν γυμνωθῇ τοῦ σώματος, τά τε τῆς φύσεως καὶ τὰ παθήματα, ἃ διὰ τὴν ἐπιτήδευσιν ἑκάστου πράγματος ἔσχεν ἐν τῇ ψυχῇ ὁ ἄνθρωπος. ἐπειδὰν οὖν ἀφίκωνται παρὰ τὸν δικαστήν, οἱ μὲν ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τὸν Ῥαδάμανθυν, ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκείνους ἐπιστήσας, θεᾶται ἑκάστου τὴν ψυχήν, οὐκ εἰδὼς ὅτου ἐστίν, ἀλλὰ πολλάκις τοῦ μεγάλου βασιλέως ἐπιλαβόμενος, ἢ ἄλλου ὁτουοῦν βασιλέως ἢ δυνάστου, κατεῖδεν οὐδὲν ὑγιὲς ὂν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ διαμεμαστιγωμένην καὶ οὐλῶν μεστὴν ὑπὸ ἐπιορκιῶν καὶ ἀδικίας, ἃ ἑκάστῳ ἡ πρᾶξις αὐτοῦ ἐξωμόρξατο εἰς τὴν ψυχήν, καὶ πάντα σκολιὰ ὑπὸ ψεύδους καὶ ἀλαζονείας, καὶ οὐδὲν εὐθύ, διὰ τὸ ἄνευ ἀληθείας τετράφθαι, καὶ ὑπὸ ἐξουσίας καὶ τρυφῆς καὶ ὕβρεως καὶ ἀκρασίας τῶν πράξεων ἐξυμμε-

Digitized by Google

τρίας τε καὶ αἰσχρότητος γέμουσαν τὴν ψυχὴν εἶδεν. ἰδὼν δὲ ἀτίμως ταύτην ἀπέπεμψεν εὐθὺ τῆς φρουρᾶς, οἶ μέλλει ἐλθοῦσα ἀνατλῆναι τὰ προσήκοντα πάθη. LXXXI. Προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι, ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένῳ, ἢ βελτίονι γίγνεσθαι καὶ ὠνίνασθαι, ἢ παράδειγμά τι τοῖς ἄλλοις γίγνεσθαι, ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα, ἃ ἂν πάσχῃ, φοβούμενοι βελτίους γίγνωνται. εἰσὶ δὲ οἱ μὲν ὠφελούμενοί τε καὶ δίκην διδόντες ὑπὸ θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων οὗτοι, οἳ ἂν ἰάσιμα ἁμαρτήματα ἁμάρτωσιν· ὅμως δὲ δι' ἀλγηδόνων καὶ ὀδυνῶν γίγνεται αὐτοῖς ἡ ὠφέλεια καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Ἅιδου· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως ἀδικίας ἀπαλλάττεσθαι. οἳ δ' ἂν τὰ ἔσχατα ἀδικήσωσι, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα ἀνίατοι γένωνται, ἐκ τούτων τὰ παραδείγματα γίγνεται, καὶ οὗτοι αὐτοὶ μὲν οὐκέτι ὠνίνανται οὐδέν, ἅτε ἀνίατοι ὄντες, ἄλλοι δὲ ὠνίνανται, οἱ τούτους ὁρῶντες διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰ μέγιστα καὶ ὀδυνηρότατα καὶ φοβερώτατα πάθη πάσχοντας τὸν ἀεὶ χρόνον, ἀτεχνῶς παραδείγματα ἀνηρτημένους ἐκεῖ ἐν Ἅιδου ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τοῖς ἀεὶ τῶν ἀδίκων ἀφικνουμένοις θεάματα καὶ νουθετήματα. ὧν ἐγώ φημι ἕνα καὶ Ἀρχέλαον ἔσεσθαι, εἰ ἀληθῆ λέγει Πῶλος, καὶ ἄλλον, ὅστις ἂν τοιοῦτος τύραννος ᾖ· οἶμαι δὲ καὶ τοὺς πολλοὺς εἶναι τούτων τῶν παραδειγμάτων τοὺς ἐκ τυράννων καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων γεγονότας. οὗτοι γάρ, διὰ τὴν ἐξουσίαν, μέγιστα καὶ ἀνοσιώτατα ἁμαρτήματα ἁμαρ-

Digitized by Google

τάνουσι. μαρτυρεῖ δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρος. βασιλέας γὰρ καὶ δυνάστας ἐκεῖνος πεποίηκε τοὺς ἐν ᾅδου τὸν ἀεὶ χρόνον τιμωρουμένους, Τάνταλον καὶ Σίσυφον καὶ Τιτυόν· Θερσίτην δέ, καὶ εἴ τις ἄλλος πονηρὸς ἦν ἰδιώτης, οὐδεὶς πεποίηκε μεγάλαις τιμωρίαις ξυνεχόμενον, ὡς ἀνίατον· οὐ γὰρ, οἶμαι, ἐξῆν αὐτῷ· διὸ καὶ εὐδαιμονέστερος ἦν ἢ οἷς ἐξῆν. ἀλλὰ γάρ, ὦ Καλλίκλεις, ἐκ τῶν δυναμένων εἰσὶ καὶ οἱ σφόδρα πονηροὶ γιγνόμενοι ἄνθρωποι. οὐδὲν μὴν κωλύει καὶ ἐν τούτοις ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγγίγνεσθαι, καὶ σφόδρα γε ἄξιον ἄγασθαι τῶν γιγνομένων. χαλεπὸν γάρ, ὦ Καλλίκλεις, καὶ πολλοῦ ἐπαίνου ἄξιον, ἐν μεγάλῃ ἐξουσίᾳ τοῦ ἀδικεῖν γενόμενον δικαίως διαβιῶναι· ὀλίγοι δὲ γίγνονται οἱ τοιοῦτοι. ἐπεὶ καὶ ἐνθάδε καὶ ἄλλοθι γεγόνασιν, οἶμαι δὲ καὶ ἔσονται καλοὶ κἀγαθοὶ ταύτην τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίως διαχειρίζειν ἃ ἄν τις ἐπιτρέπῃ· εἷς δὲ καὶ πάνυ ἐλλόγιμος γέγονε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου· οἱ δὲ πολλοί, ὦ ἄριστε, κακοὶ γίγνονται τῶν δυναστῶν. LXXXII. Ὅπερ οὖν ἔλεγον, ἐπειδὰν ὁ Ῥαδάμανθυς ἐκεῖνος τοιοῦτόν τινα λάβῃ, ἄλλο μὲν περὶ αὐτοῦ οὐκ οἶδεν οὐδέν, οὔθ' ὅστις οὔθ' ὧν τινων, ὅτι δὲ πονηρός τις· καὶ τοῦτο κατιδὼν ἐπέστειλεν εἰς τάρταρον, ἐπισημηνάμενος, ἐάν τε ἰάσιμος ἐάν τε ἀνίατος δοκῇ εἶναι· ὁ δὲ, ἐκεῖσε ἀφικόμενος, τὰ προσήκοντα πάσχει. ἐνίοτε δ' ἄλλην εἰσιδὼν δεινῶς βιβιωκυῖαν καὶ μετ' ἀληθείας ἀνδρὸς ἐδωότου ἢ ἄλλου τινὸς ψυχήν, μάλιστα μὲν, ἔγωγε φημί, ὦ Καλλί-

Digitized by Google

κλεις, φιλοσόφου, τὰ αὑτοῦ πράξαντος, καὶ οὐ πολυπραγμονήσαντος ἐν τῷ βίῳ, ἠγάσθη τε καὶ εἰς μακάρων νήσους ἀπέπεμψε. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Αἰακός. ἑκάτερος δὲ τούτων ῥάβδον ἔχων διπλῆν δικάζει· ὁ δὲ Μίνως ἐπισκοπῶν κάθηται μόνος, ἔχων χρυσοῦν σκῆπτρον, ὡς φησιν Ὀδυσσεὺς δ' Ὁμήρου ἰδεῖν αὐτὸν Χρύσεον σκῆπτρον ἔχοντα, θεμιστεύοντα νέκυσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ Καλλίκλεις, ὑπὸ τούτων τῶν λόγων πέπεισμαι, καὶ σκοπῶ, ὅπως ἀποφανοῦμαι τῷ κριτῇ ὡς ὑγιεστάτην ἔχων τὴν ψυχήν. χαίρειν οὖν ἐάσας τὰς τιμὰς τὰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλήθειαν σκοπῶν, πειράσομαι τῷ ὄντι ὡς ἂν δύνωμαι βέλτιστος ὢν καὶ ζῆν, καὶ ἐπειδὰν ἀποθνήσκω, ἀποθνήσκειν. παρακαλῶ δὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάντας ἀνθρώπους, καθόσον δύναμαι, καὶ δὴ καὶ σὲ ἀντιπαρακαλῶ ἐπὶ τοῦτον τὸν βίον καὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον, ὃν ἐγώ φημι ἀντὶ πάντων τῶν ἐνθάδε ἀγώνων εἶναι· καὶ ὀνειδίζω σοι, ὅτι οὐχ οἷός τ' ἔσῃ σαυτῷ βοηθῆσαι, ὅταν ἡ δίκη σοι ᾖ καὶ ἡ κρίσις, ἣν νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, ἀλλὰ ἐλθὼν παρὰ τὸν δικαστὴν τὸν τῆς Αἰγίνης υἱόν, ἐπειδάν σου ἐπιλαβόμενος ἄγῃ, χασμήσῃ καὶ ἰλιγγιάσεις οὐδὲν ἧττον, ἢ ἐγὼ ἐνθάδε, σὺ ἐκεῖ, καί σε ἴσως τυπτήσει τις ἐπὶ κόρρης ἀτίμως καὶ πάντως προπηλακιεῖ. τύχα δ' οὖν ταῦτα μῦθός σοι δοκεῖ λέγεσθαι, ὥσπερ γραός, καὶ καταφρονεῖς αὐτῶν· καὶ οὐδέν γ' ἂν θαυμαστὸν ἦν καταφρονεῖν τούτων, εἴ πη ζητοῦντες εἴχομεν αὐτῶν βελτίω καὶ ἀληθέστερα εὑρεῖν· νῦν δὲ ὁρᾷς, ὅτι τρεῖς ὄντες ὑμεῖς,

Digitized by Google

οἵπερ σοφώτατοί ἐστε τῶν νῦν Ἑλλήνων, σύ τε καὶ Πῶλος καὶ Γοργίας, οὐκ ἔχετε ἀποδεῖξαι ὡς δεῖ ἄλλον τινα βίον ζῆν ἢ τοῦτον, ὅσπερ καὶ ἐκεῖσε φαίνεται ξυμφέρων· ἀλλ' ἐν τοσούτοις λόγοις, τῶν ἄλλων ἐλεγχομένων, μόνος οὗτος ἠρεμεῖ ὁ λύγος, ὡς εὐλαβητέον ἐστὶ τὸ ἀδικεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἀδικεῖσθαι, καὶ παντὸς μᾶλλον ἀνδρὶ μελετητέον, οὐ, τὸ δοκεῖν εἶναι ἀγαθόν, ἀλλὰ τὸ εἶναι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· ἐὰν δέ τις κατά τι κακὸς γίγνηται, κολαστέος ἐστί. καὶ τοῦτο δεύτερον ἀγαθὸν μετὰ τὸ εἶναι δίκαιον, τὸ γίγνεσθαι, καὶ κολαζόμενον διδόναι δίκην· καὶ πᾶσαν κολακείαν καὶ τὴν περὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ περὶ ὀλίγους καὶ περὶ πολλούς, φευκτέον, καὶ τῇ ῥητορικῇ οὕτω χρηστέον ἐπὶ τὸ δίκαιον ἀεὶ καὶ τῇ ἄλλῃ πάσῃ πράξει. LXXXIII. Ἐμοὶ μὲν οὖν πειθόμενος ἀκολούθησον ἐνταῦθα, οἷ ἀφικόμενος εὐδαιμονήσεις καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, καὶ ἔασόν τινα σοῦ καταφρονῆσαι, ὡς ἀνοήτου, καὶ προπηλακίσαι ἐὰν βούληται, καὶ, ναὶ μὰ Δία, σύ γε θαῤῥῶν πατάξαι τὴν ἄτιμον ταύτην πληγήν· οὐδὲν γὰρ δεινὸν πείσῃ, ἐὰν τῷ ὄντι ᾖς καλὸς κἀγαθός, ἀσκῶν ἀρετήν· κἄπειτα οὕτω κοινῇ ἀσκήσαντες, τότε ἤδη, ἐὰν δοκῇ χρῆναι, ἐπιθησόμεθα τοῖς πολιτικοῖς, ἤ, ὁποῖον ἄν τι δοκῇ ἡμῖν, τότε βουλευσόμεθα, βελτίους ὄντες βουλεύεσθαι ἢ νῦν. αἰσχρὸν γάρ, ἔχοντάς γε ὡς νῦν φαινόμεθα ἔχειν, ἔπειτα νεανιεύεσθαι ὥς τι ὄντας, οἷς οὐδέποτε ταυτὰ δοκεῖ περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ ταῦτα, περὶ τῶν μεγί-

Digitized by Google

στων· εἰς τοσοῦτον ἥκομεν ἀπαιδευσίας. ὥσπερ οὖν ἡγεμόνι τῷ λόγῳ χρησώμεθα τῷ νῦν παραφανέντι, ὃς ἡμῖν σημαίνει, ὅτι οὗτος ὁ τρόπος ἄριστος τοῦ βίου, τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν ἀσκοῦντας καὶ ζῆν καὶ ἀποθνήσκειν. τούτῳ οὖν ἑπώμεθα, καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῶμεν, μὴ ἐκείνῳ, ᾧ σὺ πιστεύων ἐμὲ παρακαλεῖς. ἔστι γὰρ οὐδενὸς ἄξιος, ὦ Καλλίκλεις.

Digitized by Google

ΙΩΝ

Η ΠΕΡΙ ΙΛΙΑΔΟΣ

Η ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Η ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΤΙΚΗΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ.

ΛΟΓΙΚΟΣ.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΙΩΝΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΩΝ.

Τὸν Ἴωνα χαίρειν. πόθεν τανῦν ἡμῖν ἐπιδεδήμηκας; ἢ οἴκοθεν, ἐξ Ἐφέσου; ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐξ Ἐπιδαύρου, ἐκ τῶν Ἀσκληπιείων. ΣΩ. Μῶν καὶ ῥαψῳδῶν ἀγῶνα τιθέασι τῷ θεῷ οἱ Ἐπιδαύριοι; ΙΩΝ. Πάνυ γε, καὶ τῆς ἄλλης γε μουσικῆς. ΣΩ. Τί οὖν; ἠγωνίζου τι ἡμῖν; καὶ πῶς τι ἠγωνίσω; ΙΩΝ. Τὰ πρῶτα τῶν ἆθλων ἠνεγκάμεθα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Εὖ λέγεις. ἄγε δὴ ὅπως καὶ τὰ Παναθήναια νικήσομεν. ΙΩΝ. Ἀλλ' ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. ΣΩ. καὶ μὴν πολλάκις γε ἐζήλωσα ὑμᾶς τοὺς ῥαψῳδούς, ὦ Ἴων, τῆς τέχνης.

Digitized by Google

τὸ γὰρ ἅμα μὲν τὸ σῶμα κεκοσμῆσθαι ἀεὶ πρέπον ὑμῶν εἶναι τῇ τέχνῃ, καὶ ὡς καλλίστοις φαίνεσθαι, ἅμα δὲ ἀναγκαῖον εἶναι ἔν τε ἄλλοις ποιηταῖς διατρίβειν πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς, καὶ δὴ καὶ μάλιστα ἐν Ὁμήρῳ, τῷ ἀρίστῳ καὶ θειοτάτῳ τῶν ποιητῶν, καὶ τὴν τούτου διάνοιαν ἐκμανθάνειν, μὴ μόνον τὰ ἔπη, ζηλωτόν ἐστιν. οὐ γὰρ ἂν γένοιτό ποτε ῥαψῳδός, εἰ μὴ ξυνίῃ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ· τὸν γὰρ ῥαψῳδὸν ἑρμηνέα δεῖ τοῦ ποιητοῦ τῆς διανοίας γίγνεσθαι τοῖς ἀκούουσι· τοῦτο δὲ καλῶς ποιεῖν μὴ γιγνώσκοντα ὅ τι λέγει ὁ ποιητὴς ἀδύνατον. ταῦτα οὖν πάντα ἄξια ζηλοῦσθαι. ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώκρατες. ἔμοιγ' οὖν τοῦτο πλεῖστον ἔργον παρέσχε τῆς τέχνης, καὶ οἶμαι κάλλιστα ἀνθρώπων λέγειν περὶ Ὁμήρου, ὡς οὔτε Μητρόδωρος ὁ Λαμψακηνός, οὔτε Στησίμβροτος ὁ Θάσιος, οὔτε Γλαύκων, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς τῶν πώποτε γενομένων ἔσχεν εἰπεῖν οὕτω πολλὰς καὶ καλὰς διανοίας περὶ Ὁμήρου, ὅσας ἐγώ. ΣΩ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἴων· δῆλον γάρ, ὅτι οὐ φθονήσεις μοι ἐπιδεῖξαι. ΙΩΝ. Καὶ μὴν ἄξιόν γε ἀκοῦσαι, ὦ Σώκρατες, ὡς εὖ κεκόσμηκα τὸν Ὅμηρον, ὥστε, οἶμαι, ὑπὸ Ὁμηριδῶν ἄξιος εἶναι χρυσῷ στεφάνῳ στεφανωθῆναι. II. ΣΩ. Καὶ μὴν ἐγὼ ἔτι ποιήσομαι σχολὴν ἀκροᾶσθαί σου. νῦν δέ μοι τοσόνδε ἀπόκριναι, πότερον περὶ Ὁμήρου μόνον δεινός εἶ, ἢ καὶ περὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀρχιλόχου; ΙΩΝ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ περὶ Ὁμήρου μόνον· ἱκανὸν γάρ μοι δοκεῖ εἶναι. ΣΩ. Ἔστι δὲ περὶ ὅτου Ὅμηρός τα

Digitized by Google

τὸς ὁμολογεῖ τὸν αὐτὸν ἔσεσθαι κριτὴν ἱκανὸν πάντων, ὅσοι ἂν περὶ τῶν αὐτῶν λέγωσι, τοὺς δὲ ποιητὰς σχεδὸν ἅπαντας τὰ αὐτὰ ποιεῖν. ΙΩΝ. Τί οὖν ποτε τὸ αἴτιον, ὦ Σώκρατες, ὅτι, ὅταν μέν τις περὶ ἄλλου του ποιητοῦ διαλέγηται, οὔτε προσέχω τὸν νοῦν, ἀδυνατῶ τε καὶ ὀτιοῦν ξυμβαλέσθαι λόγου ἄξιον, ἀλλ' ἀτεχνῶς νυστάζω, ἐπειδὰν δέ τις περὶ Ὁμήρου μνησθῇ, εὐθύς τε ἐγρήγορα καὶ προσέχω τὸν νοῦν καὶ εὐπορῶ ὅ τι λέγω; ΣΩ. Οὐ χαλεπὸν τοῦτό γε εἰκάσαι, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ παντὶ δῆλον, ὅτι τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγειν ἀδύνατος εἶ· εἰ γὰρ τέχνῃ οἷός τε ἦσθα, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ποιητῶν ἁπάντων λέγειν οἷός τ' ἂν ἦσθα· ποιητικὴ γάρ που ἐστὶ τὸ ὅλων· ἢ οὔ; ΙΩΝ. Ναί. IV. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ λάβῃ τις καὶ ἄλλην τέχνην ἡντινοῦν ὅλην, ἃ αὐτὸς τρόπος τῆς σκέψεως ἐστὶ περὶ ἁπασῶν τῶν τεχνῶν; πῶς τοῦτο λέγω, δέῃ τί μου ἀκοῦσαι, ὦ Ἴων; ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε· χαίρω γὰρ ἀκούων ὑμῶν τῶν σοφῶν. ΣΩ. Βουλοίμην ἄν σε ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἴων. ἀλλὰ σοφοὶ μέν που ἐσμὲν ὑμεῖς οἱ ῥαψῳδοὶ καὶ ὑποκριταὶ καὶ ὧν ὑμᾶς ἄδεται τὰ ποιήματα· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἢ τἀληθῆ λέγω, οἷον εἰωθὸς ἰδιώτην ἄνθρωπον. ἐπεὶ καὶ περὶ τούτου, οὗ νῦν ἠρόμην σε, θέασαι ὡς φαύλων καὶ ἰδιωτικῶν ἐστι καὶ παντὸς ἀνδρὸς γνῶναι, ὃ ἔλεγον τὴν αὐτὴν εἶναι σκέψιν, ἐπειδάν τις ἅλην τέχνην λάβῃ· λάβωμεν γὰρ τῷ λόγῳ. γραφικὴ γάρ τις ἐστὶ τέχνη τὸ ὅλον; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ γρα-

Digitized by Google

φεῖς πολλοὶ καὶ εἰσὶ καὶ γεγόνασιν ἀγαθοὶ καὶ φαῦλοι; ΙΩΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἴδη οὖν τινα εἶδες, ὅστις περὶ μὲν Πολυγνώτου τοῦ Ἀγλαοφῶντος δεινός ἐστιν ἀποφαίνειν ἃ εὖ τε γράφει καὶ ἃ μή, περὶ δὲ τῶν ἄλλων γραφέων ἀδύνατος; καὶ ἐπειδὰν μέν τις τὰ τῶν ἄλλων ζωγράφων ἔργα ἐπιδεικνύῃ, νυστάζει τε καὶ ἀπορεῖ, καὶ οὐκ ἔχει ὅ τι ξυμβάληται, ἐπειδὰν δὲ περὶ Πολυγνώτου ἢ ἄλλου ὁτου βούλει τῶν γραφέων, ἑνὸς μόνου, δέῃ ἀποφήνασθαι γνώμην, ἐγρήγορέ τε καὶ προσέχει τὸν νοῦν, καὶ εὐπορεῖ ὅ τι εἴπῃ; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, οὐ δῆτα. ΣΩ. Τί δέ; ἐν ἀνδριαντοποιΐᾳ ἤδη τιν' εἶδες, ὅστις περὶ μὲν Δαιδάλου τοῦ Μητίωνος, ἢ Ἐπειοῦ τοῦ Πανοπέως, ἢ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου, ἢ ἄλλου τινὸς ἀνδριαντοποιοῦ, ἑνὸς πέρι, δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι ἃ εὖ πεποίηκεν, ἐν δὲ τοῖς τῶν ἄλλων ἀνδριαντοποιῶν ἔργοις ἀπορεῖ τε καὶ νυστάζει, οὐχ ἔχων ὅ τι εἴπῃ; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐδὲ τοῦτον ἑώρακα. ΣΩ. Ἀλλὰ μήν, ὡς γ' ἐγὼ οἶμαι, οὐδ' ἐν αὐλήσει γε, οὐδὲ ἐν κιθαρίσει, οὐδὲ ἐν κιθαρῳδίᾳ, οὐδὲ ἐν ῥαψῳδίᾳ, οὐδεπώποτ' εἶδες ἄνδρα, ὅστις περὶ μὲν Ὀλύμπου δεινός ἐστιν ἐξηγεῖσθαι, ἢ περὶ Θαμύρου, ἢ περὶ Ὀρφέως, ἢ περὶ Φημίου τοῦ Ἰθακησίου ῥαψῳδοῦ· περὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ἐφεσίου ἀπορεῖ καὶ οὐκ ἔχει ξυμβάλλεσθαι, ἃ τε εὖ ῥαψῳδεῖ καὶ ἃ μή. ΙΩΝ. Οὐκ ἔχω σοι περὶ τούτου ἀντιλέγειν, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἐκεῖνο ἐμαυτῷ ξύνοιδα, ὅτι περὶ Ὁμήρου κάλλιστ' ἀνθρώπων λέγω καὶ εὐπορῶ, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες μοι φασὶν

Digitized by Google

εν λέγειν, περὶ δὲ τῶν ἄλλων, οὔ· καίτοι ὅρα, τοῦτο τί ἐστι. V. ΣΩ. Καὶ ὁρῶ, ὦ Ἴων, καὶ ἔρχομαί γέ σοι ἀποφαινόμενος, ὃ μοι δοκεῖ τοῦτο εἶναι. ἔστι γὰρ τοῦτο τέχνη μέν, οὐκ ὂν παρὰ σοὶ περὶ Ὁμήρου εὖ λέγειν, ὃ νῦν δὴ ἔλεγον, θεία δὲ δύναμις ἥ σε κινεῖ, ὥσπερ ἐν τῇ λίθῳ ἣν Εὐριπίδης μὲν Μαγνῆτιν ὠνόμασεν, οἱ δὲ πολλοὶ Ἡρακλείαν· καὶ γὰρ αὕτη ἡ λίθος οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς δακτυλίους ἄγει τοὺς σιδηροῦς, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησι τοῖς δακτυλίοις, ὥστε δύνασθαι ταυτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὅπερ ἡ λίθος, ἄλλους ἄγειν δακτυλίους· ὥστ' ἐνίοτε ὁρμαθὸς μακρὸς πάνυ σιδηρίων καὶ δακτυλίων ἐξ ἀλλήλων ἤρτηται, πᾶσι δὲ τούτοις ἐξ ἐκείνης τῆς λίθου ἡ δύναμις ἠνήρτηται. οὕτω δὲ καὶ ἡ Μοῦσα ἐνθέους μὲν ποιεῖ αὐτή, διὰ δὲ τῶν ἐνθέων τούτων ἄλλων ἐνθουσιαζόντων ὁρμαθὸς ἐξαρτᾶται. πάντες γὰρ οἵ τε τῶν ἐπῶν ποιηταὶ οἱ ἀγαθοί, οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ' ἔνθεοι ὄντες καὶ κατεχόμενοι πάντα ταῦτα τὰ καλὰ λέγουσι ποιήματα· καὶ οἱ μελοποιοὶ οἱ ἀγαθοὶ ὡσαύτως, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες οὐκ ἔμφρονες ὄντες ὀρχοῦνται, οὕτω καὶ οἱ μελοποιοὶ οὐκ ἔμφρονες ὄντες τὰ καλὰ μέλη ταῦτα ποιοῦσιν, ἀλλ' ἐπειδὰν ἐμβῶσιν εἰς τὴν ἁρμονίαν καὶ εἰς τὸν ῥυθμόν, βακχεύουσι καὶ κατεχόμενοι, ὥσπερ αἱ βάκχαι ἀρύττονται ἐκ τῶν ποταμῶν μέλι καὶ γάλα κατεχόμεναι, ἔμφρονες δὲ οὖσαι, οὔ. καὶ τῶν μελοποιῶν ἡ ψυχὴ τοῦτο ἐργάζεται, ὅπερ αὐτοὶ λέγουσι. λέγουσι γὰρ δήπουθεν πρὸς ἡμᾶς οἱ ποιηταί, ὅτι ἀπὸ κρηνῶν μελιῤῥύτων

Digitized by Google

ἐκ Μουσῶν κήπων τινῶν καὶ ναπῶν δρεπόμενοι τὰ μέλη ἡμῖν φέρουσιν, ὥσπερ αἱ μέλιτται, καὶ αὐτοὶ οὕτω πετόμενοι, καὶ ἀληθῆ λέγουσι. κοῦφον γὰρ χρῆμα ποιητής ἐστι καὶ πτηνὸν καὶ ἱερόν, καὶ οὐ πρότερον οἷός τε ποιεῖν πρὶν ἂν ἔνθεός τε γένηται καὶ ἔκφρων, καὶ ὁ νοῦς μηκέτι ἐν αὐτῷ ἐνῇ. ἕως δ' ἂν τοῦτο ἔχῃ τὸ κτῆμα, ἀδύνατος πᾶν ποιεῖν ἐστὶν ἄνθρωπος καὶ χρησμῳδεῖν· ἅτε οὖν οὐ τέχνῃ ποιοῦντες καὶ πολλὰ λέγουσι καὶ καλὰ περὶ τῶν πραγμάτων, ὥσπερ σὺ περὶ Ὁμήρου, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ, τοῦτο μόνον οἷός τε ἕκαστος ποιεῖν καλῶς, ἐφ' ὃ ἡ Μοῦσα αὐτὸν ὥρμησεν, ὁ μὲν διθυράμβους, ὁ δὲ ἐγκώμια, ὁ δὲ ὑπορχήματα, ὁ δ' ἔπη, ὁ δ' ἰάμβους· τὰ δ' ἄλλα φαῦλος αὐτῶν ἕκαστός ἐστιν. οὐ γὰρ τέχνῃ ταῦτα λέγουσιν, ἀλλὰ θείᾳ δυνάμει. ἐπεὶ εἰ περὶ ἑνὸς τέχνῃ καλῶς ἠπίσταντο λέγειν, κἂν περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων. διὰ ταῦτα δὲ ὁ θεὸς, ἐξαιρούμενος τούτων τὸν νοῦν, τούτοις χρῆται ὑπηρέταις, καὶ τοῖς χρησμῳδοῖς καὶ τοῖς μάντεσι τοῖς θείοις, ἵνα ἡμεῖς οἱ ἀκούοντες εἰδῶμεν, ὅτι οὐχ οὗτοι εἰσὶν οἱ ταῦτα λέγοντες, οὕτω πολλοῦ ἄξια, οἷς νοῦς μὴ πάρεστιν, ἀλλ' ὁ θεὸς αὐτός ἐστιν ὁ λέγων, διὰ τούτων δὲ φθέγγεται πρὸς ἡμᾶς. μέγιστον δὲ τεκμήριον τῷ λύγῳ Τύννιχος ὁ Χαλκιδεύς, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν πώποτ' ἐποίησε ποίημα, ὅτου τις ἂν ἀξιώσειε μνησθῆναι, τὸν δὲ Παίωνα, ὃν πάντες ᾄδουσι, σχεδόν τι πάντων μελῶν κάλλιστον, ἀτεχνῶς, ὅπερ αὐτὸς λέγει, εὕρημά τι Μουσῶν. ἐν τούτῳ γὰρ δὴ μάλιστά μοι δο-

Digitized by Google

κεῖ ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι ἡμῖν, ἵνα μὴ διστάζωμεν, ὅτι οὐκ ἀνθρώπινά ἐστι τὰ καλὰ ταῦτα ποιήματα οὐδὲ ἀνθρώπων, ἀλλὰ θεῖα καὶ θεῶν, οἱ δὲ ποιηταὶ οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἑρμηνεῖς εἰσὶ τῶν θεῶν, κατεχόμενοι ἐξ ὅτου ἂν ἕκαστος κατέχηται. ταῦτα ἐνδεικνύμενος ὁ θεὸς ἐξεπίτηδες διὰ τοῦ φαυλοτάτου ποιητοῦ τὸ κάλλιστον μέλος ᾖσεν. ἢ οὐ δοκῶ σοι ἀληθῆ λέγειν, ὦ Ἴων; ΙΩΝ. Ναὶ μὰ τὸν Δία, ἔμοιγε. ἅπτῃ γάρ πως μου τοῖς λόγοις τῆς ψυχῆς, ὦ Σώκρατες, καί μοι δοκοῦσι θείᾳ μοίρᾳ ἡμῖν παρὰ τῶν θεῶν ταῦτα οἱ ἀγαθοὶ ποιηταὶ ἑρμηνεύειν. VI. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς αὖ οἱ ῥαψῳδοὶ τὰ τῶν ποιητῶν ἑρμηνεύετε; ΙΩΝ. Καὶ τοῦτο ἀληθὲς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑρμηνέων ἑρμηνεῖς γίγνεσθε; ΙΩΝ. Παντάπασί γε. ΣΩ. Ἔχε δὴ καί μοι τόδε εἰπέ, ὦ Ἴων, καὶ μὴ ἀποκρύψῃ ὅ τι ἄν σε ἔρωμαι· ὅταν εὖ εἴπῃς ἔπη, καὶ ἐκπλήξῃς μάλιστα τοὺς θεωμένους, ἢ τὸν Ὀδυσσέα ὅταν ἐπὶ τὸν οὐδὸν ἐφαλλόμενον ᾄδῃς, ἐκφανῆ γιγνόμενον τοῖς μνηστῆρσι καὶ ἐκχέοντα τοὺς ὠϊστοὺς πρὸ τῶν ποδῶν, ἢ Ἀχιλλέα ἐπὶ τὸν Ἕκτορα ὁρμῶντα, ἢ καὶ τῶν περὶ Ἀνδρομάχην ἐλεεινῶν τι ἢ περὶ Ἑκάβην ἢ περὶ Πρίαμον, τότε πότερον ἔμφρων εἶ, ἢ ἔξω σαυτοῦ γίγνῃ; καὶ παρὰ τοῖς πράγμασιν οἴεται σοῦ εἶναι ἡ ψυχή, οἷς λέγεις, ἐνθουσιάζουσα, ἢ ἐν Ἰθάκῃ οὖσιν ἢ ἐν Τροίᾳ ἢ ὅπως ἂν καὶ τὰ ἔπη ἔχῃ; ΙΩΝ. Ὡς ἐναργές μοι τοῦτο, ὦ Σώκρατες, τὸ τεκμήριον εἶπες· οὐ γάρ σε ἀποκρυψάμενος ἐρῶ. ἐγὼ γὰρ ὅταν ἐλεεινόν τι λέγω, δακρύων ἐμπίπλανταί μου οἱ

Digitized by Google

ὀφθαλμοί, ὅταν τε φοβερὸν ἢ δεινόν, ὀρθαὶ αἱ τρίχες ἵστανται ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ ἡ καρδία πηδᾷ. ΣΩ. Τί οὖν φῶμεν, ὦ Ἴων; ἔμφρονα εἶναι τότε τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, ὃς ἂν κεκοσμημένος ἐσθῆτι ποικίλῃ καὶ χρυσοῖς στεφάνοις κλαίῃ τ᾽ ἐν θυσίαις καὶ ἑορταῖς, μηδὲν ἀπολωλεκὼς τούτων, ἢ φοβῆται, πλέον ἢ ἐν δισμυρίοις ἀνθρώποις ἑστηκὼς φιλίοις, μηδενὸς ἀποδύοντος μηδὲ ἀδικοῦντος; ΙΩΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐ πάνυ, ὦ Σώκρατες, ὡς γε ἀληθὲς εἰρῆσθαι. ΣΩ. Οἶσθα οὖν ὅτι καὶ τῶν θεατῶν τοὺς πολλοὺς ταυτὰ ταῦτα ὑμεῖς ἐργάζεσθε; ΙΩΝ. Καὶ μάλα καλῶς οἶδα. καθορῶ γὰρ ἑκάστοτε αὐτοὺς ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ βήματος κλαίοντάς τε καὶ δεινὸν ἐμβλέποντας καὶ ξυνθαμβοῦντας τοῖς λεγομένοις. δεῖ γάρ με καὶ σφόδρ᾽ αὐτοῖς τὸν νοῦν προσέχειν, ὡς ἐὰν μὲν κλαίοντας αὐτοὺς καθίσω, αὐτὸς γελάσομαι, ἀργύριον λαμβάνων, ἐὰν δὲ γελῶντας, αὐτὸς κλαύσομαι, ἀργύριον ἀπολλύς. VII. ΣΩ. Οἶσθα οὖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ θεατὴς τῶν δακτυλίων ὁ ἔσχατος, ὧν ἐγὼ ἔλεγον ὑπὸ τῆς Ἡρακλεώτιδος λίθου ἀπ᾽ ἀλλήλων τὴν δύναμιν λαμβάνειν, ὁ δὲ μέσος σὺ ὁ ῥαψῳδὸς καὶ ὑποκριτής, ὁ δὲ πρῶτος αὐτὸς ὁ ποιητής; ὁ δὲ θεὸς διὰ πάντων τούτων ἕλκει τὴν ψυχήν, ὅποι ἂν βούληται τῶν ἀνθρώπων, ἀναχρεμαννὺς ἐξ ἀλλήλων τὴν δύναμιν, καὶ, ὥσπερ ἐκ τῆς λίθου ἐκείνης, ὁρμαθὸς πάμπολυς ἐξήρτηται χορευτῶν τε καὶ διδασκάλων καὶ ὑποδιδασκάλων, ἐκ πλαγίου ἐξηρτημένων, τῶν τῆς μούσης ἐκκρεμαμένον δακτυλίων; καὶ ὁ μὲν τῶν ποιητῶν

Digitized by Google

ἐξ ἄλλης Μούσης, ὁ δὲ ἐξ ἄλλης ἐξήρτηται· ὀνομάζομεν δὲ αὐτό, κατέχεται· τὸ δέ ἐστι παραπλήσιον· ἔχεται γάρ. ἐκ δὲ τούτων τῶν πρώτων δακτυλίων, τῶν ποιητῶν ἄλλοι ἐξ ἄλλου αὖ ἠρτημένοι εἰσὶ καὶ ἐνθουσιάζουσιν, οἱ μὲν ἐξ Ὀρφέως, οἱ δὲ ἐκ Μουσαίου· οἱ δὲ πολλοὶ ἐξ Ὁμήρου κατέχονταί τε καὶ ἔχονται, ὧν σύ, ὦ Ἴων, εἷς εἶ, καὶ κατέχῃ ἐξ Ὁμήρου. καὶ ἐπειδὰν μέν τις ἄλλου του ποιητοῦ ᾄδῃ, καθεύδεις τε καὶ ἀπορεῖς ὅ τι λέγῃς, ἐπειδὰν δὲ τούτου τοῦ ποιητοῦ φθέγξηταί τις μέλος, εὐθὺς ἐγρήγορας, καὶ ὀρχεῖταί σου ἡ ψυχή, καὶ εὐπορεῖς ὅ τι λέγῃς. οὐ γὰρ τέχνῃ οὐδ' ἐπιστήμῃ περὶ Ὁμήρου λέγεις, ἃ λέγεις, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ καὶ κατακωχῇ, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες ἐκείνου μόνου αἰσθάνονται τοῦ μέλους ὀξέως, ὃ ἂν ᾖ τοῦ θεοῦ ἐξ ὅτου ἂν κατέχωνται, καὶ εἰς ἐκεῖνο τὸ μέλος καὶ σχημάτων καὶ ῥημάτων εὐποροῦσι, τῶν δὲ ἄλλων οὐ φροντίζουσιν. οὕτω καὶ σύ, ὦ Ἴων, περὶ μὲν Ὁμήρου ὅταν τις μνησθῇ, εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπορεῖς. τοῦτο δ' ἔστι τὸ αἴτιον, ὃ μ' ἐρωτᾷς, διότι σὺ περὶ μὲν Ὁμήρου εὐπορεῖς, περὶ δὲ τῶν ἄλλων οὔ, ὅτι οὐ τέχνῃ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ, Ὁμήρου δεινὸς εἶ ἐπαινέτης. ΙΩΝ. Σὺ μὲν εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες· θαυμάζοιμι μέντ' ἂν εἰ οὕτως εὖ εἴποις, ὥστε με ἀναπεῖσαι, ὡς ἐγὼ κατεχόμενος καὶ μαινόμενος Ὅμηρον ἐπαινῶ, οἴμαι δέ, οὐδ' ἄν σοι δόξαιμι, εἴ μου ἀκούσαις λέγοντος περὶ Ὁμήρου. VIII. ΣΩ. Καὶ μὴν ἐθέλω γε ἀκοῦσαι, οὐ μέντοι πρότερον πρὶν ἄν μοι ἀποκρίνῃ τόδε· ὧν

Digitized by Google

Ὅμηρος λέγει, περὶ τίνος εὖ λέγεις; οὐ γὰρ δήπου περὶ ἁπάντων γε. ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, οὐδὲν ὃν περὶ ὅτου οὔ. ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ περὶ τούτων, ὧν σὺ μὲν τυγχάνεις οὐκ εἰδώς, Ὅμηρος δὲ λέγει. ΙΩΝ. Καὶ ταῦτα ποῖά ἐστιν, ἃ Ὅμηρος μὲν λέγει, ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα; ΣΩ. Οὐ καὶ περὶ τεχνῶν μέντοι λέγει πολλαχοῦ Ὅμηρος καὶ πολλά; οἷον καὶ περὶ ἡνιοχείας. ἐὰν μνησθῶ τὰ ἔπη, ἐγώ σοι φράσω ΙΩΝ. Ἀλλ' ἐγὼ ἐρῶ· ἐγώ γὰρ μέμνημαι. ΣΩ. Εἰπὲ δή μοι, ἃ λέγει Νέστωρ Ἀντιλόχῳ τῷ υἱεῖ, παραινῶν εὐλαβηθῆναι τὴν καμπὴν ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ τῇ ἐπὶ Πατρόκλῳ. ΙΩΝ.

Κλινθῆναι δὲ (φησὶ) καὶ αὐτὸς ἐϋξέστῳ ἐνὶ δίφρῳ,
Ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν· ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
Κένσαι ὁμοκλήσας, εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσίν.
Ἔν νύσσῃ δέ τοι ἵππος ἀριστερὸς ἐγχριμφθήτω,
Ὡς μή τοι πλήμνη γε δοάσσεται ἄκρον ἱκέσθαι
Κύκλου ποιητοῖο, λίθον δ' ἐλάασθαι ἐπαυρεῖν.

ΣΩ. Ἀρκεῖ. ταῦτα δή, ὦ Ἴων, τὰ ἔπη εἴτε ὀρθῶς λέγει Ὅμηρος, εἴτε μή, πότερος ἂν γνοίη ἄμεινον, ἰατρὸς ἢ ἡνίοχος; ΙΩΝ. Ἡνίοχος δήπου. ΣΩ. Πότερον, ὅτι τέχνην ταύτην ἔχει, ἢ κατ' ἄλλο τι; ΙΩΝ. Οὔκ, ἀλλ' ὅτι τέχνην. ΣΩ. Οὐκοῦν ἑκάστῃ τῶν τεχνῶν ἀποδέδοταί τι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔργον οἷά τε εἶναι γιγνώσκειν; οὐ γάρ που, ἃ κυβερνητικῇ γιγνώσκομεν, γνωσόμεθα καὶ ἰατρικῇ. ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐδέ γε ἃ ἰατρικῇ, ταῦτα καὶ τεκτονικῇ. ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῖν οὕτω καὶ κατὰ πασῶν τῶν

Digitized by Google

τεχνῶν, ἃ τῇ ἑτέρᾳ τέχνῃ γιγνώσκομεν, οὐ γνωσόμεθα τῇ ἑτέρᾳ; τόδε δέ μοι πρότερον τούτου ἀποκρίναι· τὴν μὲν ἑτέραν φῂς εἶναί τινα τέχνην, τὴν δ' ἑτέραν; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἆρα, ὥσπερ ἐγὼ τεκμαιρόμενος, ὅταν ἡ μὲν ἑτέρων πραγμάτων ᾖ ἐπιστήμη, ἡ δ' ἑτέρων, οὕτω καλῶ τὴν μὲν ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην τέχνην, οὕτω καὶ σύ; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ γάρ που τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἐπιστήμη εἴη τις, τί ἂν τὴν μέν, ἑτέραν φαῖμεν εἶναι, τὴν δ', ἑτέραν, ὁπότε γε ταὐτὰ εἴη εἰδέναι ἀπ' ἀμφοτέρων; ὥσπερ ἐγώ τε γιγνώσκω, ὅτι πέντε εἰσὶν οὗτοι οἱ δάκτυλοι, καὶ σὺ ὥσπερ ἐγὼ περὶ τούτων ταυτὰ γιγνώσκεις; καὶ εἴ σε ἐγὼ ἠρόμην, εἰ τῇ αὐτῇ τέχνῃ γιγνώσκομεν τῇ ἀριθμητικῇ τὰ αὐτὰ ἐγώ τε καὶ σὺ ἢ ἄλλῃ, φαίης ἂν δήπου, τῇ αὐτῇ. ΙΩΝ. Ναί. IX. ΣΩ. Ὅ τοίνυν ἄρτι ἔμελλον ἐρήσεσθαί σε, νυνὶ εἰπέ, εἰ κατὰ πασῶν τῶν τεχνῶν οὕτω σοι δοκεῖ, τῇ μὲν αὐτῇ τέχνῃ τὰ αὐτὰ ἀναγκαῖον εἶναι γιγνώσκειν, τῇ δ' ἑτέρᾳ, μὴ τὰ αὐτά, ἀλλ' εἴπερ ἄλλη ἔστιν, ἀναγκαῖον καὶ ἕτερα γιγνώσκειν. ΙΩΝ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅστις ἂν μὴ ἔχῃ τινα τέχνην, ταύτης τῆς τέχνης τὰ λεγόμενα ἢ πραττόμενα καλῶς γιγνώσκειν οὐχ οἷός τ' ἔσται; ΙΩΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν περὶ τῶν ἐπῶν, ὧν εἶπες, εἴτε καλῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, σὺ κάλλιον γνώσῃ ἢ ἡνίοχος; ΙΩΝ. Ἡνίοχος. ΣΩ. Ῥαψῳδὸς γάρ που εἶ, ἀλλ' οὐχ ἡνίοχος. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἡ δὲ ῥαψῳδικὴ τέχνη ἑτέρα ἐστὶ τῆς ἡνιοχικῆς; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ ἄρα

Digitized by Google

ἑτέρα, περὶ ἑτέρων καὶ ἐπιστήμη πραγμάτων ἐστί. ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Τί δὲ δή, ὅταν Ὅμηρος λέγῃ, ὡς τετρωμένῳ τῷ Μαχάονι Ἑκαμήδη ἡ Νέστορος παλλακὴ κυκεῶνα πίνειν δίδωσι; καὶ λέγει πως οὕτως· Οἴνῳ Πραμνείῳ (φησὶν) ἐπὶ δ' αἴγειον κνῆ τυρὸν Κνήστι χαλκείῃ, παρὰ δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον· ταῦτα εἴτε ὀρθῶς λέγει Ὅμηρος εἴτε μή, πότερον ἰατρικῆς ἐστὶ διαγνῶναι καλῶς, ἢ ῥαψῳδικῆς; ΙΩΝ. Ἰατρικῆς. ΣΩ. Τί δέ; ὅταν λέγῃ Ὅμηρος.

Ἡ δὲ μολυβδαίνῃ ἰκέλη ἐς βυσσὸν ἔκανεν,
Ἥ τε κατ' ἀγραύλοιο βοὸς κέρας ἐμμεμαυῖα
Ἔρχεται, ὠμηστῆσι μετ' ἰχθύσι πῆμα φέρουσα·

ταῦτα πότερον φῶμεν ἁλιευτικῆς εἶναι τέχνης μᾶλλον κρῖναι ἢ ῥαψῳδικῆς, ἅττα λέγει, εἴτε καλῶς εἴτε μή; ΙΩΝ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἁλιευτικῆς. X. ΣΩ. Σκέψαι δή, σοῦ ἐρομένου, εἰ ἔροιό με, ἐπειδὴ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, τούτων τῶν τεχνῶν ἐν Ὁμήρῳ εὑρίσκεις, ἃ προσήκει ἑκάστῃ διακρίνειν, ἴθι, μοι ἔξευρε καὶ τὰ τοῦ μάντεώς τε καὶ μαντικῆς, ποῖά ἐστιν ἃ προσήκει αὐτῷ οἵῳ τ' εἶναι διαγιγνώσκειν, εἴτε εὖ εἴτε κακῶς πεποίηται· σκέψαι, ὡς ῥᾳδίως τε καὶ ἀληθῆ ἐγώ σοι ἀποκρινοῦμαι. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἐν Ὀδυσσείᾳ λέγει· οἷον καὶ ἃ ὁ τῶν Μελαμποδιδῶν λέγει μάντις πρὸς τοὺς μνηστῆρας Θεοκλύμενος,

Δαιμόνιοι, τί κακὸν τόδε πάσχετε; νυκτὶ μὲν ὑμέων
Εἰλύαται κεφαλαί τε πρόσωπά τε νέρθέ τε γυῖα·
Οἰμωγὴ δὲ δέδηε, δεδάκρυνται δὲ παρειαί·
Εἰδώλων δὲ πλέον πρόθυρον, πλείη δὲ καὶ αὐλὴ

Digitized by Google

Ἰαμένων ἔρεβόσδε ὑπὸ ζόφον· ἠέλιος δὲ
Οὐρανοῦ ἐξαπόλωλε, κακὴ δ' ἐπιδέδρομεν ἀχλύς.

Πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐν Ἰλιάδι· οἷον καὶ ἐπὶ τειχομαχίᾳ· λέγει γὰρ καὶ ἐνταῦθα·

Ὄρνις γάρ σφιν ἐπῆλθε περησέμεναι μεμαῶσιν,
Αἰετὸς ὑψιπέτης, ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἐέργων,
Φοινήεντα δράκοντα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον,
Ζωόν, ἔτ' ἀσπαίροντα, καὶ οὔπω λήθετο χάρμης·
Κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα κατὰ στῆθος παρὰ δειρήν,
Ἰδνωθεὶς ὀπίσω. ὁ δ' ἀπὸ ἕθεν ἧκε χαμᾶζε,
Ἀλγήσας ὀδύνῃσι· μέσῳ δ' ἐγκάβαλ' ὁμίλῳ·
Αὐτὸς δὲ κλάγξας ἔπετο πνοιῇς ἀνέμοιο.

Ταῦτα φήσω καὶ τὰ τοιαῦτα τῷ μάντει προσήκειν καὶ σκοπεῖν καὶ κρίνειν; ΙΩΝ. Ἀληθῆ γε σὺ λέγων, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Καὶ σύ γε, ὦ Ἴων, ἀληθῆ ταῦτα λέγεις. ἴθι δή, καὶ σὺ ἐμοί, ὥσπερ ἐγὼ σοὶ ἐξέλεξα καὶ ἐξ Ὀδυσσείας καὶ ἐξ Ἰλιάδος, ὁποῖα τοῦ μάντεώς ἐστι, καὶ ὁποῖα τοῦ ἰατροῦ, καὶ ὁποῖα τοῦ ἁλιέως, οὕτω καὶ σὺ ἐμοὶ ἔκλεξον, ἐπειδὴ καὶ ἐμπειρότερος εἶ ἐμοῦ τῶν Ὁμήρου, ὁποῖα τοῦ ῥαψῳδοῦ ἐστιν, ὦ Ἴων, καὶ τῆς τέχνης τῆς ῥαψῳδικῆς, ἃ τῷ ῥαψῳδῷ προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι καὶ διακρίνειν παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. ΙΩΝ. Ἐγὼ μέν φημι, ὦ Σώκρατες, ἅπαντα. ΣΩ. Οὐ σύ γε ἔφης, ὦ Ἴων, ἅπαντα· ἢ οὕτως ἐπιλήσμων εἶ; καίτοι οὐκ ἂν πρέποι γε ἐπιλήσμονα εἶναι ῥαψῳδὸν ἄνδρα. ΙΩΝ. Τί δὲ δὴ ἐπιλανθάνομαι; ΣΩ. Οὐ μέμνησαι, ὅτι ἔφησθα τὴν ῥαψῳδικὴν τέχνην ἑτέραν εἶναι τῆς ἡνιοχικῆς; ΙΩΝ. Μέμνημαι.

Digitized by Google

ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἑτέραν οὖσαν ἑτέρα γνώσεσθαι ὡμολόγεις; ΙΩΝ. Ναί. XI. ΣΩ. Οὐκ ἄρα πάντα γε γνώσεται ἡ ῥαψῳδική, κατὰ τὸν σὸν λόγον, οὐδὲ ὁ ῥαψῳδός. ΙΩΝ. Πλήν γε ἴσως τὰ τοιαῦτα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τὰ τοιαῦτα δὲ λέγεις πλὴν τὰ τῶν ἄλλων τεχνῶν σχεδόν τι· ἀλλὰ ποῖα δὴ γνώσεται, ἐπειδὴ οὐχ ἅπαντα; ΙΩΝ. Ἃ πρέπει, οἶμαι ἔγωγε, ἀνδρὶ εἰπεῖν, καὶ ὁποῖα γυναικί, καὶ ὁποῖα δούλῳ καὶ ὁποῖα ἐλευθέρῳ, καὶ ὁποῖα ἀρχομένῳ καὶ ὁποῖα ἄρχοντι. ΣΩ. Ἆρα ὁποῖα ἄρχοντι, λέγεις, ἐν θαλάττῃ χειμαζομένου πλοίου, πρέπει εἰπεῖν, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται κάλλιον ἢ ὁ κυβερνήτης; ΙΩΝ. Οὔκ, ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης τοῦτό γε. ΣΩ. Ἀλλ' ὁποῖα ἄρχοντι κάμνοντος πρέπει εἰπεῖν, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται κάλλιον ἢ ὁ ἰατρός; ΙΩΝ. Οὐδὲ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ' οἷα δούλῳ πρέπει, λέγεις; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Οἷον βουκόλῳ λέγεις δούλῳ ἃ πρέπει εἰπεῖν, ἀγριαινουσῶν βοῶν παραμυθουμένῳ, ὁ ῥαψῳδὸς γνώσεται, ἀλλ' οὐχ ὁ βουκόλος; ΙΩΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' οἷα γυναικὶ πρέποντα ἐστὶν εἰπεῖν ταλασιουργῷ περὶ ἐρίων ἐργασίας; ΙΩΝ. Οὔ. ΣΩ. Ἀλλ' οἷα ἀνδρὶ πρέπει εἰπεῖν, γνώσεται, στρατηγῷ, στρατιώταις παραινοῦντι; ΙΩΝ. Ναί, τὰ τοιαῦτα γνώσεται ὁ ῥαψῳδός. ΣΩ. Τί δέ; ἡ ῥαψῳδικὴ τέχνη στρατηγική ἐστι; ΙΩΝ. Γνοίην γοῦν ἂν ἐγώ, οἷα στρατηγὸν πρέπει εἰπεῖν. ΣΩ. Ἴσως γὰρ εἶ καὶ στρατηγικός, Ἴων· καὶ γὰρ εἰ ἐτύγχανες ἱππικὸς ὢν ἅμα καὶ κιθαριστικός, ἔγνως ἂν ἵππους εὖ καὶ κακῶς ἱππαζομένους· ἀλλ'

Digitized by Google

σὲ σε ἐγὼ ἠρόμην, ποτέρᾳ δὴ τέχνῃ, ὦ Ἴων, γιγνώσκεις τοὺς εὖ ἱππαζομένους ἵππους; ἦ ἱππεὺς εἶ ἢ ἦ κιθαριστής; τί ἄν μοι ἀπεκρίνου; ΙΩΝ. Ἥι ἱππεύς, ἔγωγ' ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τοὺς εὖ κιθαρίζοντας διεγίγνωσκες, ὡμολόγεις ἄν, ἦ κιθαριστὴς εἶ, ταύτῃ διαγιγνώσκειν, ἀλλ' οὐχ ἦ ἱππεύς; ΙΩΝ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ στρατιωτικὰ γιγνώσκεις, πότερον, ἦ στρατηγικός εἶ, γιγνώσκεις, ἢ ἦ ῥαψῳδὸς ἀγαθός; ΙΩΝ. Οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ διαφέρειν. ΣΩ. Πῶς οὐδὲν λέγεις διαφέρειν; μίαν λέγεις τέχνην εἶναι τὴν ῥαψῳδικὴν καὶ τὴν στρατηγικήν, ἢ δύο; ΙΩΝ. Μία ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Ὅστις ἄρα ἀγαθὸς ῥαψῳδός ἐστιν, οὗτος καὶ ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὤν. ΙΩΝ. Μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὅστις ἀγαθὸς στρατηγὸς τυγχάνει ὤν, ἀγαθὸς καὶ ῥαψῳδός ἐστιν; ΙΩΝ. Οὐκ αὖ μοι δοκεῖ τοῦτο. ΣΩ. Ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν δοκεῖ σοι, ὅστις γε ἀγαθὸς ῥαψῳδός, καὶ στρατηγὸς ἀγαθὸς εἶναι; ΙΩΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν σὺ τῶν Ἑλλήνων ἄριστος ῥαψῳδὸς εἶ, ΙΩΝ. Πολύ γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἦ καὶ στρατηγός, ὦ Ἴων, τῶν Ἑλλήνων ἄριστος εἶ; ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, καὶ ταῦτά γε ἐκ τῶν Ὁμήρου μαθών. XII. ΣΩ. Τί δή ποτ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἴων, ἀμφότερα ἄριστος ὢν τῶν Ἑλλήνων καὶ στρατηγὸς καὶ ῥαψῳδός, ῥαψῳδεῖς μὲν περιὼν τοῖς Ἕλλησι, στρατηγεῖς δ' οὔ; ἢ ῥαψῳδοῦ μὲν δοκεῖ σοι χρυσῷ στεφάνῳ ἐστεφανωμένου πολλὴ χρεία εἶναι τοῖς Ἕλλησι, στρατηγοῦ δὲ οὐδεμία; ΙΩΝ. Ἡ μὲν γὰρ

Digitized by Google

ἡμέτερα, ὦ Σώκρατες, πόλις ἄρχεται ὑπὸ ὑμῶν καὶ στρατηγεῖται, καὶ οὐδὲν δεῖται στρατηγοῦ, ἡ δὲ ὑμετέρα καὶ ἡ Λακεδαιμονίων οὐκ ἄν με ἔλοιτο στρατηγόν· αὐτοὶ γὰρ οἴεσθε ἱκανοὶ εἶναι. ΣΩ. Ὦ βέλτιστε Ἴων, Ἀπολλόδωρον οὐ γιγνώσκεις τὸν Κυζικηνόν; ΙΩΝ. Ποῖον τοῦτον; ΣΩ. Ὃν Ἀθηναῖοι πολλάκις ἑαυτῶν στρατηγὸν ᾑρηνται, ξένον ὄντα, καὶ Φανοσθένη τὸν Ἀνδριον, καὶ Ἡρακλείδην τὸν Κλαζομένιον, οὓς ἥδε ἡ πόλις ξένους ὄντας, ἐνδειξαμένους ὅτι ἄξιοι λόγου εἰσίν, καὶ εἰς στρατηγίας καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἄγει· Ἴωνα δ' ἄρα τὸν Ἐφέσιον οὐχ αἱρήσεται στρατηγὸν καὶ τιμήσει, ἐὰν δοκῇ ἄξιος λόγου εἶναι; τί δέ; οὐκ Ἀθηναῖοι μὲν ἐστὲ οἱ Ἐφέσιοι τὸ ἀρχαῖον, καὶ ἡ Ἔφεσος οὐδεμιᾶς ἐλάττων πόλεως; Ἀλλὰ σὺ γάρ, ὦ Ἴων, εἰ μὲν ἀληθῆ λέγεις, ὡς τέχνῃ καὶ ἐπιστήμῃ οἷός τε εἶ Ὁμηρον ἐπαινεῖν, ἀδικεῖς, ὅστις ἐμοὶ ὑποσχόμενος, ὡς πολλὰ καὶ καλὰ περὶ Ὁμήρου ἐπίστασαι, καὶ φάσκων ἐπιδείξειν, ἐξαπατᾷς με, καὶ πολλοῦ δεῖ σ' ἐπιδεῖξαι, ὅς γε οὐδέ, ἅττα ἔστι ταῦτα περὶ ὧν δεινός εἶ, ἐθέλεις εἰπεῖν, πάλαι ἐμοῦ λιπαροῦντος, ἀλλ' ἀτεχνῶς, ὥσπερ ὁ Πρωτεύς, παντοδαπὸς γίγνῃ, στρεφόμενος ἄνω καὶ κάτω, ἕως τελευτῶν διαφυγών με στρατηγὸς ἀνεφάνης, ἵνα μὴ ἐπιδείξῃς, ὡς δεινὸς εἶ τὴν περὶ Ὁμήρου σοφίαν. εἰ μὲν οὖν τεχνικὸς ὤν, ὅπερ νῦν δὴ ἔλεγον, περὶ Ὁμήρου ὑποσχόμενος ἐπιδείξειν ἐξαπατᾷς με, ἄδικος εἶ· εἰ δὲ μὴ τεχνικὸς εἶ, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ κατεχόμενος ἐξ Ὁμήρου, μηδὲν εἰδὼς, πολλὰ καὶ καλὰ λέγεις περὶ τοῦ

Digitized by Google

ἐσομένοις, μῶν οὐχ οὕτω πως λέγομεν, ὦ Φίληβε, ἑκάτεροι; ΦΙ. Πάντων μὲν οὖν μάλιστα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Δέχῃ δὴ τοῦτον τὸν νῦν διδόμενον, ὦ Πρώταρχε, λόγον; ΠΡΩ. Ἀνάγκη δέχεσθαι· Φίληβος γὰρ ἡμῖν ὁ καλὸς ἀπείρηκε. ΣΩ. Δεῖ δὴ περὶ αὐτῶν τρόπῳ παντὶ ταλη θές πη περανθῆναι. ΠΡΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. II. ΣΩ. Ἴθι δή, πρὸς τούτοις διομολογησώμεθα καὶ τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς νῦν αὐτῶν ἑκάτερος ἕξιν ψυχῆς καὶ διάθεσιν ἀποφαίνειν τινὰ ἐπιχειρήσει, τὴν δυναμένην ἀνθρώποις πᾶσι τὸν βίον εὐδαίμονα παρέχειν. ἆρ' οὐχ οὕτω; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὑμεῖς μὲν τὴν τοῦ χαίρειν, ἡμεῖς δ' αὖ τὴν τοῦ φρονεῖν; ΠΡΩ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ', ἂν ἄλλη τις κρείττων τούτων φανῇ; μῶν οὐκ, ἂν μὲν ἡδονῇ μᾶλλον φαίνηται ξυγγενής, ἡττώμεθα μὲν ἀμφότεροι τοῦ ταῦτα ἔχοντος βεβαίως βίου, κρατεῖ δὲ ὁ τῆς ἡδονῆς τὸν τῆς φρονήσεως; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ἂν δέ γε φρονήσει, νικᾷ μὲν φρόνησις τὴν ἡδονήν, ἡ δὲ ἡττᾶται; ταῦθ' οὕτως ὁμολογούμενα φατέ, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Ἐμοιγ' οὖν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δὲ Φιλήβῳ; τί φῄς; ΦΙ. Ἐμοὶ μὲν πάντως νικᾷν ἡδονὴ δοκεῖ καὶ δόξει, σὺ δ', ὦ Πρώταρχε, αὐτὸς γνώσῃ. ΠΡΩ. Παραδούς, ὦ Φίληβε, ἡμῖν τὸν λόγον, οὐκ ἂν ἔτι κύριος εἴης τῆς πρὸς Σωκράτη ὁμολογίας, ἢ καὶ τοὐναντίον. ΦΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλὰ γὰρ ἀφοσιοῦμαι, καὶ μαρτύρομαι νῦν αὐτὴν τὴν θεόν. ΠΡΩ. Καὶ ἡμεῖς σοι τούτων αὐτῶν ξυμμάρτυρες ἂν εἶμεν, ὡς ταῦτα ἔλεγες ἃ λέγεις. ἀλλὰ δὴ τὰ μετα

Digitized by Google

ταῦτα ἐξῆς, ὦ Σώκρατες, ὅμως καὶ μετὰ Φιλήβου ἐκόντος, ἢ ὅπως ἂν ἐθέλῃ, πειρώμεθα περαίνειν. III. ΣΩ. Πειρατέον ἀπ' αὐτῆς δὴ τῆς θεοῦ, ἣν ὅδε Ἀφροδίτην μὲν λέγεσθαί φησι, τὸ δ' ἀληθέστατον αὐτῆς ὄνομα, Ἡδονὴν εἶναι. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Τὸ δ' ἐμὸν δέος, ὦ Πρώταρχε, ἀεὶ πρός τι τῶν θεῶν ὀνόματα οὐκ ἔστι κατ' ἄνθρωπον, ἀλλὰ πέρα τοῦ μεγίστου φόβου· καὶ νῦν τὴν μὲν Ἀφροδίτην, ὅπῃ ἐκείνῃ φίλον, ταύτῃ προσαγορεύω· τὴν δὲ ἡδονὴν οἶδα ὡς ἔστι ποικίλον, καὶ, ὅπερ εἶπον, ἀπ' ἐκείνης ἡμᾶς ἀρχομένους ἐνθυμεῖσθαι δεῖ καὶ σκοπεῖν, ἥντινα φύσιν ἔχει. ἔστι γὰρ ἀκούειν μὲν οὕτως ἁπλῶς ἕν τι, μορφὰς δὲ δήπου παντοίας εἴληφε, καί τινα τρόπον ἀνομοίους ἀλλήλαις. ἴδε γάρ· ἥδεσθαι μὲν φαμὲν τὸν ἀκολασταίνοντα ἄνθρωπον, ἥδεσθαι δὲ καὶ τὸν σωφρονοῦντα αὐτῷ τῷ σωφρονεῖν, ἥδεσθαι δ' αὖ καὶ τὸν ἀνοηταίνοντα, καὶ ἀνοήτων δοξῶν καὶ ἐλπίδων μεστόν, ἥδεσθαι δ' αὖ καὶ τὸν φρονοῦντα αὐτῷ τῷ φρονεῖν· καὶ τούτων τῶν ἡδονῶν ἑκατέρας πῶς ἄν τις, ὁμοίας ἀλλήλαις εἶναι λέγων, οὐκ ἀνόητος φαίνοιτ' ἂν ἐνδίκως; ΠΡΩ. Εἰσὶ μὲν γὰρ ἀπ' ἐναντίων, ὦ Σώκρατες, αὗται πραγμάτων, οὐ μὴν αὗταί γε ἀλλήλαις ἐναντίαι. πῶς γὰρ ἡδονή γε ἡδονῇ μὴ οὐχ ὁμοιότατον ἂν εἴη, τοῦτο αὐτὸ ἑαυτῷ, πάντων χρημάτων, ΣΩ. Καὶ γὰρ χρῶμα, ὦ δαιμόνιε, χρώματι κατά γε αὐτὸ τοῦτο οὐδὲν διοίσει τὸ χρῶμα εἶναι τὸ πᾶν· τό γε μὴν μέλαν τῷ λευκῷ πάντες γιγνώσκο-

Digitized by Google

μεν ὡς πρὸς τῷ διάφορον εἶναι καὶ ἐναντιώτατον ὂν τυγχάνει. καὶ δὴ καὶ σχῆμα σχήματι κατὰ ταυτὸν γένει μέν ἐστι πᾶν ἕν, τὰ δὲ μέρη τοῖς μέρεσιν αὐτοῦ, τὰ μὲν ἐναντιώτατα ἀλλήλοις, τὰ δὲ διαφορότητα ἔχοντα μυρίαν που τυγχάνει· καὶ πολλ' ἕτερα οὕτως ἔχοντ' εὑρήσομεν. ὥστε τούτῳ γε τῷ λόγῳ μὴ πίστευε, τῷ πάντα τὰ ἐναντιώτατα ἓν ποιοῦντι. φοβοῦμαι δέ, μή τινας ἡδονὰς ἡδοναῖς εὑρήσομεν ἐναντίας. ΠΡΩ. Ἴσως· ἀλλὰ τί τοῦθ' ἡμῖν βλάψει τὸν λόγον; ΣΩ. Ὅτι πρσαγορεύεις αὐτὰ ἀνόμοια ὄντα ἑτέρῳ, φήσομεν, ὀνόματι· λέγεις γὰρ ἀγαθὰ πάντα εἶναι τὰ ἡδέα. τὸ μὲν οὖν μὴ οὐχ ἡδέα εἶναι τὰ ἡδέα, λόγος οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ· κακὰ δὲ ὄντα αὐτῶν τὰ πολλά, καὶ ἀγαθὰ δέ, ὡς ἡμεῖς φαμέν, ὅμως πάντα σὺ προσαγορεύεις ἀγαθά, αὐτὰ ὁμολογῶν ἀνόμοια εἶναι τῷ λόγῳ, εἴ τίς σε προσαναγκάζοι. τί οὖν δὴ ταυτὸν ἐν ταῖς κακαῖς ὁμοίως καὶ ἐν ἀγαθαῖς ἐνόν, πάσας ἡδονὰς ἀγαθὸν εἶναι προσαγορεύεις; ΠΡΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Σώκρατες; οἶει γάρ τινα ξυγχωρήσεσθαι, θέμενον ἡδονὴν εἶναι τἀγαθόν; εἶτα ἀνέξεσθαί σου λέγοντος, τὰς μὲν εἶναί τινας ἡδονὰς ἀγαθάς, τὰς δέ τινας ἑτέρας αὐτῶν κακάς; ΣΩ. Ἀλλ' οὖν ἀνομοίους γε φήσεις αὐτὰς ἀλλήλαις εἶναι καί τινας ἐναντίας. ΠΡΩ. Οὔ τι, καθόσον γε ἡδοναί. ΣΩ. Πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν φερόμεθα λόγον, ὦ Πρώταρχε. οὐδ' ἄρα ἡδονὴν ἡδονῆς διάφορον, ἀλλὰ πάσας ὁμοίας εἶναι φήσομεν, καὶ τὰ παραδείγματα ἡμᾶς δὴ τὰ νῦν λεχθέντα

Digitized by Google

οὐδὲν τιτρώσκει. πειρασόμεθα δὲ καὶ ἐροῦμεν, ἅπερ οἱ πάντων φαυλότατοί τε καὶ περὶ λόγους ἅμα νέοι. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὅτι σὲ μιμούμενος ἐγὼ καὶ ἀμυνόμενος, ἐὰν τολμῶ λέγειν ὡς τὸ ἀνομοιότατόν ἐστι τῷ ἀνομοιοτάτῳ πάντων ὁμοιότατον, ἔξω τὰ αὐτά σοι λέγειν, καὶ φανούμεθά γε νεώτεροι τοῦ δέοντος, καὶ ὁ λόγος ἐκπεσὼν ἡμῶν οἰχήσεται. πάλιν οὖν αὐτὸν ἀνακρουώμεθα, καὶ τάχ' ἀνιόντες εἰς τὰς ὁμοίας ἴσως ἄν πως ἀλλήλοις ξυγχωρήσαιμεν. ΠΡΩ. Λέγε, πῶς; IV. ΣΩ. Ἐμὲ θὲς ὑπὸ σοῦ πάλιν ἐρωτώμενον, ὦ Πρώταρχε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δή; ΣΩ. Φρόνησίς τε καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς καὶ πάνθ', ὁπόσα δὴ κατ' ἀρχὰς ἐγὼ θέμενος εἶπον ἀγαθά, διερωτώμενος ὅ τί ποτέ ἐστιν τἀγαθόν, ἆρ' οὐ ταυτὸν πείσονται τοῦτο, ὅπερ ὁ σὸς λόγος; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλαί τε αἱ ξυνάπασαι ἐπιστῆμαι δόξουσιν εἶναι καὶ ἀνόμοιοί τινες αὐτῶν ἀλλήλαις· εἰ δὲ καὶ ἐναντίαι πῃ γίγνονταί τινες, ἆρα ἄξιος ἂν εἴην τοῦ διαλέγεσθαι νῦν, εἰ φοβηθεὶς τοῦτο αὐτό, μηδεμίαν ἂν ἀνόμοιον φύσιν ἐπιστήμῃ γίγνεσθαι, κἄπειθ' ἡμῶν οὗτος ὁ λόγος, ὥσπερ μῦθος, ἀπολόμενος οἴχοιτο, αὐτοὶ δὲ σωζοίμεθα ἐπί τινος ἀλογίας; ἀλλ' οὐ μὴν τοῦτο δεῖ γενέσθαι, πλὴν τοῦ σωθῆναι. τό γε μήν μοι ἴσον τοῦ σοῦ τε καὶ ἐμοῦ λόγου ἀρέσκει· πολλαὶ μὲν ἡδοναὶ καὶ ἀνόμοιοι γιγνέσθων, πολλαὶ δὲ ἐπιστῆμαι καὶ διάφοροι. τὴν τοίνυν διαφορότητα, ὦ Πρώταρχε, τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ τ' ἐμοῦ καὶ τοῦ σοῦ

Digitized by Google

μὴ ἀποκρυπτόμενοι, κατατιθέντες δὲ εἰς τὸ μέσον, τολμῶμεν, ἄν πη ἐλεγχόμενοι μηνύσωσι, πότερον ἡδονὴν τἀγαθὸν δεῖ λέγειν ἢ φρόνησιν ἤ τι τρίτον ἄλλο εἶναι· νῦν γὰρ οὐ δήπου πρός γε αὐτὸ τοῦτο φιλονεικοῦμεν, ὅπως, ἃ γὼ τίθεμαι, ταῦτ' ἔσται τὰ νικῶντα, ἢ ταῦθ' ἃ σύ· τῷ δ' ἀληθεστάτῳ δεῖ που ξυμμαχεῖν ἡμᾶς ἄμφω. ΠΡΩ. Δεῖ γὰρ οὖν. V. ΣΩ. Τοῦτον τοίνυν τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον δι' ὁμολογίας βεβαιωσώμεθα. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δή; ΣΩ. Τὸν πᾶσι παρέχοντα ἀνθρώποις πράγματα ἐκοῦσί τε καὶ ἄκουσιν ἐνίοις καὶ ἐνίοτε. ΠΡΩ. Λέγε σαφέστερον. ΣΩ. Τὸν νῦν δὴ παραπεσόντα λέγω, φύσει πως πεφυκότα θαυμαστόν. ἓν γὰρ δὴ τὰ πολλὰ εἶναι καὶ τὸ ἓν πολλά, θαυμαστὸν λεχθὲν καὶ ῥᾴδιον ἂν ἀμφισβητῆσαι τῷ τούτων ὁποτερονοῦν τιθεμένῳ. ΠΡΩ. Ἆρ' οὖν λέγεις, ὅταν τις ἐμὲ φῇ Πρώταρχον, ἕνα γεγονότα φύσει, πολλοὺς εἶναι, πάλιν τοὺς ἐμὲ καὶ ἐναντίους ἀλλήλοις, μέγαν καὶ σμικρόν, τιθέμενος, καὶ βαρὺν καὶ κοῦφον τὸν αὐτόν, καὶ ἄλλα μυρία; ΣΩ. Σὺ μέν, ὦ Πρώταρχε, εἴρηκας τὰ δεδημευμένα τῶν θαυμαστῶν περὶ τὸ ἓν καὶ πολλά, ξυγκεχωρημένα δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑπὸ πάντων ἤδη, μὴ δεῖν τῶν τοιούτων ἅπτεσθαι, παιδαριώδη καὶ ῥᾴδια, καὶ σφόδρα τοῖς λόγοις ἐμπόδια ὑπολαμβανόντων γίγνεσθαι. ἐπεὶ μηδὲ τὰ τοιάδε, ὅταν τις ἑκάστου τὰ μέλη τε καὶ μέρη διελὼν τῷ λόγῳ, πάντα ταῦτα τὸ ἓν ἐκεῖνο εἶναι διομολογησάμενον ἐλέγχῃ καταγελῶν, ὅτι τὸ-

Digitized by Google

ρατα διηνάγκασται φάναι, τό τε ἓν ὡς πολλά ἐστι καὶ ἄπειρα, καὶ τὰ πολλὰ ὡς ἓν μόνον. ΠΡΩ. Σὺ δὲ δὴ ποῖα ἕτερα, ὦ Σώκρατες, λέγεις, ἃ μήπω ξυγκεχωρημένα δεδήμευται περὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον λόγον; ΣΩ. Ὁπόταν, ὦ παῖ, τὸ ἓν μὴ τῶν γιγνομένων τε καὶ ἀπολλυμένων τις τιθῆται, καθάπερ ἀρτίως ἡμεῖς εἴπομεν· ἐνταυθοῖ μὲν γὰρ καὶ τὸ τοιοῦτον ἕν, ὅπερ εἴπομεν νῦν δή, ξυγκεχώρηται, τὸ μὴ δεῖν ἐλέγχειν. ὅταν δέ τις ἕνα ἄνθρωπον ἐπιχειρῇ τίθεσθαι καὶ βοῦν ἕνα, καὶ τὸ καλὸν ἓν καὶ ἀγαθὸν ἕν, περὶ τούτων τῶν ἑνάδων καὶ τῶν τοιούτων ἡ πολλὴ σπουδή, μετὰ διαιρέσεως ἀμφισβήτησις γίγνεται. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πρῶτον μέν, εἴ τινας δεῖ τοιαύτας εἶναι μονάδας ὑπολαμβάνειν, ἀληθῶς οὔσας, εἶτα πῶς αὖ ταύτας, μίαν ἑκάστην, οὖσαν ἀεὶ τὴν αὐτὴν καὶ μήτε γένεσιν μήτε ὄλεθρον προσδεχομένην, ὅμως εἶναι βεβαιότητα μίαν ταύτην, μετὰ δὲ τοῦτ', ἐν τοῖς γιγνομένοις αὖ καὶ ἀπείροις εἴτε διεσπασμένην καὶ πολλὰ γεγονυῖαν θετέον, εἶθ' ὅλην αὐτὴν αὑτῆς χωρίς· ὃ δὴ πάντων ἀδυνατώτατον φαίνοιτ' ἄν, ταυτὸν καὶ ἓν ἅμα ἐν ἑνί τε καὶ πολλοῖς γίγνεσθαι. ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τὰ τοιαῦτα ἓν καὶ πολλά, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνα, ὦ Πρώταρχε, ἁπάσης ἀπορίας αἴτια, μὴ καλῶς ὁμολογηθέντα, καὶ εὐπορίας ἂν αὖ, καλῶς. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρή που τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ νῦν πρῶτον διαπονήσασθαι; ΣΩ. Ὡς γοῦν ἐγὼ φαίην ἄν. ΠΡΩ. Καὶ πάντας τοίνυν ἡμᾶς ὑπόλαβε ξυγχωρεῖν σοι

Digitized by Google

τούσδε τὰ τοιαῦτα, Φίληβον δ' ἴσως κράτιστον ἐν τῷ νῦν ἐπερωτῶντα μὴ κινεῖν εὖ κείμενον. VI. ΣΩ. Εἶεν. πόθεν οὖν ἂν τις ταύτης ἄρξηται πολλῆς οὔσης καὶ παντοίας περὶ τὰ ἀμφισβητούμενα μάχης; ἆρ' ἐνθένδε; ΠΡΩ. Πόθεν; ΣΩ. Φαμέν που ταυτὸν ἓν καὶ πολλὰ ὑπὸ λόγων γιγνόμενα περιτρέχειν πάντη καθ' ἕκαστον τῶν λεγομένων ἀεὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν, καὶ τοῦτο οὔτε μὴ παύσηταί ποτε, οὔτε ἤρξατο νῦν, ἀλλ' ἔστι τὸ τοιοῦτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῶν λόγων αὐτῶν ἀθάνατόν τι καὶ ἀγήρων πάθος ἐν ἡμῖν. δ δὲ πρῶτον αὐτοῦ γευσάμενος ἑκάστοτε τῶν νέων, ἡσθεὶς ὡς τινα σοφίας εὑρηκὼς θησαυρόν, ὑφ' ἡδονῆς ἐνθουσιᾷ τε καὶ πάντα κινεῖ λόγον ἄσμενος, τοτὲ μὲν ἐπὶ θάτερα κυκλῶν καὶ ξυμφύρων εἰς ἕν, τοτὲ δὲ πάλιν ἀνελίττων καὶ διαμερίζων, εἰς ἀπορίαν αὑτὸν μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα καταβάλλων, δεύτερον δ' ἀεὶ τὸν ἐχόμενον, ἄν τε νεώτερος ἄν τε πρεσβύτερος ἄν τε ἡλίξ ὢν τυγχάνῃ, φειδόμενος οὔτε πατρὸς οὔτε μητρὸς οὔτε ἄλλου τῶν ἀκουόντων οὐδενός, ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζώων, οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ βαρβάρων γε οὐδενὸς ἂν φείσαιτο, εἴπερ ἑρμηνέα μόνον ποθὲν ἔχοι. ΠΡΩ. Ἆρ', ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁρᾷς ἡμῶν τὸ πλῆθος, ὅτι νέοι πάντες ἐσμέν, καὶ οὐ φοβῇ μή σοι μετὰ Φιλήβου ξυνεπιθώμεθα, ἐὰν ἡμᾶς λοιδορῇς; ὅμως δὲ — μανθάνομεν γὰρ ὃ λέγεις — εἴ τις τρόπος ἐστὶ καὶ μηχανή, τὴν μὲν τοιαύτην ταραχὴν ἡμῖν ἔξω τοῦ λόγου εὐμενῶς πως ἀπελ-

Digitized by Google

θεῖν, ὁδὸν δέ τινα καλλίω ταύτης ἐπὶ τὸν λόγον ἀνευρεῖν, σύ τε προθυμοῦ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ξυνακολουθήσομεν εἰς δύναμιν· οὐ γὰρ σμικρὸς ὁ παρὼν λόγος, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν, ὦ παῖδες, ὡς φησιν ὑμᾶς προσαγορεύων Φίληβος, οὐ μὴν ἔστι καλλίων ὁδὸς οὐδ' ἂν γίγνοιτο, ἧς ἐγὼ ἐραστὴς μέν εἰμι ἀεί, πολλάκις δέ με ἤδη διαφυγοῦσα ἔρημον καὶ ἄπορον κατέστησε. ΠΡΩ. Τίς αὕτη; λεγέσθω μόνον. ΣΩ. Ἵν' δηλῶσαι μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν, χρῆσθαι δὲ παγχάλεπον· πάντα γάρ, ὅσα τέχνης ἐχόμενα ἂν εὑρεθῇ πώποτε, διὰ ταύτης φανερὰ γέγονε. σκόπει δὲ ἣν λέγω. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θεῶν μὲν εἰς ἀνθρώπους δόσις, ὡς γε καταφαίνεται, ἐμοὶ ποθὲν ἐκ θεῶν ἐρρίφη διά τινος Προμηθέως ἅμα φανοτάτῳ τινὶ πυρί· καὶ οἱ μὲν παλαιοί, κρείττονες ἡμῶν καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες, ταύτην τὴν φήμην παρέδοσαν, ὡς ἐξ ἑνὸς μὲν καὶ πολλῶν, ὄντων τῶν ἀεὶ λεγομένων εἶναι, πέρας δὲ καὶ ἀπειρίαν ἐν ἑαυτοῖς ξύμφυτον ἐχόντων· δεῖν οὖν ἡμᾶς, τούτων οὕτω διακεκοσμημένων, ἀεὶ μίαν ἰδέαν περὶ παντὸς ἑκάστοτε θεμένους ζητεῖν· εὑρήσειν γὰρ ἐνοῦσαν· ἐὰν οὖν καταλάβωμεν, μετὰ μίαν δύο, εἴ πως εἰσί, σκοπεῖν, εἰ δὲ μή, τρεῖς ἢ τινα ἄλλον ἀριθμόν, καὶ τῶν ἓν ἐκείνων ἕκαστον πάλιν ὡσαύτως, μέχρι περ ἂν τὸ κατ' ἀρχὰς ἓν μὴ, ὅτι ἓν καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρά ἐστι, μόνον ἴδῃ τις, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα· τὴν δὲ τοῦ ἀπείρου ἰδέαν πρὸς τὸ πλῆθος μὴ προσφέρειν, πρὶν ἄν τις τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ

Digitized by Google

[illegible], τὸν μεταξὺ τοῦ ἀπείρου τε καὶ τοῦ ἑνός· τότε δ' ἤδη τὸ ἓν ἕκαστον τῶν πάντων εἰς τὸ ἄπειρον μεθέντα χαίρειν ἐᾷν. οἱ μὲν οὖν θεοί, ὅπερ ἔλεγον, οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν σκοπεῖν καὶ μανθάνειν καὶ διδάσκειν ἀλλήλους. οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώπων σοφοὶ ἓν μέν, ὅπως ἂν τύχωσι, καὶ πολλὰ θᾶττον καὶ βραδύτερον ποιοῦσι τοῦ δέοντος, μετὰ δὲ τὸ ἓν ἄπειρα εὐθύς, τὰ δὲ μέσα αὐτοὺς ἐκφεύγει, οἷς διαλεχώρισται τό τε διαλεκτικῶς πάλιν καὶ τὸ ἐριστικῶς ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους. VII. ΠΡΩ. Τὰ μέν πως, ὦ Σώκρατες, δοκῶ σου μανθάνειν, τὰ δὲ ἔτι δέομαι σαφέστερον, ἃ λέγεις, ἀκοῦσαι. ΣΩ. Σαφὲς μήν, ὦ Πρώταρχε, ἐστὶν ἐν τοῖς γράμμασιν, ὃ λέγω, καὶ λάμβανε αὐτὸ ἐν τούτοις, οἷσπερ καὶ πεπαίδευσαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μὲν ἡμῖν ἐστί που μία διὰ τοῦ στόματος λεῦσα καὶ ἄπειρος αὖ πλήθει, πάντων τε καὶ ἑκάστου. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ οὐδὲν ἑτέρων γε τούτων ἐσμέν πω σοφοί, οὔτε ὅτι τὸ ἄπειρον αὐτῆς ἴσμεν οὔτε ὅτι τὸ ἕν, ἀλλ' ὅτι, πόσα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα, τοῦτ' ἔστι τὸ γραμματικὸν ἕκαστον ποιοῦν ἡμῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸν μουσικὸν ὃ τυγχάνει ποιοῦν, τοῦτ' ἔστι ταυτόν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μέν που καὶ τὸ κατ' ἐκείνην τὴν τέχνην ἐστὶ μία ἐν αὐτῇ. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ, ΣΩ. Δὸν δὲ θῶμεν, βαρὺ καὶ ὀξύ, καὶ τρίτον ἡμιτόνιον, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλ' οὔπω σοφὸς ἂν εἴης τὴν μουσικήν, εἰδὼς ταῦτα μόνα,

μὴ εἰδὼς δέ, ὡς γ' ἔπος εἰπεῖν, εἰς ταῦτα οὐδενὸς ἄξιος ἔσῃ. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ φίλε, ἐπειδὰν λάβῃς τὰ διαστήματα ὁπόσα ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς φωνῆς, ὀξύτητός τε πέρι καὶ βαρύτητος, καὶ ὁποῖα, καὶ τοὺς ὅρους τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ ἐκ τούτων ὅσα ξυστήματα γέγονεν· — ἃ κατιδόντες οἱ πρόσθεν παρέδοσαν ἡμῖν τοῖς ἑπομένοις ἐκείνοις, καλεῖν αὐτὰ ἁρμονίας, ἔν τε ταῖς κινήσεσιν αὖ τοῦ σώματος ἕτερα τοιαῦτα ἐνόντα πάθη γιγνόμενα, ἃ δὴ δι' ἀριθμῶν μετρηθέντα, δεῖν αὐτά φασι ῥυθμοὺς καὶ μέτρα ἐπονομάζειν, καὶ ἅμα ἐννοεῖν, ὡς οὕτω δεῖ περὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πολλῶν σκοπεῖν· — ὅταν γὰρ ταῦτά τε λάβῃς οὕτω, τότε ἐγένου σοφός, ὅταν δὲ ἄλλο τῶν ὄντων ὁτιοῦν ταύτῃ σκοπούμενος ἕλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο γέγονας. τὸ δ' ἄπειρόν σε ἑκάστων καὶ ἐν ἑκάστοις πλῆθος ἄπειρον ἑκάστοτε ποιεῖ τοῦ φρονεῖν, καὶ οὐκ ἐλλόγιμον οὐδ' ἐνάριθμον, ἅτ' οὐκ εἰς ἀριθμὸν οὐδένα ἐν οὐδενὶ πώποτε ἀπιδόντα. VIII. ΠΡΩ. Κάλλιστα, ὦ Φίληβε, ἔμοιγε τὰ νῦν λεγόμενα εἰρηκέναι φαίνεται Σωκράτης. ΦΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτά γε αὐτά. ἀλλὰ τί δήποτε πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος νῦν εἴρηται; καὶ τί ποτε βουλόμενος; ΣΩ. Ὀρθῶς μέντοι τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἠρώτηκε Φίληβος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ ἀποκρίνου γε αὐτῷ. ΣΩ. Δράσω ταῦτα, διελθὼν σμικρὸν ἔτι περὶ αὐτῶν τούτων. ὥσπερ γὰρ ἓν ὁτιοῦν εἴ τίς ποτε λάβοι, τοῦτον, ὡς φαμέν, οὐκ ἐπ' ἄπειρον δεῖ φύσιν βλέπειν

Digitized by Google

εὐθὺς, ἀλλ' ἐπί τινα ἀριθμόν; οὕτω καὶ τοὐναντίον, ὅταν τις τὸ ἄπειρον ἀναγκασθῇ πρῶτον λαμβάνειν, μὴ ἐπὶ τὸ ἓν εὐθὺς, ἀλλ' ἐπ' ἀριθμόν αὖ τινα πλῆθος ἕκαστον ἔχοντά τι κατανοεῖν, τελευτᾷν τε ἐκ πάντων εἰς ἕν. πάλιν δὲ ἐν τοῖς γράμμασι τὸ νῦν λεγόμενον λάβωμεν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν, εἴτε τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος, ἐν Αἰγύπτῳ Θεύθ τινὰ τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν οὐχ ἓν ὄντα ἀλλὰ πλείω, καὶ πάλιν ἕτερα φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δὲ μετέχοντα τινός, ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι, τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα, μέχρι ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα καὶ τὰ μέσα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως αὐτῶν ἀριθμὸν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε· καθορῶν δέ, ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον τὸν δεσμὸν αὖ λογισάμενος, ὡς ὄντα ἕνα καὶ ταῦτα πάντα ἓν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς ὡς οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών. ΦΙ. Ταῦτ' ἔτι σαφέστερον ἐκείνων αὐτά τε καὶ πρὸς ἄλληλα, ὦ Πρώταρχε, ἔμαθον, τὸ δ' αὐτό μοι τοῦ λόγου νῦν τε καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐλλείπεται. ΣΩ. Μῶν, ὦ Φίληβε, τό, τι πρὸς ἔπος αὖ ταῦτ' ἔστι; ΦΙ. Ναί, τοῦτ' ἔστιν ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Πρώταρχος. ΣΩ. Ἦ

Digitized by Google

μὴν ἐπ' αὐτῷ γε ἤδη γεγονότες ἐζητεῖτε, ὡς φῄς, πάλαι; ΦΙ. Πῶς; IX. ΣΩ. Ἆρ' οὐ περὶ φρονήσεως ἦν καὶ ἡδονῆς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος, ὁπότερον αὐτοῖν αἱρετέον; ΦΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μὴν ἕν γε ἑκάτερον αὐτοῖν εἶναι φαμέν. ΦΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἡμᾶς ὁ πρόσθεν λόγος ἀπαιτεῖ, πῶς ἔστιν ἓν καὶ πολλὰ αὐτῶν ἑκάτερον, καὶ πῶς μὴ ἄπειρα εὐθύς, ἀλλά τινά ποτε ἀριθμὸν ἑκάτερον ἔμπροσθεν κέκτηται, τοῦ ἄπειρα αὐτῶν ἕκαστα γεγονέναι; ΠΡΩ. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε ἐρώτημα, ὦ Φίληβε, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον κύκλῳ πως περιαγαγὼν ἡμᾶς ἐμβέβληκε Σωκράτης, καὶ σκόπει δή, πότερος ἡμῶν ἀποκρινεῖται τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ἴσως δὴ γελοῖον τὸ ἐμὲ τοῦ λόγου διάδοχον, παντελῶς ὑποστάντα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ νῦν ἐρωτηθὲν ἀποκρίνασθαι, σοὶ πάλιν τοῦτο προστάττειν, γελοιότερον δ' οἶμαι πολὺ τὸ μηδέτερον ἡμῶν δύνασθαι. σκόπει δή, τί δράσομεν. εἴθη γάρ μοι δοκεῖ νῦν ἐρωτᾶν ἡδονῆς ἡμᾶς Σωκράτης εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, καὶ ὁπόσα ἔστι, καὶ ὁποῖα, τῆς τ' αὖ φρονήσεως πέρι κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ παῖ Καλλίου. μὴ γὰρ δυνάμενοι τοῦτο κατὰ παντὸς ἑνὸς καὶ ὁμοίου καὶ ταυτοῦ ὁρᾶν, καὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς ὁ παρελθὼν λόγος ἐμήνυσεν, οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἂν ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. ΠΡΩ. Σχεδὸν ἔοικεν οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχειν. ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι, δεύτερος δ' εἶναι πλοῦς δο-

Digitized by Google

κεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὑτόν. τί δή μοι τοῦτο εἴρηται τανῦν, ἐγώ σοι φράσω. σὺ τήνδε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ὦ Σώκρατες, ἐπέδωκας πᾶσι καὶ σαυτόν, πρὸς τὸ διελέσθαι, τί τῶν ἀνθρωπίνων κτημάτων ἄριστον. Φιλήβου γὰρ εἰπόντος ἡδονὴν καὶ τέρψιν καὶ χαρὰν καὶ πάνθ' ὅπόσα τοιαῦτά ἐστι, σὺ πρὸς αὐτὰ ἀντεῖπες, ὡς οὐ ταῦτα, ἀλλ' ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ πολλάκις ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμιμνήσκομεν ἐκόντες, ὀρθῶς δρῶντες, ἵν' ἐν μνήμῃ παρακείμενα ἑκάτερα βασανίζηται. φῂς δ', ὡς ἔοικε, σὺ τὸ προσρηθησόμενον ὀρθῶς ἄμεινον ἡδονῆς γε ἀγαθὸν εἶναι, νοῦν, ἐπιστήμην, ξύνεσιν, τέχνην, καὶ πάντα αὖ τὰ τούτων ξυγγενῆ κτᾶσθαι δεῖν, ἀλλ' οὐχὶ ἐκεῖνα. τούτων δὴ μετ' ἀμφισβητήσεως ἑκατέρων λεχθέντων, ἡμεῖς σοι μετὰ παιδιᾶς ἠπειλήσαμεν, ὡς οὐκ ἀφήσομεν οἴκαδέ σε, πρὶν ἂν τούτων τῶν λόγων πέρας κανὸν γένηταί τι διορισθέντων, σὺ δὲ ξυνεχώρησας καὶ ἔδωκας εἰς ταῦθ' ἡμῖν σαυτόν. ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν, καθάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι· παῦσαι δὴ τὸν τρόπον ἡμῖν ἁπάντων τοῦτον ἐπὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ΣΩ. Τίνα λέγεις; ΠΡΩ. Εἰς ἀπορίαν ἐμβάλλων, καὶ ἀνερωτῶν, ὧν μὴ δυναίμεθ' ἂν ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἐν τῷ παρόντι διδόναι σοι. μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναι τῶν νῦν, τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν, ἀλλ' εἰ δρᾶν τοῦθ' ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν, σοὶ δραστέον· ἵπεσχου γάρ. βουλεύου δὴ πρὸς ταῦτα αὐτός, πότερον ἡδονῆς εἴδη σοι καὶ ἐπιστήμης διαιρετέον, ἢ κα

Digitized by Google

ἑατέον, εἴ πη καθ' ἕτερόν τινα τρόπον οἷός τ' εἶ καὶ βούλει δηλῶσαί πως ἄλλως τὰ νῦν ἀμφισβητούμενα παρ' ἡμῖν. ΣΩ. Δεινὸν μὲν τοίνυν ἔτι προσδοκᾶν οὐδὲν δεῖ τὸν ἐμέ, ἐπειδὴ τοῦθ' οὕτως εἶπες· τὸ γὰρ, εἰ βούλει, ῥηθὲν λύει πάντα φόβον ἑκάστων πέρι. πρὸς δὲ αὖ τούτοις μνήμην τινὰ δοκεῖ τίς μοι δεδωκέναι θεῶν ἡμῖν. ΠΡΩ. Πῶς δή, καὶ τίνων; X. ΣΩ. Λόγων ποτέ τινων πάλαι ἀκούσας, ὅναρ ἢ καὶ ἐγρηγορώς, νῦν ἐννοῶ περί τε ἡδονῆς καὶ φρονήσεως, ὡς οὐδέτερον αὐτοῖν ἐστὶν ἀγαθόν, ἀλλ' ἄλλο τι τρίτον, ἕτερον μὲν τούτων, ἄμεινον δὲ ἀμφοῖν. καίτοι τοῦτο ἐὰν ἐναργῶς ἡμῖν φανῇ νῦν, ἀπῄλλακται μὲν ἡδονὴ τοῦ νικᾶν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν οὐκ ἂν ἔτι ταυτὸν αὐτῇ γίγνηται· ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Τῶν δέ γε εἰς τὴν διαίρεσιν εἰδῶν ἡδονῆς οὐδὲν ἔτι προσδεησόμεθα, κατ' ἐμὴν δόξαν· προϊὼν δ' ἔτι ὁ λόγος σαφέστερον δείξει. ΠΡΩ. Κάλλιστα εἰπὼν οὕτω καὶ διαπέραινε. ΣΩ. Σμικρὰ ἄττα τοίνυν ἔμπροσθεν ἔτι διομολογησώμεθα. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Τὴν τἀγαθοῦ μοῖραν πότερον ἀνάγκη τέλεον ἢ μὴ τέλεον εἶναι; ΠΡΩ. Πάντων δήπου τελεώτατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἱκανὸν τἀγαθόν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ πάντων γε εἰς τοῦτο διαφέρει τῶν ὄντων. ΣΩ. Τὸ δέ γε μήν, ὡς οἶμαι, περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνῶσκον αὐτὸ θηρεύει καὶ ἐφίεται βουλόμενον ἑλεῖν καὶ περὶ αὑτὸ κτήσασθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει, πλὴν τῶν ἀπατε-

Digitized by Google

λουμένων ἅμα ἀγαθοῖς. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστι τούτοις ἀντειπεῖν. ΣΩ. Σκοπῶμεν δὴ καὶ κρίνωμεν τόν τε ἡδονῆς καὶ τὸν φρονήσεως βίον, ἰδύντες χωρίς. ΠΡΩ. Πῶς εἶπες; ΣΩ. Μήτε ἐν τῷ τῆς ἡδονῆς ἐνέστω φρόνησις, μήτε ἐν τῷ τῆς φρονήσεως ἡδονή. δεῖ γὰρ, εἴπερ ὁπότερον αὐτῶν ἔστ' ἀγαθόν, μηδενὸς μηδὲν ἔτι προσδεῖσθαι· δεόμενον δ' ἂν φανῇ ὁπότερον, οὐκ ἔστι που τοῦτ' ἔτι τὸ ὄντως ἡμῖν ἀγαθόν. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν σοὶ πειρώμεθα βασανίζοντες ταῦτα; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀποκρίνου δή. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Λέξαιο ἂν σύ, Πρώταρχε, ζῆν τὸν βίον ἅπαντα ἡδόμενος ἡδονὰς τὰς μεγίστας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι τινὸς ἄν σοι προσδεῖν ἡγοῖο, εἰ τοῦτ' ἔχοις παντελῶς; ΠΡΩ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ὅρα δή, τοῦ φρονεῖν καὶ νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τἀ δέοντα, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά, μῶν μηδὲ ὁρᾶν τι; ΠΡΩ. Καὶ τί; πάντα γὰρ ἕξοιμ' ἄν που, τὸ χαίρειν ἔχων. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω ζῶν, ἀεὶ μὲν διὰ βίου ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς χαίροις ἄν; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Νοῦν δέ γε καὶ μνήμην καὶ ἐπιστήμην καὶ δόξαν μὴ κεκτημένος; ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοῦτο αὐτό, εἰ χαίρεις ἢ μὴ χαίρεις, ἀνάγκη δήπου σε ἀγνοεῖν, κενόν γε ὄντα πάσης φρονήσεως. ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴν ὡσαύτως μνήμην μὴ κεκτημένον ἀνάγκη δήπου μηδ' ὅτι ποτὲ ἔχαιρες μεμνῆσθαι, τῆς τ' ἐν τῷ παραχρῆμα ἡδονῆς προσπιτνούσης μνήμην μηδ' ἡντινοῦν ὑπομένειν, δόξαν δ'

Digitized by Google

αὖ μὴ κεκτημένον ἀληθῆ, μὴ δοξάζειν χαίρειν χαίροντα, λογισμοῦ δὲ στερόμενον, μηδὲ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ὡς χαιρήσεις, δυνατὸν εἶναι λογίζεσθαι· ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρείνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. ἔστι ταῦτα, ἢ παρὰ ταῦτα ἔχομεν ἄλλως πως διανοηθῆναι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἱρετὸς ἡμῖν βίος ὁ τοιοῦτος; ΠΡΩ. Εἰς ἀφασίαν παντάπασί με, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ λόγος ἐμβέβληκε τανῦν. ΣΩ. Μὴπω τοίνυν μαλθακιζώμεθα, τὸν δὲ τοῦ νοῦ μεταλαβόντες αὖ βίον ἴδωμεν; XI. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Εἴ τις δέξαιτ' ἂν αὖ ζῆν ἡμῶν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν καὶ ἐπιστήμην καὶ μνήμην πᾶσαν πάντων κεκτημένος, ἡδονῆς δὲ μετέχων μήτε μέγα μήτε σμικρόν, μηδ' αὖ λύπης, ἀλλὰ τοπαράπαν ἀπαθὴς πάντων τῶν τοιούτων. ΠΡΩ. Οὐδέτερος ὁ βίος, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε τούτων αἱρετός, οὐδ' ἄλλῳ μήποτε, ὡς ἐγῷμαι, φανῇ. ΣΩ. Τί δ' ὁ ξυναμφότερος, ὦ Πρώταρχε, ἐξ ἀμφοῖν ξυμμιχθείς, κοινὸς γενόμενος; ΠΡΩ. Ἡδονῆς λέγεις καὶ νοῦ καὶ φρονήσεως; ΣΩ. Οὕτω, καὶ τὸν τοιοῦτον λέγω ἔγωγε. ΠΡΩ. Πᾶς δήπου τοῦτόν γε αἱρήσεται πρότερον ἢ ἐκείνων ὁπατερονοῦν, καὶ πρὸς τούτοις οὐχ ὁ μέν, ὁ δ' οὔ. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν, ὅ τι νῦν ἡμῖν ἐστι τὸ ξυμβαῖνον ἐν τοῖς παροῦσι λόγοις; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὅτι γε τρεῖς μὲν βίοι τρουτέθησαν, τοῖν δυοῖν δ' οὐδέτερος ἱκανὸς οὐδὲ αἱρετός, οὔτ' ἀνθρώπων οὔτε ζώων οὐ-

Digitized by Google

τούσδε τὰ τοιαῦτα, Φίληβον δ' ἴσως κράτιστον ἐν τῷ νῦν ἐπερωτῶντα μὴ κινεῖν εὖ κείμενον. VI. ΣΩ. Εἶεν. πόθεν οὖν ἄν τις ταύτης ἄρξηται πολλῆς οὔσης καὶ παντοίας περὶ τὰ ἀμφισβητούμενα μάχης; ἆρ' ἐνθένδε; ΠΡΩ. Πόθεν; ΣΩ. Φαμέν που ταυτὸν ἓν καὶ πολλὰ ὑπὸ λόγων γιγνόμενα περιτρέχειν πάντη καθ' ἕκαστον τῶν λεγομένων ἀεὶ καὶ πάλαι καὶ νῦν, καὶ τοῦτο οὔτε μὴ παύσηταί ποτε, οὔτε ἤρξατο νῦν, ἀλλ' ἔστι τὸ τοιοῦτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῶν λόγων αὐτῶν ἀθάνατόν τι καὶ ἀγήρων πάθος ἐν ἡμῖν. ὃ δὲ πρῶτον αὐτοῦ γευσάμενος ἑκάστοτε τῶν νέων, ἡσθεὶς ὡς τινα σοφίας εὑρηκὼς θησαυρόν, ὑφ' ἡδονῆς ἐνθουσιᾷ τε καὶ πάντα κινεῖ λόγον ἄσμενος, τοτὲ μὲν ἐπὶ θάτερα κυκλῶν καὶ ξυμφύρων εἰς ἕν, τοτὲ δὲ πάλιν ἀνελίττων καὶ διαμερίζων, εἰς ἀπορίαν αὑτὸν μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα καταβάλλων, δεύτερον δ' ἀεὶ τὸν ἐχόμενον, ἄν τε νεώτερος ἄν τε πρεσβύτερος ἄν τε ἥλιξ ὢν τυγχάνῃ, φειδόμενος οὔτε πατρὸς οὔτε μητρὸς οὔτε ἄλλου τῶν ἀκουόντων οὐδενός, ὀλίγου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζώων, οὐ μόνον τῶν ἀνθρώπων· ἐπεὶ βαρβάρων γε οὐδενὸς ἂν φείσαιτο, εἴπερ ἑρμηνέα μόνον ποθὲν ἔχοι. ΠΡΩ. Ἆρ', ὦ Σώκρατες, οὐχ ὁρᾷς ἡμῶν τὸ πλῆθος, ὅτι νέοι πάντες ἐσμέν, καὶ οὐ φοβῇ μή σοι μετὰ Φιλήβου ξυνεπιθώμεθα, ἐὰν ἡμᾶς λοιδορῇς; ὅμως δὲ — μανθάνομεν γὰρ ὃ λέγεις — εἴ τις τρόπος ἐστὶ καὶ μηχανή, τὴν μὲν τοιαύτην ταραχὴν ἡμῖν ἔξω τοῦ λόγου εὐμενῶς πως ἀπελ-

Digitized by Google

θεῖν, ὁδὸν δέ τινα καλλίω ταύτης ἐπὶ τὸν λόγον ἀνευρεῖν, σύ τε προθυμοῦ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ξυνακολουθήσομεν εἰς δύναμιν· οὐ γὰρ σμικρὸς ὁ παρὼν λόγος, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ οὖν, ὦ παῖδες, ὡς φησιν ὑμᾶς προσαγορεύων Φίληβος, οὐ μὴν ἔστι καλλίων ὁδὸς οὐδ' ἂν γίγνοιτο, ἧς ἐγὼ ἐραστὴς μέν εἰμι ἀεί, πολλάκις δέ με ἤδη διαφυγοῦσα ἔρημον καὶ ἄπορον κατέστησε. ΠΡΩ. Τίς αὕτη; λεγέσθω μόνον. ΣΩ. Ἵν' δηλῶσαι μὲν οὐ πάνυ χαλεπόν, χρῆσθαι δὲ παγχάλεπον· πάντα γάρ, ὅσα τέχνης ἐχόμενα ἂν εὑρεθῇ πώποτε, διὰ ταύτης φανερὰ γέγονε. σκόπει δὲ ἣν λέγω. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θεῶν μὲν εἰς ἀνθρώπους δόσις, ὡς γε καταφαίνεται, ἐμοὶ ποθὲν ἐκ θεῶν ἐρρίφη διά τινος Προμηθέως ἅμα φανοτάτῳ τινὶ πυρί· καὶ οἱ μὲν παλαιοί, κρείττονες ἡμῶν καὶ ἐγγυτέρω θεῶν οἰκοῦντες, ταύτην τὴν φήμην παρέδοσαν, ὡς ἐξ ἑνὸς μὲν καὶ πολλῶν, ὄντων τῶν ἀεὶ λεγομένων εἶναι, πέρας δὲ καὶ ἀπειρίαν ἐν ἑαυτοῖς ξύμφυτον ἐχόντων· δεῖν οὖν ἡμᾶς, τούτων οὕτω διακεκοσμημένων, ἀεὶ μίαν ἰδέαν περὶ παντὸς ἑκάστοτε θεμένους ζητεῖν· εὑρήσειν γὰρ ἐνοῦσαν· ἐὰν οὖν καταλάβωμεν, μετὰ μίαν δύο, εἴ πως εἰσί, σκοπεῖν, εἰ δὲ μή, τρεῖς ἢ τινα ἄλλον ἀριθμόν, καὶ τῶν ἓν ἐκείνων ἕκαστον πάλιν ὡσαύτως, μέχρι περ ἂν τὸ κατ' ἀρχὰς ἓν μὴ, ὅτι ἓν καὶ πολλὰ καὶ ἄπειρά ἐστι, μόνον ἴδῃ τις, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα· τὴν δὲ τοῦ ἀπείρου ἰδέαν πρὸς τὸ πλῆθος μὴ προσφέρειν, πρὶν ἄν τις τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ

Digitized by Google

πάντα κατίδῃ, τὸν μεταξὺ τοῦ ἀπείρου τε καὶ τοῦ ἑνός· τότε δ' ἤδη τὸ ἓν ἕκαστον τῶν πάντων εἰς τὸ ἄπειρον μεθέντα χαίρειν ἐᾷν. οἱ μὲν οὖν θεοί, ὅπερ εἶπον, οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν σκοπεῖν καὶ μανθάνειν καὶ διδάσκειν ἀλλήλους. οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώπων σοφοὶ ἓν μέν, ὅπως ἂν τύχωσι, καὶ πολλὰ θᾶττον καὶ βραδύτερον ποιοῦσι τοῦ δέοντος, μετὰ δὲ τὸ ἓν ἄπειρα εὐθύς, τὰ δὲ μέσα αὐτοὺς ἐκφεύγει, οἷς διακεχώρισται τό τε διαλεκτικῶς πάλιν καὶ τὸ ἐριστικῶς ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους. VII. ΠΡΩ. Τὰ μέν πως, ὦ Σώκρατες, δοκῶ σου μανθάνειν, τὰ δὲ ἔτι δέομαι σαφέστερον, ἃ λέγεις, ἀκοῦσαι. ΣΩ. Σαφὲς μήν, ὦ Πρώταρχε, ἐστὶν ἐν τοῖς γράμμασιν, ὃ λέγω, καὶ λάμβανε αὐτὸ ἐν τούτοις, οἷσπερ καὶ πεπαίδευσαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μὲν ἡμῖν ἐστί που μία διὰ τοῦ στόματος ἰοῦσα καὶ ἄπειρος αὖ πλήθει, πάντων τε καὶ ἑκάστου. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ οὐδὲν ἑτέρων γε τούτων ἐσμέν πω σοφοί, οὔτε ὅτι τὸ ἄπειρον αὐτῆς ἴσμεν οὔτε ὅτι τὸ ἕν, ἀλλ' ὅτι, πόσα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα, τοῦτ' ἔστι τὸ γραμματικὸν ἕκαστον ποιοῦν ἡμῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸν μουσικὸν ὃ τυγχάνει ποιοῦν, τοῦτ' ἔστι ταυτόν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μέν που καὶ τὸ κατ' ἐκείνην τὴν τέχνην ἐστὶ μία ἐν αὐτῇ. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ, ΣΩ. Δύο δὲ θῶμεν, βαρὺ καὶ ὀξύ, καὶ τρίτον ὑμότονον, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλ' οὔπω σοφὸς ἂν εἴης τὴν μουσικήν, εἰδὼς ταῦτα μόνα,

Digitized by Google

μὴ εἰδὼς δέ, ὡς γ' ἔπος εἰπεῖν, εἰς ταῦτα οὐδενὸς ἄξιος ἴσῃ. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ φίλε, ἐπειδὰν λάβῃς τὰ διαστήματα ὁπόσα ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς φωνῆς, ὀξύτητός τε πέρι καὶ βαρύτητος, καὶ ὁποῖα, καὶ τοὺς ὅρους τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ ἐκ τούτων ὅσα ξυστήματα γέγονεν· — ἃ κατιδόντες οἱ πρόσθεν παρέδοσαν ἡμῖν τοῖς ἑπομένοις ἐκείνοις, καλεῖν αὐτὰ ἁρμονίας, ἔν τε ταῖς κινήσεσιν αὖ τοῦ σώματος ἕτερα τοιαῦτα ἐνόντα πάθη γιγνόμενα, ἃ δὴ δι' ἀριθμῶν μετρηθέντα, δεῖν αὐτά φασι ῥυθμοὺς καὶ μέτρα ἐπονομάζειν, καὶ ἅμα ἐννοεῖν, ὡς οὕτω δεῖ περὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πολλῶν σκοπεῖν· — ὅταν γὰρ ταῦτά τε λάβῃς οὕτω, τότε ἐγένου σοφός, ὅταν δὲ ἄλλο τῶν ὄντων ὁτιοῦν ταύτῃ σκοπούμενος ἕλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο γέγονας. τὸ δ' ἄπειρόν σε ἑκάστων καὶ ἐν ἑκάστοις πλῆθος ἄπειρον ἑκάστοτε ποιεῖ τοῦ φρονεῖν, καὶ οὐκ ἐλλόγιμον οὐδ' ἐνάριθμον, ἅτ' οὐκ εἰς ἀριθμὸν οὐδένα ἐν οὐδενὶ πώποτε ἀπιδόντα. VIII. ΠΡΩ. Κάλλιστα, ὦ Φίληβε, ἔμοιγε τὰ νῦν λεγόμενα εἰρῆσθαι φαίνεται Σωκράτης. ΦΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτά γε αὐτά. ἀλλὰ τί δήποτε πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος νῦν εἴρηται; καὶ τί ποτε βουλόμενος; ΣΩ. Ὀρθῶς μέντοι τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἠρώτηκε Φίληβος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ ἀποκρίνου γε αὐτῷ. ΣΩ. Δράσω ταῦτα, διελθὼν σμικρόν ἔτι περὶ αὐτῶν τούτων. ὥσπερ γὰρ ἔν ὁτιοῦν εἴ τίς ποτε λάβοι, τοῦτον, ὡς φαμέν, οὐκ ἐπ' ἀπείρου δεῖ φύσιν βλέπειν

Digitized by Google

εὐθύς, ἀλλ' ἐπί τινα ἀριθμόν; οὕτω καὶ τοὐναντίον, ὅταν τις τὸ ἄπειρον ἀναγκασθῇ πρῶτον λαμβάνειν, μὴ ἐπὶ τὸ ἓν εὐθύς, ἀλλ' ἐπ' ἀριθμόν αὖ τινα πλῆθος ἕκαστον ἔχοντά τι κατανοεῖν, τελευτᾶν τε ἐκ πάντων εἰς ἕν. πάλιν δὲ ἐν τοῖς γράμμασι τὸ νῦν λεγόμενον λάβωμεν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν, εἴτε τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος, ἐν Αἰγύπτῳ Θεῦθ τινὰ τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν οὐχ ἓν ὄντα ἀλλὰ πλείω, καὶ πάλιν ἕτερα φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δὲ μετέχοντα τινός, ἀριθμὸν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι, τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα, μέχρι ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα καὶ τὰ μέσα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως αὐτῶν ἀριθμὸν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε· καθορῶν δέ, ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον τὸν δεσμὸν αὖ λογισάμενος, ὡς ὄντα ἕνα καὶ ταῦτα πάντα ἕν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς ὡς οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών. ΦΙ. Ταῦτ' ἔτι σαφέστερον ἐκείνων αὐτά τε καὶ πρὸς ἄλληλα, ὦ Πρώταρχε, ἔμαθον, τὸ δ' αὐτό μοι τοῦ λόγου νῦν τε καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐλλείπεται. ΣΩ. Μῶν, ὦ Φίληβε, τό, τι πρὸς ἔπος αὖ ταῦτ' ἔστι; ΦΙ. Ναί, τοῦτ' ἔστιν ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Πρώταρχος. ΣΩ. Ἦ

Digitized by Google

μὴν ἐπ' αὐτῷ γε ἤδη γεγονότες ἐζητεῖτε, ὡς φῄς, πάλαι; ΦΙ. Πῶς; IX. ΣΩ. Ἆρ' οὐ περὶ φρονήσεως ἦν καὶ ἡδονῆς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος, ὁπότερον αὐτοῖν αἱρετέον; ΦΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μὴν ἓν γε ἑκάτερον αὐτοῖν εἶναι φαμέν. ΦΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἡμᾶς ὁ πρόσθεν λόγος ἀπαιτεῖ, πῶς ἔστιν ἓν καὶ πολλὰ αὐτῶν ἑκάτερον, καὶ πῶς μὴ ἄπειρα εὐθύς, ἀλλά τινά ποτε ἀριθμὸν ἑκάτερον ἔμπροσθεν κέκτηται, τοῦ ἄπειρα αὐτῶν ἕκαστα γεγονέναι; ΠΡΩ. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε ἐρώτημα, ὦ Φίληβε, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον κύκλῳ πως περιαγαγὼν ἡμᾶς ἐμβέβληκε Σωκράτης, καὶ σκόπει δή, πότερος ἡμῶν ἀποκρινεῖται τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ἴσως δὴ γελοῖον τὸ ἐμὲ τοῦ λόγου διάδοχον, παντελῶς ὑποστάντα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ νῦν ἐρωτηθὲν ἀποκρίνασθαι, σοὶ πάλιν τοῦτο προστάττειν, γελοιότερον δ' οἶμαι πολὺ τὸ μηδέτερον ἡμῶν δύνασθαι. σκόπει δή, τί δράσομεν. εἴθη γάρ μοι δοκεῖ νῦν ἐρωτᾶν ἡδονῆς ἡμᾶς Σωκράτης εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, καὶ ὁπόσα ἔστι, καὶ ὁποῖα, τῆς τ' αὖ φρονήσεως πέρι κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ παῖ Καλλίου. μὴ γὰρ δυνάμενοι τοῦτο κατὰ παντὸς ἑνὸς καὶ ὁμοίου καὶ ταυτοῦ ὁρᾶν, καὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς ὁ παρελθὼν λόγος ἐμήνυσεν, οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἂν ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. ΠΡΩ. Σχεδὸν ἔοικεν οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχειν. ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι, δεύτερος δ' εἶναι πλοῦς δο-

Digitized by Google

κεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὑτόν. τί δή μοι τοῦτο εἴρηται τανῦν, ἐγώ σοι φράσω. σὺ τήνδε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ὦ Σώκρατες, ἐπέδωκας πᾶσι καὶ σαυτόν, πρὸς τὸ διελέσθαι, τί τῶν ἀνθρωπίνων κτημάτων ἄριστον. Φιλήβου γὰρ εἰπόντος ἡδονὴν καὶ τέρψιν καὶ χαρὰν καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτά ἐστι, σὺ πρὸς αὐτὰ ἀντεῖπες, ὡς οὐ ταῦτα, ἀλλ' ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ πολλάκις ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμιμνήσκομεν ἐκόντες, ὀρθῶς δρῶντες, ἵν' ἐν μνήμῃ παρακείμενα ἑκάτερα βασανίζηται. φῂς δ', ὡς ἔοικε, σὺ τὸ προσρηθησόμενον ὀρθῶς ἄμεινον ἡδονῆς γε ἀγαθὸν εἶναι, νοῦν, ἐπιστήμην, ξύνεσιν, τέχνην, καὶ πάντα αὖ τὰ τούτων ξυγγενῆ κτᾶσθαι δεῖν, ἀλλ' οὐχὶ ἐκεῖνα. τούτων δὴ μετ' ἀμφισβητήσεως ἑκατέρων λεχθέντων, ἡμεῖς σοι μετὰ παιδιᾶς ἠπειλήσαμεν, ὡς οὐκ ἀφήσομεν οἰκαδέ σε, πρὶν ἂν τούτων τῶν λόγων πέρας κανὸν γένηταί τι διορισθέντων, σὺ δὲ ξυνεχώρησας καὶ ἔδωκας εἰς ταῦθ' ἡμῖν σαυτόν. ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν, καθάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι· παῦσαι δὴ τὸν τρόπον ἡμῖν ἁπάντων τοῦτον ἐπὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ΣΩ. Τίνα λέγεις; ΠΡΩ. Εἰς ἀπορίαν ἐμβάλλων, καὶ ἀνερωτῶν, ὧν μὴ δυναίμεθ' ἂν ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἐν τῷ παρόντι διδόναι σοι. μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναι τῶν νῦν, τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν, ἀλλ' εἰ δρᾷν τοῦθ' ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν, σοὶ δραστέον· ἵπεσχου γάρ. βουλεύου δὴ πρὸς ταῦτα αὐτός, πότερον ἡδονῆς εἴδη σοι καὶ ἐπιστήμης διαιρετέον, ἢ κα

Digitized by Google

ἐατέον, εἴ πη καθ' ἕτερόν τινα τρόπον οἷός τ' εἶ καὶ βούλει δηλῶσαί πως ἄλλως τὰ νῦν ἀμφισβητούμενα παρ' ἡμῖν. ΣΩ. Δεινὸν μὲν τοίνυν ἔτι προσδοκᾶν οὐδὲν δεῖ τὸν ἐμέ, ἐπειδὴ τοῦθ' οὕτως εἶπες· τὸ γὰρ, εἰ βούλει, ῥηθὲν λύει πάντα φόβον ἑκάστων πέρι. πρὸς δὲ αὖ τούτοις μνήμην τινὰ δοκεῖ τίς μοι δεδωκέναι θεῶν ἡμῖν. ΠΡΩ. Πῶς δὴ, καὶ τίνων; X. ΣΩ. Λόγων ποτέ τινων πάλαι ἀκούσας, ὕναρ ἢ καὶ ἐγρηγορώς, νῦν ἐννοῶ περί τε ἡδονῆς καὶ φρονήσεως, ὡς οὐδέτερον αὐτοῖν ἐστὶν ἀγαθόν, ἀλλ' ἄλλο τι τρίτον, ἕτερον μὲν τούτων, ἄμεινον δὲ ἀμφοῖν. καίτοι τοῦτο ἐὰν ἐναργῶς ἡμῖν φανῇ νῦν, ἀπήλλακται μὲν ἡδονὴ τοῦ νικᾶν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν οὐκ ἂν ἔτι ταυτὸν αὐτῇ γίγνηται· ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Τῶν δέ γε εἰς τὴν διαίρεσιν εἰδῶν ἡδονῆς οὐδὲν ἔτι προσδεησόμεθα, κατ' ἐμὴν δόξαν· προϊὼν δ' ἔτι ὁ λόγος σαφέστερον δείξει. ΠΡΩ. Κάλλιστα εἰπὼν οὕτω καὶ διαπέραινε. ΣΩ. Σμικρὰ ἄττα τοίνυν ἔμπροσθεν ἔτι διομολογησώμεθα. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Τὴν τἀγαθοῦ μοῖραν πότερον ἀνάγκη τέλεον ἢ μὴ τέλεον εἶναι; ΠΡΩ. Πάντων δήπου τελεώτατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἱκανὸν τἀγαθόν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ πάντων γε εἰς τοῦτο διαφέρει τῶν ὄντων. ΣΩ. Τὸ δέ γε μήν, ὡς οἶμαι, περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνῶσκον αὐτὸ θηρεύει καὶ ἕφεται βουλόμενον ἑλεῖν καὶ περὶ αὐτὸ κτήσασθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει, πλὴν τῶν ἀπατε-

Digitized by Google

πάντα κατίδῃ, τὸν μεταξὺ τοῦ ἀπείρου τε καὶ τοῦ ἑνός· τότε δ' ἤδη τὸ ἓν ἕκαστον τῶν πάντων εἰς τὸ ἄπειρον μεθέντα χαίρειν ἐᾷν. οἱ μὲν οὖν θεοί, ὅπερ εἶπον, οὕτως ἡμῖν παρέδοσαν σκοπεῖν καὶ μανθάνειν καὶ διδάσκειν ἀλλήλους. οἱ δὲ νῦν τῶν ἀνθρώπων σοφοὶ ἓν μέν, ὅπως ἂν τύχωσι, καὶ πολλὰ θᾶττον καὶ βραδύτερον ποιοῦσι τοῦ δέοντος, μετὰ δὲ τὸ ἓν ἄπειρα εὐθύς, τὰ δὲ μέσα αὐτοὺς ἐκφεύγει, οἷς διακεχώρισται τό τε διαλεκτικῶς πάλιν καὶ τὸ ἐριστικῶς ἡμᾶς ποιεῖσθαι πρὸς ἀλλήλους τοὺς λόγους. VII. ΠΡΩ. Τὰ μέν πως, ὦ Σώκρατες, δοκῶ σου μανθάνειν, τὰ δὲ ἔτι δέομαι σαφέστερον, ἃ λέγεις, ἀκοῦσαι. ΣΩ. Σαφὲς μήν, ὦ Πρώταρχε, ἐστὶν ἐν τοῖς γράμμασιν, ὃ λέγω, καὶ λάμβανε αὐτὸ ἐν τούτοις, οἷσπερ καὶ πεπαίδευσαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μὲν ἡμῖν ἐστί που μία διὰ τοῦ στόματος ἰοῦσα καὶ ἄπειρος αὖ πλήθει, πάντων τε καὶ ἑκάστου. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Καὶ οὐδὲν ἑτέρων γε τούτων ἐσμέν πω σοφοί, οὔτε ὅτι τὸ ἄπειρον αὐτῆς ἴσμεν οὔτε ὅτι τὸ ἕν, ἀλλ' ὅτι, πόσα τέ ἐστι καὶ ὁποῖα, τοῦτ' ἔστι τὸ γραμματικὸν ἕκαστον ποιοῦν ἡμῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸν μουσικὸν ὃ τυγχάνει ποιοῦν, τοῦτ' ἔστι ταυτόν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φωνὴ μέν που καὶ τὸ κατ' ἐκείνην τὴν τέχνην ἐστὶ μία ἐν αὐτῇ. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ, ΣΩ. Δύο δὲ θῶμεν, βαρὺ καὶ ὀξύ, καὶ τρίτον ὑμότονον, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλ' οὔπω σοφὸς ἂν εἴης τὴν μουσικήν, εἰδὼς ταῦτα μόνα,

Digitized by Google

μὴ εἰδὼς δέ, ὡς γ' ἔπος εἰπεῖν, εἰς ταῦτα οὐδενὸς ἄξιος ἔσῃ. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ φίλε, ἐπειδὰν λάβῃς τὰ διαστήματα ὁπόσα ἐστὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς φωνῆς, ὀξύτητός τε πέρι καὶ βαρύτητος, καὶ ὁποῖα, καὶ τοὺς ὅρους τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ ἐκ τούτων ὅσα ξυστήματα γέγονεν· — ἃ κατιδόντες οἱ πρόσθεν παρέδοσαν ἡμῖν τοῖς ἑπομένοις ἐκείνοις, καλεῖν αὐτὰ ἁρμονίας, ἔν τε ταῖς κινήσεσιν αὖ τοῦ σώματος ἕτερα τοιαῦτα ἐνόντα πάθη γιγνόμενα, ἃ δὴ διὶ ἀριθμῶν μετρηθέντα, δεῖν αὐτά φασι ῥυθμοὺς καὶ μέτρα ἐπονομάζειν, καὶ ἅμα ἐννοεῖν, ὡς οὕτω δεῖ περὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πολλῶν σκοπεῖν· — ὅταν γὰρ ταῦτά τε λάβῃς οὕτω, τότε ἐγένου σοφός, ὅταν δὲ ἄλλο τῶν ὄντων ὁτιοῦν ταύτῃ σκοπούμενος ἕλῃς, οὕτως ἔμφρων περὶ τοῦτο γέγονας. τὸ δ' ἄπειρόν σε ἑκάστων καὶ ἐν ἑκάστοις πλῆθος ἄπειρον ἑκάστοτε ποιεῖ τοῦ φρονεῖν, καὶ οὐκ ἐλλόγιμον οὐδ' ἐνάριθμον, ἅτ' οὐκ εἰς ἀριθμὸν οὐδένα ἐν οὐδενὶ πώποτε ἀπιδόντα. VIII. ΠΡΩ. Κάλλιστα, ὦ Φίληβε, ἔμοιγε τὰ νῦν λεγόμενα εἰρηκέναι φαίνεται Σωκράτης. ΦΙ. Καὶ ἐμοὶ ταῦτά γε αὐτά. ἀλλὰ τί δήποτε πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος νῦν εἴρηται; καὶ τί ποτε βουλόμενος; ΣΩ. Ὀρθῶς μέντοι τοῦθ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἠρώτηκε Φίληβος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν· καὶ ἀποκρίνου γε αὐτῷ. ΣΩ. Δράσω ταῦτα, διελθὼν σμικρὸν ἔτι περὶ αὐτῶν τούτων. ὥσπερ γὰρ ἔν ὁτιοῦν εἴ τίς ποτε λάβοι, τοῦτον, ὡς φαμέν, οὐκ ἐπ' ἀπείρου δεῖ φύσιν βλέπειν

Digitized by Google

εὐθύς, ἀλλ' ἐπί τινα ἀριθμόν; οὕτω καὶ τοὐναντίον, ὅταν τις τὸ ἄπειρον ἀναγκασθῇ πρῶτον λαμβάνειν, μὴ ἐπὶ τὸ ἓν εὐθύς, ἀλλ' ἐπ' ἀριθμόν αὖ τινα πλῆθος ἕκαστον ἔχοντά τι κατανοεῖν, τελευτᾷν τε ἐκ πάντων εἰς ἕν. πάλιν δὲ ἐν τοῖς γράμμασι τὸ νῦν λεγόμενον λάβωμεν. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἐπειδὴ φωνὴν ἄπειρον κατενόησεν, εἴτε τις θεὸς εἴτε καὶ θεῖος ἄνθρωπος, ὡς λόγος, ἐν Αἰγύπτῳ Θεύθ τινὰ τοῦτον γενέσθαι λέγων, ὃς πρῶτος τὰ φωνήεντα ἐν τῷ ἀπείρῳ κατενόησεν οὐχ ἓν ὄντα ἀλλὰ πλείω, καὶ πάλιν ἕτερα φωνῆς μὲν οὔ, φθόγγου δὲ μετέχοντα τινός, ἀριθμόν δέ τινα καὶ τούτων εἶναι, τρίτον δὲ εἶδος γραμμάτων διεστήσατο, τὰ νῦν λεγόμενα ἄφωνα ἡμῖν· τὸ μετὰ τοῦτο διῄρει τά τε ἄφθογγα καὶ ἄφωνα, μέχρι ἑνὸς ἑκάστου, καὶ τὰ φωνήεντα καὶ τὰ μέσα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως αὐτῶν ἀριθμὸν λαβὼν ἑνί τε ἑκάστῳ καὶ ξύμπασι στοιχεῖον ἐπωνόμασε· καθορῶν δέ, ὡς οὐδεὶς ἡμῶν οὐδ' ἂν ἓν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ἄνευ πάντων αὐτῶν μάθοι, τοῦτον τὸν δεσμὸν αὖ λογισάμενος, ὡς ὄντα ἕνα καὶ ταῦτα πάντα ἕν πως ποιοῦντα, μίαν ἐπ' αὐτοῖς ὡς οὖσαν γραμματικὴν τέχνην ἐπεφθέγξατο προσειπών. ΦΙ. Ταῦτ' ἔτι σαφέστερον ἐκείνων αὐτά τε καὶ πρὸς ἄλληλα, ὦ Πρώταρχε, ἔμαθον, τὸ δ' αὐτό μοι τοῦ λόγου νῦν τε καὶ σμικρὸν ἔμπροσθεν ἐλλείπεται. ΣΩ. Μῶν, ὦ Φίληβε, τό, τι πρὸς ἔπος αὖ ταῦτ' ἔστι; ΦΙ. Ναί, τοῦτ' ἔστιν ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Πρώταρχος. ΣΩ. Ἦ

Digitized by Google

μὴν ἐπ' αὐτῷ γε ἤδη γεγονότες ἐζητεῖτε, ὡς φῄς, πάλαι; ΦΙ. Πῶς; IX. ΣΩ. Ἆρ' οὐ περὶ φρονήσεως ἦν καὶ ἡδονῆς ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος, ὁπότερον αὐτοῖν αἱρετέον; ΦΙ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μὴν ἕν γε ἑκάτερον αὐτοῖν εἶναι φαμέν. ΦΙ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τοῦτ' αὐτὸ τοίνυν ἡμᾶς ὁ πρόσθεν λόγος ἀπαιτεῖ, πῶς ἔστιν ἓν καὶ πολλὰ αὐτῶν ἑκάτερον, καὶ πῶς μὴ ἄπειρα εὐθύς, ἀλλά τινά ποτε ἀριθμὸν ἑκάτερον ἔμπροσθεν κέκτηται, τοῦ ἄπειρα αὐτῶν ἕκαστα γεγονέναι; ΠΡΩ. Οὐκ εἰς φαῦλόν γε ἐρώτημα, ὦ Φίληβε, οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον κύκλῳ πως περιαγαγὼν ἡμᾶς ἐμβέβληκε Σωκράτης, καὶ σκόπει δή, πότερος ἡμῶν ἀποκρινεῖται τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ἴσως δὴ γελοῖον τὸ ἐμὲ τοῦ λόγου διάδοχον, παντελῶς ὑποστάντα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸ νῦν ἐρωτηθὲν ἀποκρίνασθαι, σοὶ πάλιν τοῦτο προστάττειν, γελοιότερον δ' οἶμαι πολὺ τὸ μηδέτερον ἡμῶν δύνασθαι. σκόπει δή, τί δράσομεν. εἴθη γάρ μοι δοκεῖ νῦν ἐρωτᾶν ἡδονῆς ἡμᾶς Σωκράτης εἴτ' ἔστιν εἴτε μή, καὶ ὁπόσα ἔστι, καὶ ὁποῖα, τῆς τ' αὖ φρονήσεως πέρι κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως. ΣΩ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ παῖ Καλλίου. μὴ γὰρ δυνάμενοι τοῦτο κατὰ παντὸς ἑνὸς καὶ ὁμοίου καὶ ταυτοῦ δρᾶν, καὶ τοῦ ἐναντίου, ὡς ὁ παρελθὼν λόγος ἐμήνυσεν, οὐδεὶς εἰς οὐδὲν οὐδενὸς ἂν ἡμῶν οὐδέποτε γένοιτο ἄξιος. ΠΡΩ. Σχεδὸν ἔοικεν οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἔχειν. ἀλλὰ καλὸν μὲν τὸ ξύμπαντα γιγνώσκειν τῷ σώφρονι, δεύτερος δ' εἶναι πλοῦς δο-

Digitized by Google

κεῖ, μὴ λανθάνειν αὐτὸν αὑτόν. τί δή μοι τοῦτο εἴρηται τανῦν, ἐγώ σοι φράσω. σὺ τήνδε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ὦ Σώκρατες, ἐπέδωκας πᾶσι καὶ σαυτόν, πρὸς τὸ διελέσθαι, τί τῶν ἀνθρωπίνων κτημάτων ἄριστον. Φιλήβου γὰρ εἰπόντος ἡδονὴν καὶ τέρψιν καὶ χαρὰν καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτά ἐστι, σὺ πρὸς αὐτὰ ἀντεῖπες, ὡς οὐ ταῦτα, ἀλλ' ἐκεῖνά ἐστιν, ἃ πολλάκις ἡμᾶς αὐτοὺς ἀναμιμνήσκομεν ἐκόντες, ὀρθῶς δρῶντες, ἵν' ἐν μνήμῃ παρακείμενα ἑκάτερα βασανίζηται. φῂς δ', ὡς ἔοικε, σὺ τὸ προσρηθησόμενον ὀρθῶς ἄμεινον ἡδονῆς γε ἀγαθὸν εἶναι, νοῦν, ἐπιστήμην, ξύνεσιν, τέχνην, καὶ πάντα αὖ τὰ τούτων ξυγγενῆ κτᾶσθαι δεῖν, ἀλλ' οὐχὶ ἐκεῖνα. τούτων δὴ μετ' ἀμφισβητήσεως ἑκατέρων λεχθέντων, ἡμεῖς σοι μετὰ παιδιᾶς ἠπειλήσαμεν, ὡς οὐκ ἀφήσομεν οἴκαδέ σε, πρὶν ἄν τούτων τῶν λόγων πέρας κανὸν γένηταί τι διορισθέντων, σὺ δὲ ξυνεχώρησας καὶ ἔδωκας εἰς ταῦθ' ἡμῖν σαυτόν. ἡμεῖς δὲ δὴ λέγομεν, καθάπερ οἱ παῖδες, ὅτι τῶν ὀρθῶς δοθέντων ἀφαίρεσις οὐκ ἔστι· παῦσαι δὴ τὸν τρόπον ἡμῖν ἁπάντων τοῦτον ἐπὶ τὰ νῦν λεγόμενα. ΣΩ. Τίνα λέγεις; ΠΡΩ. Εἰς ἀπορίαν ἐμβάλλων, καὶ ἀνερωτῶν, ὧν μὴ δυναίμεθ' ἄν ἱκανὴν ἀπόκρισιν ἐν τῷ παρόντι διδόναι σοι. μὴ γὰρ οἰώμεθα τέλος ἡμῖν εἶναι τῶν νῦν, τὴν πάντων ἡμῶν ἀπορίαν, ἀλλ' εἰ δρᾷν τοῦθ' ἡμεῖς ἀδυνατοῦμεν, σοὶ δραστέον· ἵπεσχου γάρ. βουλεύου δὴ πρὸς ταῦτα αὐτός, πότερον ἡδονῆς εἴδη σοι καὶ ἐπιστήμης διαιρετέον, ἢ κα

Digitized by Google

ἑατέον, εἴ πη καθ' ἕτερόν τινα τρόπον οἷός τ' εἶ καὶ βούλει δηλῶσαί πως ἄλλως τὰ νῦν ἀμφισβητούμενα παρ' ἡμῖν. ΣΩ. Δεινὸν μὲν τοίνυν ἔτι προσδοκᾶν οὐδὲν δεῖ τὸν ἐμέ, ἐπειδὴ τοῦθ' οὕτως εἶπες· τὸ γὰρ, εἰ βούλει, ῥηθὲν λύει πάντα φόβον ἑκάστων πέρι. πρὸς δὲ αὖ τούτοις μνήμην τινὰ δοκεῖ τίς μοι δεδωκέναι θεῶν ἡμῖν. ΠΡΩ. Πῶς δή, καὶ τίνων; X. ΣΩ. Λόγων ποτέ τινων πάλαι ἀκούσας, ὕναρ ἢ καὶ ἐγρηγορώς, νῦν ἐννοῶ περί τε ἡδονῆς καὶ φρονήσεως, ὡς οὐδέτερον αὐτοῖν ἐστὶν ἀγαθόν, ἀλλ' ἄλλο τι τρίτον, ἕτερον μὲν τοίτων, ἄμεινον δὲ ἀμφοῖν. καίτοι τοῦτο ἐὰν ἐναργῶς ἡμῖν φανῇ νῦν, ἀπῄλλακται μὲν ἡδονὴ τοῦ νικᾶν. τὸ γὰρ ἀγαθὸν οὐκ ἂν ἔτι ταυτὸν αὐτῇ γίγνηται· ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Τῶν δέ γε εἰς τὴν διαίρεσιν εἰδῶν ἡδονῆς οὐδὲν ἔτι προσδεησόμεθα, κατ' ἐμὴν δόξαν· προϊὼν δ' ἔτι ὁ λόγος σαφέστερον δείξει. ΠΡΩ. Κάλλιστα εἰπὼν οὕτω καὶ διαπέραινε. ΣΩ. Σμικρὰ ἅττα τοίνυν ἔμπροσθεν ἔτι διομολογησώμεθα. ΠΡΩ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Τὴν τἀγαθοῦ μοῖραν πότερον ἀνάγκη τέλεον ἢ μὴ τέλεον εἶναι; ΠΡΩ. Πάντων δήπου τελεώτατον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δέ; ἱκανὸν τἀγαθόν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ πάντων γε εἰς τοῦτο διαφέρει τῶν ὄντων. ΣΩ. Τὸ δέ γε μήν, ὡς οἶμαι, περὶ αὐτοῦ ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν, ὡς πᾶν τὸ γιγνῶσκον αὐτὸ θηρεύει καὶ ἐφίεται βουλόμενον ἑλεῖν καὶ περὶ αὑτὸ κτήσασθαι, καὶ τῶν ἄλλων οὐδὲν φροντίζει, πλὴν τῶν ἀπατε-

Digitized by Google

λουμένων ἅμα ἀγαθοῖς. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστι τούτοις ἀντειπεῖν. ΣΩ. Σκοπῶμεν δὴ καὶ κρίνωμεν τόν τε ἡδονῆς καὶ τὸν φρονήσεως βίον, ὠθῶντες χωρίς. ΠΡΩ. Πῶς εἶπες; ΣΩ. Μήτε ἐν τῷ τῆς ἡδονῆς ἐνέστω φρόνησις, μήτε ἐν τῷ τῆς φρονήσεως ἡδονή. δεῖ γάρ, εἴπερ ὁπότερον αὐτῶν ἔστ' ἀγαθόν, μηδενὸς μηδὲν ἔτι προσδεῖσθαι· δεόμενον δ' ἂν φανῇ ὁπότερον, οὐκ ἔστι που τοῦτ' ἔτι τὸ ὄντως ἡμῖν ἀγαθόν. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν σοὶ πειρώμεθα βασανίζοντες ταῦτα; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀποκρίνου δή. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Λέξαιο ἂν σύ, Πρώταρχε, ζῆν τὸν βίον ἅπαντα ἡδόμενος ἡδοναῖς τὰς μεγίστας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἔτι τινὸς ἄν σοι προσδεῖν ἡγοῖο, εἰ τοῦτ' ἔχοις παντελῶς; ΠΡΩ. Οὐδαμῶς. ΣΩ. Ὅρα δή, τοῦ φρονεῖν καὶ νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τὰ δέοντα, καὶ ὅσα τούτων ἀδελφά, μῶν μηδὲ ὁρᾶν τι; ΠΡΩ. Καὶ τί; πάντα γὰρ ἕξοιμ' ἄν που, τὸ χαίρειν ἔχων. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτω ζῶν, ἀεὶ μὲν διὰ βίου ταῖς μεγίσταις ἡδοναῖς χαίροις ἄν; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Νοῦν δέ γε καὶ μνήμην καὶ ἐπιστήμην καὶ δόξαν μὴ κεκτημένος; ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοῦτο αὐτό, εἰ χαίρεις ἢ μὴ χαίρεις, ἀνάγκη δήπου σε ἀγνοεῖν, κενόν γε ὄντα πάσης φρονήσεως. ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Καὶ μὴν ὡσαύτως μνήμην μὴ κεκτημένον ἀνάγκη δήπου μηδ' ὅτι ποτὲ ἔχαιρες μεμνῆσθαι, τῆς τ' ἐν τῷ παραχρῆμα ἡδονῆς προσπιτούσης μνήμην μηδ' ἡντινοῦν ὑπομένειν, δόξαν δ'

Digitized by Google

αὖ μὴ κεκτημένον ἀληθῆ, μὴ δοξάζειν χαίρειν χαίροντα, λογισμοῦ δὲ στερόμενον, μηδὲ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον, ὡς χαιρήσεις, δυνατὸν εἶναι λογίζεσθαι· ζῆν δὲ οὐκ ἀνθρώπου βίον, ἀλλά τινος πλεύμονος, ἢ τῶν ὅσα θαλάττια μετ' ὀστρείνων ἔμψυχά ἐστι σωμάτων. ἔστι ταῦτα, ἢ παρὰ ταῦτα ἔχομεν ἄλλως πως διανοηθῆναι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἱρετὸς ἡμῖν βίος ὁ τοιοῦτος; ΠΡΩ. Εἰς ἀφασίαν παντάπασί με, ὦ Σώκρατες, οὗτος ὁ λόγος ἐμβέβληκε τανῦν. ΣΩ. Μήπω τοίνυν μαλθακιζώμεθα, τὸν δὲ τοῦ νοῦ μεταλαβόντες αὖ βίον ἴδωμεν; XI. ΠΡΩ. Τὸν ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Εἴ τις δέξαιτ' ἂν αὖ ζῆν ἡμῶν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν καὶ ἐπιστήμην καὶ μνήμην πᾶσαν πάντων κεκτημένος, ἡδονῆς δὲ μετέχων μήτε μέγα μήτε σμικρόν, μηδ' αὖ λύπης, ἀλλὰ ταπαράπαν ἀπαθὴς πάντων τῶν τοιούτων. ΠΡΩ. Οὐδέτερος ὁ βίος, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε τούτων αἱρετός, οὐδ' ἄλλῳ μήποτε, ὡς ἐγῷμαι, φανῇ. ΣΩ. Τί δ' ὁ ξυναμφότερος, ὦ Πρώταρχε, ἐξ ἀμφοῖν ξυμμιχθείς, κοινὸς γενόμενος; ΠΡΩ. Ἡδονῆς λέγεις καὶ νοῦ καὶ φρονήσεως; ΣΩ. Οὕτω, καὶ τὸν τοιοῦτον λέγω ἔγωγε. ΠΡΩ. Πᾶς δήπου τοῦτόν γε αἱρήσεται πρότερον ἢ ἐκείνων ὁπατερονοῦν, καὶ πρὸς τούτοις οὐχ ὁ μέν, ὁ δ' οὔ. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν, ὅ τι νῦν ἡμῖν ἐστι τὸ ξυμβαῖνον ἐν τοῖς παροῦσι λόγοις; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν, ὅτι γε τρεῖς μὲν βίοι τρουτέθησαν, τοῖν δυοῖν δ' οὐδέτερος ἱκανὸς οὐδὲ αἱρετός, οὔτ' ἀνθρώπων οὔτε ζώων οὐ-

Digitized by Google

δενί. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐκ ἤδη τούτων γε πέρι δῆλον, ὡς οὐδέτερος αὐτοῖν εἶχε τἀγαθόν; ἦν γὰρ ἂν ἱκανὸς καὶ τέλεος, καὶ πᾶσι φυτοῖς καὶ ζώοις αἱρετός, οἷσπερ δυνατὸν ἦν οὕτως ἀεὶ διὰ βίου ζῆν· εἰ δέ τις ἄλλα ἥρεῖθ' ἡμῶν, παρὰ φύσιν ἂν τὴν τοῦ ἀληθοῦς αἱρετοῦ ἐλάμβανεν ἄκων ἐξ ἀγνοίας, ἢ τινος ἀνάγκης οὐκ εὐδαίμονος. ΠΡΩ. Ἔοικε γοῦν ταῦθ' οὕτως ἔχειν. ΣΩ. Ὡς μὲν τοίνυν τήν γε Φιλήβου θεὸν οὐ δεῖ διανοεῖσθαι ταυτὸν καὶ τἀγαθὸν, ἱκανῶς εἰρῆσθαί μοι δοκεῖ. ΦΙ. Οὐδὲ γὰρ ὁ σὸς νοῦς, ὦ Σώκρατες, ἔστι τἀγαθόν, ἀλλ' ἕξει που ταῦτα τὰ ἐγκλήματα. ΣΩ. Τάχ' ἄν, ὦ Φίληβε, ὅγ' ἐμός· οὐ μέντοι τύν γε ἀληθινὸν ἅμα καὶ θεῖον οἶμαι νοῦν, ἀλλὰ ἄλλως πως ἔχειν. τῶν μὲν οὖν νικητηρίων πρὸς τὸν κοινὸν βίον οὐκ ἀμφισβητῶ πω ὑπὲρ νοῦ, τῶν δὲ δὴ δευτερείων ὁρᾶν καὶ σκοπεῖν χρὴ πέρι, τί δράσομεν. τάχα γὰρ ἂν τοῦ κοινοῦ τούτου βίου αἰτιώμεθ' ἂν ἑκάτερος, ὁ μὲν τὸν νοῦν αἴτιον, ὁ δ' ἡδονὴν εἶναι, καὶ οὕτω τὸ μὲν ἀγαθὸν τούτων ἀμφοτέρων οὐδέτερον ἂν εἴη· τάχα δ' ἂν αἰτιόν τις ὑπολάβοι ὁπότερον αὐτῶν εἶναι. τούτου δὴ πέρι καὶ ἄλλον ἔτι πρὸς Φίληβον διαμαχοίμην ἄν, ὡς ἐν τῷ μικτῷ τούτῳ βίῳ, ὅ τι ποτ' ἐστὶ τοῦτο, ὃ λσβὼν ὁ βίος οὗτος γέγονεν αἱρετὸς ἅμα καὶ ἀγαθός, οὐχ ἡδονή, ἀλλὰ νοῦς τούτῳ ξυγγενέστερον καὶ ὁμοιότερόν ἐστι· καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, οὔτ' αὖ τῶν πρωτείων, οὐδ' αὖ τῶν δευτερείων ἡδονῇ μετὸν ἀληθῶς ἄν ποτε λέγοιτο. πορρωτέρω δέ ἐστι

Digitized by Google

τῶν τριτείων, εἴ τι τῷ ἐμῷ νῷ δεῖ πιστεύειν ἡμᾶς τανῦν. ΠΡΩ. Ἀλλὰ μήν, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε δοκεῖ νῦν μὲν ἡδονή σοι πεπτωκέναι καθαπερεὶ πληγεῖσα ὑπὸ τῶν νῦν δὴ λόγων· τῶν γὰρ νικητηρίων περὶ μαχομένη κεῖται· τὸν δὲ νοῦν, ὡς ἔοικε, λεκτέον ὡς ἐμφρόνως οὐκ ἀντεποιεῖτο τῶν νικητηρίων. τὰ γὰρ αὐτὰ ἔπαθεν ἄν. τῶν δὲ δὴ δευτερείων στερηθεῖσα ἡδονὴ παντάπασιν ἄν τινα καὶ ἀτιμίαν σχοίη πρὸς τῶν αὐτῆς ἐραστῶν· οὐδὲ γὰρ ἐκείνοις ἔτ' ἂν ὁμοίως φαίνοιτο καλή. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἄμεινον αὐτὴν ἐᾶν ἥδη, καὶ μὴ τὴν ἀκριβεστάτην αὐτῇ προσφέροντα βάσανον καὶ ἐξελέγχοντα λυπεῖν; ΠΡΩ. Οὐδὲν λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἆρ' ὅτι τὸ ἀδύνατον εἶπον, λυπεῖν ἡδονήν; ΠΡΩ. Οὐ μόνον γε, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀγνοεῖς, ὡς οὐδείς πώ σε ἡμῶν μεθήσει, πρὶν ἂν εἰς τέλος ἐπεξέλθῃς τούτων τῷ λόγῳ. ΣΩ. Βαβαὶ ἄρα, ὦ Πρώταρχε, συχνοῦ μὲν λόγου τοῦ λοιποῦ. σχεδὸν δέ οὐδὲ ῥᾴδιον πάνυ τι νῦν. καὶ γὰρ δὴ φαίνεται δεῖν ἄλλης μηχανῆς ἐπὶ τὰ δευτερεῖα ὑπὲρ νοῦ πορευόμενον οἷον βέλη ἔχειν ἕτερα τῶν ἔμπροσθεν λόγων· ἔστι δὲ ἴσως ἔνια καὶ ταυτά. οὐκοῦν χρή; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; XII. ΣΩ. Τὴν δέ γε ἀρχὴν αὐτοῦ διευλαβεῖσθαι πειρώμεθα τιθέμενοι. ΠΡΩ. Ποίαν δὴ λέγεις; ΣΩ. Πάντα τὰ νῦν ὄντα ἐν τῷ παντὶ διχῇ διαλάβωμεν, μᾶλλον δ', εἰ βούλει, τριχῇ. ΠΡΩ. Καθ' ὅ τι φράζοις ἄν; ΣΩ. Λάβωμεν ἄττα τῶν νῦν δὴ λόγων. ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Τὸν θεὸν ἐλέγομέν που, τὸ μέν, ἄπειρον δεῖξαι τῶν ὄντων, τὸ δέ, πέρας; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τούτων δὴ τῶν

Digitized by Google

εἰδῶν τὰ δύο τιθώμεθα, τὸ δὲ τρίτον, ἐξ ἀμφοῖν τούτοιν ἕν τι ξυμμισγόμενον. εἰμὶ δ', ὡς ἔοικεν, ἐγὼ γελοῖός τις ἱκανῶς κατ' εἴδη διϊστὰς καὶ ξυναριθμούμενος. ΠΡΩ. Τί φῄς, ὦ γαθέ; ΣΩ. Τετάρτου μοι γένους αὖ προσδεῖν φαίνεται. ΠΡΩ. Λέγε τίνος; ΣΩ. Τῆς ξυμμίξεως τούτων πρὸς ἄλληλα τὴν αἰτίαν ὅρα, καὶ τίθει μοι πρὸς τρισὶν ἐκείνοις τέταρτον τοῦτο. ΠΡΩ. Μῶν οὖν σοι καὶ πέμπτου προσδεήσει διακρισίν τινος δυναμένου; ΣΩ. Τύχ' ἄν· οὐ μὴν οἶμαί γε ἐν τῷ νῦν· ἐὰν δέ τι δέῃ, ξυγγνώσῃ πού μοι σὺ μεταδιώκοντι πέμπτον [βίον.] ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν δὴ τῶν τεσσάρων τὰ τρία διελόμενοι τὰ δύο τούτων πειρώμεθα, πολλὰ ἑκάτερον ἐσχισμένον καὶ διεσπασμένον ἰδόντες, εἰς ἓν πάλιν ἑκάτερον ξυναγαγόντες, νοῆσαι πῇ ποτε ἦν αὐτῶν ἓν καὶ πολλὰ ἑκάτερον. ΠΡΩ. Εἴ μοι σαφέστερον ἔτι περὶ αὐτῶν εἴποις, τάχ' ἂν ἑποίμην. ΣΩ. Λέγω τοίνυν τὰ δύο, ἃ προτίθεμαι, ταῦτ' εἶναι, ἅπερ νῦν δή, τὸ μὲν ἄπειρον, τὸ δὲ πέρας ἔχον. ὅτι δὲ τρόπον τινὰ τὸ ἄπειρον πολλά ἐστι, πειράσομαι φράζειν· τὸ δὲ πέρας ἔχον ἡμᾶς περιμενέτω. ΠΡΩ. Μένει. ΣΩ. Σκέψαι δή· χαλεπὸν μὲν γὰρ καὶ ἀμφισβητήσιμον, ὃ κελεύω σε σκοπεῖν· ὅμως δὲ σκόπει. Θερμοτέρου καὶ ψυχροτέρου πέρι πρῶτον ὅρα, πέρας εἴ ποτέ τι νοήσαις ἄν, ἢ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἐν αὐτοῖς οἰκοῦν τοῖς γένεσιν, ἕωσπερ ἂν ἐνοικεῖτον, τέλος οὐκ ἂν ἐπιτρεψαίτην γίγνεσθαι· γενομένης γὰρ τελευτῆς καὶ αὐτὼ τετελευτήκατον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα

Digitized by Google

λέγεις. ΣΩ. Ἀεὶ δέ γε φαμέν, ἔν τε τῷ ψυχροτέρῳ καὶ τῷ θερμοτέρῳ τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἔνι. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἀεὶ τοίνυν ὁ λόγος ἡμῖν σημαίνει τούτῳ μὴ τέλος ἔχειν· ἀτελῆ δ' ὄντε δήπου, παντάπασιν ἀπείρῳ γίγνεσθον. ΠΡΩ. Καὶ σφόδρα γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλ' εὖ γε, ὦ φίλε Πρώταρχε, ὑπέλαβες καὶ ἀνέμνησας, ὅτι καὶ τὸ σφόδρα τοῦτο, ὃ σὺ νῦν ἐφθέγξω, καὶ τό γε ἡρέμα τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχετον τῷ τε μᾶλλον καὶ ἧττον· ὅπου γὰρ ἐνῆτον, οὐκ ἐᾶτον εἶναι ποσὸν ἕκαστον, ἀλλ' ἀεὶ σφοδρότερον ἡσυχαιτέρου, καὶ τοὐναντίον ἑπάστοις πράξεσιν ἐμποιοῦντε τὸ πλέον καὶ τὸ ἔλαττον ἀπεργάζεσθον, τὸ δὲ ποσὸν ἀφανίζετον. ὃ γὰρ ἐλέχθη νῦν δή, μὴ ἀφανίσαντε τὸ ποσόν, ἀλλ' ἐάσαντε αὐτό τε καὶ τὸ μέτριον ἐν τῇ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ σφόδρα καὶ ἡρέμα ἕδρᾳ ἐγγενέσθαι αὐτά, ἔρρετε ταῦτα ἐκ τῆς αὐτῶν χώρας, ἐν ᾗ ἐνῆν. οὐ γὰρ ἔτι θερμοτέρῳ οὐδὲ ψυχροτέρῳ ἦτην ἄν, λαβόντε τὸ ποσόν. προχωρεῖ γὰρ καὶ οὐ μένει τό τε θερμότερον ἀεὶ καὶ τὸ ψυχρότερον ὡσαύτως. τὸ δὲ ποσὸν ἔστη, καὶ πρεῖον ἐπαύσατο. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἄπειρον γίγνοιτ' ἂν τὸ θερμότερον, καὶ τοὐναντίον ἅμα. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν, ὦ Σώκρατες· ἔστι δ', ὅπερ εἶπες, οὐ ῥᾴδια ταῦτα ξυνέπεσθαι. τὸ δὲ εἰσαῦθίς τε καὶ αὖθις ἴσως λεχθέντα τόν τε ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἐρωτώμενον ἱκανῶς ἂν ξυμφανοῦντας ἀποφήναιεν. ΣΩ. Ἀλλ' εὖ μὲν λέγεις, καὶ πειρατέον οὕτω ποιεῖν. νῦν μέντοι ἄθρει, εἰς τοῦ ἀπείρου φύσεως εἰ τοῦτο δεξόμεθα σημεῖον,

Digitized by Google

ἵνα μὴ πάντ' ἐπιξιόντες μηκύνωμεν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις; ΣΩ. Ὁπόσ' ἂν ἡμῖν φαίνηται μᾶλλόν τε καὶ ἧττον γιγνόμενα, καὶ τὸ σφόδρα καὶ ῥᾳδίως δεχόμενα, καὶ τὸ λίαν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάντα εἰς τὸ τοῦ ἀπείρου γένος ὡς εἰς ἓν δεῖ πάντα ταῦτα τιθέναι, κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ὃν ἔφαμεν, ὅσα διέσπασται καὶ διέσχισται ξυναγαγόντας χρῆναι κατὰ δύναμιν μίαν ἐπισημαίνεσθαί τινα φύσιν, εἰ μέμνησαι. ΠΡΩ. Μέμνημαι. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὴ δεχόμενα ταῦτα, τούτων δὲ τὰ ἐναντία πάντα δεχόμενα, πρῶτον μὲν τὸ ἴσον καὶ ἰσότητα, μετὰ δὲ τὸ ἴσον, τὸ διπλάσιον, καὶ πᾶν ὅ τι περ ἂν πρὸς ἀριθμὸν ἀριθμὸς ἢ μέτρον πρὸς μέτρον, ταῦτα ξύμπαντα εἰς τὸ πέρας ἀπολογιζόμενοι, καλῶς ἂν δοκοῖμεν δρᾶν τοῦτο, ἢ πῶς σὺ φῄς; ΠΡΩ. Κάλλιστά γε, ὦ Σώκρατες. XIII. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ τρίτον τὸ μικτὸν ἐκ τούτοιν ἄμφοῖν τίνα ἰδέαν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Σὺ καὶ ἐμοὶ φράσεις, ὡς οἶμαι. ΣΩ. Θεὸς μὲν οὖν, ἄν περ γε ἐμοῖς εὐχαῖς ἐπήκοος γίγνηταί τις θεῶν. ΠΡΩ. Εὔχου δὴ καὶ σκόπει. ΣΩ. Σκοπῶ· καί μοι δοκεῖ τις, ὦ Πρώταρχε, αὐτῶν φίλος ἡμῖν νῦν δὴ γεγονέναι. ΠΡΩ. Πῶς λέγεις τοῦτο; καὶ τίνι τεκμηρίῳ χρῇ; ΣΩ. Φράσω δηλονότι. σὺ δέ μοι ξυνακολούθησον τῷ λόγῳ. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Θερμότερον ἐφθεγγόμεθα νῦν δήπου τι καὶ ψυχρότερον· ἦ γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρόσθες δὴ ξηρότερον καὶ ὑγρότερον αὐτοῖς, καὶ πλέον καὶ ἔλαττον, καὶ θᾶττον καὶ βραδύτερον, καὶ μεῖζον καὶ σμικρότερον, καὶ

Digitized by Google

ὁπόσα ἐν τῷ πρόσθεν τῆς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένης ἐτίθεμεν εἰς ἓν φύσεως. ΠΡΩ. Τῆς τοῦ ἀπείρου λέγεις; ΣΩ. Ναί. ξυμμίγνυε δέ γε εἰς αὐτὴν τὸ μετὰ ταῦτα τὴν αὐτοῦ πέρατος γέννην. ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Ἣν καὶ νῦν δὴ δέον ἡμᾶς, καθάπερ τὴν τοῦ ἀπείρου ξυνηγάγομεν εἰς ἕν, οὕτω καὶ τὴν τοῦ περατοειδοῦς ξυναγαγεῖν, οὐ ξυνηγάγομεν· ἀλλ' ἴσως καὶ νῦν ταυτὸν δράσει· τούτων ἀμφοτέρων ξυναγομένων καταφανὴς κἀκείνη γενήσεται. ΠΡΩ. Ποίαν καὶ πῶς λέγεις; ΣΩ. Τὴν τοῦ ἴσου καὶ διπλασίου, καὶ ὁπόση παύει πρὸς ἄλληλα τἀναντία διαφόρως ἔχοντα, ξύμμετρα δὲ καὶ ξύμφωνα ἐνθεῖσα ἀριθμὸν ἀπεργάζεται. ΠΡΩ. Μανθάνω. φαίνῃ γάρ μοι λέγειν, μιγνὺς ταῦτα, γενέσεις τινὰς ἐφ' ἑκάστων αὐτῶν ξυμβαίνειν. ΣΩ. Ὀρθῶς γὰρ φαίνομαι. ΠΡΩ. Λέγε τοίνυν. ΣΩ. Ἆρ' οὐκ ἐν μὲν νόσοις ἡ τούτων ὀρθὴ παιδεία τὴν ὑγιείας φύσιν ἐγέννησε; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν δὲ ὀξεῖ καὶ βαρεῖ καὶ ταχεῖ καὶ βραδεῖ, ἄπειρος οὖσιν, ἆρ' οὐ ταῦτα ἐγγιγνόμενα τὰ αὐτὰ ἅμα πέρας τε ἀπειργάσατο καὶ μουσικὴν ξύμπασαν τελεώτατα ξυνεστήσατο; ΠΡΩ. Μάλιστά γε. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔν γε χειμῶσι καὶ πνίγεσιν ἐγγενομένη τὸ μὲν πολὺ λίαν καὶ ἄπειρον ἀφείλετο, τὸ δὲ ἔμμετρον καὶ ἅμα ξύμμετρον ἀπειργάσατο. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ τούτων ὡραί τε καὶ ὅσα καλὰ πάντα ἡμῖν γέγονε, τῶν τε ἀπείρων καὶ τῶν πέρας ἐχόντων ξυμμιχθέντων; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ ἄλλα γε δὴ μυρία ἐπιλείπω λέγων.

Digitized by Google

οἷον μεθ' ὑγιείας κάλλος καὶ ἰσχὺν, καὶ ἐν ψυχαῖς αὖ πάμπολλα ἕτερα καὶ πάγκαλα. ὕβριν γάρ που καὶ ξύμπασαν πάντων πονηρίαν αὕτη κατιδοῦσα ἡ θεός, ὦ καλὲ Φίληβε, πέρας οὐδὲν οὔτε ἡδονῶν οὔτε πλησμονῶν ἐνὸν ἐν αὐτοῖς, νόμον καὶ τάξιν πέρας ἔχοντ' ἔθετο, καὶ σὺ μὲν ἀποκναῖν ἔφης αὐτήν, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον ἀποσῶσαι λέγω. σοὶ δέ, ὦ Πρώταρχε, πῶς φαίνεται; ΠΡΩ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε κατὰ νοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν τρία ταῦτα εἴρηκα, εἰ ξυννοεῖς; ΠΡΩ. Ἀλλ' οἶμαι κατανοεῖν· ἓν μὲν γάρ μοι δοκεῖς τὸ ἄπειρον λέγειν, ἓν δὲ καὶ δεύτερον, τὸ πέρας, ἐν τοῖς οὖσι, τρίτον δὲ οὐ σφόδρα κατέχω τί βούλει φράζειν. ΣΩ. Τὸ γὰρ πλῆθός σε, ὦ θαυμάσιε, ἐξέπληξε τῆς τοῦ τρίτου γενέσεως. καίτοι πολλά γε καὶ τὸ ἄπειρον παρέσχετο γένη· ὅμως δ' ἐπισφραγισθέντα τῷ τοῦ μᾶλλον καὶ ἐναντίου γένει, ἓν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Καὶ μὴν τόγε πέρας οὔτε πολλὰ εἶχεν, οὔτ' ἐδυσκολαίνομεν, ὡς οὐκ ἦν ἓν φύσει. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τρίτον φάθι με λέγειν, ἓν τοῦτο τιθέντα τὸ τούτων ἔκγονον ἅπαν, γένεσιν εἰς οὐσίαν ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πέρατος ἀπειργασμένων μέτρων. ΠΡΩ. Ἔμαθον. XIV. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ πρὸς τρισὶ τέταρτόν τί ποτε ἔφαμεν εἶναι γένος σκεπτέον· κοινὴ δ' ἡ σκέψις. ὅρα νάρ, εἴ σοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, πάντα τὰ γιγνόμενα, διά τινα αἰτίαν γίγνεσθαι; ΠΡΩ. Ἔμοιγε. πῶς γὰρ ἄν χωρὶς τούτων γίγνοιτο; ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, τῆς αἰτίας

Digitized by Google

διαφέρει, τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ αἴτιον, ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενον ἕν; ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ποιούμενον αὖ καὶ τὸ γιγνόμενον οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, καθάπερ τὸ νῦν δή, διαφέρον εὑρήσομεν, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡγεῖται μὲν τὸ ποιοῦν ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ ποιούμενον ἐπακολουθεῖ γιγνόμενον ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα, καὶ οὐ ταυτόν, αἰτία τ' ἐστὶ καὶ τὸ δουλεῦον εἰς γένεσιν αἰτίᾳ. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται, πάντα τὰ τρία παρέσχετο ἡμῖν γένη; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὲ δὴ πάντα ταῦτα δημιουργοῦν λεγωμεν τέταρτον, τὴν αἰτίαν, ὡς ἱκανῶς ἕτερον ἐκείνων δεδηλωμένον; ΠΡΩ. Λέγωμεν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὀρθῶς μὴν ἔχει, διωρισμένων τῶν τεττάρων, ἑνὸς ἑκάστου μνήμης ἕνεκα ἑφεξῆς αὐτὰ καταριθμήσασθαι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἄπειρον λέγω, δεύτερον δέ, πέρας, ἔπειτ' ἐκ τούτων τρίτον μικτὴν καὶ γεγενημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ γενέσεως τετάρτην λέγων, ἆρα μὴ πλημμελοίην ἄν τι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Φέρε δή, τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν τίς ὁ λόγος; καὶ τί ποτε βουληθέντες εἰς ταῦτα ἀφικόμεθα; ἆρ' οὐ τόδε ἦν; δευτερεῖα ἐζητοῦμεν πότερον ἡδονῆς γίγνοιτ' ἄν, ἢ φρονήσεως· οὐχ οὕτως ἦν; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν νῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτω διειλόμεθα, καλλίονα ἂν ἴσως καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτελεσαίμεθα· πρώτου πέρι καὶ δευτέρου, περὶ ὧν δὴ τὸ πρῶτον ἠμφισβητήσαμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴθι

Digitized by Google

δή, νικῶντα ἔθεμέν που τὸν μικτὸν βίον ἡδονῆς τε καὶ φρονήσεως· ἦν οὕτω; ΠΡΩ. Ἦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον μὲν τὸν βίον ὁρῶμέν που, τίς ἐστι καὶ ὁποίου γένους; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μέρος γ' αὐτὸν φήσομεν εἶναι τοῦ τρίτου, οἶμαι, γένους. οὐ γὰρ ὁ δυοῖν τινοῖν ἐστὶ μικτὸς ἐκεῖνος, ἀλλ' ὁ ξυμπάντων ἀπείρων ὑπὸ τοῦ πέρατος δεδεμένων· ὥστε ὀρθῶς ὁ νικηφόρος οὗτος βίος μέρος ἐκείνου γίγνοιτ' ἄν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XV. ΣΩ. Εἶεν. τί δὲ ὁ σός, ὦ Φίληβε, ἡδὺς καὶ ἄμικτος ὤν, ἐν τίνι γένει τῶν εἰρημένων λεγόμενος ὀρθῶς ἄν ποτε λέγοιτο; ὧδε δ' ἀπόκριναί μοι, πρὶν ἀποφήνασθαι. ΦΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Ἡδονὴ καὶ λύπη πέρας ἔχετον, ἢ τῶν τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένων ἐστόν; ΦΙ. Ναί, τῶν τὸ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ ἂν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, εἰ μὴ ἄπειρον ἐτύγχανε περυκὸς καὶ πλήθει καὶ τῷ μᾶλλον. ΣΩ. Οὐδέ γ' ἄν, ὦ Φίληβε, λύπη πᾶν κακόν. ὥστ' ἄλλο τι νοῆν σκεπτέον, ἢ τὴν τοῦ ἀπείρου φύσιν, ὡς παρέχεταί τι μέρος ταῖς ἡδοναῖς ἀγαθοῦ· τούτων δή σοι τῶν ἀπεράντων γεγονὸς ἔστω. φρόνησιν δὲ καὶ ἐπιστήμην καὶ νοῦν εἰς τί ποτε τῶν προειρημένων, ὦ Πρώταρχέ τε καὶ Φίληβε, νῦν θέντες οὐκ ἂν ἀσεβοῖμεν· οὐ γάρ μοι δοκεῖ σμικρὸς ἡμῖν ὁ κίνδυνος εἶναι καὶ κατορθώσασι καὶ μὴ περὶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΦΙ. Σεμνύνεις γάρ, ὦ Σώκρατες, τὸν σεαυτοῦ θεόν. ΣΩ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ ἑταῖρε, τὴν σεαυτοῦ· τὸ δ' ἐρωτώμενον ὅμως ἡμῖν λεκτέον. ΠΡΩ. Ὀρθῶς τοι λέγει Σωκράτης, ὦ Φίληβε, καὶ

Digitized by Google

αὐτῷ πειστέον. ΦΙ. Οὐκοῦν ὑπὲρ ἐμοῦ σύ, Πρώταρχε, προήρησαι λέγειν; ΠΡΩ. Πάνυ γε. νῦν μέντοι σχεδὸν ἀπορῶ, καὶ δέομαί γε, ὦ Σώκρατες, αὐτόν σὲ ἡμῖν γενέσθαι προφήτην, ἵνα μηδὲν ἡμεῖς σοι περὶ τῶν ἀγωνιστήν ἐξαμαρτάνοντες, παρὰ μέλος φθεγξώμεθά τι. ΣΩ. Πειστέον, ὦ Πρώταρχε· οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν οὐδὲν ἐπιτάττεις, ἀλλ' ὄντως σὲ ἐγώ, καθάπερ εἶπε Φίληβος, σεμνύνων ἐν τῷ παίζειν ἐθορύβησα, νοῦν καὶ ἐπιστήμην ἐρόμενος ὁποίου γένους εἴεν. ΠΡΩ. Παντάπασί γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ῥᾴδιον. πάντες γὰρ ξυμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς οὕτω σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ καὶ γῆς· καὶ ἴσως εὖ λέγουσι. διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ ταῦ γένους ποιησώμεθα. ΠΡΩ. Λέγ' ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ἡμῖν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθησόμενος. XVI. ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα, καὶ τόδε τὸ καλούμενον ὅλον, ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν, καὶ τὰ ὅπῃ ἔτυχεν; ἢ τἀναντία καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν ξυντάττουσαν διακυβερνᾶν; ΠΡΩ. Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὁ μὲν γὰρ σὺ λέγεις νῦν, οὐδ' ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται, τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι, καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' ἄν

Digitized by Google

ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ' ἂν δοξάσαιμι. ΣΩ. Βούλει δῆτα καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις ξυμφήσωμεν, ὡς ταῦθ' οὕτως ἔχει; καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ ξυγκινδυνεύωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως, ἀλλ' ἀτάκτως, ἔχειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην; ΣΩ. Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων νῦν ἡμῖν λόγον ἄθρει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμέν που, καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοί φασιν, ἐνόντα ἐν τῇ ξυστάσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ' ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. ΣΩ. Φέρε δή, περὶ ἑκάστου τῶν παρ' ἡμῖν λάβε τὸ τοιόνδε. ΠΡΩ. Ποῖον; ΣΩ. Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ' ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον, καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὄν, καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. ἐν ἑνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων νόει ταυτόν. οἷον, πῦρ ἔστι μέν που παρ' ἡμῖν, ἔστι δ' ἐν τῷ παντί. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν σμικρὸν μέν τι τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον, τὸ δ' ἐν τῷ παντί, πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ; ΠΡΩ. Καὶ μάλα ἀληθές, ἃ λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου, καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παντὸς πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν πυρός; ἢ τοὐναντίον ὑπ' ἐκείνου τό τ' ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζώων ἅπαντ' ἴσχει ταῦτα; ΠΡΩ. Τοῦτο μέν

Digitized by Google

οὐδ' ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς. ΣΩ. Ὀρθῶς· ταυτά γ' ἂν ἐρεῖς, οἶμαι, περί τε τῆς ἐν τοῖς ζώοις γῆς τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντὶ καὶ τῶν ἄλλων δή, οσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν. οὕτως ἀποκρινῇ; ΠΡΩ. Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἄν ποτε φανείη; ΣΩ. Σχεδὸν οὐδ' ὁστισοῦν. ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἕξῆς ἕπου. πάντα γὰρ ἡμεῖς ταῦτα τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἆρ' οὐκ εἰς ἓν ξυγκείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ταυτὸν δὴ λάβε καὶ περὶ τοῦδε, ὃν κόσμον λέγομεν. διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον ἂν εἴη που σῶμα ξύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθότατον λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε καί, ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν εἴπομεν, εἴληφέ τε καὶ ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ τοῦθ' ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως. ΣΩ. Τί δέ; τόδε ἆρα ἄξιον, ἢ πῶς ἐρεῖς; ΠΡΩ. Λέγε τὸ ποῖον. ΣΩ. Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἆρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι φήσομεν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὂν ἐτύγχανε, ταυτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι καλλίονα; ΠΡΩ. Δῆλον, ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας καὶ ἄπειρον καὶ κοινὸν καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν ἅπασι τέταρτον ἑνὸν τοῦτο, ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον καὶ σῶμα, σκιὰν ἐμποιοῦν, καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικήν, καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα

Digitized by Google

ξυντιθὲν καὶ ἀκούμενον, πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι· τῶν δ' αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ' οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν. ΠΡΩ. Ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι, βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ παλὺ καὶ πέρας ἱκανόν, καί τις ἐπ' αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ ξυντάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατ' ἄν. ΠΡΩ. Δικαιότατα δῆτα. ΣΩ. Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἔν ποτε γενοίσθην. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχήν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι, διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλά, καθότι φίλον ἑκάστοις λέγεσθαι; ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἡμᾶς μή τι μάτην δόξῃς, ὦ Πρώταρχε, εἰρηκέναι, ἀλλ' ἔστι τοῖς μὲν πάλαι ἀποφηναμένοις, ὡς ἀεὶ τοῦ παντὸς νοῦς ἄρχει, ξύμμαχος ἐκείνοις. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΣΩ. Τῇ δέ γε ἐμῇ ζητήσει πεπορικὼς ἀπόκρισιν, ὅτι νοῦς ἔστι γενούστης τοῦ πάντων αἰτίου λεχθέντος τῶν τεττάρων, ὃν ἦν ἡμῖν ἓν τοῦτο· ἔχεις γὰρ δήπου νῦν ἡμῶν ἤδη τὴν ἀπόκρισιν. ΠΡΩ. Ἔχω καὶ μάλα ἱκανῶς· καίτοι με ἀποκρινάμενος ἔλαθες. ΣΩ. Ἀνάπαυλα γὰρ τῆς σπουδῆς, ὦ Πρώταρχε, γίγνεται ἐνίοτε ἡ παιδιά. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ.

Digitized by Google

Νῦν δήπου, ὦ ἑταῖρε, οὗ μὲν γένους ἐστί, καὶ τίνα ποτὲ δύναμιν κέκτηται, σχεδὸν ἐπιεικῶς ἡμῖν τανῦν δεδήλωται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἡδονῆς γε ὡσαύτως πάλαι τὸ γένος ἐφάνη. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Μεμνώμεθα δὴ καὶ ταῦτα περὶ ἀμφοῖν, ὅτι νοῦς μὲν αἰτίας ἦν ξυγγενής, καὶ τούτου σχεδὸν τοῦ γένους, ἡδονὴ δὲ ἄπειρός τε αὐτὴ καὶ τοῦ μήτε ἀρχὴν μήτε μέσα μήτε τέλος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν ἑαυτῷ ἔχοντος, μηδὲ ἔξοντός ποτε, γένους. ΠΡΩ. Μεμνησόμεθα· πῶς γὰρ οὔ; XVII. ΣΩ. Δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο, ἐν ᾧ τέ ἐστιν ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ διὰ τί πάθος γίγνεσθον, ὁπόταν γίγνησθον, ἰδεῖν ἡμᾶς· πρῶτον τὴν ἡδονήν· ὥσπερ τὸ γένος αὐτῆς πρότερον ἐβασανίσαμεν, οὕτω καὶ ταῦτα πρότερα· λύπης δ' αὖ χωρὶς τὴν ἡδονὴν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα ἱκανῶς βασανίσαι. ΠΡΩ. Ἀλλ' εἰ ταύτῃ χρὴ πορεύεσθαι, ταύτῃ πορευώμεθα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν σοι, καθάπερ ἐμοί, φαίνεται τῆς γενέσεως αὐτῶν πέρι; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἐν τῷ κοινῷ μοι γένει φαίνεσθον ἅμα λύπη τε καὶ ἡδονὴ γίγνεσθαι κατὰ φύσιν. ΠΡΩ. Κοινόν τέ γε, ὦ φίλε Σώκρατες, ὑπομέμνησκε ἡμᾶς, τί ποτε τῶν προειρημένων βούλει δηλοῦν. ΣΩ. Ἔσται ταῦτ' εἰς δύναμιν, ὦ θαυμάσιε. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ. Κοινὸν τοίνυν ὑπακούωμεν, ὃ δὴ τῶν τεττάρων τρίτον ἐλέγομεν. ΠΡΩ. Ὃ μετὰ τὸ ἄπειρον καὶ πέρας ἔλεγες, ἐν ᾧ καὶ ὑγίειαν, οἶμαι δὲ καὶ ἁρμονίαν, ἐτίθεσο. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες. Τὸν νοῦν δὲ ἐτιμάλιστ' ἤδη πρόσεχε. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λέγω τοίνυν, τῆς

Digitized by Google

οἷον μεθ' ὑγιείας κάλλος καὶ ἰσχὺν, καὶ ἐν ψυχαῖς αὖ πάμπολλα ἕτερα καὶ πάγκαλα. ὕβριν γάρ που καὶ ξύμπασαν πάντων πονηρίαν αὕτη κατιδοῦσα ἡ θεός, ὦ καλὲ Φίληβε, πέρας οὐδὲν οὔτε ἡδονῶν οὔτε πλησμονῶν ἑνὸν ἐν αὐτοῖς, νόμον καὶ τάξιν πέρας ἔχοντ' ἔθετο, καὶ σὺ μὲν ἀποκναῖν ἔφης αὐτήν, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον ἀποσῶσαι λέγω. σοὶ δέ, ὦ Πρώταρχε, πῶς φαίνεται; ΠΡΩ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε κατὰ νοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν τρία ταῦτα εἴρηκα, εἰ ξυννοεῖς; ΠΡΩ. Ἀλλ' οἶμαι κατανοεῖν· ἓν μὲν γάρ μοι δοκεῖς τὸ ἄπειρον λέγειν, ἓν δὲ καὶ δεύτερον, τὸ πέρας, ἐν τοῖς οὖσι, τρίτον δὲ οὐ σφόδρα κατέχω τί βούλει φράζειν. ΣΩ. Τὸ γὰρ πλῆθός σε, ὦ θαυμάσιε, ἐξέπληξε τῆς τοῦ τρίτου γενέσεως. καίτοι πολλά γε καὶ τὸ ἄπειρον παρέσχετο γένη· ὅμως δ' ἐπισφραγισθέντα τῷ τοῦ μᾶλλον καὶ ἐναντίου γένει, ἓν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Καὶ μὴν τόγε πέρας οὔτε πολλὰ εἶχεν, οὔτ' ἐδυσκολαίνομεν, ὡς οὐκ ἦν ἓν φύσει. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τρίτον φάθι με λέγειν, ἓν τοῦτο τιθέντα τὸ τούτων ἔκγονον ἅπαν, γένεσιν εἰς οὐσίαν ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πέρατος ἀπειργασμένων μέτρων. ΠΡΩ. Ἔμαθον. XIV. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ πρὸς τρισὶ τέταρτόν τί ποτε ἔφαμεν εἶναι γένος σκεπτέον· κοινὴ δ' ἡ σκέψις. ὅρα νάρ, εἴ σοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, πάντα τὰ γιγνόμενα, διά τινα αἰτίαν γίγνεσθαι; ΠΡΩ. Ἔμοιγε. πῶς γὰρ ἄν χωρὶς τούτων γίγνοιτο; ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, τῆς αἰτίας

Digitized by Google

διαφέρει, τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ αἴτιον, ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενον ἕν; ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ποιούμενον αὖ καὶ τὸ γιγνόμενον οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, καθάπερ τὸ νῦν δή, διαφέρον εὑρήσομεν, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡγεῖται μὲν τὸ ποιοῦν ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ ποιούμενον ἐπακολουθεῖ γιγνόμενον ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα, καὶ οὐ ταυτόν, αἰτία τ' ἐστὶ καὶ τὸ δουλεῦον εἰς γένεσιν αἰτίᾳ. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται, πάντα τὰ τρία παρέσχετο ἡμῖν γένη; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὲ δὴ πάντα ταῦτα δημιουργοῦν λεγωμεν τέταρτον, τὴν αἰτίαν, ὡς ἱκανῶς ἕτερον ἐκείνων δεδηλωμένον; ΠΡΩ. Λέγωμεν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὀρθῶς μὴν ἔχει, διωρισμένων τῶν τεττάρων, ἑνὸς ἑκάστου μνήμης ἕνεκα ἑφεξῆς αὐτὰ καταριθμήσασθαι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἄπειρον λέγω, δεύτερον δέ, πέρας, ἔπειτ' ἐκ τούτων τρίτον μικτὴν καὶ γεγενημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ γενέσεως τετάρτην λέγων, ἆρα μὴ πλημμελοίην ἄν τι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Φέρε δή, τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν τίς ὁ λόγος; καὶ τί ποτε βουληθέντες εἰς ταῦτα ἀφικόμεθα; ἆρ' οὐ τόδε ἦν; δευτερεῖα ἐζητοῦμεν πότερον ἡδονῆς γίγνοιτ' ἄν, ἢ φρονήσεως· οὐχ οὕτως ἦν; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν νῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτω διειλόμεθα, καλλίονα ἂν ἴσως καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτελεσαίμεθα· πρώτου πέρι καὶ δευτέρου, περὶ ὧν δὴ τὸ πρῶτον ἠμφισβητήσαμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴθι

Digitized by Google

δή, νικῶντα ἔθεμέν που τὸν μικτὸν βίον ἡδονῆς τε καὶ φρονήσεως· ἦν οὕτω; ΠΡΩ. Ἦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον μὲν τὸν βίον ὁρῶμέν που, τίς ἐστι καὶ ὁποίου γένους; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μέρος γ' αὐτὸν φήσομεν εἶναι τοῦ τρίτου, οἶμαι, γένους. οὐ γὰρ ὁ δυοῖν τινοῖν ἐστὶ μικτὸς ἐκεῖνος, ἀλλ' ὁ ξυμπάντων ἀπείρων ὑπὸ τοῦ πέρατος δεδεμένων· ὥστε ὀρθῶς ὁ νικηφόρος οὗτος βίος μέρος ἐκείνου γίγνοιτ' ἄν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XV. ΣΩ. Εἶεν. τί δὲ ὁ σός, ὦ Φίληβε, ἡδὺς καὶ ἄμικτος ὤν, ἐν τίνι γένει τῶν εἰρημένων λεγόμενος ὀρθῶς ἄν ποτε λέγοιτο; ὧδε δ' ἀπόκριναί μοι, πρὶν ἀποφήνασθαι. ΦΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Ἡδονὴ καὶ λύπη πέρας ἔχετον, ἢ τῶν τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένων ἐστόν; ΦΙ. Ναί, τῶν τὸ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ ἂν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, εἰ μὴ ἄπειρον ἐτύγχανε πεφυκὸς καὶ πλήθει καὶ τῷ μᾶλλον. ΣΩ. Οὐδέ γ' ἄν, ὦ Φίληβε, λύπη πᾶν κακόν. ὥστ' ἄλλο τι νῶϊν σκεπτέον, ἢ τὴν τοῦ ἀπείρου φύσιν, ὡς παρέχεταί τι μέρος ταῖς ἡδοναῖς ἀγαθοῦ· τούτων δή σοι τῶν ἀπεράντων γεγονὸς ἔστω. φρόνησιν δὲ καὶ ἐπιστήμην καὶ νοῦν εἰς τί ποτε τῶν προειρημένων, ὦ Πρώταρχέ τε καὶ Φίληβε, νῦν θέντες οὐκ ἂν ἀσεβοῖμεν· οὐ γάρ μοι δοκεῖ σμικρὸς ἡμῖν ὁ κίνδυνος εἶναι καὶ κατορθώσασι καὶ μὴ περὶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΦΙ. Σεμνύνεις γάρ, ὦ Σώκρατες, τὸν σεαυτοῦ θεόν. ΣΩ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ ἑταῖρε, τὴν σεαυτοῦ· τὸ δ' ἐρωτώμενον ὅμως ἡμῖν λεκτέον. ΠΡΩ. Ὀρθῶς τοι λέγει Σωκράτης, ὦ Φίληβε, καὶ

Digitized by Google

αὐτῷ πειστέον. ΦΙ. Οὐκοῦν ὑπὲρ ἐμοῦ σὺ, Πρώταρχε, προήρησαι λέγειν; ΠΡΩ. Πάνυ γε. νῦν μέντοι σχεδὸν ἄπορῶ, καὶ δέομαί γε, ὦ Σώκρατες, αὐτὸν σὲ ἡμῖν γενέσθαι προφήτην, ἵνα μηδὲν ἡμεῖς σοι περὶ τὸν ἀγωνιστὴν ἐξαμαρτάνοντες, παρὰ μέλος φθεγξώμεθά τι. ΣΩ. Πειστέον, ὦ Πρώταρχε· οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν οὐδὲν ἐπιτάττεις, ἀλλ' ὄντως σὲ ἐγώ, καθάπερ εἶπε Φίληβος, σεμνύνων ἐν τῷ παίζειν ἐθορύβησα, νοῦν καὶ ἐπιστήμην ἰδόμενος ὁποίου γένους εἶεν. ΠΡΩ. Παντάπασί γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ῥᾴδιον. πάντες γὰρ ξυμφωνοῦσιν οἱ σοφοὶ, ἑαυτοὺς οὕτω σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ καὶ γῆς· καὶ ἴσως εὖ λέγουσι. διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ ταῦ γένους ποιησώμεθα. ΠΡΩ. Λέγ' ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ἡμῖν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθησόμενος. XVI. ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα, καὶ τόδε τὸ καλούμενον ὅλον, ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν, καὶ τὰ ὅπῃ ἔτυχεν; ἢ τἀναντία καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν ξυντάττουσαν διακυβερνᾶν; ΠΡΩ. Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὃ μὲν γὰρ σὺ λέγεις νῦν, οὐδ' ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται, τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι, καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον· καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' ἄν

Digitized by Google

ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ' ἂν δοξάσαιμι. ΣΩ. Βούλει δῆτα καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις ξυμφήσωμεν, ὡς ταῦθ' οὕτως ἔχει; καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τἄλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ ξυγκινδυνεύωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως, ἀλλ' ἀτάκτως, ἔχειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην; ΣΩ. Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων νῦν ἡμῖν λόγον ἄθρει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμέν που, καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοί φασιν, ἐνόντα ἐν τῇ ξυστάσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ' ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. ΣΩ. Φέρε δή, περὶ ἑκάστου τῶν παρ' ἡμῖν λάβε τὸ τοιόνδε. ΠΡΩ. Ποῖον; ΣΩ. Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ' ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον, καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὄν, καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. ἐν ἑνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων νόει ταυτόν. οἷον, πῦρ ἔστι μέν που παρ' ἡμῖν, ἔστι δ' ἐν τῷ παντί. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν σμικρὸν μέν τι τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον, τὸ δ' ἐν τῷ παντί, πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ; ΠΡΩ. Καὶ μάλα ἀληθές, ἃ λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου, καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παντὸς πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν πυρός; ἢ τοὐναντίον ὑπ' ἐκείνου τό τ' ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζώων ἅπαντ' ἴσχει ταῦτα; ΠΡΩ. Τοῦτο μέν

Digitized by Google

οὐδ' ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς. ΣΩ. Ὀρθῶς· ταυτὰ γ' ἂν ἐρεῖς, οἶμαι, περί τε τῆς ἐν τοῖς ζώοις γῆς τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντὶ καὶ τῶν ἄλλων δή, ὅσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν. οὕτως ἀποκρινῇ; ΠΡΩ. Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἄν ποτε φανείη; ΣΩ. Σχεδὸν οὐδ' ὁστισοῦν. ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἔξῃς ἔπου. πάντα γὰρ ἡμεῖς ταῦτα τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἆρ' οὐκ εἰς ἓν ξυγκείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ταυτὸν δὴ λάβε καὶ περὶ τοῦδε, ὃν κόσμον λέγομεν. διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον ἂν εἴη που σῶμα ξύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθότατον λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε καί, ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν εἴπομεν, εἴληφέ τε καὶ ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ τοῦθ' ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως. ΣΩ. Τί δέ; τόδε ἆρα ἄξιον, ἢ πῶς ἐρεῖς; ΠΡΩ. Λέγε τὸ ποῖον. ΣΩ. Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἆρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι φήσομεν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὂν ἐτύγχανε, ταυτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι καλλίονα; ΠΡΩ. Δῆλον, ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας καὶ ἄπειρον καὶ κοινὸν καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν ἅπασι τέταρτον ἑνὸν τοῦτο, ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον καὶ σῶμα, σκιὰν ἐμποιοῦν, καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικήν, καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα

Digitized by Google

ξυντιθὲν καὶ ἀκούμενον, πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι· τῶν δ' αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ' οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν. ΠΡΩ. Ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι, βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας ἱκανόν, καί τις ἐπ' αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ ξυντάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατ' ἄν. ΠΡΩ. Δικαιότατα δῆτα. ΣΩ. Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἔν ποτε γενοίσθην. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχήν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι, διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλά, καθότι φίλον ἑκάστοις λέγεσθαι; ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἡμᾶς μή τι μάτην δόξῃς, ὦ Πρώταρχε, εἰρηκέναι, ἀλλ' ἔστι τοῖς μὲν πάλαι ἀποφηναμένοις, ὡς ἀεὶ τοῦ παντὸς νοῦς ἄρχει, ξύμμαχος ἐκείνοις. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΣΩ. Τῇ δέ γε ἐμῇ ζητήσει πεπορικὼς ἀπόκρισιν, ὅτι νοῦς ἔστι γενούστης τοῦ πάντων αἰτίου λεχθέντος τῶν τεττάρων, ὃν ἦν ἡμῖν ἓν τοῦτο· ἔχεις γὰρ δήπου νῦν ἡμῶν ἤδη τὴν ἀπόκρισιν. ΠΡΩ. Ἔχω καὶ μάλα ἱκανῶς· καίτοι με ἀποκρινάμενος ἔλαθες. ΣΩ. Ἀνάπαυλα γὰρ τῆς σπουδῆς, ὦ Πρώταρχε, γίγνεται ἐνίοτε ἡ παιδιά. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ.

Digitized by Google

Νῦν δήπου, ὦ ἑταῖρε, οὗ μὲν γένους ἐστί, καὶ τίνα ποτὲ δύναμιν κέκτηται, σχεδὸν ἐπιεικῶς ἡμῖν τανῦν δεδήλωται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἡδονῆς γε ὡσαύτως πάλαι τὸ γένος ἐφάνη. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Μεμνώμεθα δὴ καὶ ταῦτα περὶ ἀμφοῖν, ὅτι νοῦς μὲν αἰτίας ἦν ξυγγενής, καὶ τούτου σχεδὸν τοῦ γένους, ἡδονὴ δὲ ἄπειρός τε αὐτὴ καὶ τοῦ μήτε ἀρχὴν μήτε μέσα μήτε τέλος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν ἑαυτῷ ἔχοντος, μηδὲ ἔξοντός ποτε, γένους. ΠΡΩ. Μεμνησόμεθα· πῶς γὰρ οὔ; XVII. ΣΩ. Δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο, ἐν ᾧ τέ ἐστιν ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ διὰ τί πάθος γίγνεσθον, ὁπόταν γίγνησθον, ἰδεῖν ἡμᾶς· πρῶτον τὴν ἡδονήν· ὥσπερ τὸ γένος αὐτῆς πρότερον ἐβασανίσαμεν, οὕτω καὶ ταῦτα πρότερα· λύπης δ' αὖ χωρὶς τὴν ἡδονὴν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα ἱκανῶς βασανίσαι. ΠΡΩ. Ἀλλ' εἰ ταύτῃ χρὴ πορεύεσθαι, ταύτῃ πορευώμεθα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν σοι, καθάπερ ἐμοί, φαίνεται τῆς γενέσεως αὐτῶν πέρι; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἐν τῷ κοινῷ μοι γένει φαίνεσθον ἅμα λύπη τε καὶ ἡδονὴ γίγνεσθαι κατὰ φύσιν. ΠΡΩ. Κοινόν τί γε, ὦ φίλε Σώκρατες, ὑπομέμνησκε ἡμᾶς, τί ποτε τῶν προειρημένων βούλει δηλοῦν. ΣΩ. Ἔσται ταῦτ' εἰς δύναμιν, ὦ θαυμάσιε. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ. Κοινὸν τοίνυν ὑπακούωμεν, ὃ δὴ τῶν τεττάρων τρίτον ἐλέγομεν. ΠΡΩ. Ὃ μετὰ τὸ ἄπειρον καὶ πέρας ἔλεγες, ἐν ᾧ καὶ ὑγίειαν, οἶμαι δὲ καὶ ἁρμονίαν, ἐτίθεσο. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες. Τὸν νοῦν δὲ ὅτιμάλιστ' ἤδη πρόσεχε. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λέγω τοίνυν, τῆς

Digitized by Google

οἷον μεθ' ὑγιείας κάλλος καὶ ἰσχὺν, καὶ ἐν ψυχαῖς αὖ πάμπολλα ἕτερα καὶ πάγκαλα. ὕβριν γάρ που καὶ ξύμπασαν πάντων πονηρίαν αὕτη κατιδοῦσα ἡ θεός, ὦ καλὲ Φίληβε, πέρας οὐδὲν οὔτε ἡδονῶν οὔτε πλησμονῶν ἐνὸν ἐν αὐτοῖς, νόμον καὶ τάξιν πέρας ἔχοντ' ἔθετο, καὶ σὺ μὲν ἀποκναῖν ἔφης αὐτήν, ἐγὼ δὲ τοὐναντίον ἀποσῶσαι λέγω. σοὶ δέ, ὦ Πρώταρχε, πῶς φαίνεται; ΠΡΩ. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες, ἔμοιγε κατὰ νοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν τρία ταῦτα εἴρηκα, εἰ ξυννοεῖς; ΠΡΩ. Ἀλλ' οἶμαι κατανοεῖν· ἓν μὲν γάρ μοι δοκεῖς τὸ ἄπειρον λέγειν, ἓν δὲ καὶ δεύτερον, τὸ πέρας, ἐν τοῖς οὖσι, τρίτον δὲ οὐ σφόδρα κατέχω τί βούλει φράζειν. ΣΩ. Τὸ γὰρ πλῆθός σε, ὦ θαυμάσιε, ἐξέπληξε τῆς τοῦ τρίτου γενέσεως. καίτοι πολλά γε καὶ τὸ ἄπειρον παρέσχετο γένη· ὅμως δ' ἐπισφραγισθέντα τῷ τοῦ μᾶλλον καὶ ἐναντίου γένει, ἓν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Καὶ μὴν τόγε πέρας οὔτε πολλὰ εἶχεν, οὔτ' ἐδυσκολαίνομεν, ὡς οὐκ ἦν ἓν φύσει. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλὰ τρίτον φάθι με λέγειν, ἓν τοῦτο τιθέντα τὸ τούτων ἔκγονον ἅπαν, γένεσιν εἰς οὐσίαν ἐκ τῶν μετὰ τοῦ πέρατος ἀπειργασμένων μέτρων. ΠΡΩ. Ἔμαθον.

XIV. ΣΩ. Ἀλλὰ δὴ πρὸς τρισὶ τέταρτόν τί ποτε ἔφαμεν εἶναι γένος σκεπτέον· κοινὴ δ' ἡ σκέψις. ὅρα γάρ, εἴ σοι δοκεῖ ἀναγκαῖον εἶναι, πάντα τὰ γιγνόμενα, διά τινα αἰτίαν γίγνεσθαι; ΠΡΩ. Ἔμοιγε. πῶς γὰρ ἄν χωρὶς τούτων γίγνοιτο; ΣΩ. Οὐκοῦν ἡ τοῦ ποιοῦντος φύσις οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, τῆς αἰτίας

Digitized by Google

διαφέρει, τὸ δὲ ποιοῦν καὶ τὸ αἴτιον, ὀρθῶς ἂν εἴη λεγόμενον ἕν; ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Καὶ μὴν τό γε ποιούμενον αὖ καὶ τὸ γιγνόμενον οὐδέν, πλὴν ὀνόματι, καθάπερ τὸ νῦν δή, διαφέρον εὑρήσομεν, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡγεῖται μὲν τὸ ποιοῦν ἀεὶ κατὰ φύσιν, τὸ δὲ ποιούμενον ἐπακολουθεῖ γιγνόμενον ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο ἄρα, καὶ οὐ ταυτόν, αἰτία τ' ἐστὶ καὶ τὸ δουλεῦον εἰς γένεσιν αἰτίᾳ. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ μὲν γιγνόμενα, καὶ ἐξ ὧν γίγνεται, πάντα τὰ τρία παρέσχετο ἡμῖν γένη; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὲ δὴ πάντα ταῦτα δημιουργοῦν λεγωμεν τέταρτον, τὴν αἰτίαν, ὡς ἱκανῶς ἕτερον ἐκείνων δεδηλωμένον; ΠΡΩ. Λέγωμεν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ὀρθῶς μὴν ἔχει, διωρισμένων τῶν τεττάρων, ἑνὸς ἑκάστου μνήμης ἕνεκα ἑφεξῆς αὐτὰ καταριθμήσασθαι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἄπειρον λέγω, δεύτερον δέ, πέρας, ἔπειτ' ἐκ τούτων τρίτον μικτὴν καὶ γεγενημένην οὐσίαν· τὴν δὲ τῆς μίξεως αἰτίαν καὶ γενέσεως τετάρτην λέγων, ἆρα μὴ πλημμελοίην ἄν τι; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Φέρε δή, τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν τίς ὁ λόγος; καὶ τί ποτε βουληθέντες εἰς ταῦτα ἀφικόμεθα; ἆρ' οὐ τόδε ἦν; δευτερεῖα ἐζητοῦμεν πότερον ἡδονῆς γίγνοιτ' ἄν, ἢ φρονήσεως· οὐχ οὕτως ἦν; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν νῦν, ἐπειδὴ ταῦτα οὕτω διειλόμεθα, καλλίονα ἂν ἴσως καὶ τὴν κρίσιν ἐπιτελεσαίμεθα· πρώτου πέρι καὶ δευτέρου, περὶ ὧν δὴ τὸ πρῶτον ἠμφισβητήσαμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἴθι

Digitized by Google

δή, νικῶντα ἔθεμέν που τὸν μικτὸν βίον ἡδονῆς τε καὶ φρονήσεως· ἦν οὕτω; ΠΡΩ. Ἦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τοῦτον μὲν τὸν βίον ὁρῶμέν που, τίς ἐστι καὶ ὁποίου γένους; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ μέρος γ' αὐτὸν φήσομεν εἶναι τοῦ τρίτου, οἶμαι, γένους. οὐ γὰρ ὁ δυοῖν τινοῖν ἐστὶ μικτὸς ἐκεῖνος, ἀλλ' ὁ ξυμπάντων ἀπείρων ὑπὸ τοῦ πέρατος δεδεμένων· ὥστε ὀρθῶς ὁ νικηφόρος οὗτος βίος μέρος ἐκείνου γίγνοιτ' ἄν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XV. ΣΩ. Εἶεν. τί δὲ ὁ σός, ὦ Φίληβε, ἡδὺς καὶ ἄμικτος ὤν, ἐν τίνι γένει τῶν εἰρημένων λεγόμενος ὀρθῶς ἂν ποτε λέγοιτο; ὧδε δ' ἀπόκριναί μοι, πρὶν ἀποφήνασθαι. ΦΙ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Ἡδονὴ καὶ λύπη πέρας ἔχετον, ἢ τῶν τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον δεχομένων ἐστόν; ΦΙ. Ναί, τῶν τὸ μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. οὐ γὰρ ἂν ἡδονὴ πᾶν ἀγαθὸν ἦν, εἰ μὴ ἄπειρον ἐτύγχανε πεφυκὸς καὶ πλήθει καὶ τῷ μᾶλλον. ΣΩ. Οὐδέ γ' ἂν, ὦ Φίληβε, λύπη πᾶν κακόν. ὥστ' ἄλλο τι νῶϊν σκεπτέον, ἢ τὴν τοῦ ἀπείρου φύσιν, ὡς παρέχεταί τι μέρος ταῖς ἡδοναῖς ἀγαθοῦ· τούτων δή σοι τῶν ἀπεράντων γεγονὸς ἔστω. φρόνησιν δὲ καὶ ἐπιστήμην καὶ νοῦν εἰς τί ποτε τῶν προειρημένων, ὦ Πρώταρχέ τε καὶ Φίληβε, νῦν θέντες οὐκ ἂν ἀσεβοῖμεν· οὐ γάρ μοι δοκεῖ σμικρὸς ἡμῖν ὁ κίνδυνος εἶναι καὶ κατορθώσασι καὶ μὴ περὶ τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΦΙ. Σεμνύνεις γάρ, ὦ Σώκρατες, τὸν σεαυτοῦ θεόν. ΣΩ. Καὶ γὰρ σύ, ὦ ἑταῖρε, τὴν σεαυτοῦ· τὸ δ' ἐρωτώμενον ὅμως ἡμῖν λεκτέον. ΠΡΩ. Ὀρθῶς τοι λέγει Σωκράτης, ὦ Φίληβε, καὶ

Digitized by Google

αὐτῷ πειστέον. ΦΙ. Οὐκοῦν ὑπὲρ ἐμοῦ σύ, Πρώταρχε, προήρησαι λέγειν; ΠΡΩ. Πάνυ γε. νῦν μέντοι σχεδὸν ἀπορῶ, καὶ δέομαί γε, ὦ Σώκρατες, αὐτὸν σὲ ἡμῖν γενέσθαι προφήτην, ἵνα μηδὲν ἡμεῖς σοι περὶ τῶν ἀγωνιστὴν ἐξαμαρτάνοντες, παρὰ μέλος φθεγξώμεθά τι. ΣΩ. Πειστέον, ὦ Πρώταρχε· οὐδὲ γὰρ χαλεπὸν οὐδὲν ἐπιτάττεις, ἀλλ' ὄντως σὲ ἐγώ, καθάπερ εἶπε Φίληβος, σεμνύνων ἐν τῷ παίζειν ἐθορύβησα, νοῦν καὶ ἐπιστήμην ἐρόμενος ὁποίου γένους εἶεν. ΠΡΩ. Παντάπασί γε, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ῥᾴδιον. πάντες γὰρ ξυμφωνοῦσιν οἱ σοφοί, ἑαυτοὺς οὕτω σεμνύνοντες, ὡς νοῦς ἐστὶ βασιλεὺς ἡμῖν οὐρανοῦ καὶ γῆς· καὶ ἴσως εὖ λέγουσι. διὰ μακροτέρων δ', εἰ βούλει, τὴν σκέψιν αὐτοῦ ταῦ γένους ποιησώμεθα. ΠΡΩ. Λέγ' ὅπως βούλει, μηδὲν μῆκος ἡμῖν ὑπολογιζόμενος, ὦ Σώκρατες, ὡς οὐκ ἀπεχθησόμενος. XVI. ΣΩ. Καλῶς εἶπες. ἀρξώμεθα δέ πως ὧδε ἐπανερωτῶντες. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ξύμπαντα, καὶ τόδε τὸ καλούμενον ὅλον, ἐπιτροπεύειν φῶμεν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῇ δύναμιν, καὶ τὰ ὅπῃ ἔτυχεν; ἢ τἀναντία καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησίν τινα θαυμαστὴν ξυντάττουσαν διακυβερνᾶν; ΠΡΩ. Οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὦ θαυμάσιε Σώκρατες. ὁ μὲν γὰρ σὺ λέγεις νῦν, οὐδ' ὅσιον εἶναί μοι φαίνεται, τὸ δὲ νοῦν πάντα διακοσμεῖν αὐτὰ φάναι, καὶ τῆς ὄψεως τοῦ κόσμου καὶ ἡλίου καὶ σελήνης καὶ ἄστρων καὶ πάσης τῆς περιφορᾶς ἄξιον· καὶ οὐκ ἄλλως ἔγωγ' ἄν

Digitized by Google

ποτε περὶ αὐτῶν εἴποιμι, οὐδ' ἂν δοξάσαιμι. ΣΩ. Βούλει δῆτα καὶ ἡμεῖς τοῖς ἔμπροσθεν ὁμολογουμένοις ξυμφήσωμεν, ὡς ταῦθ' οὕτως ἔχει; καὶ μὴ μόνον οἰώμεθα δεῖν τἀλλότρια ἄνευ κινδύνου λέγειν, ἀλλὰ καὶ ξυγκινδυνεύωμεν καὶ μετέχωμεν τοῦ ψόγου, ὅταν ἀνὴρ δεινὸς φῇ ταῦτα μὴ οὕτως, ἀλλ' ἀτάκτως, ἔχειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐκ ἂν βουλοίμην; ΣΩ. Ἴθι δή, τὸν ἐπιόντα περὶ τούτων νῦν ἡμῖν λόγον ἄθρει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Τὰ περὶ τὴν τῶν σωμάτων φύσιν ἁπάντων τῶν ζώων, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ πνεῦμα, καθορῶμέν που, καὶ γῆν, καθάπερ οἱ χειμαζόμενοί φασιν, ἐνόντα ἐν τῇ ξυστάσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. χειμαζόμεθα γὰρ ὄντως ὑπ' ἀπορίας ἐν τοῖς νῦν λόγοις. ΣΩ. Φέρε δή, περὶ ἑκάστου τῶν παρ' ἡμῖν λάβε τὸ τοιόνδε. ΠΡΩ. Ποῖον; ΣΩ. Ὅτι σμικρόν τε τούτων ἕκαστον παρ' ἡμῖν ἔνεστι καὶ φαῦλον, καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς εἰλικρινὲς ὄν, καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἀξίαν τῆς φύσεως ἔχον. ἐν ἑνὶ δὲ λαβὼν περὶ πάντων νόει ταυτόν. οἷον, πῦρ ἔστι μέν που παρ' ἡμῖν, ἔστι δ' ἐν τῷ παντί. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν σμικρὸν μέν τι τὸ παρ' ἡμῖν καὶ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον, τὸ δ' ἐν τῷ παντί, πλήθει τε θαυμαστὸν καὶ κάλλει καὶ πάσῃ δυνάμει τῇ περὶ τὸ πῦρ οὔσῃ; ΠΡΩ. Καὶ μάλα ἀληθές, ἃ λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τρέφεται καὶ γίγνεται ἐκ τούτου, καὶ ἄρχεται τὸ τοῦ παντὸς πῦρ ὑπὸ τοῦ παρ' ἡμῖν πυρός; ἢ τοὐναντίον ὑπ' ἐκείνου τό τ' ἐμὸν καὶ τὸ σὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλων ζώων ἅπαντ' ἴσχει ταῦτα; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν

Digitized by Google

οὐδ' ἀποκρίσεως ἄξιον ἐρωτᾷς. ΣΩ. Ὀρθῶς· ταυτὰ γ' ἂν ἐρεῖς, οἶμαι, περί τε τῆς ἐν τοῖς ζώοις γῆς τῆς ἐνθάδε καὶ τῆς ἐν τῷ παντὶ καὶ τῶν ἄλλων δή, ὅσων ἠρώτησα ὀλίγον ἔμπροσθεν. οὕτως ἀποκρινῇ; ΠΡΩ. Τίς γὰρ ἀποκρινόμενος ἄλλως ὑγιαίνων ἄν ποτε φανείη; ΣΩ. Σχεδὸν οὐδ' ὁστισοῦν. ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο ἔξῃς ἔπου. πάντα γὰρ ἡμεῖς ταῦτα τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἆρ' οὐκ εἰς ἓν ξυγκείμενα ἰδόντες ἐπωνομάσαμεν σῶμα; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ταυτὸν δὴ λάβε καὶ περὶ τοῦδε, ὃν κόσμον λέγομεν. διὰ τὸν αὐτὸν γὰρ τρόπον ἂν εἴη που σῶμα ξύνθετον ὂν ἐκ τῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθότατον λέγεις. ΣΩ. Πότερον οὖν ἐκ τούτου τοῦ σώματος ὅλως τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα, ἢ ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν τοῦτο τρέφεταί τε καί, ὅσα νῦν δὴ περὶ αὐτῶν εἴπομεν, εἴληφέ τε καὶ ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ τοῦθ' ἕτερον, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄξιον ἐρωτήσεως. ΣΩ. Τί δέ; τόδε ἆρα ἄξιον, ἢ πῶς ἐρεῖς; ΠΡΩ. Λέγε τὸ ποῖον. ΣΩ. Τὸ παρ' ἡμῖν σῶμα ἆρ' οὐ ψυχὴν φήσομεν ἔχειν; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι φήσομεν. ΣΩ. Πόθεν, ὦ φίλε Πρώταρχε, λαβόν, εἴπερ μὴ τό γε τοῦ παντὸς σῶμα ἔμψυχον ὂν ἐτύγχανε, ταυτά γε ἔχον τούτῳ καὶ ἔτι καλλίονα; ΠΡΩ. Δῆλον, ὡς οὐδαμόθεν ἄλλοθεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γάρ που δοκοῦμέν γε, ὦ Πρώταρχε, τὰ τέτταρα ἐκεῖνα, πέρας καὶ ἄπειρον καὶ κοινὸν καὶ τὸ τῆς αἰτίας γένος, ἐν ἅπασι τέταρτον ἑνὸν τοῦτο, ἐν μὲν τοῖς παρ' ἡμῖν ψυχήν τε παρέχον καὶ σῶμα, σκιὰν ἐμποιοῦν, καὶ πταίσαντος σώματος ἰατρικήν, καὶ ἐν ἄλλοις ἄλλα

Digitized by Google

ξυντιθὲν καὶ ἀκούμενον, πᾶσαν καὶ παντοίαν σοφίαν ἐπικαλεῖσθαι· τῶν δ' αὐτῶν τούτων ὄντων ἐν ὅλῳ τε οὐρανῷ καὶ κατὰ μεγάλα μέρη, καὶ προσέτι καλῶν καὶ εἰλικρινῶν, ἐν τούτοις δ' οὐκ ἄρα μεμηχανῆσθαι τὴν τῶν καλλίστων καὶ τιμιωτάτων φύσιν. ΠΡΩ. Ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦτό γ' ἂν λόγον ἔχοι. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ τοῦτο, μετ' ἐκείνου τοῦ λόγου ἂν ἑπόμενοι, βέλτιον λέγοιμεν, ὡς ἔστιν, ἃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἄπειρόν τε ἐν τῷ παντὶ πολὺ καὶ πέρας ἱκανόν, καί τις ἐπ' αὐτοῖς αἰτία οὐ φαύλη, κοσμοῦσά τε καὶ ξυντάττουσα ἐνιαυτούς τε καὶ ὥρας καὶ μῆνας, σοφία καὶ νοῦς λεγομένη δικαιότατ' ἄν. ΠΡΩ. Δικαιότατα δῆτα. ΣΩ. Σοφία μὴν καὶ νοῦς ἄνευ ψυχῆς οὐκ ἂν ποτε γενοίσθην. ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν μὲν τῇ τοῦ Διὸς ἐρεῖς φύσει βασιλικὴν μὲν ψυχήν, βασιλικὸν δὲ νοῦν ἐγγίγνεσθαι, διὰ τὴν τῆς αἰτίας δύναμιν, ἐν δὲ ἄλλοις ἄλλα καλά, καθότι φίλον ἑκάστοις λέγεσθαι; ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἡμῖν μή τι μάτην δόξῃς, ὦ Πρώταρχε, εἰρηκέναι, ἀλλ' ἔστι τοῖς μὲν πάλαι ἀποφηναμένοις, ὡς ἀεὶ τοῦ παντὸς νοῦς ἄρχει, ξύμμαχος ἐκείνοις. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν. ΣΩ. Τῇ δέ γε ἐμῇ ζητήσει πεπορικὼς ἀπόκρισιν, ὅτι νοῦς ἔστι γενούστης τοῦ πάντων αἰτίου λεχθέντος τῶν τεττάρων, ὃν ἦν ἡμῖν ἓν τοῦτο· ἔχεις γὰρ δήπου νῦν ἡμῖν ἤδη τὴν ἀπόκρισιν. ΠΡΩ. Ἔχω καὶ μάλα ἱκανῶς· καίτοι με ἀποκρινάμενος ἔλαθες. ΣΩ. Ἀναπαυλα γὰρ τῆς σπουδῆς, ὦ Πρώταρχε, γίγνεται ἐνίοτε ἡ παιδιά. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ.

Digitized by Google

Νῦν δήπου, ὦ ἑταῖρε, οὗ μὲν γένους ἐστί, καὶ τίνα ποτὲ δύναμιν κέκτηται, σχεδὸν ἐπιεικῶς ἡμῖν τανῦν δεδήλωται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἡδονῆς γε ὡσαύτως πάλαι τὸ γένος ἐφάνη. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Μεμνώμεθα δὴ καὶ ταῦτα περὶ ἀμφοῖν, ὅτι νοῦς μὲν αἰτίας ἦν ξυγγενής, καὶ τούτου σχεδὸν τοῦ γένους, ἡδονὴ δὲ ἄπειρός τε αὐτὴ καὶ τοῦ μήτε ἀρχὴν μήτε μέσα μήτε τέλος ἀφ' ἑαυτοῦ ἐν ἑαυτῷ ἔχοντος, μηδὲ ἔξοντός ποτε, γένους. ΠΡΩ. Μεμνησόμεθα· πῶς γὰρ οὔ; XVII. ΣΩ. Δεῖ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο, ἐν ᾧ τέ ἐστιν ἑκάτερον αὐτοῖν καὶ διὰ τί πάθος γίγνεσθον, ὁπόταν γίγνησθον, ἰδεῖν ἡμᾶς· πρῶτον τὴν ἡδονήν· ὥσπερ τὸ γένος αὐτῆς πρότερον ἐβασανίσαμεν, οὕτω καὶ ταῦτα πρότερα· λύπης δ' αὖ χωρὶς τὴν ἡδονὴν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα ἱκανῶς βασανίσαι. ΠΡΩ. Ἀλλ' εἰ ταύτῃ χρὴ πορεύεσθαι, ταύτῃ πορευώμεθα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν σοι, καθάπερ ἐμοί, φαίνεται τῆς γενέσεως αὐτῶν πέρι; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἐν τῷ καινῷ μοι γένει φαίνεσθον ἅμα λύπη τε καὶ ἡδονὴ γίγνεσθαι κατὰ φύσιν. ΠΡΩ. Κοινόν τέ γε, ὦ φίλε Σώκρατες, ὑπομέμνησκε ἡμᾶς, τί ποτε τῶν προειρημένων βούλει δηλοῦν. ΣΩ. Ἔσται ταῦτ' εἰς δύναμιν, ὦ θαυμάσιε. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες. ΣΩ. Κοινὸν τοίνυν ὑπακούωμεν, ὃ δὴ τῶν τεττάρων τρίτον ἐλέγομεν. ΠΡΩ. Ὃ μετὰ τὸ ἄπειρον καὶ πέρας ἔλεγες, ἐν ᾧ καὶ ὑγίειαν, οἶμαι δὲ καὶ ἁρμονίαν, ἐτίθεσο. ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες. Τὸν νοῦν δὲ ἔτι μᾶλλον ἤδη πρόσεχε. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λέγω τοίνυν, τῆς

Digitized by Google

ἁρμονίας μὲν λυομένης ἡμῖν ἐν τοῖς ζώοις, ἅμα λύσιν τῆς φύσεως καὶ γένεσιν ἀλγηδόνων ἐν τῷ τότε γίγνεσθαι χρόνῳ. ΠΡΩ. Πάνυ λέγεις εἰκός. ΣΩ. Πάλιν δὲ ἁρμοττομένης τε καὶ εἰς τὴν αὑτῆς φύσιν ἀπιούσης, ἡδονὴν γίγνεσθαι λεκτέον, εἰ δεῖ δι' ὀλίγων περὶ μεγίστων ὀτιτάχιστα ῥηθῆναι. ΠΡΩ. Οἶμαι μέν σε ὀρθῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ἐμφανέστερον δὲ ἔτι τὰ αὐτὰ ταῦτα πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὰ δημόσιά που καὶ περιφανῆ ῥᾷστον ξυννοεῖν; ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Πεῖνη μέν που, λύσις καὶ λύπη. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ἔδωδὴ δέ, πλήρωσις γιγνομένη πάλιν, ἡδονή. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Δίψος δ' αὖ φθορὰ καὶ λύπη καὶ λύσις, ἡ δὲ τοῦ ὑγροῦ πάλιν τὸ ξηρανθὲν πληροῦσα δύναμις, ἡδονή· διάκρισις δέ γ' αὖ καὶ διάλυσις, ἡ παρὰ φύσιν τοῦ πνίγους πάθη, λύπη, κατὰ φύσιν δὴ πάλιν ἀπόδοσίς τε καὶ ψύξις, ἡδονή. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ ῥίγους ἡ μὲν παρὰ φύσιν τοῦ ζώου τῆς ὑγρότητος πῆξις, λύπη, πάλιν δ' εἰς ταυτὸν ἀπιόντων καὶ διακρινομένων, ἡ κατὰ φύσιν ὁδός, ἡδονή. καὶ ἐνὶ λόγῳ σκόπει, εἴ σοι μέτριος ὁ λόγος, ὃς ἂν φῇ τὸ ἐκ τῆς ἀπείρου καὶ πέρατος κατὰ φύσιν ἔμψυχον γεγονὸς εἶδος, ὅπερ ἔλεγον ἐν τῷ πρόσθεν, ὅταν μὲν τοῦτο φθείρηται, τὴν μὲν φθορὰν λύπην εἶναι, τὴν δ' εἰς τὴν αὐτῶν οὐσίαν ὁδόν, ταύτην δ' αὖ πάλιν τὴν ἀναχώρησιν πάντων, ἡδονήν. ΠΡΩ. Ἔστω. δοκεῖ γάρ μοι τύπον γέ τινα ἔχειν. ΣΩ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἓν εἶδος τιθώμεθα λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἐν τούτοις ταῖς παθήσιν ἑκατέροις.

Digitized by Google

ΠΡΩ. Κείσθω. XVIII. ΣΩ. Τίθει τοίνυν αὐτῆς τῆς ψυχῆς κατὰ τὸ τούτων τῶν παθημάτων προσδόκημα, τὸ μὲν πρὸ τῶν ἡδέων ἐλπιζόμενον, ἡδὺ καὶ θαρραλέον, τὸ δὲ πρὸ τῶν λυπηρῶν, φοβερὸν καὶ ἀλγεινόν. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν τοῦθ' ἡδονῆς καὶ λύπης ἕτερον εἶδος, τὸ χωρὶς τοῦ σώματος αὐτῆς τῆς ψυχῆς διὰ προσδοκίαν γιγνόμενον. ΣΩ. Ὀρθῶς ὑπέλαβες. ἐν γὰρ τούτοις, οἶμαι, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν, εἰλικρινέσι τε ἑκατέροις γιγνομένοις, ὡς δοκεῖ, καὶ ἀμίκτοις λύπης τε καὶ ἡδονῆς, ἐμφανὲς ἔσεσθαι τὸ περὶ τὴν ἡδονήν, πότερον ὅλον ἐστὶ τὸ γένος ἀσπαστόν, ἢ τοῦτο μὲν ἑτέρῳ τινὶ τῶν προειρημένων δοτέον ἡμῖν γενῶν, ἡδονῇ τε καὶ λύπῃ, καθάπερ θερμῷ καὶ ψυχρῷ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, τοτὲ μὲν ἀσπαστέον αὐτά, τοτὲ δὲ οὐκ ἀσπαστέον, ὡς ἀγαθὰ μὲν οὐκ ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἔνια δεχόμενα τὴν τῶν ἀγαθῶν ἕστιν ὅτε φύσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις, ὅτι ταύτῃ πῃ δεῖ διαθηρευθῆναι τὸ νῦν μεταδιωκόμενον. ΣΩ. Πρῶτον μὲν τοίνυν τόδε ξυνίδωμεν, ὡς, εἴπερ ὄντως ἐστὶ τὸ λεγόμενον διαφθειρομένων μὲν αὐτῶν ἀλγηδών, ἀνασωζομένων δὲ ἡδονή, τῶν μήτε διαφθειρομένων μήτε ἀνασωζομένων ἐννοήσωμεν πέρι, τίνα ποτὲ ἕξιν δεῖ τότε ἔν ἑκάστοις εἶναι τοῖς ζώοις, ὅταν οὕτως ἔσχῃ. σφόδρα δὲ προσέχων τὸν νοῦν εἰπέ· ἆρ' οὐ πᾶσα ἀνάγκη, πᾶν ἐν τῷ τότε χρόνῳ ζῶον μήτε τι λυπεῖσθαι, μήτε ἥδεσθαι, μήτε μέγα μήτε σμικρόν; ΠΡΩ. Ἀνάγκη μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστι τις τρίτη ἡμῶν ἡ τοιαύτη διάθεσις παρά τε

Digitized by Google

τὴν τοῦ χαίροντος καὶ παρὰ τὴν τοῦ λυπουμένου; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἄγε δὴ τοίνυν, ταύτης προθυμοῦ μεμνῆσθαι· πρὸς γὰρ τὴν τῆς ἡδονῆς κρίσιν οὐ σμικρὸν μεμνῆσθαι ταύτην ἔσθ' ἡμῖν, ἢ μή. βραχὺ δέ τι περὶ αὐτῆς, εἰ βούλει, διαπεράνωμεν. ΠΡΩ. Λέγε ποῖον. ΣΩ. Τῷ τὸν τοῦ φρονεῖν ἑλομένῳ βίον οἶσθ' ὡς τοῦτον τὸν τρόπον οὐδὲν ἀπεικωλύει ζῆν. ΠΡΩ. Τὸν τοῦ μὴ χαίρειν, μηδὲ λυπεῖσθαι, λέγεις; ΣΩ. Ἐρρήθη γάρ που τότε ἐν τῇ παραβολῇ τῶν βίων, μηδὲν δεῖν μήτε μέγα μήτε σμικρὸν χαίρειν τῷ τὸν τοῦ νοεῖν καὶ φρονεῖν βίον ἑλομένῳ. ΠΡΩ. Καὶ μάλα οὕτως ἐρρήθη. ΣΩ. Οὐκοῦν οὕτως ἂν ἐκείνῳ γε ὑπάρχοι; καὶ ἴσως οὐδὲν ἄτοπον, εἰ πάντων τῶν βίων ἐστὶ θειότατος. ΠΡΩ. Οὔκουν εἰκός γε, οὔτε χαίρειν θεοὺς οὔτε τὸ ἐναντίον. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εἰκός· ἄσχημον γοῦν αὐτῶν ἑκάτερον γιγνόμενόν ἐστιν. ἀλλὰ δὴ τοῦτο μὲν ἔτι καὶ εἰσαῦθις ἐπισκεψώμεθα, ἐὰν πρὸς λόγον τι ᾖ, καὶ τῷ νῷ πρὸς τὰ δευτερεῖα, ἐὰν μὴ πρὸς τὰ πρωτεῖα δυνώμεθα προσθεῖναι, προσθήσομεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. XIX. ΣΩ. Καὶ μὴν τύγε ἕτερον εἶδος τῶν ἡδονῶν, ὃ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἔφαμεν εἶναι, διὰ μνήμης πᾶν ἐστι γιγονός. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Μνήμην, ὡς ἔοικεν, ὅ τι ποτέ ἐστι, πρότερον ἀναληπτέον· καὶ κινδυνεύει πάλιν ἔτι πρότερον αἴσθησιν μνήμης, εἰ μέλλει περὶ ταῦθ' ἡμῖν κατὰ τρόπον φαιδρά πη γενήσεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς φῄς; ΣΩ. Θὲς τῶν περὶ τὸ σῶμα ἡμῶν ἑκάστοτε παθημάτων τὰ μὲν ἐν τῷ σώ-

Digitized by Google

ματι κατασβεννύμενα, πρὶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν διεξελθεῖν, ἀπαθῆ ἐκείνην ἐάσαντα, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν ἰόντα, καί τινα ὥσπερ σεισμὸν ἐντιθέντα ἴδιόν τε καὶ κοινὸν ἑκατέρῳ. ΠΡΩ. Κείσθω. ΣΩ. Τὰ μὲν δὴ μὴ δι' ἀμφοῖν ἰόντα ἐὰν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φῶμεν λανθάνειν, τὰ δὲ δι' ἀμφοῖν μὴ λανθάνειν, ἆρ' ὀρθότατα ἐροῦμεν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τὸ τοίνυν λεληθέναι, μηδαμῶς ὑπολάβῃς, ὡς λέγω λήθης ἐνταῦθά που γένεσιν. ἔστι γὰρ λήθη μνήμης ἔξοδος, ἡ δ' ἐν τῷ λεγομένῳ νῦν, οὔπω γέγονε· τοῦ δὲ μήτε ὄντος, μήτε γεγονότος πως, γίγνεσθαι φάναι τινὰ ἀποβολήν, ἄτοπον. ἢ γάρ; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τὰ τοίνυν ὀνόματα μετάβαλε μόνον. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἀντὶ μὲν τοῦ λεληθέναι τὴν ψυχήν, ὅταν ἀπαθὴς αὕτη γίγνηται τῶν σεισμῶν τῶν τοῦ σώματος, ἣν νῦν λήθην καλεῖς, ἀναισθησίαν ἐπονόμασον. ΠΡΩ. Ἔμαθον. ΣΩ. Τὸ δὲ ἐν ἑνὶ πάθει τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα κοινῇ γιγνόμενον κοινῇ καὶ κινεῖσθαι, ταύτην δ' αὖ τὴν κίνησιν ὀνομάζων αἴσθησιν, οὐκ ἀπὸ τρόπου φθέγγοι' ἄν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ἤδη μανθάνομεν ὃ βουλόμεθα καλεῖν τὴν αἴσθησιν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Σωτηρίαν τοίνυν αἰσθήσεως τὴν μνήμην λέγων ὀρθῶς ἄν τις λέγοι, κατά γε τὴν ἐμὴν δόξαν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς γὰρ οὖν. ΣΩ. Μνήμης δὲ ἀνάμνησιν ἆρ' οἰ διαφέρουσαν λέγομεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τόδε; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅταν ἃ μετὰ τοῦ

Digitized by Google

σώματος ἔπασχέ ποθ' ἡ ψυχή, ταῦτ' ἄνευ τοῦ σώματος αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ὁτιμάλιστα ἀναλαμβάνῃ, τότε ἀναμιμνήσκεσθαί που λέγομεν. ἢ γάρ; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀπολέσασα μνήμην εἴτε αἰσθήσεως, εἴτ' αὖ μαθήματος, αὖθις ταύτην ἀναπολήσῃ πάλιν αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ, καὶ ταῦτα ξύμπαντα ἀναμνήσεις καὶ μνήμας που λέγομεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Οὗ δὴ χάριν ἅπαντ' εἴρηται ταῦτα, ἔστι τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἵνα πῃ τὴν ψυχῆς ἡδονὴν χωρὶς σώματος ὁτιμάλιστα καὶ ἐναργέστατα λάβοιμεν, καὶ ἅμα ἐπιθυμίαν· διὰ γὰρ τούτων πως ταῦτα ἀμφότερα ἔοικε δηλοῦσθαι. XX. ΠΡΩ. Λέγωμεν τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἤδη τὸ μετὰ ταῦτα. ΣΩ. Πολλά γε περὶ γένεσιν ἡδονῆς καὶ πᾶσαν τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, λέγοντας σκοπεῖν. καὶ γὰρ νῦν πρότερον ἔτι φαίνεται λεπτέον ἐπιθυμίαν εἶναι, τί ποτ' ἐστὶ καὶ ποῦ γίγνεται. ΠΡΩ. Σκοπῶμεν τοίνυν· οὐδὲν γὰρ ἀπολοῦμεν. ΣΩ. Ἀπολοῦμεν οὖν καὶ ταῦτά γε, ὦ Πρώταρχε, εὑρόντες ὃ νῦν ζητοῦμεν, τὴν περὶ αὐτὰ ταῦτα ἀπορίαν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς ἡμῖν· τὸ δ' ἑφεξῆς τούτοις πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ πεῖνην τε καὶ δίψος, καὶ πόλλ' ἕτερα τοιαῦτα ἔφαμεν εἶναι τινὰς ἐπιθυμίας; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πρὸς τί ποτε ἆρα ταυτὸν βλέψαντες, οὕτω πολὶ διαφέροντα ταῦθ' ἑνὶ προσαγορεύομεν ὀνόματι; ΠΡΩ. Μὰ Δί' οὐ ῥᾴδιον ἴσως εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὅμως λεκτέον. ΣΩ. Ἐκεῖθεν δὴ πάλιν ἐκ τῶν

Digitized by Google

αὐτῶν ἀναλώβωμεν. ΠΡΩ. Πόθεν δή; ΣΩ. Διψῇν που λέγομεν ἑκάστοτέ τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Τοῦτο δέ γ' ἐστὶ κενοῦσθαι; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ δίψος ἐστὶν ἐπιθυμία; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πόματός γε; ΠΡΩ. Πόματος. ΣΩ. Ἡ πληρώσεως πόματος; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν πληρώσεως. ΣΩ. Ὁ κενούμενος ἡμῶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἐπιθυμεῖ τῶν ἐναντίων ἢ πάσχει· κενούμενος γὰρ ἐρᾷ πληροῦσθαι. ΠΡΩ. Σαφέστατά γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τὸ πρῶτον κενούμενος ἔστιν ὑπόθεν εἴτ' αἰσθήσει πληρώσεως ἐφάπτοιτ' ἂν, εἴτε μνήμῃ, τούτου ὃ μήτ' ἐν τῷ νῦν χρόνῳ πάσχει, μήτε ἐν τῷ πρόσθεν πώποτ' ἔπαθε; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἐπιθυμῶν τινὸς ἐπιθυμεῖ· φαμέν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὅ γε πάσχει, τούτου ἐπιθυμεῖ· διψῇ γάρ· τοῦτο δὲ κένωσις· ὁ δὲ ἐπιθυμεῖ πληρώσεως. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πληρώσεως ἄρα τῇ τὶ τῶν τοῦ διψῶντος ἂν ἐφάπτοιτο. ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὸ μὲν δὴ σῶμα ἀδύνατον· κενοῦται γάρ που. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τὴν ψυχὴν ἄρα τῆς πληρώσεως ἐφάπτεσθαι λοιπὸν τῇ μνήμῃ. ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. τῷ τίνι γὰρ ἂν ἄλλῳ ἐφάψαιτο; ΠΡΩ. Σχεδὸν οὐδενί. ΣΩ. Μανθάνομεν γοῦν, ὃ ξυμβέβηκ' ἡμῖν ἐκ τούτων τῶν λόγων; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Σώματος ἐπιθυμίαν οὔ φησιν ἡμῶν οὗτος ὁ λόγος γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὅτι τοῖς ἐκείνου παθήμασιν ἐναντίαν ἀεὶ παντὸς ζώου μηνύει τὴν ἐπιχείρησιν. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἡ

Digitized by Google

δ' ὁρμή γε ἐπὶ τοὐναντίον ἄγουσα ἢ τὰ παθήματα, δηλοῖ που μνήμην οὖσαν τῶν τοῖς παθήμασιν ἐναντίων. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὴν ἄρα ἐπάγουσαν ἐπὶ τὰ ἐπιθυμούμενα ἀποδεῖξας μνήμην ὁ λόγος ψυχῆς ξύμπασαν τήν τε ὁρμὴν καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζώου παντὸς ἀπέφηνεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Διψῇν ἄρα τὸ σῶμα ἡμῶν ἢ πεινῇν, ἤ τι τῶν τοιούτων πάσχειν, οὐδαμῇ ὁ λόγος αἱρεῖ. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. XXI. ΣΩ. Ἔτι δὴ καὶ τόδε περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα κατανοήσωμεν. βίου γὰρ εἶδός τί μοι φαίνεται βούλεσθαι δηλοῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν τούτοις αὐτοῖς. ΠΡΩ. Ἐν τίσι καὶ ποίου βίου πέρι φράζεις; ΣΩ. Ἐν τῷ πληροῦσθαι καὶ κενοῦσθαι καὶ πᾶσιν, ὅσα περὶ σωτηρίαν τ' ἐστὶ τῶν ζώων καὶ τὴν φθοράν· καὶ εἴ τις τούτων ἐν ἑκατέρῳ γιγνόμενος ἡμῶν ἀλγεῖ, τότε δὲ χαίρει κατὰ τὰς μεταβολάς. ΠΡΩ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἐν μέσῳ τούτων γίγνηται; ΠΡΩ. Πῶς ἐν μέσῳ; ΣΩ. Διὰ μὲν τὸ πάθος ἀλγεῖ, μέμνηται δὲ τῶν ἡδέων γενομένων, παύοιτ' ἂν τῆς ἀλγηδόνος, πεπλήρωται δὲ μήπω· τί τότε; φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν παθημάτων εἶναι; ΠΡΩ. Φῶμεν μὲν οὖν. ΣΩ. Πότερον ἀλγοῦνθ' ὅλως, ἢ χαίροντα; ΠΡΩ. Μὰ Δί' ἀλλὰ διπλῇ τινι λύπῃ λυπούμενον, κατὰ μὲν τὸ σῶμα, ἐν τῷ παθήματι, κατὰ δὲ τὴν ψυχήν, προσδοκίας τινὶ πόθῳ. ΣΩ. Πῶς, ὦ Πρώταρχε, τὸ διπλοῦν τῆς λύπης εἶπες; ἆρ' οὐκ ἔστι μὲν ὅτε τις ἡμῶν κενούμενος ἐν ἐλ-

Digitized by Google

πιδι φανερᾷ τοῦ πληρωθήσεσθαι καθέστηκε, τοτὲ δὲ τοὐναντίον ἀνελπίστως ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα γε. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐχὶ ἐλπίζων μὲν πληρωθήσεσθαι τῷ μεμνῆσθαι δοκεῖ σοι χαίρειν, ἅμα δὲ κινούμενος ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἀλγεῖ; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τότ' ἄρα ἄνθρωπος καὶ τἆλλα ζῶα λυπεῖταί τε ἅμα καὶ χαίρει. ΠΡΩ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τί δ'; ὅταν ἀνελπίστως ἔχῃ κενούμενος τεύξεσθαι πληρώσεως, ἆρ' οὐ τότε τὸ διπλοῦν γίγνοιτ' ἂν περὶ τὰς λύπας πάθος, ὃ σὺ νῦν κατιδὼν ᾠήθης ἁπλῶς εἶναι διπλοῦν; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ταύτῃ δὴ τῇ σκέψει τούτων τῶν παθημάτων τόδε χρησώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Πότερον ἀληθεῖς ταύτας τὰς λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἢ ψευδεῖς εἶναι λέξομεν, ἢ τὰς μέν τινας ἀληθεῖς, τὰς δ' οὔ; ΠΡΩ. Πῶς δ', ὦ Σώκρατες, ἂν εἶεν ψευδεῖς ἡδοναὶ ἢ λύπαι; ΣΩ. Πῶς δέ, ὦ Πρώταρχε, φόβοι ἂν ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, ἢ προσδοκίαι ἀληθεῖς ἢ μή, ἢ δόξαι ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς; ΠΡΩ. Δόξας μὲν ἔγωγ' ἄν που ξυγχωροίην, τὰ δ' ἕτερα ταῦτ' οὐκ ἄν. ΣΩ. Πῶς φῄς; λόγον μέντοι τινὰ κινδυνεύομεν οὐ πάνυ σμικρὸν ἐπεγείρειν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ πρὸς τὰ παρελήλυθότα, ὦ παῖ Ἐκείνου τοῦ ἀνδρός, προσήκοντα, τοῦτο σκεπτέον. ΠΡΩ. Ἴσως τοῦτό γε. ΣΩ. Χαίρειν τοίνυν δεῖ λέγειν τοῖς ἄλλοις μήκεσιν, ἢ καὶ ὁτῳοῦν τῶν παρὰ τὸ προσῆκον λεγομένων. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Λέγε δή μοι. θαῦμα γὰρ ἐμέ γ' ἔχει διὰ τέλους ἀεὶ περὶ

Digitized by Google

τὰ αὐτὰ ἃ νῦν δὴ προεθέμεθα ἀπορήματα. ΠΡΩ. Πῶς δὴ φῄς; ΣΩ. Ψευδεῖς, αἱ δ' ἀληθεῖς, οὐκ εἰσὶν ἡδοναί; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὔτε δὴ ὄναρ οὔθ' ὕπαρ, ὡς φῄς, ἐστίν, οὔτ' ἐν μανίαις οὔτ' ἐν πάσαις ἀφροσύναις οὐδεὶς ἔσθ' ὅστις ποτὲ δοκεῖ μὲν χαίρειν, χαίρει δὲ οὐδαμῶς, οὐδ' αὖ δοκεῖ μὲν λυπεῖσθαι, λυπεῖται δ' οὔ. ΠΡΩ. Πάνθ' οὕτω ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἔχειν πάντες ὑπειλήφαμεν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὀρθῶς; ἢ σκεπτέον, εἴτ' ὀρθῶς εἴτε μὴ ταῦτα λέγεται; ΠΡΩ. Σκεπτέον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν. **XXII.** ΣΩ. Διορισώμεθα δὴ σαφέστερον ἔτι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον ἡδονῆς τε πέρι καὶ δόξης· ἔστι γάρ πού τι δοξάζειν ἡμῖν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ἥδεσθαι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸ δοξαζόμενον ἐστί τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ τό γε, ᾧ τὸ ἡδόμενον ἥδεται; ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δοξάζον, ἐάν τε ὀρθῶς ἐάν τε μὴ ὀρθῶς δοξάζῃ, τό γε δοξάζειν ὄντως οὐδέποτε ἀπόλλυσι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἡδόμενον, ἐάν τε ὀρθῶς ἐάν τε μὴ ὀρθῶς ἥδηται, τό γε ὄντως ἥδεσθαι δῆλον ὡς οὐδέποτε ἀπολεῖ; ΠΡΩ. Ναί, καὶ ταῦθ' οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τῇ ποτε οὖν τρόπῳ δόξα ψευδὴς τε καὶ ἀληθὴς ἡμῖν φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ τῆς ἡδονῆς μόνον ἀληθές; δοξάζειν δ' ὄντως καὶ χαίρειν ἀμφότερα ὁμοίως εἴληφε; ΠΡΩ. Σκεπτέον. ΣΩ. Ἆρα, ὅτι δύξῃ μὲν ἐπιγίγνεσθον ψεῦδός τε καὶ ἀληθές; καὶ ἐγένετο οὐ μόνον δόξα διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὁποία τις ἑκα-

Digitized by Google

τέρα; σκεπτέον φῆς τοῦτ' εἶναι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρὸς δέ γε τούτοις, εἰ καὶ τοπαράπαν ἡμῖν, τὰ μὲν ἔστι ποι' ἄττα, ἡδονὴ δὲ καὶ λύπη, μόνον ἅπερ ἔστι, ποιὼ τινὲ δὲ οὐ γίγνεσθον, καὶ ταῦθ' ἡμῖν διομολογητέον. ΠΡΩ. Δῆλον. ΣΩ. Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτό γε χαλεπὸν ἰδεῖν ὅτι καὶ ποιὼ τινά· πάλαι γὰρ εἴπομεν, ὅτι μεγάλαι τε καὶ σμικραὶ καὶ σφοδραὶ καὶ ἠσυχαίτεραι ἑκάτεραι γίγνονται λύπαι τε καὶ ἡδοναί. ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἂν δέ γε πονηρία τούτων, ὦ Πρώταρχε, προσγίγνηται τινί, πονηρὰν μὲν φήσομεν οὕτω γίγνεσθαι δόξαν, πονηρὰν δὲ καὶ ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀλλὰ τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τί δ', ἂν ὀρθότης ἢ τοὐναντίον ὀρθότητι τινὶ τούτων προσγίγνηται, μῶν οὐκ ὀρθὴν μὲν δόξαν ἐροῦμεν, ἐὰν ὀρθότητα ἴσχῃ, ταυτὸν δέ, ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Ἂν δέ γε ἁμαρτανόμενον το δοξαζόμενον ᾖ, τὴν δόξαν τότε ἁμαρτάνουσάν γε οὐκ ὀρθὴν ὁμολογητέον, οὐδ' ὀρθῶς δοξάζουσαν· ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Τί δ', ἂν αὖ λύπην ἤ τινα ἡδονὴν περὶ τὸ ἐφ' ᾧ λυπεῖται, ἢ τοὐναντίον ἁμαρτάνουσαν ἐφορῶμεν, ὀρθὴν ἢ χρηστὴν ἤ τι τῶν καλῶν ὀνομάτων αὐτῇ προσθήσομεν; ΠΡΩ. Ἀλλ' οὐχ οἷόν τε, εἴπερ ἁμαρτήσεταί γε ἡδονή. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἡδονὴ πολλάκις οὐ μετὰ δόξης ὀρθῆς, ἀλλὰ μετὰ ψεύδους, ἡμῖν γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ τὴν μὲν δόξαν γε, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ τότε ἐλέγομεν ψευδῆ, τὴν δ' ἡδονὴν αὐτὴν οὐδεὶς ἂν ποτε προσείποι ψευδῆ. ΣΩ. Ἀλλα

Digitized by Google

προθύμως ἀμύνεις τῷ τῆς ἡδονῆς, ὦ Πρώταρχε, λύγῳ τανῦν. ΠΡΩ. Οὐδέν γε, ἀλλ' ἅπερ ἀκούω, λέγω. ΣΩ. Διαφέρει δ' ἡμῖν οὐδέν, ὦ ἑταῖρε, ἡ μετὰ δόξης τε ὀρθῆς καὶ μετ' ἐπιστήμης ἡδονὴ τῆς μετὰ τοῦ ψεύδους καὶ ἀγνοίας πολλάκις ἑκάστοις ἡμῶν ἐγγιγνομένης. ΠΡΩ. Εἰκὸς γοῦν μὴ σμικρὸν διαφέρειν. **XXIII.** ΣΩ. Τῆς δὴ διαφορᾶς αὐτοῖν ἐπὶ θεωρίαν ἔλθωμεν. ΠΡΩ. Ἄγε, ὅπῃ σοι φαίνεται. ΣΩ. Τῇ δὲ δὴ ἄγω; ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Δόξα, φαμέν, ἡμῖν ἔστι μὲν ψευδής, ἔστι δὲ καὶ ἀληθής. ΠΡΩ. Ἔστι. ΣΩ. Ἕπεται μὴν ταύταις, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἡδονὴ καὶ λύπη πολλάκις, ἀληθεῖ καὶ ψευδεῖ δόξῃ λέγω. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ μνήμης τε καὶ αἰσθήσεως δόξα ἡμῖν καὶ τὸ διαδοξάζειν ἐγχωρεῖν γίγνεται ἑκάστοτε; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡμᾶς ὧδε περὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἡγούμεθα ἴσχειν; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλάκις ἰδόντι τινὶ πόρρωθεν μὴ πάνυ σαφῶς τὰ καθορώμενα ξυμβαίνειν βούλεσθαι κρίνειν φαίης ἂν ταὐτ', ἅπερ ὁρᾷ; ΠΡΩ. Φαίην ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο αὐτὸς αὑτὸν οὕτος ἀνέροιτ' ἂν ὧδε; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Τί ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ παρὰ τὴν πέτραν τοὔθ' ἑστάναι φανταζόμενον ὑπό τινι δένδρῳ; ταῦτ' εἰπεῖν ἄν τις πρὸς ἑαυτὸν δοκῇ σοι, τοιαῦτ' ἄττα κατιδὼν φαντασθέντα ἑαυτῷ ποτέ; ΠΡΩ. Τί μήν ΣΩ. Ἆρ' οὖν μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀποκρινόμενος ἂν πρὸς αὑτὸν εἴποι τοῦτο, ὡς ἔστιν ἄνθρωπος, ἐπιτυχὼς εἰπών. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ.

Digitized by Google

Καὶ παρενεχθεὶς γ' αὖ τάχ' ἂν ὡς ἔστι τινῶν ποιμένων ἔργον τὸ καθορώμενον ἄγαλμα προσείποι. ΠΡΩ. Μάλιστά γε. ΣΩ. Κἂν μέν τίς γ' αὐτῷ παρῇ, τά τε πρὸς αὑτὸν ῥηθέντα ἐντείνας εἰς φωνὴν πρὸς τὸν παρόντα, αὐτὰ ταῦτ' ἂν πάλιν φθέγξαιτο, καὶ λόγος δὴ γέγονεν οὕτως, ὃ τότε δόξαν ἐκαλοῦμεν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἂν δ' ἄρα μόνος τις τοῦτο ταυτὸν πρὸς αὑτὸν διανοούμενος, ἐνίοτε καὶ πλείω χρόνον ἔχων ἐν αὑτῷ πορεύεται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; ἆρα σοὶ φαίνεται τὸ περὶ τούτων, ὅπερ ἐμοί; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δοκεῖ μοι τότε ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινὶ προσεοικέναι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἡ μνήμη ταῖς αἰσθήσεσι ξυμπίπτουσα εἰς ταυτόν, κἀκεῖναα ἃ περὶ ταῦτά ἐστι τὰ παθήματα, φαίνονταί μοι σχεδὸν οἷον γράφειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους, καὶ ὅταν μὲν ἀληθῆ γράψῃ, τοῦτο τὸ πάθημα δόξα τε ἀληθὴς καὶ λόγοι ἀπ' αὐτοῦ ξυμβαίνουσιν ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι, ψευδῆ δ' ὅταν ὁ τοιοῦτος παρ' ἡμῖν γραμματεὺς γράφῃ, τἀναντία τοῖς ἀληθέσιν ἀπέβη. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ μοι, καὶ ἀποδέχομαι τὰ ῥηθέντα οὕτως. ΣΩ. Ἀποδέχου δὴ καὶ ἕτερον δημιουργὸν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ γιγνόμενον. ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Ζωγράφον, ὃς μετὰ τὸν γραμματιστὴν τῶν λεγομένων εἰκόνας ἐν τῇ ψυχῇ τούτων γράφει. ΠΡΩ. Πῶς δὴ τοῦτον αὖ καὶ πότε λέγωμεν; ΣΩ. Ὅταν ἀπ' ὄψεως ἢ τινος ἄλλης αἰσθήσεως τὰ τότε δοξαζόμενα καὶ λεγόμενα ἀπα-

Digitized by Google

γαγών τις τὰς τῶν δοξασθέντων καὶ λεχθέντων εἰκόνας ἐν αὑτῷ ὁρᾷ ποις· ἢ τοῦτο οὐκ ἔστι γιγνόμενον παρ' ἡμῖν; ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ μὲν τῶν ἀληθῶν δοξῶν καὶ λόγων εἰκόνες ἀληθεῖς, αἱ δὲ τῶν ψευδῶν ψευδεῖς; ΠΡΩ. Παντάπασι. ΣΩ. Εἰ δὴ ταῦτ' ὀρθῶς εἰρήκαμεν, ἔτι καὶ τόδε ἐπὶ τούτοις σκεψώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ περὶ μὲν τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγονότων ταῦτα ἡμῖν οὕτω πάσχειν ἀναγκαῖον, περὶ δὲ τῶν μελλόντων, οὔ. ΠΡΩ. Περὶ ἁπάντων μὲν οὖν τῶν χρόνων ὡσαύτως. ΣΩ. Οὐκοῦν αἵ γε διὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἡδοναὶ καὶ λύπαι ἐλέχθησαν ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς πρὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ λυπῶν προγίγνοιντ' ἄν; ὥσθ' ἡμῖν ξυμβαίνει τὸ προχαίρειν τε καὶ προλυπεῖσθαι περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον εἶναι γιγνόμενον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ γράμματά τε καὶ ζωγραφήματα, ἃ σμικρῷ πρότερον ἐτίθεμεν ἐν ἡμῖν γίγνεσθαι, περὶ μὲν τὸν γεγονότα καὶ τὸν παρόντα χρόνον ἐστί, περὶ δὲ τὸν μέλλοντα οὐκ ἔστι; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ἆρα σφόδρα λέγεις, ὅτι πάντ' ἐστὶ ταῦτα ἐλπίδες εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον οὖσαι, ἡμεῖς δ' αὖ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἀεὶ γέμομεν ἐλπίδων; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. **XXIV.** ΣΩ. Ἄγε δή, πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις καὶ τόδε ἀπόκριναι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δίκαιος ἀνὴρ καὶ εὐσεβὴς καὶ ἀγαθὸς πάντως ἆρ' οὐ θεοφιλής ἐστι; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τί δέ; ἄδικός τε καὶ παντάπασι κακὸς ἆρ' οὐ τοὐναντίον

Digitized by Google

ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Πολλῶν μὴν ἐλπίδων, ὡς ἐλέγομεν ἄρτι, πᾶς ἄνθρωπος γέμει. ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Λόγοι μήν εἰσιν ἐν ἑκάστοις ἡμῶν, ἃς ἐλπίδας ὀνομάζομεν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ δὴ καὶ τὰ φαντάσματα ἐζωγραφημένα, καί τις ὁρᾷ πολλάκις ἑαυτῷ χρυσὸν γιγνόμενον ἄφθονον, καὶ ἐπ' αὐτῷ πολλὰς ἡδονάς, καὶ δὴ καὶ ἐζωγραφημένον αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῷ χαίροντα σφόδρα καθορᾷ. ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τούτων οὖν πότερα φῶμεν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὡς τὸ πολὺ τὰ γεγραμμένα παρατίθεσθαι ἀληθῆ, διὰ τὸ θεοφιλεῖς εἶναι, τοῖς δὲ κακοῖς ἃς αὖ πολὺ τοὐναντίον, ἢ μὴ φῶμεν; ΠΡΩ. Καὶ μάλα φατέον. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς κακοῖς ἡδοναί γε οὐδὲν ἧττον πάρεισιν ἐζωγραφημέναι, ψευδεῖς δὲ αὖταί που; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ψευδέσιν ἄρα ἡδοναῖς τὰ πολλὰ οἱ πονηροὶ χαίρουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθέσι. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Εἰσὶ δὴ κατὰ τοὺς νῦν λόγους ψευδεῖς ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ἡδοναί, μεμιμημέναι μέντοι τὰς ἀληθεῖς ἐπὶ τὰ γελοιότερα, καὶ λύπαι δὲ ὡσαύτως. ΠΡΩ. Εἰσί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἦν δοξάζειν μὲν οὕτως ἀεὶ τῷ τοπαράπαν δοξάζοντι, μὴ ἐπ' οὖσι δὲ μηδὲ ἐπὶ γεγονόσι μηδ' ἐπ' ἐσομένοις ἐνίοτε; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ταῦτά γε ἦν, οἶμαι, τὰ ἐπεργαζόμενα δόξαν ψευδῆ τότε καὶ τὸ ψευδῶς δοξάζειν· ἦν γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἀνταποδοτέον ταῖς λύπαις τε καὶ ἡδοναῖς τὴν τούτων ἀντίστροφον ἕξιν ἐν ἐκείνοις; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ.

Digitized by Google

σώματος ἔπασχέ ποθ' ἡ ψυχή, ταῦτ' ἄνευ τοῦ σώματος αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ ὁτιμάλιστα ἀναλαμβάνῃ, τότε ἀναμιμνήσκεσθαί που λέγομεν. ἢ γάρ; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ὅταν ἀπολέσασα μνήμην εἴτε αἰσθήσεως, εἴτ' αὖ μαθήματος, αὖθις ταύτην ἀναπολήσῃ πάλιν αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ, καὶ ταῦτα ξύμπαντα ἀναμνήσεις καὶ μνήμας που λέγομεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Οὐ δὴ χάριν ἅπαντ' εἴρηται ταῦτα, ἔστι τόδε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ἵνα πη τὴν ψυχῆς ἡδονὴν χωρὶς σώματος ὁτιμάλιστα καὶ ἐναργέστατα λάβοιμεν, καὶ ἅμα ἐπιθυμίαν· διὰ γὰρ τούτων πως ταῦτα ἀμφότερα ἔοικε δηλοῦσθαι. XX. ΠΡΩ. Λέγωμεν τοίνυν, ὦ Σώκρατες, ἤδη τὸ μετὰ ταῦτα. ΣΩ. Πολλά γε περὶ γένεσιν ἡδονῆς καὶ πᾶσαν τὴν μορφὴν αὐτῆς, ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, λέγοντας σκοπεῖν. καὶ γὰρ νῦν πρότερον ἔτι φαίνεται λεπτέον ἐπιθυμίαν εἶναι, τί ποτ' ἐστὶ καὶ ποῦ γίγνεται. ΠΡΩ. Σκοπῶμεν τοίνυν· οὐδὲν γὰρ ἀπολοῦμεν. ΣΩ. Ἀπολοῦμεν οὖν καὶ ταῦτά γε, ὦ Πρώταρχε, εὑρόντες ὃ νῦν ζητοῦμεν, τὴν περὶ αὐτὰ ταῦτα ἀπορίαν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς ἡμῖν· τὸ δ' ἐφεξῆς τούτοις πειρώμεθα λέγειν. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ πείνην τε καὶ δίψος, καὶ πόλλ' ἕτερα τοιαῦτα ἔφαμεν εἶναι τινὰς ἐπιθυμίας; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Πρὸς τί ποτε ἆρα ταυτὸν βλέψαντες, οὕτω πολλὰ διαφέροντα ταῦθ' ἑνὶ προσαγορεύομεν ὀνόματι; ΠΡΩ. Μὰ Δί' οὐ ῥᾴδιον ἴσως εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὅμως λεκτέον. ΣΩ. Ἐκεῖθεν δὴ πάλιν ἐκ τῶν

Digitized by Google

αὐτῶν ἀναλάβωμεν. ΠΡΩ. Πόθεν δή; ΣΩ. Διψῇν που λέγομεν ἑκάστοτέ τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Τοῦτο δέ γ' ἐστὶ κενοῦσθαι; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἆρ' οὖν τὸ δίψος ἐστὶν ἐπιθυμία; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πόματός γε; ΠΡΩ. Πόματος. ΣΩ. Ἡ πληρώσεως πόματος; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν πληρώσεως. ΣΩ. Ὁ κενούμενος ἡμῶν ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἐπιθυμεῖ τῶν ἐναντίων ἢ πάσχει· κενούμενος γὰρ ἐρᾷ πληροῦσθαι. ΠΡΩ. Σαφέστατά γε. ΣΩ. Τί οὖν; ὁ τοπρῶτον κενούμενος ἔστιν ὑπόθεν εἴτ' αἰσθήσει πληρώσεως ἐφάπτοιτ' ἄν, εἴτε μνήμῃ, τούτου ὃ μήτ' ἐν τῷ νῦν χρόνῳ πάσχει, μήτε ἐν τῷ πρόσθεν πώποτ' ἔπαθε; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὅ γ' ἐπιθυμῶν τινὸς ἐπιθυμεῖ· φαμέν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκ ἄρα ὅ γε πάσχει, τούτου ἐπιθυμεῖ· διψῇ γάρ· τοῦτο δὲ κένωσις· ὁ δὲ ἐπιθυμεῖ πληρώσεως. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πληρώσεως ἄρα τι τὸ τῶν τοῦ διψῶντος ἂν ἐφάπτοιτο. ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὸ μὲν δὴ σῶμα ἀδύνατον· κενοῦται γάρ που. ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τὴν ψυχὴν ἄρα τῆς πληρώσεως ἐφάπτεσθαι λοιπὸν τῇ μνήμῃ. ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι. ΣΩ. τῷ τίνι γὰρ ἄν ἄλλῳ ἐφάψαιτο; ΠΡΩ. Σχεδὸν οὐδενί. ΣΩ. Μανθάνομεν γοῦν, ὃ ξυμβέβηκ' ἡμῖν ἐκ τούτων τῶν λόγων; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Σώματος ἐπιθυμίαν οὔ φησιν ἡμῶν οὗτος ὁ λόγος γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὅτι τοῖς ἐκείνου παθήμασιν ἐναντίαν ἀεὶ παντὸς ζώου μηνύει τὴν ἐπιχείρησιν. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἡ

Digitized by Google

δ' ὁρμή γε ἐπὶ τοὐναντίον ἄγουσα ἢ τὰ παθήματα, δηλοῖ που μνήμην οὖσαν τῶν τοῖς παθήμασιν ἐναντίων. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὴν ἄρα ἐπάγουσαν ἐπὶ τὰ ἐπιθυμούμενα ἀποδεῖξας μνήμην ὁ λόγος ψυχῆς ξύμπασαν τήν τε ὁρμὴν καὶ ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ζώου παντὸς ἀπέφηνεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Διψῇν ἄρα τὸ σῶμα ἡμῶν ἢ πεινῇν, ἤ τι τῶν τοιούτων πάσχειν, οὐδαμῇ ὁ λόγος αἱρεῖ. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. XXI. ΣΩ. Ἔτι δὴ καὶ τόδε περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα κατανοήσωμεν. βίου γὰρ εἶδός τί μοι φαίνεται βούλεσθαι δηλοῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν τούτοις αὐτοῖς. ΠΡΩ. Ἐν τίσι καὶ ποίου βίου πέρι φράζεις; ΣΩ. Ἐν τῷ πληροῦσθαι καὶ κενοῦσθαι καὶ πᾶσιν, ὅσα περὶ σωτηρίαν τ' ἐστὶ τῶν ζώων καὶ τὴν φθοράν· καὶ εἴ τις τούτων ἐν ἑκατέρῳ γιγνόμενος ἡμῶν ἀλγεῖ, τότε δὲ χαίρει κατὰ τὰς μεταβολάς. ΠΡΩ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Τί δ' ὅταν ἐν μέσῳ τούτων γίγνηται; ΠΡΩ. Πῶς ἐν μέσῳ; ΣΩ. Διὰ μὲν τὸ πάθος ἀλγεῖ, μέμνηται δὲ τῶν ἡδέων γενομένων, παύοιτ' ἂν τῆς ἀλγηδόνος, πεπλήρωται δὲ μήπω· τί τότε; φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν παθημάτων εἶναι; ΠΡΩ. Φῶμεν μὲν οὖν. ΣΩ. Πότερον ἀλγοῦνθ' ὅλως, ἢ χαίροντα; ΠΡΩ. Μὰ Δί' ἀλλὰ διπλῇ τινι λύπῃ λυπούμενον, κατὰ μὲν τὸ σῶμα, ἐν τῷ παθήματι, κατὰ δὲ τὴν ψυχήν, προσδοκίας τινὶ πόθῳ. ΣΩ. Πῶς, ὦ Πρώταρχε, τὸ διπλοῦν τῆς λύπης εἶπες; ἆρ' οὐκ ἔστι μὲν ὅτε τις ἡμῶν κενούμενος ἐν ἐλ-

Digitized by Google

πιδι φανερᾷ τοῦ πληρωθήσεσθαι καθέστηκε, τοτὲ δὲ τοὐναντίον ἀνελπίστως ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα γε. ΣΩ. Μῶν οὖν οὐχὶ ἐλπίζων μὲν πληρωθήσεσθαι τῷ μεμνῆσθαι δοκεῖ σοι χαίρειν, ἅμα δὲ κινούμενος ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἄλγεῖ; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τότ' ἄρα ἄνθρωπος καὶ τἆλλα ζῶα λυπεῖταί τε ἅμα καὶ χαίρει. ΠΡΩ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Τί δ'; ὅταν ἀνελπίστως ἔχῃ κενούμενος τεύξεσθαι πληρώσεως, ἆρ' οὐ τότε τὸ διπλοῦν γίγνοιτ' ἂν περὶ τὰς λύπας πάθος, ὃ σὺ νῦν κατιδὼν ᾠήθης ἁπλῶς εἶναι διπλοῦν; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ταύτῃ δὴ τῇ σκέψει τούτων τῶν παθημάτων τόδε χρησώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Πότερον ἀληθεῖς ταύτας τὰς λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἢ ψευδεῖς εἶναι λέξομεν, ἢ τὰς μέν τινας ἀληθεῖς, τὰς δ' οὔ; ΠΡΩ. Πῶς δ', ὦ Σώκρατες, ἂν εἶεν ψευδεῖς ἡδοναὶ ἢ λύπαι; ΣΩ. Πῶς δέ, ὦ Πρώταρχε, φόβοι ἂν ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς, ἢ προσδοκίαι ἀληθεῖς ἢ μή, ἢ δόξαι ἀληθεῖς ἢ ψευδεῖς; ΠΡΩ. Δόξας μὲν ἔγωγ' ἄν που ξυγχωροίην, τὰ δ' ἕτερα ταῦτ' οὐκ ἄν. ΣΩ. Πῶς φῄς; λύγον μέντοι τινὰ κινδυνεύομεν οὐ πάνυ σμικρὸν ἐπεγείρειν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ πρὸς τὰ παρελήλυθότα, ὦ παῖ κείνου τοῦ ἀνδρός, προσήκοντα, τοῦτο σκεπτέον. ΠΡΩ. Ἴσως τοῦτό γε. ΣΩ. Χαίρειν τοίνυν δεῖ λέγειν τοῖς ἄλλοις μήκεσιν, ἢ καὶ ὁτῳοῦν τῶν παρὰ τὸ προσῆκον λεγομένων. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Λέγε δή μοι. θαῦμα γὰρ ἐμέ γ' ἔχει διὰ τέλους ἀεὶ περὶ

Digitized by Google

τὰ αὐτὰ ἃ νῦν δὴ προεθέμεθα ἀπορήματα. ΠΡΩ. Πῶς δὴ φῄς; ΣΩ. Ψευδεῖς, αἱ δ' ἀληθεῖς, οὐκ εἰσὶν ἡδοναί; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὔτε δὴ ὄναρ οὐθ' ὕπαρ, ὡς φῄς, ἐστίν, οὔτ' ἐν μανίαις οὔτ' ἐν πάσαις ἀφροσύναις οὐδεὶς ἔσθ' ὅστις ποτὲ δοκεῖ μὲν χαίρειν, χαίρει δὲ οὐδαμῶς, οὐδ' αὖ δοκεῖ μὲν λυπεῖσθαι, λυπεῖται δ' οὔ. ΠΡΩ. Πάνθ' οὕτω ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ἔχειν πάντες ὑπειλήφαμεν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ὀρθῶς; ἢ σκεπτέον, εἴτ' ὀρθῶς εἴτε μὴ ταῦτα λέγεται; ΠΡΩ. Σκεπτέον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν. **XXII.** ΣΩ. Διορισώμεθα δὴ σαφέστερον ἔτι τὸ νῦν δὴ λεγόμενον ἡδονῆς τε πέρι καὶ δόξης· ἔστι γάρ πού τι δοξάζειν ἡμῖν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ἥδεσθαι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τὸ δοξαζόμενον ἐστί τι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ τό γε, ᾧ τὸ ἡδόμενον ἥδεται; ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ δοξάζον, ἐάν τε ὀρθῶς ἐάν τε μὴ ὀρθῶς δοξάζῃ, τό γε δοξάζειν ὄντως οὐδέποτε ἀπόλλυσι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ἡδόμενον, ἐάν τε ὀρθῶς ἐάν τε μὴ ὀρθῶς ἥδηται, τό γε ὄντως ἥδεσθαι δῆλον ὡς οὐδέποτε ἀπολεῖ; ΠΡΩ. Ναί, καὶ ταῦθ' οὕτως ἔχει. ΣΩ. Τῷ ποτε οὖν τρόπῳ δόξα ψευδὴς τε καὶ ἀληθὴς ἡμῖν φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ τῆς ἡδονῆς μόνον ἀληθές; δοξάζειν δ' ὄντως καὶ χαίρειν ἀμφότερα ὁμοίως εἴληφε; ΠΡΩ. Σκεπτέον. ΣΩ. Ἆρα, ὅτι δύξῃ μὲν ἐπιγίγνεσθον ψεῦδός τε καὶ ἀληθές; καὶ ἐγένετο οὐ μόνον δόξα διὰ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ὁποία τις ἑκα-

Digitized by Google

τέρα; σκεπτέον φῆς τοῦτ' εἶναι; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πρὸς δέ γε τούτοις, εἰ καὶ τοπαράπαν ἡμῖν, τὰ μὲν ἔστι ποι' ἄττα, ἡδονὴ δὲ καὶ λύπη, μόνον ἅπερ ἔστι, ποιὼ τινὲ δὲ οὐ γίγνεσθον, καὶ ταῦθ' ἡμῖν διομολογητέον. ΠΡΩ. Δῆλον. ΣΩ. Ἀλλ' οὐδὲν τοῦτό γε χαλεπὸν ἰδεῖν ὅτι καὶ ποιὼ τινέ· πάλαι γὰρ εἴπομεν, ὅτι μεγάλαι τε καὶ σμικραὶ καὶ σφοδραὶ καὶ ἡσυχαίτεραι ἑκάτεραι γίγνονται λύπαι τε καὶ ἡδοναί. ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἂν δέ γε πονηρία τούτων, ὦ Πρώταρχε, προσγίγνηται τινί, πονηρὰν μὲν φήσομεν οὕτω γίγνεσθαι δόξαν, πονηρὰν δὲ καὶ ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀλλὰ τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Τί δ', ἂν ὀρθότης ἢ τοὐναντίον ὀρθότητι τινὶ τούτων προσγίγνηται, μῶν οὐκ ὀρθὴν μὲν δόξαν ἐροῦμεν, ἐὰν ὀρθότητα ἴσχῃ, ταυτὸν δέ, ἡδονήν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Ἂν δέ γε ἁμαρτανόμενον το δοξαζόμενον ᾖ, τὴν δόξαν τότε ἁμαρτάνουσάν γε οὐκ ὀρθὴν ὁμολογητέον, οὐδ' ὀρθῶς δοξάζουσαν. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Τί δ', ἂν αὖ λύπην ἤ τινα ἡδονὴν περὶ τὸ ἐφ' ᾧ λυπεῖται, ἢ τοὐναντίον ἁμαρτάνουσαν ἐφορῶμεν, ὀρθὴν ἢ χρηστὴν ἤ τι τῶν καλῶν ὀνομάτων αὐτῇ προσθήσομεν; ΠΡΩ. Ἀλλ' οὐχ οἷόν τε, εἴπερ ἁμαρτήσεταί γε ἡδονή. ΣΩ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἡδονὴ πολλάκις οὐ μετὰ δόξης ὀρθῆς, ἀλλὰ μετὰ ψεύδους, ἡμῖν γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; καὶ τὴν μὲν δόξαν γε, ὦ Σώκρατες, ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ τότε ἐλέγομεν ψευδῆ, τὴν δ' ἡδονὴν αὐτὴν οὐδεὶς ἂν ποτε προσείποι ψευδῆ. ΣΩ. Ἀλλα

Digitized by Google

προθύμως ἀμύνεις τῷ τῆς ἡδονῆς, ὦ Πρώταρχε, λύγῳ τανῦν. ΠΡΩ. Οὐδέν γε, ἀλλ' ἅπερ ἀκούω, λέγω. ΣΩ. Διαφέρει δ' ἡμῖν οὐδέν, ὦ ἑταῖρε, ἡ μετὰ δόξης τε ὀρθῆς καὶ μετ' ἐπιστήμης ἡδονὴ τῆς μετὰ τοῦ ψεύδους καὶ ἀγνοίας πολλάκις ἑκάστοις ἡμῶν ἐγγιγνομένης. ΠΡΩ. Εἰκὸς γοῦν μὴ σμικρὸν διαφέρειν. **XXIII.** ΣΩ. Τῆς δὴ διαφορᾶς αὐτοῖν ἐπὶ θεωρίαν ἔλθωμεν. ΠΡΩ. Ἄγε, ὅπῃ σοι φαίνεται. ΣΩ. Τῇ δὲ δὴ ἄγω; ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Δόξα, φαμέν, ἡμῖν ἔστι μὲν ψευδής, ἔστι δὲ καὶ ἀληθής. ΠΡΩ. Ἔστι. ΣΩ. Ἕπεται μὴν ταύταις, ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, ἡδονὴ καὶ λύπη πολλάκις, ἀληθεῖ καὶ ψευδεῖ δόξῃ λέγω. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐκ μνήμης τε καὶ αἰσθήσεως δόξα ἡμῖν καὶ τὸ διαδοξάζειν ἐγχωρεῖν γίγνεται ἑκάστοτε; ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡμᾶς ὧδε περὶ ταῦτα ἀναγκαῖον ἡγούμεθα ἴσχειν; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πολλάκις ἰδόντι τινὶ πόῤῥωθεν μὴ πάνυ σαφῶς τὰ καθορώμενα ξυμβαίνειν βούλεσθαι κρίνειν φαίης ἂν ταὐτ', ἅπερ ὁρᾷ; ΠΡΩ. Φαίην ἄν. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο αὐτὸς αὑτὸν οὕτως ἀνέροιτ' ἂν ὧδε; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Τί ποτε ἄρα ἐστὶ τὸ παρὰ τὴν πέτραν τοὔθ' ἑστάναι φανταζόμενον ὑπό τινι δένδρῳ; ταῦτ' εἰπεῖν ἄν τις πρὸς ἑαυτὸν δοκῇ σοι, τοιαῦτ' ἄττα κατιδὼν φανταστέντα ἑαυτῷ ποτέ; ΠΡΩ. Τί μήν ΣΩ. Ἆρ' οὖν μετὰ ταῦτα ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀποκρινόμενος ἂν πρὸς αὑτὸν εἴποι τοῦτο, ὡς ἔστιν ἄνθρωπος, ἐπιτυχὼς εἰπών. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ.

Digitized by Google

Καὶ παρενεχθεὶς γ' αὖ τάχ' ἂν ὡς ἔστι τινῶν ποιμένων ἔργον τὸ καθορώμενον ἄγαλμα προσείποι. ΠΡΩ. Μάλιστά γε. ΣΩ. Κἂν μέν τίς γ' αὐτῷ παρῇ, τά τε πρὸς αὑτὸν ῥηθέντα ἐντείνας εἰς φωνὴν πρὸς τὸν παρόντα, αὐτὰ ταῦτ' ἂν πάλιν φθέγξαιτο, καὶ λόγος δὴ γέγονεν οὕτως, ὃ τότε δόξαν ἐκαλοῦμεν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἂν δ' ἄρα μόνος ᾖ τοῦτο ταυτὸν πρὸς αὑτὸν διανοούμενος, ἐνίοτε καὶ πλείω χρόνον ἔχων ἐν αὑτῷ πορεύεται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; ἆρα σοὶ φαίνεται τὸ περὶ τούτων, ὅπερ ἐμοί; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δοκεῖ μοι τότε ἡμῶν ἡ ψυχὴ βιβλίῳ τινὶ προσεοικέναι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ἡ μνήμη ταῖς αἰσθήσεσι ξυμπίπτουσα εἰς ταυτόν, κἀκεῖναι ἃ περὶ ταῦτά ἐστι τὰ παθήματα, φαίνονταί μοι σχεδὸν οἷον γράφειν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς τότε λόγους, καὶ ὅταν μὲν ἀληθῆ γράψῃ, τοῦτο τὸ πάθημα δόξα τε ἀληθὴς καὶ λόγοι ἀπ' αὐτοῦ ξυμβαίνουσιν ἀληθεῖς ἐν ἡμῖν γιγνόμενοι, ψευδῆ δ' ὅταν ὁ τοιοῦτος παρ' ἡμῖν γραμματεὺς γράφῃ, τἀναντία τοῖς ἀληθέσιν ἀπέβη. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν δοκεῖ μοι, καὶ ἀποδέχομαι τὰ ῥηθέντα οὕτως. ΣΩ. Ἀποδέχου δὴ καὶ ἕτερον δημιουργὸν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ γιγνόμενον. ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Ζωγράφον, ὃς μετὰ τὸν γραμματιστὴν τῶν λεγομένων εἰκόνας ἐν τῇ ψυχῇ τούτων γράφει. ΠΡΩ. Πῶς δὴ τοῦτον αὖ καὶ πότε λέγωμεν; ΣΩ. Ὅταν ἀπ' ὄψεως ἢ τινος ἄλλης αἰσθήσεως τὰ τότε δοξαζόμενα καὶ λεγόμενα ἀπα-

Digitized by Google

γαγών τις τὰς τῶν δοξασθέντων καὶ λεχθέντων εἰκόνας ἐν αὑτῷ ὁρᾷ πως· ἢ τοῦτο οὐκ ἔστι γιγνόμενον παρ' ἡμῖν; ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ μὲν τῶν ἀληθῶν δοξῶν καὶ λόγων εἰκόνες ἀληθεῖς, αἱ δὲ τῶν ψευδῶν ψευδεῖς; ΠΡΩ. Παντάπασι. ΣΩ. Εἰ δὴ ταῦτ' ὀρθῶς εἰρήκαμεν, ἔτι καὶ τόδε ἐπὶ τούτοις σκεψώμεθα. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Εἰ περὶ μὲν τῶν ὄντων καὶ τῶν γεγονότων ταῦτα ἡμῖν οὕτω πάσχειν ἀναγκαῖον, περὶ δὲ τῶν μελλόντων, οὔ. ΠΡΩ. Περὶ ἁπάντων μὲν οὖν τῶν χρόνων ὡσαύτως. ΣΩ. Οὐκοῦν αἵ γε διὰ τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἡδοναὶ καὶ λύπαι ἐλέχθησαν ἐν τοῖς πρόσθεν ὡς πρὸ τῶν διὰ τοῦ σώματος ἡδονῶν καὶ λυπῶν προγίγνοιντ' ἄν; ὥσθ' ἡμῖν ξυμβαίνει τὸ προχαίρειν τε καὶ προλυπεῖσθαι περὶ τὸν μέλλοντα χρόνον εἶναι γιγνόμενον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Πότερον οὖν τὰ γράμματά τε καὶ ζωγραφήματα, ἃ σμικρῷ πρότερον ἐτίθεμεν ἐν ἡμῖν γίγνεσθαι, περὶ μὲν τὸν γεγονότα καὶ τὸν παρόντα χρόνον ἐστί, περὶ δὲ τὸν μέλλοντα οὐκ ἔστι; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Ἆρα σφόδρα λέγεις, ὅτι πάντ' ἐστὶ ταῦτα ἐλπίδες εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον οὖσαι, ἡμεῖς δ' αὖ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἀεὶ γέμομεν ἐλπίδων; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. **XXIV.** ΣΩ. Ἄγε δή, πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένοις καὶ τόδε ἀπόκριναι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Δίκαιος ἀνὴρ καὶ εὐσεβὴς καὶ ἀγαθὸς πάντως ἆρ' οὐ θεοφιλής ἐστι; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τί δέ; ἄδικός τε καὶ παντάπασι κακὸς ἆρ' οὐ τοὐναντίον

Digitized by Google

ἐκείνῳ; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Πολλῶν μὲν ἐλπίδων, ὡς ἐλέγομεν ἄρτι, πᾶς ἄνθρωπος γέμει. ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Λόγοι μήν εἰσιν ἐν ἑκάστοις ἡμῖν, ἃς ἐλπίδας ὀνομάζομεν; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Καὶ δὴ καὶ τὰ φαντάσματα ἐζωγραφημένα, καί τις ὁρᾷ πολλάκις ἑαυτῷ χρυσὸν γιγνόμενον ἄφθονον, καὶ ἐπ' αὐτῷ πολλὰς ἡδονάς, καὶ δὴ καὶ ἐζωγραφημένον αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῷ χαίροντα σφόδρα καθορᾷ. ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τούτων οὖν πότερα φῶμεν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὡς τὸ πολὺ τὰ γεγραμμένα παρατίθεσθαι ἀληθῆ, διὰ τὸ θεοφιλεῖς εἶναι, τοῖς δὲ κακοῖς ὡς αὖ πολὺ τοὐναντίον, ἢ μὴ φῶμεν; ΠΡΩ. Καὶ μάλα φατέον. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς κακοῖς ἡδοναί γε οὐδὲν ἧττον πάρεισιν ἐζωγραφημέναι, ψευδεῖς δὲ αὗται που; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ψευδέσιν ἄρα ἡδοναῖς τὰ πολλὰ οἱ πονηροὶ χαίρουσιν, οἱ δ' ἀγαθοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀληθέσι. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Εἰσὶ δὴ κατὰ τοὺς νῦν λόγους ψευδεῖς ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ἡδοναί, μεμιμημέναι μέντοι τὰς ἀληθεῖς ἐπὶ τὰ γελοιότερα, καὶ λύπαι δὲ ὡσαύτως. ΠΡΩ. Εἰσί. ΣΩ. Οὐκοῦν ἦν δοξάζειν αἰὲν οὕτως ἀεὶ τῷ τοπαράπαν δοξάζοντι, μὴ ἐπ' οὖσι δὲ μηδὲ ἐπὶ γεγονόσι μηδ' ἐπ' ἐσομένοις ἐνίοτε; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ταῦτά γε ἦν, οἶμαι, τὰ ἀπεργαζόμενα δόξαν ψευδῆ τότε καὶ τὸ ψευδῶς δοξάζειν· ἦν γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; οὐκ ἐνταποδοτέον ταῖς λύπαις τε καὶ ἡδοναῖς τὴν τούτων ἀντίστροφον ἕξιν ἐν ἐκείνοις; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ.

Digitized by Google

Ὡς ἦν μὲν χαίρειν ὄντως ἀεὶ τῷ τοπαράπαν ὁπωσοῦν καὶ εἰκῇ χαίροντι, μὴ μέντοι ἐπὶ τοῖς οὖσι, μηδ' ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν ἐνίοτε, πολλάκις δὲ καὶ ἴσως πλειστάκις ἐπὶ τοῖς μηδὲ μέλλουσί ποτε γενήσεσθαι. ΠΡΩ. Καὶ ταῦθ' οὕτως, ὦ Σώκρατες, ἀναγκαῖον ἔχειν. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη περὶ φόβων τε καὶ θυμῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων, ὡς ἔστι καὶ ψευδῆ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐνίοτε; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τί δέ; πονηρὰς δόξας καὶ χρηστὰς ἄλλως ἢ ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς γιγνομένας ἔχομεν εἰπεῖν; ΠΡΩ. Οὐκ ἄλλως. ΣΩ. Οὐδ' ἡδονὰς δ', οἶμαι, κατανοοῦμεν ὡς ἄλλον τινα τρόπον εἰσὶ πονηραί, πλὴν τῷ ψευδεῖς γ' εἶναι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν τοὐναντίον, ὦ Σώκρατες, εἴρηκας· σχεδὸν γὰρ τῷ ψεύδει μὲν οὐ πάνυ πονηρὰς ἄν τις λύπας τε καὶ ἡδονὰς θείη, μεγάλῃ δὲ ἄλλῃ καὶ πολλῇ ξυμπιπτούσας πονηρίᾳ. ΣΩ. Τὰς μὲν τοίνυν πονηρὰς ἡδονὰς καὶ διὰ πονηρίαν οὔσας τοιαύτας ὀλίγον ὕστερον ἐροῦμεν, ἂν ἔτι δοκῇ νῶϊν, τὰς δὲ ψευδεῖς ἔτι κατ' ἄλλον τρόπον ἐν ἡμῖν πολλὰς καὶ πολλάκις ἐνούσας τε καὶ ἐγγιγνομένας λεκτέον· τούτῳ γὰρ ἴσως χρησόμεθα πρὸς τὰς κρίσεις. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔκ; εἴπερ γε εἰσί. ΣΩ. Ἀλλ', ὦ Πρώταρχε, εἰσί, κατά γε τὴν ἐμήν. τοῦτο δὲ τὸ δόγμα, ἕως ἂν κέηται παρ' ἡμῖν, ἀδύνατον ἀνέλεγκτον δήπου γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Καλῶς. XXV. ΣΩ. Προσιστώμεθα δή, καθάπερ ἀθληταί, πρὸς ταῦτον αὖ τὸν λόγον. ΠΡΩ. Ἴωμεν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν εἴπομεν, εἴπερ μεμνήμεθα, ὀλί-

Digitized by Google

γον ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, ἕως αἱ λεγόμεναι ἐπιθυμίαι ἐν ἡμῖν ὦσι δίχα, ὅτι ἄρα τότε τὸ σῶμα καὶ χωρὶς τῆς ψυχῆς τοῖς παθήμασι διείληπται. ΠΡΩ. Μεμνήμεθα καὶ προερρήθη ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν ἦν ἡ ψυχὴ τῶν τοῦ σώματος ἐναντίων ἕξεων, τὸ δὲ τὴν ἀλγηδόνα ἢ τινα διὰ πάθος ἡδονὴν τὸ σῶμα ἦν τὸ παραδεχόμενον; ΠΡΩ. Ἦν γὰρ οὖν. ΣΩ. Ξυλλογίζου δὴ τὸ γιγνόμενον ἐν τούτοις. ΠΡΩ. Λέγε. ΣΩ. Γίγνεται τοίνυν, ὁπόταν ᾖ ταῦτα, ἅμα παρακεῖσθαι λύπας τε καὶ ἡδονάς, καὶ τούτων αἰσθήσεις ἅμα παρ' ἀλλήλας ἐναντίων οὐσῶν γίγνεσθαι, ὃ καὶ νῦν δὴ ἐφάνη. ΠΡΩ. Φαίνεται γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε εἴρηται καὶ ξυνωμολογημένον ἡμῖν ἔμπροσθεν κεῖται; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς τὸ μᾶλλόν τε καὶ ἧττον ἅμφω τούτω δέχεσθον λύπη τε καὶ ἡδονή, καὶ ὅτι τῶν ἀπείρων ἦτην. ΠΡΩ. Εἴρηται· τί μήν; ΣΩ. Τίς οὖν μηχανὴ ταῦτ' ὀρθῶς κρίνεσθαι; ΠΡΩ. Ποῖα δὴ καὶ πῶς; ΣΩ. Εἰ τὸ βούλημα ἡμῖν τῆς κρίσεως τούτων ἐν τοιούτοις τισὶ διαγνῶναι βούλεται ἑκάστοτε, τίς τούτων πρὸς ἀλλήλας μείζων καὶ τίς ἐλάττων, καὶ τίς μᾶλλον, καὶ τίς σφοδροτέρα λύπη τε πρὸς ἡδονὴν καὶ λύπη πρὸς λύπην καὶ ἡδονὴ πρὸς ἡδονήν. ΠΡΩ. Ἀλλ' ἔστι ταῦτά τε τοιαῦτα, καὶ ἡ βούλησις τῆς κρίσεως αὕτη. ΣΩ. Τί οὖν; ἐν μὲν ὄψει, τὸ πόρρωθεν καὶ ἐγγύθεν ὁρᾶν τὰ μεγέθη τὴν ἀλήθειαν ἀφανίζει, καὶ ψευδῆ ποιεῖ δοξάζειν, ἐν λύπαις δ' ἆρα καὶ ἡδοναῖς οὐκ ἔστι ταυτὸν τοῦτο

Digitized by Google

γιγνόμενον; ΠΡΩ. Πολὺ μὲν οὖν μᾶλλον, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἐναντίον δὴ τὸ νῦν τῷ σμικρὸν ἔμπροσθεν γέγονε. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον λέγεις; ΣΩ. Τότε μὲν αἱ δόξαι ψευδεῖς τε καὶ ἀληθεῖς αὖται γιγνόμεναι τὰς λύπας τε ἅμα καὶ ἡδονὰς τοῦ παρ' αὐταῖς παθήματος ἀνεπίμπλασαν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Νῦν δέ γε αὖται, διὰ τὸ πόρρωθέν τε καὶ ἐγγύθεν ἑκάστοτε μεταβαλλόμεναι θεωρεῖσθαι καὶ ἅμα τιθέμεναι παρ' ἀλλήλας, αἱ μὲν ἡδοναὶ παρὰ τὸ λυπηρὸν μείζους φαίνονται καὶ σφοδρότεραι, λύπαι δ' αὖ, διὰ τὸ παρ' ἡδονάς, τοὐναντίον ἐκείναις. ΠΡΩ. Ἀνάγκη γίγνεσθαι τὰ τοιαῦτα διὰ ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅσῳ μείζους τῶν οὐσῶν ἑκάτεραι καὶ ἐλάττους φαίνονται, τοῦτο ἀποτεμόμενος ἑκατέρων τὸ φαινόμενον ἀλλ' οὐκ ὂν οὔτε αὐτὸ ὀρθῶς φαινόμενον ἐρεῖς, οὔτ' αὖ ποτε τὸ ἐπὶ τοῦτο μέρος τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης γιγνόμενον ὀρθόν τε καὶ ἀληθὲς τολμήσεις λέγειν; ΠΡΩ. Οὐ γὰρ οὖν. ΣΩ. Τούτων τοίνυν ἐξῆς ὀψώμεθα, ἐὰν τῇδε ἀπαντῶμεν, ἡδονὰς καὶ λύπας ψευδεῖς ἔτι μᾶλλον ἢ ταύτας φαινομένας τε καὶ οὔσας ἐν τοῖς ζώοις. ΠΡΩ. Ποίας δὴ καὶ πῶς λέγεις; XXVI. ΣΩ. Εἴρηταί που πολλάκις, ὅτι τῆς φύσεως ἑκάστων διαφθειρομένης μὲν ξυγκρίσεσι καὶ κενώσεσι καί τισιν αὔξεσι καὶ φθίσεσι, λύπαι τε καὶ ἀλγηδόνες καὶ ὀδύναι καὶ πάνθ', ὁπόσα τοιαῦτ' ὀνόματ' ἔχει, ξυμβαίνει γιγνύμενα. ΠΡΩ. Ναί, ταῦτα εἴρηται πολλάκις. ΣΩ. Ἥν δέ γε τὴν αὐτῶν φύσιν ὅταν καθίστηται, ταύ-

Digitized by Google

την αὖ τὴν κατάστασιν ἡδονὴν ἀπεδεξάμεθα παρ' ἡμῶν αὐτῶν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί δ', ὅταν περὶ τὸ σῶμα μηδὲν τούτων γεγνόμενον ἡμῶν ᾖ; ΠΡΩ. Πότε δὲ τοῦτ' ἂν γένοιτο, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν πρὸς λόγον, ὦ Πρώταρχε, ὃ σὺ νῦν ἤρου τὸ ἐρώτημα. ΠΡΩ. Τί δή; ΣΩ. Διότι τὴν ἐμὴν ἐρώτησιν οὐ κωλύσεις με διερέσθαί σε πάλιν. ΠΡΩ. Ποίαν; ΣΩ. Εἰ δ' οὖν μὴ γίγνοιτο, ὦ Πρώταρχε, φήσω, τὸ τοιοῦτον, τί ποτε ἀναγκαῖον ἐξ αὐτοῦ ξυμβαίνειν ἡμῖν; ΠΡΩ. Μὴ κινουμένου τοῦ σώματος ἑφ' ἑκάτερα φῄς; ΣΩ. Οὕτω. ΠΡΩ. Δῆλον δή τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ὡς οὔτε ἡδονὴ γίγνοιτ' ἂν ἐν τῷ τοιούτῳ ποτέ, οὔτ' ἄν τις λύπη ΣΩ. Κάλλιστ' εἶπες· ἀλλὰ γάρ, οἶμαι, τόδε λέγεις, ὡς ἀεί τι τούτων ἀναγκαῖον ἡμῖν ξυμβαίνειν, ὡς οἱ σοφοὶ φασιν· ἀεὶ γὰρ ἅπαντα ἄνω τε καὶ κάτω ῥεῖ. ΠΡΩ. Λέγουσι γὰρ οὖν, καὶ δοκοῦσί γε οὐ φαύλως λέγειν. ΣΩ. Πῶς γὰρ ἄν, μὴ φαῦλοί γε ὄντες; ἀλλὰ γὰρ ὑπεκστῆναι τὸν λόγον ἐπιφερόμενον τοῦτον βούλομαι. τῇδ' οὖν διανοοῦμαι φεύγειν, καί σὺ μοι ξύμφευγε. ΠΡΩ. Λέγε ὅπῃ. ΣΩ. Ταῦτα μὲν τοίνυν οὕτως ἔστω, φῶμεν πρὸς τούτους. σὺ δ' ἀπόκριναι, πότερον ἀεὶ πάντα, ὅσα πάσχει τι τῶν ἐμψύχων, ταῦτ' αἰσθάνεται τὸ πάσχον, καὶ οὔτ' αὐξανόμενοι λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτούς, οὔτε τι τῶν τοιούτων οὐδὲν πάσχοντες; ἢ πᾶν τοὐναντίον; ὀλίγου γὰρ τά γε τοιαῦτα λέληθε πάνθ' ἡμᾶς. ΠΡΩ. Ἅπαν δήπου τοὐναντίον. ΣΩ. Οὐ τοίνυν καλῶς

Digitized by Google

ἡμῖν εἴρηται τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὡς αἱ μεταβολαὶ κάτω τε καὶ ἄνω γιγνόμεναι λύπας τε καὶ ἡδονὰς ἀπεργάζονται. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ὧδ' ἔσται κάλλιον καὶ ἀνεπιληπτότερον τὸ λεγόμενον. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Αἱ μὲν μεγάλαι μεταβολαὶ λύπας τε καὶ ἡδονὰς ποιοῦσιν ἡμῖν, αἱ δ' αὖ μέτριαί τε καὶ σμικραὶ τοπαράπαν οὐδέτερα τούτων. ΠΡΩ. Ὀρθότερον οὕτως ἢ ἐκείνως, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ταῦτα οὕτω, πάλιν ὁ νῦν δὴ ῥηθεὶς βίος ἂν ἥκοι; ΠΡΩ. Ποῖος; ΣΩ. Ὃν ἄλυπόν τε καὶ ἄνευ χαρμονῶν ἔφαμεν εἶναι. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ἐκ δὴ τούτων τιθῶμεν τριττοὺς ἡμῖν βίους, ἕνα μὲν ἡδύν, τὸν δ' αὖ, λυπηρόν, τὸν δ' ἕνα, μηδέτερα· ἢ πῶς ἂν φαίης σὺ περὶ τούτων; ΠΡΩ. Οὔκ ἄλλως ἔγωγε ἢ ταύτῃ, τρεῖς εἶναι τοὺς βίους. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐκ ἂν εἴη τὸ μὴ λυπεῖσθαι ποτὲ ταυτὸν τῷ χαίρειν; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Ὁπόταν οὖν ἀκούσῃς, ὡς ἥδιστον πάντων ἐστὶ διατελεῖν ἀλύπως τὸν βίον ἅπαντα, τί τόθ' ὑπολαμβάνεις λέγειν τὸν τοιοῦτον; ΠΡΩ. Ἡδὺ λέγειν φαίνεται ἔμοιγε οὗτος τὸ μὴ λυπεῖσθαι. ΣΩ. Τριῶν οὖν ὄντων ἡμῖν ὄντινων βούλει, τίθει, καλλίοσιν ἵνα ὀνόμασι χρώμεθα, τὸ μὲν χρυσόν, τὸ δ' ἄργυρον, τριτον δὲ τὸ μηδέτερα τούτων. ΠΡΩ. Κεῖται. ΣΩ. Τὸ δὲ μηδέτερα τούτων ἔσθ' ἡμῖν ὅπως θάτερα γένοιτ' ἄν, χρυσὸς ἢ ἄργυρος; ΠΡΩ. Καὶ πῶς ἄν; ΣΩ. Οὐδ' ἄρα ὁ μέσος βίος, ἡδὺς ἢ λυπηρὸς λεγόμενος, ὀρθῶς ἄν ποτε

Digitized by Google

οὔτ' εἰ δοξάζοι τις, δοξάζοιτο, οὔτ' εἰ λέγοι, λεχθείη, κατά γε τὸν ὀρθὸν λόγον. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Ἀλλά μήν, ὦ ἑταῖρε, λεγόντων γε ταῦτα καὶ δοξαζόντων αἰσθανόμεθα. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Πότερον οὖν χαίρειν οἴονται τότε, ὅταν μὴ λυπῶνται; ΠΡΩ. Φασὶ γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν οἴονται τότε χαίρειν; οὐ γὰρ ἂν ἔλεγόν που. ΠΡΩ. Κινδυνεύει. ΣΩ. Ψευδῆ μὴν δοξάζουσι περὶ τοῦ χαίρειν, εἴπερ χωρὶς τοῦ μὴ λυπεῖσθαι καὶ τοῦ χαίρειν ἡ φύσις ἑκατέρου. ΠΡΩ. Καὶ μὴν χωρὶς γοῦν. ΣΩ. Πότερον οὖν αἱρώμεθα παρ' ἡμῖν ταῦτ' εἶναι, καθάπερ ἄρτι, τρία, ἢ δύο μόνα; λύπην μὲν κακὸν τοῖς ἀνθρώποις, τὴν δ' ἀπαλλαγὴν τῶν λυπῶν, αὐτὸ τοῦτο ἀγαθὸν ὄν, ἡδὺ προσαγορεύεσθαι; XXVII. ΠΡΩ. Πῶς δὴ νῦν τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἐρωτώμεθα ὑφ' ἡμῶν αὐτῶν; οὐ γὰρ μανθάνω. ΣΩ. Ὄντως γὰρ τοὺς πολεμίους Φιλήβου τοῦδε, ὦ Πρώταρχε, οὐ μανθάνεις. ΠΡΩ. Λέγεις δὲ αὐτοὺς τίνας; ΣΩ. Καὶ μάλα δεινοὺς λεγομένους τὰ περὶ φύσιν, οἳ τοπαράπαν ἡδονὰς οὔ φασιν εἶναι. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Λυπῶν ταύτας εἶναι πάσας ἀποφυγάς, ἃς νῦν οἱ περὶ Φίληβον ἡδονὰς ἐπονομάζουσι. ΠΡΩ. Τούτοις οὖν ἡμᾶς πότερα πείθεσθαι ξυμβουλεύεις, ἢ πῶς, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὔκ, ἀλλ' ὥσπερ μάντεσι προσχρῆσθαί τισι, μαντευομένοις οὐ τέχνῃ, ἀλλά τινι δυσχερείᾳ φύσεως οὐκ ἀγεννοῦς, λίαν μεμισηκόσιν τὴν τῆς ἡδονῆς δύναμιν καὶ νενομικόσιν οὐδὲν ὑγιές· ὥστε καὶ αὐτὸ τοῦτο αὐτῆς τὸ ἐπαγωγόν, γοήτευμα, ἀλλ' οὐχ ἡδο-

Digitized by Google

νὴν εἶναι. τούτοις μὲν οὖν ταῦτα ἂν προσχρήσαιο, σκεψάμενος ἔτι καὶ τἄλλα αὐτῶν δυσχεράσματα. μετὰ δὲ ταῦτα αἵ γέ μοι δοκοῦσιν ἡδοναὶ ἀληθεῖς εἶναι, πεύσῃ, ἵνα ἐξ ἀμφοῖν τοῖν λόγοιν σκεψάμενοι τὴν δύναμιν αὐτῆς παραθώμεθα πρὸς τὴν κρίσιν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Μεταδιώκωμεν δὴ τούτους, ὥσπερ ξυμμάχους, κατὰ τὸ τῆς δυσχερείας αὐτῶν ἴχνος. οἶμαι γὰρ τοιόνδε τι λέγειν αὐτούς, ἀρχομένους ποθὲν ἄνωθεν, ὡς, εἰ βουληθείημεν ὁτουοῦν εἴδους τὴν φύσιν ἰδεῖν, οἷον, τὴν τοῦ σκληροῦ, πότερον εἰς τὰ σκληρότατα ἀποβλέποντες οὕτως ἂν μᾶλλον ξυννοήσαιμεν, ἢ πρὸς τὰ πολλοστὰ σκληρότητι; δεῖ δή σε, ὦ Πρώταρχε, καθάπερ ἐμοί, καὶ τούτοις τοῖς δυσχερέσιν ἀποκρίνεσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ λέγω γε αὐτοῖς, ὅτι πρὸς τὰ πρῶτα μεχέθη. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος ἰδεῖν ἥντινά ποτε ἔχει φύσιν βουληθείημεν, οὐκ εἰς τὰς πολλοστὰς ἡδονὰς ἀποβλεπτέον, ἀλλ' εἰς τὰς ἀκροτάτας καὶ σφοδροτάτας λεγομένας; ΠΡΩ. Πῶς ἄν σοι ταύτῃ ξυγχωροίη ταχύ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἱ πρέχειροί γε, αἵπερ καὶ μέγισται τῶν ἡδονῶν, ἃ λέγομεν πολλάκις, αἱ περὶ τὸ σῶμα εἰσὶν αὗται; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Πότερον οὖν καὶ μείζους εἰσὶ καὶ γίγνονται περὶ τοὺς κάμνοντας ἐν ταῖς νόσοις, ἢ περὶ τοὺς ὑγιαίνοντας; εὐλαβηθῶμεν δή, μὴ προπετῶς ἀποκρινόμενοι πταίσωμεν. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Τάχα γὰρ ἴσως φαῖμεν ἂν περὶ ὑγιαίνοντας. ΠΡΩ. Κἀκός γε. ΣΩ. Τί δ'; οὐχ αὗται τῶν ἡδονῶν ὑπερβάλλουσιν, ὧν ἂν καὶ ἐπιθυ-

Digitized by Google

μίαι μίγνυσθαι προσγίγνονται; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν ἀληθές. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὅτι οἱ πυρέττοντες καὶ ἐν τοιούτοις νοσήμασιν ἐχόμενοι μᾶλλον διψῶσι καὶ ῥιγοῦσι, καὶ πάντα, ὁπόσα διὰ τοῦ σώματος, εἰώθασι πάσχειν, μᾶλλον δὲ ἐνδείᾳ ξυγγίγνονται, καὶ ἀποπληρουμένων μείζους ἡδονὰς ἴσχουσιν, ἢ τοῦτο οὐ φήσομεν ἀληθὲς εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν ῥηθὲν φαίνεται. ΣΩ. Τί οὖν; ὀρθῶς ἂν φαινοίμεθα λέγοντες, ὡς, εἴ τις τὰς μεγίστας ἡδονὰς ἰδεῖν βούλοιτο, οὐκ εἰς ὑγίειαν ἀλλ' εἰς νόσον ἰόντας δεῖ σκοπεῖν; ὅρα δέ, μή με ἡγῇ διανοούμενον ἐρωτᾶν σε, εἰ πλείω χαίρουσιν οἱ σφόδρα νοσοῦντες τῶν ὑγιαινόντων, ἀλλ' οἷον μέγεθός με ζητεῖν ἡδονῆς, καὶ τὸ σφόδρα περὶ τοῦ τοιούτου ποῦ ποτε γίγνεται ἑκάστοτε. νοῆσαι γὰρ δεῖ, φαμέν, ἥντινα φύσιν ἔχει, καὶ τίνα λέγουσιν οἱ φάσκοντες μηδ' εἶναι τοπαράπαν αὐτήν. ΠΡΩ. Ἀλλὰ σχεδὸν ἕπομαι τῷ λόγῳ σου. XXVIII. ΣΩ. Τύχοις, ὦ Πρώταρχε, οὐχ ἧττον δείξεις· ἀποκρινῇ γάρ. ἐν ὕβρει μείζους ἡδονάς, οὐ πλείους λέγω, τῇ σφόδρα δὲ καὶ τῷ μᾶλλον ὑπερεχούσας, ὁρᾷς ἢ ἐν τῇ σώφρονι βίᾳ; λέγε δὲ προσέχων τὸν νοῦν. ΠΡΩ. Ἀλλ' ἔμαθον, ὃ λέγεις, καὶ πολὺ τὸ διάφορον ὁρῶ. τοὺς μὲν γὰρ σώφρονάς που καὶ ὁ παροιμιαζόμενος ἐπίσχει λόγος, ἑκάστοτε τὸ Μηδὲν ἄγαν παρακελευόμενος, ᾧ πείθονται· τὸ δὲ τῶν ἀφρόνων τε καὶ ὑβριστῶν μέχρι μανίας ἡ σφοδρὰ ἡδονὴ κατέχουσα περιβοήτους ἀπεργάζεται. ΣΩ. Καλῶς, καί, εἴ γε τοῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον, ὡς ἔν τινι πονηρίᾳ ψυχῆς καὶ τοῦ

Digitized by Google

σώματος, ἀλλ' οὐκ ἀρετῇ, μέγισται μὲν ἡδοναί, μέγισται δὲ καὶ λύπαι, γίγνονται. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων τινὰς προελόμενον δεῖ σκοπεῖσθαι, τίνα ποτὲ τρόπον ἐχούσας λέγομεν αὐτὰς εἶναι μεγίστας; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Σκόπει δὴ τὰς τῶν τοιῶνδε νοσημάτων ἡδονάς, τίνα ποτὲ ἔχουσι τρόπον. ΠΡΩ. Ποίων; ΣΩ. Τὰς τῶν αἰσχημόνων, ἃς οὓς εἴπομεν δυσχερεῖς μισοῦσι παντελῶς. ΠΡΩ. Ποίας; ΣΩ. Οἷον τὰς τῆς ψώρας ἰάσεις τῷ τρίβειν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, οὐκ ἄλλης δεόμενα φαρμάκεως. τοῦτο γὰρ δὴ τὸ πάθος ἡμῖν, ὦ πρὸς θεῶν, τί ποτε φῶμεν ἐγγίγνεσθαι; πότερον ἡδονὴν ἢ λύπην; ΠΡΩ. Ἔμμικτον τοῦτό γε, ὦ Σώκρατες, ἔοικε γίγνεσθαί τι κακόν. ΣΩ. Οὐ μὲν δὴ Φιλήβου γε ἕνεκα παρεθέμην τὸν λόγον, ἀλλ' ἄνευ τούτων, ὦ Πρώταρχε, τῶν ἡδονῶν, καὶ τῶν ταύταις ἑπομένων, ἂν μὴ κατοφθῶσι, σχεδὸν οὐκ ἄν ποτε δυναίμεθα διακρίνασθαι τὸ νῦν ζητούμενον. ΠΡΩ. Οὐκοῦν ἰτέον ἐπὶ τὰς τούτων ξυγγενεῖς; ΣΩ. Τὰς ἐν τῇ μίξει κοινωνούσας λέγεις; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Εἰσὶ τοίνυν μίξεις, αἱ μὲν κατὰ τὸ σῶμα ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασιν, αἱ δ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἐν τῇ ψυχῇ· τὰς δ' αὖ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀνευρήσομεν λύπας ἡδοναῖς μιχθείσας, τοτὲ μὲν ἡδονάς, τὰ ξυναμφότερα, τοτὲ δὲ λύπας ἐπικαλουμένας. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Ὁπόταν ἐν τῇ καταστάσει τις ἢ τῇ διαφθορᾷ τἀναντία ἅμα πάθη πάσχῃ, ῥιγῶν ποτὲ δίψηται, καὶ θερμαινόμενος ἐνίοτε ψύχηται, ζητῶν, οἶμαι, τὸ μὲν ἔχειν,

Digitized by Google

τοῦ δ' ἀπαλλάττεσθαι, τὸ δὴ λεγόμενον, πικρῷ γλυκὺ μεμιγμένον, μετὰ δυσαπαλλαξίας παρόν, ἀγανάκτησιν καὶ ὕστερον ξύστασιν ἀγρίαν ποιεῖ. ΠΡΩ. Καὶ μάλ' ἀληθὲς τὸ νῦν δὴ λεγόμενον. ΣΩ. Οὐκοῦν αἱ τοιαῦται μίξεις, αἱ μὲν ἐξ ἴσων εἰσὶ λυπῶν τε καὶ ἡδονῶν, αἱ δ' ἐκ τῶν ἑτέρων πλείονων; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Λέγε δὴ τὰς μέν, ὅταν πλείους λύπαι τῶν ἡδονῶν γίγνωνται, τὰς τῆς ψώρας λεγομένας, νῦν δὴ ταύτας εἶναι, καὶ τὰς τῶν καρκαλισμῶν, ὁπόταν ἐντὸς τὸ ζέον ᾖ καὶ τὸ φλεγμαῖνον, τῇ τρίψει δὲ καὶ τῇ κνήσει μὴ ἐφικνῆταί τις, τὰ δ' ἐπιπολῆς μόνον διαχέῃ, τοτὲ φέροντες εἰς πῦρ αὐτά, καὶ εἰς τοὐναντίον ἀπορίαις μεταβάλλοντες ἐνίοτε ἀμηχάνους ἡδονάς· τοτὲ δὲ τοὐναντίον τοῖς ἐντὸς πρὸς τὰς τῶν ἔξω λύπας ἡδονὰς ξυγκερασθείσας, εἰς ὁπότερ' ἂν ῥέψῃ, παρέσχοντο, τῷ τὰ ξυγκεκριμένα βίᾳ διαχεῖν, ἢ τὰ διακεκριμένα ξυγχεῖν, καὶ ὁμοῦ λύπας ἡδοναῖς παρατιθέναι. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὁπόταν αὖ πλείων ἡδονὴ κατὰ τὰ τοιαῦτα πάντα ξυμμιχθῇ, τὸ μὲν ὑπομεμιγμένον τῆς λύπης χαρκαλίζει τε καὶ ῥῆμα ἀγανακτεῖν ποιεῖ, τὸ δ' αὖ τῆς ἡδονῆς πολὺ πλέον ἐκκεχυμένον ξυντείνει τε καὶ ἐνίοτε πηδᾷν ποιεῖ, καὶ παντοῖα μὲν χρώματα, παντοῖα δὲ σχήματα, παντοῖα δὲ πνεύματα ἀπεργαζόμενον πᾶσαν ἔκπληξιν καὶ βοὰς μετὰ ἀφροσύνης ἐνεργάζεται. ΠΡΩ. Μάλα γε. ΣΩ. Καὶ λέγειν γε, ὦ ἑταῖρε, αὐτόν τε περὶ ἑαυτοῦ ποιεῖ καὶ ἄλλον, ὡς ταύταις ταῖς ἡδοναῖς τερπόμενος οἷον ἐποθνήσκει· καὶ ταύτας γε δὴ παντάπασιν ἀεὶ

Digitized by Google

μεταδιώκει τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἂν ἀπολαστότερός τε καὶ ἀφρονέστερος ὢν τυγχάνῃ· καὶ καλεῖ δὴ μεγίστας ταύτας, καὶ τὸν ἐν αὐταῖς ὀτιμάλιστ' ἀεὶ ζῶντα εὐδαιμονέστατον καταριθμεῖται. ΠΡΩ. Πάντα, ὦ Σώκρατες, τὰ ξυμβαίνοντα πρὸς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων εἰς δόξαν διεπέρανας. ΣΩ. Περί γε τῶν ἡδονῶν, ὦ Πρώταρχε, τῶν ἐν τοῖς κοινοῖς παθήμασιν αὐτοῦ τοῦ σώματος τῶν ἐπιπολῆς τε καὶ ἐντὸς κερασθέντων· περὶ δὲ τῶν ἐν ψυχῇ σώματι τἀναντία ξυμβάλλεται, λύπην τε ἅμα πρὸς ἡδονήν, καὶ ἡδονὴν πρὸς λύπην, ὥστ' εἰς μίαν ἀμφότερα κρᾶσιν ἰέναι· ταῦτα ἔμπροσθεν μὲν διήλθομεν, ὡς, ὁπόταν αὖ κενῶται, πληρώσεως ἐπιθυμεῖ, καὶ ἐλπίζον μὲν χαίρει, κενούμενος δὲ ἀλγεῖ. ταῦτα δὲ τότε μὲν οὐκ ἐμαρτυράμεθα, νῦν δὲ λέγομεν, ὡς ψυχῆς πρὸς σῶμα διαφερομένης ἐν πᾶσι τούτοις πλήθει ἀμηχάνοις οὖσι, εἰξις μία λύπης τε καὶ ἡδονῆς ξυμπίπτει γενομένη. ΠΡΩ. Κινδυνεύεις ὀρθότατα λέγειν. XXIX. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν ἡμῖν τῶν μίξεων λύπης τε καὶ ἡδονῆς λοιπὴ μία. ΠΡΩ. Ποίαν φῄς; ΣΩ. Ἣν αὐτὴν τὴν ψυχὴν αὑτῇ πολλάκις λαμβάνειν ξύγκρισιν ἔφαμεν. ΠΡΩ. Πῶς οὖν τοῦτ' αὐτὸ λέγομεν; ΣΩ. Ὀργὴν καὶ φόβον καὶ πόθον καὶ θρῆνον καὶ ἔρωτα καὶ ζῆλον καὶ φθόνον, καὶ ὅσα τοιαῦτα· ἆρ' οὐκ αὐτῆς τῆς ψυχῆς τίθεσαι ταύτας λύπας τινάς; ΠΡΩ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν αὐτὰς ἡδονῶν μεστὰς εὑρήσομεν ἀμηχάνων; ἢ δεόμεθα ὑπομιμνήσκεσθαι τό· ὅς τ' ἐφήκε [τοῖς θυμοῖς καὶ ταῖς ὀργαῖς,] τὸ πολύφρονά περ χα-

Digitized by Google

λεπῆναι, Ὅς τε πολὺ γλυκίων μέλιτος καταλειβομένου — καὶ τὰς ἐν τοῖς θρήνοις καὶ πένθοις ἡδονὰς ἐν λύπαις οὔσας ἀναμεμιγμένας; ΠΡΩ. Οὔκ, ἀλλ' οὕτω ταῦτά γε καὶ οὐκ ἄλλως ἂν ξυμβαίνοι γιγνόμενα. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ τάς γε τραγικὰς θεωρήσεις, ὅταν ἅμα χαίροντες κλάωσι, μέμνησαι. ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; ΣΩ. Τὴν δ' ἐν ταῖς κωμῳδίαις διάθεσιν ἡμῶν τῆς ψυχῆς, ἆρ' οἶσθ' ὡς ἔστι κἀν τούτοις μίξις λύπης τε καὶ ἡδονῆς; ΠΡΩ. Οὐ πάνυ κατανοῶ. ΣΩ. Παντάπασι γὰρ οὐ ῥᾴδιον, ὦ Πρώταρχε, ἐν τούτῳ ξυνοεῖν τὸ τοιοῦτον ἑκάστοτε πάθος. ΠΡΩ. Οὔκουν, ὥς γ' ἔοικεν ἐμοί. ΣΩ. Λάβωμέν γε μὴν αὐτὸ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ σκοτεινώτερόν ἐστιν, ἵνα καὶ ἐν ἄλλοις ῥᾴδιον καταμαθεῖν τις οἷός τ' ᾖ μίξιν λύπης τε καὶ ἡδονῆς. ΠΡΩ. Λέγοις ἄν. ΣΩ. Τὸ τοίνυν δὴ ῥηθὲν ὄνομα φθόνου πότερα λύπην τινὰ ψυχῆς θήσεις, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὁ φθονῶν γε ἐπὶ κακοῖς τοῖς τῶν πέλας ἡδόμενος ἀναφανήσεται. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Κακὸν μὴν ἄγνοια, καὶ ἣν δὴ λέγομεν ἀβελτέραν ἕξιν. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ἐκ δὴ τούτων ἴδε τὸ γελοῖον ἥντινα φύσιν ἔχει. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Ἔστι δὴ πονηρία μέν τις, τὸ κεφάλαιον, ἕξεώς τινος ἐπίκλην λεγομένη, τῆς δ' αὖ παντὸς πονηρίας ἐστὶ τοὐναντίον πάθος ἔχον ἢ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς γραμμάτων. ΠΡΩ. Τὸ Γνῶθι σαυτὸν λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ἔγωγε. τοὐναντίον μὲν ἐκείνῳ δηλονότι τὸ μηδαμῇ γιγνώσκειν αὐτὸν λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γράμματος ἂν εἴη.

Digitized by Google

ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Ὦ Πρώταρχε, πειρῶ δὴ αὐτὸ τοῦτο τριχῇ τέμνειν. ΠΡΩ. Πῇ φῄς; οὐ γὰρ μὴ δυνατὸς ὦ. ΣΩ. Λέγεις δὴ δεῖν ἐμὲ τοῦτο διελέσθαι τανῦν; ΠΡΩ. Λέγω καὶ δέομαί γε πρὸς τῷ λέγειν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τῶν ἀγνοούντων αὐτοὺς κατὰ τρία ἀνάγκη τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν ἕκαστον; ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Πρῶτον μὲν κατὰ χρήματα δοξάζειν εἶναι πλουσιώτερον, ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν οὐσίαν. ΠΡΩ. Πολλοὶ γοῦν εἰσι τὸ τοιοῦτον πάθος ἔχοντες. ΣΩ. Πλείους δέ γε, οἳ μείζους καὶ καλλίους αὑτοὺς δοξάζουσι, καὶ πάντα, ὅσα κατὰ τὸ σῶμα, εἶναι διαφερόντως τῆς οὔσης αὐτοῖς ἀληθείας. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Πολὺ δὲ πλεῖστοί γε, οἶμαι, περὶ τὸ τρίτον εἶδος ἐν ταῖς ψυχαῖς τούτων διημαρτήκασιν ἀρετῆς, δοξάζοντες βελτίους ἑαυτούς, οὐκ ὄντες. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Τῶν ἀρετῶν δ' ἆρ' οὐ σοφίας [πέρι] τὸ πλῆθος πάντως ἀντεχόμενον μεστὸν ἐρίδων καὶ δοξοσοφίας ἐστὶ καὶ ψεύδους; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Κακὸν μὲν δὴ πᾶν ἄν τις τὸ τοιοῦτον εἰπών, ὀρθῶς ἂν εἴποι, πάθος. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τοῦτο τοίνυν ἔτι διαιρετέον, ὦ Πρώταρχε, δίχα, εἰ μέλλομεν, τὸν παιδικὸν ἐδόντες φθόνον, ἄτοπον ἡδονῆς καὶ λύπης ὄψεσθαι μίξιν. Πῶς οὖν τέμνωμεν δίχα, λέγεις; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Πάντες ὅπόσοι ταύτην τὴν ψευδῆ δόξαν περὶ ἑαυτῶν ἀνοήτως δοξάζουσι, καθάπερ ἅπάντων ἀνθρώπων, καὶ τούτων ἀναγκαιότατον ἕπεσθαι τοῖς μὲν ῥώμην αὐτῶν καὶ δύναμιν, τοῖς δέ, οἶμαι, τοὐναντίον. ΠΡΩ. Ἀνάγκη.

Digitized by Google

ΣΩ. Ταύτῃ τοίνυν δίελε· καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν εἰσὶ μετ' ἀσθενείας τοιοῦτοι, καὶ ἀδύνατοι καταγελώμενοι τιμωρεῖσθαι, γελοίους τούτους φάσκων εἶναι, τἀληθῆ φθόγξῃ, τοὺς δὲ δυνατοὺς τιμωρεῖσθαι, φοβεροὺς καὶ ἰσχυροὺς καὶ ἐχθροὺς προσαγορεύων, ὀρθότατον τοῦτο σαυτῷ λόγον ἀποδώσεις. ἄγνοια γὰρ ἡ μὲν τῶν ἰσχυρῶν, ἐχθρά τε καὶ αἰσχρά· βλαβερὰ γὰρ καὶ τοῖς πέλας αὐτή τε καὶ ὅσαι εἰκόνες ταύτης εἰσίν· ἡ δ' ἀσθενὴς ἡμῖν τὴν τῶν γελοίων εἴληχε φύσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ἀλλὰ γὰρ ἡ τῶν ἡδονῶν καὶ λυπῶν μίξις ἐν τούτοις οὔπω μοι καταφανής. ΣΩ. Τὴν τοίνυν τοῦ φθόνου δύναμιν λάβε πρῶτον. ΠΡΩ. Λέγε μόνον. ΣΩ. Λύπη τις ἄδικός ἐστι καὶ ἡδονή; ΠΡΩ. Τοῦτο μὲν ἀνάγκη. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐπὶ μὲν τοῖς τῶν ἐχθρῶν κακοῖς οὔτ' ἄδικον οὔτε φθονερόν ἐστι τὸ χαίρειν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τὰ γε τῶν φίλων ὁρῶντας ἔστιν ὅτε κακὰ μὴ λυπεῖσθαι, χαίρειν δέ, ἆρ' οὐκ ἄδικόν ἐστι; ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν τὴν ἄγνοιαν εἴπομεν ὅτι κακὸν πᾶσιν; ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Τί οὖν; τῶν φίλων δοξοσοφίαν καὶ δοξοκαλίαν, καὶ ὅσα νῦν διήλθομεν, ἐν τρισὶ λέγοντες εἴδεσι γίγνεσθαι, γελοῖα μέν, ὁπόσα ἀσθενῆ, μισητὰ δ', ὁπόσ' ἂν ᾖ ἐρῳμένα· ἢ μὴ φῶμεν, ὅπερ εἶπον ἄρτι, τὴν τῶν φίλων ἕξιν ταύτην, ὅταν ἔχῃ τις τὴν ἀβλαβῆ τοῖς ἄλλοις, γελοίαν εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Κακὸν δὲ οὐχ ὁμολογοῦμεν αὐτήν, ἄγνοιάν γε οὖσαν; ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Χαίρομεν δὲ ἢ λυπούμεθα, ὅταν ἐπ' αὐτῇ γελῶμεν;

Digitized by Google

ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι χαίρομεν. ΣΩ. Ἡδονὴν δὲ ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων κακοῖς, οὐ φθόνον ἔφαμεν εἶναι τὸν τοῦτο ἀπεργαζόμενον; ΠΡΩ. Ἀνάγκη. ΣΩ. Γελῶντας ἄρα ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων γελοίοις, φησὶν ὁ λόγος, κεραννύντας ἡδονὴν φθόνῳ, λύπῃ τὴν ἡδονὴν ξυγκεραννύναι· τὸν γὰρ φθόνον ὡμολογῆσθαι λύπην ψυχῆς ἡμῖν πάλαι, τὸ δὲ γελᾶν, ἡδονήν· ἅμα δὲ γίγνεσθαι τοῦτο ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις. ΠΡΩ. Ἀληθῆ. ΣΩ. Μηνύει δὲ νῦν ὁ λόγος ἡμῖν ἐν θρήνοις τε καὶ ἐν τραγῳδίαις, μὴ τοῖς δράμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῇ τοῦ βίου ξυμπάσῃ τραγῳδίᾳ καὶ κωμῳδίᾳ, λύπας ἡδοναῖς ἅμα κεράννυσθαι, καὶ ἐν ἄλλοις δὴ μυρίοις. ΠΡΩ. Ἀδύνατον μὴ ὁμολογεῖν ταῦτα, ὦ Σώκρατες, εἰ καί τις φιλονεικοῖ πάντη πρὸς τἀναντία. XXX. ΣΩ. Ὀργὴν μὲν καὶ πόθον καὶ θρῆνον καὶ φόβον καὶ ἔρωτα καὶ ζῆλον καὶ φθόνον προϋθέμεθα, καὶ ὁπόσα τοιαῦτα, ἐν οἷς ἔφαμεν εὑρήσειν μιγνύμενα τὰ νῦν πολλάκις λεγόμενα· ἦ γάρ; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Μανθάνομεν οὖν ὅτι θρήνου πέρι καὶ φθόνου καὶ ὀργῆς πάντα ἐστὶ τὰ νῦν δὴ διαπερανθέντα. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν; ΣΩ. Οὐκοῦν πολλὰ ἔτι τὰ λοιπά; ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Διὰ δὴ τί μᾶλλον ὑπολαμβάνεις με δεῖξαί σοι τὴν ἐν τῇ κωμῳδίᾳ μίξιν; ἆρ' οὐ πίστεως χάριν, ὅτι τήν γε ἐν τοῖς φόβοις καὶ ἔρωσι καὶ τοῖς ἄλλοις ῥᾴδιον κρῖναι ἐπιδεῖξαι; λαβόντα δὲ τοῦτο παρὰ σαυτῷ, ἄφεινάί με μηκέτι ἐπ' ἐκεῖνα ἰόντα δεῖν μηκύνειν τοὺς λόγους, ἀλλ' ἁπλῶς λαβεῖν τοῦτο

Digitized by Google

ὅτι καὶ σῶμα ἄνευ ψυχῆς, καὶ ψυχὴ ἄνευ σώματος, καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων ἐν τοῖς παθήμασι μεστά ἐστι ξυγκεκραμένης ἡδονῆς λύπαις. νῦν οὖν λέγε, πότερα ἀφίης με, ἢ μέσας ποιήσεις νύκτας· εἰπὼν δὲ σμικρά, οἶμαι σοῦ τεύξεσθαι μεθεῖναί με. τούτων γὰρ ἁπάντων αὖριον ἐθελήσω σοι λόγον δοῦναι, τανῦν δὲ ἐπὶ τὰ λοιπὰ βούλομαι στέλλεσθαι, πρὸς τὴν κρίσιν, ἣν Φίληβος ἐπιτάττει. ΠΡΩ. Καλῶς εἶπες, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὅσα λοιπὰ ἡμῖν διεξελθε, ὅπη σοι φίλον. XXXI. ΣΩ. Κατὰ φύσιν τοίνυν, μετὰ τὰς μιχθείσας ἡδονάς, ὑπό δή τινος ἀνάγκης ἐπὶ τὰς ἀμίκτους πορευόμεθ' ἂν ἐν τῷ μέρει. ΠΡΩ. Κάλλιστ' εἶπες. ΣΩ. Ἐγὼ δὴ πειράσομαι μεταβαλὼν σημαίνειν ὑμῖν αὐτάς· τοῖς γὰρ φάσκουσι, λυπῶν εἶναι παῦλαν πάσας τὰς ἡδονάς, οὐ πάνυ πως πείθομαι, ἀλλ', ὅπερ εἶπον, μάρτυσι καταχρῶμαι πρὸς τὸ τινὰς ἡδονὰς εἶναι δοκούσας, οὔσας δ' οὐδαμῶς, καὶ μεγάλας ἑτέρας τινὰς ἅμα καὶ πολλὰς φανταζομένας, εἶναι δ' αὐτὰς ξυμπεφυρμένας ὁμοῦ λύπαις τε καὶ ἀναπαύσεσιν ὀδυνῶν τῶν μεγίστων, περί τε σώματος καὶ ψυχῆς ἀπορίας. ΠΡΩ. Ἀληθεῖς δ' αὖ τίνας, ὦ Σώκρατες, ὑπολαμβάνων ὀρθῶς τις διανοοῖτ' ἄν; ΣΩ. Τὰς περί τε τὰ καλὰ λεγόμενα χρώματα, καὶ περὶ τὰ σχήματα, καὶ τῶν ὀσμῶν τὰς πλείστας, καὶ τὰς τῶν φθόγγων, καὶ ὅσα, τὰς ἐνδείας ἀναισθήτους ἔχοντα καὶ ἀλύπους, τὰς πληρώσεις αἰσθητὰς καὶ ἡδείας καθαρὰς λυπῶν παραδίδωσι. ΠΡΩ. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, αὖ λέγομεν οὕτω;

Digitized by Google

ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν οὐκ εὐθὺς δῆλά ἐστιν ἃ λέγω, πειρατέον μὴν δηλοῦν· σχημάτων τε γὰρ κάλλους οὐχ ὅπερ ἂν ὑπολάβοιεν οἱ πολλοί, πειρῶμαι νῦν λέγειν, οἷον ζώων ἢ τινων ζωγραφημάτων, ἀλλ' εὐθύ τι λέγω, φησὶν ὁ λόγος, καὶ περιφερές, καὶ ἀπὸ τούτων δὴ τά τε τοῖς τόρνοις γιγνόμενα ἐπίπεδά τε καὶ στερεά, καὶ τὰ τοῖς κανόσι καὶ γωνίαις, εἴ μου μανθάνεις· ταῦτα γὰρ οὐκ εἶναι πρός τι καλὰ λέγω, καθάπερ ἄλλα, ἀλλ' ἀεὶ καλὰ καθ' αὑτὰ πεφυκέναι καί τινας ἡδονὰς οἰκείας ἔχειν, οὐδὲν ταῖς τῶν κνήσεων προσφερεῖς, καὶ χρώματα δήπου τοῦτον τὸν τύπον ἔχοντα, καλά, καὶ ἡδονάς· ἆλλ' ἆρα μανθάνομεν, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Πειρῶμαι μέν, ὦ Σώκρατες· πειράθητι δὲ καὶ σὺ σαφέστερον ἔτι λέγειν. ΣΩ. Λέγω δὴ τὰς τῶν φθόγγων τὰς λείας καὶ λαμπράς, τὰς ἕν τι καθαρὸν ἰείσας μέλος, οὐ πρός ἕτερον καλάς, ἀλλ' αὐτὰς καθ' αὑτὰς εἶναι, καὶ τούτων ξυμφύτους ἡδονὰς ἑπομένας. ΠΡΩ. Ἔστι γὰρ οὖν καὶ τοῦτο. ΣΩ. Τὸ δὲ περὶ τὰς ὀσμὰς ἧττον μὲν θεῖον γένος ἡδονῶν· τὸ δὲ μὴ ξυμμεμίχθαι ἐν αὐταῖς ἀναγκαίας λύπας, καὶ ὅπη τοῦτο καὶ ἐν ὅτῳ τυγχάνει γεγονὸς ἡμῖν, τοῦτ' ἐκείνης τίθημι ἀντίστροφον ἅπαν. ἀλλ', εἰ κατανοεῖς, ταῦτα εἴδη δύο λεγομένων ἡδονῶν. ΠΡΩ. Κατανοῶ. ΣΩ. Ἔτι δὴ τοίνυν τούτοις προσθῶμεν τὰς περὶ τὰ μαθήματα ἡδονάς, εἰ ἆρα δοκοῦσιν ἡμῖν αὗται πεινας μὲν μὴ ἔχειν τοῦ μανθάνειν, μηδὲ διὰ μαθημάτων πεινην ἀλγηδόνας ἐξ ἀρχῆς γιγνομένας ΠΡΩ. Ἀλλ' οὕτω ξυνδοκεῖ. ΣΩ. Τί δὲ; μαθημάτων

Digitized by Google

πληρωθεῖσιν ἐὰν ὕστερον ἀποβολαὶ διὰ τῆς λήθης γίγνωνται, καθορᾷς τινὰς ἐν αὐταῖς ἀλγηδόνας; ΠΡΩ. Οὔτι φύσει γε, ἀλλ' ἔν τισι λογισμοῖς τοῦ παθήματος, ὅταν τὶς στερηθεὶς λυπηθῇ διὰ τὴν χρείαν. ΣΩ. Καὶ μήν, ὦ μακάριε, νῦν γε ἡμεῖς αὐτὰ καὶ τὰ τῆς φύσεως μόνον παθήματα χωρὶς τοῦ λογισμοῦ διαπεραίνομεν. ΠΡΩ. Ἀληθῆ τοίνυν λέγεις, ὅτι χωρὶς λύπης ἡμῖν λήθη γίγνεται ἑκάστοτε ἐν τοῖς μαθήμασι. ΣΩ. Ταύτας τοίνυν τὰς τῶν μαθημάτων ἡδονὰς ἀμίκτους τε εἶναι λύπαις ῥητέον, καὶ οὐδαμῶς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τῶν σφόδρα ὀλίγων. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὐ ῥητέον; **XXXII.** ΣΩ. Οὐκοῦν ὅτε μετρίως ἤδη διακεκρίμεθα χωρὶς τάς τε καθαρὰς ἡδονὰς καὶ τὰς σχεδὸν ἀκαθάρτους ὀρθῶς ἂν λεχθείσας, προσθῶμεν τῷ λόγῳ ταῖς μὲν σφοδραῖς ἡδοναῖς ἀμετρίαν, ταῖς δὲ μὴ τοὐναντίον ἐμμετρίαν, καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ σφοδρὸν αὖ, καὶ πολλάκις καὶ ὀλιγάκις γιγνομένας τοιαύτας, [τῆς] τοῦ ἀπείρου τέ γ' ἐκείνου καὶ ἧττον καὶ μᾶλλον διά τε σώματος καὶ ψυχῆς φερομένου προσθῶμεν αὐταῖς εἶναι γένους, τὰς δὲ μή, τῶν ἐμμέτρων. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις μετὰ ταῦτα τόδε αὐτῶν διαθεατέον. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Τί ποτε χρὴ φάναι πρὸς ἀλήθειαν εἶναι τὸ καθαρόν τε καὶ εἰλικρινές, ἢ τὸ σφόδρα τε καὶ τὸ πολύ, καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ ἱκανόν; ΠΡΩ. Τί ποτ' ἄρα, ὦ Σώκρατες, ἐρωτᾷς βουλόμενος; ΣΩ. Μηδέν, ὦ Πρώταρχε, ἐπιλείπειν ἐλέγχων ἡδονῆς τε καὶ ἐπιστήμης,

Digitized by Google

εἰ τὸ μὲν ἆρ' αὐτῶν ἑκατέρου καθαρόν ἐστι, τὸ δ' οὐ καθαρόν, ἵνα καθαρὸν ἑκάτερον ἰὸν εἰς τὴν κρίσιν ἐμοὶ καὶ σοὶ καὶ ξυνάπασι τοῖσδε ῥᾴω παρέχῃ τὴν κρίσιν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Ἴθι δή, περὶ πάντων, ὅσα καθαρὰ γένη λέγομεν, οὕτωσὶ διανοηθῶμεν, προελόμενοι πρῶτον αὐτῶν ἕν τι διασκοπῶμεν. ΠΡΩ. Τί οὖν προελώμεθα; ΣΩ. Τὸ λευκὸν ἐν τοῖς πρώτοις, εἰ βούλει, θεασώμεθα γένος. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Πῶς οὖν αὖ λευκοῦ καὶ τίς καθαρότης ἡμῖν εἴη; πότερα τὸ μέγιστόν τε καὶ πλεῖστον, ἢ τὸ ἀκρατέστατον, ἐν ᾧ χρώματος μηδεμία μοῖρα ἄλλη μηδενὸς ἂν εἴη; ΠΡΩ. Δῆλον ὅτι τὸ μάλιστ' εἰλικρινές ὄν. ΣΩ. Ὀρθῶς. ἆρ' οὖν τοῦτο ἀληθέστατον, ὦ Πρώταρχε, καὶ ἅμα δὴ κάλλιστον τῶν λευκῶν πάντων θήσομεν, ἀλλ' οὐ τὸ πλεῖστον, οὐδὲ τὸ μέγιστον; ΠΡΩ. Ὀρθότατά γε. ΣΩ. Σμικρὸν ἆρα καθαρὸν λευκὸν μεμιγμένου πολλοῦ λευκοῦ λευκότερον ἅμα καὶ κάλλιον καὶ ἀληθέστερον ἐὰν ᾖμεν γίγνεσθαι, παντάπασιν ἐροῦμεν ὀρθῶς. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Τί οὖν; οὐ δήπου πολλῶν δεησόμεθα παραδειγμάτων τοιούτων ἐπὶ τὸν τῆς ἡδονῆς πέρι λόγον, ἀλλ' ἀρκεῖ νοεῖν ἡμῖν αὐτόθεν, ὡς ἄρα καὶ ξύμπασα ἡδονὴ σμικρὰ μεγάλης καὶ ὀλίγη πολλῆς καθαρὰ λύπης ἡδίων καὶ ἀληθεστέρα καὶ καλλίων γίγνοιτ' ἄν. ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν, καὶ τό γε παράδειγμα ἱκανόν. ΣΩ. Τί δὲ τὸ τοιόνδε; ἆρα περὶ ἡδονῆς οὐκ ἐπηκόαμεν, ὡς ἀεὶ γένεσίς ἐστιν, οὐσία δὲ οὐκ ἔστι τοπαράπαν ἡδονῆς; κομψοὶ γάρ δή τινες αὖ τοῦτον τὸν λόγον

ἐπιχειροῦσι μηνύειν ἡμῖν, οἷς δεῖ χάριν ἔχειν. ΠΡΩ. Τί δή; ΣΩ. Διαπεραινοῦμαί σοι τοῦτ' αὐτὸ ἐπανερωτῶν, ὦ Πρώταρχε φίλε. ΠΡΩ. Λέγε, καὶ ἐρώτα μόνον. XXXIII. ΣΩ. Ἔστὸν δή τινε δύο, τὸ μὲν αὐτὸ καθ' αὑτό, τὸ δὲ ἀεὶ ἐφιέμενον ἄλλου. ΠΡΩ. Πῶς τοῦτω καὶ τίνε λέγεις; ΣΩ. Τὸ μὲν σεμνότατον ἀεὶ πεφυκός, τὸ δ' ἐλλιπὲς ἐκείνου. ΠΡΩ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον. ΣΩ. Παιδικά που καλὰ καὶ ἀγαθὰ τεθεωρήκαμεν ἅμα καὶ ἐραστὰς ἀνδρείους αὐτῶν. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Τούτοις τοίνυν ἐοικότα δυοῖν οὖσι δύ' ἄλλα ζήτει κατὰ πάντα, ὅσα λέγομεν εἶναι τὸ τρίτον ἑτέρῳ. ΠΡΩ. Λέγε σαφέστερον, ὦ Σώκρατες, ὅ τι λέγεις. ΣΩ. Οὐδέν τι ποικίλον, ὦ Πρώταρχε, ἀλλ' ὁ λόγος ἐρεσχελεῖ νῦν. λέγει δ' ὅτι τὸ μὲν ἕνεκά του τῶν ὄντων ἔστ' ἀεί, τὸ δ' οὗ χάριν ἑκάστοτε τὸ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον ἀεὶ γίγνεται. ΠΡΩ. Μόγις ἔμαθον, διὰ τὸ πολλάκις λεχθῆναι. ΣΩ. Τάχα δ' ἴσως, ὦ παῖ, μᾶλλον μαθησόμεθα προελθόντος τοῦ λόγου. ΠΡΩ. Τί γὰρ οὔ; ΣΩ. Δύο δὴ τάδε ἕτερα λάβωμεν. ΠΡΩ. Ποῖα; ΣΩ. Ἓν μέν τι, γένεσιν πάντων, τὴν δὲ οὐσίαν, ἕτερον ἕν. ΠΡΩ. Δύο ἀποδέχομαί σου ταῦτα, οὐσίαν καὶ γένεσιν. ΣΩ. Ὀρθότατα. πότερον οὖν τούτων ἕνεκα ποτέρου; τὴν γένεσιν οὐσίας ἕνεκα φῶμεν, ἢ τὴν οὐσίαν εἶναι γενέσεως ἕνεκα; ΠΡΩ. Τοῦτο ὃ προσαγορεύεται οὐσία, εἰ γενέσεως ἕνεκα τοῦτ' ἔστιν, ὅπερ ἐστί, νῦν πυνθάνῃ; ΣΩ. Φαίνομαι. ΠΡΩ. Πρὸς θεῶν, ἆρ' οὖν ἐπερωτᾷς με; ΣΩ. Τοιόνδε τι λέγω, ὦ Πρώταρχέ,

Digitized by Google

σοι, πότερα πλοίων ναυπηγίαν ἕνεκα φῆς γίγνεσθαι μᾶλλον, ἢ πλοῖα ναυπηγίας; καὶ πάνθ' ὁπόσα τοιαῦτ' ἐστί, λέγω τοῦτ' αὐτό, ὦ Πρώταρχε. ΠΡΩ. Τί οὖν οὐκ αὐτὸς ἀπεκρίνω σαυτῷ, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οὐδὲν ὅτι οὔ· σὺ μέντοι τοῦ λόγου μέτεχε. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φημὶ δή, γενέσεως μὲν ἕνεκα, φάρμακά τε καὶ πάντα ὄργανα καὶ πᾶσαν ὕλην παρατίθεσθαι πᾶσιν, ἑκάστην δὲ γένεσιν, ἄλλην ἄλλης οὐσίας τινὸς ἑκάστης ἕνεκα γίγνεσθαι, ξύμπασαν δὲ γένεσιν οὐσίας ἕνεκα γίγνεσθαι ξυμπάσης. ΠΡΩ. Σαφέστατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡδονή γε, εἴπερ γένεσίς ἐστιν, ἕνεκά τινος οὐσίας ἐξ ἀνάγκης γίγνοιτ' ἄν; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Τό γε μὴν οὗ ἕνεκα τὸ ἕνεκά του γιγνόμενον ἀεὶ γίγνοιτ' ἄν, ἐν τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μοίρᾳ ἐκεῖνό ἐστι, τὸ δὲ τινὸς ἕνεκα γιγνόμενον, εἰς ἄλλην, ὦ ἄριστε, μοῖραν θετέον. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατον. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἡδονή γε εἴπερ γένεσίς ἐστιν, εἰς ἄλλην ἢ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μοῖραν αὐτὴν τιθέντες ὀρθῶς θήσομεν; ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν, ὅπερ ἀρχόμενος εἶπον τούτου τοῦ λόγου, τῷ μηνύσαντι τῆς ἡδονῆς πέρι, τὸ γένεσιν μὲν, οὐσίαν δὲ μηδ' ἡντινοῦν αὐτῆς εἶναι, χάριν δεῖ ἔχειν; δῆλον γὰρ ὅτι οὗτος τῶν φασκόντων ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι καταγελᾷ. ΠΡΩ. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ μὴν αὐτὸς οὗτος ἑκάστοτε καὶ τῶν ἐν ταῖς γενέσεσιν ἀποτελουμένων καταγελάσεται. ΠΡΩ. Πῶς δὴ καὶ ποίων λέγεις; ΣΩ. Τῶν ὅσοι ἐξιώμενοι ἢ πείνην ἢ δίψαν ἤ τι τῶν τοιούτων, ὅσα

Digitized by Google

νένεσις ἐξιᾶται, χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν, ἅτε ἡδονῆς οὔσης αὐτῆς, καὶ φασὶ ζῆν οὐκ ἄν δέξασθαι μὴ διψῶντές τε καὶ πεινῶντες καὶ τἆλλα, ἅ τις ἂν εἴποι πάντα τὰ ἑπόμενα τοῖς τοιούτοις παθήμασι, μὴ πάσχοντες. ΠΡΩ. Ἔοικασι γοῦν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ γίγνεσθαί γε τοὐναντίον ἅπαντες τὸ φθείρεσθαι φαῖμεν ἄν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον. ΣΩ. Τὴν δὴ φθορὰν καὶ γένεσιν αἱροῖτ' ἂν ὁ τοῦθ' αἱρούμενος, ἀλλ' οὐ τὸν τρίτον ἐκεῖνον βίον, τὸν ἐν ᾧ μήτε χαίρειν μήτε λυπεῖσθαι, φρονεῖν δ' ἥν δυνατὸν ὡς οἷόν τε καθαρώτατα. ΠΡΩ. Πολλή τις, ὡς ἔοικεν, ὦ Σώκρατες, ἀλογία ξυμβαίνει γίγνεσθαι, ἐάν τις τὴν ἡδονὴν ὡς ἀγαθὸν ἡμῖν τιθῆται. ΣΩ. Πολλή, ἐπεὶ καὶ τῇδε ἔτι λέγωμεν. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι, μηδὲν ἀγαθὸν εἶναι μηδὲ καλόν, μήτε ἐν σώμασι μήτ' ἐν πολλοῖς ἄλλοις, πλὴν ἐν ψυχῇ, καὶ ἐνταῦθα ἡδονὴν μόνον, ἀνδρίαν δὲ ἢ σωφροσύνην ἢ νοῦν, ἤ τι τῶν ἄλλων ὅσα ἀγαθὰ εἴληχε ψυχή, μηδὲν τοιοῦτον εἶναι· πρὸς τούτοις δὲ ἔτι, τὸν μὴ χαίροντα, ἀλγοῦντα δέ, ἀναγκάζεσθαι φάναι κακὸν εἶναι τότε ὅταν ἀλγῇ, κἂν ᾖ ἄριστος πάντων, καὶ τὸν χαίροντα αὖ, ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, τότε ὅταν χαίρῃ, τοσοῦτον διαφέρειν πρὸς ἀρετήν. ΠΡΩ. Πάντ' ἐστὶ ταῦτα, ὦ Σώκρατες, ὡς δυνατὸν ἀλογώτατα. XXXIV. ΣΩ. Μὴ τοίνυν ἡδονῆς μέντοι ἐξέτασιν πᾶσαν ἐπιχειρῶμεν ποιήσασθαι, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης οἷον φειδόμενοι σφόδρα φανῶμεν· γενναίως δὲ, εἴ πῃ τὶ σαθρὸν ἔχει,

Digitized by Google

πᾶν περικρούωμεν, ἕως, ὅ τι καθαρώτατον ἔστ' αὐτῶν φύσει, τοῦτο κατιδόντες, εἰς τὴν κρίσιν χρώμεθα τὴν κοινὴν τοῖς τε τούτων καὶ τοῖς τῆς ἡδονῆς μέρεσιν ἀληθεστάτοις. ΠΡΩ. Ὀρθῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὸ μέν, οἶμαι, δημιουργικόν ἐστι τῆς περὶ τὰ μαθήματα ἐπιστήμης, τὸ δὲ περὶ παιδείαν, ἢ τροφήν; ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Ἐν δὴ ταῖς χειροτεχνικαῖς διανοηθῶμεν πρῶτα, εἰ τὸ μὲν ἐπιστήμης αὐτῶν μᾶλλον ἔχόμενον, τὸ δὲ ἧττον ἔνι, καὶ δεῖ τὰ μὲν ὡς καθαρώτατα νομίζειν, τὰ δ' ὡς ἀκαθαρτότατα. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρή. ΣΩ. Τὰς τοίνυν ἡγεμονικὰς διαληπτέον ἑκάστων αὐτῶν χωρίς. ΠΡΩ. Ποίας καὶ πῶς; ΣΩ. Οἷον, πασῶν που τεχνῶν ἄν τις ἀριθμητικὴν χωρίζῃ καὶ μετρητικὴν καὶ στατικήν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, φαῦλον τὸ καταλειπόμενον ἑκάστης ἂν γίγνοιτο. ΠΡΩ. Φαῦλον μέντοι. ΣΩ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτ' εἰκάζειν λείποιτ' ἂν καὶ τὰς αἰσθήσεις καταμελετῶν ἐμπειρίᾳ καί τινι τριβῇ, ταῖς τῆς στοχαστικῆς προσχρωμένους δυνάμεσιν, ἃς πολλοὶ τέχνας ἐπονομάζουσι, μελέτῃ καὶ πόνῳ τὴν ῥώμην ἀπειργασμένους. ΠΡΩ. Ἀναγκαιότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν μεστὴ μέν που μουσικὴ, πρῶτον τὸ ξύμφωνον ἁρμόττουσα οὐ μέτρῳ ἀλλὰ μελέτης στοχασμῷ, καὶ ξύμπασα αὖτῆς συλληπτική, τὸ μέτρον ἑκάστης χορδῆς τῷ στοχάζεσθαι φερομένης θηρεύουσα, ὥστε πολὺ μεμιγμένον ἔχειν τὸ μὴ σαφές, σμικρὸν δὲ τὸ βέβαιον; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ περι-

Digitized by Google

κὴν τε καὶ γεωργίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ στρατηγητικὴν ὡσαύτως εὑρήσομεν ἐχούσας. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε. ΣΩ. Τεκτονικὴν δέ γε, οἶμαι, πλείστοις μέτροις τε καὶ ὀργάνοις χρωμένην, τὰ πολλὴν ἀκρίβειαν αὐτῇ πορίζοντα τεχνικωτέραν τῶν πολλῶν ἐπιστημῶν παρέχεται. ΠΡΩ. Πῇ; ΣΩ. Κατά τε ναυπηγίαν καὶ κατ' οἰκοδομίαν, καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῆς ξυλουργικῆς· κανόνι γὰρ, οἶμαι, καὶ τόρνῳ χρῆται καὶ διαβήτῃ καὶ στάθμῃ καί τινι προσαγωγίῳ κεκομψευμένῳ. ΠΡΩ. Καὶ πάνυ γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγεις. ΣΩ. Θῶμεν τοίνυν διχῇ τὰς λεγομένας τέχνας, τὰς μὲν μουσικῇ ξυνεπομένας, ἐν τοῖς ἔργοις ἐλάττονος ἀκριβείας μετιαχούσας, τὰς δὲ τεκτονικῇ, πλείονος. ΠΡΩ. Κείσθω. ΣΩ. Τούτων δὲ ταύτας ἀκριβεστάτας εἶναι τέχνας, ἃς δὴ νῦν πρώτας εἴπομεν. ΠΡΩ. Ἀριθμητικὴν φαίνῃ μοι λέγειν, καὶ ὅσας μετὰ ταύτης τέχνας ἐφθέγξω νῦν δή. ΣΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ἀλλ', ὦ Πρώταρχε, ἆρ' οὐ διττὰς αὖ καὶ ταύτας λεκτέον, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Ποίας δὴ λέγεις; ΣΩ. Ἀριθμητικὴν πρῶτον. ἆρ' οὐκ ἄλλην μέν τινα, τὴν τῶν πολλῶν, φατέον, ἄλλην δ' αὖ, τὴν τῶν φιλοσοφούντων; ΠΡΩ. Πῇ ποτε διορισάμενος οὖν, ἄλλην, τὴν δὲ ἄλλην θείη τὶς ἂν ἀριθμητικήν; ΣΩ. Οὐ σμικρὸς ὅρος, ὦ Πρώταρχε· οἱ μὲν γάρ που μονάδας ἀνίσους καταριθμοῦνται τῶν περὶ ἀριθμόν, οἷον στρατόπεδα δύο, καὶ βοῦς δύο, καὶ δύο τὰ σμικρότατα, ἢ καὶ τὰ πάντων μέγιστα· οἱ δ' οὐκ ἄν ποτε αὐτοῖς ξυν-

Digitized by Google

ακολουθήσειαν, εἰ μὴ μονάδα μονάδος ἑκάστης τῶν μορίων μηδεμίαν ἄλλην ἄλλης διαφέρουσαν τιθῆσει. ΠΡΩ. Καὶ μάλα εὖ λέγεις οὐ σμικρὰν διαφορὰν τῶν περὶ ἀριθμὸν τευταζόντων, ὥστε λόγον ἔχειν, δύο αὐτὰς εἶναι. ΣΩ. Τί δέ; λογιστικὴ καὶ μετρητικὴ κατὰ τεκτονικὸν καὶ κατ' ἐμπορικὴν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν γεωμετρίας τε καὶ λογισμῶν καταμελετωμένων; πότερον ὡς μία ἑκατέρα λεκτέον, ἢ δύο τιθῶμεν; ΠΡΩ. Τῇ πρόσθεν ἑπόμενος ἔγωγ' ἂν δύο, κατὰ τὴν ἐμὴν ψῆφον, τιθείην ἑκατέραν τούτων. ΣΩ. Ὀρθῶς· οὗ δ' ἕνεκα ταῦτα προηνεγκάμεθα εἰς τὸ μέσον, ἆρα ἐννοεῖς; ΠΡΩ. Ἴσως. ἀλλά σε βουλοίμην ἂν ἀποφήνασθαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον. ΣΩ. Δοκεῖ τοίνυν ἔμοιγε οὗτος ὁ λόγος οὐχ ἧττον ἢ ὅτε λέγειν αὐτὸν ἠρχόμεθα, ταῖς ἡδοναῖς ζητῶν ἀντίστροφον ἐνταῦθα προβεβηκέναι, σκοπῶν, ἆρα ἔστί τις ἑτέρας ἄλλη καθαρωτέρα ἐπιστήμης ἐπιστήμη, καθάπερ ἡδονῆς ἡδονή. ΠΡΩ. Καὶ μάλ' σαφὲς τοῦτό γε, ὅτι ταῦθ' ἕνεκα τούτων ἐπιχειρήκε. XXXV. ΣΩ. Τί οὖν; ἆρ' οὐκ ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν ἐπ' ἄλλης ἄλλην τέχνην οὖσαν ἀνεύρισκε σαφεστέραν οὖσαν καὶ ἀσαφεστέραν ἄλλην ἄλλης; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἐν τούτοις δέ, ἆρ' οὔ τινα τέχνην ὡς ὁμώνυμον φθεγξάμενος, εἰς δόξαν καταστήσας ὡς μιᾶς, πάλιν ὡς δυοῖν, ἐπανερωτᾷ τούτοιν αὐτοῖν τὸ σαφὲς καὶ τὸ καθαρόν τε περὶ ταῦτα, πότερον ἡ τῶν φιλοσοφούντων ἢ μὴ φιλοσοφούντων ἀκριβέστερον ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ μάλα

Digitized by Google

δοκεῖ μοι τοῦτο διερωτᾶν. ΣΩ. Τίν' οὖν, ὦ Πρώταρχε, αὐτῷ διδῶμεν ἀπόκρισιν; ΠΡΩ. Ὦ Σώκρατες, εἰς θαυμαστὸν διαφορᾶς μέγεθος εἰς σαφήνειαν προελήλυθαμεν ἐπιστημῶν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀποκρινούμεθα ῥᾷον; ΠΡΩ. Τί μήν; καὶ εἰρήσθω γε, ὅτι πολὺ μὲν αὗται τῶν ἄλλων τεχνῶν διαφέρουσι, τούτων δ' αὐτῶν αἱ περὶ τὴν τῶν ὄντως φιλοσοφούντων ὁρμὴν ἀμήχανον ἀκριβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ περὶ τὰ μέτρα τε καὶ ἀριθμοὺς διαφέρουσιν. ΣΩ. Ἔστω ταῦτα κατὰ σέ, καὶ σοὶ δὴ πιστεύοντες, θαῤῥοῦντες ἀποκρινώμεθα τοῖς δεινοῖς περὶ λόγων δίκην. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς εἰσὶ δύο ἀριθμητικαί, καὶ ταύταις ἄλλαι δύο τοιαῦται ξυνεπόμεναι συχναί, τὴν διδυμότητα ἔχουσαι ταύτην, ὀνόματος ἑνὸς κεκοινωνημέναι. ΠΡΩ. Διδῶμεν τύχῃ ἀγαθῇ τούτοις, οὓς φῂς δεινοὺς εἶναι, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ταύτας οὖν λέγομεν ἐπιστήμας ἀκριβεῖς μάλιστα εἶναι; ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀλλ' ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, ἀναίνοιτ' ἂν ἡ τοῦ διαλέγεσθαι δύναμις, εἴ τινα πρὸ αὐτῆς ἄλλην κρίναιμεν. ΠΡΩ. Τίνα δὲ ταύτην αὖ δεῖ λέγειν; ΣΩ. Δῆλον ὅτι ἣ πᾶσαν τήν γε νῦν λεγομένην γνοίη. τὴν γὰρ περὶ τὸ ὂν καὶ τὸ ὄντως, καὶ τὸ κατὰ ταυτὸν ἀεὶ πεφυκός, πάντως ἔγωγε οἶμαι ἡγεῖσθαι ξύμπαντας, ὅσοις νοῦ καὶ σμικρὸν προσήρτηται, μακρῷ ἀληθεστάτην εἶναι γνῶσιν. σὺ δὲ τί πῶς, ὦ Πρώταρχε, διακρίνοις ἄν; ΠΡΩ. Ἤκουον μὲν ἔγωγε, ὦ Σώκρατες, ἑκάστοτε Γοργίου

πολλάκις, ὡς ἡ τοῦ πείθειν πολὺ διαφέροι πασῶν τεχνῶν· πάντα γὰρ ὑφ' αὑτῇ δοῦλα δι' ἑκόντων, ἀλλ' οὐ διὰ βίας, ποιοῖτο, καὶ μακρῷ πασῶν ἀρίστη εἴη τῶν τεχνῶν. νῦν δ' οὔτε σοὶ οὔτε δὴ ἐκείνῳ βουλοίμην ἂν ἐναντία τίθεσθαι. ΣΩ. Τὰ ὅπλα μοι δοκεῖς, βουληθεὶς εἰπεῖν, αἰσχυνθεὶς ἀπολιπεῖν. ΠΡΩ. Ἔστω νῦν ταῦτα ταύτῃ, ὅπῃ σοι δοκεῖ. ΣΩ. Ἆρ' οὖν αἴτιος ἐγὼ τοῦ μὴ καλῶς ὑπολαβεῖν σε; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Οὐκ, ὦ φίλε Πρώταρχε, τοῦτο ἔγωγε ἐζήτουν πω, τίς τέχνη ἢ τίς ἐπιστήμη πασῶν διαφέρει τῷ μεγίστη καὶ ἀρίστη καὶ πλεῖστα ὠφελοῦσα ἡμᾶς, ἀλλά, τίς ποτε τὸ σαφὲς καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἀληθέστατον ἐπισκοπεῖ, κἂν ᾖ σμικρὰ καὶ σμικρὰ ὀνίνασα· τοῦτ' ἔστιν ὃ νῦν δὴ ζητοῦμεν. ἀλλ' ὅρα· οὐδὲ γὰρ ἀπεχθήσῃ Γοργίᾳ, τῇ μὲν ἐκείνου ὑπάρχειν τέχνῃ διδοὺς πρὸς χρείαν τοῖς ἀνθρώποις κρατεῖν· ᾗ δ' εἶπον νῦν ἐγὼ πραγματείᾳ, καθάπερ τοῦ λευκοῦ πέρι τότε ἔλεγον, κἂν εἰ σμικρόν, καθαρὸν δὲ εἴη, τοῦ πολλοῦ καὶ μὴ τοιούτου διαφέρειν, τούτῳ γ' αὐτῷ τῷ ἀληθεστάτῳ. καὶ νῦν δὴ σφόδρα διανοηθέντες καὶ ἱκανῶς διαλογισάμενοι, μήτ' εἴς τινας ὠφελείας ἐπιστημῶν βλέψαντες μήτε τινας εὐδοκιμίας, ἀλλ' εἴ τις πέφυκε τῆς ψυχῆς ἡμῶν δύναμις ἐρᾶν τε τοῦ ἀληθοῦς, καὶ πάντα ἕνεκα τούτου πράττειν, ταύτην εἴπωμεν, διεξερευνησάμενοι τὸ καθαρὸν νοῦ τε καὶ φρονήσεως, εἰ ταύτην μάλιστα ἐκ τῶν εἰκότων κεκτῆσθαι φαῖμεν ἄν, ἢ τινα ἑτέραν ταύτης κυριω-

Digitized by Google

τέραν ἡμῖν ζητητέον. ΠΡΩ. Ἀλλὰ σκοπῶ, καὶ χαλεπὸν οἶμαι ξυγχωρῆσαι, τινὰ ἄλλην ἐπιστήμην ἢ τέχνην τῆς ἀληθείας ἀντέχεσθαι μᾶλλον ἢ ταύτην. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ἐννοήσας τὸ τοιόνδε εἴρηκας, ὃ λέγεις νῦν, ὡς αἱ πολλαὶ τέχναι καὶ ὅσαι περὶ ταῦτα πεπόνηνται, πρῶτον μὲν δόξαις χρῶνται, καὶ τὰ περὶ δόξας ζητοῦσι ξυντεταγμένως; εἰ δὲ καὶ περὶ φύσεως ἡγεῖταί τις ζητεῖν, οἶσθ' ὅτι τὰ περὶ τὸν κόσμον τόνδε ὅπη γέγονε, καὶ ὅπη πάσχει τι καὶ ὅπη ποιεῖ, ταῦτα ζητεῖ διὰ βίου; φαῖμεν ἂν ταῦτα, ἢ πῶς; ΠΡΩ. Οὕτω. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐ περὶ τὰ ὄντα ἀεί, περὶ δὲ τὰ γιγνόμενα καὶ γεννησόμενα καὶ γεγονότα ἡμῶν ὁ τοιοῦτος ἀνήρηται τὸν πόνον; ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Τούτων οὖν τί σαφὲς ἂν φαῖμεν τῇ ἀκριβεστάτῃ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι, ὧν μήτε ἔσχε μηδὲν πώποτε κατὰ ταυτὰ μηθ' ἕξει μήτε εἰς τὸ νῦν παρὸν ἔχει; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; ΣΩ. Περὶ οὖν τὰ μὴ κεκτημένα βεβαιότητα μηθ' ἡντινοῦν πῶς ἄν ποτε βέβαιον γίγνοιθ' ἡμῖν καὶ ὁτιοῦν; ΠΡΩ. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα νοῦς, οὐδέ τις ἐπιστήμη περὶ αὐτά ἐστι τὸ ἀληθέστατον ἔχουσα. ΠΡΩ. Οὔκουν εἰκός γε. **XXXVI.** ΣΩ. Τὸν μὲν δὴ σὲ καὶ ἐμὲ καὶ Γοργίαν καὶ Φίληβον χρὴ συχνὰ χαίρειν ἐᾶν, τόδε δὲ διαμαρτύρασθαι τῷ λόγῳ. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὡς ἢ περὶ ἐκεῖνα ἔσθ' ἡμῖν τό τε βέβαιον καὶ τὸ καθαρὸν καὶ ἀληθὲς καὶ ὃ δὴ λέγομεν εἰλικρινές, περὶ τὸ ἀεὶ καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ὡσαύτως ἀμικτότατα ἔχον, ἢ δεύτερος, ἐκείνων ὅ τι μάλι-

Digitized by Google

στά ἐστι ξυγγενές, τὰ δ' ἄλλα πάντα δεύτερά τε καὶ ὕστερα λεκτέον. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Τὰ δὴ τῶν ὀνομάτων περὶ τὰ τοιαῦτα κάλλιστα ἆρ' οὐ τοῖς καλλίστοις δικαιότατον ἀπονέμειν; ΠΡΩ. Εἰκός γε. ΣΩ. Οὐκοῦν νοῦς ἐστι καὶ φρόνησις, ἃ γ' ἄν τις τιμήσειε μάλιστα ὀνόματα; ΠΡΩ. Ναί. ΣΩ. Ταῦτ' ἄρα ἐν ταῖς περὶ τὸ ὂν ὄντως ἐννοίαις ἐστὶν ἀπηκριβωμένα ὀρθῶς κείμενα καλεῖσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μήν, ἄγε εἰς τὴν κρίσιν ἐγὼ τότε παρεσχόμην, οὐκ ἄλλ' ἐστιν ἢ ταῦτα τὰ ὀνόματα. ΠΡΩ. Τί μήν, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Εἶεν. τὸ μὲν δὴ φρονήσεώς τε καὶ ἡδονῆς πέρι πρὸς τὴν ἀλλήλων μίξιν εἴ τις φαίη καθαπερεὶ δημιουργοῖς ἡμῖν, ἐξ ὧν ἢ ἐν οἷς δεῖ δημιουργεῖν τι παρακεῖσθαι, καλῶς ἂν τῷ λόγῳ ἀπεικάζοι. ΠΡΩ. Καὶ μάλα. ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ ταῦτα ἆρ' οὐ μιγνύναι ἐπιχειρητέον; ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Οὐκοῦν τάδε προειποῦσι καὶ ἀναμνήσασιν ἡμᾶς αὐτοὺς ὀρθότερον ἂν ἔχοι; ΠΡΩ. Τὰ ποῖα; ΣΩ. Ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν. εὖ δ' ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. ΠΡΩ. Τί μήν; ΣΩ. Φέρε δὴ πρὸς Διός· οἶμαι γὰρ οὕτωσί πως τὰ τότε λεχθέντα ῥηθῆναι. ΠΡΩ. Πῶς; ΣΩ. Φίληβος φησὶ τὴν ἡδονὴν σκοπὸν ὀρθὸν πᾶσι ζῴοις γεγονέναι, καὶ δεῖν πάντας τούτου στοχάζεσθαι, καὶ δὴ καὶ τἀγαθὸν τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ξύμπασι, καὶ δύο ὀνόματα, ἀγαθὸν καὶ ἡδύ, ἑνί τινι καὶ φύσει μιᾷ τούτω ὀρθῶς τεθέντ' ἔχειν· Σωκράτης δὲ πρῶτον μὲν

Digitized by Google

οὔ φησι τοῦτ' εἶναι, δύο δέ, καθάπερ τὰ ὀνόματα, καὶ τό τε ἀγαθὸν καὶ ἡδὺ διάφορον ἀλλήλων φύσιν ἔχειν, μᾶλλον δὲ μετέχον εἶναι τῆς τοῦ ἀγαθοῦ μοίρας τὴν φρόνησιν ἢ τὴν ἡδονήν. οὐ ταῦτ' ἐστί τε καὶ ἦν τὰ τότε λεγόμενα, ὦ Πρώταρχε; ΠΡΩ. Σφόδρα μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ τόδε καὶ τότε καὶ νῦν ἡμῖν ἂν ξυνομολογοῖτο; ΠΡΩ. Τὸ ποῖον, ΣΩ. Τὴν τἀγαθοῦ διαφέρειν φύσιν τῷδε μᾶλλον τῶν ἄλλων. ΠΡΩ. Τίνι; ΣΩ. Ὦι παρείη τοῦτ' ἀεὶ τῶν ζώων διὰ τέλους πάντως καὶ πάντη, μηδενὸς ἑτέρου ποτὲ ἔτι προσδεῖσθαι, τὸ δὲ ἱκανὸν τελεώτατον ἔχειν· οὐχ οὕτω; ΠΡΩ. Οὕτω μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν τῷ λόγῳ ἐπειράθημεν χωρὶς ἑκάτερον ἑκατέρου θέντες εἰς τὸν βίον ἑκάστων, ἄμικτον μὲν ἡδονὴν φρονήσει, φρόνησιν δὲ ἡδονῆς ὡσαύτως μηδὲ τὸ σμικρότατον ἔχουσαν; ΠΡΩ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Μῶν οὖν ἡμῖν αὐτῶν τότε πότερον ἱκανὸν ἔδοξεν εἶναι τῳ; ΠΡΩ. Καὶ πῶς; XXXVII. ΣΩ. Εἰ δέ γε παρηνέχθημέν τι τότε, νῦν ὁτισοῦν ἐπαναλαβὼν ὀρθότερον εἰπάτω, μνήμην καὶ ἐπιστήμην καὶ φρόνησιν καὶ ἀληθῆ δόξαν τῆς αὐτῆς ἰδέας τιθέμενος, καὶ σκοπῶν, εἴ τις ἄνευ τούτων δέξαιτ' ἂν οἶ καὶ ὁτιοῦν εἶναι ἢ καὶ γίγνεσθαι, μὴ ὅτι δή γε ἡδονήν, εἴθ' ὡς πλείστην εἴθ' ὡς σφοδροτάτην, εἰ μήτε ἀληθῶς δοξάζοι χαίρειν, μήτε τοπαράπαν γιγνώσκοι, τί ποτε πέπονθε πάθος μήτ' οὖ μνήμην τοῦ πάθους μηδ' ὁντινοῦν χρόνον ἔχοι. ταῦτα δὲ λέγε καὶ περὶ φρονήσεως, εἴ τις ἄνευ πάσης ἡδονῆς

Digitized by Google

καὶ τῆς βραχυτάτης δέξαιτ' ἂν φρόνησιν ἔχειν μᾶλλον, ἢ μετά τινων ἡδονῶν, ἢ πάσας ἡδονὰς χωρὶς φρονήσεως μᾶλλον ἢ μετὰ φρονήσεως αὖ τινος. ΠΡΩ. Οὐκ ἔστιν, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' οὐδὲν δεῖ ταῦτά γε πολλάκις ἐπερωτᾶν. ΣΩ. Οὐκοῦν τό γε τέλεον καὶ πᾶσιν αἱρετόν, καὶ τὸ παντάπασιν ἀγαθόν, οὐδέτερον ἂν τούτων εἴη; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Τὸ τοίνυν ἀγαθὸν ἤτοι σαφῶς, ἢ καί τινα τύπον αὐτοῦ ληπτέον, ἵν', ὅπερ ἐλέγομεν, δευτερεῖα ὅτῳ δώσομεν, ἔχωμεν. ΠΡΩ. Ὀρθότατα λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν ὁδὸν μέν τινα ἐπὶ τἀγαθὸν εἰλήφαμεν; ΠΡΩ. Τίνα; ΣΩ. Καθάπερ, εἴ τις τινὰ ἄνθρωπον ζητῶν τὴν οἴκησιν πρῶτον ὀρθῶς, ἵνα οἰκεῖ, πύθοιτο αὐτοῦ, μέγα τι δήπου πρὸς τὴν εὕρεσιν ἂν ἔχοι τοῦ ζητουμένου. ΠΡΩ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Καὶ νῦν δή τις λόγος ἐμήνυσεν ἡμῖν, ὥσπερ καὶ κατ' ἀρχάς, μὴ ζητεῖν ἐν τῷ ἀμίκτῳ βίῳ τἀγαθόν, ἀλλ' ἐν τῷ μικτῷ. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐλπὶς μὴν πλείων ἐν τῷ μιχθέντι καλῶς τὸ ζητούμενον ἔσεσθαι φανερώτερόν, ἢ ἐν τῷ μή; ΠΡΩ. Πολύ γε. ΣΩ. Τοῖς δὴ θεοῖς, ὦ Πρώταρχε, εὐχόμενοι κεραννύωμεν, εἴτε Διόνυσος εἴτε Ἥφαιστος εἴθ' ὅστις θεῶν ταύτην τὴν τιμὴν εἴληχε τῆς ξυγκράσεως. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν καθάπερ ἡμῖν οἰνοχόοις τισὶ παρεστᾶσι κρῆναι, καὶ μέλιτος μὲν ἂν ἀπειπάζοι τὶς τὴν τῆς ἡδονῆς, τὴν δὲ τῆς φρονήσεως, πηφαντικὴν καὶ ἄοινον, αὐστηροῦ καὶ ὑγιεινοῦ τινος ὕδατος, ἃς προθυμητέον ὡς κάλλιστα ξυμμιγνύναι. ΠΡΩ. Πῶς

Digitized by Google

γὰρ οὔ; ΣΩ. Φέρε δὴ πρότερον· ἆρα πᾶσαν ἡδονὴν πάσῃ φρονήσει μιγνύντες, τοῦ καλῶς ἂν μάλιστα ἐπιτύχοιμεν; ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἐσφαλές· ἢ δὲ ἀκινδυνότερον ἂν μιγνύοιμεν, δόξαν μοι δοκῶ τινὰ ἀποφήνασθαι ἄν. ΠΡΩ. Λέγε, τίνα. ΣΩ. Ἦν ἡμῖν ἡδονή τε ἀληθὴς, ὡς οἰόμεθα, μᾶλλον ἑτέρας ἄλλη, καὶ δὴ τέχνη τέχνης ἀκριβεστέρα; ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Καὶ ἐπιστήμη δὴ ἐπιστήμης διάφορος, ἡ μὲν ἐπὶ τὰ γιγνόμενα καὶ ἀπολλύμενα ἀποβλέπουσα, ἡ δέ, ἐπὶ τὰ μήτε γιγνόμενα μήτε ἀπολλύμενα, κατὰ ταυτὰ δὲ καὶ ὡσαύτως ὄντα ἀεί· ταύτην, εἰς τὸ ἀληθὲς ἐπισκοπούμενοι, ἡγησάμεθα ἐκείνης ἀληθεστέραν εἶναι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν ὀρθῶς. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ τἀληθέστατα τιμήματα ἑκατέρας ἴδοιμεν πρῶτον ξυμμίξαντες, ἆρα ἱκανὰ ταῦτα ξυγκεκραμένα τὸν ἀγαπητότατον βίον ἀπεργασάμενα παρέχειν ἡμῖν, ἢ τινος ἔτι προσδεόμεθα καὶ τῶν μὴ τοιούτων; ΠΡΩ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ δρᾶν οὕτω.

XXXVIII. ΣΩ. Ἔστω δή τις ἡμῖν φρονῶν ἄνθρωπος αὐτῆς πέρι δικαιοσύνης, ὅ τι ἐστι, καὶ λόγον ἔχων ἑπόμενον τῷ νοεῖν, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ὄντων ὡσαύτως διανοούμενος. ΠΡΩ. Ἔστω γὰρ οὖν. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὗτος ἱκανῶς ἐπιστήμης ἕξει, κύκλου μὲν καὶ σφαίρας αὐτῆς τῆς θείας τὸν λόγον ἔχων, τὴν δὲ ἀνθρωπίνην ταύτην σφαῖραν καὶ τοὺς κύκλους τούτους ἀγνοῶν, καὶ χρώμενος ἐν οἰκοδομίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις; ΠΡΩ. Γελοίαν διάθεσιν ἡμῶν,

Digitized by Google

ὦ Σώκρατες, ἐν ταῖς θείαις οὖσαν μόνον ἐπιστήμαις λέγομεν. ΣΩ. Πῶς φῄς; ἢ τοῦ ψευδοῦς κακόνος ἅμα καὶ τοῦ κύκλου τὴν οὐ βέβαιον οὐδὲ καθαρὰν τέχνην ἐμβλητέον κοινῇ καὶ ξυγκρατέον; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον γάρ, εἰ μέλλει τις ἡμῶν καὶ τὴν ὁδὸν ἑκάστοτε ἐξευρήσειν οἵκαδε. ΣΩ. Ἦ καὶ μουσικήν; ἣν ὀλίγον ἔμπροσθεν ἔφαμεν, στοχάσεώς τε καὶ μιμήσεως μεστὴν οὖσαν, καθαρότητος ἐνδεῖν; ΠΡΩ. Ἀναγκαῖον φαίνεται ἔμοιγε, εἴπερ γε ἡμῶν ὁ βίος ἔσται καὶ ὁπωσοῦν ποτὲ βίος. ΣΩ. Βούλει δῆτα, ὥσπερ θυρωρὸς ὑπ' ὄχλου τινὸς ὠθούμενος καὶ βιαζόμενος, ἡττηθείς, ἀναπετάσας τὰς θύρας, ἀφῶ πάσας τὰς ἐπιστήμας εἰσρεῖν, καὶ μίγνυσθαι δμοῦ καθαρᾷ τὴν ἐνδεεστέραν; ΠΡΩ. Οὔκουν ἔγωγε οἶδα, ὦ Σώκρατες, ὅ τι τὶς ἂν βλάπτοιτο, πάσας λαβὼν τὰς ἄλλας, ἐπιστήμας ἔχων τὰς πρώτας. ΣΩ. Μεθίω δὴ τὰς ξυμπάσας ᾗεῖν εἰς τὴν τῆς Ὁμήρου καὶ μάλα ποιητικῆς μισγαγκείας ὑποδοχήν. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν· μεθεῖνται. **XXXIX.** ΣΩ. Καὶ πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἡδονῶν πηγὴν ἰτέον. ὡς γὰρ διενοήθημεν αὐτὰς μιγνύναι, τὰ τῶν ἀληθῶν μόρια πρῶτον οὐκ ἐξεγενήθη ἡμῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ πᾶσαν ἀγαπᾶν ἐπιστήμην, εἰς ταυτὸν μεθεῖμεν ἀθρόας καὶ πρόσθεν τῶν ἡδονῶν. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα λέγεις. ΣΩ. Ὥρα δὴ βουλεύσασθαι νῶϊν καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν, πότερα καὶ ταύτας πάσας ἀθρόας ἀφετέον, ἢ καὶ τούτων πρώτας μεθετέον ἡμῖν, ὅσαι ἀληθεῖς. ΠΡΩ. Πολύ γε διαφέρει πρός γε ἀσφά-

Digitized by Google

λειαν πρώτας τὰς ἀληθεῖς ἀφεῖναι. ΣΩ. Μεθείσθων δή. τί δὲ μετὰ ταῦτα; ἆρ' οὐκ, εἰ μέν τινες ἀναγκαῖαι, καθάπερ ἐκεῖ, ξυμμικτέον καὶ ταύτας; ΠΡΩ. Τί δ' οὔ; τάς γε ἀναγκαίας δήπουθεν. ΣΩ. Εἰ δέ γε καὶ καθάπερ τὰς τέχνας πάσας ἀβλαβές τε καὶ ὠφέλιμον ἦν ἐπίστασθαι διὰ βίου, καὶ νῦν δὴ ταυτὰ λέγωμεν περὶ τῶν ἡδονῶν, εἴπερ πάσας ἡδονὰς ἥδεσθαι διὰ βίου ξυμφέρον τε ἡμῖν ἐστι καὶ ἀβλαβὲς ἅπασι, πάσας ξυγκρατέον. ΠΡΩ. Πῶς οὖν δὴ περὶ αὐτῶν τούτων λέγωμεν, καὶ πῶς ποιῶμεν; ΣΩ. Οὐχ ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, διερωτᾶν χρή, τὰς ἡδονὰς δὲ αὐτὰς καὶ τὰς φρονήσεις, διαπυνθανομένους τὸ τοιόνδε ἀλλήλων πέρι. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον ΣΩ. Ὦ φίλαι, εἴτε ἡδονὰς ὑμᾶς χρὴ προσαγορεύειν, εἴτε ἄλλῳ ὁτῳοῦν ὀνόματι, μῶν οὐκ ἂν δέξαισθε οἰκεῖν μετὰ φρονήσεως πάσης, ἢ χωρὶς τοῦ φρονεῖν; Οἶμαι μὲν πρὸς ταῦτα τόδ' αὐτὰς ἀναγκαιότατον εἶναι λέγειν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι, καθάπερ ἔμπροσθεν ἐρρήθη, τὸ μόνον καὶ ἔρημον εἰλικρινὲς εἶναί τι γένος, οὔτε πάνυ τι δυνατὸν οὔτ' ὠφέλιμον, πάντων γε μὴν ἡγούμεθα γενῶν ἄριστον ἓν ἀνθ' ἑνὸς ξυνοικεῖν ἡμῖν, τὸ τοῦ γιγνώσκειν τὰ ἄλλα τε πάντα, καὶ αὐτὴν αὐτῶν ἡμῶν τελέως εἰς δύναμιν ἑκάστην. ΠΡΩ. Καὶ καλῶς γε εἰρήκατε τανῦν, φήσυμεν. ΣΩ. Ὀρθῶς. πάλιν τοίνυν μετὰ τοῦτο τὴν φρόνησιν καὶ τὸν νοῦν ἀνερωτητέον· ἆρ' ἡδυνῶν τι προσδεῖσθε ἐν τῇ ξυγκράσει; φαῖμεν ἄν καὶ αὖ τὸν νοῦν τε καὶ τὴν φρόνησιν ἀνερωτῶντες,

Digitized by Google

ποίων, φαῖεν ἂν ἴσως, ἡδονῶν; ΠΡΩ. Εἰκός. ΣΩ. Ὁ δέ γ' ἡμέτερος λόγος μετὰ τοῦτ' ἐστὶν ὅδε· πρὸς ταῖς ἀληθέσιν ἐκείναις ἡδοναῖς, φήσομεν, ἆρ' ἔτι προςδεῖσθ' ὑμῖν τὰς μεγίστας ἡδονὰς ξυνοίκους εἶναι καὶ τὰς σφοδροτάτας; καὶ πῶς, ὦ Σώκρατες; — ἴσως φαῖεν ἂν — αἵ γ' ἐμποδίσματά τε μυρία ἡμῖν ἔχουσι, τὰς ψυχάς, ἐν αἷς οἰκοῦμεν, ταράττουσαι διὰ μανικὰς ἡδονάς, καὶ γίγνεσθαί τε ἡμᾶς τὴν ἀρχὴν οὐκ ἐῶσι, τά τε γιγνόμενα ἡμῶν τέκνα, ὥςτοπολύ δι' ἀμέλειαν λήθην ἐμποιοῦσαι, παντάπασι διαφθείρουσιν· ἄλλας δὲ ἡδονάς, ἀληθεῖς καὶ καθαράς, ἃς εἶπες σχεδὸν, οἰκείας ἡμῖν νόμιζε, καὶ πρὸς ταύταις τὰς μεθ' ὑγιείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς ὁπόσαι, καθάπερ θεοῦ ὀπαδοὶ γιγνόμεναι, αὐτῇ ξυνακολουθοῦσι πάντη, ταύτας μίγνυ, τὰς δ' ἀεὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ τῆς ἄλλης κακίας ἑπομένας πολλή που ἀλογία τῷ νῷ μιγνύναι τὸν βουλόμενον, ὁτικαλλίστην ἰδόντα καὶ ἀστασιαστοτάτην μίξιν καὶ κρᾶσιν, μαθεῖν ἐν ταύτῃ πειρᾶσθαι, τί ποτε ἔν τε ἀνθρώπῳ καὶ τῷ παντὶ πέφυκεν ἀγαθόν, καὶ τίνα ἰδέαν αὐτὴν εἶναί ποτε μαντευτέον. ἆρ' οὐκ ἐμφρόνως ταῦτα καὶ ἐχόντως ἑαυτὸν τὸν νοῦν φήσομεν ὑπέρ τε ἑαυτοῦ καὶ μνήμης καὶ δόξης ὀρθῆς ἀποκρίνασθαι τὰ νῦν ῥηθέντα; ΠΡΩ. Παντάπασι μὲν οὖν. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τόδε γε ἀναγκαῖον, καὶ οὐκ ἄλλως ἄν ποτε γένοιτο οὐδ' ἂν ἕν. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. ᾧ μὴ μίξομεν ἀλήθειαν, οὐκ ἄν ποτε τοῦτο ἀληθῶς γίγνοιτο, οὐδ'

Digitized by Google

ἂν γενόμενον εἴη. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ ἄν; ΣΩ. Οὐδαμῶς. ἀλλ' εἴ τινος ἔτι προσδεῖ τῇ ξυγκράσει ταύτῃ, λέγετε σὺ καὶ Φίληβος· ἐμοὶ μὲν γάρ, καθαπερεὶ κόσμος τις ἀσώματος ἄρξων καλῶς ἐμψύχου σώματος, ὁ νῦν λόγος ἀπειργάσθαι φαίνεται. ΠΡΩ. Καὶ ἐμοὶ τοίνυν, ὦ Σώκρατες, οὕτω λέγε δεδόχθαι. XI. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ἐπὶ μὲν τοῖς τοῦ ἀγαθοῦ νῦν ἤδη προθύροις καὶ τῆς εἰπήσεως ἐφεστάναι τῆς τοῦ τοιούτου λέγοντες, ἴσως ὀρθὸν ἄν τινα τρόπον φαῖμεν; ΠΡΩ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. ΣΩ. Τί δῆτα ἐν τῇ ξυμμίξει τιμιώτατον ἅμα καὶ μάλιστ' αἴτιον εἶναι δόξειεν ἂν ἡμῖν τοῦ πᾶσι γεγονέναι προσφιλῆ τὴν τοιαύτην διάθεσιν; τοῦτο γὰρ ἰδόντες, μετὰ τοῦτ' ἐπισκεψώμεθα, εἴθ' ἡδονῇ εἴτε νῷ προσφυέστερον καὶ οἰκειότερον ἐν τῷ παντὶ ξυνέστηκεν. ΠΡΩ. Ὀρθῶς· τοῦτο γὰρ εἰς τὴν κρίσιν ἡμῖν ἐστὶ ξυμφορώτατον. ΣΩ. Καὶ μὴν ξυμπάσης γε μίξεως οὐ χαλεπὸν ἰδεῖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἡ παντὸς ἄξια γίγνεται ἡτισοῦν ἢ τοπαράπαν οὐδενός. ΠΡΩ. Πῶς λέγεις; ΣΩ. Οὐδείς πω τοῦτο ἀνθρώπων ἀγνοεῖ. ΠΡΩ. Τὸ ποῖον; ΣΩ. Ὅτι μέτρον καὶ τῆς ξυμμέτρου φύσεως μὴ τυχοῦσα ἡτισοῦν καὶ ὁπωσοῦν ξύγκρασις πᾶσα, ἐξ ἀνάγκης ἀπόλλυσι τά τε κεραννύμενα καὶ πρώτην ἑαυτήν. οὐδὲ γὰρ κρᾶσις, ἀλλά τις ἄκρατος ξυμπεφορημένη ἀληθῶς ἡ τοιαύτη γίγνεται ἑκάστοτε ὄντως τοῖς κεκτημένοις ξυμφορά. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Νῦν δὴ κατεπέφευγεν

ἡμᾶς ἡ τἀγαθοῦ δύναμις εἰς τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν. μετριότης γὰρ καὶ ξυμμετρία, κάλλος δήπου καὶ ἀρετὴ πανταχοῦ ξυμβαίνει γίγνεσθαι. ΠΡΩ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀλήθειάν γε ἔφαμεν αὐτοῖς ἐν τῇ κράσει μεμίχθαι. ΠΡΩ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν εἰ μὴ μιᾷ δυνάμεθα ἰδέᾳ τὸ ἀγαθὸν θηρεῖσαι, ξὺν τρισὶ λαβόντες, κάλλει καὶ ξυμμετρίᾳ καὶ ἀληθείᾳ, λέγωμεν ὡς τοῦτο οἷον ἓν ὀρθότατ' ἂν αἰτιασαίμεθ' ἂν τῶν ἐν τῇ ξυμμίξει, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς ἀγαθὸν ὄν, τοιαύτην αὐτὴν γεγονέναι. ΠΡΩ. Ὀρθότατα μὲν οὖν. XLI. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν, ὦ Πρώταρχε, ἱκανὸς ἡμῖν γένοιτ' ἂν ὁστισοῦν κριτὴς ἡδονῆς τε πέρι καὶ φρονήσεως, ὁπότερον αὐτοῖν τοῦ ἀρίστου ξυγγενέστερόν τε καὶ τιμιώτερον ἐν ἀνθρώποις τέ ἐστι καὶ θεοῖς. ΠΡΩ. Δῆλον μέν· ὅμως δ' αὖ τῷ λόγῳ ἐπεξελθεῖν βέλτιον. ΣΩ. Καθ' ἓν ἕκαστον τοίνυν τῶν τριῶν πρὸς τὴν ἡδονὴν καὶ τὸν νοῦν κρίνωμεν· δεῖ γὰρ ἰδεῖν, ποτέρῳ μᾶλλον ξυγγενὲς ἕκαστον αὐτῶν ἀπονεμοῦμεν. ΠΡΩ. Κάλλους καὶ ἀληθείας καὶ μετριότητος πέρι λέγεις; ΣΩ. Ναί. πρῶτον δέ γε ἀληθείας λαβοῦ, ὦ Πρώταρχε, καὶ λαβόμενος, βλέψας εἰς τρία, νοῦν καὶ ἀλήθειαν καὶ ἡδονήν, πολὺν ἐπισχὼν χρόνον, ἀπόκριναι σαυτῷ, πότερον ἡδονὴ ξυγγενέστερον, ἢ νοῦς, ἀληθείᾳ. ΠΡΩ. Τί δὲ χρόνου δεῖ; πολὺ γάρ, οἶμαι, διαφέρετον. ἡδονὴ μὲν γὰρ ἁπάντων ἀλαζονέστατον· ὡς δὲ λόγος, καὶ ἐν ταῖς ἡδο-

Digitized by Google

ναῖς ταῖς περὶ τὰ ἀφροδίσια, αἳ δὴ μέγισται δοκοῦσιν εἶναι, καὶ τὸ ἐπιορκεῖν ξυγγνώμην εἴληφε παρὰ θεῶν, ὡς, καθάπερ παίδων, τῶν ἡδονῶν νοῦν οὐδὲ τὸν ὀλίγιστον κεκτημένων· νοῦς δὲ ἤτοι ταυτὸν καὶ ἀλήθεια ἐστίν, ἢ πάντων ὁμοιότατόν τε καὶ ἀληθέστατον. ΣΩ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο τὴν μετριότητα ὡς οὕτως σκέψαι, πότερον ἡδονὴ φρονήσεως, ἢ φρόνησις ἡδονῆς πλείω κέκτηται; ΠΡΩ. Εὔσκεπτόν γε καὶ ταύτην σκέψιν προβέβληκας. οἶμαι γάρ, ἡδονῆς μὲν καὶ περιχαρείας οὐδὲν τῶν ὄντων πεφυκὸς ἀμετρότερον εὑρεῖν ἄν τινα, νοῦ δὲ καὶ ἐπιστήμης ἐμμετρότερον οὐδ' ἂν ἕν ποτε. ΣΩ. Καλῶς εἴρηκας· ὅμως δ' ἔτι λέγε τὸ τρίτον· νοῦς ἡμῖν κάλλους μετεἴληφε πλεῖον ἢ τὸ τῆς ἡδονῆς γένος, ὥστε εἶναι καλλίω νοῦν ἡδονῆς, ἢ τοὐναντίον; ΠΡΩ. Ἆρ οὖν φρόνησιν μὲν καὶ νοῦν, ὦ Σώκρατες, οὐδεὶς πώποτε, οὔθ' ὕπαρ οὔτ' ὄναρ, αἰσχρὸν οὔτε εἶδεν οὔτε ἐπενόησεν οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὔτε γιγνόμενον, οὔτε ὄντα, οὔτε ἐσόμενον. ΣΩ. Ὀρθῶς. ΠΡΩ. Ἡδονὰς δέ γε που, καὶ ταύτας σχεδὸν τὰς μεγίστας, ὅταν ἴδωμεν ἡδόμενον ὁντινοῦν, ἢ τὸ γελοῖον ἐπ' αὐταῖς ἢ τὸ πάντων αἴσχιστον ἑπόμενον ὁρῶντες, αὐτοί τε αἰσχυνόμεθα καὶ ἀφανίζοντες κρύπτομεν ὑτιμάλιστα, νυκτὸς πάντα τὰ τοιαῦτα διδόντες, ὡς φῶς οὐ δέον ὁρᾶν αὐτά. ΣΩ. Πάντη δὴ φήσεις, ὦ Πρώταρχε, ὑπό τε ἀγγέλων πέμπων καὶ παροῦσι φράζων, ὡς ἡδονὴ κτῆμα οὐκ ἔστι πρῶτον οὐδ' αὖ δεύτερον, ἀλλὰ πρῶτον

Digitized by Google

μὲν πῃ περὶ μέτρον καὶ τὸ μέτριον καὶ καίριον, καὶ πάντα ὁπόσα τοιαῦτα χρὴ νομίζειν τὴν αὐτοῦ ἰδέαν ῥῆσθαι φύσιν. ΠΡΩ. Φαίνεται οὖν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων. ΣΩ. Δεύτερον μὴν περὶ τὸ ξύμμετρον καὶ καλὸν καὶ τὸ τέλεον καὶ ἱκανὸν καὶ πάνθ' ὁπόσα τῆς γενεᾶς ταύτης αὖ ἐστιν. ΠΡΩ. Ἔοικε γοῦν. ΣΩ. Τὸ τοίνυν τρίτον, ὡς ἡ ἐμὴ μαντεία, νοῦν καὶ φρόνησιν τιθεὶς οὐκ ἂν μέγα τι τῆς ἀληθείας παρεξέλθοις. ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τέταρτα, ἃ τῆς ψυχῆς ἔθεμεν αὐτῆς, ἐπιστήμας τε καὶ τέχνας καὶ δόξας ὀρθὰς λεχθείσας, ταῦτ' εἶναι τὰ πρὸς τοῖς τρισὶ τέταρτα; εἴπερ τοῦ ἀγαθοῦ γέ ἐστι μᾶλλον ἢ τῆς ἡδονῆς ξυγγενῆ. ΠΡΩ. Τάχ' ἄν. ΣΩ. Πέμπτας τοίνυν, ἃς ἡδονὰς ἔθεμεν, ἀλύπους ὁρισάμενοι, καθαρὰς ἐπονομάσαντες τῆς ψυχῆς αὐτῆς ἐπιστήμας, ταῖς δὲ αἰσθήσεσιν ἑπομένας. ΠΡΩ. Ἴσως. ΣΩ. Ἕκτῃ δ' ἐν γενεᾷ, φησὶν Ὀρφεύς, καταπαύσατε κύσμον ἀοιδῆς. ἀτὰρ κινδυνεύει καὶ ὁ ἡμέτερος λόγος ἐν ἕκτῃ κατα-πεπαυμένος εἶναι κρίσει· τὸ δὴ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν οὐδὲν λοιπόν, πλὴν ὥσπερ κεφαλὴν ἀποδοῦναι τοῖς εἰρημένοις. ΠΡΩ. Οὐκοῦν χρή. XLII. ΣΩ. Ἴθι δή, τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι τὸν αὐτὸν διαμπερτυράμενοι λόγον ἐπεξέλθωμεν. ΠΡΩ. Ποῖον δή; ΣΩ. Φίληβος τἀγαθὸν ἐτίθετο ἡμῖν ἡδονὴν εἶναι πᾶσαν καὶ παντελῆ. ΠΡΩ. Τὸ τρίτον, ὦ Σώκρατες, ὃς ἔοικας, ἔλεγες αὖτις τὸν ἐξ ἀρχῆς ἐπαναλαβεῖν δεῖν λόγον. ΣΩ. Ναί· τὸ δέ γε μετὰ τοῦτο ἀκούσομεν. ἐγὼ γὰρ δὴ

Digitized by Google

κατιδών, ἅπερ νυνὶ διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλάκις μυρίων, εἶπον, ὡς ἡδονῆς γε νοῦς εἴη ἂν μακρῷ βέλτιόν τε καὶ ἄμεινον τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ. ΠΡΩ. Ἦν ταῦτα. ΣΩ. Ὑποπτεύων δέ γε καὶ ἄλλα εἶναι πολλά, εἶπον, ὡς εἰ φανείη τὸ τούτοιν ἀμφοῖν βέλτιον, ὑπὲρ τῶν δευτερείων νῷ πρὸς ἡδονὴν ξυνδιαμαχοίμην, ἡδονὴ δὲ καὶ δευτερείων στερήσοιτο. ΠΡΩ. Εἶπες γὰρ οὖν. ΣΩ. Καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατα τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. ΠΡΩ. Ἀληθέστατα. ΣΩ. Οὐκοῦν παντάπασιν ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ νοῦς ἀπήλλακτο καὶ ἡδονή, μήτοι τἀγαθόν γε αὐτὸ μηδ' ἕτερον αὐτοῖν εἶναι στερομένων αὐταρκείας, καὶ τῆς τοῦ ἱκανοῦ καὶ τελείου δυνάμεως. ΠΡΩ. Ὀρθότατα. ΣΩ. Φανέντος δέ γε ἄλλου τρίτου κρείττονος τούτοιν ἑκατέρου, μυρίῳ γ' αὖ νοῦς ἡδονῆς οἰκειότερον καὶ προσφυέστερον πέφανται νῦν τῇ τοῦ νικῶντος ἰδέᾳ. ΠΡΩ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν πέμπτον, κατὰ τὴν κρίσιν, ἣν νῦν ὁ λόγος ἀπεφήνατο, γίγναιτ' ἂν ἡ τῆς ἡδονῆς δύναμις; ΠΡΩ. Ἔοικε. ΣΩ. Πρῶτον δέ γε οὐκ ἂν οἱ πάντες βόες τε καὶ ἵπποι καὶ τἆλλα ξύμπαντα θηρία φῶσί τῳ τὸ χαίρειν διώκειν; οἷς πιστεύοντες, ὥσπερ μάντεις ὄρνισιν, οἱ πολλοὶ κρίνουσι τὰς ἡδονὰς εἰς τὸ ζῆν ἡμῖν εὖ κρατίστας εἶναι, καὶ τοὺς θηρίων ἔρωτας οἴονται κυρίους εἶναι μάρτυρας μᾶλλον, ἢ τοὺς τῶν ἐν Μούσῃ φιλοσόφῳ μεμανιευμένων ἑκάστοτε λόγων. ΠΡΩ.

Digitized by Google

Ἀληθέστατα, ὦ Σώκρατες, εἰρῆσθαί σοι νῦν ἤδη φαμὲν ἅπαντες. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ἀφίετέ με; ΠΡΩ. Σμικρὸν ἔτι λοιπόν, ὦ Σώκρατες· οὐ γὰρ δήπου σύ γε ἀπαρεῖς πρότερος ἡμῶν· ὑπομνήσω δέ σε τὰ λεπόμενα.

Digitized by Google

ΜΕΝΩΝ

Η

ΠΕΡΙ ΑΡΕΤΗΣ.

ΠΕΙΡΑΣΤΙΚΟΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΜΕΝΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΠΑΙΣ ΜΕΝΩΝΟΣ, ΑΝΥΤΟΣ.

Ἔχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες, ἆρα διδακτὸν ἢ ἀρετή, ἢ οὐ διδακτὸν ἀλλ' ἀσκητόν, ἢ οὔτε ἀσκητὸν οὔτε μαθητόν, ἀλλὰ φύσει παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ; ΣΩ. Ὦ Μένων, πρότερον μὲν Θετταλοὶ εὐδόκιμοι ἦσαν ἐν τοῖς Ἕλλησι, καὶ ἐθαυμάζοντο ἐφ' ἱππικῇ τε καὶ πλούτῳ, νῦν δέ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ τοῦ σοῦ ἑταίρου Ἀριστίππου πολῖται, τοῦ Λαρισσαίου. τούτου δὲ ὑμῖν αἴτιός ἐστι Γοργίας. ἀφικόμενος γὰρ εἰς τὴν πόλιν, ἐραστὰς ἐπὶ σοφίᾳ εἴληφεν Ἀλευαδῶν τε τοὺς πρώτους, ὧν ὁ σὸς ἐραστὴς ἐστιν Ἀριστιπ-

Digitized by Google

πος, καὶ τῶν ἄλλων Θετταλῶν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἔθος ὑμῖν εἴθικεν, ἀφόβως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀποκρίνεσθαι, ἐάν τίς τι ἔρηται, ὥσπερ εἰκὸς τοὺς εἰδότας, ἅτε καὶ αὐτὸς παρέχων αὑτὸν ἐρωτᾶν τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ ὅ τι ἂν τις βούληται, καὶ οὐδενὶ ὅτῳ οὐκ ἀποκρινόμενος. ἐνθάδε δέ, ὦ φίλε Μένων, τὸ ἐναντίον περιέστηκεν· ὥσπερ αὐχμός τις τῆς σοφίας γέγονε, καὶ κινδυνεύει ἐκ τῶνδε τῶν τόπων παρ' ὑμᾶς οἴχεσθαι ἡ σοφία. εἰ γοῦν τινα ἐθέλεις οὕτως ἔρεσθαι τῶν ἐνθάδε, οὐδεὶς ὅστις οὐ γελάσεται, καὶ ἐρεῖ, „Ὦ ξένε, κινδυνεύω σοι δοκεῖν μακάριός τις εἶναι, ἀρετὴν γοῦν, εἴτε διδακτὸν εἴθ' ὅτῳ τρόπῳ παραγίγνεται, εἰδέναι· ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω, εἴτε διδακτόν, εἴτε μὴ διδακτόν, εἰδέναι, ὡς οὐδὲ αὐτὸ ὅ τι ποτ' ἐστὶ τοπαράπαν ἀρετή, τυγχάνω εἰδώς. „II. Ἐγὼ οὖν καὶ αὐτός, ὦ Μένων, οὕτως ἔχω· ξυμπένομαι τοῖς πολίταις τούτου τοῦ πράγματος καὶ ἐμαυτὸν καταμέμφομαι, ὡς οὐκ εἰδὼς περὶ ἀρετῆς τοπαράπαν. ὃ δὲ μὴ οἶδα τί ἐστι, πῶς ἄν, ὁποῖόν γέ τι, εἰδείην; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι, ὅστις Μένωνα μὴ γιγνώσκει τοπαράπαν ὅστις ἐστί, τοῦτο εἰδέναι, εἴτε καλὸς εἴτε πλούσιος εἴτε καὶ γενναῖός ἐστιν, εἴτε καὶ τἀναντία τούτων; δοκεῖ σοι οἷόν τ' εἶναι; ΜΕΝ. Οὐκ ἔμοιγε. ἀλλὰ σύ, ὦ Σώκρατες, ἀληθῶς οὐδ', ὅ τι ἀρετή ἐστιν οἶσθα; ἀλλὰ ταῦτα περὶ σοῦ καὶ οἴκαδε ἀπαγγέλωμεν; ΣΩ. Μὴ μόνον γε, ὦ ἑταῖρε, ἀλλὰ καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλῳ πω ἐνέτυχον εἰδότι, ὡς ἐμοὶ δοκῶ. ΜΕΝ. Τί δέ; Γοργίᾳ οὐκ ἐνέτυχες, ὅτε ἐνθάδε ἦν;

Digitized by Google

ΣΩ. Ἔμοιγε. MEN. Εἶτα οὐκ ἐθέλει σοι εἰδέναι; ΣΩ. Οὐ πάνυ μοὶ μνήμων, ὦ Μένων, ὥστε οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἐν τῷ παρόντι, πῶς μοι τότε ἔδοξεν. ἀλλ' ἴσως ἐκεῖνός τε οἶδε καὶ σύ, ἃ ἐκεῖνος ἔλεγεν. ἀνάμνησον οὖν με πῶς ἔλεγεν· εἰ δὲ μή βούλει, αὐτὸς εἰπέ. δοκεῖ γὰρ δήπου σοί, ἅπερ ἐκείνῳ. MEN. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἐκεῖνον μὲν τοίνυν ἐῶμεν, ἐπειδὴ καὶ ἄπεστι· σὺ δὲ αὐτός, ὦ, πρὸς θεῶν, Μένων, τί φῂς ἀρετὴν εἶναι; εἰπὲ καὶ μὴ φθονήσῃς, ἵνα εὐτυχέστερον ψεύσωμαι ἐψευσμένος ὦ, ἂν φανῇς σὺ μὲν εἰδὼς καὶ Γοργίας, ἐγὼ δὲ εἰρηκὼς μηδενὶ πώποτε εἰδότι ἐντετυχηκέναι.

III. MEN. Ἀλλ' οὐ χαλεπόν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. πρῶτον μέν, εἰ βούλει, ἀνδρὸς ἀρετήν, ῥᾴδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετή, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι, μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. εἰ δὲ βούλει, γυναικὸς ἀρετὴν οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σώζουσάν τε τὰ ἔνδον, καὶ κατήκοον οὖσαν τοῦ ἀνδρός. καὶ ἄλλη ἐστὶ παιδὸς ἀρετὴ καὶ θηλείας καὶ ἄῤῥενος καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου· καὶ ἄλλαι πάμπολλαι ἀρεταί εἰσιν· ὥστε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς πέρι, ὅ τι ἐστί. κατὰ ἕκαστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἑκάστῳ ἡμῶν ἡ ἀρετή ἐστι. ὡσαύτως δέ, οἶμαι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία. ΣΩ. Πολλῆ γέ τινι εὐτυχίᾳ ἔοικα κεχρῆσθαι, ὦ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνεύρηκα ἀρετῶν

Digitized by Google

παρά σοι κεκμήκασιν. ἀτάρ, ὦ Μένων, κατὰ ταύτην τὴν εἰκόνα τὴν περὶ τὰ σμήνη, εἴ μου ἐρομένου μελίττης περὶ οὐσίας, ὅ τι ποτ' ἐστί, πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἔλεγες αὐτὰς εἶναι, τί ἂν ἀπεκρίνω μοι, εἴ σε ἠρόμην, „ἆρα τούτῳ φῂς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶναι καὶ διαφερούσας ἀλλήλων, τῷ μελίττας εἶναι; ἢ τούτῳ μὲν οὐδὲν διαφέρουσιν, ἄλλῳ δέ τῳ, οἷον, ἢ κάλλει, ἢ μεγέθει, ἢ ἄλλῳ τῳ τῶν τοιούτων;" εἰπέ, τί ἂν ἀπεκρίνω οὕτως ἐρωτηθείς; MEN. Τοῦτ' ἔγωγε, ὅτι οὐδὲν διαφέρουσιν, ἧ μέλιτταί εἰσιν, ἢ ἑτέρα τῆς ἑτέρας. ΣΩ. Εἰ οὖν εἶπον μετὰ ταῦτα, „τοῦτο τοίνυν μοι αὐτὸ εἰπέ, ὦ Μένων, ᾧ οὐδὲν διαφέρουσιν, ἀλλὰ ταὐτόν εἰσιν ἅπασαι, τί τοῦτο φῂς εἶναι;" εἶχες δή που ἄν τί μοι εἰπεῖν; MEN. Ἔγωγε. IV. ΣΩ. Οὕτω δὴ καὶ περὶ τῶν ἀρετῶν, κἂν εἰ πολλαὶ καὶ παντοδαπαί εἰσιν, ἕν γέ τι εἶδος ταὐτὸν ἅπασαι ἔχουσι, δι' ὃ εἰσὶν ἀρεταί, εἰς ὃ καλῶς που ἔχει ἀποβλέψαντα τὸν ἀποκρινούμενον τῷ ἐρωτήσαντι, ἐκεῖνο δηλῶσαι, ὅ τυγχάνει οὖσα ἀρετή. ἢ οὐ μανθάνεις, ὅ τι λέγω; MEN. Δοκῶ γέ μοι μανθάνειν, οὐ μέντοι ὡς βούλομαι γέ πω κατέχω τὸ ἐρωτώμενον. ΣΩ. Πότερον δὲ περὶ ἀρετῆς μόνον σοι οὕτω δοκεῖ, ὦ Μένων, ἄλλη μὲν ἀνδρὸς εἶναι, ἄλλη δὲ γυναικὸς καὶ τῶν ἄλλων, ἢ καὶ περὶ ὑγιείας καὶ περὶ μεγέθους καὶ περὶ ἰσχύος ὡσαύτως; ἄλλη μὲν ἀνδρὸς δοκεῖ σοι εἶναι ὑγίεια, ἄλλη δὲ γυναικός, ἢ ταυτὸν πανταχῇ εἶδός ἐστιν, ἐάν περ ὑγίεια ᾖ, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ἐάν τε ἐν ἄλλῳ ὁτῳοῦν ᾖ; MEN. Ἡ αὐτή μοι δοκεῖ

Digitized by Google

ὑγιείᾳ τε εἶναι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ μέγεθος καὶ ἰσχύς; ἐάν περ ἰσχυρὰ γυνὴ ᾖ, τῷ αὐτῷ εἴδει καὶ τῇ αὐτῇ ἰσχύϊ ἰσχυρὰ ἔσται; τὸ γὰρ τῇ αὐτῇ τοῦτο λέγω, οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ ἰσχὺς εἶναι ἡ ἰσχύς, ἐάν τε ἐν ἀνδρὶ ᾖ, ἐάν τε ἐν γυναικί. ἢ δοκεῖ τί σοι διαφέρειν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Ἡ δὲ ἀρετὴ πρὸς τὸ ἀρετὴ εἶναι διοίσει τι, ἐάν τε ἐν παιδὶ ᾖ ἐάν τε ἐν πρεσβύτῃ, ἐάν τε ἐν γυναικὶ ἐάν τε ἐν ἀνδρί; MEN. Ἔμοιγέ πως δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, τοῦτο οὐκέτι ὅμοιον εἶναι τοῖς ἄλλοις τούτοις. ΣΩ. Τί δέ; οὐκ ἀνδρὸς μὲν ἀρετὴν ἔλεγες, πόλιν εὖ διοικεῖν, γυναικὸς δέ, οἰκίαν; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οἷόν τε εὖ διοικεῖν ἢ πόλιν ἢ οἰκίαν ἢ ἄλλο ὁτιοῦν, μὴ σωφρόνως καὶ δικαίως διοικοῦντα; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἂν περ δικαίως καὶ σωφρόνως διοικῶσι, δικαιοσύνῃ καὶ σωφροσύνῃ διοικήσουσιν; MEN. Ἀνάγκη. ΣΩ. Τῶν αὐτῶν ἄρα ἀμφότεροι δέονται, εἴπερ μέλλουσιν ἀγαθοὶ εἶναι, καὶ ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνήρ, δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης. MEN. Φαίνονται. ΣΩ. Τί δέ; παῖς καὶ πρεσβύτης μῶν, ἀκόλαστοι ὄντες καὶ ἄδικοι, ἀγαθοὶ ἂν ποτε γένοιντο; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλὰ σώφρονες καὶ δίκαιοι; MEN. Ναί. ΣΩ. Πάντες ἄρ' ἄνθρωποι τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀγαθοί εἰσι· τῶν αὐτῶν γὰρ τυχόντες ἀγαθοὶ γίγνονται. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκ ἂν δή που, εἴγε μὴ ἡ αὐτὴ ἀρετὴ ἦν αὐτῶν, τῷ αὐτῷ ἂν τρόπῳ ἀγαθοὶ ἦσαν. MEN. Οὐ δῆτα. V. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ αὐτὴ ἀρετὴ πάντων ἐστί, πειρῶ

Digitized by Google

εἰπεῖν καὶ ἀναμνησθῆναι, τί αὐτό φησι Γοργίας εἶναι, καὶ σὺ μετ' ἐκείνου. ΜΕΝ. Τί ἄλλο γ' ἢ ἄρχειν οἷόν τ' εἶναι τῶν ἀνθρώπων; εἴπερ ἔν γέ τι ζητεῖς κατὰ πάντων. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ζητῶ γε. ἀλλ' ἆρα καὶ παιδὸς ἀρετὴ ἡ αὐτή, ὦ Μένων; καὶ δούλου, ἄρχειν οἵῳ τε εἶναι τοῦ δεσπότου; καὶ δοκεῖ σοι ἔτι ἂν δοῦλος εἶναι ὁ ἄρχων; ΜΕΝ. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐ γὰρ εἰκός, ὦ ἄριστε. ἔτι γὰρ καὶ τόδε σκόπει· ἄρχειν φῂς οἷόν τ' εἶναι. οὐ προσθήσομεν αὐτόσε τὸ δικαίως, ἀδίκως δὲ μή; ΜΕΝ. Οἶμαι ἔγωγε. ἡ γὰρ δικαιοσύνη, ὦ Σώκρατες, ἀρετή ἐστι. ΣΩ. Πότερον ἀρετή, ὦ Μένων, ἢ ἀρετή τις; ΜΕΝ. Πῶς τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὡς περὶ ἄλλου ὁτουοῦν. οἷον, εἰ βούλει, στρογγυλότητος πέρι εἴποιμ' ἂν ἔγωγε, ὅτι σχῆμά τι ἐστίν, οὐχ οὕτως ἁπλῶς, ὅτι σχῆμα. διὰ ταῦτα δὲ οὕτως ἂν εἴποιμι, ὅτι καὶ ἄλλα ἐστὶ σχήματα. ΜΕΝ. Ὀρθῶς γε λέγων σύ· ἐπεὶ καὶ ἐγὼ λέγω οὐ μόνον δικαιοσύνην, ἀλλὰ καὶ ἄλλας εἶναι ἀρετάς. ΣΩ. Τίνας ταύτας, εἰπέ· οἷον καὶ ἐγώ σοι εἴποιμι ἂν καὶ ἄλλα σχήματα, εἴ γε κελεύοις, καὶ σὺ οὖν ἐμοὶ εἰπὲ ἄλλας ἀρετάς. ΜΕΝ. Ἡ ἀνδρία τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ ἀρετὴ εἶναι, καὶ σωφροσύνη, καὶ σοφία, καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ ἄλλαι πάμπολλαι. ΣΩ. Πάλιν, ὦ Μένων, ταυτὸν πεπόνθαμεν. πολλὰς αὖ εὑρήκαμεν ἀρετάς, μίαν ζητοῦντες, ἄλλον τρόπον ἢ νῦν δή, τὴν δὲ μίαν, ἣ διὰ πάντων τούτων ἐστίν, οὐ δυνάμεθα ἀνευρεῖν. VI. ΜΕΝ. Οὐ γὰρ δύναμαί πω, ὦ Σώκρατες, ὡς σὺ ζητεῖς, μίαν

Digitized by Google

ἀρετὴν λαβεῖν κατὰ πάντων, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις. ΣΩ. Εἰκότως γε. ἀλλ' ἐγὼ προθυμήσομαι, ἐὰν οἷός τ' ὦ, ἡμᾶς προςβιβάσαι. μανθάνεις γάρ που, ὅτι οὕτωσὶ ἔχει περὶ παντός. εἴ τίς σε ἀνέροιτο τοῦτο, ὃ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον, τί ἐστι σχῆμα, ὦ Μένων; εἰ αὐτῷ εἶπες ὅτι στρογγυλότης, εἴ σοι εἶπεν, ἅπερ ἐγώ, πότερον σχῆμα ἡ στρογγυλότης ἐστίν, ἢ σχῆμά τι, εἶπες δή που ἄν, ὅτι σχῆμά τι· ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν διὰ ταῦτα, ὅτι καὶ ἄλλα ἐστὶ σχήματα; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε προσαναμρώτα σε, ὁποῖα, ἔλεγες ἄν; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ αὖ εἰ περὶ χρώματος ὡσαύτως ἀνήρετο, ὅ τι ἐστί, καὶ εἰπόντος σου ὅτι τὸ λευκόν, μετὰ ταῦτα ὑπέλαβεν ὁ ἐρωτῶν, πότερον τὸ λευκὸν χρῶμά ἐστιν, ἢ χρῶμά τι, εἶπες ἄν, ὅτι χρῶμά τι, διότι καὶ ἄλλα τυγχάνει ὄντα; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Καὶ εἴ γέ σε ἐκέλευε λέγειν ἄλλα χρώματα, ἔλεγες ἂν ἄλλα, ἃ οὐδὲν ἧττον τυγχάνει ὄντα χρώματα τοῦ λευκοῦ; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν, ὥσπερ ἐγώ, μετῄει τὸν λόγον, καὶ ἔλεγεν, ὅτι ἀεὶ εἰς πολλὰ ἀφικνούμεθα· ἀλλὰ μή μοι οὕτως, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πολλὰ ταῦτα ἑνί τινι προσαγορεύεις ὀνόματι, καὶ φῂς οὐδὲν αὐτῶν ὅ τι οὐ σχῆμα εἶναι, καὶ ταῦτα, ἐναντία ὄντα ἀλλήλοις· ὅ τι ἐστὶ τοῦτο, ὃ οὐδὲν ἧττον κατέχει τὸ στρογγύλον ἢ τὸ εὐθύ, ὃ δὴ ὀνομάζεις σχῆμα, καὶ οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον σχῆμα εἶναι, ἢ τὸ εὐθύ; ἢ οὐχ οὕτω λέγεις; ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν, ὅταν οὕτω λέγῃς, τότε οὐδὲν μᾶλλον φῂς τὸ στρογγύλον εἶναι στρογγύλον, ἢ εὐθύ;

Digitized by Google

οὐδὲ τὸ εὐθὺ εὐθύ, ἢ στρογγύλον; MEN. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν σχῆμά γε οὐδὲν μᾶλλον φῂς εἶναι τὸ στρογγύλον τοῦ εὐθέος, οὐδὲ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου. MEN. Ἀληθῆ λέγεις. VII. ΣΩ. Τί ποτε οὖν τοῦτο, οὗ τοῦτο ὄνομά ἐστι τὸ σχῆμα, πειρῶ λέγειν. εἰ οὖν τῷ ἐρωτῶντι οὕτως ἢ περὶ σχήματος ἢ περὶ χρώματος εἶπες, ὅτι ἀλλ' οὐδὲ μανθάνω ἔγωγε ὅ τι βούλει, ὦ ἄνθρωπε, οὐδὲ οἶδα ὅ τι λέγεις, ἴσως ἂν ἐθαύμασε, καὶ εἶπεν· οὐ μανθάνεις ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταυτόν; ἢ οὐδὲ ἐπὶ τούτοις, ὦ Μένων, ἔχοις ἂν εἰπεῖν, εἴ τις ἐρωτᾷ· τί ἐστιν ἐπὶ τῷ στρογγύλῳ καὶ εὐθεῖ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ σχήματα καλεῖς, ταυτὸν ἐπὶ πᾶσι; πειρῶ εἰπεῖν, ἵνα καὶ γένηταί σοι μελέτη πρὸς τὴν περὶ τῆς ἀρετῆς ἀπόκρισιν. MEN. Μή, ἀλλὰ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ. ΣΩ. Βούλει σοι χαρίσωμαι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἐθελήσεις οὖν καὶ σὺ ἐμοὶ εἰπεῖν περὶ τῆς ἀρετῆς; MEN. Ἔγωγε· ΣΩ. Προθυμητέον τοίνυν· ἄξιον γάρ. MEN. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Φέρε δή, πειρώμεθά σοι εἰπεῖν, τί ἐστι σχῆμα. σκόπει οὖν, εἰ τόδε ἀποδέχῃ αὐτό εἶναι. ἔστω γὰρ δὴ ἡμῖν τοῦτο τὸ σχῆμα, ὃ μόνον τῶν ὄντων τυγχάνει χρώματι ἀεὶ ἑπόμενον· ἱκανῶς σοι, ἢ ἄλλως πως ζητεῖς; ἐγὼ γὰρ κἂν οὕτως ἀγαπῴην, εἴ μοι ἀρετὴν εἴποις. MEN Ἀλλὰ τοῦτό γε εὔηθες, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Πῶς λέγεις; MEN. Ὅτι σχῆμά πού ἐστι, κατὰ τὸν σὸν λόγον, ὃ ἀεὶ χρόᾳ ἕπεται. ΣΩ. Εἶεν. VIII. MEN Εἰ δέ σοι τὴν χρόαν τις μὴ φαίη εἰδέναι, ἀλλὰ ὁσαὶ-

Digitized by Google

τως ἀποροῖ ὥςπερ περὶ τοῦ σχήματος, τί ἄν οἴει σοι ἀποκριθῆναι; ΣΩ. Ταὐληθῆ ἔγωγε. καὶ εἰ μέν γε τῶν σοφῶν τις εἴη καὶ ἐριστικῶν τε καὶ ἀγωνιστικῶν ὁ ἐρόμενος, εἴποιμ' ἄν αὐτῷ· ὅτι ἐμοὶ μὲν εἴρηται, εἰ δὲ μὴ ὀρθῶς λέγω σὸν ἔργον, λαμβάνειν λόγον καὶ ἐλέγχειν. εἰ δέ, ὥςπερ ἐγώ τε καὶ σὺ νυνὶ φίλοι ὄντες, βούλοιντο ἀλλήλοις διαλέγεσθαι, δεῖ δὴ πραότερόν πως καὶ διαλεκτικώτερον ἀποκρίνεσθαι. ἔστι δὲ ἴσως τὸ διαλεκτικώτερον, μὴ μόνον ταὐληθῆ ἀποκρίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνων, ὧν ἄν προσομολογῇ εἰδέναι ὁ ἐρωτώμενος. πειράσομαι δὴ καὶ ἐγώ σοι οὕτως εἰπεῖν. λέγε γάρ μοι· τελευτὴν καλεῖς τι, τοιόνδε λέγων, οἷον πέρας καὶ ἔσχατον; πάντα ταῦτα ταυτόν τι λέγω. ἴσως δ' ἄν ἡμῖν Πρόδικος διαφέροιτο. ἀλλὰ σύ γε που καλεῖς πεπεράνθαι τι καὶ τετελευτηκέναι; τὸ τοιοῦτον βούλομαι λέγειν, οὐδὲν ποικίλον. ΜΕΝ. Ἀλλὰ καλῶ, καὶ οἶμαι μανθάνειν ὃ λέγεις. ΣΩ. Τὸ δ' ἐπίπεδον καλεῖς τι, καὶ ἕτερον αὖ στερεόν, οἷον πᾶντα τὰ ἐν γεωμετρίαις; ΜΕΝ. Ἔγωγε καλῶ. ΣΩ. Ἤδη τοίνυν ἂν μανθάνοις μου ἐκ τούτων σχῆμα ὃ λέγω· κατὰ γὰρ παντὸς σχήματος τοῦτο λέγω, εἰς ὃ τὸ στερεὸν περαίνει, τοῦτ' εἶναι σχῆμα· ὅπερ ἄν ξυλλαβὼν εἴποιμι στερεοῦ πέρας σχῆμα εἶναι. IX. ΜΕΝ. Τὸ δὲ χρῶμα τί λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὑβριστής γ' εἶ, ὦ Μένων. ἀνδρὶ πρεσβύτῃ πράγματα προστάττεις, ἀποκρίνεσθαι, αὐτὸς δὲ οὐκ ἐθέλεις ἀναμνησθεὶς εἰπεῖν, ὅ τί ποτε λέγει Γοργίας ἀρετὴν εἶναι. ΜΕΝ. Ἀλλ' ἐπειδάν μοι σὺ τοῦτ' εἴπῃς, ὦ Σώκρα-

Digitized by Google

τες, ἐρῶ σοι. ΣΩ. Κἂν καταπεπλυμμένος τις γνοίη, ὦ Μένων, διαλεγομένου σου, ὅτι καλὸς εἶ καὶ ἐραστοί σοι ἔτι εἰσί. MEN. Τί δή; ΣΩ. Ὅτι οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐπιστάττεις ἐν τοῖς λόγοις, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ τρυφῶντες, ἅτε τυραννεύοντες, ἕως ἂν ἐν ὥρᾳ ὦσι· καὶ ἅμα ἐμοῦ ἴσως κατέγνωκας, ὅτι εἰμὶ ἥττων τῶν καλῶν· χαριοῦμαι οὖν σοι καὶ ἀποκρινοῦμαι. MEN. Πάνυ μὲν οὖν χάρισαι. ΣΩ. Βούλει οὖν σοι κατὰ Γοργίαν ἀποκρίνωμαι, ἢ ἂν σὺ μάλιστα ἀκολουθήσαις; MEN. Βούλομαι. πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Οὐκοῦν λέγετε ἀπορροάς τινας τῶν ὄντων κατὰ Ἐμπεδοκλέα; MEN. Σφόδρα γε. ΣΩ. Καὶ πόρους, εἰς οὓς καὶ δι' ὧν αἱ ἀπορροαὶ πορεύονται; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ τῶν ἀπορροῶν τὰς μὲν ἁρμόττειν ἐνίοις τῶν πόρων, τὰς δὲ ἐλάττους ἢ μείζους εἶναι; MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ ὄψιν καλεῖς τι; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἐκ τούτων δὴ ξύνες ὅ τι λέγω, ἔφη Πίνδαρος. ἔστι γὰρ χρόα ἀπορροὴ σχημάτων ὄψει ξύμμετρος καὶ αἰσθητός. MEN. Ἄριστά μοι δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, ταύτην τὴν ἀπόκρισιν εἰρηκέναι. ΣΩ. Ἴσως γάρ σοι κατὰ ξυνήθειαν εἴρηται, καὶ ἅμα, οἶμαι, ἐννοεῖς ὅτι ἔχοις ἂν ἐξ αὐτῆς εἰπεῖν καὶ φωνήν, ὃ ἐστι, καὶ ὀσμὴν καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν τοιούτων. MEN. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Τραχεῖα γάρ ἐστιν, ὦ Μένων, ἡ ἀπόκρισις· ὥστε ἀρέσκει σοι μᾶλλον ἢ ἡ περὶ τοῦ σχήματος. MEN. Ἔμοιγε. ΣΩ. Ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ὦ παῖ Ἀλεξιδήμου, ὡς ἐγὼ ἐμαυτὸν παίθω, ἀλλ' ἐκείνη βελτίων. οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαι, εἰ

Digitized by Google

μή, ὥσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείης. *MEN.* Ἀλλὰ περιμένοιμ' ἄν, ὦ Σώκρατες, εἴ μοι πολλὰ τοιαῦτα λέγοις. *ΣΩ.* Ἀλλὰ μὴν προθυμίας γε οὐδὲν ἀπολείψω, καὶ σοῦ ἕνεκα καὶ ἐμαυτοῦ, λέγων τοιαῦτα· ἀλλ' ὅπως μὴ οὐχ οἷός τ' ἔσομαι πολλὰ τοιαῦτα λέγειν. *X.* Ἀλλ' ἴθι δὴ πειρῶ καὶ σὺ ἐμοὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐκποδοῦναι, κατὰ ὅλου εἰπὼν ἀρετῆς πέρι, ὅ τι ἐστί, καὶ παῦσαι πολλὰ ποιῶν ἓκ τοῦ ἑνός, ὅπερ φασὶ τοὺς ξυντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες, ἀλλὰ ἐάσας ὅλην καὶ ὑγιῆ εἰπέ, τί ἐστιν ἀρετή. τὰ δέ γε παραδείγματα παρ' ἐμοῦ εἴληφας. *MEN.* Δοκεῖ τοίνυν μοι, ὦ Σώκρατες, ἀρετὴ εἶναι, καθάπερ ὁ ποιητὴς λέγει, χαίρειν τε καλοῖσι καὶ δύνασθαι. καὶ ἐγὼ τοῦτο λέγω ἀρετήν, ἐπιθυμοῦντα τῶν καλῶν δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. *ΣΩ.* Ἆρα λέγεις τὸν τῶν καλῶν ἐπιθυμοῦντα ἀγαθῶν ἐπιθυμητὴν εἶναι; *MEN.* Μάλιστά γε. *ΣΩ.* Ἆρα, ὡς ὄντων τινῶν, οἳ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, ἑτέρων δέ, οἳ τῶν ἀγαθῶν; οὐ πάντες, ὦ ἄριστε, δοκοῦσί σοι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμεῖν; *MEN.* Οὐκ ἔμοιγε. *ΣΩ.* Ἀλλά τινες τῶν κακῶν; *MEN.* Ναί. *ΣΩ.* Οἰόμενοι τὰ κακὰ ἀγαθὰ εἶναι, λέγεις, ἢ καὶ γιγνώσκοντες, ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν; *MEN.* Ἀμφότερά ἔμοιγε δοκεῖ. *ΣΩ.* Ἦ γὰρ δοκεῖ τίς σοι, ὦ Μένων, γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν, ὅμως ἐπιθυμεῖν αὐτῶν; *MEN.* Μάλιστα. *ΣΩ.* Τί ἐπιθυμεῖν λέγεις; ἢ γενέσθαι αὑτῷ; *MEN.* Γενέσθαι·

Digitized by Google

τί γὰρ ἄλλο; ΣΩ. Πότερον ἡγούμενος τὰ κακὰ ὠφελεῖν ἐκεῖνον ᾧ ἂν γένηται, ἢ γιγνώσκων τὰ κακὰ ὅτι βλάπτει, ᾧ ἂν παρῇ; MEN. Εἰσὶ μὲν οἳ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν, εἰσὶ δὲ καὶ οἳ γιγνώσκοντες ὅτι βλάπτει. ΣΩ. Ἦ καὶ δοκοῦσί σοι γιγνώσκειν τὰ κακὰ ὅτι κακά ἐστιν οἱ ἡγούμενοι τὰ κακὰ ὠφελεῖν; MEN. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τοῦτό γε. ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτοι μὲν οὐ τῶν κακῶν ἐπιθυμοῦσιν, οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, ἀλλὰ ἐκείνων ἃ ᾤοντο ἀγαθὰ εἶναι· ἔστι δὲ ταῦτά γε κακά· ὥστε οἱ ἀγνοοῦντες αὐτά, καὶ οἰόμενοι ἀγαθὰ εἶναι, δηλονότι τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν· ἢ οὔ; MEN. Κινδυνεύουσιν οὗτοί γε. ΣΩ. Τί δέ; οἱ τῶν κακῶν μὲν ἐπιθυμοῦντες, ὡς φῂς σύ, ἡγούμενοι δὲ τὰ κακὰ βλάπτειν ἐκεῖνον, ᾧ ἂν γίγνηται, γιγνώσκουσι δή που, ὅτι βλαβήσονται ὑπ' αὐτῶν; MEN. Ἀνάγκη. ΣΩ. Ἀλλὰ τοὺς βλαπτομένους οὗτοι οὐκ οἴονται ἀθλίους εἶναι καθόσον βλάπτονται; MEN. Καὶ τοῦτο ἀνάγκη. ΣΩ. Τοὺς δὲ ἀθλίους οὐ κακοδαίμονας; MEN. Οἶμαι ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν, ὅστις βούλεται ἄθλιος καὶ κακοδαίμων εἶναι; MEN. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκ ἄρα βούλεται, ὦ Μένων, τὰ κακὰ οὐδείς· εἴπερ μὴ βούλεται τοιοῦτος εἶναι. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἄθλιον εἶναι, ἢ ἐπιθυμεῖν τῶν κακῶν καὶ κτᾶσθαι; MEN. Κινδυνεύεις ἀληθῆ λέγειν, ὦ Σώκρατες, καὶ οὐδεὶς βούλεται τὰ κακά. XI. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν δὴ ἔλεγες, ὅτι ἐστὶν ἡ ἀρετὴ βούλεσθαί τε τἀγαθὰ καὶ δύνασθαι; MEN. Εἶπον γάρ. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτου

Digitized by Google

τοῦ λεχθέντος τὸ μὲν βούλεσθαι πᾶσιν ὑπάρχει, καὶ ταύτῃ γε οὐδὲν ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου βελτίων; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ἀλλὰ δῆλον, ὅτι, εἴπερ ἔστι βελτίων ἄλλος ἄλλου, κατὰ τὸ δύνασθαι ἂν εἴη ἀμείνων. MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Τοῦτ' ἔστιν ἄρα, ὡς ἔοικε, κατὰ τὸν σὸν λόγον ἀρετή, δύναμις τοῦ πορίζεσθαι τἀγαθά. MEN. Παντάπασί μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, οὕτως ἔχειν, ὡς σὺ νῦν ὑπολαμβάνεις. ΣΩ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τοῦτο εἰ ἀληθὲς λέγεις. ἴσως γὰρ ἂν εὖ λέγοις. τὸ τἀγαθὰ φῂς οἰόν τ' εἶναι πορίζεσθαι ἀρετὴν εἶναι; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἀγαθὰ δὲ καλεῖς οὐχί, οἷον ὑγίειάν τε καὶ πλοῦτον καὶ χρυσίον λέγω καὶ ἀργύριον κτᾶσθαι, καὶ τιμὰς ἐν πόλει καὶ ἀρχάς; μὴ ἄλλ' ἄττα λέγεις τἀγαθὰ ἢ τὰ τοιαῦτα; MEN. Οὔκ, ἀλλὰ πάντα λέγω τὰ τοιαῦτα. ΣΩ. Εἶεν. χρυσίον δὲ δὴ καὶ ἀργύριον πορίζεσθαι ἀρετή ἐστιν, ὡς φησι Μένων, ὁ τοῦ μεγάλου βασιλέως πατρικὸς ξένος. πότερον προστίθης τι τούτῳ τῷ πόρῳ, ὦ Μένων, τὸ δικαίως καὶ ὁσίως, ἢ οὐδέν σοι διαφέρει, ἀλλά, κἂν ἀδίκως τις αὐτὰ πορίζηται, ὁμοίως σὺ αὐτὰ ἀρετὴν καλεῖς; MEN. Οὐ δήπου, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ κακίαν. ΣΩ. Πάντως δήπου δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, τούτῳ τῷ πόρῳ δικαιοσύνην ἢ σωφροσύνην ἢ ὁσιότητα προσεῖναι, ἢ ἄλλο τι μόριον ἀρετῆς· εἰ δὲ μή, οὐκ ἔσται ἀρετή, καίπερ ἐκπορίζουσα τἀγαθά. MEN. Πῶς γὰρ ἄνευ τούτων ἀρετὴ γένοιτ' ἄν; ΣΩ. Τὸ δὲ μὴ ἐκπορίζειν χρυσίον καὶ ἀργύριον, ὅταν μὴ δίκαιον ᾖ μήτε αὐτῷ μήτε ἄλλῳ, οὐκ ἀρετὴ καὶ

Digitized by Google

αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπορία; ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα μᾶλλον ὁ πόρος τῶν τοιούτων ἀγαθῶν, ἢ ἡ ἀπορία, ἀρετὴ ἂν εἴη, ἀλλὰ, ὡς ἔοικεν, ὃ μὲν ἂν μετὰ δικαιοσύνης γίγνηται, ἄρετὴ ἔσται, ὃ δ' ἂν ἄνευ παντων τῶν τοιούτων, κακία. ΜΕΝ. Δοκεῖ μοι ἀναγκαῖον εἶναι ὡς λέγεις. XII. ΣΩ. Οὐκοῦν τούτων ἕκαστον ὀλίγον πρότερον μόριον ἀρετῆς ἔφαμεν εἶναι, τὴν δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἶτα, ὦ Μένων, παίζεις πρός με; ΜΕΝ. Τί δή, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὅτι ἐμοῦ ἄρτι δεηθέντος σου μὴ καταγνύναι μηδὲ κερματίζειν τὴν ἀρετήν, καὶ δόντος παραδείγματα καθ' ἃ δέοι ἀποκρίνεσθαι, τούτου μὲν ἠμέλησας, λέγεις δέ μοι, ὅτι ἀρετή ἐστιν οἷόν τ' εἶναι τἀγαθὰ πορίζεσθαι μετὰ δικαιοσύνης, τοῦτο δὲ φὴς μόριον ἀρετῆς εἶναι. ΜΕΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Οὐκοῦν ξυμβαίνει, ἐξ ὧν σὺ ὁμολογεῖς, τὸ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττειν ὅ τι ἂν πράττῃς, τοῦτο ἀρετὴν εἶναι; τὴν γὰρ δικαιοσύνην μόριον φὴς ἀρετῆς εἶναι, καὶ ἕκαστα τούτων. ΜΕΝ. Τί οὖν δὴ τοῦτο λέγω; ΣΩ. Ὅτι ἐμοῦ δεηθέντος ὅλην εἰπεῖν τὴν ἀρετήν, αὐτὴν μὲν πολλοῦ δεῖ σ' εἰπεῖν, ὅ τι ἐστί, πᾶσαν δὲ φὴς πρᾶξιν ἀρετὴν εἶναι, ἐάνπερ μετὰ μορίου ἀρετῆς πράττηται, ὥσπερ εἰρηκὼς ὅ τι ἀρετή ἐστι τὸ ὅλον, καὶ ἤδη γνωσομένου ἐμοῦ, καὶ ἐὰν σὺ κατακερματίζῃς αὐτὴν κατὰ μόρια. δεῖ οὖν σοι πάλιν ἐξ ἀρχῆς; ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ὦ ἱρίλε Μένων, τί ἐστιν ἀρετή, εἰ μετὰ μορίου ἀρετῆς πᾶσα πρᾶξις ἀρετὴ ἂν εἴη; τοῦτο γὰρ ἔστι λέγειν, ὅταν

Digitized by Google

λέγῃ τις, ὅτι πᾶσα ἡ μετὰ δικαιοσύνης πρᾶξις ἀρετή ἐστιν· ἢ οὐ δοκεῖ σοι πάλιν δεῖσθαι τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως, ἀλλ' οἴει τινὰ εἰδέναι μόριον ἀρετῆς ὅ τι ἐστίν, αὐτὴν μὴ εἰδότα; MEN. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ γὰρ καὶ μέμνησαι, ὅτ' ἐγώ σοι ἄρτι ἀπεκρινάμην περὶ τοῦ σχήματος, ἀπεβάλλομέν που τὴν τοιαύτην ἀπόκρισιν, τὴν διὰ τῶν ἔτι ζητουμένων καὶ μήπω ὡμολογημένων ἐπιχειροῦσαν ἀποκρίνεσθαι. MEN. Καὶ ὀρθῶς γε ἀπεβάλλομεν, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Μὴ τοίνυν, ὦ ἄριστε, μηδὲ σύ, ἔτι ζητουμένης ἀρετῆς ὅλης ὅ τι ἐστί, οἷον διὰ τῶν ταύτης μορίων ἀποκρινόμενος δηλώσειν αὐτὴν ὅτιῳοῦν, ἢ ἄλλο ὅτιοῦν τοῦτο τῷ αὐτῷ τρόπῳ λέγων; ἀλλὰ πάλιν τῆς αὐτῆς δεήσεσθαι ἐρωτήσεως, τίνος ὄντος ἀρετῆς λέγεις ἃ λέγεις; ἢ οὐδέν σοι δοκῶ λέγειν; MEN. Ἔμοιγε δοκεῖς ὀρθῶς λέγειν. XIII. ΣΩ. Ἀπόκριναι τοίνυν πάλιν ἐξ ἀρχῆς, τί φῂς ἀρετὴν εἶναι καὶ σὺ καὶ ὁ ἑταῖρός σου; MEN. Ὦ Σώκρατες, ἤκουον μὲν ἔγωγε πρὶν καὶ ξυγγενέσθαι σοι, ὅτι σὺ οὐδὲν ἄλλο ἢ αὐτός τε ἀπορεῖς, καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖς ἀπορεῖν, καὶ νῦν, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖς, γοητεύεις με καὶ φαρμάττεις καὶ ἐπεχνῶς κατεπᾴδεις, ὥστε μεστὸν ἀπορίας γεγονέναι· καὶ δοκεῖς μοι παντελῶς, εἰ δεῖ τι καὶ σκῶψαι, ὁμοιότατος εἶναι τό τε εἶδος καὶ τἆλλα ταύτῃ τῇ πλατείᾳ νάρκῃ τῇ θαλαττίᾳ· καὶ γὰρ αὕτη τὸν ἀεὶ πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. καὶ σὺ δοκεῖς μοι νῦν ἐμὲ τοιοῦτόν τι πεποιηκέναι, ναρκᾶν. ἀληθῶς γὰρ ἔγωγε καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα

Digitized by Google

ναρκῶ, καὶ οὐκ ἔχω ὅ τι ἀποκρίνωμαί σοι, καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους εἴρηκα καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πάνυ εὖ, ὡς γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ' ὅ τι ἐστὶ τοπαράπαν ἔχω εἰπεῖν. καί μοι δοκεῖς εὖ βουλεύεσθαι οὐκ ἐκπλέων ἐνθένδε, οὐδ' ἀποδημῶν. εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιεῖς, τάχ' ἂν ὡς γόης ἀπαχθείης. ΣΩ. Πανοῦργος εἶ, ὦ Μένων, καὶ ὀλίγου ἐξηπάτησάς με. ΜΕΝ. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Γιγνώσκω, οὗ ἕνεκά μοι εἴκασας. ΜΕΝ. Τίνος δὴ οἴει; ΣΩ. Ἵνα σὲ ἀντεικάσω. ἐγὼ δὲ τόδε οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν εἰκαζόμενοι· λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς· καλαὶ γάρ, οἶμαι, τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνες. ἀλλ' οὐκ ἀντεικάσομαί σε. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτὴ ναρκῶσα οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖ ναρκᾶν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μή, οὔ. οὐ γὰρ εὐπορῶν αὐτὸς τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν, ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς, ὅ ἐστιν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, σὺ μέντοι ἴσως πρότερον μὲν ᾔδεισθα, πρὶν ἐμοῦ ἅψασθαι, νῦν μέντοι ὅμοιος εἶ οὐκ εἰδότι. ὅμως δὲ ἐθέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ ξυζητῆσαι, ὅ τι ποτέ ἐστι. XIV. ΜΕΝ. Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο, ὃ μὴ οἶσθα τοπαράπαν ὅ τι ἐστί; ποῖον γὰρ ὧν οὐκ οἶσθα προθέμενος, ζητήσεις; ἢ, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐντύχοις αὐτῷ, πῶς εἴσῃ, ὅ τι τοῦτό ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ᾔδεισθα; ΣΩ. Μανθάνω, οἷον βούλει λέγειν, ὦ Μένων. ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις;

Digitized by Google

ὡς οὐκ ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν. οὔτε γὰρ ἄν, ὅ γε οἶδε, ζητοῖ· οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως· οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ οἶδεν, ὅ τι ζητήσει. *MEN.* Οὐκ οὖν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες; *ΣΩ.* Οὐκ ἔμοιγε. *MEN.* Ἔχεις λέγειν ὅπῃ; *ΣΩ.* Ἔγωγε. ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. *MEN.* Τίνα λόγον λεγόντων; *ΣΩ.* Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. *MEN.* Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; *ΣΩ.* Οἱ μὲν λέγοντες εἰσὶ τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν, ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται, λόγον οἵοις τ' εἶναι διδόναι. λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεῖοί εἰσιν· ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει, εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν. φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾶν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι· ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὡς ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον," οἷσι γὰρ ἂν Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος δέξεται, ἐς τὸν ὕπερθεν ἅλιον κείνων ἐνάτῳ ἔτει ἀνδιδοῖ ψυχὰν πάλιν. ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγαυοὶ καὶ σθένει κραιπνοί, σοφίᾳ τε μέγιστοι ἄνδρες αὔξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥρωες ἅγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται. „XV. Ἅτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε οὖσα καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾅδου καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλ-

Digitized by Google

λων οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι ἄγε καὶ πρότερον ἠπίστατο. ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης ξυγγενοῦς οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι, τἆλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρεῖος ᾖ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ ζητῶν. τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. οὐκ οὖν δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ. οὔτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε, καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ· ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν, ἀρετὴ ὅ τι ἐστί. *MEN.* Ναί, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' ἁπλῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἃ ἡμῖν καλοῦμεν μάθησιν ἀνάμνησίς ἐστιν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει, *ΣΩ.* Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὐ φημὶ διδαχὴν εἶναι, ἀλλ' ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ ταναντία λέγων. *MEN.* Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους. ἀλλ' εἴ πως μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι, ὅτι ἔχει ὥσπερ λέγεις, ἔνδειξαι. *ΣΩ.* Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ ῥᾴδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προθυμηθῆναι, σοῦ ἕνεκα· ἀλλά μοι προσκάλεσον τῶν πολλῶν ἀκολούθων τουτωνὶ τῶν σαυτοῦ ἕνα, ὁντινα βούλει, ἵνα ἐν τούτῳ σοι ἐπιδείξωμαι. *MEN.* Πάνυ γε. δεῦρο πρόσελθε. *ΣΩ.* Ἕλλην μέν ἐστι καὶ ἑλληνίζει; *MEN.* Πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής. *ΣΩ.* Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἄν

Digitized by Google

σοι φαίνηται, ἢ ἀναμιμνησκόμενος, ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ. ΜΕΝ. Ἀλλὰ προσέξω. XVI. ΣΩ. Εἰπέ δή μοι, ὦ παῖ· γιγνώσκεις τετράγωνον χωρίον ὅτι τοιοῦτόν ἐστι; ΠΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν τετράγωνον χωρίον ἴσας ἔχον τὰς γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὔσας; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ καὶ ταυτασὶ τὰς διὰ μέσου ἐστὶν ἴσας ἔχον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν τοιοῦτον χωρίον καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν εἴη αὕτη ἡ πλευρὰ δυοῖν ποδοῖν καὶ αὕτη δυοῖν, πόσων ἂν εἴη ποδῶν τὸ ὅλον; ὧδε δὲ σκόπει· εἰ ἦν ταύτῃ δυοῖν ποδοῖν, ταύτῃ δὲ ἑνὸς ποδὸς μόνον, ἄλλο τι ἢ ἅπαξ ἂν ἦν δυοῖν ποδοῖν τὸ χωρίον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ δυοῖν ποδοῖν καὶ ταύτῃ, ἄλλο τι ἢ δὶς δυοῖν γίγνεται; ΠΑΙ. Γίγνεται. ΣΩ. Δυοῖν ἄρα δὶς γίγνεται τρεῖς πόδες. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσοι οὖν εἰσὶν οἱ δὶς δύο πόδες, λογισάμενος εἰπέ. ΠΑΙ. Τέτταρες, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν γένοιτ' ἂν τούτου τοῦ χωρίου ἕτερον διπλάσιον, τοιοῦτον δέ, ἴσας ἔχον πάσας τὰς γραμμάς, ὥσπερ τοῦτο; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσων οὖν ἔσται ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ. ΣΩ. Φέρε δή, πειρῶ μοι εἰπεῖν, πηλίκη τις ἔσται ἐκείνου ἡ γραμμὴ ἑκάστη. ἡ μὲν γὰρ τῇδε, δυοῖν ποδοῖν· τί δὲ ἡ ἐκείνου τοῦ διπλασίου; ΠΑΙ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι διπλασία. ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ Μένων, ὡς ἐγὼ τούτων οὐδὲν διδάσκω, ἀλλ' ἐρωτῶ πάντα; καὶ νῦν οἴεται εἰδέναι ὁποία ἐστίν, ἀφ' ἧς τὸ ὀκτάπουν χωρίον γενήσεται· ἢ οὐ δοκεῖ σοι; ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οἶδεν οὖν; ΜΕΝ.

Digitized by Google

Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οἴεται δὲ γε, ἀπὸ τῆς διπλασίας; ΜΕΝ. Ναί. XVII. ΣΩ. Θεῶ δὴ αὐτὸν ἀναμιμνησκόμενον ἐφιξῆς, ὡς δεῖ ἀναμιμνήσκεσθαι. σὺ δέ μοι λέγε, ἀπὸ τῆς διπλασίας γραμμῆς φὴς τὸ διπλάσιον χωρίον γίγνεσθαι; τοιόνδε λέγω· μὴ ταύτη μὲν μακρόν, τῇ δὲ βραχύ, ἀλλὰ ἴσον πανταχῇ ἔστω, ὥσπερ τουτί· διπλάσιον δὲ τούτου, ὀκτάπουν. ἀλλὰ ὅρα, εἰ ἔτι σοι ἀπὸ τῆς διπλασίας δοκεῖ ἔσεσθαι ΠΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν διπλασία αὕτη ταύτης γίγνεται, ἂν ἑτέραν τοσαύτην προσθῶμεν ἐνθένδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀπὸ ταύτης δή, φής, ἔσται τὸ ὀκτάπουν χωρίον, ἂν τέτταρες τοσαῦται γένωνται; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἀναγραψώμεθα δὴ ἀπ' αὐτῆς ἴσας τέτταρας· ἄλλο τι ἢ τουτὶ ἂν εἴη, ὃ φὴς τὸ ὀκτάπουν εἶναι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν αὐτῷ ἐστι ταυτὶ τέτταρα, ὧν ἕκαστον ἴσον τούτῳ ἐστὶ τῷ τετράποδι; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσον οὖν γίγνεται; οὐ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Διπλάσιον οὖν ἐστι τὸ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Οὐ μὰ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ ποσαπλάσιον; ΠΑΙ. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς διπλασίας ἄρα, ὦ παῖ, οὐ διπλάσιον, ἀλλὰ τετραπλάσιον γίγνεται χωρίον. ΠΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τετάρων γὰρ τετράκις ἐστὶν ἑκκαίδεκα· οὐχί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ὀκτάπουν δ' ἀπὸ ποίας γραμμῆς; οὐχὶ ἀπὸ μὲν ταύτης τετραπλάσιον; ΠΑΙ. Φημί. ΣΩ. Τετράπουν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμίσεος ταυτησὶ τουτί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ ὀκτάπουν οὐ τρῦδε μὲν διπλάσιόν ἐστι, τούτου δὲ ἥμισυ; ΠΑΙ.

Digitized by Google

Πάνυ γε. ΣΩ. *Οὐκ ἀπὸ μὲν μείζονος ἔσται ἢ τοσαύτης γραμμῆς, ἀπὸ ἐλάττονος δὲ ἢ τοσησδί, ἢ οὔ;* ΠΑΙ. *Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω.* ΣΩ. *Καλῶς. τὸ γάρ σοι δοκοῦν, τοῦτο ἀποκρίνου, καί μοι λέγε· οὐχ ἥδε μὲν δυοῖν ποδοῖν ἦν, ἡ δὲ τεττάρων;* ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Δεῖ ἄρα τὴν τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμὴν μείζω μὲν εἶναι τῆσδε τῆς δίποδος, ἐλάττω δὲ τῆς τετράποδος.* ΠΑΙ. *Δεῖ.* ΣΩ. *Πειρῶ δὴ λέγειν πηλίκην τινὰ φὴς αὐτὴν εἶναι.* ΠΑΙ. *Τρίποδα.* ΣΩ. *Οὐκοῦν, ἄνπερ τρίπους ᾖ, τὸ ἥμισυ ταύτης προσληψόμεθα, καὶ ἔσται τρίπους; δύο μὲν γὰρ οἵδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ ἐνθένδε ὡσαύτως· δύο μὲν οἵδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ γίγνεται τοῦτο τὸ χωρίον ὃ φής.* ΠΑΙ. *Ναί.* ΣΩ. *Οὐκοῦν, ἂν ᾖ τῇδε τριῶν καὶ τῇδε τριῶν, τὸ ὅλον χωρίον τριῶν τρὶς ποδῶν γίγνεται;* ΠΑΙ. *Φαίνεται.* ΣΩ. *Τρεῖς δὲ τρὶς πόσοι εἰσὶ πόδες;* ΠΑΙ. *Ἐννέα.* ΣΩ. *Ἔδει δὲ τὸ διπλάσιον πόσων εἶναι ποδῶν;* ΠΑΙ. *Ὀκτώ.* ΣΩ. *Οὐδ' ἄρα ἀπὸ τῆς τρίποδός πω τὸ ὀκτάπουν χωρίον γίγνεται.* ΠΑΙ. *Οὐ δῆτα.* ΣΩ. *Ἀλλ' ἀπὸ ποίας, πειρῶ ἡμῖν εἰπεῖν ἀκριβῶς, καὶ εἰ μὴ βούλει ἀριθμεῖν, ἀλλὰ δεῖξον ἀπὸ ποίας.* ΠΑΙ. *Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ οἶδα.* **XVIII.** ΣΩ. *Ἐννοεῖς αὖ, ὦ Μένων, οὗ ἐστιν ἤδη βαδίζων ὅδε τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ἤιδει μὲν οὔ, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμή, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πω οἶδεν, ἀλλ' οὖν ᾤετο ταύτην τότε εἰδέναι, καὶ θαρραλέως ἀπεκρίνετο, ὡς εἰδώς, καὶ οὐχ ἡγεῖτο ἀπορεῖν, νῦν δὲ ἡγεῖται ἀπορεῖν ἤδη, καὶ*

Digitized by Google

ὥσπερ οὐκ οἶδεν, οὐδ' οἴεται εἰδέναι. MEN. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν βέλτιον ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα ὃ οὐκ ἤδει; MEN. Καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ἀπορεῖν οὖν αὐτὸν ποιήσαντες καὶναρκᾶν, ὥσπερ ἡ νάρκη, μῶν τι ἐβλάψαμεν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Προὔργου γοῦν τι πεποιήκαμεν, ὡς ἔοικε, πρὸς τὸ ἐξευρεῖν ὅπῃ ἔχει. νῦν μὲν γὰρ καὶ ζητήσειεν ἂν ἡδέως, οὐκ εἰδὼς, τότε δὲ ῥᾳδίως ἂν καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πολλάκις ᾤετ' ἂν εὖ λέγειν περὶ τοῦ διπλασίου χωρίου, ὡς δεῖ διπλασίαν τὴν γραμμὴν ἔχειν μήκει. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οἴει οὖν ἂν αὐτὸν πρότερον ἐπιχειρῆσαι ζητεῖν ἢ μανθάνειν τοῦτο, ὃ ᾤετο εἰδέναι οὐκ εἰδώς, πρὶν εἰς ἀπορίαν κατέπεσεν, ἡγησάμενος μὴ εἰδέναι, καὶ ἐπόθησε τὸ εἰδέναι; MEN. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὤνητο ἄρα ναρκήσας. MEN. Δοκεῖ μοι. XIX. ΣΩ. Σκέψαι δή, ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας ὅτι καὶ ἀνευρήσει ζητῶν μετ' ἐμοῦ οὐδὲν ἄλλ' ἢ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ μὴ διδάσκοντος· φύλαττε δέ, ἂν που εὕρῃς με διδάσκοντα καὶ διεξιόντα αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τὰς τούτου δόξας ἀνερωτῶντα. λέγε γάρ μοι σύ· οὐ τὸ μὲν τετράπουν τοῦτο ἡμῖν ἐστὶ χωρίον; μανθάνεις; ΠΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἕτερον δὲ αὐτῷ προσθεῖμεν ἂν τουτὶ ἴσον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τρίτον τόδε ἴσον ἑκατέρῳ τούτων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν προσαναπληρωσαίμεθ' ἂν τὸ ἐν τῇ γωνίᾳ τόδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν γένοιτ' ἂν τέτταρα ἴσα χωρία τάδε; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; τὸ ὅλον τόδε ποσαπλάσιον τοῦδε γίγνε-

Digitized by Google

ται; ΠΑΙ. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἔδει δὲ διπλάσιον ἡμῖν γενέσθαι· ἢ οὐ μέμνησαι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστιν αὕτη γραμμὴ ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν [τινὰ] τέμνουσα δίχα ἕκαστον τούτων τῶν χωρίων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τέτταρες αὗται γίγνονται γραμμαὶ ἴσαι, περιέχουσαι τουτὶ τὸ χωρίον; ΠΑΙ. Γίγνονται. ΣΩ. Σκόπει δή, πηλίκον τί ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον. ΠΑΙ. Οὐ μανθάνω. ΣΩ. Οὐχὶ τεττάρων ὄντων τούτων, ἥμισυ ἑκάστου ἑκάστη ἡ γραμμὴ ἀπο-τέτμηκεν ἐντός, ἢ οὔ; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσα οὖν τηλικαῦτα ἐν τούτῳ ἔνεστιν; ΠΑΙ. Τέτταρα. ΣΩ. Πόσα δὲ ἐν τῷδε; ΠΑΙ. Δύο. ΣΩ. Τὰ δὲ τέτταρα τῶν δυοῖν τί ἐστι; ΠΑΙ. Διπλάσια. ΣΩ. Τόδε οὖν ποσάπουν γίγνεται; ΠΑΙ. Ὀκτάπουν. ΣΩ. Ἀπὸ ποίας γραμμῆς; ΠΑΙ. Ἀπὸ ταύτης. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τεινούσης τοῦ τετράποδος; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καλοῦσι δέ γε ταύτην διάμετρον οἱ σοφισταί, ὥστ', εἰ ταύτη διάμετρος ὄνομα, ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἄν, ὡς σὺ φῂς, ὦ παῖ Μένωνος, γίγνοιτ' ἂν τὸ διπλάσιον χωρίον. ΠΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώ-κρατες. XX. ΣΩ. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Μένων; ἔστιν ἥντινα δόξαν οὐχ αὑτοῦ οὗτος ἀπεκρίνατο; ΜΕΝ. Οὔκ, ἀλλ' ἑαυτοῦ. ΣΩ. Καὶ μὴν οὐκ ἤιδει γε, ὡς ἔφαμεν ὀλίγον πρότερον. ΜΕΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἐνῆσαν δέ γε αὐτῷ αὗται αἱ δόξαι, ἢ οὔ; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Τῷ οὐκ εἰδότι ἄρα, περὶ ὧν ἂν μὴ εἰδῇ ἔνεισιν ἀληθεῖς δόξαι, περὶ τούτων ὧν οὐκ οἶδε. ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ νῦν μέν γε αὐτῷ ὥσπερ

Digitized by Google

ὄναρ ἄρτι ἀνακεκίνηνται αἱ δόξαι αὗται. εἰ δὲ αὐτόν τις ἀνερήσεται πολλάκις τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πολλαχοῦ, οἶσθ' ὅτι τελευτῶν οὐδενὸς ἧττον ἀκριβῶς ἐπιστήσεται περὶ τούτων. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδενὸς διδάξαντος, ἀλλ' ἐρωτήσαντος, ἐπιστήσεται, ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ τὴν ἐπιστήμην; MEN. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν ἐν αὑτῷ ἐπιστήμην οὐκ ἀναμιμνήσκεσθαι ἐστί; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τὴν ἐπιστήμην, ἣν νῦν οὗτος ἔχει, ἤτοι ἔλαβέ ποτε ἢ ἀεὶ εἶχε; MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὲν ἀεὶ εἶχεν, ἀεὶ καὶ ἦν ἐπιστήμων· εἰ δὲ ἔλαβέ ποτε, οὐκ ἂν ἔν γε τῷ νῦν βίῳ εἰληφὼς εἴη, ἢ δεδίδαχέ τις τοῦτον γεωμετρεῖν. οὗτος γὰρ ποιήσει περὶ πάσης γεωμετρίας ταυτὰ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἁπάντων. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτον πάντα δεδίδαχε; δίκαιος γάρ που εἶ εἰδέναι, ἄλλως τε ἐπειδὴ ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ γέγονε καὶ τέθραπται. MEN. Ἀλλ' οἶδα ἔγωγε, ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν. **XXI.** ΣΩ. Ἔχει δὲ ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί; MEN. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται. ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ νῦν βίῳ λαβὼν ἔδει τοῦτο, δῆλον ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ εἶχε καὶ ἐμεμαθήκει. MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν σύτός γέ ἐστιν ὁ χρόνος, ὅτ' οὐκ ἦν ἄνθρωπος; MEN. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν, ὃν ἂν ᾖ χρόνον ἢ καὶ ἔν ἂν μὴ ᾖ ἄνθρωπος, ἐνέσονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἵ, ἐρωτήσει ἐπεγερθεῖσαι, ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἆρ' οὖν τὸν ἀεὶ χρόνον μεμαθηκυῖα ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; δῆλον γάρ, ὅτι τὸν πάντα χρόνον ἔστιν ἢ

Digitized by Google

οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ἀεὶ ἡ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀθάνατος ἂν ἡ ψυχὴ εἴη; ὥστε θαῤῥοῦντα χρὴ ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος νῦν, – τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ μὴ μεμνημένος – ἐπιχειρεῖν ζητεῖν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι. ΜΕΝ. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ' ὅπως. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Μένων. καὶ τὰ μέν γε ἄλλα οὐκ ἂν πάνυ ὑπὲρ τοῦ λόγου διϊσχυρισαίμην· ὅτι δ' οἰόμενοι δεῖν ζητεῖν, ἃ μή τις οἶδε, βελτίους ἂν εἴημεν καὶ ἀνδρικώτεροι καὶ ἧττον ἀργοί, ἢ εἰ οἰόμεθα, ἃ μὴ ἐπιστάμεθα, μηδὲ ὂυνατὸν εἶναι εὑρεῖν, μηδὲ δεῖν ζητεῖν, περὶ τούτου πάνυ ἂν διαμαχοίμην, εἰ οἷός τε εἴην, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. ΜΕΝ. Καὶ τοῦτο μέν γε δοκεῖς μοι εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες. **XXII.** ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ δμονοοῦμεν, ὅτι ζητητέον περὶ οὗ μή τις οἶδεν, ἐπιχειρήσωμεν κοινῇ ζητεῖν, τί ποτ' ἐστὶν ἀρετή; ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. οὐ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἔγωγε ἐκεῖνο ἂν ἥδιστα, ὅπερ ἠρόμην τοπρῶτον, καὶ σκεψαίμην καὶ ἀκούσαιμι, πότερον ὡς διδακτῷ ὄντι αὐτῷ δεῖ ἐπιχειρεῖν, ἢ ὡς φύσει, ἢ ὡς τίνι ποτὲ τρόπῳ παραγιγνομένης τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀρετῆς. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὲν ἐγὼ ἦρχον, ὦ Μένων, μὴ μόνον ἐμαυτοῦ ἀλλὰ καὶ σοῦ, οὐκ ἂν ἐσκεψάμεθα πρότερον, εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτὸν ἡ ἀρετή, πρὶν ὅ τι ἐστὶ πρῶτον αὐτὸ ἐζητήσαμεν. ἐπειδὴ δὲ σὺ σαυτοῦ μὲν οὐδ' ἐπιχειρεῖς ἄρχειν, ἵνα δὴ ἐλεύθερος ᾖς, ἐμοῦ δὲ ἐπιχειρεῖς τε ἄρχειν καὶ ἄρχεις, ξυγχωρήσομαί σοι. τί γὰρ χρὴ ποιεῖν, ἔοικεν οὖν

Digitized by Google

ναρκῶ, καὶ οὐκ ἔχω ὅ τι ἀποκρίνωμαί σοι, καίτοι μυριάκις γε περὶ ἀρετῆς παμπόλλους λόγους εἴρηκα καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πάνυ εὖ, ὡς γε ἐμαυτῷ ἐδόκουν· νῦν δὲ οὐδ' ὅ τι ἐστὶ τοπαράπαν ἔχω εἰπεῖν. καί μοι δοκεῖς εὖ βουλεύεσθαι οὐκ ἐκπλέων ἐνθένδε, οὐδ' ἀποδημῶν. εἰ γὰρ ξένος ἐν ἄλλῃ πόλει τοιαῦτα ποιεῖς, τάχ' ἂν ὡς γόης ἀπαχθείης. ΣΩ. Πανοῦργος εἶ, ὦ Μένων, καὶ ὀλίγου ἐξηπάτησάς με. MEN. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Γιγνώσκω, οὗ ἕνεκά μοι εἴκασας. MEN. Τίνος δὴ οἴει; ΣΩ. Ἵνα σὲ ἀντεικάσω. ἐγὼ δὲ τόδε οἶδα περὶ πάντων τῶν καλῶν, ὅτι χαίρουσιν εἰκαζόμενοι· λυσιτελεῖ γὰρ αὐτοῖς· καλαὶ γάρ, οἶμαι, τῶν καλῶν καὶ αἱ εἰκόνες. ἀλλ' οὐκ ἀντεικάσομαί σε. ἐγὼ δέ, εἰ μὲν ἡ νάρκη αὐτὴ ναρκῶσα οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιεῖ ναρκᾶν, ἔοικα αὐτῇ· εἰ δὲ μή, οὔ. οὐ γὰρ εὐπορῶν αὐτὸς τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν, ἀλλὰ παντὸς μᾶλλον αὐτὸς ἀπορῶν οὕτω καὶ τοὺς ἄλλους ποιῶ ἀπορεῖν. καὶ νῦν περὶ ἀρετῆς, ὅ ἐστιν, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδα, σὺ μέντοι ἴσως πρότερον μὲν ᾔδεισθα, πρὶν ἐμοῦ ἅψασθαι, νῦν μέντοι ὅμοιος εἶ οὐκ εἰδότι. ὅμως δὲ ἐθέλω μετὰ σοῦ σκέψασθαι καὶ ξυζητῆσαι, ὅ τι ποτέ ἐστι. XIV. MEN. Καὶ τίνα τρόπον ζητήσεις, ὦ Σώκρατες, τοῦτο, ὃ μὴ οἶσθα τοπαράπαν ὅ τι ἐστί; ποῖον γὰρ ὧν οὐκ οἶσθα προθέμενος, ζητήσεις; ἢ, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐντύχοις αὐτῷ, πῶς εἴσῃ, ὅ τι τοῦτό ἐστιν ὃ σὺ οὐκ ᾔδεισθα; ΣΩ. Μανθάνω, οἷον βούλει λέγειν, ὦ Μένων. ὁρᾷς τοῦτον ὡς ἐριστικὸν λόγον κατάγεις;

Digitized by Google

ὡς οὐκ ἄρα ἐστὶ ζητεῖν ἀνθρώπῳ οὔτε ὃ οἶδεν, οὔτε ὃ μὴ οἶδεν. οὔτε γὰρ ἂν, ὃ γε οἶδε, ζητοῖ· οἶδε γάρ, καὶ οὐδὲν δεῖ τῷ γε τοιούτῳ ζητήσεως· οὔτε ὃ μὴ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ οἶδεν, ὅ τι ζητήσει. *MEN.* Οὐκ οὖν καλῶς σοι δοκεῖ λέγεσθαι ὁ λόγος οὗτος, ὦ Σώκρατες; *ΣΩ.* Οὐκ ἔμοιγε. *MEN.* Ἔχεις λέγειν ὅπῃ; *ΣΩ.* Ἔγωγε. ἀκήκοα γὰρ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν σοφῶν περὶ τὰ θεῖα πράγματα. *MEN.* Τίνα λόγον λεγόντων; *ΣΩ.* Ἀληθῆ, ἔμοιγε δοκεῖν, καὶ καλόν. *MEN.* Τίνα τοῦτον, καὶ τίνες οἱ λέγοντες; *ΣΩ.* Οἱ μὲν λέγοντες εἰσὶ τῶν ἱερέων τε καὶ τῶν ἱερειῶν, ὅσοις μεμέληκε περὶ ὧν μεταχειρίζονται, λόγον οἵοις τ' εἶναι διδόναι. λέγει δὲ καὶ Πίνδαρος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ποιητῶν, ὅσοι θεῖοί εἰσιν· ἃ δὲ λέγουσι, ταυτί ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει, εἴ σοι δοκοῦσιν ἀληθῆ λέγειν. φασὶ γὰρ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατον, καὶ τοτὲ μὲν τελευτᾷν, ὃ δὴ ἀποθνήσκειν καλοῦσι, τοτὲ δὲ πάλιν γίγνεσθαι· ἀπόλλυσθαι δ' οὐδέποτε· δεῖν δὴ διὰ ταῦτα ὡς ὁσιώτατα διαβιῶναι τὸν βίον," οἷσι γὰρ ἂν Φερσεφόνα ποινὰν παλαιοῦ πένθεος δέξεται, ἐς τὸν ὕπερθεν ἅλιον κείνων ἐνάτῳ ἔτει ἀνδιδοῖ ψυχὰν πάλιν. ἐκ τῶν βασιλῆες ἀγαυοὶ καὶ σθένει κραιπνοί, σοφίᾳ τε μέγιστοι ἄνδρες αὔξονται· ἐς δὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ἥρωες ἅγνοὶ πρὸς ἀνθρώπων καλεῦνται. „XV. Ἅτε οὖν ἡ ψυχὴ ἀθάνατός τε οὖσα καὶ πολλάκις γεγονυῖα, καὶ ἑωρακυῖα καὶ τὰ ἐνθάδε καὶ τὰ ἐν ᾅδου καὶ πάντα χρήματα, οὐκ ἔστιν ὅ τι οὐ μεμάθηκεν· ὥστε οὐδὲν θαυμαστὸν καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ περὶ ἄλ-

Digitized by Google

λων οἷόν τε εἶναι αὐτὴν ἀναμνησθῆναι ἄγε καὶ πρότερον ἠπίστατο. ἅτε γὰρ τῆς φύσεως ἁπάσης ξυγγενοῦς οὔσης, καὶ μεμαθηκυίας τῆς ψυχῆς ἅπαντα, οὐδὲν κωλύει ἓν μόνον ἀναμνησθέντα, ὃ δὴ μάθησιν καλοῦσιν ἄνθρωποι, τἆλλα πάντα αὐτὸν ἀνευρεῖν, ἐάν τις ἀνδρεῖος ᾖ, καὶ μὴ ἀποκάμῃ ζητῶν. τὸ γὰρ ζητεῖν ἄρα καὶ τὸ μανθάνειν ἀνάμνησις ὅλον ἐστίν. οὐκ οὖν δεῖ πείθεσθαι τούτῳ τῷ ἐριστικῷ λόγῳ. οὗτος μὲν γὰρ ἂν ἡμᾶς ἀργοὺς ποιήσειε, καὶ ἔστι τοῖς μαλακοῖς τῶν ἀνθρώπων ἡδὺς ἀκοῦσαι· ὅδε δὲ ἐργαστικούς τε καὶ ζητητικοὺς ποιεῖ· ᾧ ἐγὼ πιστεύων ἀληθῆ εἶναι, ἐθέλω μετὰ σοῦ ζητεῖν, ἀρετή ὅ τι ἐστί. *MEN.* Ναί, ὦ Σώκρατες. ἀλλ' ἁπλῶς λέγεις τοῦτο, ὅτι οὐ μανθάνομεν, ἀλλὰ ἣν καλοῦμεν μάθησιν ἀνάμνησίς ἐστιν; ἔχεις με τοῦτο διδάξαι ὡς οὕτως ἔχει, *ΣΩ.* Καὶ ἄρτι εἶπον, ὦ Μένων, ὅτι πανοῦργος εἶ καὶ νῦν ἐρωτᾷς, εἰ ἔχω σε διδάξαι, ὃς οὐ φημὶ διδαχὴν εἶναι, ἀλλ' ἀνάμνησιν, ἵνα δὴ εὐθὺς φαίνωμαι αὐτὸς ἐμαυτῷ ταναντία λέγων. *MEN.* Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, οὐ πρὸς τοῦτο βλέψας εἶπον, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ἔθους. ἀλλ' εἴ πως μοι ἔχεις ἐνδείξασθαι, ὅτι ἔχει ὥσπερ λέγεις, ἔνδειξαι. *ΣΩ.* Ἀλλ' ἔστι μὲν οὐ φάδιον, ὅμως δὲ ἐθέλω προθυμηθῆναι, σοῦ ἕνεκα· ἀλλά μοι προσκάλεσον τῶν πολλῶν ἀκολούθων τουτωνὶ τῶν σαυτοῦ ἕνα, ὁντινα βούλει, ἵνα ἐν τουτῳὶ σοι ἐπιδείξωμαι. *MEN.* Πάνυ γε. δεῦρο πρόσελθε. *ΣΩ.* Ἕλληνα μέν ἐστι καὶ ἑλληνίζει; *MEN.* Πάνυ γε σφόδρα, οἰκογενής. *ΣΩ.* Πρόσεχε δὴ τὸν νοῦν, ὁπότερ' ἄν

Digitized by Google

σοι φαίνηται, ἢ ἀναμιμνησκόμενος, ἢ μανθάνων παρ' ἐμοῦ. ΜΕΝ. Ἀλλὰ προσέξω. XVI. ΣΩ. Εἰπέ δή μοι, ὦ παῖ· γιγνώσκεις τετράγωνον χωρίον ὅτι τοιοῦτόν ἐστι; ΠΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἔστιν οὖν τετράγωνον χωρίον ἴσας ἔχον τὰς γραμμὰς ταύτας πάσας, τέτταρας οὔσας; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐ καὶ ταυτασὶ τὰς διὰ μέσου ἐστὶν ἴσας ἔχον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν εἴη ἂν τοιοῦτον χωρίον καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Εἰ οὖν εἴη αὕτη ἡ πλευρὰ δυοῖν ποδοῖν καὶ αὕτη δυοῖν, πόσων ἂν εἴη ποδῶν τὸ ὅλον; ὧδε δὲ σκόπει· εἰ ἦν ταύτῃ δυοῖν ποδοῖν, ταύτῃ δὲ ἑνὸς ποδὸς μόνον, ἄλλο τι ἢ ἅπαξ ἂν ἦν δυοῖν ποδοῖν τὸ χωρίον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ δὲ δυοῖν ποδοῖν καὶ ταύτῃ, ἄλλο τι ἢ δὶς δυοῖν γίγνεται; ΠΑΙ. Γίγνεται. ΣΩ. Δυοῖν ἄρα δὶς γίγνεται ποδῶν. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσοι οὖν εἰσὶν οἱ δὶς δύο πόδες, λογισάμενος εἰπέ. ΠΑΙ. Τέτταρες, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Οὐκοῦν γένοιτ' ἂν τούτου τοῦ χωρίου ἕτερον διπλάσιον, τοιοῦτον δέ, ἴσας ἔχον πάσας τὰς γραμμάς, ὥσπερ τοῦτο; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσων οὖν ἔσται ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ. ΣΩ. Φέρε δή, πειρῶ μοι εἰπεῖν, πηλίκη τις ἔσται ἐκείνου ἡ γραμμὴ ἑκάστη. ἡ μὲν γὰρ τῇδε, δυοῖν ποδοῖν· τί δὲ ἡ ἐκείνου τοῦ διπλασίου; ΠΑΙ. Δῆλον δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι διπλασία. ΣΩ. Ὁρᾷς, ὦ Μένων, ὡς ἐγὼ τούτων οὐδὲν διδάσκω, ἀλλ' ἐρωτῶ πάντα; καὶ νῦν οἴεται εἰδέναι ὁποία ἐστίν, ἀφ' ἧς τὸ ὀκτάπουν χωρίον γενήσεται· ἢ οὐ δοκεῖ σοι; ΜΕΝ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οἶδεν οὖν; ΜΕΝ.

Digitized by Google

Οὐ δῆτα. ΣΩ. Οἴεται δέ γε, ἀπὸ τῆς διπλασίας; ΜΕΝ. Ναί. XVII. ΣΩ. Θεῶ δὴ αὐτὸν ἀναμιμνησκόμενον ἐφιξῆς, ὡς δεῖ ἀναμιμνήσκεσθαι. σὺ δέ μοι λέγε, ἀπὸ τῆς διπλασίας γραμμῆς φὴς τὸ διπλάσιον χωρίον γίγνεσθαι; τοιόνδε λέγω· μὴ ταύτη μὲν μακρόν, τῇ δὲ βραχύ, ἀλλὰ ἴσον πανταχῇ ἔστω, ὥσπερ τουτί· διπλάσιον δὲ τούτου, ὀκτάπουν. ἀλλὰ ὅρα, εἰ ἔτι σοι ἀπὸ τῆς διπλασίας δοκεῖ ἔσεσθαι ΠΑΙ. Ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν διπλασία αὕτη ταύτης γίγνεται, ἂν ἑτέραν τοσαύτην προσθῶμεν ἐνθένδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀπὸ ταύτης δή, φής, ἔσται τὸ ὀκτάπουν χωρίον, ἂν τέτταρες τοσαῦται γένωνται; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ἀναγραψώμεθα δὴ ἀπ' αὐτῆς ἴσας τέτταρας· ἄλλο τι ἢ τουτὶ ἂν εἴη, ὃ φὴς τὸ ὀκτάπουν εἶναι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἐν αὐτῷ ἐστι ταυτὶ τέτταρα, ὧν ἕκαστον ἴσον τούτῳ ἐστὶ τῷ τετράποδι; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσον οὖν γίγνεται; οὐ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Πῶς δ' οὔ; ΣΩ. Διπλάσιον οὖν ἐστι τὸ τετράκις τοσοῦτον; ΠΑΙ. Οὐ μὰ Δία. ΣΩ. Ἀλλὰ ποσαπλάσιον; ΠΑΙ. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς διπλασίας ἄρα, ὦ παῖ, οὐ διπλάσιον, ἀλλὰ τετραπλάσιον γίγνεται χωρίον. ΠΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Τετάρων γὰρ τετράκις ἐστὶν ἑκκαίδεκα· οὐχί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Ὀκτάπουν δ' ἀπὸ ποίας γραμμῆς; οὐχὶ ἀπὸ μὲν ταύτης τετραπλάσιον; ΠΑΙ. Φημί. ΣΩ. Τετράπουν δὲ ἀπὸ τῆς ἡμίσεος ταυτησὶ τουτί; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Εἶεν. τὸ δὲ ὀκτάπουν οὐ τρῦδε μὲν διπλάσιόν ἐστι, τούτου δὲ ἥμισυ; ΠΑΙ.

Digitized by Google

Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκ ἀπὸ μὲν μείζονος ἔσται ἢ τοσαύτης γραμμῆς, ἀπὸ ἐλάττονος δὲ ἢ τοσησδί, ἢ οὔ; ΠΑΙ. Ἔμοιγε δοκεῖ οὕτω. ΣΩ. Καλῶς. τὸ γάρ σοι δοκοῦν, τοῦτο ἀποκρίνου, καί μοι λέγε· οὐχ ἥδε μὲν δυοῖν ποδοῖν ἦν, ἡ δὲ τεττάρων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Δεῖ ἄρα τὴν τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμὴν μείζω μὲν εἶναι τῆσδε τῆς δίποδος, ἐλάττω δὲ τῆς τετράποδος. ΠΑΙ. Δεῖ. ΣΩ. Πειρῶ δὴ λέγειν πηλίκην τινὰ φὴς αὐτὴν εἶναι. ΠΑΙ. Τρίποδα. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἄνπερ τρίπους ᾖ, τὸ ἥμισυ ταύτης προσληψόμεθα, καὶ ἔσται τρίπους; δύο μὲν γὰρ οἵδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ ἐνθένδε ὡσαύτως· δύο μὲν οἵδε, ὁ δὲ εἷς· καὶ γίγνεται τοῦτο τὸ χωρίον ὃ φής. ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἂν ᾖ τῇδε τριῶν καὶ τῇδε τριῶν, τὸ ὅλον χωρίον τριῶν τρὶς ποδῶν γίγνεται; ΠΑΙ. Φαίνεται. ΣΩ. Τρεῖς δὲ τρὶς πόσοι εἰσὶ πόδες; ΠΑΙ. Ἐννέα. ΣΩ. Ἔδει δὲ τὸ διπλάσιον πόσων εἶναι ποδῶν; ΠΑΙ. Ὀκτώ. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα ἀπὸ τῆς τρίποδός πω τὸ ὀκτάπουν χωρίον γίγνεται. ΠΑΙ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἀλλ' ἀπὸ ποίας, πειρῶ ἡμῖν εἰπεῖν ἀκριβῶς, καὶ εἰ μὴ βούλει ἀριθμεῖν, ἀλλὰ δεῖξον ἀπὸ ποίας. ΠΑΙ. Ἀλλὰ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔγωγε οὐκ οἶδα. **XVIII.** *ΣΩ. Ἐννοεῖς αὖ, ὦ Μένων, οὗ ἐστιν ἤδη βαδίζων ὅδε τοῦ ἀναμιμνήσκεσθαι; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ἤδει μὲν οὔ, ἧτις ἐστὶν ἡ τοῦ ὀκτάποδος χωρίου γραμμή, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πω οἶδεν, ἀλλ' οὖν ᾤετο ταύτην τότε εἰδέναι, καὶ θαρραλέως ἀπεκρίνετο, ὡς εἰδώς, καὶ οὐχ ἡγεῖτο ἀπορεῖν, νῦν δὲ ἡγεῖται ἀπορεῖν ἤδη, καὶ*

Digitized by Google

ὥσπερ οὐκ οἶδεν, οὐδ' οἴεται εἰδέναι. MEN. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν νῦν βέλτιον ἔχει περὶ τὸ πρᾶγμα ὃ οὐκ ἤδει; MEN. Καὶ τοῦτό μοι δοκεῖ. ΣΩ. Ἀπορεῖν οὖν αὐτὸν ποιήσαντες καὶναρκᾶν, ὥσπερ ἡ νάρκη, μῶν τι ἐβλάψαμεν; MEN. Οὐκ ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Προὔργου γοῦν τι πεποιήκαμεν, ὡς ἔοικε, πρὸς τὸ ἐξευρεῖν ὅπῃ ἔχει. νῦν μὲν γὰρ καὶ ζητήσειεν ἂν ἡδέως, οὐκ εἰδώς, τότε δὲ ῥᾳδίως ἂν καὶ πρὸς πολλοὺς καὶ πολλάκις ᾤετ' ἂν εὖ λέγειν περὶ τοῦ διπλασίου χωρίου, ὡς δεῖ διπλασίαν τὴν γραμμὴν ἔχειν μήκει. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οἴει οὖν ἂν αὐτὸν πρότερον ἐπιχειρῆσαι ζητεῖν ἢ μανθάνειν τοῦτο, ὃ ᾤετο εἰδέναι οὐκ εἰδώς, πρὶν εἰς ἀπορίαν κατέπεσεν, ἡγησάμενος μὴ εἰδέναι, καὶ ἐπόθησε τὸ εἰδέναι; MEN. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Ὤνητο ἄρα ναρκήσας. MEN. Δοκεῖ μοι. XIX. ΣΩ. Σκέψαι δή, ἐκ ταύτης τῆς ἀπορίας ὅτι καὶ ἀνευρήσει ζητῶν μετ' ἐμοῦ οὐδὲν ἀλλ' ἢ ἐρωτῶντος ἐμοῦ καὶ μὴ διδάσκοντος· φύλαττε δέ, ἄν που εὕρῃς με διδάσκοντα καὶ διεξιόντα αὐτῷ, ἀλλὰ μὴ τὰς τούτου δόξας ἀνερωτῶντα. λέγε γάρ μοι σύ· οὐ τὸ μὲν τετράπουν τοῦτο ἡμῖν ἐστὶ χωρίον; μανθάνεις; ΠΑΙ. Ἔγωγε. ΣΩ. Ἕτερον δὲ αὐτῷ προσθεῖμεν ἂν τουτὶ ἴσον; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καὶ τρίτον τόδε ἴσον ἑκατέρῳ τούτων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν προσαναπληρωσαίμεθ' ἂν τὸ ἐν τῇ γωνίᾳ τόδε; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἄλλο τι οὖν γένοιτ' ἂν τέτταρα ἴσα χωρία τάδε; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Τί οὖν; τὸ ὅλον τόδε ποσαπλάσιον τοῦδε γίγνε-

Digitized by Google

ται; ΠΑΙ. Τετραπλάσιον. ΣΩ. Ἔδει δὲ διπλάσιον ἡμῖν γενέσθαι· ἢ οὐ μέμνησαι; ΠΑΙ. Πάνυ γε. ΣΩ. Οὐκοῦν ἔστιν αὕτη γραμμὴ ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν [τινὰ] τέμνουσα δίχα ἕκαστον τούτων τῶν χωρίων; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν τέτταρες αὗται γίγνονται γραμμαὶ ἴσαι, περιέχουσαι τουτὶ τὸ χωρίον; ΠΑΙ. Γίγνονται. ΣΩ. Σκόπει δή, πηλίκον τί ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον. ΠΑΙ. Οὐ μανθάνω. ΣΩ. Οὐχὶ τεττάρων ὄντων τούτων, ἥμισυ ἑκάστου ἑκάστη ἡ γραμμὴ ἀποτέτμηκεν ἐντός, ἢ οὔ; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Πόσα οὖν τηλικαῦτα ἐν τούτῳ ἔνεστι; ΠΑΙ. Τέτταρα. ΣΩ. Πόσα δὲ ἐν τῷδε; ΠΑΙ. Δύο. ΣΩ. Τὰ δὲ τέτταρα τῶν δυοῖν τί ἐστι; ΠΑΙ. Διπλάσια. ΣΩ. Τόδε οὖν ποσάπουν γίγνεται; ΠΑΙ. Ὀκτάπουν. ΣΩ. Ἀπὸ ποίας γραμμῆς; ΠΑΙ. Ἀπὸ ταύτης. ΣΩ. Ἀπὸ τῆς ἐκ γωνίας εἰς γωνίαν τεινούσης τοῦ τετράποδος; ΠΑΙ. Ναί. ΣΩ. Καλοῦσι δέ γε ταύτην διάμετρον οἱ σοφισταί, ὥστ', εἰ ταύτη διάμετρος ὄνομα, ἀπὸ τῆς διαμέτρου ἄν, ὡς σὺ φῂς, ὦ παῖ Μένωνος, γίγνοιτ' ἂν τὸ διπλάσιον χωρίον. ΠΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. XX. ΣΩ. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Μένων; ἔστιν ἥντινα δόξαν οὐχ αὑτοῦ οὗτος ἀπεκρίνατο; ΜΕΝ. Οὔκ, ἀλλ' ἑαυτοῦ. ΣΩ. Καὶ μὴν οὐκ ἤδει γε, ὡς ἔφαμεν ὀλίγον πρότερον. ΜΕΝ. Ἀληθῆ λέγεις. ΣΩ. Ἐνῆσαν δέ γε αὐτῷ αὗται αἱ δόξαι, ἢ οὔ; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Τῷ οὐκ εἰδότι ἄρα, περὶ ὧν ἂν μὴ εἰδῇ ἔνεισιν ἀληθεῖς δόξαι, περὶ τούτων ὧν οὐκ οἶδε. ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Καὶ νῦν μέν γε αὐτῷ ὥσπερ

Digitized by Google

ὄναρ ἄρτι ἀνακεκίνηνται αἱ δόξαι αὗται. εἰ δὲ αὐτόν τις ἀνερήσεται πολλάκις τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πολλαχοῦ, οἶσθ' ὅτι τελευτῶν οὐδενὸς ἧττον ἀκριβῶς ἐπιστήσεται περὶ τούτων. MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Οὐκοῦν οὐδενὸς διδάξαντος, ἀλλ' ἐρωτήσαντος, ἐπιστήσεται, ἀναλαβὼν αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ τὴν ἐπιστήμην; MEN. Ναί. ΣΩ. Τὸ δὲ ἀναλαμβάνειν αὐτὸν ἐν αὑτῷ ἐπιστήμην οὐκ ἀναμιμνήσκεσθαι ἐστί; MEN. Ἥκιστά γε. ΣΩ. Ἆρ' οὖν οὐ τὴν ἐπιστήμην, ἣν νῦν οὗτος ἔχει, ἤτοι ἔλαβέ ποτε ἢ ἀεὶ εἶχε; MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὲν ἀεὶ εἶχεν, ἀεὶ καὶ ἦν ἐπιστήμων· εἰ δὲ ἔλαβέ ποτε, οὐκ ἂν ἔν γε τῷ νῦν βίῳ εἰληφὼς εἴη, ἢ δεδίδαχέ τις τοῦτον γεωμετρεῖν. οὗτος γὰρ ποιήσει περὶ πάσης γεωμετρίας ταυτὰ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων ἁπάντων. ἔστιν οὖν ὅστις τοῦτον πάντα δεδίδαχε; δίκαιος γάρ που εἶ εἰδέναι, ἄλλως τε ἐπειδὴ ἐν τῇ σῇ οἰκίᾳ γέγονε καὶ τέθραπται. MEN. Ἀλλ' οἶδα ἔγωγε, ὅτι οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξεν. **XXI.** ΣΩ. Ἔχει δὲ ταύτας τὰς δόξας, ἢ οὐχί; MEN. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, φαίνεται. ΣΩ. Εἰ δὲ μὴ ἐν τῷ νῦν βίῳ λαβὼν ἔδει τοῦτο, δῆλον ὅτι ἐν ἄλλῳ τινὶ χρόνῳ εἶχε καὶ ἐμεμαθήκει. MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν σύτός γέ ἐστιν ὁ χρόνος, ὅτ' οὐκ ἦν ἄνθρωπος; MEN. Ναί. ΣΩ. Εἰ οὖν, ὃν ἂν ᾖ χρόνον ἢ καὶ ἓν ἂν μὴ ᾖ ἄνθρωπος, ἐνέσονται αὐτῷ ἀληθεῖς δόξαι, αἵ, ἐρωτήσει ἐπεγερθεῖσαι, ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἆρ' οὖν τὸν ἀεὶ χρόνον μεμαθηκυῖα ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; δῆλον γάρ, ὅτι τὸν πάντα χρόνον ἔστιν ἢ

Digitized by Google

οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ ἀεὶ ἡ ἀλήθεια ἡμῖν τῶν ὄντων ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ, ἀθάνατος ἂν ἡ ψυχὴ εἴη; ὥστε θαῤῥοῦντα χρὴ ὃ μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος νῦν, – τοῦτο δ' ἐστὶν ὃ μὴ μεμνημένος – ἐπιχειρεῖν ζητεῖν καὶ ἀναμιμνήσκεσθαι. ΜΕΝ. Εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες, οὐκ οἶδ' ὅπως. ΣΩ. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐμοί, ὦ Μένων. καὶ τὰ μέν γε ἄλλα οὐκ ἂν πάνυ ὑπὲρ τοῦ λόγου διϊσχυρισαίμην· ὅτι δ' οἰόμενοι δεῖν ζητεῖν, ἃ μή τις οἶδε, βελτίους ἂν εἴημεν καὶ ἀνδρικώτεροι καὶ ἧττον ἀργοί, ἢ εἰ οἰόμεθα, ἃ μὴ ἐπιστάμεθα, μηδὲ οἷόν τε εἶναι εὑρεῖν, μηδὲ δεῖν ζητεῖν, περὶ τούτου πάνυ ἂν διαμαχοίμην, εἰ οἷός τε εἴην, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ. ΜΕΝ. Καὶ τοῦτο μέν γε δοκεῖς μοι εὖ λέγειν, ὦ Σώκρατες. **XXII.** ΣΩ. Βούλει οὖν, ἐπειδὴ δμονοοῦμεν, ὅτι ζητητέον περὶ οὗ μή τις οἶδεν, ἐπιχειρήσωμεν κοινῇ ζητεῖν, τί ποτ' ἐστὶν ἀρετή; ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. οὐ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἀλλ' ἔγωγε ἐκεῖνο ἂν ἥδιστα, ὅπερ ἠρόμην τοπρῶτον, καὶ σκεψαίμην καὶ ἀκούσαιμι, πότερον ὡς διδακτῷ ὄντι αὐτῷ δεῖ ἐπιχειρεῖν, ἢ ὡς φύσει, ἢ ὡς τίνι ποτὲ τρόπῳ παραγιγνομένης τοῖς ἀνθρώποις τῆς ἀρετῆς. ΣΩ. Ἀλλ' εἰ μὲν ἐγὼ ἦρχον, ὦ Μένων, μὴ μόνον ἐμαυτοῦ ἀλλὰ καὶ σοῦ, οὐκ ἂν ἐσκεψάμεθα πρότερον, εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτὸν ἡ ἀρετή, πρὶν ὅ τι ἐστὶ πρῶτον αὐτὸ ἐζητήσαμεν. ἐπειδὴ δὲ σὺ σαυτοῦ μὲν οὐδ' ἐπιχειρεῖς ἄρχειν, ἵνα δὴ ἐλεύθερος ᾖς, ἐμοῦ δὲ ἐπιχειρεῖς τε ἄρχειν καὶ ἄρχεις, ξυγχωρήσομαί σοι. τί γὰρ χρὴ ποιεῖν, ἔοικεν οὖν

Digitized by Google

σκεπτεον εἶναι, ποῖόν τί ἐστιν, ὃ μήπω ἴσμεν ὅ τι ἐστίν. εἰ μή τι οὖν, ἀλλὰ σμικρόν γέ μοι τῆς ἀρχῆς χάλασον, καὶ ξυγχώρησον, ἐξ ὑποθέσεως αὐτὸ σκοπεῖσθαι, εἴτε διδακτόν ἐστιν, εἴτε ὁπωσοῦν. λέγω δὲ τὸ ἐξ ὑποθέσεως ὧδε, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι πολλάκις σκοποῦνται, ἐπειδάν τις ἔρηται αὐτούς, οἷον περὶ χωρίου, εἰ οἷόν τε ἐς τόνδε τὸν κύκλον τόδε τὸ χωρίον τρίγωνον ἐνταθῆναι, εἴποι ἄν τις, ὅτι οὔπω οἶδα· εἰ ἔστι τοῦτο τοιοῦτον, ἀλλ' ὥσπερ μέν τινα ὑπόθεσιν, προὔργου οἶμαι ἔχειν πρὸς τὸ πρᾶγμα τοιάνδε· εἰ μέν ἐστι τοῦτο τὸ χωρίον τοιοῦτον, οἷον παρὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῦ γραμμὴν παρατείναντα, ἐλλείπειν τοιούτῳ χωρίῳ οἷον ἂν αὐτὸ τὸ παρατεταμένον ᾖ, ἄλλο τι ξυμβαίνειν μοι δοκεῖ, καὶ ἄλλα αὖ, εἰ ἀδύνατόν ἐστι ταῦτα παθεῖν· ὑποθέμενος οὖν ἐθέλω εἰπεῖν σοι τὸ ξυμβαῖνον περὶ τῆς ἐντάσεως αὐτοῦ εἰς τὸν κύκλον, εἴτε ἀδύνατον εἴτε μή. XXIII. Οὕτω δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς ἡμεῖς, ἐπειδὴ οὐκ ἴσμεν οὔθ' ὅ τι ἐστὶν οὔθ' ὁποῖόν τι, ὑποθέμενοι αὐτό, σκοπῶμεν, εἴτε διδακτὸν εἴτε οὐ διδακτόν ἐστιν, ὧδε λέγοντες· εἰ ὁποῖόν τί ἐστι τῶν περὶ τὴν ψυχὴν ὄντων ἀρετή, διδακτὸν ἂν εἴη, ἢ οὐ διδακτόν. πρῶτον μέν, εἰ ἔστιν ἄλλοῖον ἢ οἷον ἐπιστήμη, ἆρα διδακτόν, ἢ οὔ, ἢ (ὃ νῦν δὴ ἐλέγομεν) ἀναμνηστόν; διαφερέτω δὲ μηδὲν ἡμῖν, ὁποτέρῳ ἂν τῷ ὀνόματι χρώμεθα· ἀλλ' ἆρα διδακτόν; ἢ τοῦτό γε παντὶ δῆλον, ὅτι οὐδὲν ἄλλο διδάσκεται ἄνθρωπος, ἢ ἐπιστήμην; MEN. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ δέ γ' ἔστιν ἐπιστήμη τις ἡ ἀρετή, δῆ-

Digitized by Google

λον ὅτι διδακτὸν ἂν εἴη. ΜΕΝ. Πῶς γὰρ οὔ; ΣΩ. Τούτου μὲν ἄρα ταχὺ ἀπηλλάγμεθα, ὅτι, τοιοῦδε μὲν ὄντος, διδακτόν, μὴ τοιοῦδε δ', οὔ. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, δεῖ σκέψασθαι, πότερόν ἐστιν ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ἢ ἄλλοῖον ἐπιστήμης. ΜΕΝ. Ἔμοιγε δοκεῖ τοῦτο μετὰ τοῦτο σκεπτέον εἶναι. ΣΩ. Τί δὲ δή; ἄλλο τι ἢ ἀγαθὸν αὐτὸ φαμὲν εἶναι τὴν ἀρετήν, καὶ αὕτη ἡ ὑπόθεσις μένει ἡμῖν, ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι; ΜΕΝ. Πάνυ μὲν οὖν. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μέν τί ἐστιν ἀγαθὸν καὶ ἄλλο χωριζόμενον ἐπιστήμης, τάχ' ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ οὐκ ἐπιστήμη τις· εἰ δὲ μηδέν ἐστιν ἀγαθὸν ὃ οὐκ ἐπιστήμη περιέχει, ἐπιστήμην ἄν τιν' ὑποπτεύοντες αὐτὸ εἶναι, ὀρθῶς ὑποπτεύοιμεν; ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν ἀρετῇ γ' ἐσμὲν ἀγαθοί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Εἰ δὲ ἀγαθοί, ὠφέλιμοι; πάντα γὰρ τἀγαθὰ ὠφέλιμα· οὐχί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ἡ ἀρετὴ δὴ ὠφέλιμόν ἐστι; ΜΕΝ. Ἀνάγκη, ἐκ τῶν ὡμολογημένων. XXIV. ΣΩ. Σκεψώμεθα δή, καθ' ἕκαστον ἀναλαμβάνοντες, ποῖά ἐστιν ἃ ἡμᾶς ὠφελεῖ· ὑγίεια, φαμέν, καὶ ἰσχύς, καὶ κάλλος, καὶ πλοῦτος δή· ταῦτα λέγομεν καὶ τὰ τοιαῦτα ὠφέλιμα· οὐχί; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Ταῦτα δὴ ταῦτα φαμέν ἐνίοτε καὶ βλάπτειν· ἢ σὺ ἄλλως φὴς ἢ οὕτως; ΜΕΝ. Οὔκ, ἀλλ' οὕτως. ΣΩ. Σκόπει δή, ὅταν τί ἑκάστου τούτων ἡγῆται, ὠφελεῖ ἡμᾶς, καὶ ὅταν τί, βλάπτει; ἆρ' οὐχ, ὅταν μὲν ὀρθὴ χρῆσις, ὠφελεῖ, ὅταν δὲ μή, βλάπτει; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἔτι τοίνυν καὶ τὰ κατὰ τὴν ψυχὴν σκεψώμεθα. σωφρο-

Digitized by Google

σύνην τι καλεῖς καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀνδρίαν καὶ εὐμαθίαν καὶ μνήμην καὶ μεγαλοπρέπειαν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; MEN. Ἔγωγε. ΣΩ. Σκόπει δή, τούτων ἆττα σοι δοκεῖ μὴ ἐπιστήμη εἶναι, ἀλλ' ἄλλο ἐπιστήμης, εἰ οὐχὶ ποτὲ μὲν βλάπτει, ποτὲ δὲ ὠφελεῖ; οἷον ἀνδρία, εἰ μὴ ἔστι φρόνησις ἡ ἀνδρία, ἀλλ' οἷον θάρρος τι· οὐχ, ὅταν μὲν ἄνευ νοῦ θαρρῇ ἄνθρωπος, βλάπτεται, ὅταν δὲ ξὺν νῷ, ὠφελεῖται; MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ σωφροσύνη ὡσαύτως καὶ εὐμαθία, μετὰ μὲν νοῦ καὶ μανθανόμενα καὶ καταρτυόμενα, ὠφέλιμα, ἄνευ δὲ νοῦ, βλαβερά; MEN. Πάνυ σφόδρα. ΣΩ. Οὐκοῦν ξυλλήβδην πάντα τὰ τῆς ψυχῆς ἐπιχειρήματα καὶ καρτερήματα, ἡγουμένης μὲν φρονήσεως, εἰς εὐδαιμονίαν τελευτᾷ, ἀφροσύνης δ', εἰς τοὐναντίον; MEN. Ἔοικεν. ΣΩ. Εἰ ἄρα ἀρετὴ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ τί ἐστι, καὶ ἀναγκαῖον αὐτῷ ὠφελίμῳ εἶναι, φρόνησιν αὐτὸ δεῖ εἶναι, ἐπειδήπερ πάντα τὰ κατὰ τὴν ψυχήν, αὐτὰ μὲν καθ' αὑτὰ οὔτε ὠφέλιμα οὔτε βλαβερά ἐστι, προσγενομένης δὲ φρονήσεως ἢ ἀφροσύνης, βλαβερά τε καὶ ὠφέλιμα γίγνεται· κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον, ὠφέλιμόν γε οὖσαν τὴν ἀρετήν, φρόνησιν δεῖ τιν' εἶναι. MEN. Ἔοικε δοκεῖ. XXV. ΣΩ. Καὶ μὲν δὴ καὶ τὰ ἄλλα, ἃ νῦν δὴ ἐλέγομεν, πλοῦτόν τε καὶ τὰ τοιαῦτα, τοτὲ μὲν ἀγαθά, τοτὲ δὲ βλαβερὰ εἶναι, ἆρ' οὐχ, ὥσπερ τῇ ἄλλῃ ψυχῇ ἡ φρόνησις ἡγουμένη ὠφέλιμα τὰ τῆς ψυχῆς ἐποίει, ἡ δὲ ἀφροσύνη βλαβερά, οὕτως αὖ καὶ τούτοις

Digitized by Google

ἡ ψυχὴ ὀρθῶς μὲν χρωμένη καὶ ἡγουμένη, ὠφέλιμα αὐτὰ ποιεῖ, μὴ ὀρθῶς δέ, βλαβερά; *MEN.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Ὀρθῶς δέ γε ἡ ἔμφρων ἡγεῖται, ἡμάρτημένως δ' ἡ ἄφρων; *MEN.* Ἔστι ταῦτα. *ΣΩ.* Οὐκοῦν οὕτω δὴ κατὰ πάντων εἰπεῖν ἐστι, τῷ ἀνθρώπῳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἰς τὴν ψυχὴν ἀνηρτῆσθαι, τὰ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἰς φρόνησιν, εἰ μέλλει ἀγαθὰ εἶναι; καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ φρόνησις ἂν εἴη τὸ ὠφέλιμον. φαμὲν δὲ τὴν ἀρετὴν ὠφέλιμον εἶναι; *MEN.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Φρόνησιν ἄρα φαμὲν ἀρετὴν εἶναι, ἤτοι ξύμπασαν ἢ μέρος τι. *MEN.* Δοκεῖ μοι καλῶς λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, τὰ λεγόμενα. *ΣΩ.* Οὐκοῦν, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ ἂν εἶεν φύσει οἱ ἀγαθοί; *MEN.* Οὔ μοι δοκεῖ. *ΣΩ.* Καὶ γὰρ ἄν που καὶ τόδ' ἦν· εἰ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἐγίγνοντο, ἦσάν που ἂν ἡμῖν, οἳ ἐγίγνωσκον τῶν νέων τοὺς ἀγαθοὺς τὰς φύσεις· οὓς ἡμεῖς ἂν παραλαβόντες, ἐκείνων ἀποφηνάντων, ἐφυλάττομεν ἐν ἀκροπόλει, κατασημηνάμενοι πολὺ μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον, ἵνα μηδεὶς αὐτοὺς διέφθειρεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀφίκοιντο εἰς τὴν ἡλικίαν, χρήσιμοι γίγνοιντο ταῖς πόλεσιν. *MEN.* Εἰκός γέ τοι, ὦ Σώκρατες. **XXVI.** *ΣΩ.* Ἆρ' οὖν ἐπειδὴ οὐ φύσει οἱ ἀγαθοὶ ἀγαθοὶ γίγνονται, ἆρα μαθήσει; *MEN.* Δοκεῖ μοι ἤδη ἀναγκαῖον εἶναι, καὶ δῆλον, ὦ Σώκρατες, κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, εἴπερ ἐπιστήμη ἐστὶν ἀρετή, ὅτι διδακτόν ἐστιν. *ΣΩ.* Ἴσως νὴ Δία· ἀλλὰ μὴ τοῦτο οὐ καλῶς ὡμολογήσαμεν. *MEN.* Καὶ μὴν ἐδόκει μέν ἀρτι

Digitized by Google

καλῶς λέγεσθαι. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴ οὐκ ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ ἔπειτα, εἰ μέλλει τι αὐτοῦ ὑγιὲς εἶναι. ΜΕΝ. Τί οὖν δή; πρός τί βλέπων δυσχεραίνεις αὐτό, καὶ ἀπιστεῖς, μὴ οὐκ ἐπιστήμη ᾖ ἡ ἀρετή; ΣΩ. Ἐγώ σοι ἐρῶ, ὦ Μένων. τὸ μὲν γὰρ διδακτὸν αὐτὸ εἶναι, εἴπερ ἐπιστήμη ἐστίν, οὐκ ἀνατίθεμαι μὴ οὐ καλῶς λέγεσθαι· ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἐπιστήμη, σκέψαι, ἐάν σοι δοκῶ εἰκότως ἀπιστεῖν. τόδε γάρ μοι εἰπέ, εἰ ἔστι διδακτὸν ὁτιοῦν πρᾶγμα, μὴ μόνον ἀρετή, οὐκ ἀναγκαῖον, αὐτοῦ καὶ διδασκάλους καὶ μαθητὰς εἶναι; ΜΕΝ. Ἔμοιγε δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκοῦν τοὐναντίον αὖ, οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, καλῶς ἂν αὐτὸ εἰκάζοντες, εἰκάζοιμεν μὴ διδακτὸν εἶναι; ΜΕΝ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλ' ἀρετῆς διδάσκαλοι οὐ δοκοῦσί σοι εἶναι; ΣΩ. Πολλάκις γοῦν ζητῶν, εἴ τινες αὐτῆς εἶεν διδάσκαλοι, πάντα ποιῶν οὐ δύναμαι εὑρεῖν· καίτοι μετὰ πολλῶν γε ζητῶ, καὶ τούτων μάλιστα, οἵους ἂν οἰῶμαι ἐμπειροτάτους εἶναι τοῦ πράγματος. καὶ δὴ καὶ νῦν, ὦ Μένων, εἰς καλὸν ἡμῖν αὐτὸς ὅδε παρεκαθέζετο, ᾧ μεταδῶμεν τῆς ζητήσεως· εἰκότως δ' αὖ μεταδοῖμεν ἄν. αὐτὸς γὰρ ὅδε πρῶτον μέν ἐστι πατρὸς πλουσίου τε καὶ σοφοῦ, Ἀνθεμίωνος, ὃς ἐγένετο πλούσιος οὐκ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οὐδὲ δόντος τινός, ὥσπερ ὁ νῦν νεωστὶ εἰληφὼς τὰ Πολυκράτους χρήματα, Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ σοφίᾳ κτησάμενος καὶ ἐπιμελείᾳ. ἔπειτα καὶ τἆλλα, οὐχ ὑπερήφανος δοκῶν εἶναι πολίτης, οὐδὲ ὀγκώδης τε καὶ ἐπαχθής.

Digitized by Google

ἀλλὰ κόσμιος καὶ εὐσταλὴς ἀνήρ· ἔπειτα τοῦτον εὖ ἔθρεφε καὶ ἐπαίδευσεν, ὡς δοκεῖ Ἀθηναίων τῷ πλήθει. αἱροῦνται γοῦν αὐτὸν ἐπὶ τὰς μεγίστας ἀρχάς. δίκαιον δὴ μετὰ τοιούτων ζητεῖν ἀρετῆς πέρι διδασκάλους, εἴτ' εἰσὶν εἴτε μή, καὶ οἵτινες. XXVII. Σὺ οὖν ἡμῖν, ὦ Ἄνυτε, ξυζήτησον ἐμοί τε καὶ τῷ σαυτοῦ ξένῳ Μένωνι τῷδε περὶ τούτου τοῦ πράγματος, τίνες ἂν εἶεν διδάσκαλοι. εἰδὲ δὲ σκέψαι· εἰ βουλοίμεθα Μένωνα τόνδε ἀγαθὸν ἰατρὸν γενέσθαι, παρὰ τίνας ἂν αὐτὸν πέμποιμεν διδασκάλους; ἆρ' οὐ παρὰ τοὺς ἰατρούς; AN. Ἔγωγε. ΣΩ. Τί δ', εἰ σκυτοτόμον ἀγαθὸν βουλοίμεθα γενέσθαι, ἆρ' οὐ παρὰ τοὺς σκυτοτόμους; AN. Ναί. ΣΩ. Καὶ τἆλλα οὕτως; AN. Ἔγωγε. ΣΩ. Ὧδε δή μοι πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν εἰπέ· παρὰ τοὺς ἰατρούς, φαμέν, πέμποντες τόνδε καλῶς ἂν ἐπέμπομεν, βουλόμενοι ἰατρὸν γενέσθαι· ἆρ' ὅταν τοῦτο λέγωμεν, τόδε λέγομεν, ὅτι παρὰ τούτους πέμποντες αὐτὸν σωφρονοῖμεν ἄν, τοὺς ἀντιποιουμένους τε τῆς τέχνης μᾶλλον ἢ τοὺς μή, καὶ τοὺς μισθὸν πραττομένους, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀποφήναντας αὑτοὺς διδασκάλους τοῦ βουλομένου ἰέναι τε καὶ μανθάνειν; ἆρ' οὐ πρὸς ταῦτα βλέψαντες καλῶς ἂν πέμποιμεν; AN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ περὶ αὐλήσεως καὶ τῶν ἄλλων τὰ αὐτὰ ταῦτα; πολλὴ ἄνοιά ἐστι, βουλομένους αὐλητήν τινα ποιῆσαι παρὰ μὲν τοὺς ὑπισχνουμένους διδάξειν τὴν τέχνην, καὶ μισθὸν πραττομένους, μὴ ἐθέλειν πέμπειν, ἄλλοις δέ τισι πράγματα παρέχειν,

Digitized by Google

ζητοῦντα μανθάνειν παρὰ τούτων, οἳ μήτε προσποιοῦνται διδάσκαλοι εἶναι, μήτ' ἐστὶν αὐτῶν μαθητὴς μηδεὶς τούτου τοῦ μαθήματος, ὃ ἡμεῖς ἀξιοῦμεν μανθάνειν παρ' αὐτῶν, ὃν ἂν πέμπωμεν. οὐ πολλή σοι δοκεῖ ἀλογία εἶναι; AN. Ναὶ μὰ Δία ἔμοιγε, καὶ ἀμαθία γε πρός. XXVIII. ΣΩ. Καλῶς λέγεις. νῦν τοίνυν ἔξεστί σοι μετ' ἐμοῦ κοινῇ βουλεύεσθαι περὶ τοῦ ξένου τουτουΐ Μένωνος· οὗτος γάρ, ὦ Ἄνυτε, πάλαι λέγει πρός με, ὅτι ἐπιθυμεῖ ταύτης τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς, ᾗ οἱ ἄνθρωποι τάς τε οἰκίας καὶ τὰς πόλεις καλῶς διοικοῦσι, καὶ τοὺς γονέας τοὺς αὑτῶν θεραπεύουσι, καὶ πολίτας καὶ ξένους ὑποδέξασθαι τε καὶ ἀποπέμψαι ἐπίστανται, ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. ταύτην οὖν τὴν ἀρετὴν σκόπει, παρὰ τίνας ἂν πέμποντες αὐτὸν ὀρθῶς πέμποιμεν· ἢ δῆλον δή, κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, ὅτι παρὰ τούτους τοὺς ὑπισχνουμένους ἀρετῆς διδασκάλους εἶναι, καὶ ἀποφήναντας αὐτοὺς κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ μανθάνειν, μισθόν τούτου ταξαμένους τε καὶ πραττομένους; AN. Καὶ τίνας λέγεις τούτους, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Οἶσθα δήπου καὶ σύ, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἵους οἱ ἄνθρωποι καλοῦσι σοφιστάς. AN. Ἡράκλεις, εὐφήμει, ὦ Σώκρατες. μηδένα τῶν ξυγγενῶν, μήτε οἰκείων, μήτε φίλων, μήτε ἀστῶν, μήτε ξένων, τοσαύτη μανία λάβοι, ὥστε παρὰ τούτους ἐλθόντα λωβηθῆναι· ἐπεὶ οὗτοί γε φανερά ἐστι λώβη τε καὶ διαφθορὰ τῶν ξυγγιγνομένων. ΣΩ. Πῶς λέγεις, ὦ Ἄνυτε; οὗτοι ἄρα μόνοι τῶν ἀντιποιουμένων τι ἐπίστασθαι

Digitized by Google

εὐεργετεῖν, τοσοῦτον τῶν ἄλλων διαφέρουσιν, ὅσον οὐ μόνον οὐκ ὠφελοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ὅ τι ἄν τις αὐτοῖς παραδῷ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον διαφθείρουσι; καὶ τούτων φανερῶς χρήματα ἀξιοῦσι πράττεσθαι;

XXIX. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἔχω ὅπως σοι πιστεύσω. οἶδα γὰρ ἄνδρα ἕνα Πρωταγόραν πλείω χρήματα κτησάμενον ἀπὸ ταύτης τῆς σοφίας, ἢ Φειδίαν γε, ὃς οὕτω περιφανῶς καλὰ ἔργα εἰργάζετο, καὶ ἄλλους δέκα τῶν ἀνδριαντοποιῶν. καίτοι τέρας λέγεις, εἰ οἱ μὲν τὰ ὑποδήματα ἐργαζόμενοι τὰ παλαιά, καὶ τὰ ἱμάτια ἐξακούμενοι, οὐκ ἂν δύναιντο λαθεῖν τριάκονθ' ἡμέρας μοχθηρότερα ἀποδιδόντες ἢ παρέλαβον τὰ ἱμάτιά τε καὶ ὑποδήματα, ἀλλ' εἰ τοιαῦτα ποιοῖεν, ταχὺ ἂν τῷ λιμῷ ἀποθάνοιεν, Πρωταγόρας δὲ ἄρα ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐλάνθανε διαφθείρων τοὺς ξυγγιγνομένους, καὶ μοχθηροτέρους ἀποπέμπων ἢ παρελάμβανε, πλέον ἢ τετταράκοντα ἔτη. οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἐγγὺς ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονότα, τετταράκοντα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ ὄντα. καὶ ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τούτῳ ἔτι εἰς τὴν ἡμέραν ταυτηνὶ εὐδοκιμῶν οὐδὲν πέπαυται. καὶ οὐ μόνον Πρωταγόρας, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πάμπολλοι, οἱ μὲν πρότεροι γεγονότες ἐκείνου, οἱ δὲ καὶ νῦν ἔτι ὄντες. πότερον δὴ οὖν φῶμεν, κατὰ τὸν σὸν λόγον, εἰδότας αὐτοὺς ἐξαπατᾶν καὶ λωβᾶσθαι τοὺς νέους, ἢ λελῆθέναι καὶ ἑαυτούς; καὶ οὕτω μαίνεσθαι ἀξιώσομεν τούτους, οὓς ἔνιοί φασι σοφωτάτους ἀνθρώπων εἶναι; ΑΝ. Πολλοῦ γε δέουσι μαίνεσθαι, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ πολὺ

Digitized by Google

μᾶλλον οἱ τούτοις διδόντες ἀργύριον τῶν νέων, τούτων δ' ἔτι μᾶλλον οἱ τούτοις ἐπιτρέποντες, οἱ προσήκοντες, πολὺ δὲ μάλιστα πάντων αἱ πόλεις, ἐῶσαι αὐτοὺς εἰσαφικνεῖσθαι καὶ οὐκ ἐξελαύνουσαι, εἴτε τις ξένος ἐπιχειρεῖ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, εἴτε ἀστός. **XXX.** ΣΩ. Ἠύτερον δέ, ὦ Ἄνυτε, ἠδίκηκέ τίς σε τῶν σοφιστῶν; ἢ τί οὕτως αὐτοῖς χαλεπὸς εἶ; ΑΝ. Οὐδὲ μὰ Δία ἔγωγε ξυγγέγονα πώποτε αὐτῶν οὐδενί, οὐδ' ἄν ἄλλον ἐάσαιμι τῶν ἐμῶν οὐδένα. ΣΩ. Ἄπειρος ἄρ' εἶ παντάπασι τῶν ἀνδρῶν. ΑΝ. Καὶ εἴην γε. ΣΩ. Πῶς οὖν ἄν, ὦ δαιμόνιε, εἰδείης περὶ τούτου τοῦ πράγματος, εἴτε τι ἀγαθὸν ἔχει ἐν ἑαυτῷ εἴτε φλαῦρον, οὐ παντάπασιν ἄπειρος εἴης; ΑΝ. Ῥᾳδίως. τούτους γοῦν οἶδα οἵ εἰσιν, εἴτ' οὖν ἄπειρος αὐτῶν εἰμι, εἴτε μή. ΣΩ. Μάντις εἶ ἴσως, ὦ Ἄνυτε. ἐπεὶ ὅπως γε ἄλλως οἶσθα τούτων πέρι, ἐξ ὧν αὐτὸς λέγεις, θαυμάζοιμ' ἄν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τούτους ἐζητοῦμεν τίνες εἰσί, παρ' οὓς ἂν Μίνων ἀφικόμενος μοχθηρὸς νένοιτο. οὗτοι μὲν γάρ, εἰ σὺ βούλει, ἔστωσαν οἱ σοφισταί. ἀλλὰ δὴ ἐκείνους εἰπὲ ἡμῖν, καὶ τὸν πατρικὸν τόνδε ἑταῖρον εὐεργέτησον, φράσας αὐτῷ παρὰ τίνας ἀφικόμενος ἐν τοσαύτῃ πόλει τὴν ἀρετήν, ἣν νῦν δὴ ἐγὼ διῆλθον, γένοιτ' ἂν ἄξιος λόγου. ΑΝ. Τί δὲ αὐτῷ οὐ σὺ ἔφρασας; ΣΩ. Ἀλλ' οὓς μὲν ἐγὼ ᾤμην διδασκάλους τούτων εἶναι, εἶπον, ἀλλὰ τυγχάνω οὐδὲν λέγων, ὡς σὺ φής. ΑΝ. Καὶ ἴσως τι λέγεις. ΣΩ. Ἀλλὰ σὺ δὴ ἐν τῷ μέρει αὐτῷ εἰπέ, παρὰ τίνας ἔλθῃ Ἀθηναίων· εἰπὲ ὄνομα ὅτου βούλει. **XXXI.** ΑΝ. Τί

Digitized by Google

δὲ ἑνὸς ἀνθρώπου ὄνομα δεῖ ἀκοῦσαι; ὅτῳ γὰρ ἂν ἐντύχῃ Ἀθηναίων τῶν καλῶν κἀγαθῶν, οὐδείς ἐστιν ὃς οὐ βελτίω αὐτὸν ποιήσει ἢ οἱ σοφισταί, ἐάνπερ ἐθέλῃ πείθεσθαι. ΣΩ. Πότερον δὲ οὗτοι οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἐγένοντο τοιοῦτοι, παρ' οὐδενὸς μαθόντες, ὅμως μέντοι ἄλλους διδάσκειν οἷοί τε ὄντες ταῦτα, ἃ αὐτοὶ οὐκ ἔμαθον; ΑΝ. Καὶ τούτους ἔγωγε ἀξιῶ παρὰ τῶν προτέρων μαθεῖν, ὄντων καλῶν κἀγαθῶν. ἢ οὐ δοκοῦσί σοι πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ γεγονέναι ἐν τῇδε τῇ πόλει ἄνδρες; ΣΩ. Ἔμοιγε, ὦ Ἄνυτε, καὶ εἶναι δοκοῦσιν ἐνθάδε ἀγαθοὶ τὰ πολιτικά, καὶ γεγονέναι ἔτι οὐχ ἧττον ἢ εἶναι· ἀλλὰ μῶν καὶ διδάσκαλοι ἀγαθοὶ γεγόνασι τῆς αὑτῶν ἀρετῆς; τοῦτο γάρ ἐστι, περὶ οὗ ὁ λόγος ἡμῖν τυγχάνει ὤν, οὐκ, εἰ εἰσὶν ἀγαθοὶ ἢ μὴ ἄνδρες ἐνθάδε, οὐδ' εἰ γεγόνασιν ἐν τῷ πρόσθεν· ἀλλ' εἰ διδακτόν ἐστιν ἀρετή, πάλαι σκοποῦμεν. τοῦτο δὲ σκοποῦντες τόδε σκοποῦμεν· ἆρα οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες καὶ τῶν νῦν καὶ τῶν πρότερον ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν αὐτοὶ ἀγαθοὶ ἦσαν, ἠπίσταντο καὶ ἄλλῳ παραδοῦναι, ἢ οὐ παραδοτὸν τοῦτο ἀνθρώπῳ, οὐδὲ παραληπτὸν ἄλλῳ παρ' ἄλλου; τοῦτ' ἔστιν, ὃ πάλαι ζητοῦμεν ἐγώ τε καὶ Μένων. XXXII. Ὧδε οὖν σκόπει, ἐκ τοῦ σαυτοῦ λόγου· Θεμιστοκλέα οὐκ ἀγαθὸν ἂν φαίης ἄνδρα γεγονέναι; ΑΝ. Ἔγωγε πάντων γε μάλιστα. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ διδάσκαλον ἀγαθόν, εἴπερ τις ἄλλος τῆς αὑτοῦ ἀρετῆς διδάσκαλος ἦν, κἀκεῖνον εἶναι; ΑΝ. Οἶμαι ἔγωγε, εἴπερ ἐβούλετό γε. ΣΩ. Ἀλλ', οἶει, οὐκ ἄν

Digitized by Google

ἐβουλήθη ἄλλους τέ τινας καλοὺς κἀγαθοὺς γενέσθαι, μάλιστα δέ που τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ; ἢ οἴει αὐτὸν φθονεῖν αὐτῷ, καὶ ἐξεπίτηδες οὐ παραδιδόναι τὴν ἀρετήν, ἣν αὐτὸς ἀγαθὸς ἦν; ἢ οὐκ ἀκήκοας, ὅτι Θεμιστοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδίδαξατο ἀγαθόν; ἐπέμενε γοῦν ἐπὶ τῶν ἵππων ὀρθὸς ἑστηκώς, καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἵππων ὀρθός, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ εἰργάζετο, ἃ ἐκεῖνος αὐτὸν ἐπαιδεύσατο, καὶ ἐποίησε σοφόν, ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἶχετο· ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων; ΑΝ. Ἀκήκοα. ΣΩ. Οὐκ ἂν ἄρα τήν γε φύσιν τοῦ υἱέος αὐτοῦ ᾐτιάσατ' ἄν τις εἶναι κακήν. ΑΝ. Ἴσως οὐκ ἄν. ΣΩ. Τί δὲ τόδε; ὡς Κλεόφαντος ὁ Θεμιστοκλέους ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἤδη του ἀκήκοας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου; ΑΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν αὑτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι, ἣν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφός, οὐδὲν τῶν γειτόνων βελτίω ποιῆσαι, εἴπερ ἦν γε διδακτὸν ἡ ἀρετή; ΑΝ. Ἴσως μὰ Δί' οὔ. XXXIII. ΣΩ. Οὗτος μὲν δή σοι τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, οὗ καὶ σὺ ὁμολογεῖς ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν προτέρων εἶναι. ἄλλον δὲ δὴ σκεψώμεθα, Ἀριστείδην τὸν Λυσιμάχου· ἢ τοῦτον οὐχ ὁμολογεῖς ἀγαθὸν γεγονέναι; ΑΝ. Ἔγωγε πάντως δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ Λυσίμαχον, ὅσα μὲν διδασκάλων εἶχετο, κάλλιστα Ἀθηναίων ἐπαίδευσεν, ἄνδρα δὲ βελτίω δοκεῖ σοι ὁτουοῦν πεποιηκέναι; τούτῳ γάρ που καὶ σὺ ξυγγέγο-

Digitized by Google

νας, καὶ ὁρᾷς οἷός ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, Περικλέα, οὗτω μεγαλοπρεπῶς σοφὸν ἄνδρα, οἶσθ' ὅτι δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Πάραλον καὶ Ξάνθιππον. ΑΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τούτους μέντοι, ὡς οἶσθα καὶ σύ, ἱππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων, καὶ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν καὶ τἆλλα ἐπαίδευσεν, ὅσα τέχνης ἔχεται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄνδρας ἆρα οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; δοκῶ μέν, ἐβούλετο· ἀλλὰ μὴ οὐκ ἦ διδακτόν. ἵνα δὲ μὴ ὀλίγους οἴῃ καὶ τοὺς φαυλοτάτους Ἀθηναίων ἀδυνάτους γεγονέναι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἐνθυμήθητι ὅτι Θουκυδίδης αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον, καὶ τούτους ἐπαίδευσε τά τε ἄλλα εὖ, καὶ ἐπάλαισαν κάλλιστα Ἀθηναίων. τὸν μὲν γὰρ Ξανθίᾳ ἔδωκε, τὸν δὲ Εὐδώρῳ· οὗτοι δέ που ἐδόκουν τῶν τότε κάλλιστα παλαίειν· ἢ οὐ μέμνησαι; ΑΝ. Ἔγωγε, ἀκοῇ. **XXXIV.** ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτος οὐκ ἄν ποτε, οἳ μὲν ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τοὺς παῖδας τοὺς αὑτοῦ· οἳ δὲ οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα ἀγαθοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, τοῦτο δὲ οὐκ ἐδίδαξεν, εἰ διδακτὸν ἦν. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης φαῦλος ἦν, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων; καὶ οἰκίας μεγάλης ἦν, καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. ὥστε, εἴπερ ἦν τοῦτο διδακτόν, ἐξευρεῖν ἄν, ὅστις ἔμελλεν αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν, ἢ τῶν ἐπιχωρίων τις ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε διὰ τὴν τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἑταῖρε Ἄνυτε, μὴ οὐκ ἦ δι-

Digitized by Google

δακτὸν ἀρετή. ΑΝ. Ὦ Σώκρατες, ῥᾳδίως μοι δοκεῖς κακῶς λέγειν ἀνθρώπους. ἐγὼ μὲν οὖν ἄν σοι ξυμβουλεύσαιμι, εἰ ἐθέλεις ἐμοὶ πείθεσθαι, εὐλαβεῖσθαι· ὡς ἴσως μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ῥᾴδιόν ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, ἢ εὖ, ἐν τῇδε δὲ καὶ πάνυ· οἶμαι δέ σε καὶ αὐτὸν εἰδέναι. XXXV. ΣΩ. Ὦ Μένων, Ἄνυτος μέν μοι δοκεῖ χαλεπαίνειν, καὶ οὐδὲν θαυμάζω· οἴεται γάρ με πρῶτον μὲν κακηγορεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας· ἔπειτα ἡγεῖται καὶ αὐτὸς εἶναι εἷς τούτων. ἀλλ' οὗτος μέν, ἐάν ποτε γνῷ, οἷόν ἐστι τὸ κακῶς λέγειν, παύσεται χαλεπαίνων· νῦν δὲ ἀγνοεῖ. σὺ δέ μοι εἰπέ· οὐ καὶ παρ' ὑμῖν εἰσὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἄνδρες; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ἐθέλουσιν οὗτοι παρέχειν αὑτοὺς διδασκάλους τοῖς νέοις, καὶ ὁμολογεῖν διδάσκαλοί τε εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετήν; ΜΕΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοτὲ μὲν ἂν αὐτῶν ἀκούσαις ὡς διδακτόν, τοτὲ δὲ ὡς οὔ. ΣΩ. Φῶμεν οὖν τούτους διδασκάλους εἶναι τούτου γοῦ πράγματος, οἷς μηδὲ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖται; ΜΕΝ. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δὲ δή; οἱ σοφισταί σοι οὗτοι, οἵπερ μόνοι ἐπαγγέλλονται, δοκοῦσι διδάσκαλοι εἶναι ἀρετῆς; ΜΕΝ. Καὶ Γοργίου μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ταῦτα ἄγαμαι, ὅτι οὐκ ἄν ποτε αὐτοῦ τοῦτο ἀκούσαις ὑπισχνουμένου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγελᾷ, ὅταν ἀκούσῃ ὑπισχνουμένων· ἀλλὰ λέγειν οἴεται δεῖν ποιεῖν δεινούς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα σοὶ δοκοῦσιν οἱ σοφισταὶ διδάσκαλοι εἶναι. ΜΕΝ. Οὐκ ἔχω λέγειν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅπερ οἱ πολ-

Digitized by Google

λοὶ πέπονθα· τοτὲ μέν μοι δοκοῦσι, τοτὲ δὲ οὔ. ΣΩ. Οἶσθα δὲ ὅτι οὐ μόνον σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πολιτικοῖς τοῦτο δοκεῖ τοτὲ μὲν εἶναι διδακτόν, τοτὲ δ' οὔ, ἀλλὰ καὶ Θέογνιν τὸν ποιητὴν οἶσθ' ὅτι ταυτὰ ταῦτα λέγει; ΜΕΝ. Ἐν ποίοις ἔπεσιν; XXXVI. ΣΩ. Ἐν τοῖς ἐλεγείοις· οὗ λέγει,

Καὶ παρὰ τοῖσιν πῖνε καὶ ἔσθιε· καὶ μετὰ τοῖσιν
Ἕζε καὶ ἄνδανε τοῖς, ὧν μεγάλη δύναμις.
Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
Συμμίσγῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

Οἶσθ' ὅτι ἐν τούτοις μὲν ὡς διδακτοῦ οὔσης τῆς ἀρετῆς λέγει; ΜΕΝ. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Ἐν ἄλλοις δέ γε ὀλίγον μεταβὰς,

Εἰ δ' ἦν ποιητόν τε (φησὶν) καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα,

λέγει πως ὅτι

Πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον

οἱ δυνάμενοι τοῦτο ποιεῖν. καί,

Οὔποτ' ἂν ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς ἔγεντο κακός,
Πειθόμενος μύθοισι σαόφροσιν· ἀλλὰ διδάσκων
Οὔποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἄνδρ' ἀγαθόν.

Ἐννοεῖς ὅτι αὐτὸς αὑτῷ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν τἀναντία λέγει; ΜΕΝ. Φαίνεται. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν ἄλλου ὁτουοῦν πράγματος, οὗ οἱ μὲν φάσκοντες διδάσκαλοι εἶναι, οὐχ ὅπως ἄλλων διδάσκαλοι ὁμολογοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ ἐπίστασθαι, ἀλλὰ πονηροὶ εἶναι περὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, οὗ φασι διδάσκαλοι εἶναι; οἱ δὲ ὁμολογούμενοι αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ

Digitized by Google

τοτὲ μέν φασιν αὐτὸ διδακτὸν εἶναι, τοτὲ δὲ οὔ; τοὺς οὖν οὕτω τεταραγμένους περὶ ὁτουοῦν φαίης ἂν σὺ κυρίως διδασκάλους εἶναι; MEN. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. XXXVII. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μήτε οἱ σοφισταί, μήτε οἱ αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες, διδάσκαλοί εἰσι τοῦ πράγματος, δῆλον ὅτι οὐκ ἂν ἄλλοι γε. MEN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί. MEN. Δοκεῖ μοι ἔχειν, ὡς λέγεις. ΣΩ. Ὡμολογήκαμεν δέ γε, πράγματος οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, τοῦτο διδακτὸν μὴ εἶναι; MEN. Ὡμολογήκαμεν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀρετῆς οὐδαμοῦ φαίνονται διδάσκαλοι; MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἰ δὲ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί; MEN. Φαίνεται οὕτως. ΣΩ. Ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἂν εἴη διδακτόν. MEN. Οὐκ ἔοικεν, εἴπερ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκεψάμεθα. ὥστε καὶ θαυμάζω δή, ὦ Σώκρατες, πότερόν ποτε οὐδ' εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἢ τίς ἂν εἴη τρόπος τῆς γενέσεως τῶν ἀγαθῶν γιγνομένων. ΣΩ. Κινδυνεύομεν, ὦ Μένων, ἐγώ τε καὶ σύ, φαῦλοί τινες εἶναι ἄνδρες, καὶ σέ τε Γοργίας οὐχ ἱκανῶς πεπαιδευκέναι, καὶ ἐμὲ Πρόδικος. παντὸς μᾶλλον οὖν προσεκτέον τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ζητητέον, ὅστις ἡμᾶς ἐνέ γέ τῳ τρόπῳ βελτίους ποιήσει. λέγω δὲ ταῦτα, ἀποβλέψας πρὸς τὴν ἄρτι ζήτησιν· ὡς ἡμᾶς ἔλαθε καταγελάστους ὄντι οὐ μόνον ἐπιστήμης ἡγουμένης, ὀρθῶς τε καὶ εὖ τοῖς ἀνθρώποις πράττεται τὰ πράγματα, ἢ, εἰ μὴ τοῦτο δεῖ, ὡς οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἄλλου τινός, ἴσως καὶ διαφεύγειν ἡμᾶς τὸ γνῶναι, τίνα

Digitized by Google

ποτὲ τρόπον γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. *MEN.* Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; *ΣΩ.* Ὧδε. ὅτι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἄνδρας δεῖ ὠφελίμους εἶναι, ὀρθῶς ὡμολογήκαμεν τοῦτό γε, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι· ἦ γάρ; *MEN.* Ναί. *ΣΩ.* Καὶ ὅτι γε ὠφέλιμοι ἔσονται, ἂν ὀρθῶς ἡμῖν ἡγῶνται τῶν πραγμάτων, καὶ τοῦτό που καλῶς ὡμολογοῦμεν; *MEN.* Ναί. *ΣΩ.* Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, ἐὰν μὴ φρόνιμος ᾖ, τοῦτο ὅμοιοι ἐσμεν οὐκ ὀρθῶς ὡμολογηκύσι. *MEN.* Πῶς δὴ ὀρθῶς λέγεις; **XXXVIII.** *ΣΩ.* Ἐγὼ ἐρῶ. εἴ τις εἰδὼς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Λάρισσαν ἢ ὁποι βούλοιο ἄλλοσε, εἰ βαδίζοι καὶ ἄλλοις ἡγοῖτο, ἄλλο τι ἢ ὀρθῶς ἂν καὶ εὖ ἡγοῖτο; *MEN.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Τί δ', εἴ τις ὀρθῶς μὲν εἴη δοξάζων, ἥτις ἐστὶν ἡ ὁδός, ἐληλυθὼς δὲ μή, μηδ' ἐπιστάμενος, οὐ καὶ οὗτος ἂν ὀρθῶς ἡγοῖτο; *MEN.* Πάνυ γε. *ΣΩ.* Καὶ ἕως γ' ἂν που ὀρθὴν δόξαν ἔχῃ περὶ ὧν ὁ ἕτερος ἐπιστήμην, οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν ἔσται, οἰόμενος μὲν ἀληθῆ, φρονῶν δὲ μή, τοῦ τοῦτο φρονοῦντος. *MEN.* Οὐδὲν γάρ. *ΣΩ.* Δόξα ἄρα ἀληθὴς πρὸς ὀρθότητα πράξεως οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν φρονήσεως. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ νῦν δὴ παρελείπομεν ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρετῆς σκέψει, ὁποῖόν τι εἴη, λέγοντες, ὅτι φρόνησις μόνον ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν· τὸ δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθής. *MEN.* Ἔοικε. *ΣΩ.* Οὐδὲν ἄρα ἧττον ὠφελιμόν ἐστιν ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης. *MEN.* Τοσούτῳ γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν ἐπιστήμην ἔχων, ἀεὶ ἂν ἐπιτυγχάνοι, ὁ δὲ τὴν ὀρθὴν δόξαν, τοτὲ μὲν ἂν ἐπιτυγχάνοι, τοτὲ

Digitized by Google

δ' οὔ. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ὃ ἀεὶ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, οὐκ ἀεὶ τυγχάνοι, ἕως περ ἂν ὀρθὰ δοξάζοι; XXXIX. MEN. Ἀνάγκη μοι φαίνεται· ὥστε θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, τούτου οὕτως ἔχοντος, ὅ τι δή ποτε πολὺ τιμιωτέρα ἡ ἐπιστήμη τῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ δι' ὅ τι τὸ μὲν ἕτερον, τὸ δὲ ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν. ΣΩ. Οἶσθα οὖν διότι θαυμάζεις, ἢ ἐγώ σοι εἴπω; MEN. Πάνυ γ' εἰπέ. ΣΩ. Ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν. MEN. Πρὸς τί δὲ δὴ τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὅτι καὶ ταῦτα, ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα, παραμένει. MEN. Τί οὖν δή; ΣΩ. Τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι, οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον· οὐ γὰρ παραμένει· δεδεμένον δέ, πολλοῦ ἄξιον· πάνυ γὰρ καλὰ τὰ ἔργα ἐστί. πρὸς τί οὖν δὴ λέγω ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν τὸ χρῆμα, καὶ πάντα τἀγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί εἰσιν, ἕως ἄν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῷ. τοῦτο δ' ἐστί, Μένων ἑταῖρε, ἀνάμνησις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν ὡμολόγηται. ἐπειδὰν δὲ δεθῶσι, πρῶτον μὲν ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἔπειτα μόνιμοι. καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστί, καὶ διαφέρει δεσμῷ ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης. MEN. Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικε τοιούτῳ

Digitized by Google

τινί. XL. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ ὡς οὐκ εἰδὼς λέγω, ἀλλὰ εἰκάζω. ὅτι δὲ ἔστί τι ἀλλοῖον ὀρθὴ δόξα καὶ ἐπιστήμη, οὐ πάνυ μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάζειν· ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο φαίην ἂν εἰδέναι – ὀλίγα δ' ἂν φαίην – ἓν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἂν ὧν οἶδα. MEN. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τόδε οὐκ ὀρθῶς, ὅτι ἀληθὴς δόξα ἡγουμένη τὸ ἔργον ἑκάστης τῆς πράξεως οὐδὲν χεῖρον ἀπεργάζεται ἢ ἐπιστήμη; MEN. Καὶ τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῶς λέγειν. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης χεῖρον οὐδὲ ἧττον ὠφελίμη ἔσται εἰς τὰς πράξεις, οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, ἢ ὁ ἐπιστήμην. MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅ γε ἀγαθὸς ἀνὴρ ὠφέλιμος ἡμῖν ὡμολόγηται εἶναι. MEN. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνον δι' ἐπιστήμην ἀγαθοὶ ἄνδρες ἂν εἶεν καὶ ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν εἴπερ εἶεν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρθὴν δόξαν, τούτοιν δὲ οὐδέτερον φύσει ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε δόξα ἀληθής, οὔτ' ἐπίκτητα – ἢ δοκεῖ σοι φύσει ὁποτερονοῦν αὐτοῖν εἶναι; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ οὐ φύσει, οὐδὲ οἱ ἀγαθοὶ φύσει εἶεν ἄν; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐπειδὴ δέ γε οὐ φύσει, ἐσκοποῦμεν τὸ μετὰ τοῦτο, εἰ διδακτόν ἐστι. MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν διδακτὸν ἔδοξεν εἶναι, εἰ φρόνησις ἡ ἀρετή; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε διδακτὸν εἴη, φρόνησις ἂν εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ εἰ μέν γε διδάσκαλοι εἶεν, διδακτὸν ἂν εἶναι; μὴ ὄντων δέ, οὐ διδακτόν; MEN. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογή-

Digitized by Google

ἐβουλήθη ἄλλους τέ τινας καλοὺς κἀγαθοὺς γενέσθαι, μάλιστα δέ που τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ; ἢ οἴει αὐτὸν φθονεῖν αὐτῷ, καὶ ἐξεπίτηδες οὐ παραδιδόναι τὴν ἀρετήν, ἣν αὐτὸς ἀγαθὸς ἦν; ἢ οὐκ ἀκήκοας, ὅτι Θεμιστοκλῆς Κλεόφαντον τὸν υἱὸν ἱππέα μὲν ἐδίδαξατο ἀγαθόν; ἐπέμενε γοῦν ἐπὶ τῶν ἵππων ὀρθὸς ἑστηκώς, καὶ ἠκόντιζεν ἀπὸ τῶν ἵππων ὀρθός, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ θαυμαστὰ εἰργάζετο, ἃ ἐκεῖνος αὐτὸν ἐπαιδεύσατο, καὶ ἐποίησε σοφόν, ὅσα διδασκάλων ἀγαθῶν εἶχετο· ἢ ταῦτα οὐκ ἀκήκοας τῶν πρεσβυτέρων; ΑΝ. Ἀκήκοα. ΣΩ. Οὐκ ἄν ἄρα τήν γε φύσιν τοῦ υἱέος αὐτοῦ ἠτιάσατ' ἄν τις εἶναι κακήν. ΑΝ. Ἴσως οὐκ ἄν. ΣΩ. Τί δὲ τόδε; ὡς Κλεόφαντος ὁ Θεμιστοκλέους ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ σοφὸς ἐγένετο ἅπερ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ἤδη του ἀκήκοας ἢ νεωτέρου ἢ πρεσβυτέρου; ΑΝ. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἆρ' οὖν ταῦτα μὲν οἰόμεθα βούλεσθαι αὐτὸν τὸν αὑτοῦ υἱὸν παιδεῦσαι, ἣν δὲ αὐτὸς σοφίαν ἦν σοφός, οὐδὲν τῶν γειτόνων βελτίω ποιῆσαι, εἴπερ ἦν γε διδακτὸν ἡ ἀρετή; ΑΝ. Ἴσως μὰ Δί' οὔ. XXXIII. ΣΩ. Οὗτος μὲν δή σοι τοιοῦτος διδάσκαλος ἀρετῆς, οὗ καὶ σὺ ὁμολογεῖς ἐν τοῖς ἀρίστοις τῶν προτέρων εἶναι. ἄλλον δὲ δὴ σκεψώμεθα, Ἀριστείδην τὸν Λυσιμάχου· ἢ τοῦτον οὐχ ὁμολογεῖς ἀγαθὸν γεγονέναι; ΑΝ. Ἔγωγε πάντως δήπου. ΣΩ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος τὸν υἱὸν τὸν αὑτοῦ Λυσίμαχον, ὅσα μὲν διδασκάλων εἶχετο, κάλλιστα Ἀθηναίων ἐπαίδευσεν, ἄνδρα δὲ βελτίω δοκεῖ σοι ὁτουοῦν πεποιηκέναι; τούτῳ γάρ που καὶ σὺ ξυγγέγο-

Digitized by Google

νας, καὶ ὁρᾷς οἷός ἐστιν. εἰ δὲ βούλει, Περικλέα, οὗτω μεγαλοπρεπῶς σοφὸν ἄνδρα, οἶσθ' ὅτι δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Πάραλον καὶ Ξάνθιππον. ΑΝ. Ἔγωγε. ΣΩ. Τούτους μέντοι, ὡς οἶσθα καὶ σύ, ἱππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων, καὶ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν καὶ τἆλλα ἐπαίδευσεν, ὅσα τέχνης ἔχεται, οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄνδρας ἆρα οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι; δοκῶ μέν, ἐβούλετο· ἀλλὰ μὴ οὐκ ἦ διδακτόν. ἵνα δὲ μὴ ὀλίγους οἴῃ καὶ τοὺς φαυλοτάτους Ἀθηναίων ἀδυνάτους γεγονέναι τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἐνθυμήθητι ὅτι Θουκυδίδης αὖ δύο υἱεῖς ἔθρεψε, Μελησίαν καὶ Στέφανον, καὶ τούτους ἐπαίδευσε τά τε ἄλλα εὖ, καὶ ἐπάλαισαν κάλλιστα Ἀθηναίων. τὸν μὲν γὰρ Ξανθίᾳ ἔδωκε, τὸν δὲ Εὐδώρῳ· οὗτοι δέ που ἐδόκουν τῶν τότε κάλλιστα παλαίειν· ἢ οὐ μέμνησαι; ΑΝ. Ἔγωγε, ἀκοῇ. XXXIV. ΣΩ. Οὐκοῦν δῆλον, ὅτι οὗτος οὐκ ἂν ποτε, οἷ μὲν ἔδει δαπανώμενον διδάσκειν, ταῦτα μὲν ἐδίδαξε τοὺς παῖδας τοὺς αὑτοῦ· οἷ δὲ οὐδὲν ἔδει ἀναλώσαντα ἀγαθοὺς ἄνδρας ποιῆσαι, τοῦτο δὲ οὐκ ἐδίδαξεν, εἰ διδακτὸν ἦν. ἀλλὰ γὰρ ἴσως ὁ Θουκυδίδης φαῦλος ἦν, καὶ οὐκ ἦσαν αὐτῷ πλεῖστοι φίλοι Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων; καὶ οἰκίας μεγάλης ἦν, καὶ ἐδύνατο μέγα ἐν τῇ πόλει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν. ὥστε, εἴπερ ἦν τοῦτο διδακτόν, ἐξευρεῖν ἄν, ὅστις ἔμελλεν αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς ἀγαθοὺς ποιήσειν, ἢ τῶν ἐπιχωρίων τις ἢ τῶν ξένων, εἰ αὐτὸς μὴ ἐσχόλαζε διὰ τὴν τῆς πόλεως ἐπιμέλειαν. ἀλλὰ γάρ, ὦ ἑταῖρε Ἄνυτε, μὴ οὐκ ἦ δι-

Digitized by Google

δακτὸν ἀρετή. ΑΝ. Ὦ Σώκρατες, ῥᾳδίως μοι δοκεῖς κακῶς λέγειν ἀνθρώπους. ἐγὼ μὲν οὖν ἄν σοι ξυμβουλεύσαιμι, εἰ ἐθέλεις ἐμοὶ πείθεσθαι, εὐλαβεῖσθαι· ὡς ἴσως μὲν καὶ ἐν ἄλλῃ πόλει ῥᾴδιόν ἐστι κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, ἢ εὖ, ἐν τῇδε δὲ καὶ πάνυ· οἶμαι δέ σε καὶ αὐτὸν εἰδέναι. XXXV. ΣΩ. Ὦ Μένων, Ἄνυτος μέν μοι δοκεῖ χαλεπαίνειν, καὶ οὐδὲν θαυμάζω· οἴεται γάρ με πρῶτον μὲν κακηγορεῖν τούτους τοὺς ἄνδρας· ἔπειτα ἡγεῖται καὶ αὐτὸς εἶναι εἷς τούτων. ἀλλ' οὗτος μέν, ἐάν ποτε γνῷ, οἷόν ἐστι τὸ κακῶς λέγειν, παύσεται χαλεπαίνων· νῦν δὲ ἀγνοεῖ. σὺ δέ μοι εἰπέ· οὐ καὶ παρ' ὑμῖν εἰσὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἄνδρες; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί οὖν; ἐθέλουσιν οὗτοι παρέχειν αὑτοὺς διδασκάλους τοῖς νέοις, καὶ ὁμολογεῖν διδάσκαλοί τε εἶναι καὶ διδακτὸν ἀρετήν; ΜΕΝ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τοτὲ μὲν ἂν αὐτῶν ἀκούσαις ὡς διδακτόν, τοτὲ δὲ ὡς οὔ. ΣΩ. Φῶμεν οὖν τούτους διδασκάλους εἶναι τούτου τοῦ πράγματος, οἷς μηδὲ αὐτὸ τοῦτο ὁμολογεῖται; ΜΕΝ. Οὔ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. ΣΩ. Τί δὲ δή; οἱ σοφισταί σοι οὗτοι, οἵπερ μόνοι ἐπαγγέλλονται, δοκοῦσι διδάσκαλοι εἶναι ἀρετῆς; ΜΕΝ. Καὶ Γοργίου μάλιστα, ὦ Σώκρατες, ταῦτα ἄγαμαι, ὅτι οὐκ ἄν ποτε αὐτοῦ τοῦτο ἀκούσαις ὑπισχνουμένου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγελᾷ, ὅταν ἀκούσῃ ὑπισχνουμένων· ἀλλὰ λέγειν οἴεται δεῖν ποιεῖν δεινούς. ΣΩ. Οὐδ' ἄρα σοὶ δοκοῦσιν οἱ σοφισταὶ διδάσκαλοι εἶναι. ΜΕΝ. Οὐκ ἔχω λέγειν, ὦ Σώκρατες. καὶ γὰρ αὐτὸς ὅπερ οἱ πολ-

Digitized by Google

λοὶ πέπονθα· τοτὲ μέν μοι δοκοῦσι, τοτὲ δὲ οὔ. ΣΩ. Οἶσθα δὲ ὅτι οὐ μόνον σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πολιτικοῖς τοῦτο δοκεῖ τοτὲ μὲν εἶναι διδακτόν, τοτὲ δ' οὔ, ἀλλὰ καὶ Θέογνιν τὸν ποιητὴν οἶσθ' ὅτι ταυτὰ ταῦτα λέγει; MEN. Ἐν ποίοις ἔπεσιν; XXXVI. ΣΩ. Ἐν τοῖς ἐλεγείοις· οὗ λέγει,

Καὶ παρὰ τοῖσιν πῖνε καὶ ἔσθιε· καὶ μετὰ τοῖσιν
Ἧζε καὶ ἄνδανε τοῖς, ὧν μεγάλη δύναμις.
Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
Συμμίσγῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

Οἶσθ' ὅτι ἐν τούτοις μὲν ὡς διδακτοῦ οὔσης τῆς ἀρετῆς λέγει; MEN. Φαίνεταί γε. ΣΩ. Ἐν ἄλλοις δέ γε ὀλίγον μεταβάς,

Εἰ δ' ἦν ποιητόν τε (φησὶν) καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα,

λέγει πως ὅτι

Πολλοὺς ἂν μισθοὺς καὶ μεγάλους ἔφερον

οἱ δυνάμενοι τοῦτο ποιεῖν. καί,

Οὔποτ' ἂν ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς ἔγεντο κακός,
Πειθόμενος μύθοισι σαόφροσιν· ἀλλὰ διδάσκων
Οὔποτε ποιήσεις τὸν κακὸν ἄνδρ' ἀγαθόν.

Ἐννοεῖς ὅτι αὐτὸς αὑτῷ πάλιν περὶ τῶν αὐτῶν τἀναντία λέγει; MEN. Φαίνεται. ΣΩ. Ἔχεις οὖν εἰπεῖν ἄλλου ὁτουοῦν πράγματος, οὗ οἱ μὲν φάσκοντες διδάσκαλοι εἶναι, οὐχ ὅπως ἄλλων διδάσκαλοι ὁμολογοῦνται, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ ἐπίστασθαι, ἀλλὰ πονηροὶ εἶναι περὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ πρᾶγμα, οὗ φασι διδάσκαλοι εἶναι; οἱ δὲ ὁμολογούμενοι αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ

Digitized by Google

τοτὲ μέν φασιν αὐτὸ διδακτὸν εἶναι, τοτὲ δὲ οὔ; τοὺς οὖν οὕτω τεταραγμένους περὶ ὁτουοῦν φαίης ἂν σὺ κυρίως διδασκάλους εἶναι; MEN. Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. XXXVII. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μήτε οἱ σοφισταί, μήτε οἱ αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες, διδάσκαλοί εἰσι τοῦ πράγματος, δῆλον ὅτι οὐκ ἄν ἄλλοι γε. MEN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Εἰ δέ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί. MEN. Δοκεῖ μοι ἔχειν, ὡς λέγεις. ΣΩ. Ὡμολογήκαμεν δέ γε, πράγματος οὗ μήτε διδάσκαλοι μήτε μαθηταὶ εἶεν, τοῦτο διδακτὸν μὴ εἶναι; MEN. Ὡμολογήκαμεν. ΣΩ. Οὐκοῦν ἀρετῆς οὐδαμοῦ φαίνονται διδάσκαλοι; MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Εἰ δὲ γε μὴ διδάσκαλοι, οὐδὲ μαθηταί; MEN. Φαίνεται οὕτως. ΣΩ. Ἀρετὴ ἄρα οὐκ ἂν εἴη διδακτόν. MEN. Οὐκ ἔοικεν, εἴπερ ὀρθῶς ἡμεῖς ἐσκεψάμεθα. ὥστε καὶ θαυμάζω δή, ὦ Σώκρατες, πότερόν ποτε οὐδ' εἰσὶν ἀγαθοὶ ἄνδρες, ἢ τίς ἂν εἴη τρόπος τῆς γενέσεως τῶν ἀγαθῶν γιγνομένων. ΣΩ. Κινδυνεύομεν, ὦ Μένων, ἐγώ τε καὶ σύ, φαῦλοί τινες εἶναι ἄνδρες, καὶ σέ τε Γοργίας οὐχ ἱκανῶς πεπαιδευκέναι, καὶ ἐμὲ Πρόδικος. παντὸς μᾶλλον οὖν προσεκτέον τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς, καὶ ζητητέον, ὅστις ἡμᾶς ἐνί γε τῷ τρόπῳ βελτίους ποιήσει. λέγω δὲ ταῦτα, ἀποβλέψας πρὸς τὴν ἄρτι ζήτησιν· ὡς ἡμᾶς ἔλαθε καταγελάστους ὄντι οὐ μόνον ἐπιστήμης ἡγουμένης, ὀρθῶς τε καὶ εὖ τοῖς ἀνθρώποις πράττεται τὰ πράγματα, ἢ, εἰ μὴ τοῦτο δαίημεν, ὡς οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἄλλου τινός, ἴσως καὶ διαφεύγειν ἡμᾶς τὸ γνῶναι, τίνα

Digitized by Google

ποτὲ τρόπον γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. ΜΕΝ. Πῶς τοῦτο λέγεις, ὦ Σώκρατες; ΣΩ. Ὧδε. ὅτι τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἄνδρας δεῖ ὠφελίμους εἶναι, ὀρθῶς ὡμολογήκαμεν τοῦτό γε, ὅτι οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι· ἦ γάρ; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Καὶ ὅτι γε ὠφέλιμοι ἔσονται, ἂν ὀρθῶς ἡμῖν ἡγῶνται τῶν πραγμάτων, καὶ τοῦτό που καλῶς ὡμολογοῦμεν; ΜΕΝ. Ναί. ΣΩ. Ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ὀρθῶς ἡγεῖσθαι, ἐὰν μὴ φρόνιμος ᾖ, τοῦτο ὅμοιοί ἐσμεν οὐκ ὀρθῶς ὡμολογηκόσι. ΜΕΝ. Πῶς δὴ ὀρθῶς λέγεις; **XXXVIII.** ΣΩ. Ἐγὼ ἐρῶ. εἴ τις εἰδὼς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Λάρισσαν ἢ ὅποι βούλοιο ἄλλοσε, εἰ βαδίζοι καὶ ἄλλοις ἡγοῖτο, ἄλλο τι ἢ ὀρθῶς ἂν καὶ εὖ ἡγοῖτο; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Τί δ', εἴ τις ὀρθῶς μὲν εἴη δοξάζων, ἥτις ἐστὶν ἡ ὁδός, ἐληλυθὼς δὲ μή, μηδ' ἐπιστάμενος, οὐ καὶ οὗτος ἂν ὀρθῶς ἡγοῖτο; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ ἕως γ' ἂν που ὀρθὴν δόξαν ἔχῃ περὶ ὧν ὁ ἕτερος ἐπιστήμην, οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν ἔσται, οἰόμενος μὲν ἀληθῆ, φρονῶν δὲ μή, τοῦ τοῦτο φρονοῦντος. ΜΕΝ. Οὐδὲν γάρ. ΣΩ. Δόξα ἄρα ἀληθὴς πρὸς ὀρθότητα πράξεως οὐδὲν χείρων ἡγεμὼν φρονήσεως. καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ νῦν δὴ παρελείπομεν ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρετῆς σκέψει, ὁποῖόν τι εἴη, λέγοντες, ὅτι φρόνησις μόνον ἡγεῖται τοῦ ὀρθῶς πράττειν· τὸ δὲ ἄρα καὶ δόξα ἦν ἀληθής. ΜΕΝ. Ἔοικε. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ἧττον ὠφέλιμόν ἐστιν ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης. ΜΕΝ. Τοσούτῳ γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι ὁ μὲν τὴν ἐπιστήμην ἔχων, ἀεὶ ἂν ἐπιτυγχάνοι, ὁ δὲ τὴν ὀρθὴν δόξαν, τοτὲ μὲν ἂν ἐπιτυγχάνοι, τοτὲ

Digitized by Google

δ' οὔ. ΣΩ. Πῶς λέγεις; ὃ ἀεὶ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, οὐκ ἀεὶ τυγχάνοι, ἕωσπερ ἂν ὀρθὰ δοξάζοι; XXXIX. MEN. Ἀνάγκη μοι φαίνεται· ὥστε θαυμάζω, ὦ Σώκρατες, τούτου οὕτως ἔχοντος, ὅ τι δή ποτε πολὺ τιμιωτέρα ἡ ἐπιστήμη τῆς ὀρθῆς δόξης, καὶ δι' ὅ τι τὸ μὲν ἕτερον, τὸ δὲ ἕτερόν ἐστιν αὐτῶν. ΣΩ. Οἶσθα οὖν διότι θαυμάζεις, ἢ ἐγώ σοι εἴπω; MEN. Πάνυ γ' εἰπέ. ΣΩ. Ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν· ἴσως δὲ οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν. MEN. Πρὸς τί δὲ δὴ τοῦτο λέγεις; ΣΩ. Ὅτι καὶ ταῦτα, ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα, παραμένει. MEN. Τί οὖν δή; ΣΩ. Τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι, οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς, ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον· οὐ γὰρ παραμένει· δεδεμένον δέ, πολλοῦ ἄξιον· πάνυ γὰρ καλὰ τὰ ἔργα ἐστί. πρὸς τί οὖν δὴ λέγω ταῦτα; πρὸς τὰς δόξας τὰς ἀληθεῖς. καὶ γὰρ αἱ δόξαι αἱ ἀληθεῖς, ὅσον μὲν ἂν χρόνον παραμένωσι, καλὸν τὸ χρῆμα, καὶ πάντα τἀγαθὰ ἐργάζονται· πολὺν δὲ χρόνον οὐκ ἐθέλουσι παραμένειν, ἀλλὰ δραπετεύουσιν ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ὥστε οὐ πολλοῦ ἄξιαί εἰσιν, ἕως ἄν τις αὐτὰς δήσῃ αἰτίας λογισμῷ. τοῦτο δ' ἐστί, Μένων ἑταῖρε, ἀνάμνησις, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἡμῖν ὡμολόγηται. ἐπειδὰν δὲ δεθῶσι, πρῶτον μὲν ἐπιστῆμαι γίγνονται, ἔπειτα μόνιμοι. καὶ διὰ ταῦτα δὴ τιμιώτερον ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης ἐστί, καὶ διαφέρει δεσμῷ ἐπιστήμη ὀρθῆς δόξης. MEN. Νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες, ἔοικε τοιούτῳ

Digitized by Google

τινί. XL. ΣΩ. Καὶ μὴν καὶ ἐγὼ ὡς οὐκ εἰδὼς λέγω, ἀλλὰ εἰκάζω. ὅτι δὲ ἔστί τι ἄλλοῖον ὀρθὴ δόξα καὶ ἐπιστήμη, οὐ πάνυ μοι δοκῶ τοῦτο εἰκάζειν· ἀλλ' εἴπερ τι ἄλλο φαίην ἂν εἰδέναι – ὀλίγα δ' ἂν φαίην – ἓν δ' οὖν καὶ τοῦτο ἐκείνων θείην ἂν ὧν οἶδα. MEN. Καὶ ὀρθῶς γε, ὦ Σώκρατες, λέγεις. ΣΩ. Τί δέ; τόδε οὐκ ὀρθῶς, ὅτι ἀληθὴς δόξα ἡγουμένη τὸ ἔργον ἑκάστης τῆς πράξεως οὐδὲν χεῖρον ἀπεργάζεται ἢ ἐπιστήμη; MEN. Καὶ τοῦτο δοκεῖς μοι ἀληθῶς λέγειν. ΣΩ. Οὐδὲν ἄρα ὀρθὴ δόξα ἐπιστήμης χεῖρον οὐδὲ ἧττον ὠφελίμη ἔσται εἰς τὰς πράξεις, οὐδὲ ἀνὴρ ὁ ἔχων ὀρθὴν δόξαν, ἢ ὁ ἐπιστήμην. MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Καὶ μὴν ὅ γε ἀγαθὸς ἀνὴρ ὠφέλιμος ἡμῖν ὡμολόγηται εἶναι. MEN. Ναί. ΣΩ. Ἐπειδὴ τοίνυν οὐ μόνον δι' ἐπιστήμην ἀγαθοὶ ἄνδρες ἂν εἶεν καὶ ὠφέλιμοι ταῖς πόλεσιν εἴπερ εἶεν, ἀλλὰ καὶ δι' ὀρθὴν δόξαν, τούτοιν δὲ οὐδέτερον φύσει ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε δόξα ἀληθής, οὔτ' ἐπίκτητα – ἢ δοκεῖ σοι φύσει ὁποτερονοῦν αὐτοῖν εἶναι; MEN. Οὐκ ἔμοιγε. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ οὐ φύσει, οὐδὲ οἱ ἀγαθοὶ φύσει εἶεν ἄν; MEN. Οὐ δῆτα. ΣΩ. Ἐπειδὴ δέ γε οὐ φύσει, ἐσκοποῦμεν τὸ μετὰ τοῦτο, εἰ διδακτόν ἐστι. MEN. Ναί. ΣΩ. Οὐκοῦν διδακτὸν ἔδοξεν εἶναι, εἰ φρόνησις ἡ ἀρετή; MEN. Ναί. ΣΩ. Καὶ εἴ γε διδακτὸν εἴη, φρόνησις ἂν εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ εἰ μέν γε διδάσκαλοι εἶεν, διδακτὸν ἂν εἶναι; μὴ ὄντων δέ, οὐ διδακτόν; MEN. Οὕτως. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ὡμολογή-

Digitized by Google

καμεν μὴ εἶναι αὐτοῦ διδασκάλους. MEN. Ἔστι ταῦτα. ΣΩ. Ὡμολογήκαμεν ἄρα μήτε διδακτὸν αὐτὸ μήτε φρόνησιν εἶναι; MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ἀλλὰ μὴν ἀγαθόν γε αὐτὸ ὡμολογοῦμεν εἶναι. MEN. Ναί. ΣΩ. Ὠφέλιμον δὲ καὶ ἀγαθὸν εἶναι τὸ ὀρθῶς ἡγούμενον. MEN. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς δέ γε ἡγεῖσθαι δύο ὄντα ταῦτα μόνα, δόξαν τε ἀληθῆ καὶ ἐπιστήμην, ἃ ἔχων ἄνθρωπος ὀρθῶς ἡγεῖται. τὰ γὰρ ἀπὸ τύχης γιγνόμενα, οὐκ ἀνθρωπίνῃ ἡγεμονίᾳ γίγνεται· ᾧ δὲ ἄνθρωπος ἡγεμών ἐστιν ἐπὶ τὸ ὀρθόν, δύο ταῦτα, δόξα ἀληθὴς καὶ ἐπιστήμη. MEN. Δοκεῖ μοι οὕτως. XLI. ΣΩ. Οὐκοῦν, ἐπειδὴ οὐ διδακτόν ἐστιν, οὐδ' ἐπιστήμη δὴ ἔτι γίγνεται ἡ ἀρετή; MEN. Οὐ φαίνεται. ΣΩ. Δυοῖν ἄρα ὄντοιν ἀγαθοῖν καὶ ὠφελίμοιν, τὸ μὲν ἕτερον ἀπολέλυται, καὶ οὐκ ἂν εἴη ἐν πολιτικῇ πράξει ἐπιστήμη ἡγεμών. MEN. Οὔ μοι δοκεῖ. ΣΩ. Οὐκ ἄρα σοφίᾳ τινὶ οὐδὲ σοφοὶ ὄντες οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες ἡγοῦντο ταῖς πόλεσιν οἱ ἀμφὶ Θεμιστοκλέα τε καὶ οὗς ἄρτι Ἄνυτος ὅδε ἔλεγε. διὸ καὶ οὐχ οἷοί τε ἄλλους ποιεῖν τοιούτους οἷοι αὐτοί εἰσιν, ἅτε οὐ δι' ἐπιστήμην ὄντες τοιοῦτοι. MEN. Ἔοικεν οὕτως ἔχειν, ὦ Σώκρατες, ὡς λέγεις. ΣΩ. Οὐκοῦν, εἰ μὴ ἐπιστήμῃ, εὐδοξίᾳ δὴ τὸ λοιπὸν γίγνεται, ἢ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες χρώμενοι τὰς πόλεις ὀρθοῦσιν, οὐδὲν διαφερόντως ἔχοντες πρὸς τὸ φρονεῖν, ἢ οἱ χρησμῳδοί τε καὶ οἱ θεομάντεις. καὶ γὰρ οὗτοι λέγουσι μὲν ἀληθῆ καὶ πολλά, ἴσασι δὲ οὐδὲν ὧν λέγουσι. MEN. Κινδυνεύει οὕτως ἔχειν.

Digitized by Google

ΣΩ. Οὐκοῦν, ὦ Μένων, ἄξιον τούτους θείους καλεῖν τοὺς ἄνδρας, οἵτινες νοῦν μὴ ἔχοντες πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθοῦσιν ὧν πράττουσι καὶ λέγουσι; ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Ὀρθῶς ἂν οὖν καλοῖμεν θείους τε, οὓς νῦν δὴ ἐλέγομεν, χρησμῳδοὺς καὶ μάντεις καὶ τοὺς ποιητικοὺς ἅπαντας· καὶ τοὺς πολιτικοὺς οὐχ ἥκιστα τούτων φαῖμεν ἂν θείους τε εἶναι καὶ ἐνθουσιάζειν, ἐπίπνους ὄντας καὶ κατεχομένους ἐκ τοῦ θεοῦ, ὅταν κατορθῶσι λέγοντες πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα, μηδὲν εἰδότες ὧν λέγουσι. ΜΕΝ. Πάνυ γε. ΣΩ. Καὶ αἵ γε γυναῖκες δήπου, ὦ Μένων, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας θείους καλοῦσι, καὶ οἱ Λάκωνες, ὅταν τινὰ ἐγκωμιάζωσιν ἀγαθὸν ἄνδρα, Σεῖος ἀνήρ, φασίν, οὗτος. ΜΕΝ. Καὶ φαίνονταί γε, ὦ Σώκρατες, ὀρθῶς λέγειν· καίτοι ἴσως Ἄνυτος ὅδε σοι ἄχθεται λέγοντι. XLII. ΣΩ. Οὐδὲν μέλει ἔμοιγε. τούτῳ μέν, ὦ Μένων, καὶ αὖθις διαλεξόμεθα· εἰ δὲ νῦν ἡμεῖς ἐν παντὶ τῷ λόγῳ τούτῳ καλῶς ἐζητήσαμέν τε καὶ ἐλέγομεν, ἀρετὴ ἂν εἴη οὔτε φύσει, οὔτε διδακτόν, ἀλλὰ θείᾳ μοίρᾳ παραγιγνομένη, ἄνευ νοῦ, οἷς ἂν παραγίγνηται· εἰ μή τις εἴη τοιοῦτος τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οἷος καὶ ἄλλον ποιῆσαι πολιτικόν. εἰ δὲ εἴη, σχεδόν ἄν τι οὗτος λέγοιτο τοιοῦτος ἐν τοῖς ζῶσιν, οἷον ἔφη Ὅμηρος ἐν τοῖς τεθνεῶσι τὸν Τειρεσίαν εἶναι, λέγων περὶ αὐτοῦ ὅτι Οἷος πέπνυται (τῶν ἐν Ἅιδου), τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. ταυτὸν ἂν καὶ εὐθὺς οὗτος τοιοῦτος, ὥσπερ παρὰ σκιὰς ἀληθὲς ἂν πρᾶγμα εἴη πρὸς ἀρετήν. ΜΕΝ. Κάλλιστα δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ

Digitized by Google

Σώκρατες. ΣΩ. Ἐκ μὲν τοίνων τούτου τοῦ λογισμοῦ, ὦ Μενων, θεία μοίρᾳ ἡμῖν φαίνεται παραγιγνομένη ἡ ἀρετὴ οἷς παραγίγνεται. τὸ δὲ σαφὲς περὶ αὐτοῦ εἰσόμεθα τότε, ὅταν, πρὶν ᾧ τινι τρόπῳ τοῖς ἀνθρώποις παραγίγνεται ἡ ἀρετή, πρότερον ἐπιχειρήσωμεν αὐτὸ καθ' αὑτὸ ζητεῖν, τί ποτ' ἐστὶν ἀρετή. νῦν δ' ἐμοὶ μὲν ὥρα ποι ἰέναι· σὺ δὲ ταῦτα, ἅπερ αὐτὸς πέπεισαι, πεῖθε καὶ τὸν ξένον τόνδε Ἄνυτον, ἵνα πραότερος ᾖ· ὡς, ἐὰν πείσῃς τοῦτον, ἐστιν ὅ τι καὶ Ἀθηναίους ὀνήσεις.

Digitized by Google

ΣΧΟΛΙΑ

ΕΙΣ

ΠΛΑΤΩΝΑ.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΟΡΓΙΑΝ.

P. 1. L. 1. Πολέμου] *Πολέμου καὶ μάχης μεταλαγχάνεις, πρὸς τὸν ἀπολειπόμενον τῆς θυσίας καὶ ὑστερήσαντα. παροιμιακῶς δὲ, ὅτι χρὴ πολέμου καὶ μάχης ἀπολιμπάνεσθαι, λόγων δὲ οὔ.* [*παροιμία ἐπὶ τῶν ἔν τινι ὑστεριζόντων λεγομένη· πολέμου καὶ μάχης μεταλαγχάνεις.* Schol. Clark.]

L. 2. *Μεταλαγχάνειν*] *Ἐλλειπτικῶς εἴρηται τῷ Πλάτωνι. λείπει γὰρ τῇ διανοίᾳ τὸ, ἀλλ' οὐχὶ τῆς ἐν λόγοις ἡδονῆς, οἵαν δὴ νῦν παρέσχετο Γοργίας.* [*κατὰ τὰ τελευταῖα, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρχῇ.* Schol. Clark.

[Ib. *ἀλλ' ἢ· ἀλλ' ἆρα.* Sch. Cl. *τὸ λεγόμενον. οὐ πάνυ τὸ λεχθὲν ἀποδέχεται Σωκράτης· διὸ καὶ ἐπάγει· ἀλλ' ἢ τὸ λεγόμενον ἀντὶ τοῦ ἀλλ' ὄντως τὸ λεγόμενον· λείπει δὲ τὸ, πεπόνθαμεν, ἵν' ᾖ τοιοῦτο· ἀλλ' ὄντως τὸ λεγόμενον πεπόνθαμεν ὅπερ οἱ κατόπιν ἑορτῆς παραγινόμενοι καὶ τῆς ἐν τῇ ἑορτῇ θυμηδίας ὑστεροῦντες.* Ib.]

Digitized by Google

L. 3. *Κατόπιν ἑορτῆς*] *ἐπὶ τῶν ἐπί τινι καλῷ πράγματι ἀπολιμπανομένων.*

L. 4. *Ἀναγκάσας*] *Ἡ ἀνάγκη διττή· ἡ μὲν πρὸς βίαν, ἡ δὲ κατὰ φύσιν. κατὰ ταύτην οὖν ἠναγκάσθη Σωκράτης ἐν ἀγορᾷ διατρίβειν, ὅπως πολλοὺς ὠφελοῖ. τοῦτο γὰρ σπουδαίων ἀνδρῶν ἴδιον, καὶ πρὸ τούτων θεοῦ.*

L. 7. *Οὐδὲν πρᾶγμα*] *οὐδὲν ἐργώδες ἢ δυσχερές.*

L. 8. *Ἰάσομαι*] *Παροιμιακὸν τοῦτο, ἀπὸ Τηλέφου καὶ τοῦ τρώσαντος Ἀχιλλέως καὶ τοῦ χρηστηρίου ἀνελόντος, ὅτι ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται.*

P. 2. L. 6. *Ἀλλ' ἄρα*] *Ἀρχή τις αὕτη τῶν ἐν τῷ διαλογῳ προκειμένων τοῦ πρώτου μέρους, ὅ ἐστι τὸ περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν.*

L. 15. *Ἔρου*] *Ταῦτα διελέγοντο, εἰς τὸν τοῦ Καλλικλέους εἰσιόντες οἶκον· εἶτα ἔσωθεν αὐτοῦ Γοργίου ἐντυγχάνουσι.*

L. 24. *Πολλῶν ἐτῶν*] *Ἀττικὸν τὸ σχῆμα. δηλοῖ δὲ τὸ ἐπὶ πολὺν χρόνον. Τὸ δὲ, οὐδείς πω, ἀντὶ τοῦ, οὐ πώποτε. καὶ Θουκυδίδης* [Hist. III, 45.]· *οὐδείς πω καταγνούς.*

P. 3. L. 6. *Ἡρόδικος*] *οὗτος οὐχ ὁ Σηλυμβριανος ἐστιν Ἡρόδικος, ἀλλ' ὁ Λεοντῖνος, Γοργίου ἀδελφός.* [*ἄλλος Ἡρόδικος Σηλυμβριανὸς ἐν Πολιτείᾳ*, Sch. Clark.]

L. 10. *Ἀδελφός αὐτοῦ*] *Οὗτος Πολύγνωτος ἐκαλεῖτο, οὗ ἐν Δελφοῖς ἡ θαυμαστὴ γραφὴ, ᾗ ἐπιγέγραπται·*

Γράψε Πολύγνωτος, Θάσιος γένος, Ἀγλαοφῶντος
Υἱός, περθομένην Ἴλιον ἀκροπολιν.

L. 14. *Ὦ Χαιρεφῶν*] *Φασὶ, μὴ ἐξ αὐτοσχεδίου τὸν Ὦλον ταῦτα εἰπεῖν, προσυγγραψάμενον δέ.*

L. 15. *Ἐμπειρία*] *Σκόπει τὰ πάρισα τοῦ Πω-*

Digitized by Google

λου, ἐμπειρίᾳ, ἀπειρία, τέχνη, τύχη, ἄλλοι, ἄλλων, ἄλλως.

[L. 16. τὸν αἰῶνα· ἀντὶ τοῦ, τὸν βίον, τὴν ζωήν. Sch. Clark.]

L. 24. *Οὐ πάνυ μοι*] Οὐ γὰρ, τί ἐστιν ἡ ῥητορικὴ, εἶπεν, ἀλλ' ὁποῖόν τί ἐστι.

L. 28. *Καλουμένην*] Αὕτη γὰρ ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς· ἄλλη δὲ, ἡ κατ' ἀλήθειαν.

[P. 4. L. 12. τίνος ἐπιστήμονα τέχνης· τὸ, τοίης τοι γενεῆς καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι. Sch. Cl.]

[L. 14. ἀγαθόν γε. Ἀριστοτέλης μὲν καὶ οἱ σοφισταὶ μίαν φασὶν εἶναι ῥητορικὴν ἐπ' ἀμφότερα δυναμένην ἀγωνίζεσθαι· Πλάτων δέ φησιν δύο εἶναι, τὴν μὲν τέχνην, τὴν δὲ κολάκειαν, ἥτις καὶ εἴδωλον λέγεται πολιτικῆς μορίου. ὁ γοῦν Γοργίας ἀξιῶν ἀγαθὸς εἶναι ῥήτωρ τῆς τεχνικῆς φησὶν εἶναι οὐ τῆς εἰδωλικῆς ῥητορικῆς ἔμπειρος. δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι περὶ μὲν τῆς ἐντέχνου ῥητορικῆς ἐν Φαίδρῳ διαλαμβάνει, περὶ δὲ δημώδους καὶ κολακικῆς ἐνταῦθα. Sch. Cl.

[P. 5. I. 16. *Περὶ τί τῶν ὄντων*] Ἡ ἐρώτησις, περὶ τίνα τῶν ὄντων ἡ ῥητορικὴ καταγίνεται, ἢ ἔχει τὴν ἐνέργειαν;

[L. 14. πάνυ. δύο ἐπιτάσεις ἀντὶ ὑπερθετικοῦ. Sch. Cl.]

[L. 17. *Περὶ λόγους*. ὁ μὲν Σωκράτης τὸ τέλος ἠρώτησεν τῆς ῥητορικῆς· ὁ δὲ Γοργίας τὸ ὄργανον ἀπεκρίνατο. — Sch. Cl.]

L. 21. *Λέγειν γε ποιεῖ δυνατοὺς*] ἀντὶ τοῦ, διδάσκειν δύναται ἄλλους λέγειν.

L. 26. *Ἰατρικὴ*] Ἰατρική ἐστιν ἀπούσης ὑγείας ὀϊστική· Γυμναστικὴ δὲ, παρούσης ὑγείας φυλακτική.

P. 6. l. 12. *Χειρούργημα*] Χειρούργημα καὶ κυ-

Digitized by Google

μουσικὸς, ὅτι ἐν τοῖς γάμοις περὶ μίαν τράπεζαν πολλὰς κλίνας τιθέντες, παρὰ μέρος ξύλης μυρρίνας ἔχοντες ἢ δάφνας, ᾖδον γνώμας, καὶ ἐρωτικὰ σύντονα. ἡ δὲ περίοδος σκολιὰ ἐγένετο διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν κλινῶν ἐπὶ οἰκημάτων πολυγωνιῶν οὐσῶν· καὶ τούτῳ καὶ τὰς ἐπ' αὐτὰς κατακλίσεις παραβύστους γίνεσθαι. Οὐ διὰ τὴν μελοποιταν οὖν, διὰ δὲ τὴν μυρρίνης σκολιὰν διάδοσιν, ταύτη καὶ τὰς ᾠδὰς σκολιὰς καλεῖσθαι. [Sch. Cl. Ἀθήνησιν ἐν τῷ Πρυτανείῳ παρὰ πότον σκόλια ᾖδετο εἴς τινας, ὥσπερ εἰς Ἁρμόδιον, Ἄδμητον, Τελαμῶνα· εἰρῆσθαι δὲ αὐτὸ σκόλιον κατ' ἀντίφρασιν, ὅτι ῥάδια καὶ ὀλιγόστιχα ὡς ἐπιγράμματα ᾖδετο, ἃ ἐκαλεῖτο σκόλια, ἀντιπροτεινόντων ἀλλήλοις τῶν συμποτῶν, καὶ ἠλέγχοντο οἱ μὴ ᾄδοντες ὡς ἄμουσοι.]

L. 26. *Πλουτεῖν ἀδόλως*, ὁ ποιητής φησιν. ὁ γὰρ χρηματιστὴς ὅπως ἂν τύχῃ, καὶ εἰ μετὰ τυραννίδος, πλουτεῖν βούλεται.

P. 9. l. 1. Ἰατρὸς] Πρῶτον φησὶ τὸν ἰατρόν. οὗτος γὰρ περὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ καθ' αὐτὰ καταγίνεται. ὁ δὲ παιδοτρίβης, περὶ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν καὶ τὴν τοιάνδε τῶν μορίων συνθήκην, καὶ τὸ κάλλος αὐτῶν.

Ib. Χρηματιστὴς] Ἰδοὺ, τὸ ἀδόλως οὐ προσέθηκεν, ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ χρηματιστὴς λέγει, ὃς πάντων καταφρονεῖ.

P. 10. l. 1. Ἐλευθερίας] Πῶς ἐλευθερίας αἴτιον τὸ ὑποβύλλον δουλείᾳ παντοίων παθῶν ;

[L. 8. τὸ πείθειν ἔγωγ'· ἰστέον ὅτι τῆς εἰδωλικῆς ῥητορικῆς ἐστιν ὁ ἀποδοθεὶς ὅρος· δημοκοπικὴν γάρ τινα λέγει ταύτην πείθειν ἐπιχειροῦσαν τὸν πλημμελῶς κινούμενον ὄχλον. Sch. Cl.]

L. 13. *Δυνάμει*] Δύναμιν τὴν ῥητορικὴν νῦν καλεῖ· προϊὼν δέ, οὐδὲ δύναμιν οὖσαν δείξει αὐτὴν,

Digitized by Google

ἐπεῖ οὐχ ὁρᾷ πρὸς ἀγαθόν. δυνάμεως δὲ πάσης, τὸ πρὸς τοῦτο ὁρᾶν.

[P. 11. l. 1. ἕνα. κατὰ κοινοῦ τὸ εὖ ἴσθι. Sch. Cl.]

[L. 16. ποῦ. ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ. Sch. Cl.]

[P. 12. l. 17. ταύτης τοίνυν τῆς πειθοῦς. πάλιν τὴν εἰδωλικὴν βούλεται λεγειν ὁ Γοργίας ῥητορικήν. καὶ γαρ ἀπὸ τοῦ χειρονος ἤρξατο τοῦ δικανικοῦ· κρεῖττον δὲ δῆλον ὅτι τὸ συμβουλευτικόν· ἐκ τἀγαθοῦ γὰρ τὴν ὑπόστασιν ἔχει· μέσον δὲ τὸ πανηγυρικὸν ἀπὸ τοῦ νοῦ προελθὸν, καὶ χεῖρον τὸ δικανικὸν, ὡς ἀπὸ ψυχῆς προϊόν. Sch. Cl.]

P. 11. l. 20. Ἴθι δὴ] Ἄρχεται ἐντεῦθεν τὴν πειθὼ διαιρεῖν εἴς τε τὴν πιστευτικὴν, καὶ εἰς τὴν διδασκαλικήν. ἔστι δὲ προσθεῖναι, καὶ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν, οἷον, τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα, καὶ ἀλλήλοις ἴσα.

P. 15. l. 5. Οὐδ' αὐτός πω] Ἑαυτὸν ὁ Σωκράτης ποιεῖ τῷ Γοργίᾳ συμφυρόμενον, ἵνα εἰς διαλεκτικὴν αὐτὸν συνουσίαν προκαλέσηται.

[L. 5. ἡ αἵρεσις τριττή· ἢ προσώπων ἢ πραγμάτων ἢ συναμφοτέρων· ἐν πᾶσι δὲ τούτοις οἱ τεχνικώτατοι ἂν ἄριστα συμβουλεύσαιντο ἔν γε πόλει εὐνομουμένῃ – ἐν δὲ μὴ τοιαύτῃ ὁ ῥητορικὸς πάντα ὑποδύσεται. Sch. Cl.]

[P. 15. l. 5. ἀρχαιότερος Θεμιστοκλῆς Περικλέους ἔτεσι πλείοσι τῶν πεντήκοντα. Sch. Cl.]

P. 15. L. 8. Τοῦ διὰ μέσου τείχους] Διὰ μέσου τεῖχος λέγει, ὃ καὶ ἄχρι νῦν ἐστιν ἐν Ἑλλάδι. ἐν τῇ Μουνυχίᾳ γὰρ ἐποίησε καὶ τὸ μέσον τεῖχος, τὸ μὲν βάλλον ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τὸ δὲ ἐπὶ Φάληρα, ἵν', εἰ τὸ ἓν καταβληθῇ, τὸ ἄλλο ὑπηρετοίη ἄχρι πολλοῦ. Σωκράτης δὲ νεώτερος μὲν Θεμιστοκλέους, σύγχρονος δὲ Περικλέους, ὡς διὰ τούτων δηλοῦται.

Digitized by Google

P. 17. l. 1. [Ἔμβραχυ, συντόμως ἢ εὐχερῶς εἶπεν ἢ ἁπλῶς. καὶ ἄλλως· ἔμβραχυ, συντόμως καὶ ἁπλῶς. Ὑπερίδης ἐν τῷ κατὰ Ἀριστοφῶντος (f. Ἀριστογείτονος)· οἶδε γὰρ αὐτῷ δεδομένην ἄδειαν καὶ πράττειν καὶ γράφειν, ὅ, τι ἂν ἔμβραχυ βούληται. Ἀριστοφάνης Θεσμοφοριαζούσαις (387.) Πῶς δ' οὐχὶ διαβέβληκεν ὅπουπερ ἔμβραχυ εἰσὶ θεαταὶ καὶ τραγῳδικοὶ χοροί; Κρατῖνος ἐν Ὥραις· Ἔδει παρέχειν, ὅ τις εὔξαιτο ἔμβραχυ. Schol. ined. ap. Heins. ad Hesych. T. I. p. 1191. et Routh. Ἔμβραχυ ἐπιῤῥήματικῶς ἀκουστέον ἀντὶ τοῦ συντόμως ἢ ἁπλῶς ἢ καθάπαξ ἢ καθόλου. Sch. Cl.]

L. 19. Ὀρθῶς] Ὀρθῶς περὶ τὴν διάνοιαν· σαφῶς περὶ τὴν φράσιν. [Cod. Reg. – τῆς διανοίας – τῆς φράσεως.]

[L. 22. Glossa cod. Meerm. τελευτῶντες· εἰς τέλος τοῦ λόγου ἐλθόντες.]

P. 18. l. 18. Ἴσως μέντοι] Λέδοικεν ὁ Γοργίας, καὶ φεύγει τὴν διάλεξιν· αἰτιᾶται δὲ τοὺς παρόντας πανούργως, ὡς οὐκ ἀνεξομένους.

L. ult. Προὐργιαίτερον] προτιμότερον.

P. 19. l. 13. Ῥητορικὸν] Ἐντεῦθεν ὁ πρῶτος ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσεως Γοργίου ἐντρεπτικὸς ἔλεγχος.

[P. 19. l. 1. ὁ μὲν Χαιρεφῶν ἐφίεται τῶν Σωκρατικῶν λόγων ὡς ἀγαθῶν προηγουμένως, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, ἡδέων· φιλόσοφος γάρ ἐστιν· ὁ δὲ Καλλικλῆς ἐφίεται αὐτῶν προηγουμένως ὡς ἡδέων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ὡς ἀγαθῶν· φιλήδονος γάρ ἐστιν. Sch. Cl.]

P. 20. l. 12. Αὐτίκα] εὐθέως, καὶ παραχρῆμα· νῦν δὲ, μικρὸν ὕστερον.

L. 14. Ἆρα τυγχάνει] Ὁ δεύτερος ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ἀποκρίσεως Γοργίου ἀποδεικτικὸς ἔλεγχος.

Digitized by Google

[P. 21. l. 6. ἔχε δὴ ἀντὶ τοῦ μέμνησο. Sch. Cl.]

P. 21. l. 26. Ἤτοι [imo Μέμνησαι οὖν λέγων ἀλλ-γῳ] πρότερον] Ὁ τρίτος δὲ ἐντεῦθεν ἐκ τῶν πραγμάτων ἀποδεικτικὸς ἔλεγχος.

[P. 22. l. 1. ὡσαύτως δὲ οὕτως. Ἡ ἐκ παραλλήλου χρῆσις τῶν ἐπιῤῥημάτων Ἀττική· ὡς τὸ, ἐγώ εἰμι· καὶ ὡς τὸ, ὃς καὶ αὐτὸς τῶν σπουδαίων καὶ φίλων. Sch. Cl.]

P. 23. l. 15. Ἀνυθέσθαι] τὸ θέσθαι τὸ ἀντικείμενον τῷ ἤδη κειμένῳ.

P. 24. l. 16. Συγγράμματι] ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι οὐχ ὁ ἐξ ἀρχῆς τοῦ Πώλου λόγος αὐτοσχέδιος ἦν, ἀλλὰ σύγγραμμα.

P. 25. l. 2. Ἐπιτηδεύσεως] Ἰστέον, ὅτι διαφέρει Ἐπιτήδευμα καὶ Ἐπιτήδευσις. αὕτη μὲν γὰρ ἐνέργειαν δηλοῖ· ἐκεῖνο δὲ οἷον οὐσίαν, ὥς φησι Πλούταρχος. Οὕτως οὖν καὶ Ἀκοὴ, καὶ Ἄκουσις, καὶ Ψόφος, καὶ Ψόφησις, τὰ μὲν οἷον οὐσίαν τὰ πρῶτα, τὰ δὲ οἷον ἐνέργειαν.

F. 27. l. 7. Πολιτικὴν] Ἡ πολιτικὴ διαιρεῖται ὡς ὅλον εἰς μέρη, τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικήν· αὗται γὰρ ἀλλήλων προσδέονται· τὰ δ' ἀντιδιαιρούμενα, οὔ. καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὁ αὐτὸς τῆς διαιρέσεως τρόπος.

K. 13. Δικαιοσύνην] Δικαιοσύνην, ἀλλ' οὐ δικαστικὴν προσεῖπεν, ἵνα μὴ τὸ δικαστικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διανεμητικὸν, μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὴν τῆς ψυχῆς εἰς ἑαυτὴν ἐνέργειαν, περιλάβῃ τὸ ὄνομα.

P. 28. l. 3. Ἀποθανεῖν] Ἢ ὡς τῶν ἀνοήτων τοῦτο αὐτοῦ καταψηφισαμένων, ἢ ὡς ἀπελαθέντα ὑπ' αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐκ τῆς ἰατρείας μισθοῦ στερούμενον, σπάνει τῆς τροφῆς ἀποθανεῖν.

P. 29. l. 1. Καὶ γὰρ ἂν κ. τ. λ.] Ἐπὶ γὰρ τῶν περὶ σῶμα ἡ διαφορὰ τούτων γνωσθῆναι εὐχερής·

Digitized by Google

ψυχὴ γὰρ τὸ κρῖνον, σωματικὸν δὲ τὸ κρινόμενον· ἐπὶ δὲ τῶν περὶ ψυχὴν, ψυχῶν οὐσῶν τῶν συμπεφυρμένων, σοφιστῶν λέγω καὶ ῥητόρων, καὶ ψυχῶν τῶν ταύτας κρινουσῶν διαστρόφων, συμπεφυρμένη καὶ ἡ διάκρισις, οὐ τῶν ἐπιτηδευμάτων· δῆλα γάρ· ἀλλ' αὐτοί τε οἱ μετιόντες, καὶ ἡ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων μετάληψις διὰ τὴν ἀπάτην, καὶ οἱ κρίνοντες ὑπὸ τῶν κρινομένων ἠπάτηνται.

L. 6. *Σὺ γὰρ τούτων ἔμπειρος*] Τοῦτο εἶπεν, ἢ διὰ τὸ ἐκ τῆς Ἀναξαγόρου δόξης εἰς παροιμίαν ἐλθεῖν· ἦδει δὲ τοῦτο ἐκ Γοργίου, ὁ δὲ ἐξ Ἐμπεδοκλέους, τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ· οὗτος δὲ φιλόσοφος ὢν τὰς τῶν φιλοσόφων δόξας καὶ ἠπίστατο, καὶ ἐδίδασκεν· ἢ διὰ τὴν τῶν ὀνομάτων παρίσωσιν τοῦ, ὦ φίλε Πῶλε. [Nugae] — [Ἀναξαγόρειος γὰρ ἦν τῇ προαιρέσει ὁ Πῶλος καθάπερ ὁ Γοργίας Ἐμπεδόκλειος. Sch. Cl.]

[Schol. in Marg. cod. Meerm. τὸ δὲ ὑπ' Ἀναξαγόρου θρυλλούμενον, τοῦτ' ἦν· ὁμοῦ πάντα χρήματα, ἦγουν πράγματα.]

L. 9. *Ὁ μὲν οὖν ἐγὼ*] Ὁ Πλάτων ἐνταῦθα κατακέχρηται τῷ Ἀττικῷ σχηματισμῷ κατακόρως, τῷ καλουμένῳ ἀμερίστῳ. Τοῦτο δέ ἐστι, τὸ ἔχον τοὺς μὲν πολλοὺς λεγομένους συνδέσμους, μηδαμῶς δὲ τὴν Δέ. ὅρα γὰρ πῶς· ὃν μὲν οὖν ἐγώ· ἴσως μὲν οὖν· ἄξιον μέν· ἐὰν μὲν οὖν καὶ ἐγώ.

L. 10. *Ἀντίστροφον*] Τὸ λεῖπον τοῦ τῆς ῥητορικῆς ὅρου. ἔστι γὰρ ὅλος· Ῥητορική ἐστι κολακεία, πολιτικῆς μορίου εἴδωλον ἀντίστροφον ὀψοποιίας ἐν ψυχῇ, ὡς ἐκείνη ἐν σώματι.

P. 29. l. 23. *Τηλικοῦτος ὤν*] ἦγουν νέος ὤν.

L. 25. *Ἆρ' οὖν*] Ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς εἰδικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν λόγος, ὅτι ἀρετή τέ ἐστι, καὶ ἐπιστήμη τῶν ὄντων.

Digitized by Google

[P. 30. l. 9. τὸ ἀμφιγνοεῖν τοῦ ἀγνοεῖν ταύτῃ διαφέρει, ᾗ το μὲν ἀναίρεσιν ἔχει παντελῆ τοῦ γινώσκειν, το δὲ ἀμφιβολίαν καὶ ἄγνοιαν τοῦ ἀληθοῦς. Δωριεῖς δὲ αὐτὸ καὶ ἀμφίγνωμόν φασιν. Sch. Cl.]

P. 30. l. 12. Δύο ἅμα] τό, τε βούλεσθαι, καὶ τὸ δοκεῖν. Τοῦτο μὲν γὰρ κατὰ φαντασίαν ἐστὶ τὴν τυχοῦσαν· τὸ δὲ βούλεσθαι πάντως πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἀποτείνεται.

L. 26. Μὰ τὸν] Ἐλλιπῶς ὄμνυσι πρός τε εὐλαβείας καὶ πραότητος ἔνδειξιν.

P. 31. 13. Οὗτος ἀνὴρ] Ὁ Πῶλος, ὡς παρὰ πόδας τοῦ Σωκράτους ἐναντία λέγοντος πρὸς ἑαυτὸν, καὶ ποιεῖν ἃ δοκεῖ αὐτῷ τὸν ῥήτορα, καὶ μὴ ποιεῖν ἃ βούλεται, ὥσπερ ἐκπεπληγμένος, ταύτην ἄφησι τὴν φωνὴν, οὗτος ἀνὴρ, ὡσανεὶ ἔλεγεν· ὁ ἄνθρωπος οὗτος τί πάσχει; οὕτω τῶν ἑαυτοῦ λόγων [Cod. Par. οὗτος τοὺ ἑαυτοῦ λόγου] ἐπιλέλησται. ἐφ' οἷς ὁ Σωκράτης, ὑποτεμὼν τὸν τοῦ Πώλου λόγον, μεταξύ φησιν, ἐπιμένων τῷ παραδόξῳ τῶν λόγων· Οὐ φημὶ ποιεῖν αὐτοὺς ἃ βούλονται; ἀλλά μ' ἔλεγχε· ὡσανεὶ ἔλεγεν· Ἐμοὶ μὲν ταῦτα δοκεῖ, καὶ ἐγὼ ταῦτα φημὶ, τὸ τοὺς ποιοῦντας ἃ δοκεῖ αὐτοῖς δίχα νοῦ, μὴ ποιεῖν ἃ βούλονται. εἰ δέ σοι οὕτω μὴ δοκεῖ, μὴ ἀγανάκτει, ἀλλὰ τὸν λόγον ἔλεγχε.

L. 20. Ὥ λῷστε Πῶλε κ. τ. λ.] Καὶ γὰρ Γοργίᾳ, καὶ τοῖς κατ' αὐτὸν, αἱ παρισώσεις ἐπετηδεύοντο.

P. 32. l. 4. Χρηματισμὸν] τὸν τῶν χρημάτων πόρον.

L. 19. Ἃ ἐνίοτε] Ταῦτα μετέχειν δύναται τῶν ἄκρων, ταῦτα δὲ οὔ.

P. 33. l. 17. τί οὐκ ἀποκρίνει [sic.] ὁ μὲν Γοργίας ἐπιεικέστερος ὢν καὶ ἕτοιμως ἀπελογεῖτο καὶ ἐτίθει τὰ ἐρωτώμενα· ὁ δὲ Πῶλος σιωπῇ αὐθα-

Digitized by Google

δέστερος ὤν· ὁ δὲ Καλλικλῆς παντελῶς ἀνερυθριάστως οὐδὲ ἀνέχεται τῶν συλλογισμῶν κ. τ. λ. Schl. Cl.]

P. 34. l. 8. *Εὐφήμει*] σιώπα, μὴ ἀκαιρολόγει.

L. 10. *Ἀζηλώτους*] Ἀζήλωτος γάρ ἐστιν, ὅστις ἔχει τι, ὃ μὴ εὐχόμεθα γενέσθαι ἡμῖν. Ἄθλιος δὲ, ὁ πάθεσιν ἀνηκέστοις ἐνισχόμενος.

L. 20. *Ἧττον*] Τὸ Ἧττον ἐπὶ τοῦ ἄκοντος ἀποθνήσκοντος ἀδίκως, οὐκ ἐπὶ τοῦ ἐλπίδας ἔχοντος ἐπιδώσειν εἰς ἀρετήν· ἐπὶ δὲ τοῦ σπουδαίου ἀντὶ τοῦ σὺν δαμῶς ἀποδεκτέον.

[P. 35. l. 7. ὑπὸ μάλης πάντες παλαιοὶ προφέρονται ἐνικῶς· τάττονται δὲ αὐτὸ ἐπὶ τοῦ κρυφίως τι πράττειν, καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Ἄφοβον [T. II. p. 848. Reisk.]· ἀλλὰ μὴν οὐχ εἷς οὐδὲ δύο ταῦτ' ἴσασιν, οὐδ' ὑπὸ μάλης ἡ πρόκλησις γέγονεν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀγορᾷ. πληθυντικῶς δὲ οὐ μάλας λέγουσιν, ἀλλὰ μασχάλας, καὶ ἄνευ τῆς προθέσεως· Λυσίας ἐν τῇ πρὸς Μετάνειραν ἐπιστολῇ [T. VI. Orr. Gr. Reisk. p. 34.] καὶ τὴν μὲν κόμην ψιλὴν ἔχεις, τὰς δὲ μασχάλας δασείας. Τὸ μέντοι ὑπὸ κόλπους ταυτὸν καὶ αὐτὸ κατὰ τὸ σημαινόμενον ὑπάρχον ἀμφοτέρως ἐχρήσαντο, ἐνικῶς φημὶ καὶ πληθυντικῶς καὶ ἀεὶ μετὰ τῆς προθέσεως, οἷον, ὑπὸ κόλπον καὶ ὑπὸ κόλπους. Schl. Cl.]

P. 35. l. 11. *Τεθνήξει*] Ἐνεργητικὸν ἀντὶ παθητικοῦ, τοῦ Τεθνήξεται, καινοπρεπῶς παρελήφθη. [ἐνέργεια ἀντὶ πάθους, ἀττικῶς. Schl. Cl.]

[L. 12. κεφαλῆς – κατεαγῆναι. καὶ τοῦτο Ἀττικόν· τὸ γὰρ κοινὸν, τὴν κεφαλὴν κατεαγῆναι· τὸ γὰρ ἐπὶ μέρους λέγειν Ἀττικόν· οἷον ἔφαγον τοῦ ἄρτου· οὕτως οὖν καὶ κατεάγην τῆς κεφαλῆς. Sch. Cl.]

Digitized by Google

P. 36. l. 3. *Σκεψώμεθα*] *Ἐντεῦθεν ὁ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδικίας ἐπεισέρχεται λόγος.*

L. 10. *Ὅρον*] *οὐχ ὁρισμὸν λέγει, ἀλλὰ τίνα τρόπον καὶ διορισμόν.*

L. 15. *Χαλεπὸν*] *Κατ' εἰρωνείαν τοῦτο φησὶν, ὡς δηλοῖ τὸ ἐπαγόμενον.*

L. 19. *Φλυαρίας*] *Φλυαρία παρα Πλάτωνι πανταχοῖ πᾶν τὸ περιττὸν, εἴτ' ἐν λόγοις εἴτ' ἐν πράγμασι.*

P. 37. l. 4. *Μέγαν βασιλέα*] *τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα.*

L. 6. *Παιδείας — δικαιοσύνης*] *Παιδεία, ἡ ἐξ ἀρχῆς τροφή. Δικαιοσύνη, ἡ τελεία ἀρετή.*

L. 20. *Τὸν δεσπότην καὶ θεῖον*] *Τὸ μὲν δεσπότην ἀνελεῖν, παράνομον· τὸ δὲ θεῖον, ἀνοσιουργὸν παρίστησι τὸν Ἀρχέλαον, εἴπερ ἐν τάξει πατέρων οἱ θεῖοι.*

L. 23. *Ἀνεψιὸν*] *τὸν παρ' ἡμῖν ἐξάδελφον.*

L. 25. *Ἠφάνισεν*] *τῆς ταφῆς ἀφείλετο.*

L. ult. *Τὸν ἀδελφὸν*] *Εἰς τὸ Ἀδελφὸν στικτέον, ἵνα τὸ Γνήσιον πρὸς τὸ Περδίκκου υἱὸν ἐξακούηται.*

P. 38. l. 9. *Ἀπὸ σοῦ*] *Κατ' εἰρωνειαν καὶ τοῦτο φησί.*

L. 14. *Ἄλλο τι*] *Ὁ λόγος οὗτος οὐκ ἔλεγχός ἐστιν, ᾧ με, ἔφης πρὶν, καὶ πᾶς ἂν ἐλέγξειεν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο τι εἰρημένος.*

L. 20. *Ῥητορικῶς*] *οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὰς τῶν πολλῶν ἡμαρτημένας δόξας.*

P. 39. l. 5. *Τρίποδες*] *Τῶν λαμπρῶν ἀναθημάτων, καὶ τῶν πλουσίων, καὶ ἐν δυνάμει, μνημονεύει, ὅτι τούτοις μάλιστα οἱ δικασταὶ πιστεύουσι. Διονύσιον δὲ, τὸ τοῦ Διονύσου φησὶν ἱερόν.*

L. 10. *Ἀναγκάζεις*] *ταῖς ἀποδεικτικαῖς πίστεσι πείθεις.*

Digitized by Google

L. 12. *Οὐσίας*] *Οἱ ἐν τοῖς δικαστηρίοις τὰ χρήματα Οὐσίαν φασί. διὰ τοῦτο οὖν ὡς πρὸς ῥήτορα διαλεγόμενος, οὕτως εἶπεν· ἔμως προσέθηκε καὶ τὴν προσήκουσαν αὐτῷ οὐσίαν, φημὶ δὲ τἀληθές.*

L. 14. *Ὁμολογοῦντα*] *οὐ μόνον πρὸς τὸν ἐλέγχοντα, ἀλλὰ πολὺ πρότερον αὑτὸν πρὸς ἑαυτόν.*

P. 40. l. 13. *Ὑπὸ θεῶν*] *Εἰ ὑπὸ θεῶν, ἀγαθὴ ἡ δίκη· τὰ γὰρ ἐκ τούτων τοιαῦτα.*

L. 15. s. *Φίλον*] *Οὐχ ὡς ὁμόφρονα, ἀλλ' ὡς εὐνοϊκῶς πρὸς πάντα ἄνθρωπον ἔχων.*

L. 27. *Χαλεπώτερον*] *καὶ τοῦτο κατ' εἰρωνείαν φησὶν, ἢ κατ' ἀντίφρασιν.*

P. 41. l. 1. *Ἀδύνατον*] *Ὁ Σωκράτης τῷ παρ' ἐπόνοιαν λεγομένῳ χρῆται, εἰπὼν οὐ Χαλεπὸν, ἀλλ' Ἀδύνατον.*

[L. 7. *καταπιττωθῇ· μετὰ πίσσης χρίσωσιν αὐτόν.* Schol. Meerm. cod.]

L. 13. *Μορμολύττῃ*] *φοβεῖς. Παρῆκται δὲ τὸ ῥῆμα ἀπὸ τῶν προσωπείων τῶν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ὑποκριτῶν, ἃ ἐκάλουν Μορμολύκεια, Λωρικᾶς δὲ, Γόργια. τοιούτοις δὲ καὶ αἱ γυναῖκες τὰ παιδία φοβοῦσιν.*

[L. 14. *ἐμαρτύρου ἀντὶ τοῦ, μάρτυρας προσεκάλου.* Sch. Cl.]

L. 21. *Ἄλλο αὖ τοῦτο εἶδος ἐλέγχου*] *Τοῦτο παράγγελμα Γοργίου, τὸ τὰς σπουδὰς τῶν ἀντιδίκων γέλωτι ἐκλύειν, τὰ δὲ γελοῖα ταῖς σπουδαῖς ἐκκρούειν.*

L. 26. *Βουλεύειν λαχὼν*] *Κληρωτοὶ γὰρ ἦσαν οἱ βουλευταὶ, ἀφ' ἑκάστης τῶν δέκα φυλῶν εἷς πρὸς ἕνα ἐνιαυτόν. καθ' ὃ καὶ ἐλέγετο Πρυτανεύειν ἡ φυλή.*

L. 27. *Ἐπιψηφίζειν*] *Ἐπιψηφίζειν ἐστὶ, τὸ τινὸς πρυτανευούσης φυλῆς ἕνα κληρούμενον ἀπ'*

Digitized by Google

αυτῆς τὰς ψήφους ἑκάστων ἀπαριθμεῖσθαι, τῶν τε τεθειμένων δεῖν γενέσθαι, περὶ οὗ ἡ σκέψις, καὶ τῶν ἀπαγορευόντων, καὶ ἔτι τὰς τῶν ἀμφιβόλλειν λεγόντων, ἀποφαίνειν τε εἰς τὸ κοινόν, τίνες τούτων αἱ ψῆφοι, πλείους, ἢ ἐλάττους, ἢ μεταξὺ, ἐξ ὧν τὸ πρακτέον, ἢ μὴ, διεκρίνετο. καὶ ὁ τοῦτο ποιῶν, οὗτος ἦν ὁ Ἐπιψηφίζειν λεγόμενος.

P. 42. l. 1. *Ἐπιψηφίζειν τοὺς παρόντας*] ἀντὶ τοῦ, ταῖς ψήφοις τῶν παρόντων κρίνειν τὴν ἀλήθειαν. [ἀντὶ τοῦ, ἐπιμαρτυρεῖν καὶ ἐπικυροῦν τὸν λόγον ὃν σὺ λέγεις· ἡ δὲ σύνταξις πρὸς αἰτιατικήν. Sch. Cl.]

L. 10. *Καὶ ἐμὲ καὶ σὲ*] Κατὰ τὰς κοινὰς καὶ ἀληθεῖς ἐννοίας δηλονότι.

L. 19. *Λέγε δή μοι*] Τῶν δύο προβλημάτων τοῦ πρώτου ἐντεῦθεν ἡ κατασκευὴ, τὸ χεῖρον τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν.

P. 43. l. 13. *Ἐπιτηδευματα*] Ἐπιτηδεύματά ἐστι τὰ διὰ μόνων τῶν ἠθῶν μελετώμενα.

L. 16. *Μαθημάτων*] Μαθήματά ἐστι, τὰ κατὰ τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας διὰ διδασκαλίας τοῖς ἀνθρώποις παραγιγνόμενα.

P. 45. l. 8. *Μετὰ τοῦτο δὲ*] Τοῦ δευτέρου προβλήματος κατασκευὴ, ὅτι τῶν ἀδικούντων κρείττων ὁ δίκην διδοὺς, ἢ ὁ μή.

P. 45. l. 17. *Εἴ τίς τι ποιεῖ*] Ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι τὸ νοεῖν καὶ βαδίζειν, οὐ ποιεῖν ἐστιν, ἀλλ' ἐνεργεῖν μόνον· οὐ γὰρ πρὸς τὶ πάσχον γίνονται.

P. 46. l. 15. *Κολαζόμενος*] Κολάζεσθαί ἐστι κυρίως, τὸ τῆς πονηρίας κολούεσθαι, ὅ ἐστιν ἐλαττοῦσθαι, ἢ ἐμποδίζεσθαι.

P. 46. l. 26. *Ἆρ' οὖν τοῦ μεγίστου*] Ἐντεῦθεν ἀποδείκνυται, οἷον μεγίστου κακοῦ ἀπαλλάττεται ὁ δίκας διδούς.

Digitized by Google

P. 49. l. 17. *Δεύτερος*] *Δεύτερος, οὐ πρὸς εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ κατὰ τὸ τετάχθαι μέσος τῶν τριῶν.*

P. 50. l. 19. *Συλλογισώμεθα*] *Σημαίνηται, ὅτι Ἀριστοτέλης τοῦ συλλογισμοῦ τὸν ὅρον ἐντεῦθεν εἴληφε σχεδὸν αὐταῖς λέξεσιν.*

P. 51. l. 14. *Ἔξοντα*] *Προσυπακουστέον, τὸ πρὸς κακοδαιμονίαν.*

L. 17. *Δώσει δίκην*] *Τάχιστα δώσει δίκην, παρὰ τὸν δικαστὴν, δηλαδὴ τὸν οἰκεῖον λογισμὸν, βασανίζοντα αὐτοῦ τὰς φαντασίας, καὶ κολάζοντα τὰς παραλόγους ἐννοίας. Οὐκ εἰσάγειν οὖν εἰς δικαστήριον, ἀλλὰ νουθεσίαν καὶ ἐπίπληξιν ἐφ' ἑαυτὸν καὶ τοὺς οἰκείους ἄγειν παρακελεύεται.*

P. 52. l. 21. *Εἰ ἄρα δεῖ*] *Φησὶν ὅτι, εἰ δέ ἐστί τις ἐχθρὸς σοῦ, μὴ ἀδικεῖ δὲ σὲ, ἀλλὰ ἄλλον τινὰ, μὴ θελήσεις αὐτὸν δοῦναι δίκην, ἀλλὰ καὶ βοηθήσεις αὐτῷ, εἰ δύνασαι, ἵνα ἔτι πλέον τιμωρηθῇ.*

P. 53. l. 14. *Οἷον*] *ἀντὶ τοῦ, θαυμαστὸν ἐνταῦθα.*

P. 54. l. 18. *Ἔμπληκτος*] *Γράφεται καὶ, ἔκβλητος.* [*Κλεινίειος· ὁ υἱὸς τοῦ Κλεινίου Ἀλκιβιάδης.* Cod. Meerm.]

[Lin. 25. *ὁμολογήσει Καλλικλῆς· οὐδέποτε σαυτῷ συμφωνήσεις, ἀλλ' ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ διαφωνήσεις τυφλώττων.* Olymp. ap. Ruhnk. ad. Vell. II, 63.]

P. 55. l. 4. *Νεανιεύεσθαι*] *μέγα φρονεῖν, κομπάζειν.* [*ἐπαίρεσθαι.* Meerm.]

L. 22. *Φορτικὰ καὶ δημηγορικὰ*] *Φορτικά ἐστι τὰ βάρος ἐμποιοῦντα· Δημηγορικὰ, τὰ πρὸς τὴν τῶν πολλῶν βλέποντα δόξαν.* [Idem in cod. Aug. superscr.]

L. 28. *Τὸ Σοφὸν*] *ἀντὶ τοῦ, σόφισμα.* [ut cod. Aug.]

Digitized by Google

[P. 56. l. 5. ἐδιώκαθες. ἐδίωκες. Schol. cod. Clark. et Olymp.]

[P. 56. l. 10. προπηλακιζόμενος· ὑβριζόμενος, ἐξουθενούμενος. Schol. Clark.

P. 58. l. 3. Ἐπὶ τὰ μείζω] Μείζω φησὶν ὁ Καλλικλῆς, τὴν κατ' αὐτὸν ῥητορικήν· ἴσως δὲ καὶ τὴν τυραννίδα, ὡς ὕστερον δηλώσει.

L. 10. Τῶν νόμων] Ἀπαριθμησις ὧν οἴεται ψευδῶς Καλλικλῆς ἄπειρον εἶναι τὸν φιλόσοφον.

L. 12. Συμβολαίοις] Συμβόλαια παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς, αἱ ἀσφάλειαι, καὶ συγγραφαὶ, καὶ συνθῆκαι πόλεων, καθ' ἃς τὸ δίκαιον ἀλλήλαις ἔνεμον.

L. 15. Ἠθῶν] Ἦθη τὰ ἐν ἔθει κείμενά φησι.

L. 20. Τὸ τοῦ Εὐριπίδου] Τὰ ἰαμβεῖα ταῦτ' ἐστιν ἐξ Ἀντιόπης τοῦ δράματος Εὐριπίδου, ἐκ τῆς Ζήθου ῥήσεως πρὸς τὸν ἀδελφὸν Ἀμφίονα. οὗτοι δὲ Ἀντιόπης υἱοί. [add. Olymp. ad h. l. ap. Valcken. Diatrib. in Eur. Fr. p. 70.]

L. 27. Παιδείας] Παιδείαν φησὶ τὴν περὶ τὰ μαθήματα ἐν παισὶ τροφήν τε καὶ ἀγωγήν.

P. 59. l. 9. Μικρόν τί μοι δοκεῖ χρῆμα] Τὸ διαλέγεσθαι παιδάριον, μικρόν τι δοκεῖ, ὡς παρὰ φύσιν καὶ βίαιον ὄν· καταγέλαστον δὲ, ὅταν ψελλίζηται ἀνὴρ, καὶ πληγῶν ἄξιον, ὅταν παίζῃ. ἄναυδρα δὲ, ἄμφω, οὐχ ὡς γυναιξὶν. ἀλλ' ὡς παιδίοις πρέποντα.

[P. 60. l. 2. Schol. cod. Aug. ap. Fisch. ad Crit. I, 7. ἐπιεικῶς· ἱκανῶς· ἐπὶ τὸ (leg. ἐπιεικ. ἔχω καὶ) φιλικῶς, παρὰ Πλάτωνι.

P. 60. l. 6. Ὅτι ἀμελεῖς] Καὶ ταῦτα τὰ ἰαμβεῖα τοῦ Εὐριπίδου ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἀντιόπης δράματος εἴληφε. Σκόπει δὲ, ὅπως δεῖ χρῆσθαι ταῖς μακροτέραις ῥήσεσι τῶν ποιητῶν, μὴ αὐτοὺς διόλου τιθέναι τοὺς στίχους, ἀλλά τι καὶ λέξεως πεζοτέ-

Digitized by Google

ρας [λέξεων πεζοτέρων Sieb.] εὖ πως αὐτοῖς ἀναμίξαι. Ὁ τῶν στίχων δὲ νοῦς οὗτος· Ὁ Ζῆθος φησὶ τῷ Ἀμφίονι, μουσικῷ ὄντι· Ῥίψον τὴν λύραν, κέχρησο δὲ ὅπλοις. οὕτω καὶ Καλλικλῆς λέγει Σωκράτει· Ἄφες φιλοσοφίαν, ἐλθὲ δὲ ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ δίκαζε. [Similia Olymp. ap. Valck. Diatr. in Fr. Eur. p. 83.]

L. 8. ὁρᾷς πῶς, Εὐριπίδου γυναικώδει εἰρηκότος, αὐτὸς μειρακώδει εἶπε. Olymp. ap. Valck.]

L. 21. Φαύλου, ἀντὶ τοῦ εὐτελοῦς. νῦν γὰρ οἱ σημαίνει τὸ κακοῦ· ἤδη γὰρ εἶπε μοχθηροῦ. Olymp. ap. Ruhnk. ad. Tim. p. 269.]

P. 61. l. 1. Ἀγροικότερον] ἀντὶ τοῦ, σκληρότερον.

L. 3. Παῦσαι δὲ ἐλέγχων] Ἐν ἄλλῳ πρόκειται, παύσαι μεταίζων. [Leg. ματαΐζων vel ματαιάζων ut cod. Reg. v. Routh. in Corrig. ad p. 436. et Heind.]

L. 4. Καὶ ἄσκει] Γράφεται, καὶ δόκει.

[L. 6. παῦσαι τούτων, ἐξ ὧν ἐν κενοῖς καὶ ματαίοις κατοικήσεις οἴκοις. οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτων κερδανεῖς. Olymp.

L. 8. Βίος] ὁ πλοῦτος. Δόξα δὲ, ἡ παρὰ τοῖς πολλοῖς εὐδοκίμησις.

L. 11. Λίθων] Ἰστέον, ὅτι τὴν λίθον δι' ἧς δοκιμάζουσι τὸν χρυσὸν, οἱ μὲν ἰδίως Βάσανον, οἱ δὲ Λυδίαν καλοῦσιν.

[P. 61. 17. Ἕρμαιον, τὸ ἀπροσδόκητον κέρδος, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς τιθεμένων ἀπαρχῶν, (τῷ Ἑρμῇ addit. Aug.) ἃς οἱ ὁδοιπόροι κατεσθίουσιν. Schol. Clark. et Aug. τοιούτῳ· βασανιστῇ δή. Cod. Meerm.

[P. 61. l. 21. Τρία] Ὅτι τρία ἐστιν οἷς κρίνεται ψυχὴ, ἐπιστήμη, δόξα ὡς φρονίμου τε καὶ εὔνου, παῤῥησία. [Schol. Clark.:

σοφίας ἔνδεια ἐπιστήμη

Digitized by Google

αἰσχύνης παρουσία παῤῥησία
ἀπάτη δόξα ὡς φρονίμου καὶ εὔνου.
quae ad p. 62. l. ult. spectant.]

L. 22. *Πάντα ἔχεις*] *Προσυπακουστέον, ὡς σύ τε οἶει, καὶ ὁ πολὺς τῶν ἀνοήτων συρφετός.*

P. 62. l. 11. *Ἀφιδναῖον*] *Ἀφίδνα, δῆμος Αἰαντίδος φυλῆς, ἐξ οὗ οὗτος.*

L. 12. *Χολαργεὺς, δῆμος Ἀκαμαντίδος φυλῆς, ἐξ οὗ οὗτος.*

P. 63. l. 5. *Πεῖόν τινα*] *Τὸ μὲν Πεῖον τὴν εἰδικὴν σημαίνει ἀρχὴν, τουτέστι, δίκαιον, ἢ ἄδικον· τὸ δὲ, τὶ ἐπιτηδεύειν, τὴν ποιητικὴν, ἀντὶ τοῦ, δημαγωγίαν τε, καὶ ῥητορικὴν, ἢ φιλοσοφίαν· τὸ δὲ, καὶ μέχρι τοῦ, οἷον παιδείας χώριν, ἢ περαιτέρω μέχρι τοῦ ἀκριβοῦς.*

L. 8. *Οὐχ ἑκὼν*] *Ἰδοὺ, ἀκούσια τὰ ἁμαρτήματα φησὶν· ἀκούσιον γὰρ τὸ ψεῦδος. παραλογιζόμεθα δὲ αὐτοὺς κατὰ τὴν καθόλου πρότασιν.*

L. 10. *Ἱκανῶς*] *Ἱκανῶς ἐνταῦθα τὸ μετ' ἀποδείξεως λέγεται.*

L. 14. *Βλάκα*] *Βλὰξ, ὁ χαῦνος τῇ προαιρέσει. εἴρηται δὲ ἢ ἀπὸ τοῦ βεβλάφθαι τὰς φρένας, ἢ ἀπὸ τοῦ μαλακοῦ, οἷον μάλαξ τις ὤν· ἐπειδὴ δὲ τὸ μ τῷ λ ἀσύμπλοκον, ἀντὶ τοῦ μλὰξ γένονε βλάξ.* [Similiter Olymp. ap. Ruhnk. ad Tim. p. 61.]

P. 64. l. 1. *Ὡς τὸ κρεῖττον*] *Σημαίνεται, κατ' ἀρετὴν μᾶλλον. Βέλτιον δὲ ἄμεινον. κατὰ δὲ τὴν τοῦ σώματος ῥώμην μᾶλλον ἰσχυρότερον κρεῖττον.*

P. 64. l. 19. *Ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ;*] *Σκόπει ἐκ τούτων τὸν πρὸς τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Καλλικλέους ὄκνον, τοῦ, ἔστι ταῦτα, ἢ οὔ; καὶ τοῦ, νομίζουσιν, ἢ οὔ; καὶ τοῦ, μὴ φθόνει μοι ἀποκρίνασθαι.*

P. 64. l. 28. *Κινδυνεύεις*] *τουτέστι, φαίνῃ· ὅπερ*

Digitized by Google

ἀμφιβάλλων ὥσπερ εἴρηκε, τὸ βαρὺ τῶν ἐλέγχων παραμυθούμενος.

P. 65. l. 6. *Οὗτοσὶ ἀνὴρ*] Ὅρα τὴν πρὸς ἕτέρους τοῦ λόγου ἀποστροφὴν, ὅσην τοῦ Καλλικλέους καὶ κατὰ τὸ σχῆμα θρασύτητα δείκνυσιν.

L. 12. *Συρφετὸς*] ἀγυρτώδης ὄχλος, ὡς νῦν, ἢ λόγος, ἢ ἐξ ἀνέμου συλλεγομένη κόπρος, καὶ φρυγανώδης.

L. 17. *Τοπάζω*] ὑπονοῶ, εἰκάζω.

L. 24. *Προδίδασκε*] Περιττεύει ἡ πρόθεσις, Ἀττικῶς.

L. 25. *Εἰρωνεύῃ*] Εἰρωνεία ἐστὶ προσποίησις ἀδυναμίας, ὧν τις δύναιτο ποιεῖν· ἐξ ἧς καὶ τὸ Εἰρωνεύω ῥῆμα. ταύτῃ δὲ τὴν Ἀλαζονείαν ἐναντίαν εἶναι. ἔστι γὰρ Ἀλαζονεία προσποίησις δυνάμεως ὧν τις οὐ δύναται ποιεῖν.

Ibid. *Μὰ τὸν Ζῆθον*] Ὄμνυσι κατὰ τοῦ Ζήθου, ὡς τινὸς τῶν ἡρώων ὄντος, ἢ ὡς χαριζόμενος Καλλικλεῖ, ἐπειδὴ τῇ τούτου ῥήσει πρὸ μικροῦ εἰς παραίνεσιν ἐχρήσατο.

P. 66. l. 8. *Δοκεῖς βούλεσθαι λέγειν*] Ὡς οὐδὲ φράσαι δυναμένου τοῦ Καλλικλέους, ἅπερ ἐθέλει, ὁ Σωκράτης καθάπτεται.

[L. 13. ἔχε δή· ἀντὶ τοῦ, μέμνησο τῶν ῥηθέντων. Schol. cod. Clark. et Reg.]

L. 14. *Πολλοὶ ἀθρόοι*] ἀντὶ τοῦ, ὁμοῦ. οὐ γὰρ εἴ τι πολὺ, τοῦτο καὶ ὁμοῦ. διὰ τοῦτο οὖν πολλοὶ ἀθρόοι φησίν.

[L. 21. ἐκτέον· ἄξιον ἔχειν. Schol. cod. Meerm.]

P. 67. l. 16. *Ἀεὶ ταυτὰ*] Οἰκειότερον γὰρ ἐπιστήμης, τὸ ἀεὶ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν, ἢ τὸ ἕτερα.

P. 68. l. 17. *Τί ἢ τί*] Ὁ Καλλικλῆς συνεὶς τούτων οὐδὲν, ὑπολαβὼν δὲ διαίρεσιν τινὰ περιέχειν τὴν ἐρώτησιν τοῦ Σωκράτους, ἀξιοῖ σαφῶς αὐτὸ

Digitized by Google

εἰπεῖν· τί ποτέ ἐστιν ἑκάτερον, ὧν ἀντιδιαιρεῖν βούλεται. διόπερ φησὶ, τί ἢ τί.

L. 24. Ἡδὺς εἶ] Κατ' εἰρωνείαν τοῦτο φησὶ Καλλικλῆς.

L. 25. Οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἄν γνοίη] ἀντὶ τοῦ, οὐδείς ἐστιν, ὃς οὐκ ἄν μοι μαρτυρήσειεν, ὅτι λέγων τοὺς σώφρονας οὐ λέγω τοὺς ἠλιθίους, τουτέστιν, οὐδείς ἐστιν ἀνθρώπων, ὃς τοὺς σώφρονας ἠλιθίους λέγει. πρὸς ὃν ὁ Καλλικλῆς τοὐναντίον φησὶν, ὅτι πάνυ πολλοὶ οἱ τοὺς σώφρονας λέγοντες ἠλιθίους.

L. 27. Ἐπεὶ πῶς ἄν] Ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς τελικῆς αἰτίας τῶν ἠθικῶν λόγος. ἔστι δὲ ἀρχὴ κατὰ Σωκράτην τἀγαθά· κατὰ δὲ Καλλικλέα, αἰσχρὰ ἡδονή.

P. 69. l. 27. Ἐπικουρίαν] ἢ τὴν ἐκ πλούτου καὶ περιουσίας, ἢ τὴν ἐκ τῆς παρὰ τῷ Καλλικλεῖ καλουμένης φρονήσεώς τε καὶ ἀνδρίας.

P. 70. l. 3. Οὐκ ἀγεννῶς] ἀντὶ τοῦ, ἀτενῶς καὶ ἀκάμπτως. [Imo θαῤῥαλέως. Hdf.]

L. 4. Παῤῥησιαζόμενος] ἀντὶ τοῦ, μετὰ παῤῥησίας ἀπαρακαλύπτως ὁμολογῶν.

L. 11. Οὐκ ἄρα] Ἀπόδειξις δι' ἐπιχειρημάτων ἓξ, τριῶν μὲν ἐνδόξων, τριῶν δὲ πραγματειωδεστέρων· ὧν τῶν ἐνδόξων τὸ πρῶτον ἐκ τῆς τῶν πολλῶν δόξης εἴληπται.

L. 14. Ὡς γε σὺ λέγεις] Ἐκ τῆς τῶν ποιητῶν ἐκ τῶν Πυθαγορείων.

L. 16. Τίς δ' οἶδεν] Τὰ ἰαμβεῖα ἐκ τοῦ Φρίξου τοῦ δράματος Εὐριπίδου·

Τίς δ' οἶδεν, εἰ τὸ ζῆν μέν ἐστι κατθανεῖν,
Τὸ κατθανεῖν δὲ ζῆν κάτω νομίζεται.

[v. Fragm. Eurip. Phryx. 15. Polyid. 2.]

L. 18. Τῷ ὄντι ἴσως] Τὸ Ἴσως περὶ τοῦ ἀληθῆ εἶναι τὸν ἐν τῷ μύθῳ λόγον, ἢ μή. τὸ δὲ Τῷ ὄντι, ὅτι ὅ γε μῦθος αὐτὸ τοῦτο τῷ ὄντι καὶ διαιεταμέ-

Digitized by Google

νως διϊσχυρίζεται, τὸ θάνατον εἶναι τῆς ψυχῆς τὴν μετὰ τοῦ σώματος ζωήν.

L. 23. *Κομψός*] Οὐ τὸν πιθανὸν, ἀλλὰ τὸν τεχνικὸν, ἢ σπουδαῖον φησί. Σικελικὸς δὲ ἢ Ἰταλικὸς, οἷον Ἐμπεδοκλῆς. Πυθαγόρειος δ' οὗτος ἦν· ὑπῆρχε δὲ καὶ Ἀκραγαντῖνος. Ἀκράγας δὲ, πόλις Σικελίας, ἀπὸ τοῦ πλησίον ποταμοῦ κεκλημένη, ἀφ' ἧς οὗτός τε καὶ Ὀλύμπιος, ὁ μελοποιός. Σικελὸν δὲ ἢ Ἰταλικόν φησιν, ἐπειδὴ πλησίον Σικελίας ὅ τε Κρότων καὶ τὸ Μεταπόντιον, αἱ πόλεις, οὗ οἱ Πυθαγόρειοι διέτριβον, αἳ τῆς Ἰταλίας εἰσί.

L. 26. *Ἀμυήτους*] Ἀμύητοι, ἡμεῖς οἱ τεθνεῶτες, οἱ ἐν σώματι ζῶντες.

P. 71. l. 4. *Ὕδωρ*] τὸ ῥευστὸν καὶ ἄστατον τῶν ἡδονῶν.

L. 18. *Ἐκ τοῦ αὐτοῦ γυμνασίου*] Ἐκ τοῦ γυμνασίου φησὶ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι τὸ μὲν πρὸ αὐτοῦ ἐπιχείρημα ἐν μύθου προῆκται σχήματι· τοῦτο δὲ, ἐν παραδείγματος. ἦν δὲ ἐκεῖνο μὲν τῶν Πυθαγορείων οἰκεῖον· τοῦτο δὲ Σωκράτους, ὡς σωφέστερόν τε, καὶ πληκτικώτερον.

L. 19. *Σκόπει γὰρ*] Ἐντεῦθεν αἱ πραγματειώδεστεραι, ὧν τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα ἀπό τινος εἰκόνος ἄρχεται.

L. 22. *Ὁ μὲν, οἴνου*] Οἶνον μὲν, ὡς τροφιμώτατον, γάλα δὲ, ὡς πρώτην τροφὴν, μέλι δὲ, ὡς τὴν ἐν τῇ τροφῇ γλυκυθυμίαν παρείληφεν.

L. 26. *Πληρωσάμενος*] οὐκ ἐμπλησθεὶς, ἀλλὰ προσδεὴς ὤν [Cod. Aug. ἀλλὰ πληρωθεὶς ὤν.]

P. 72. l. 16. *Χαραδριοῦ*] Χαραδριὸς, ὄρνις τις, ὃς ἅμα τῷ ἐσθίειν ἐκκρίνει, εἰς ὃν ἀποβλέψαντες, ὡς λόγος, οἱ ἰκτεριῶντες, ῥᾷον ἀπαλλάττονται· ὅθεν καὶ ἐγκρύπτουσιν αὐτὸν οἱ πιπράσκοντες, ἵνα μὴ πρᾶκα ὠφελῶνται οἱ κάμνοντες·

Digitized by Google

Καὶ μὴν [ita Sieb., μὲν Ruhn.] καλύπτει. μῶν χαραδριὸν περᾷς;

ὡς φησιν Ἱππώναξ. [Olymp. Comm. ap. Ruhnk. ad Tim. p. 273. ἢ ζῶον λέγει, ὃ ἐσθίει καὶ εὐθέως ἐκκρίνει, ἢ αὐτὰ τὰ καῖλα τῶν πετρῶν, ἃ δέχεται τὸ ὕδωρ καὶ ἀποβάλλει.]

L. 17. s. Λέγεις οἷον] Τοῦτο ἐκ τοῦ ἀπεμφαίνοντος πρόεισιν.

L. 23. Μὴ ἀπαισχυνῇ] ἀντὶ τοῦ, μὴ αἰσχυνθείης.

L. 25. Κνησιῶντα] ἐπιθυμητικῶς ἔχοντα τοῦ κνᾶσθαι, ὅ ἐστι κνήθεσθαι.

P. 73. l. 2. Ἀνδρεῖος] ἀντὶ τοῦ, ἀναιδὴς, κατ' εὐφημίαν.

L. 9. Κιναίδων] ἀσελγῶν, μαλακῶν. καὶ Κίναιδα, ἡ πόρνη, καὶ ἡ ἀσχημοσύνη, ἀπὸ τοῦ ὀρνέου, τῆς ἴυγγος, ὃ καὶ Κιναίδιον καλεῖται.

L. 19. Ἵνα δή μοι] Τοῦτο φησιν· ἐγὼ μὲν ἕτερον εἶναι τὸ ἀγαθὸν τοῦ ἡδέος διανοοῦμαι· ἀλλ' ἵνα μὴ ἀσύμφωνος ὦ ἑαυτῷ, ταῦτα εἶναι φημὶ τὰ αὐτά.

L. 22. Τοὺς πρώτους λόγους] τοὺς ἑαυτοῦ δηλονότι, ἐν οἷς ἐμέμφετο Γοργίαν καὶ Πῶλον, ὡς παρὰ τὰ δοκοῦντα αὐτοῖς δι' αἰσχύνην ἀποκριναμένους. αὐτὸς δὲ ἐπηγγέλλετο παῤῥησιαζόμενος πᾶσαν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν.

L. 28. Αἰνιχθέντα] τῷ γὰρ τοῦ κιναίδων βίου ἐνόματι κακὰ πολλὰ συνεσημαίνετο.

P. 74. l. 12. Ὦ σοφώτατε σὺ] Κατ' εἰρωνείαν ὑπὸ Καλλικλέους εἴρηται, ὡς φησὶ Πλούταρχος.

L. 15. Ἀχαρνεὺς] Ἀχάρναι, δῆμος Οἰνηΐδος, ἐξ οὗ οὗτος.

L. 17. Σωκράτης] Τοῦτο φησὶ Καλλικλῆς καθ' ὁμοιότητα Σωκράτους.

Digitized by Google

L. 18. Ἀλωπεκῆθεν] Ἀλωπεκὴ, δῆμος Ἀντιοχίδος, ἐξ οὗ οὗτος.

L. 21. Τοὺς εὖ πράττοντας] Τὸ ἀγαθὸν καὶ κακὸν εἰπεῖν βουληθεὶς, τὰ μετέχοντα λέγει.

[L. 23. τοῦ τρίτου ἐπιχειρήματος, ὅτι ἐπ' εὐθείας ἐκ τοῦ τὰ ἐναντία μήτε ἅμα συνεῖναι, μήτε ἅμα ἀπαλλάττεσθαι. Schol. Clark.]

P. 76. l. 2. Ἡδὺ] ἀντὶ τοῦ ἡδόμενον ληπτέον. [Male.]

L. 8. Αἰσθάνῃ οὖν τὸ συμβαῖνον] Εἰ προηγεῖται μὲν ἐν τῷ διψῇν λύπη, ἐν δὲ τῷ πίνειν ἐπιγίγνεται ἡδονὴ, καὶ συνυπάρχει αὐτῇ, ἅμα μὲν οὐ παραγίγνεται τἀναντία, καθὼς ἐν τῷ Φαίδωνι τῇ λύπῃ φησὶ τὴν ἡδονήν· ἅμα δὲ σύνεστι, καθὼς ἐνταῦθα λέγει. καὶ οὐ μάχεται ἑαυτῷ, εἴπερ ἄλλο μὲν τὸ ἅμα παραγίγνεσθαι, ὅπερ οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῶν ἐναντίων εὑρεῖν· ἄλλο δὲ τὸ συνεῖναι, ὃ ἔστιν ἐπ' αὐτῷ ἐγχωροῦν.

L. 19. Ἀκκίζῃ] Τὸ Ἀκκίζεσθαι ἐκ γυναικὸς εἰρῆσθαι φασὶν, Ἀκκοῦς καλουμένης, ἣν οὕτως εὐήθη λέγουσιν, ὡς ἀπὸ τοῦ ἱστοῦ θοιμάτιον καθελομένην ἡμίεργον ἀμφιέσασθαι, εἴς τε τὸ κάτοπτρον βλέπουσαν, πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς ἔμφασιν εἰς αὐτὸ γιγνομένην, ὡς ἑτέρᾳ προσλαλεῖν γυναικί. Μέμνηται ταύτης Ἕρμιππος ἐν Ἀθηνᾶς γοναῖς, καὶ Ἄμφις ἐν τῷ ὁμωνύμῳ αὐτῆς δράματι. Ἀκκίζῃ οὖν φησὶν ἀντὶ τοῦ, ἀνοηταίνεις [Ἀκκίζεσθαι et ἀνοηταίνειν Sieb.] οἷα γυνὴ, μὴ εἰδέναι προσποιούμενος [προσποιουμένη Sieb.] [ἀκκίζειν, τὸ προσποιεῖσθαι, τὸ θρύπτεσθαι, τὸ μωραίνειν. Πέπλασται δὲ ἡ λέξις ἀπὸ Ἀκκοῦς τινος μωροτάτης, ἣ τόν τε ἱστὸν διελοῦσα τοὺς στήμονας, ἐπεὶ ὑφ' ἑτέρας ἐκαλεῖτο, ἱστουργοῦσα προῆλθεν καὶ ἡμιτέλεστον ἄλλον [ἄλλο] ἱμάτιον πεποίηται, μέρος τοῦ ἱματίου γυμνοὺς τοὺς στή-

Digitized by Google

μοιρας ἀφορίσασα.' Schol. Clark. — Olympiodori et all. Gramm. explic. v. ap. Ruhnk. ad Tim. p. 19.]

L. 21. *Ἔχων ληρεῖς*] *ἀντὶ τοῦ, ὑποκρίνῃ ἄνοιαν.*

Ib. *Σοφὸς*] *ἀνόητος, κατ' εὐφημίαν.*

P. 77. l. 2. *Τὰ σμικρά τε καὶ στενὰ*] *Οὕτως ἀπέσπωπτον οἱ σοφιστικοὶ ῥήτορες τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους· καὶ Ἱππίας γοῦν Περιτμήματα αὐτοὺς ἐκάλεσεν.*

L. 4. *Τὰ μεγάλα γε μεμύησαι, πρὶν τὰ σμικρὰ*] *δηλονότι μυστήρια. Διττὰ ἦν τὰ μυστήρια παρ' Ἀθηναίοις. Καὶ τὰ μὲν μικρὰ ἐκαλεῖτο, ἅπερ ἐν ἄστει ἐτέλουν· τὰ δὲ Μεγάλα, ἅπερ Ἐλευσῖνι ἤγετο. καὶ πρότερον ἔδει τὰ μικρὰ μυηθῆναι, εἶτα τὰ μεγάλα· ἄλλως δὲ τῶν μεγάλων μετασχεῖν οὐκ ἦν θεμιτόν. ἐτελεῖτο δὲ ταῦτα καὶ Διῒ, καὶ Κόρῃ, ὅτε ταύτην μὲν Πλούτων ἁρπάξειε, Διῒ δὲ μιγείη Ζεύς· ἐν οἷς πολλὰ μὲν ἐπράττετο αἰσχρά. ἐλέγετο δὲ πρὸς τῶν μυουμένων* [*τὸν μυούμενον* Sieb.] *ταῦτα· ἐκ τυμπάνου ἔφαγον, ἐκ κυμβάλου ἔπιον, ἐκερνοφόρησα· Κέρνος δὲ τὸ λίκνον, ἦγουν τὸ πτύον ἐστιν· ὑπὸ τὸν παστὸν ὑπέδυον,* [*ὑπερεδύοντο* S.] *καὶ τὰ ἑξῆς.*

P. 79. l. 16. *Δὶς γάρ τοι καὶ τρὶς*] *Δὶς καὶ τρὶς τὸ καλὸν, ὅτι χρὴ περὶ τῶν καλῶν πολλάκις λέγειν. Ἐμπεδοκλέους τὸ ἔπος, ἀφ' οὗ καὶ* [*καὶ* deest. S.] *ἡ παροιμία. φησὶ γάρ·*

Καὶ δὶς γὰρ, ὃ δεῖ, [*δὲ* S.] *καλόν ἐστιν ἐπίσπειν.*

[*ὅ τι δὲ καλόν ἐστιν, ἐ.* Sturz. Fr. Emp. p. 519. et 586.

L. 74. *Οὐκοῦν ὁμοίως*] *Ὑπερθετέον τὴν λέξιν οὕτως· οὐκοῦν ὁ κακὸς ὁμοίως· εἶτα τὰ ἑξῆς.*

P. 80. l. 2. *Παλαιὸν λόγον*] *τὸν παροίμιώδη φησί. βούλεται δὲ οὗτος τὸ πάσῃ τύχῃ τῇ προσ-*

Digitized by Google

πιπτούσῃ χρῆσθαι πρὸς τὰς κατ' ἀρετὴν ἐνεργείας.

P. 81. l. 6. *Σὺ ἐκ τριτῶν*] *Τὸν Γοργίαν καὶ Πῶλον ὡς ἕνα ἔλαβε.*

Ib. *Τῶν ἀγαθῶν*] *Μέχρι τούτου ὁ περὶ τοῦ τελικοῦ αἰτίου, τουτέστι, τοῦ ἀγαθοῦ τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν λόγος.*

L. 8. *Ἆρ' οὖν*] *Ἐντεῦθεν ὁ περὶ τῆς εὑρετικῆς τέχνης αὐτοῦ, τάξιν εἰσαγούσης καὶ κόσμον ταῖς ψυχαῖς, ἥ ἐστι δικαιοσύνη, καὶ σωφροσύνη, καὶ ὅλως ἀρετή.*

L. 14. *Παρασκευαὶ*] *Οὐ τέχνας, οὐκ ἐμπειρίας εἶπεν, ἀλλὰ τὸ μέσον τούτων, τὰς παρασκευάς, ὥςπερ ἐν τοῖς πρόσθεν τὰς ἐπιτηδεύσεις.*

L. 17. *Ἐτίθουν τῶν μὲν*] *τῶν παρασκευῶν δηλαδή.*

L. 20. *Φιλίου*] *Διὸς ἦν ἐπώνυμον παρ' Ἀθηναίοις ὁ Φίλιος, ἐκ τοῦ εἶναι τῶν φιλικῶν καθηκόντων αὐτὸν ἔφορον.*

L. 27. *Τοῦ ἀνδρὸς δὴ*] *Ὁ Δὴ σύνδεσμος ἐμφαντικὸς εἰρωνείας ἐστί.*

P. 82. l. 4. *Ἴσως οὖν*] *Ὅρα τὴν παράδοσιν τῆς τῶν προβλημάτων τάξεως, ὅτι πρῶτον δεῖ διαιρεῖσθαι, εἶτα τὴν διαφορὰν τῶν διαιρεθέντων ἐλεῖν, καὶ τρίτον ὁποῖον βέλτιον.*

L. 14. *Ἡ δ' ἰατρικὴ*] *Τούτῳ προσθετέον ἀπὸ κοινοῦ τὸ, τέχνη εἶναι.* [Imo δοκεῖ repetit Hdf.]

L. 20. *Ὅτι ἡ μὲν τούτου*] *Τὰ κατὰ πᾶσαν θεωρούμενα τέχνην ταῦτα· γνῶσις τοῦ πράγματος περὶ ὃ σπουδάζει, ἐπίσκεψις αἰτιῶν, δι' ἃς προσφέρει ἑκάστοις ἃ προσφέρει, ἀπόδοσις λόγου τούτων ἑκάστου.*

L. 27. *Διαριθμησαμένη*] *ἀντὶ τοῦ, διακρίνασα, ἢ διαλογισαμένη. ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ δὲ εἴρηται, ἐπειδὴ καὶ οἱ ἀριθμοὶ διακέκριναι ἀπ' ἀλλήλων*

Digitized by Google

καὶ πάντα κατ' αὐτοὺς διατέτακται, ὡς ὁ Πυθαγόρειος διδάσκει λόγος.

P. 83. l. 14. Σὺ δὲ δή] Ὡς Γοργίου καὶ Πώλου τὰ αὐτὰ ἤδη συγχωρησάντων. [Imo ἡμῖν pro ἐμοί.]

L. 16. Οὐκ ἔγωγε] Ἔμφασιν ἔχει τοῦ μὴ ἀρέσκεσθαι αὐτὸν οἷς ὁμολογεῖν ἀναγκάζεται.

P. 84. l. 4. Κιθαριστικὴ] Αὐλητικὴν μὲν πᾶσαν ἐκβάλλει τῶν ὀρθῶν πολιτειῶν· κιθαριστικὴν δὲ οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ἐν τοῖς ἀγῶσι μόνην. Οἶδε γὰρ ἄλλην, ἣν σώζειν τὰς πολιτείας νενόμικεν. [v. III de Rep. p. 399. C. Steph.]

L. 15. Ἡ σεμνὴ] Ὡς εὐδοκιμοῦσα μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς μουσικῆς εἰδῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἡ τραγῳδία, κολακεία τις οὖσα, ὑπὸ τὸ σοφιστικὸν ταύτης εἶδος τέτακται, ἅτε δὴ γνώμιας ἀποφαινομένη, καὶ περὶ δικαίων, καλῶν τε, καὶ ἀγαθῶν ὑψηλολογουμένη· ἢ καὶ κατὰ τὸ δημηγορικὸν, καθόσον καὶ αὐτός φησιν, εἴ τις αὐτῆς τὰ μέτρα περιέλοι, μηδὲν ἕτερον αὐτὴν φανῆναι, ἢ δημηγορίαν, ἐπειδὴ καὶ παθῶν ὑπερβαλλόντων κινητικαὶ ἀμφότεραι.

P. 85. l. 13. Τί δὲ] Ἐντεῦθεν τῆς δημαγωγικῆς ῥητορικῆς διαβολή.

L. 15. Ἐλευθέρων ἀνδρῶν] Τοῦτο φησὶ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἐν τοῖς θεάτροις ὄχλων, διὰ μὲν τῶν ἐλευθέρων τοὺς δούλους περιελὼν, διὰ δὲ τῶν ἀνδρῶν παῖδάς τε καὶ γυναῖκας.

P. 86. l. 13. Τί δὲ Θεμιστοκλέα] Ἡ τάξις τῶν δημαγωγῶν οὐ πρὸς τὸν χρόνον, πρὸς δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν. Πρῶτον γὰρ Θεμιστοκλέα φησὶν, ὡς μᾶλλον κατὰ νοῦν καὶ λογισμὸν τὰ τοῦ πολέμου διαθέμενον. Κίμωνα δὲ δεύτερον, ὡς ἐκείνῳ παραπλήσιον. Μιλτιάδην δὲ τρίτον, ὡς τύχῃ μᾶλλον ἢ γνώμῃ τῶν πολεμίων κρατήσαντα. Περι-

Digitized by Google

κλέα δὲ τελευταῖον, ἐπειδὴ πολὺς ἦν ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν Σωκράτην μάλιστα προάξεσθαι ἤλπισε.

P. 88. l. 9. *Δικαιοσύνη τε καὶ σωφροσύνη*] Τῷ μὲν νομίμῳ τὴν δικαιοσύνην ἀποδέδωκε, τῷ δὲ κοσμίῳ τὴν σωφροσύνην.

P. 89. l. 21. *Αὐτὸς γνώσῃ*]-ἀντὶ τοῦ, εἴ τι θέλεις, πσιει· ἐμοὶ γὰρ οὐ μέλει.

L. 23. *Κεφαλὴν*] Αἴνιγμα τοῦτο τῶν παλαιῶν τε καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, τὸ τέλειον πανταχῇ τετιμηκότων· ἐξαιρέτως δὲ ἐν τοῖς περὶ τὸν λογισμὸν τὸν ἡμέτερον, ὃν Μῦθον ὀνομάσαντες, ὅτι καὶ τὸν λόγον οὕτως ἐκάλουν, Κεφαλὴν αὐτοῦ τὸν νοῦν αἰνίττονται, οὐδὲν ἄλλο διὰ τούτου παρεγγυῶντες, ἢ πάντας ἡμῶν τοὺς λογισμοὺς πρὸς ἓν τέλος βλέπειν, τὴν κατὰ νοῦν ἐνέργειαν.

P. 90. l. 3. *Ἐπιχάρμου*] Οὗτος ὁ Ἐπίχαρμος γέγονε κωμῳδοποιὸς, καὶ εἰσήγαγέ τινας ἐν ἰδίῳ δράματι δύο διαλεγομένους πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὕστερον ἕνα τῶν δύο, πάλιν τὰ τῶν δύο διαλεγόμενον.

L. 23. *Ἕως αὐτῷ*] Τὸν ὑπὲρ φιλοσοφίας λόγον βουληθῆναι ἂν φησὶν ἀποδοῦναι Καλλικλεῖ, ὥσπερ ὁ Ἀμφίων τῷ Ζήθῳ τὸν ὑπὲρ μουσικῆς, παρὰ τῷ Εὐριπίδῃ.

P. 91. l. 4. *Ἐξ ἀρχῆς*] Ἐξ ἀρχῆς, οὐ τοῦ διαλόγου φησὶ, τοῦ δὲ τελικοῦ αἰτίου τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν. εἰ δὲ περὶ τοῦ τέλους μάλιστα προκειμένης τῆς ζητήσεως, περὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας καὶ τοῦ εἴδους ἐνδιέτριψε, θαυμάζειν οὐ χρή. τὸ γὰρ ἀγαθὸν, ὅπερ τὸ τέλος ἐστιν, ἄῤῥητον καθ' αὑτό. Διόπερ ἐνταῦθα μὲν διὰ τῆς ἀποφάσεως, ὧν δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἡδονὴ, δηλοῦται. ἐν Παρμενίδῃ δὲ τὸ τελεώτερον οὐ περὶ ἀγαθοῖ τινος, ἀλλ' ἁπλῶς περὶ ἀγαθοῦ ποιεῖται τὸν λόγον,

Digitized by Google

ἐν Πολιτείᾳ δὲ, δι' ἀναλογίας τινος. Νυνὶ δ' ἐνταῦθα διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ εἴδους, ὃ μόνως καὶ ἐξ ἀνάγκης παραγίνεται. τοιοῦτον δέ τινα τρόπον καὶ ἐν Φιλήβῳ· διὰ νοῦ γὰρ καὶ τῆς ἀληθοῦς ἡδονῆς. Ποιητικὴν δὲ φαμὲν αἰτίαν τὴν ἐπιστήμην τῶν καλῶν, καὶ ἀγαθῶν, καὶ δικαίων· εἰδικὴν δὲ, αὐτὰ ταῦτα· τελικὴν δὲ, τἀγαθόν.

Ib. *Οὐ ταυτὸν*] Ἐντεῦθεν ὁ Σωκράτης ἑαυτῷ ἀποκρίνεται.

L. 10. *Ἀλλὰ μὴν*] Τοῦτο ὅπερ ἐλέγομεν, ὡς ἄῤῥητον αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν διὰ τοῦ προπαραγινέσθαι τὴν ἀρετὴν, δηλῶσαι βούλεται· ᾗ καὶ μόνῃ καὶ ἐξ ἀνάγκης συνέπεται.

L. 15. *Ἀλλὰ τάξει*] Τῆς ἀρετῆς εἶδος, τὴν Τάξιν καὶ τὴν Ὀρθότητά φησι· τὸ δὲ ποιητικὸν, τὴν τέχνην, ἥτις ἐφ' ἑκάστῳ τέτακται πράγματι.

P. 92. l. 11. *Οὔτε διώκειν*] Οὔτε διώκειν, τὰ κακὰ δηλονότι, οὔτε φεύγειν τὰ ἀγαθά. Ταῦτα γὰρ οὐ προσήκει αὐτῷ, εἰ μὴ πρὸς ἀρετὴν καὶ εὐδαιμονίαν φέροι.

L. 26. *Ὡς ἔχει ποδῶν*] ἀντὶ τοῦ, ὅσον δυνάμεθα, ὀφείλομεν φυγεῖν τὰς κακὰς πράξεις· κατ' ἀναλογίαν οὖν εἶπε Πόδας, ὥσπερ πόδας Ἴδης τοῦ ὄρους φαμέν. κατὰ ζωὴν οὖν φεύγωμεν τὰ κακὰ, μὴ ποσὶν, ἐπεὶ καὶ ὁ Πλωτῖνος ἀνάγεσθαι λέγει τὰς ψυχὰς, οὐ ποδὶ, ἀλλὰ ζωῇ.

P. 93. l. 3. *Ὁ σκοπὸς*] Σκοπὸς καὶ Τέλος τῇ σχέσει μόνῃ διαφέρουσι. Σκοπὸς μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἀρχή· Τέλος δὲ, σκοπὸς εἰς ἐνέργειαν ἀχθείς. ἢ Σκοπὸς, τέλος ἀνέκβατον· Τέλος δὲ, σκοπὸς ἐκβεβηκώς.

L. 12. *Οἱ σοφοὶ*] Σοφοὺς ἐνταῦθα τοὺς Πυθαγορείους φησὶ, καὶ διαφερόντως τὸν Ἐμπεδοκλέα, φύσκοντα, τὴν φιλίαν ἐνοῦν τὸν σφαῖρον, ἐνο-

Digitized by Google

ποιὸν εἶναι. τοῦτο δὲ πρὸς τῇ μιᾷ ἐστι τῶν πάντων ἀρχῇ.

L. 18. Ἡ ἰσότης ἡ γεωμετρικὴ] τουτέστιν, ἡ δικαιοσύνη. Ταύτην δὲ τὴν γεωμετρικὴν ἀναλογίαν Λιὸς κρίσιν ἐν Νόμοις [VI. p. 757. b. Steph.] ἐκάλεσεν, ὡς δι' αὐτῆς τῶν πάντων κεκριμένων τε καὶ ὡρισμένων. Ἰστέον δὲ, ὅτι ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν εἶναί φασιν, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ἀνίσων ὁ μέσος ὑπερέχει τε τῷ ἴσῳ, καὶ ὑπερέχεται, οἷον, β', δ', ς'. γεωμετρικὴν δὲ, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ὄντων ἀνίσων, ὃν ἔχει λόγον ὁ πρῶτος πρὸς τὸν δεύτερον, τοῦτον καὶ ὁ δεύτερος πρὸς τὸν τρίτον, οἷον δ', ς', θ'. ἁρμονικὴν δὲ, ὅταν τριῶν ἀριθμῶν ἀνίσων, ὡς ὁ μέγιστος πρὸς τὸν ἐλάχιστον, οὕτως ἔχει καὶ ἡ τῶν μειζόνων διαφορὰ πρὸς τὴν τῶν ἐλαττόνων, οἷον β', γ', ς'.

P. 94. l. 15. Ἐπὶ κόρρης] ἐπὶ κεφαλῆς, ἢ γνάθου, ἢ κροτάφου. Κόρρην γὰρ καὶ Κόρσην, ὅλην κεφαλὴν σὺν τῷ αὐχένι λέγουσι. τινὲς δὲ καὶ ῥάπισμα φασὶ τὸ ἐπὶ τῆς γνάθου λαμβάνειν, ἁπτόμενον καὶ τοῦ κροτάφου.

L. 21. Τέμνεσθαι] ἀντὶ τοῦ, ζημιοῦσθαι, ἐνταῦθα [imo, dissecari, lacerari.]

L. 22. Ἐμὲ] τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος Σωκράτη, τὸν κατὰ τὴν ψυχὴν μόνον. Οὐ γὰρ θεμιτὸν, φησὶν αὐτὸς, ἄμεινον ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι.

P. 95. l. 1. Ἀγροικότερον] Τοῦτο φησὶ διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν σιδηρῶν καὶ ἀδαμαντίνων λύγων.

L. 8. Ἐγὼ μὲν οὖν αὖ] Προσυπακουστέον τὸ, τοῦτο ἀκριβῶς οἶδα.

L. 11. Εἰ οἷόν τε] Ἐπειδὴ μεῖζον μεγίστου οὐκ ἔστι, διὰ τοῦτο τὸ, εἰ οἷόντε, προσκειται.

L. 14. Ἆρα οὐ ταύτην] τὴν τῆς ψυχῆς δηλαδὴ,

Digitized by Google

δευτέραν δὲ, τὴν τοῦ σώματος, καὶ τριτην, τὴν τῶν ἐκτός.

K. 19. *Καὶ τἄλλα*] *Περὶ τῶν νομιζομένων ἀγαθῶν τοῦτο λέγει, οἷς καὶ τάξιν τινὰ ἐν Νόμοις ἐπέθηκεν, εἰπὼν ὑγείαν, κάλλος, ἰσχὺν, πλοῦτον.*

[P. 98. l. 27. *ὑπερήφανον, ἀντὶ τοῦ καλὸν πάνυ. Πλάτων Γοργίᾳ.* Lex. Ms. Coisl. Montfauc. Bibl. Coisl. p. 484.]

[P. 105. l. 7. *τὰ ὦτα κατεαγότων. ἢ ὅτι ἐν ταῖς παλαίστραις ὑπετρίβουν τὰ ὦτα, ἢ τοῦτο λέγει πρὸς τοὺς μὴ δυναμένους ὑπεῖναι τὰ ὦτα καὶ ἀκοῦσαι τῶν λεγομένων.* Olymp. ap. Routh.]

P. 108. l. 5. *Σκυτοτόμον ἢ σκυτοδεψὸν*] *Σκυτοτόμον, σκυτέα, ἢ λωροτόμον· Σκυτοδεψὸν δὲ, τὸν δερματομαλάκτην, ἢ βυρσοδέψην.*

[P. 116. l. 2. *ἦν οὖν νόμος·*] *τὸ ἦν καὶ τὸ ἔστιν χρονικὴν ἐμφαίνει διαφορὰν, ἵνα σημαίνῃ πρώτας καὶ δευτέρας ὑποστάσεις· ὅτι δὲ ἀχρόνως ταῦτα δεῖ νοεῖν, ἐμφαίνει τὸ, ἀεί ἐστιν.* Sch. Cl.]

[L. 12. *ὅ τε οὖν Πλούτων. ὅτι ὁ συνέχων καὶ τὴν λοιπὴν δυάδα οὗτός ἐστιν ὁ Ζεὺς, πρὸς ὃν καὶ ὁ Πλούτων ἐπιστρέφεται· καὶ τὸν νοῦν προσείληφεν καὶ τοὺς λόγους πάντων πρὸ τῆς δυάδος.* Idem.]

[L. 14. *Δία νῦν ἀκουστέον οὐ τὸν πρὸ τῶν τριῶν, ἀλλὰ τὸν ἕνα τῶν τριῶν, πρὸς ὃν ἐπιστρέφεται ὁ Πλούτων καὶ οἱ ἐπιμεληταί· εἰσὶ δὲ δαίμονες κολαστικοὶ καὶ καθαρτικοὶ καὶ τελεσιουργοί.* Idem.]

[P. 117. 3. s. *γυμνὸς ὁ κριτὴς οὐ μόνον τοῦ ὀστεώδους* [vulg. hic et mox *ὀστρεώδους*] *σώματος, ἀλλὰ καὶ τρῦ ἀερώδους φυράματος καὶ μόνον ἔχων τὸ αὐτοειδὲς ὄχημα· οἱ δὲ κρινόμενοι γυμνοὶ μὲν τῆς παχύτητος τοῦ ὀστεώδους, περιφέροντες δὲ τὸ ἀέριον φύραμα καὶ δεόμενοι καθάρσεως.* Idem.]

Digitized by Google

ΕΙΣ ΤΟΝ ΙΩΝΑ.

P. 124. l. 9. Ἐφέσου] Ἔφεσος, πόλις Ἰωνίας.

L. 10. Ἐπιδαύρου] Ἐπίδαυρος, πόλις ἐν Ἰλλυρίδι.

L. 11. Μῶν] μὴ αὖ, οὖ, δὴ, ἆρα.

Ib. Ῥαψῳδῶν] Ῥαψῳδοὺς φασὶ τοὺς τὰ Ὁμήρου ἔπη ἐν τοῖς θεάτροις ἀπαγγέλλοντας. ἐκλήθησαν δὲ οὕτως, ἐπεὶ ῥάβδους ἔχοντες δαφνίνας ἀπήγγελον. Ῥαψῳδῆσαι λέγεται καὶ τὸ φλυαρῆσαι, ἢ τὸ ἁπλῶς λαλεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, χωρὶς ἔργου τινός.

P. 130. l. 6. Μαγνῆτιν] Πτολεμαῖος ὁ μέγας ἐν ζ τῶν γεωγραφικῶν ὑφηγήσεων φησὶ, κατὰ τὴν ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ Ἰνδικὴν μετὰ καὶ ἄλλων νήσους τινὰς σατύρων [Σατυρῶν hic et paulo post Sieb.] εἶναι τρεῖς· ὧν τοὺς ἐνοικοῦντας οὐρὰς ἔχειν ὁποίας διαγράφουσι τῶν σατύρων. φέρονται δὲ συνεχεῖς καὶ ἄλλαι δέκα νῆσοι, καλούμεναι Μανιόλαι, ἐν αἷς φασὶ τὰ σιδηροῦς ἔχοντα ἥλους πλοῖα κατέχεσθαι, μήποτε τῆς Ἡρακλείας λίθου περὶ αὐτὰς γεννωμένης· καὶ διὰ τοῦτο ἐπιούροις [ἐπὶ δουρίοις S.] ναυπηγεῖσθαι· κατέχειν τε αὐτὰς ἀνθρωποφάγους. Διογενιανὸς δὲ, Μαγνῆτιν μὲν πλανᾶν, λέγει, τὴν ὄψιν λίθον, ὡς εἴη ἀργύρῳ ἐμφερής· τὴν δὲ Ἡρακλεῶτιν [Ἡρακλείαν S.] ἐπισπᾶσθαι τὸν σίδηρον.

P. 137. l. 5. Πραμνείῳ] Πράμνειος οἶνος, ἤτοι ὁ ἀπὸ τῆς πραμνείας ἀμπέλου, ἢ ὁ πραΰνων τὸ μένος. τινὲς δὲ, ἐπειδὴ ἐν Πράμνῃ πρῶτον ἐφυτεύθη ἄμπελος τῇ ἐν Ἰκάρῳ.

Ib. Κνῆ τυρὸν κνήστει] ἔκοπτε τυρὸν κοπίδι.

Digitized by Google

ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΙΛΗΒΟΝ.

P. 147. l. 1. *Πειρασόμεθα*] πειρώμεθα.

L. 22. *Ὥσπερ μῦθος, ἀπολόμενος*] Ὁ μῦθος ἀπώλετο. τούτῳ χρῶνται τῷ λόγῳ οἱ λέγοντές τι πρὸς τοὺς μὴ προσέχοντας. Μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Κρατῖνος ἐν Δραπετίσι, καὶ Κράτης [ἐν add. Sieb.] Λαμίᾳ.

P. 150. l. 2. *Μὴ κινεῖν*] Μὴ κινεῖν κακὸν εἰ κείμενον, ἐπὶ τῶν ἑαυτοῖς ἐξ ἀγνοίας [ἀνοίας S.] πράγματα ἐγειρόντων. ταύτης μέμνηται καὶ Ὑπερίδης ὁ ῥήτωρ ἐν τῷ πρὸς Ἀριστογείτονα· καὶ οὐδὲ ἐκ τῆς παροιμίας δύνασαι μανθάνειν, τὸ μὴ κινεῖν κακὸν εἰ κείμενον. Μετῆκται δὲ ἐκ τοῦ ἐν Ῥόδῳ Κολοσσοῦ, ὃς πεσὼν πολλὰς οἰκίας κατέσεισε. βασιλέως δὲ βουλομένου αὐτὸν ἀναστῆσαι, φοβούμενοι οἱ Ῥόδιοι, μὴ πάλιν καταπέσῃ τὸ προκείμενον ἐπεφθέγξαντο. [Eadem Schol. Aug. ap. Fisch. Sed ruina colossi in multo seriora tempora incidit.]

P. 166. l. 6. *Πέρας ἔχοντ'*] Γράφεται, πέρας ἐχόντων.

P. 172. l. 23. *Γενούστης*] Γενούστης, ὁ οἷον γεννήτης, ἢ συγγενὴς, ἢ ἔγγονος· ὧν τὸ τελευταῖον ἐκδέχεσθαι ἄμεινον· ἢ ὁ οἷον γεννητικός. Γεννῆται δὲ, οὐχ οἱ ἐκ γένους καὶ ἀφ' αἵματος προσήκοντες, ἀλλ' οἱ ἐκ τῶν γενῶν τῶν συνενεμημένων εἰς τὰς φρατρίας [φατρίας Sieb. et sic in sqq.]. εἰσὶ δέ εἰσι, καθάπερ οἱ δημόται καὶ φράτορες, νόμῳ τινὶ ἔχοντες κοινωνίαν. τὸ δὲ γένος ἔχει ἄνδρας λ'. αἱ δὲ φρατρίαι ἐκαλοῦντο τριττύς, ὅτι τεσσάρων φυλῶν οὐσῶν, εἰς τρία ἑκάστην διεῖ-

Digitized by Google

λον μέρη· τὰς μὲν φυλὰς δ' κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, τὰς δὲ φρατρίας καὶ τριττύας δύο καὶ δέκα, οἷον μῆνας, τὰ δὲ γένη λ' ἐν ἑκάστῃ φρατρίᾳ, [ἑκάστη φατρία S.] καθάπερ ἡμέρας τξ'. δώδεκα γὰρ λ', τξ'.

P. 179. l. 28. *Δεικνύει*] Γράφεται καὶ, μηνύει. [ut nunc legitur.]

P. 184. l. 19. *Βούλεσθαι*] Γράφεται καὶ, πείθεσθαι.

P. 195. l. 28. *Μηδὲν ἄγαν*] Ἑνὸς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἀπόφθεγμα, ὅμοιον τῷ, Μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

P. 199. l. 18. *Πέλας*] τοῦτο καὶ τοπικῶς τάσσεται, καὶ χρονικῶς, καὶ ἐπὶ συγγενείας. Θουκυδίδης γοῦν ἐπὶ Κερκυραίων εἴρηκε Πέλας, διὰ τὸ σύνεγγυς εἶναι ἀλλήλοις τὰ ναυτικά.

L. 26. *Γνῶθι σεαυτόν*] Γνῶθι σαυτόν, ἐπὶ τῶν ὑπὲρ δύναμιν κομπαζόντων. λέγουσι δὲ οἱ μὲν, Χίλωνος εἶναι τὸ ἀπόφθεγμα· οἱ δὲ, Λύβυος [Λώβιος Sieb.] εὐνούχου τινὸς νεωκόρου· οἱ δέ φασιν, ὅτι Χίλωνος ἐρομένου τὸν θεὸν, τί ἂν εἴη ἄριστον, εἶπεν ἡ Πυθία· Γνῶθι σαυτόν.

P. 211. l. 9. *Προσαγωγίῳ*] Προσαγώγιον, τεκτονικόν ἐστιν ὄργανον, ᾧ [ᾗ cod. Aug.] προσάγοντες εὐθύνουσι τὰ στρεβλὰ ξύλα.

P. 212. l. 4. *Ταραττόντων*] πραγματευομένων, ἐπὶ πολὺ διατριβόντων ἐν τῷ αὐτῷ, φροντιζόντων, ἢ ἐπιστρεφῶς [ἐπιστροφικῶς cod. Aug. ap. Fisch. ἐπισιροφῶς Sieb.] τι πραττόντων, ἢ ἐνεργούντων, ἢ σπουδαζόντων. ἅπαντα γὰρ δυνατὸν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνδέξασθαι. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ἡσυχαζόντων, καὶ ἔτι τὸ σκευωρουμένων, ἢ στραγγευομένων, [στρατεύ. S.] ὅ ἐστι σκολιῶς διακειμένων, πρὸς τούτοις καὶ ταυτολογούντων, ἢ φλυαρούντων· πολύσημος γὰρ ἡ λέξις ἥδε.

Digitized by Google

P. 213. l. 11. Ἀκοὴν] Γράφεται καὶ, ὁλκήν.

P. 217. l. 23. Οἳ] Οἱ περισπωμένως ἑαυτῷ, ὡς ἐνταῦθα, ὀξυτόνως δὲ, οἵτινες. σημαίνει δὲ καὶ τὸ ὅπου.

P. 219. l. 5. Δόξαν] Δόξα σημαίνει τὸν παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον. τάττεται δὲ καὶ ἀντὶ τῆς δοκήσεως, τουτέστιν, ἀντὶ τῆς κατ' ἀρετὴν ὑπολήψεως. διαφέρει δὲ Εὐκλείας· ἐπεὶ ἐκείνη ἐστὶ παρὰ τῶν ἀγαθῶν, Δόξα δὲ, ὁ παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινος.

P. 220. l. 19. Μισγαγγείας [leg. μισγαγγεία], ἡ μίξις, ὅπου ποταμοὶ ἢ ῥύακες συμβάλλουσι.

P. 226. l. 6. Γενεῦς] Γράφεται, γενναίας.

L. 23. Τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι.] Ἐκ μεταφορᾶς εἴρηται τοῦ ἐν ταῖς συνουσίαις ἔθους. Σοφοκλῆς ἐν Ναυπλίῳ καταπλέοντι [Fragm. I. p. 429. T. III. Brunk.] ἐκιρνῶντο γὰρ ἐν αὐταῖς κρατῆρες τρεῖς· καὶ τὸν μὲν πρῶτον Διὸς Ὀλυμπίου καὶ θεῶν Ὀλυμπίων ἔλεγον, τὸν δὲ δεύτερον Ἡρώων, τὸν δὲ τρίτον Σωτῆρος· ὡς ἐνταῦθά τε, καὶ δὴ καὶ ἐν Πολιτείᾳ. ἔλεγον δὲ αὐτὸν καὶ Τέλειον, [cod. Aug. ὃν καὶ τέλειον ἔλεγον] ὡς Εὐριπίδης Ἀνδρομέδᾳ, καὶ Ἀριστοφάνης [ἐν add. S.] Ταγηνισταῖς.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΝΩΝΑ.

P. 229. l. 12. Θετταλοὶ] Θετταλία χώρα τις ὑπὸ τὴν Μακεδονίας ἐπαρχίαν. οἱ δ' ἀπ' αὐτῆς Θετταλοί.

L. 15. Λαρισσαίου] Λάρισσα, πόλις Θετταλίας.

L. 17. Ἀλευαδῶν] Ἀλευάδαι, οἱ ἐν Λαρίσσῃ τῆς Θετταλίας εὐγενέστατοι, ἀπὸ Ἀλεύου βασιλέως τὸ γένος ἔχοντες.

Digitized by Google

[P. 230. l. 17. τούτου τοῦ πράγματος ἀντὶ τοῦ, εἰς τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἢ ἀντὶ τοῦ, ἕνεκεν τούτου, ἢ ἀντὶ τοῦ, ἀπόρως ἔχων. Schl. Cl.]

P. 243. l. 6. *Περὶ τοῦ σχήματος*] Ἐλέγετο γὰρ, ὅτι σχῆμά ἐστιν, ὃ ἀεὶ χρόᾳ ἕπεται. αὕτη δὲ ἀγνοεῖσθαι ὑπέκειτο.

P. 244. l. 7. *Ὡς γόης ἀπαχθείης*] ὡς κακοῦργος παραδοθείης εἰς τὸ δεσμωτήριον.

P. 247. l. 3. *Γιγνώσκεις τετράγωνον*] Σημειωσαι τὸν παρὰ τῷ Μένωνι λόγον, οὗ καὶ ὁ δαιμόνιος Ἀριστοτέλης μνημονεύει ἐν τῇ λογικῇ πραγματείᾳ.

P. 248. l. 5. *Μὴ ταύτῃ μὲν*] Οὕτω γὰρ ἑτερόμηκες εἴη.

P 248. l. ult. *Διπλάσιον*] τοῦ τετραποδος.

Ἥμισυ] τοῦ ξξ καὶ δεκάτου.

P. 249. l. 10. *Ἥμισυ ταύτης*] τῆς δίποδος δηλονότι. ἔστι δ' ἕν, ὃ σὺν αὐτῇ τῇ δίποδι ληφθὲν, τὴν τρίποδα ποιεῖ, κατά τε μῆκος καὶ πλάτος.

P. 249. l. 6. *Ὤιετο*] λέγων, εἶναι τὴν διπλασίαν τῆς δίποδος.

P. 259. l. 2. *Ἔθρεψε*] ὁ πατὴρ δηλαδή.

P. 260. l. 22. *Ἡράκλεις*] ἐπίφθεγμα θαυμαστικόν.

P. 264. l. 5. *Ἐδιδάξατο*] Ἐδιδάξατο καὶ ἐπαιδεύσατο δι' ἑτέρου τὸν υἱόν· αὐτὸς μέντοι Θεμιστοκλῆς δι' ἑαυτοῦ οὐδὲν τούτων.

P. 270. l. 11. *Δεδεμένα ἦ*] Τῶν πάλαι δημιουργῶν πλαττόντων τὰ ζῶα συμμεμυκότας ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ οὐ διεστηκότας τοὺς πόδας, ἀλλ' ἑστῶτα σύμποδα, Δαίδαλος, ἄριστος ἀγαλματοποιὸς, ἐπιγεγονὼς, πρῶτος ἀναπετάννυσί τε τὰ τούτων βλέφαρα, ὡς δόξαι βλέπειν αὐτὰ, καὶ τοὺς πόδας, ὡς νομίσαι βαδίζειν, διίστησι·

Digitized by Google

καὶ διὰ τοῦτο δεδέσθαι, ἵνα μὴ φύγοιεν, ὡς δῆθεν ἐμψύχων ἤδη γεγονότων αὐτῶν. τοῖς δεδεμένοις οὖν τὰς ἀληθεῖς ἐοικέναι δόξας φησί· τοῖς λελυμένοις δὲ τούτων, τὰς ψευδεῖς. [Id Plato non dixit.]

P. 273. l. 25. Οἷος πέπνυται] Ἐν τῇ κ' τῆς Ὀδυσσείας (495) φησὶν Ὅμηρος περὶ Τειρεσίου·

Μάντιος ἀλαοῦ, τοῦ τε φρένες ἔμπεδοί εἰσι,
Τῷ καὶ τεθνειῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια,
Οἴῳ πεπνύσθαι· τοὶ δὲ, σκιαὶ ἀΐσσουσι.

Digitized by Google

ADNOTATIONES.

IN GORGIAM.

P. 1. Inscr. Dialogus a vett. plerisque simpliciter Gorgiae nomine laudatur, et verba ἢ περὶ ῥήτ. serius adiecta esse monet Schleierm. T. II. P. 1. p. 5. neque enim ad solam dicendi artem spectare hunc dialogum. Scriptum eum esse post Socratis mortem, vivente etiamnum Gorgia, coniicit Routh. — L. 1. Socratem cum Chaerephonte Calliclis aedes petentem, ut Gorgiam ibi disputantem audiat, Callicles non longe ab aedibus suis ita appellat. Pauca inter se locuti deinde domum ingrediuntur, ubi colloquium cum Gorgia instituitur. Hdf. Negat tamen Schleierm. in aedibus Calliclis Gorgiam fuisse, sed publico quodam loco colloquium habitum esse ait. — L. 7. Male Pierson. ad Moer. p. 70. sollicitavit ἐν ἀγορᾷ διατρίψαι et in ἀγορά-σαι mutari voluit. οὐδὲν πρᾶγμα est, nihil refert, nihil damni inde eveniet.

P. 2. l. 1. Vulg. ἐςαῦθις. E Bass. edd. cum Hdf. dedi εἰςαῦθ. ut alibi ap. Plat. L. 4. Vulg. βούλεσθε. Emendationem et codd. plurimi et leges gramm. suppeditarunt iam Heindorfio. Hemst. ap.

Digitized by Google

Ruhnk. ad Tim. p. 281. maluit: *Οὐκοῦν, ὦ τᾶν, βούλεσθε*, et recepit Find. L. 5. Vulg. *ἡμῖν. ὑμῖν* Find. et Hdf. ex Aug. dederunt. — L. 11. Cornarius formula *οὐδὲν οἷον* non intellecta male pro *οἷον* reponi iussit hic et p. 481. B. St. *δεινόν*. L. 12. Codd. nonn. *αὐτῷ*. L. 14. Posita (cum Ald.) post *ἀποκρ.* interr. nota censuerunt Bipp. ante *καὶ πρὸς* excidisse Socratis nomen, ante *ἦ* Callielis, et ante *καλῶς* Socratis nomen esse ponendum. L. 16. Pro vulg. *ἐστιν* e codd. *ἐστι* ab Hdf. datum. L. 18. Male Find. e coniectura dedit *ἀποκρίνοιτο ἄν*, quod sit, responderet. Idem mox *ἐπαγγέλλει, ἀποκρίνει*, aliasque huius generis formas Atticas, codd. etiam non addicentibus, reposuit. L. 21. Bas. 2. *ἀποκρινεῖσθαι*. L. 25. Ol. post *ὦ Γοργ.* punctum. Male edd. vett. antea *ἆρα*.

P. 3. l. 7. Non scribendum *ὅπερ*, sed genus esse mutatum recte docuit Hdf. Tamen Buttm. maluit antea *τί ἄν* scribi. Aglaophontis filii Aristophon et Polygnotus nobiles fuerunt pictores. L. 9. Bas. 2. non male *αὐτὸν* ante *ἐλέγ.* repetit. L. 11. Cum Find. e cod. Bodl. *δῆλον ὅτι* pro vulg. *δηλονότι*, ut alibi, scr. L. 12. Ol. *τινὸς τέχν.* Emendavit Hdf. L. 21. *περὶ λόγους* Bas. 2. L. 23. *δὴ* in quatuor codd. omissum, ut spurium, uncinis inclusi. L. 27. *σὲ* (pro vulg. *σὺ*) cum Find. et Hdf. e tribus codd. et Fic. dedi. Subint. *ἐροίμην*, te lubentius interrogarem, quam Polum.

P. 4. l. 5. Articulum ante *καλλίστη* cum Hdf. e tribus codd. addidi v. Routh. Add. L. 6. *τοῦτ'* ante *ἐρωτᾷ* addit. Bas. 2. probantibus edd. nonn. L. 23. Tres codd. ante *ἀλλ' ὅπερ ὑπισχνῇ* addunt *ναὶ*, quod (probatum etiam Buttm.) praefixo Gorgiae nomine recepi. Nam primum omnino affirmat se voluntati Socratis satisfacturum, deinde de brevi-

Digitized by Google

tate dicendi singulatim monet. Mox nonn. Codd. *θέλησον*.

P. 5. l. 1. Edd. vett. *ἔνεστιν*, iam a Corn. correctum. L. 5. Pro *φήσεις* Bas. 2. *φαίης δεῖν*. — L. 8. *περί τι* cod. Bodl. et Fic. probatum Routh., receptum a Find. At vulgatum tuentur verba l. 16. et *ἦ γὰρ* ad *ὥςπερ ἡ ὑφ. κ. τ. λ.* pertinet. L. 15. *οὕτω* cum codd. pro vulg. *οὕτως*. L. 24. Vulg. *ἰατρικὴν* — e codd. mutavi, probante Corn. Sed *λέγομεν* non mutavi in *ἐλέγομεν*, quum *νῦν δὴ*, *πάλαι* etc. etiam praesentibus iungantur.

P. 6. l. 6. *τέχνας*, vulg. omissum, cum Find. et Hdf. e codd. addidi. L. 15. Vulg. *Ἀρ' οὖν μανθ.* Emendavit iam Hdf. Statim antea *φημὶ* non est aio, adfirmo, sed arbitror. v. Timaeus. L. 22. Schleierm. coniecit: *περὶ ἃ σὺ οὐ φής*. — L. ult. Articuli ante *λογ. γεωμ. πεττ.* in nonn. codd. desunt. Non tantum ante haec vocabb. sed et ante *ἀριθμ.* deleri iubet Heind. ad. Soph. p. 442.

P. 7. l. 1. Vulg. *σχεδόν γε*. E tribus codd. emendatum. L. 7. *οὐχ ὅτι τῷ ῥήμ.* est: quamquam verbo (verbis) ita dixisti. L. 9. Vulg. *ἐστιν· καὶ ὑπ.* E duobus codd. correctum. L. 10. *δυσχερ. ἐν τοῖς λ.* legi iubet Hdf. quia *δυσχεραίνειν* a Nostro cum quarto casu struitur. L. 14. *ἴθι νυν* (h. e. *δὴ*) edidit Find. L. 25. duo codd. *τυγχάνοι*. L. 27. Tres codd. *αὐτή*. L. 28. E tribus codd. adieci *ἢ* ante *περί τι*. Ita respondet verbis l. 23. s.

P. 8. l. 2. *καὶ* ante *ἢ λογ.* quatuor codd. et ed. Ald. omittunt, unde uncinis inclusi. L. 4. *αὗτα* pro *αὐτὰ* cum Hdf. dedi. L. 6. duo codd. inverso ordine *τὸ ἄρτιον καὶ τὸ περιττὸν*, ut antea. L. 7. *καὶ* ante *ἐμοῦ λέγοντος* excidisse putabat Find. Imo verba *οἱ δὲ λόγοι οἱ τ. ἀστρ.* (h. e. *οἷς χρῆται ἢ ἀστρ.* unde male tres codd. *ὁ. δ. λ. οἱ περὶ τῆς ἀστρ.*)

Digitized by Google

explicant antecedentia εἴ τις τ. ἀστρ. ἀνέρ. L. 16. Vulgo, impedito sensu: λέγε δὴ, τῶν περὶ τί ἐστι τοῦτο etc. Correxit bene Hdf. Nam Find. dederat Fic. praeeunte: λέγε δὴ τῶν πέρι; τί ἐστὶ τ. τ. ὅ. Heusd. τῶν ante περὶ τί deleri et περὶ ante τὰ μέγιστα addi voluit, coll. loco p. 9, 3. L. 19. Codd. nonn. οἶμαι quod, ut Atticum, F. pro οἴομαι recepit. In marg. nonn. eodd. est τὸ σκόλιον, προπαροξυτόνως. L. 26. duo codd. πρὸς τί τοῦτο λέγεις; deterius.

P. 9. l. 1. Articulum ὁ praefigi voc. ἰατρὸς vult Hdf., recte ob collocationem part. τε adversante Buttm. L. 8. Alterutrum ὑγίεια aut ὑγιείας superfluum censet Hdf. L. 11. τ' post θαυμ. deleri iubet Hdf. quod pro τε accipit neqneat, sed in τοι non (ut in μέντοι) diphthongus elidi soleat. Male Find. ἔχοι reposuit. Ponitur post Optativum in altero membro cum εἰ Indicativus. L. 17. Μετὰ δὲ (pro δὴ) ex uno cod. recte dedit Hdf. L. 71. ἦ ante σὺ, quod vulgo deest, et facile ob anteced. δὴ excidere potuit, addidi e 4. codd. L. 24. εἶναι in quatuor codd. omissum, uncinis inclusi, tanquam spurium.

P. 10. l. 7. Quia in Bodl. est τῶν ἄλλων ἀρχ., Hdf. coniecit τοῦ τῶν ἄλλ. α. L. 12. non παντὶ in πάντα aut πάντας mutandum, sed aliquid subintelligendum. ξύλλογος (pro vulg. συλλ.) etiam codd. dant. L. 26. ss. Temere haec sollicitavit Find. et tum form. ὡς ἐμ. π. tum anacoluthon ἐμὲ εἶναι (pro ὅτι εἰμὶ ἐγὼ) tutius est Hdf. ἄλλος male in nonn. codd. deest.

P. 11. l. 1. Steph. marg. „γραί· (scil. in Bas. 2.) ἀξιῶ δ' ἔγωγε καὶ σε." Mox pro ἐρῶ Bas. 2. ἐγώ. L. 10. Post λέγω vulg. comma. Distinctionem ed. Ald. restituit Hdf. iubente etiam Heusd. et

Digitized by Google

praeeunte Routh. Ita τοῦ pro τίνος ponitur. L. 11. Codd. nonn. καταφανὲς ἡμῖν, tres ποιῇ. L. 12. Tres codd. εἴ τι δοκῶ — non male. L. 16. Pro ποῦ, ad quod alii γράφων alii ὧν supplent, Ficin. πῶς aut πῇ legisse videtur, Hdf. reponi πόσου mavult. L. 20. Male Bas. 2. ἀπεκρίνατο. L. 24. Ad οὐ δῆτα intell. οὐ πείθει. L. 26. Pro δ' εἰ tres codd. δὴ, ut et Fic. legisse videtur, et hic praeterea λέγωμεν.

P. 12. l. 7. Pro ἐλέγομεν Bas. 2. εἴπομεν. L. 8. s. Bas. 2. περὶ ὅτου. L. 15. εἶναι tres Codd. omittunt. Antea ᾗ pro vulg. ᾖ e duobus codd. cum Find. et Hdf. dedi. L. 17. Post ἐπειδὴ tres Codd. γε inserunt. Mox cod. Bodl. ταύτης δὴ τ. π. L. 18. τοῖς ante δικ. tres Codd. omittunt ut p. 13. bis in eadem form. deest. L. 21. ante λέγειν Bas. 2. addit καί. L. 23. καὶ ante ὀλίγον quatuor codd. et ed. Ald. Bas. 1. abest; hinc uncinis inclusi. Cod. Par. θαυμάζοις. In Bas. 2. ὁλ. ὅστ. τοιούτων τί σε ἕτερον ἀ. L. 25. Post ἐπανερωτῶ ol. punctum, Hdf. comma posuit. Scil. quae sequuntur, continent opodosin (neque ante ἵνα μὴ θ. subint. ὅρα), et γὰρ abesse potuerat. Codd. duo hoc ordine: τὸν λόγον περαίνεσθαι. L. 27. ὑπονοοῦντες προαρπάζειν τὰ λεγόμενα dicuntur, qui ex suspicione et coniectura arripiunt et interpretantur alterius dicta, eius explicationem non exspectantes. Codd. nonn. mox τὰ λεγόμενα ἀλλήλων.

P. 13. l. 1. Codd. duo ὅπως βούλει, al. ὅ. βούλῃ. L. 2. duo codd. ἴθι δὲ — L. 8. Bodl. γνώσῃ γὰρ εἴ τις. L. 10. Vulg. ἐγῷμαι. Quatuor codd. habent, quod dedi. L. 12. Pro οὐ δῆτα Bodl. et Bas. 2. οὐδαμῶς, et mox δῆλ. γὰρ αὖ — L. 14. Part. γε post οἵ τε e tribus codd. addidit Hdf. Iidem mox: δῆλον οὖν, ὦ Σ. L. 23. ὦ Γοργία inseruit iam Hdf. ex 3. codd. L. 28. Steph. marg. „For.

Digitized by Google

τειστικος." Idem in Not. „non dubito quin scribendum sit πειστικὸς, sicut dixit δημιουργὸς πειθοῦς, addens tamen πιστευτικῆς." Sextus Empir. adv. Gramm. II. p. 288. πειστικὸς legisse videtur, et praefert Hdf. consentiente Buttm. H. l. nulla librorum varietas notatur.

P. 14. l. 3. „For. λέγωμεν." Steph. marg. Ei paruit Find. adversante Hdf. hic et ad H. mai. §. 46. L. 4. τοι nonn. Codd. decst.. L. 13. Tres codd. στρατηγοί. L. 18. τὸ σὸν σπεύδειν est, tuo commodo consulere. L. 20. ὧν pro ὡς maluit Find. legi. L. 22. Bas. 2. νόμισον δὴ —

P. 15. l. 3. Codd. nonn. τὰ Ἀθην. In Bas. 2. τείχη τὰ τῶν Ἀθ. L. 4. Male Find. putat Fic. ante ἐκ τῆς Θεμ. legisse τὰ μέν. L. 5. Leg. ἐκ τῆς δημ. cum Buttm. et Hdf.) qui et ἐκ τῆς τῶν δ. coniecerat.) L. 8. Ol. διαμέσου. E Sch. et al. Gramm. correctum a Fic. et Hdf. L. 9. Probabiliter Hdf. coniecit: ὧν νῦν δὴ σ. e Fic. In Bas. 2. ὧν νῦν αὖ σ. L. 13. ἐστι Bodl. et Meerm. om. L. 15. Codd. nonn. εἰδοίης. Subint. δαιμονία σοι καταφαίνοιτο, nisi εἰ cum Fic. utinam reddatur. L. 17. ἔχοι temere ed. Find. L. 18. Frater est Herodicus. L. 21. παρασχεῖν scil. ἑαυτόν. L. 22. τινι post ἄλλῃ e tribus codd. addidi. Mox ante ξυλλόγῳ in iisdem τινι deest. L. 23. ὅποι β. mavult Hdf. L. 26. οὐδαμοῦ φανῆναι nullo loco habitum iri.

P. 16. l. 1. pro γε tres codd. δέ. L. 7. καὶ ante ἄλλῃ ex uno Cod. addidi. L. 8. s. verba τούτου ἕνεκα h. l. eiici voluit Find. tanquam male e seqq. huc relata. L. 10. τις in Ald. et Bas. 1. om. Addi iussit Corn. et libri addicunt. L. 11. Ol. ὄχλοις. Correxerunt Find. et Hdf. e codd., ut iam Corn. ex ingenio emendaverat. L. 12. Codd. nonn. et Bas.

Digitized by Google

2. *οὐδὲ τοίνυν* ἕ. L. 20. Codd. tres *ἐπὶ τὸ δ. χρ* perperam. L. 24. Pro *οὔτε αἰτία* cod. Corn. *αἰτιατέα*.

P. 17. l. 5. Ad *τοῦτο ποιῆσαι* intell. ex *ἰατροὺς τὸ ἰᾶσθαι*, et quod hoc facere possunt, ea est *δόξει* eorum. Hdf. maluit *δύναιτο* (scil. orator); tum *δύνασθαι* potius scribi debebat. Find. coniecit negandi particulam excidisse (*οὐ δύναιντο* et *τοῦτο ποιῆσαι* scil. quod orator). L. 9. Vulg. *δικαίου*. E tribus codd. a Find. et Hdf. mutatum. Possit et *δικαίῳ* monente Find. legi. L. 15. Ad *μὴ σαφῶς* repetendum ex antecedd. *φῇ*. L. 20. Hdf. olim putabat *τὸν* ante *ἑαυτ.* aut eiiciendum aut in *τῶν* mutandum aut *τὸν ἑαυτῶν φθ.* scribendum, postea nihil vidit esse corrigendum. Duo codd. *φιλονεικοῦντες — ζητοῦντες*, ut Find. edidit. At Accusativi pendent ab *οἴονται λέγειν* nempe *τοὺς φιλον.* L. 27. Notam interr. post *λέγω ταῦτα* sustulit Find.

P. 18. l. 1. *διελέγχων* coniecit Find. l. 3. *τοῦ κατ. γ.* scil. *ἕνεκα*. L. 7. Ficin. videtur legisse *λέγουσιν*, probante Find., male. L. 10. *κακοῦ του* (i. e. *τινος*) cum nonn. edd. dedit Find., adversantibus codd. L. 14. *καὶ* ante *δοκεῖ* in edd. Bass. deest, probante Hdf. L. 16. Vulg. *τὸν λόγον*. Quod dedi, coniecerat iam Corn. et e codd. receperant Find. et Hdf. L. 18. tres codd. *χρὴ*, contra Atticismi leges. L. 33. *θόρυβος* h. l. in bonam partem, de assensu, laude. v. Tho. M.

P. 19. l. 4. Vulg. *ἐθέλοιτε*. Coniunctivum iam Find. et Hdf. e Codd. reposuerunt. L. 6. Vulg. *ἐθέλοι*. E quatuor codd. mutavi. L. 19. Fic. legisse videtur: *ἐν δὲ ὅ.* et l. seq. *δή πω*.

P. 20. l. 5. edd. Bass. *αὐτοῖν*, num voluerunt *αὐτόν*? *αὐτὴν* tamen codd. Sed *αὐτὸν* postulant sequentia *μᾶλλον εἰδέναι*. Find. verba *ὁ ῥήτωρ καὶ*

Digitized by Google

deleri voluit, ut ῥητορικὴ ponatur pro ὁ ῥητορικός. L. 12. διὰ τὸ οὔτ. ἔχειν est, διὰ τὸ μίαν ταύτην τέχνην μαθεῖν. Vnde male coniecit Find. καὶ διὰ τί οὕτως ἔχει. L. 13. πρότεροι e duabus edd. praefert male Rou. At vulg. tuentur Codd.

P. 21. l. 6. Tres codd. et Ald. Bas. 1. μαθήσεται. Tum non ἐγὼ μὲν οἶμαι praecedere potuit. L. 14. Sustuli post λόγον cum Hdf. comma. Iungi recte possunt τὰ ἄλλα ἕκαστα. L. 20. In tribus codd. βούλεσθαι deest. Ante πράττειν Quint. II, 15. 27. qui πράσσειν, inserit καί. L. 23. Steph. marg. „In vet. Οὐκ ἀνάγκη ἐκ τοῦ σοῦ λόγου δικ., ut sit interrog.“ Ita Bas. 2. et ἐκ τοῦ σοῦ λ. aut ἐκ τούτου τοῦ λ. scribi iusserunt Bipp. At ὁ λόγος saepe argumentatio quae cum maxime tractatur. v. Hdf.

P. 22. l. 1. Vulg. χρῆταί τε καὶ ἀδ. Steph. marg. „Γραί· χρῆταί γε καὶ ἀδίκως χρῆται καὶ ἀδ.“ (nescimus ubi.) Cum 3. codd., praeeunte Hdf. τε expunxi. καὶ habet vim explicandi. L. 5. Pro ἐρρήθη utroque loco nonn. codd. ἐῤῥέθη. Vtraque forma Platoni usitata. v. Routh. L. 7. Steph. marg. „γραί· ἦ οὖ σοι φαίνεται; L. 10. Codd. nonn. τοῦ περιττοῦ — τοῦ ἀδίκου. L. 11. Quatuor codd. ἦ γάρ; quod exquisitius videtur, etsi ἦ οὐ recte potuit repeti. L. 13. ὃ γ' ἀεὶ — Steph. marg. „γραί· εἴ γ' ἀεὶ π.“ Bipp. coniiciunt: ἤ γ' ἀεὶ — sed neutro opus esse ipsi censent. L. 15. ὁ ante ῥήτωρ male in Steph. exciderat. L. 18. ἄν quod ante εἴη desiderari potest, et alibi omittitur. L. 20. ἔτι σκοπουμένων coniecit Find. Mox Steph. marg. „γραί· ὅτι πάλιν αὖ ὁμολ. E Bas. 2. Hdf. edidit ὅ. αὖ πάλιν ὁμ. ut aliis locis. Idem mavult ὡμολόγηται. L. 27. Male ante ἠσχύνθη Corn. inseri iussit οὐκ. μὴ προσομολ. est negare, unde ex Graeca ratione recte sequitur μὴ αὐχεῖ.

Digitized by Google

P. 23. l. 2. Codd. nonn. ἔπειτα ad sqq. trahunt, ut et Fic., et Find. recte improbante Hdf. L. 4. Vulgo post αὐτὸς comma. Cum Hdf. mutavi. Fic. τοῦτο δὴ legisse videtur. Vulg. ἄγων. Steph. marg. γραί· ἀγαγὼν ἐπὶ τ. Ita Bas. 2. et tres Codd., quod recepi: postquam perduxit ad tales quaestiones, amat (solet) ita facere. Postea praesens ἄγειν erat necessarium. L. 11. Vulg. ἐπανορθοῖτε. E Bas. 2. ob anteced. κτώμεθα, emendavit Hdf. Find. coniecit ἐπανορθοῖσθε et mox ἐπανορθοῦ. L. 12. Vulg. εἴτε ἐγὼ - E codd. et Fic. emendatum a Find. et Hdf. L. 14. σοι, ante ἐθέλω sine auctoritate a Steph. additum recte delevit Hdf. L. 15. Ad ἀναθέσθαι subint. σὲ, lubens te iubeo aut sino permutare etc. Ita non post ἐθέλω excidisse δοῦναι existimandum. L. 16. s. Find. ex ingenio dedit φυλάττῃ (vites). Sed docuit Hdf. et φυλάττειν poni pro φυλάττεσθαι. L. 18. Pro καθέξῃς nonn. Codd. καθείρξει aut καθέρξεις. L. 19. Vulg. ἔξεστι. Steph. marg. γραί· ἐξέσται. Ita e Fic. et 4. codd. cum F. et H. dedi. L. 24. Male τὸ in nonn. codd. deest. L. 25. ἂν cum Hdf. ex uno cod. addidi. Find. ex alio cod. αὖ in ἂν mutarat. L. 27. μήδει (pro κήδῃ, ut omnes codd.) ex Ald. et Bas. 1. male Find. κήδει ob seq. βούλει dedi.

P. 24. l. 5. Edd. nonn. σὲ αὐτὸν, al. et codd. σαυτόν. L. 18. Vulg. ἆρα in ἄρα mutarunt codd. auctoritate Fi. et Hd. L. 21. Verba ἡ ῥητορική e glossem. enata puto. Quaerit omnino, num καλὸν sit, posse χαρίζεσθαι hominibus. Adscripta illa sunt ad seqq. οὐ καλή. L. 23. codd. ἤδη πέπυσαι.

P. 25. l. 1. Vulg. εἴ τις. E quatuor codd. a Fi. et Hdf. datum est, quod sequens Poli responsio postulat. L. 4. δὴ ante χάριτος in tribus codd. om.

Digitized by Google

L. 5. Bas. 2. ταυτὸν ἄρ'. Ita, aut ταυτὸν δὴ mavult Hdf. legi. L. 8. Hdf. et Buttm. malunt: μὴ ἀγρ. — εἰπεῖν· ὀκνῶ γὰρ T. Ἐν. L. 10. ἔγωγε mavult Find. L. 15. Vulg. τ. ὦ Σώκρατες, εἰπέ· μηδὲν ἐ. αἰσχυνθῇς. Steph. marg. „For. τίνος, ὦ Σώκρατες; εἰπὲ, μ. ἐ. αἰσχυνθεὶς (e Bas. 2. aut Fic. vers.). Ita cum duobus codd. dederunt F. et H. L. 22. Vulg. ὀψοποιητική. Steph. marg. „Al. ὀψοποιϊκή. Sic et in seqq. „Ita Bas. 2. et cod. Par., interdum etiam Bodl., atque Tho. M. p. 668. s. ed. Bern. auctoritate hic et p. 27, 25. p. 28, 12. 21. 24. 29, 3. recepi cum Find. etsi vulgatum analogia tuetur. L. ult. sq. Vulg. ὁποῖον φ. ἐ. τῆς κολακείας μορ. εἶναι τὴν ῥητορικήν. E duobus codd. (cum etiam τῆς aliis absit) mutavi. Antea τέτταρα πράγματα ad res singulas pertinet, in quibus quaeque versatur.

P. 26. l. 2. Vulg. οὕτως ἀποκ. Steph. marg. „In vet. οὔπω ἀποκρ. quam lect. sequitur Fic." Perperam ig. Faehsius Syll. p. 370. οὕτως ex errore typ. exstitisse putat. Sensu iubente e cod. Par. Bas. 2. Aristid. et Fic. emendarunt Ro. et Hdf. L. 7. Duo codd. τὴν ῥητορικὴν φημὶ εἶναι. L. 14. ἐγὼ ante λέγω in nonn. codd. et ap. Aristid. omitt. L. 15. Male olim post Σώκρ. colon, pertinent verba μ. τ. Δ. ad sqq. et ἀλλὰ ita asseverandi vim habet. L. 20. Vulg. ἀλλὰ τοῦτ' ἐγὼ – delevi τοῦτ' auctoritate 4. codd., Arist. et Fic. L. 25. Arist. τί δαί; L. 26. Tres codd. μὴ οὖσαν δὲ. Mox τι post τοιόνδε e cod. Par. inserui.

P. 27. l. 2. Male vulg. ὅτι ποιεῖ, emendavit iam Find. L. 4. Male Waldgrav. ap. Routh. ἔχειν legi iussit; ἔχει δὲ οὐ μ. est: habent (corpus et animus) se tameu nihilominus bene. L. 6. Nonn. codd. τοῖν ante πραγμάτοιν inserunt. Atticam formam ὄνειν

Digitized by Google

hic et alibi cum Find. dedi. L. 8. οὕτως sic statim, nondum accuratius re examinata. v. Hdf L. 11. Vulg. ἀντὶ μὲν τῆς γυμναστικῆς quod e 3. codd. et Aristid. praeeunte Hdf. mutavi. L. 13. δικαιοσύνην. Steph. marg. „Al. δικαστικήν [Bas. 2.] Fic. autem ita reddit, quasi legerit τὴν δικαστικὴν δικαιοσύνην. Sic etiam paulo post δικαστικὴν legitur pro δικαιοσυνην [p. 28, l. 25.]“ Ita et Sopater in Prolegg. ad Arist. At vulgatum (quod Schleierm. impugnat) tuentur Quintil. 2, 16, 25. et Schol. Vtramque lectionem videtur exprimere voluisse Fic. L. 19. Vulg. αἰσθανόμενη. Ex Arist. et cod. Bodl. correxit Hdf. L. 23. Pro ἄνοιαν Corn. et Canter. διάνοιαν, Heusd. εὔνοιαν, Find. ἄγνοιαν legi iusserunt. Recte ἄνοιαν (h. e. ἀνοήτους) ex Apul. de dogm. I. p. 17. tuitus est Hdf.. L. 24. Vulg. δοκεῖν. E 4. codd. emendavit Hdf. Alioquin ἀξίαν scribi debuerat. L. 25. Etiam hic Find. ὀψοποικὴ cum libb. nonn.

P. 28. l. 1. Scripsi ἐπαῖοι ob anteced. εἰ δέοι διαγ. Nonn. codd. καὶ πονηρῶν. L. 4. Vulg. καὶ αἰσχρόν φημι εἶναι τὸ τοιοῦτον, ὦ Πῶλε, quae cum 3. codd. mutavi. L. 6. Steph. marg. „γραί [in Bas. 2.] αὐτὸ οὗ φημι εἶναι“ probante Hdf. L. 7. Vulg. ᾧ προσφέρει ἃ προσφέρει, sine commodo sensu, et codd. admodum variantibus. Cornarii coniecturam, confirmatam Fic. versione et codd. vestigiis cum Hdf. recepi. L. 14. οὖσα vulg. abest. Steph. marg. γραί· κακοῦργός τε οὖσα κ. ἀ. Ita e 4. codd. et Bas. 2. dedit Hdf. L. 16. Arist. ἐσθῆτι, quo ducunt tres codd. αἰσθῆτι, probante Schl. Potest tamen et generalius αἰσθήσει (de omni sensu) defendi. Canter. maluit ἐσθῆσι. L. 20. ἀκολουθήσαις e 2. codd. et Arist. dedit Hdf. L. 25. Steph. marg. „γραί· [Bas. 2.] δικαστικήν· ὅπερ μέντοι

Digitized by Google

λέγω, διέστηκεν μὲν οὕτω φ. Sed Fabius δικαιοσύνην agnoscit." Vbi μὲν inuenerit Steph., incertum est. ὅπερ etc. Locum non integrum sed mutilum censet Hdf., integritatem tuetur Schl. sed σοφισταὶ καὶ ῥήτορες pro glossem. habet, Buttm. cum Bas. 2. legit διέστηκαν (nempe illae artes, et ad ὅπ. μ. λέγω supplet cogitando, τοῦτό ἐστιν. Find. servata lect. διέστηκεν, mauult scribi ἅπερ μ. λ. Pertinent autem haec ad νομοθετικὴν et δικαιοσύνην. L. ult. non est necesse, ut χρήσωνται reponatur.

P. 29. l. 3. Vulg. ἀνεκρίνετο. Steph. marg. „γραί· [Bas. 2.] διεκρίνετο" quod e 4. codd. dedi, cum Find. L. 7. Tres codd. ὁμοῦ γὰρ π. unde Hdf. maluit: ομοῦ γὰρ ἄν π. L. 8. τ' post ἀκριβῶν vulg. male insertum codd. auctoritate et Tho. M. delevi cum Hdf. L. 9. Vulg. ὀψοποιητικῶν. Quod reposui, est in 4. Codd., Bas. 2. et Tho. M. L. 11. Sine caussa nonnemo ἄτοπόν τι leg. iussit. v. Hdf. L. 12. Vulg. μακρὸν λόγον. Steph. marg. „γραί· συχνόν λόγον [Bas. 2.] quod e 4. codd. recepi. Non necesse erat, ut idem voc. repeteretur. L. 16. οἷός τ' cum 4. codd. Find. et Hdf. L. 23. τάχα suspectum videtur Hdf. L. 25. Perperam Routh. et Corn. φαῦλοι cum κόλακες iungunt. Struenda verba: δοκ. οἱ ἀγαθοὶ ῥήτορες φαῦλοι νομίζεσθαι ἐν τ. π. ὡς κόλακες. L. ult. νομίζεσθαι est, *ullo loco haberi*. Ita non cum Find. pro οὐδὲ scribendum οὐδέν. δοκοῦσι pro vulg. δοκοῦσιν e codd. Hdf.

P. 30. l. 1. τῶν deest in tribus codd. et Bas. 2. At tuentur articulum hic verba l. 4. s. L. 3. Vulg. ἀλλὰ μὴν δὲ λ. γε. Steph. marg. „For. ἀλλὰ μὴν λέγω γε, absque partic. δέ. Quum δὴ pro δὲ in 4. codd. sit, male Find. μὴν δὴ, recte Hdf. μὲν δὴ dedit. L. 6. Vulg. ἀποκτιννύουσι. Atticam formam

Digitized by Google

e Th. M. Bas. 2. et codd. hic et l. 14. reposuerunt F. et H. L. 8. Post *Κύνα* colon, quod vulg. deest, recte posuit Hdf. Nam sequentia ob *μέντοι* separanda sunt. L. 11. Tres codd. *ἀποφαίνεις*. L. 12. Recte interr. notam post *ἐρωτᾷς* posuit Steph., codd. etiam nonn. addicentibus. L. 16. Ante Steph. male *δοκοῖ* vel *δοκεῖ*. L. 17. Pro *ἔγωγε* tres codd. *ἔλεγον*. L. 22. Stobaeus: *ὧν ἄν βούλωνται*, quod recepit Find. L. 23. Verba *Οὐκοῦν τ.* — tribui Gorgiae mavult Find. L. 26. Steph. marg. „For. *μὰ τὸν κύνα* [ut Stob.], quod Socratis iusiurandum exstat etiam paulo ante et post. At Fic. ita vertit ac si leg. *μὰ τὸν Δία*. [Ita Bass. edd. exhibent et Corn. coniecit] Sed potest etiam esse ellipsis substantivi, ut ap. Aristoph." [v. Intpp. Greg. Cor. p. 150. s. Schaef. et Routh.]

P. 31. l. 2. Post *καλεῖς* Stob. addit *σὺ* cum vi quadam. L. 4. Post *κολακείαν* addi *οὖσαν* malit Hdf. L. 5. codd. aliquot *ἐλέγξας*. L. 7. Vulg. *κεκτήσονται. ἡ δὲ δυν.* Partim e Fic. partim e Stob. correxit Hdf. L. 13. Post *οὗτος ἀνὴρ* cum Hdf. posui interrupti sermonis notam. *ἐξελέγχεσθαι* ante est, redarguendo edoceri. L. 15. s. Verba *τούτου πρόσθεν* suspecta sunt Hdf. L. 18. *δὲ* post *Ποιοῦντες* vulg. additum delevi trium codd. et Stob. Trincav. auctoritate. Ita verba cum praeced. Poli interrogatione cohaerent, nec *ποιοῦσι* cum Stob. Gesn. nec *ποιοῦντας* cum Find. legendum. L. 19. *γε* post *Σχέτλια* e Stob. cum F. et H. recepi. L. 20. *κατὰ σὲ* est tuo more (te appellem). L. 21. Male vulg. *ὅ, τι*. E Stob. et codd. a F. et H. correctum.

P. 32. l. 2. Vulg. *δηλονότι*. Cum codd. et Find. emendavi. L. 7. Vulg. h. l. *οὗ εἵνεκα*. Sed non putavi in eodem loco semel hoc, saepius *ἕνεκα* scripsisse Platonem. Itaque hoc e duobus codd., Stob

Digitized by Google

edd. Bas. reposui. L. 8. Cod. Stob. τούτου (pro πλούτου), quod recepissem, si plures codd. firmarent. L. 9. Vulg. post πάντων (Stob. ἁπάντων) interr. signum, comma posuit Hdf. Nam περὶ πάντων est, quod ad omnes attinet. L. 14. οὐδὲν, πολλὴ ἂν. mavult Hdf., sed recte ellipticam locutionem tuetur Buttm. L. 15. Stob. ἀγαθὰ μὲν quod recepit Find. — duo codd. ἀγαθὸν μὲν εἶναι. Alterutrum praeferendum videtur. L. 25. Hdf. mavult πράττουσιν, οἷ ἂν πράττωσιν.

P. 33. l. 3. καὶ ante ἀποκτίννυμεν quod vulg. deest, e 3. codd. addidi. L. 5. Vulg. ἢ μὴ ut subint. ποιεῖν. E 3. codd. dedi ἢ οὔ, ut tota sententia repetenda sit cogitando. L. 12. ἁπλῶς est simpliciter et per se, utilitatis non habita ratione. L. 16. Schleierm. ita distinxit: ἢ γάρ; ἀληθῆ — improbante Hdf., at probante Buttm. ob seq. ἢ οὔ; Recte. Ita igitur interpunxi. Post ἢ οὔ notam adposui, quae doceat, non statim responsum esse. L. 18. Stob. et unus cod. pro ἦν habet εἰ atque tum ἀποκτείνει, ἐκβάλλει, ἀφαιρεῖται, τυγχάνει. L. 21. Duo codd. et Stob. ἄμεινον εἶναι αὐτῷ. Malim αἰτῷ. L. 26. ταύτῃ abesse mavult Buttm. (cum Find.) certe non de Athenis intell. sed urbe ea, in qua talia facere licet. Hdf. aliquando malebat ἐν τῇ πόλει, ταύτῃ, ἧπερ (hactenus, quatenus). Antea ἔστι μὲν οὖν pro vulg. ἔστιν οὖν e 3. codd. dedi.

P. 34. l. 6. Vulg. ἀφελόντα. E 3. codd. Stob. et Bas. 2. a. F. et. H. correctum. Post δήσαντα ante Hdf. male interr. nota posita erat. ὡς δὴ — est, quasi vero. L. 7. ὁπότερα pro ὁποτέρως. L. 11. τί δαὶ e Stob. Trinc. reposuit Find. L. 12. Artic. τῶν ante ἀνθρώπων vulg. additum cum 3. codd. delevi. L. 15. Stob. Ald. Bas. 1. οὐδὲν μέντοι — probante Find. Antea post δοκεῖ in nonn. libb. additur εἶναι

Digitized by Google

L. 17. e 2. codd. et Stob. Trinc. *ἀποκτείνοντα* dedit Find. Tum vulg. *ἐλεεινὸν δὲ*, quod cum Routh. et Hdf. e Bas. 2. et Stob. correxi. L. 19. Vulg. post *ἐστιν* interrog. signum. Locum ita exhibent tres codd. (qui tamen unius testis auctoritatem habent): *ἦπου ὄγε — ἄθλιός ἐστιν ἧττον ἢ ὁ ἀποκτιννύς; Σ. πάνυ μὲν οὖν, ὦ Πῶλε, καὶ ἧττον ἢ ὁ δικ. ἀπ.* quod probat Schl., rectius improbat Hdf. L. 21. *πῶς δὴ* Bas. 2. et Stob. L. 23. Find. mavult *ἦ γὰρ* — ut Fic. legisse videtur. L. 26. *μὲν* in uno cod. deest, probante Hdf. L. ult. Vulg. *Σὺ ἄρα οἶσθ' ἂν δέξ. τυρ.* Mutavi ordinem verborum trium codd. auctoritate, numero suadente.

P. 35. l. 2. *τὸ ἐξεῖναι* mavult Hdf. L. 3. *τοῦτο* in 3. Codd. omitt. L. 6. Hdf. e coniectura Corn. et Budaei edidit *τῶν λόγων*, sed codd. tuentur vulgatum, quod Routh. ita explicat, ut *τῷ λ.* iungat cum *ἐπιλ.* tuo sermone me dicentem corripe (redargue.) L. 7. Pro *ἐγχειρ.* in tribus codd. *ξιφίδιον* e gloss., ut antea voc. *μάλης* in Meerm. superscr. *ἀγκάλης*. L. 11. *τεθνήξει* auctoritate cod. Par. (et Schol.) atque Tho. M. pro vulg. *τεθνήξεται* recepi, patet enim ita hic antiquitus lectum esse. Ad *ὃν — δόξῃ* intell. *τεθνάναι δεῖν*. L. 12. *κατεαγέναι* e Tho. M. *Καταγῆναι* recepit Find., sed codd. non addicunt. L. 22. *ἦ* pro *ἢ* cum Hdf. dedi.

P. 36. l. 1. *ἀγαθόν τι* (sine codd.) dedit Hdf. recte adversante Schl. (nempe mutata est ab auctore dein orationis structura, unde *τε* non videtur habere quo referatur). Idem Hdf. comma post *κακὸν* delevit, vertitque: malum est etiam exigua potentia. Sed recte tuetur vulg. interpretationem (malum est, et parum valere) Buttm. At Schl. *καὶ* ante *σμ.* delet et ponit ante *κακόν*. L. 9. Nonn. libri *πότερον* aut *πότερ'* (i. e. *πότερα*.) L. 11. Aut *ταὐτὸ* deleri aut

Digitized by Google

αὐτὸς scribi maluit Hdf. L. 15. Ironice haec a Polo dicuntur. Interrog. notam post λέγεις iam Steph. sustulit. Pro κἂν Hdf. ἂν mavult repugnante Buttm. L. 21. γε in nonn. codd. deest. ὃ ἔδει coniiciunt F. et H., quia οὐδέν γε ἔδει Stob.

P. 37. l. 1. Nonn. codd. τί δέ; L. 2. αὐτόθεν est, per te ipse s. ex te ipse. v. Hdf. L. 16. s. Cod. Bodl. ἐδούλευεν, probante Ro. At Alcetas dudum mortuus erat. Servae fuit Simichae nomen (Ael. V. H. 12, 43.) L. 20. αὐτοῦ post δεσπότην addidi, quum in tribus codd. αὐτοῦ adiectum esset. L. 23. καὶ ante σχεδὸν vulgo additum cum Hdf. delevi, auctoritate 4. Codd. et Ald.

P. 38. l. 1. Magis Atticum fuerit ἑπτέτη. V. Piers. ad Moer. p. 123. L. 2. Steph. marg. „Ficinus quoque ita vertit [ut Serran.], quasi legeretur εὐδαίμονα γενέσθαι." Vanum iudicium. L. 9. ἀπὸ σοῦ ἀρξ. est, initio a te facto, h. e. tuque primus, v. Hdf. L. 10. Post Ἀρχέλ. Hd. posuit interr. notam, male. Ironice dicitur. L. 12. δοκοῖς scribi maluit Hdf. L. 13. Male Find. καὶ νυν — νῦν oppon. κατ' ἀρχάς. L. 14. Tres codd. ἄλλο τι ἢ οὐτ. non male, et 15. post ἐξελέγξ. Bodl. addit γε. L. 17. Post εἶναι recte interr. notam (puncti loco) posuit Hdf. Ita et recte seqq. interpunctionem mutavit. Vulg. post ἐξεληλ. non post λόγῳ comma. L. 22. Tres codd. ἐλέγχειν δοκοῦσιν.

P. 39. l. 1. ταυτὰ pro ταῦτα cum Heusd., probante Buttm., dedi. Find. malebat ταῦθ' οἱ Ἀθ. Pro ξυμφήσ. tres Codd. ξυμφωνήσουσι e gloss. L. 2. καὶ ante ἐὰν vulgo additum delevi auctoritate 4. codd., ed. Bas. 2. et vers. Fic. In 3. codd. et Bas. 2. mox πιρασχέσθαι. L. 6. Διονυσίῳ pro vulg. Διονυσείῳ e 4. codd. et edd. vett. ante St. cum Hdf. reposui. L. 7. Tres codd., Ald. Bas. 1. ἐν Πυθοῖ.

Digitized by Google

Hdf. coniecit *ἐν Πυθίῳ*, probabiliter. Cf. Routh. L. 9. Quatuor codd. *ἐνθάδε*, sed exquisitius ita *ἐνθένδε* ponitur. L. 12. Pro *ἐκβάλλειν* Pierson. ad Moer. p. 145. rarius *ἐξίλλειν* legi vult, recte vulg. tuentibus Hdf. et Routh., qui etiam illustrat ambiguum *οὐσίας*. L. 15. *μοι* ante *πεπεράνθαι* addidi et v. seq. vulg. *σὺ* in *σοὶ* mutavi cum Hdf. e codd. et sensu iubente. L. 20. Duo codd. *παραλιαβόντες*. L. 21. *καὶ* ante *τυγχάνει* e 2. codd. addidi cum Hdf. L. 23. In nonn. *σχεδόν τοι*.

P. 40. l. 1. Etiam hic tres Codd. *ἄλλο τι ἢ ὡς οὔ*. Iidem cum Bas. 2. *διανοούμεθα*, recte vulg. tuentibus H. et R. L. 4. Routh. maluit: *εὐδ. ἔσται ἄρ'* (cum Bodl.), *ἄν* — Imo post *ἄρ'* cogitando repetendum *εὐδαίμων ἔσται*. L. 10. Vulg. *ἁπάντων* Steph. in not. *ἁπάντως* si hoc dici possit, vel *πάντως* scribit. Id cum Hd. recepi. Find. e Stob. *πάντως γε ἄθλ.* dedit. Heusd. maluit *ἅπας πάντως μ. ἄ.* recte adversante Buttm. Tum vulg. *ἀθλιώτ. μὲν τοίνυν*, quod e Stob. emendatum. L. 11. *ἀδίκων* (iniuriarum Fic.) temere dedit Find. L. 13. *τε* post *θεῶν* in 3. codd. om. L. 22. *γε* ante *οἶσθ'* e 3. codd. et Bas. 2. cum F. et H. addidi.

P. 41. l. 2. *ἀδίκως* legendum coniecit Find. ob lin. 15. L. 7. *καταπονηθῇ* coniecit Corn. sed *καταπιττ.* defendunt Ro. et Hd. L. 8. Steph. marg. „Pr. edit *εὐδαίμων*. Sed *εὐδαιμονέστερος* (ut in vet.) seq. comprobant. Verum malim, sic legendo, *ἢ ἐὰν* reddere quam si.“ Nempe in Bas. 2. est Compar. in Ald. et cod. Reg. positivus, in 3. aliis codd. *εὐδαιμονέστατος*, et vulg. post *ἔσται* signum interr. L. 13. *μορμολύττει* Find., ut ubique Atticam formam restituit. L. 14. Tres codd. *ἐξελέγχεις*. L. 15. Interpunxi cum Buttm. (vulg. post *σμ.* comma) ne cum Schleierm., legendum sit *εἰ, ἐὰν* —

Digitized by Google

Haec ἐὰν ἀδ. ἐπ. τυρ. sunt verba, quae antea dixerat (εἶπε). Find. maluerat ἐπιβουλεύοντα. L. 19. Ad εἴη subint. οὐδέτερος. L. 20. s. Distinxisset Hd. τί τοῦτο, ὦ Πῶλε; γελᾷς; nisi γελᾷν cum Accus. occurreret. L. 21. Bodl. cod. ἄλλο οὖν εἶδος ἐλ. τοῦτο ἐστ. Alii aut ita transponunt aut omittunt τοῦτο. L. 23. Post μὴ interr. notam Ro. et Hd. posuerunt pro puncto, ut al. L. 24. Find. coniecit: ὅτι τὰ τοιαῦτα λέγοις. L. 27. Post φυλὴ temere e Meerm. (et Fic.) addidit Find. ἡ ἐμή. Dicebatur Antiochis.

P. 42. l. 2. ὅπερ νῦν δὴ — Haec ad p. 39. l. 18. ss. spectant, et cum proxime sqq. iungenda sunt, neque tamen ὅνπερ cum Find. legendum, nec cum Heusd. ὥνπερ. Heusd. mox coniicit: παράδος καὶ πειρᾶσαι, recte refragante Buttm. L. 3. Tres codd. πειράσομαι. L. 8. ἐθελήσεις pro vulg. ἐθελήσαις e 3. codd. et Bas. 2. dedi. L. 14. δέξαι ἄν e cod. Par. et edd. ante Steph., qui δέξαιο ἄν dedit, reposui. L. 16. καὶ ante δεῖ addunt duo codd. Sed καὶ in hac form. aeque additur quam omittitur. L. 22. Male in ed. Hd. ante αἴσχρον nota interr. Hic et mox pro δαὶ nonn. Codd. δέ. L. 26. καὶ ante κακὸν e 3. codd. et Bas. 2. addidit Hdf.

P. 43. l. 4. πρὸς τοῦτο. Non βλέπων (quamquam id interdum additur, v. Find.), sed καλὸν εἶναι subintell. L. 14. Male artic. τὰ ante καλὰ deleri maluit Find. Est subiectum: τὰ καλὰ τὰ κατὰ τ. τ. κ. τ. ἐπιτ. Ante ὠφέλιμα recte Hdf. e 3. codd. et Bas. 2. addidit ἤ. L. 17. ὡσαύτως scil. ἔχει. Mox cod. Par. ὁρίζει, pro ὁρίζῃ, quod recepi. L. 19. καὶ vulg. additum ante τὸ αἰσχρὸν quatuor codd. et vers. Fic. auctoritate delevi. τῷ ἐναντ. scil. ὁριζόμενος καλῶς ὁρίζομαι. δυεῖν ubique dedit

Digitized by Google

Find.. L. 27. δὴ post φέρε et post νῦν in nonn. codd. deest.

P. 44. l. 3. λυπηρότερον. Steph. marg. „Pr. edit. λυπηρόν ἐστι, [ut cod. Par.] quam lectionem sequitur Fic. sed λύπη ὑπερβάλλον convenit cum λυπηρότερον [ut Bodl. et Bas. 2.]“ L. 6. Ol. post σκεψώμ. punctum, quod Ro. et Hd. emendarunt. L. 14. τῷ ante κακῷ e Bodl. addidi. L. 15. duo codd. ἀλλ' ὅτι — L. 17. Tres codd. πρόσθεν χρ. ἢ αἴσχ. Pro χρόνῳ Find. et Hd. maluerunt λόγῳ, ferri tamen posse illud Hd. monet, si ἔμπρ. capiatur pro πρόσθεν, ut in Phaed. p. 117. d. L. 19. duo codd. δέξαιο ἂν οὖν. L. 23. Post παρέχων deesse ἑαυτὸν suspicatur Steph., sed facile id subint. v. Heusd.

P. 45. l. 3. ἔοικεν Find. interpretatur ὁμοίωται, rectius Hd. subint. εἶναι, etsi adversatur Buttm. qui malit οὐδενὶ ἔοικε. L. 10. Vulg. ἢ μὴν μ. At μήν, quod hic nullam vim habet, auctoritate 3. codd. et Stob. recte omisit Hdf. διδόναι in 2. codd. deest. L. 11. Post ᾤμην alii plene interpungunt. L. 17. Stob. σκόπει δὴ — L. 23. Vulg. οὕτω καὶ τὸ τυπτ. Ordinem mutavi auctoritate 3. codd. L. 26. ss. Formam Att. κάει, κάεσθαι etc. hic iam F. et H. e codd. reposuerunt. L. 28. οὕτω καὶ κάεσθαι cum Buttm. mavult Hd. Contra antea male in 3. codd. ἢ καὶ ἀλγ. et p. 46, 1. ὡς ἂν καὶ τὸ κᾶον κ.

P. 46. l. 2. Vulg. τέμνει τι, ut et codd. sed e St. et Fic. emendarunt F. et H. L. 7. τι ante ποιῇ addidit e Bas. 2. Hdf. L. 21. Haec Ἀγαθὰ etc. interrogative accepit Hdf. L. 22. Vulg. ὠφέληται. E tribus codd. a Hdf. correctum, qui et hic interr. notam apposuit. L. 23. Post ὠφέλειαν interr. notam habet Hdf. et subint. ὠφελεῖται. Imo verba ἢ περ ὠφ. in appositione sunt. L. 26. Hdf. scripsit Ἆρα

Digitized by Google

ουν, recte adversante Buttm. Continent enim haec legitimam conclusionem.

P. 47. l. 1. Tres codd. ὁρᾷς. L. 2. vulg. interpungitur τί δ' ἐν σώμ. κατασκευῇ; Emendavit Hdf. qui τί δέ; scripsit. L. 9. Tres codd. εἴρηκα. L. 12. Tres codd. πάνυ γε. L. 13. Tres codd. εἰ δὴ — quod recepit Find. At δὲ ita in continuato sermone est usitatius. L. 18. Cod. Bodl. καὶ ἡ ψυχῆς σύμπ. π. L. 19. Post ἡμῖν punctum loco signi inter. posui. Cod. Par. ᾗ ἀνιαρ., Meerm. ἤ cum gloss. καθό, et ᾗ (quatenus), ut iungantur arcte ᾗ ἂν. ε. κ. ἀνίᾳ ὑπ., et βλάβῃ etc. ad ὑπερβάλλον pertineat; Hdf. putat (e Fic.) scribi posse: οὐκοῦν ἤ, ᾗ (quia) ἀν. ἐστι, καὶ etc., sed ob p. 44, 2. nihil mutandum esse — L. 20. Steph. marg. „γραί· ὑπερβάλλον, τούτων αἴσχιστόν ἐστιν." Codd. Par. et Bodl. τούτων (ut Fic.) duo alii codd. τῶν. Sed τοῦτο recte tuetur Hdf. L. 21. Post βλάβῃ in 3. codd. male additum ἢ λύπῃ. L. ult. Bas. 2. ὥς γε ὁ σ. λ. probantibus F. et H.

P. 48. l. 5. post ἐστι vulgo et l. 18. post ἀδικίας ap. Hdf. signum interr. Posui punctum, quum ἄρα conclusionem indicet. L. 19. Verba ὧν λέγεις, a Fic. non expressa, iure suspecta habet Hdf., orta e seqq. Find. maluit: ὧν λέγω. Uncinis inclusi. L. 24. ἐστι pro vulg. ἐστιν cum codd. et Bas. 2. F. et H. L. 7. ἀπαλλάττ. scil. ὁ ἰατρευόμενος. Male post ἀπαλλ. olim punctum.

P. 49. l. 1. ὑγιᾶ ex Att. pro ὑγιῆ iam reposuit Hd. Idem οὗτος e cod. Meerm. recepit. At οὕτως est, secundum ea, quae disputata sunt. L. 3. Artic. τὴν, qui vulgo ante ἀρχὴν deest, e 2. codd. addidi, quamquam et sine articulo valet omnino. L. 8. Noun. codd. ὁ ante ἀπαλλαττ. male repetunt.

P. 50. l. 4. Vulg. ὥσπερ ἂν εἰ — Steph. marg.

Digitized by Google

„Hic aliter quam in loco proxime praeced. lego ὡς περανεῖ. Alioqui verbum deesse videri posset.“ Illud recepi cum Hdf. Maluit Find. ὥσπερ ἂν εἴη π. L. 5. Find. ex uno cod. dedit ἢ οὐ — L. 9. Tres codd. τοιοῦτόν τι. L. 23. Post δίκην διδόναι et 24. post τοῦ κακοῦ interrogandi signa posuit Hdf. et post κακοῦ etiam Steph. habet. L. 27. Cod. Meerm. μέγιστόν τι. —

P. 51. l. 3. Tres codd. μηδεμίαν. L. 5. Iidem tres codd. προσήκει διαφερόντως ἀθλίῳ εἶν. καὶ τ. ἄ. ἀ. L. 14. ἀδικήσει et l. 20. ποιήσει reponi iam iussit Find. et dedit Hdf. Nam legitima est ea structura partt. ὅπως μὴ cum Fut. Ind. Itaque recepi, etsi codd. ἀδικήσῃ — ποιήσῃ servant. L. 20. Perperam λέγωμεν edidit Find. Nam etiam πῶς λέγωμεν frequenter occurrit. v. Hdf. Post Πῶλε interr. notam posuit Hd. et εἴπερ etc. ad seqq. traxit, recte adversantibus Schl. et Buttm.. L. 26. οὐδὲν nonn. codd. om. L. 27. Post τοὐναντίον comma posuerunt F. et Hd. Nam subint. χρήσιμον εἶναι et sequentia interpretationem horum continent.

P. 52. l. 1. duo codd. τυγχάνοι, probante Hd. quod oratio sit suspensa. L. 4. τε pro vulg. δὲ e 3. codd. et Bas. 2. cum Hdf. dedi. L. 11. Vulg. πρῶτ. κατήγ. ὄντα — Mutavi ordinem 3. codd. auctoritate. Mox aut ἄλλων aut οἰκείων male deleri iussit Fic. L. 13. Bas. 2. ἐπὶ τοῦτο, sed et vulg. probum. L. 18. σοι redundat, neque tamen propterea delendum est. L. 20. Vulg. post Ναὶ non interpungitur. L. 22. Vulg. ἀδικῆται αὐτὸς — Mutavi collocationem e duobus codd. et quia αὐτὸς vis inest. Verba τοῦτο μ. γ. εὐλ. ironice dici existimavit R. Imo ex rhetoris persona loquitur Socrates. L. 26. Vulg. διδῷ e cod. Bodl. et quia πλθη sequitur, correxit Hdf.. L. 27. Vulg. διαφύγῃ

Digitized by Google

E tribus codd. Optativum restitnit Hdf. Contra codd. Find. *δῴη* in *δῷ* mutavit. Idem malit *ὁ ἐχθρὸς* deleri, ut glossema.

P. 53. l. 3. *αὖ* e duobus codd. et Bas. 2. cum Hdf. additum et *ἀποθανεῖται* pro vulg. — *ἦτας* e 4. codd. cum F. et H. datum. L. 9. *ὡς* redundare putat Fic. sed est, siquidem nam, v. Hdf.

L. 14. Pro *οἷον* sine causa Corn. *δεινὸν* coniecit leg. L. 17. Post *σπουδ. τε* in 3. codd. additur *νῦν* e praecedd. male petitum. L. 18. Iungenda *ἡμῶν — τῶν ἀνθρώπων.* In 3. codd. *ὁ βίος ἡμῶν —*

L. 19. Steph. marg. „Malim *πράττοιμεν*, ut cohaereat cum praecedd.“ At *ὡς ἔοικεν* additur. L. 21. Post *τὸ αὐτὸ* Hdf. additum malit *ὄν*. L. 28. Casaub. probante Valck. scribi maluit: *τοῦ τοῦ Πυρ.* Recte monuit Hdf. articulum ad nomen propr. non esse necessarium. Lusus verborum est; nam Demus fuit Pyrilampis filius. v. Routh.

P. 54. l. 1. *ὅτι — δυναμένου* enallage pro *δύνῃ*. v. Hdf. Pendent Genitivi ab *αἰσθάνομαι*. Duo codd. *ὅπερ ἂν φῇ* et mox pro *ὅπως* l. 2. unus cod. *ὅπερ*. L. 4. *ὁ* ante *Ἀθην.* e 4. codd. inseruit Hdf. L. 8. Vulg. *βουλήμασι*. Steph. marg. „Al. [Bas. 2.] *βουλεύμασι*, quod malo.“ Ita cum F. et Hd. e. 3. codd. dedi. Ficinus in toto loco inde a l. 24. aliam videtur habuisse cod. scripturam. L. 11. *παύσει* e 3. codd. cum Hd. pro vulg. *παύσῃ*. *παύσεις* dedit F. Nonnemo *ταυτὰ λέγων* maluit. L. 14. Hdf. et Bas. 2. dedit: *ὅτι ἐγώ σοι τ. λ.* quod in marg. Steph. erat. L. 17. *ἀεὶ* e duobus codd. cum Hdf. dedi. L. 23. s. *κακῶν* ex omnibus codd. et edd. pro Steph. *κακὸν* restituit Hdf. L. 28. Haec non recte se habent. Nam aut postulatur *ἀνάρμοστόν τε εἶναι* aut *εἶναι ἀναρμοστεῖν τε*, quod dedit Hdf. et

Digitized by Google

reponi etiam Heusd. iussit. Codd. non decernunt Equidem prius malim.

P. 55. l. 1. Steph. marg. γραί· [in Bas. 2.] πολλοὺς ἀνθρ. L. 4. Vulg. μοι abest. Steph. marg. „γραί. [in Bas. 2.] δοκεῖν μοι νεαν. „quod cum Hdf. recepi. Mox δημηγορεῖν est, nugas dicere. L. 10. διδάξοι ex uno cod. Reg. dedit. Hdf. L. 11. αὐτὸν post αἰσχ. redundat, more consueto. L. 12. Post διδάξειν vulgo colon; omnem distinctionem sustulit Hdf. L. 14. Vulg. post εἰπεῖν punctum. L. 15. Infin. καταγελᾷν positus, qui ab ἔφη pendeat quod loco Cratyli tuetur Hdf. Cornar. et Ro. etiam Buttm. et serius Hdf. atque Schl. malunt κατεγέλα, a Fic. expressum, Find. καταγελῶν. L. 25. Pro ἐστὶν tres codd. εἰσὶν, quod praefert Fi. L. 26. Steph. Marg. γραί (nescimus ubi)· καὶ ἐάν τις, οἶμαι, αἰσχύνηται. L. 27. Steph. legi iussit: ὧδὲ καὶ σὺ vel ὧδε κ. σ. vel οὕτω δὴ καὶ σὺ — Nulla correctione opus. Verba τοῦτο τὸ σοφὸν in appositione ad ἕ, explicationis causa, accipienda.

P. 56. l. 1. Concinnitatis causa τὰ κατὰ νόμον scribi vult Fi. L. 2. Steph. marg. γραί (nescio ubi)· τὰ τοῦ νόμου λέγων. L. 4. τὸ κατὰ φύσιν legendum censuit Find., etiam Ro. qui tamen revocavit sententiam. Heusd. maluit Πώλου τὸ κατὰ φύσιν, οὐ κατὰ νόμον, αἴσχ. λ. L. 5. κατὰ φύσιν quod vulg. post ἐδίωκ. deest, e 3. codd. et Cornarii libro cum Hdf. addidi, quamquam pro gloss. habet Ro. Ita in antecedd. nihil mutandum. L. 6. οἷον ante τὸ ἀδικεῖσθαι, a Fic. expressum, codd. invitis (suadente ed. Bip.) addidit Hdf., subaudiri maluerunt Fi. et Ro. Plura addi iussit Steph., in cuius marg. „Forta Pl. post καὶ κάκιον scripsit: οἷον, φύσει αἰσχρόν ἐστι καὶ κάκιον τὸ ἀδικεῖσθαι, ut post καὶ κάκιον priore loco τελεία στιγμὴ ponatur." L. 16. τε post

Digitized by Google

ἐκφ. aut deleri cum 2. codd. aut post ἀνθρώπ. poni voluit Fi. L. 17. πλέον ἔχωσι. Sine causa τι excidisse coniicit Fi. L. 24. In cod. Meerm. male οἶμαι post φύσις ponitur. v. Hdf. Steph. marg. „γρ. ἀποφαίνοι ἂν αὐτὸ, ὅτι — in Bas. 2. ἀποφ. ἄ. αὐτῷ ὅτι. Cod. Reg. ἀποφαίνει αὐτὸ, ὅτι — unde probabiliter αὐτὸ inserendum.

P. 57. l. 4. Articulum τοὺς in 3. codd. omissum uncinis inclusi. Steph. marg. „For. ἢ ἄλλα μυρία, ἃ ἄν τις. [quod refutarunt Ro. et Hdf.] At Fic. ita vertit, quasi leg. ἢ ἄλλοι μυρίοι οὓς ἂν τ. Fortasse etiam post ἢ sequebatur tertium exemplum: alioqui magis convenisset καὶ ante ἄλλα.“ L. 8. τιθεμ. πλάττ. pro τιθέμενοι πλάττομεν. L. 10. Heusd. post λέοντας addi voluit δέοντες, quia in Fic. vers. vincientes, quae interpretatio est. λαμβ. valet dum sumimus v. Buttm. L. 15. Vulg. ὑμέτερα. E. 3. codd. correxit Hdf. L. 18. Steph. ὑμέτερος dedit. Ante eum in edd. ut et codd. ἡμέτ. quod Ro. et Hdf. restituerunt. ὁ δοῦλος est ille ad servilem conditionem depressus. ἂν φανείη et ἐκλάμψειε legi maluit Fi. L. 20. de Pindari loco v. Fragm. in ed. Heyn. T. III, P. I. p. 76. s. L. 22. Boeckh. ap. Schol. legit: οὗτος δὲ δὴ φύσει ἄγει — L. 23. Steph. marg. γρ. βίαιον. Sed videtur consulto orationem Pindari mutasse Callicles. v. Ro. L. 24. ἁρπιάτας scil. Γερυόνου βοῦς ἠλάσατο. Sunt et haec Pindari verba illo loco. L. ult. Codd. tres: εἶναι τοῦ βελτ. πάντα καὶ κρειττ.

P. 58. l. 10. Male pro εὐδόκ. tres codd. εὐδαίμονα. L. 12. Verborum ordo: οἷς χρώμενον ἐν τ. ξυμβ. δεῖ ὁμιλεῖν et χρώμ. ὁμιλεῖν pro ὁμιλοῦντα χρῆσθαι v. Find. L. 20. Steph. marg. „Non stat versus ita legendo et in tertio videtur scribendum τυγχάνει, ut ἵνα sit pro ubi.“ At auctor versus

Digitized by Google

memoriter laudavit suaeque accommodavit orationi unde etiam *βέλτ.* pro *κράτιστος* dedit. *τυγχάνει* autem pro — *νῃ* cum Hdf. dedi. De loco Antiopae v. Fragm. Eur. T. II. Lips. Antiop. n. 34. L. 24. Vulg. *τούτῳ* contra usum v. *λοιδορεῖν*. E 3. codd. et Bas. 2. correxit Hdf. L. 27. *παιδιᾶς* (ut sibi constet Callicles) scribi voluit Heusd. Sed verbis p. 59. l. 15. s. refutat hanc coniecturam Buttm.

P. 59. l. 2. Vulg. male *φιλοσοφεῖ*. E cod. Reg. em. Hdf. L. 4. Pro *ὥςπ.* legi *ὅπερ* iussit Fi. L. 5. Fi. e 2. codd. dedit *ὃ ἔτι πρ.* Hdf. *ᾧ* retinet sed *παίζειν* legi mavult. L. 17. *εἶναι* in edd. vett. deest, et post *ἀνελευθ.* Bas. 2. addit *τινα εἶναι*. L. 25. Homer. Il. IX. 441. L. 27. *τὸν* nescio cur Find. in *τοῦ* (sc. *ἕνεκα*) mutavit.

P. 60. l. 1. *καὶ* ante *ἱκανὸν* delevit Find. et *ἱκανον* pro Nomin. habuit. Pro *ἱκανὸν* Hdf. coniicit leg. *νεανικόν*. Heusd. mavult: *ἱκ. μηδὲν ,μηδέπ. φθ.* L. 2. *καὶ* ante *φιλ.* non recte in Reg. om. L. 8. Vtrum pro *διαπρέπεις* sit *διαστρέφεις* an *διατρεπεις* legendum, dubitat Hdf. Cf. Fragm. Antiop. n. 35. De seqq. etiam verbis cf. Valcken. Diatr. in fr. Eurip. p. 84. s. ubi ea in senarios digessit, et laudantur Olympiodori verba, e quibus patet aliter eum legisse verba Platonis. add. Routh. p. 435. s. Pro *προθεῖο* Corn. coniecit *προσθείης*. L. 10. Tres codd. *εἰκὸς ἂν καὶ πιθ. λ.* Iidem *ὑπερ ἄλλου*. L. 15. Bas. 2. *νυνὶ γὰρ* — Verba *τῶν τοιούτων*, vulgo omissa, addita iam a Corn. e 3. codd. et Bas. 2. adiecit Hdf. L. 18. Tres codd. *ἴσθ' ὅτι*, quod recepit Fi., vulg. tuetur Hdf. L. 27. s. Infinn. *περισυλᾶσθαι — ζῆν* loco Participp. ponuntur, quasi ab *ἔθηκε* pendeant. Mox Accus. *τύπτοντα* cum *διδόναι* iung.

P. 61. l. 10. Duo codd. *ἄσμενον εὑρεῖν*. L. 14. s.

Digitized by Google

Duo codd. οὐδὲν μοι δεῖ ἔτι. L. 18. Fic. legisse videtur: ὅτι, ἃ ἄν μοι — probante Hdf. L. 21. ἱκανῶς. Tres codd. ἀληθῶς. Iidem mox τρία ἔχειν δεῖ ἄρα. Codd. vett. δεῖν, probante Fi. L. 23. εὔνοιαν. Steph. marg. γραί· εὐδοκίαν. Quatuor codd. δόξαν, ut Bas. 2. quod e Schol. ortum indicant Ro. et Hdf. L. 24. ἐμὲ post εἶσὶ ponunt duo codd.

P. 62. l. 13. Tres codd. male ἐπήκουσα. ὑπακούειν est auscultare, ἐπακούειν audientem se praebere. Hdf. Find. dedit μέχρι ὅποι, sed ap. Nost. saepe μέχρις ante voc. et ἄχρις poni docuit Hdf. L. 17. Tres codd. λήσητε. L. 18. Vulg. ταῦτα. E Fic. emend. Hdf. L. 23. Vulg. interpunctum: οὕτωσί· δηλ. Mutavit iam Hdf. L. 25. Duo codd. ἔστιν ἱκανῶς ἤδη. L. ult. Steph. marg. „In pr. ed. [etiam codd.] παρουσίᾳ, sed rectius leg. περιουσίᾳ [Bas. 2.], quod opponitur praecedenti ἐνδείᾳ."

P. 63. l. 5. Steph. marg. „γραί· [Bas. 2.] πεῖον τινα ποτὲ χρὴ — quod Hdf., invitis codd., recepit. L. 8. τοῦτο cum ἐξαμαρτάνω iungendum docet Hdf. L. 12. Steph. marg. „γραί· κτησαίμην," ut quatuor codd. exhibent, quod, tanquam interpretamentum v. ἐργασαίμην repudiant F. R. Hdf. L. 14. βλᾶπα scripsit Hdf. L. 17. 18. Vulg. post *Πινδ.* comma, et τὸ κ. φ. cum seqq. iungitur. Hdf. deleto post *Πινδ.* commate, post φύσιν posuit, maluit tamen hic plene interpungi, et post φαυλοτέρου commate. Certe τὸ κατὰ φύσιν ad δίκαιον pertinet. L. 19. πλέον pro vulg. πλεῖον scripsi. L. 27. καὶ τῷδε s. τοῖσδε coniicit Fi.

P. 64. l. 2. Vulg. ταυτὸ — e duobus codd. emend. Hdf. L. 10. ἐπὶ τῷ ἑνὶ in usum unius, ut unus ille legibus obsequatur. L. 13. Post οὐκοῦν excidisse καὶ, ob Fic. vers. putat Find. Idem mavult: εἰ

Digitized by Google

γὰρ βελτίους χρείττους πολύ. L. 19. ὁλώσει scripsit Fi. L. 23. ὦ καλλ.-mavult Hdf. L. 24. Codd duo βεβαιώσομαι contra Tho. M. praecepta v. ἵνα. Non passive hoc accipiendum monet Hdf. L. ult. δίκαιον scil. νόμῳ μόναν.

P. 65. l. 8. Edd. vett. ἁμάρτοι. ἁμάρτῃ ut Steph., etiam codd. Bodl. et Reg. L. 13. s. τῷ cum ἰσχύρ. iungendum: eo quod corpore firmo valent. φῶσιν aiant, scil. ea esse legitima. Hdf. maluit: θῶσιν ἄττα, ταῦτα ε. ν. probante Schl. Olim coniecit: καὶ, ἃ ἂν οὗτοι φῶσιν, α. τ. probante Buttm. Heusd. ἰσχυρ., τούτους εἶναι τοὺς χρείττους, καὶ ἃ ἂν οὗτοι φῶσιν κ. τ. λ. (e Fic.) L. 17. Codd. nonn. τοιοῦτό τι. L. 22. Codd. nonn. et edd. vett. ἐξαρχῆς. Pro vulg. βελτίστους, quod codd. et edd. tuentur, cum Fi. et Hdf. dedi, quod Corn. suasit, βελτίους. Routh. etiam τινας ποτε λ. sine causa idonea scribi iussit. L. 27. Hdf. tacite edidit πρὸς ἐμέ. Mox etiam tres codd. βελτίστους.

P. 66. l. 9. ῥήματι ed. Ald. et codd. nonn. L. 9. Non suo loco legi verba εἰ ὃ εἶς τ. μ. χρ. censuit Buttm. nisi post λόγον colon ponatur, post ἄρχομ. comma (imo colon) ut haec τοῦτο — θηρ. per parenthesin interposita sint. Restitui illam antiquam interpunctionem. L. 22. seq. Tres codd. ἐκείνῳ. At νέμειν h. l. non tribuere, sed, pro arbitrio distribuere, et τῷ ἀρχ. est διὰ τὸ ἄρχειν. L. 25. Tres codd. μέλλοι. non praeferendum cum Fi. L. 28. σὺ male in cod. Reg. omittitur. Tres codd. τί δὲ σιτία σ. λ. quod correctionem sapere videtur.

P. 67. l. 1. Tres codd. ἰατρείας. Iidem l. 3. pro ἔγωγε habent ναί. L. 4. δεῖ e 2. codd. (non optt.) et Fic. dedit Hdf. At melius intell. λέγεις. L. 7. Bas. 2. ποίων δὲ ἱματίων, improbante Hdf. L. 8

Digitized by Google

δηλον ὅτι ed. Find. L. 9. φρονιμώτατον e Bas. 2. dedit Hdf. ob seq. Superl. Et sane antea et post in his saepe variatur. Recte tamen Ro. monuit, non opus esse mutatione. L. 19. ἀτέχνως (sine arte) legi iubet Schl. L. 22. τε post χρείττ. in nonn. codd. desest. περὶ τίνων (pro περὶ τί) quia ad ἐρεῖς s. λέγων respicitur

P. 68. l. 2. ἀποκάμνωσι (pro vulg. ἀποκάμωσι) cum 2. codd. et Hdf. quia respondet praec. ὦσι) In aliquot codd. τῆς ante ψυχῆς omitt. L. 4. Post σοῦ interr. notam posuit Hdf. L. 5. σοὶ mavult Find. ut ad μέμφομαι non ad κατηγορῶ referatur. L. 7. τοτὲ (pro vulg. ποτὲ) ob consensum 4. codd. et Bas. 2. dedi. L. 13. Steph. marg. „Al. [duo codd. et edd. vett. praeter Bas. 2.] φρονιμωτέρους· sequi autem deberet et ἀνδρωδεστέρους.“ L. 14. Edd. vett. et cod. Reg. τούτους, quod vel exquisitius videri potest. L. 17. Vulg. Σω., τί δὲ αὐτῶν, ὦ ἑταῖρε, ἢ τί ἄρχοντας, ἢ ἀρχομένους; Καλ. πῶς λ. Steph. in marg. „Sic et Fic. αὐτῶν iungit cum seq. Potius tamen cum his, τί δὲ αὐτῶν videtur subaud. ex praeced. πλέον ἔχειν προσήκει [probante Schl.]“ Sed praeterea edd. ante Steph. omnes et cod. Aug. et Reg. τί ἢ τί (quo et ducit τί ἦ ἢ τί in Meerm. et Bodl.) Tum verba haec in Schol. et codd. Bodl. Callicli tribuuntur. Hinc Fi. dedit: τί δέ; αὐτῶν, ὦ ἑταῖρε, ἤτοι ἄρχοντας ἢ ἀρχομ.; Καλ. πῶς λ. Hdf. edidit: τί δὲ; αὐτῶν, ὦ ἑταῖρε; et seqq. ita maluit legi: αὐτῶν, ὦ ἑταῖρε, ἄρχοντας ἢ ἀρχομένους; Κ. τί ἢ τί; πῶς λ. Quod reposui, propius ad vet. lect. et Schol. accedere videbatur. αὐτῶν scil. ἄρχοντας λέγεις, quod e seqq. patet – τί prius, quid (quo sensu, num ἄρχαντας an ἀρχομ.), secundum, qua ratione (κατὰ τί). L. 19. Codd. nonn. τοῦτον, unde Find. τούτου dedit, sed δεῖ etiam cum

Digitized by Google

Accus. occurrit. L. 22. ποικίλον est, quod varie accipi potest ideoque fallax et ambiguum est. L. 24. Socratis definitio σωφρόνων a Callicle ridetur.

L. 25. Vulg πῶς γὰρ οὔ; et haec verba in edd. vett. ad Calliclis orationem male referuntur. Malui οὔ, quod facile ex seq. οὐδεὶς existere potuit, praeeunte Fic., et iubente Ro., delere. L. 26. Steph. marg. „γρ. πάνυ γε τοῦτο, ὦ Σώκρατες, σφόδρα. ἐπεὶ π." In Bas. 2. πάνυ γε τοῦτο, ὦ Σ. τοίνυν (quod in τὸ νῦν s. τῇ νῦν mutari vult Fi.) σφόδρα. Hdf. mavult: πάνυ γε τοῦτο σφόδρα, ὦ Σ.

P. 69. l. 5. Ex edd. vett. et Reg. ἀνδρίαν (pro —είαν Steph. et all.) L. 10. Codd. nonn. πρόσθεν. Post ἔλεγον vulg. colon. Malui cum Hdf. δουλούμενοι cum antecedd. iungi, quum desit particula nectendi illud partic. cum seqq. L. 14. Steph. marg. „γρ. ἐπεὶ ὅσοις ἐξ ἀρχῆς." Hdf. mavult, ἐπεὶ οἷς γε. Cod. Reg. ἐπεὶ θεοῖς ἐξ ἀρχ. et in marg. ἐπεὶ τοῖς θεοῖς ε. α. L. 19. Ante μηδ. ἐμπ. (nonn. edd. vett. ἐκποδὼν) ὄντ. Bas. 2. addit καὶ δικαιοσύνης καὶ, quae verba potius post σωφροσ. l. 18. ponenda sunt. L. 20. Codd. nonn. ἐπάγοιντο. L. 22. ὑπό του s. maluit Fi.

P. 70. l. 1. Artic. τὰ ante καλλωπ. abesse mavult Hdf. L. 6. ἀφεῖναι in Mecrm. superscr. L. 10. Ad ἕτοιμ. intell. ὄειν. L. 15. Cod. Reg. οὐ γάρ τι θ. probante Ro. L. 16. λέγοι sine codd. edidit Fi., sine causa, quamquam Opt. praecessit. L. 18. ἴσως in codd. nonn. et Stob. omitt. Vulg. hic et mox ed. τεθνᾶμεν. Hdf. τεθνάμεν. ὅπερ deest in Reg. et Fic. In Bas. 2. et Stob. ἤδη γάρ του quod in Steph. notatur. Intell. Heraclitus. L. 20. ἡμῖν (pro vulg. ἡμῶν) e 2. codd. et Stob. atque Fic. cum Hdf. L. 22. καὶ ante κάτω in nonn. codd. om. Post κάτω commate interpunxit Hdf. L. 23. Codd. nonn. et

Digitized by Google

Bas. Σικελικὸς quam formam h. l. ex seq. Ἰταλικὸς ortam recte indicat Buttm. κομψὸς h. l. bono sensu, de philosopho. παράγειν propr. de nominum flexione et mutatione. L. 25. Codd. nonn. et Stob. πιστικόν. L. 26. Steph. marg. „γραί· ἀνοήτων. Ita Bas. 2. duo codd. et Stob., et Fi. ἀμυήτων (quod Reg. habet) spurium existimavit et uncinis inclusit. αἱ ante ἐπιθ cum Hdf. e 3. codd. et Stob. addidi. Tum Hdf. coniecit: διὰ τὸ ἀπόλαστόν αὐτοῦ (scil. τοῦ ἐπιθυμητικοῦ etc. ut ante ὡς τετρ. intelligatur λέγε.

P. 71. l. 3. Pro ἄν εἶεν Bas. 2. et Iambl. εἶσι. L. 5. Tres codd. ἄρα ἔφη ἃ πρὸς ἐμὲ λέγων. — Respici ad Danaidum dolium perforatum facile patet. L. 7. Post στέγειν intell. τι aut οὐδέν. L. 8. s. Codd. tres: ταῦτ' ἐπιεικῶς ἐστιν ἄτοπα ὑπό τι. Steph. marg. „Haec verba, ὑπό τι ἄτοπα, suspecta sunt, nec ὑπάτοπα pro illis satis convenire videtur, quum praecedat ἐπιεικῶς“ Hdf. ἐπιεικῶς interpretatur admodum, satis, ὑπό τι aliquatenus, quodammodo. L. 10. Vulg. ἐνδείξασθαι. E 4. codd. recepi Participium (pro ἐνδείξαμ. σοι βούλομαι.) Pro μὴν tres codd. δέ. L. 14. μεταθέσθαι Bas. 2. μετατίσθεσθαι codd. duo ap. R. L. 23. codd. duo ἄλλοι ἄλλων πολλῶν.

P. 72. l. 1. εἴη post ποιεῖς. e Iambl. addĭdit Hdf. et καὶ ante νύκτα e 3. codd. L. 11. Steph. marg. „γραί· πληρώσῃ [Bas. 2. et cod. Reg.] L. 20. ἅπασας deest 3. codd. L. 21. πληροῦν Steph. et cum eo Hdf. etsi omnes libri πληροῦντα habent, unde Hdf. coniicit olim fuisse: δυν. πληροῦν, πληροῦντα καὶ χαιρ. L. 25. Tres codd. κνᾶσθαι, dorica forma. v. omnino Buttm. h. l.

P. 73. l. 6. Codd. duo κνησειῖ (quod) e vulgari κνησείει exstitisse monet Hdf. qui κνησιᾷ vel po-

Digitized by Google

tius κνησιῴη scribi vult. Tum vulg. ἔτι τὶ, σὲ ἐρ. Steph. marg. „Vel cum interr. post κνησιοῖ et post ἐρωτῶ et scribendo τί, hoc sensu: an te rogem, qua praeterea parte? At Fic. alteram lectionem sequitur.“ Rectius interpunxit Hdf. τί per euphem. τὰ αἰδοῖα dicit. L. 8. Hdf. monente Buttm. scripsit: καὶ, τὸ τοὺτ. τοι. ὄντων κεφαλ., ὃ- L. 10. Tres codd. male ὃ δεινὸς- L. 15. Vulg. ἀναίδην. Cum Hdf. e Reg. et edd. vett. dedi ἀνέδην (ohne Zurückhaltung), quod lenius est. Illud tamen Fic. expressit et nonn. codd. habent, sed ubique mutandum esse ἀναίδην docet Buttm. L. 20. ἀνομολογούμενος est, non secum consentiens. Duplicem verbi significatum, ex diversa origine ortum, illustravit Buttm. L. 23. Edd. vett. ἐξετάζῃς. L. 25. s. Tres codd. εἰ τοῦτο ποιῶ.

P. 74. l. 2. Codd. duo: σὺ δὲ, ὦ Κ., τῷ ὄντι- L. 7. που post ἐπιστήμ. cum Hdf. e 3. codd. addidi, sed pro signo interr. in fine punctum posui. L. 8. Perperam Ro. coniecit: ἔλ. τι εἶναι. L. 9. Codd. nonn. ἀλλ' ὅτιοὖν ἢ ὡς αἴτιον τὴν ἄνδρ. Post ἕτερον subint. ὄν, nisi excidit. auctore Hdf. L. 12. Haec vulg. ita distincta: τί δὲ; ἡδονὴν δὲ κ. ἐπ., ταυτὸν etc. L. 14. Codd. tres μεμνησώμεθα (partim e correct.) L. 17. Σωκρ. etc. Haec cum Schol. Callicli tribuit Schl. et οὐχ ὁμ. etc. Socrati, improbante Hdf. L. 25. Artic. ante ἄνθρωπος non delendus, qui modo additur, modo omittitur. L. 27. Post νόσου interr. notam posuit Hdf. Mox ὅλου legisse videtur Fic. sed περὶ ὅτου est, de quacumque corporis parte.

P. 75. l. 2. γε male nonn. codd. deest. L. 9. Hdf. ex uno Meerm. cod. recepit ἀπολλύει. Nam Ficin. (vertens, amittit) etiam vulg. expressisse videri potest, quod magis respondet verbo ἀπαλλάτ-

Digitized by Google

τειν. L. 12. ἦ pro vulg. ἢ cum Hdf. e codd. L. 17. Vulg. δηλονότι, quod e 3. codd. cum Fi. et Hdf. correxi. L. 19. Cod. Bodl. ὑπερφυῶς ὡς ὁμ. probante Ro. L. 23. Verba τὸ μέντοι — ἡδὺ Callicli, ἴγωγε· μανθ. etc. Socrati tribuit Schl. L. 24. Steph. marg. „γραί· καὶ ἐγὼ μανθάνω [ita cod. Reg.]“ In Ald. μανθάνω, μανθάνω. Alii codd. pro ἴγωγε μ. habent ἐγὼ μανθ.

P. 76. l. 2. Duo codd. φὴς ἡδὺ, Bodl. ἄλλο τι φὴς ἢ ἡδὺ- L. 3. τούτου scil. τοῦ διψῶντα πίνειν, cuius partes sunt τὸ διψῶντα et πίνειν v. Hdf. L. 7. Vulg. (ex Steph.) διψῶντά γε φὴς λ. Steph. marg. „γραί· [nescimus ubi] τὸν διψῶντα καὶ λυπούμενον; ut subaud. ex praeced. λέγεις. At in superior. ed. Διψῶντά γε, φημὶ λυπούμενον;“ δὲ e codd. cum Fi. et Hdf. dedi. Et φημὶ est in 4. codd. et edd. ante Steph. omnibus, sed utrumque φὴς et φημὶ ex interpretamento ortum, unde delevi. Nam ne ita quidem dici potuit: διψῶντά γε φημὶ λυπούμενον. Debebat esse φαμέν. L. 13. ἔστιν (pro ἔστι) cum Fi. e codd. L. 20. s. Verba ὅτι ληρεῖς ἔχων alieno loco posita et fortassis Callicli in proximis tribuenda censet Hdf.: οὐκ οἶδα, ὅ τι ἔχων ληρεῖς, tuetur Buttm. ita, ut per parenthesin inserta velit. Steph. marg. „Fic. quoque legit [ut Serr.] ἑκὼν ληρεῖς. Est alioqui participii ἔχων elegans in huiusmodi locis pleonasmus: frequentius tamen praefixi verbo ut supra p. 490. φλυαρεῖς ἔχων. „προϊέναι εἰς τὸ ἔμπροσθεν longius progredi. ὅς pro ὡς legi malnit Fi. L. 24. Male καὶ ante ἡμῶν in 3. codd. omitt. ἀλλ' (pro ἀλλὰ) ἀπ. cum codd. et edd. vett. dedi. L. 26. σμικρὰ pro μικρ. cum 2. codd. Hdf. L. 28. Cod. Meerm. ἡ τιμὴ αὕτη. — τιμὴν partes disputantis Routh. interpretatur, Hdf. mulctam s.

Digitized by Google

damnum; nihil damni inde in te redundabit. (es kömmt nicht auf deine Rechnung, Schl.)

P. 77. l. 1. Vnus cod. Reg. *Σωκράτει*, quod recepit Hdf. Equidem post *ὑπόσχ.* comma posui. L. 4. *γε* ante *μεμ.* in nonn. codd. om. L. 6. Tres codd. *ἀπέλιπες*, sed et Imperf. ita adhibetur. v. Hdf. Nonn. codd. *ἀπόχρωναι* et *ἢ* vel *ἤ οὐχ.* — L. 8. s. Vulgo *καὶ ἡδονῶν* deest. Steph. marg. „Post *ἐπιθυμιῶν* in vet. [Bas. 2.] est etiam *καὶ ἡδονῶν* quam lect. agnoscit Fic." Addidi cum Hdf. etsi tantum in Reg. a manu sec. addita. Nam ex *ἡδόμενος* non commode cum Ro. subintelliguntur. L. 11. *τῶν* ante *κακῶν* e 3. codd. cum Hdf. addidi. Iidem *καὶ* ante *τ. ἄγ.* adiiciunt. L. 13. *τί οὖν δῆ* scil., tibi vis, hoc dicis? Hdf. *διαφέρει τοῦτο* intell. L. 17. Duo codd. *κακοῖς*. L. 22. Non necesse ut *τοὺς* ante *ἄφρονας* addatur. L. 25. *ἤδη* in 3. codd. om. L. 27. *ἀλλὰ τί τ.* non *ἐρωτᾷς* sed *διαφέρει* intell. Hdf.

P. 78. l. 8. *ἀμφοτ, — μᾶλλ.* ostendit, ipsum dubitare, utri magis laetentur. v. Routh. Vulnus tamen subesse putat Schl. L. 11. Tres codd. *μὲν* pro *μόνον* (e scrib. compendio). L. 24. verba *οἱ ἀγαθοὶ*, quamquam in omnibus libris lecta, spuria esse et contextui adversari viderunt Ro. et Hdf., unde hic delevit, ego uncinis inclusi.

P. 79. l. 9. Vulg. *οἱ μὲν — οἱ δ' — οἱ δὲ* (ut *χαίροντες ἢ λυπούμενοι* subint.) Cum Hdf. *οἳ* dedi. L. 17. Post *τὰ καλὰ* in 2. codd. additur *καλὸν εἶναι*. L. 25. Post *τῷ ἀγαθῷ* vulg. interr. nota. correxit Hdf. Ad seqq. Steph. marg. „*γραί· μᾶλλον ἀγαθοῦ*.

P. 80. l. 1. *πάλαι τοι* (pro *τι*) e 3. codd. dedi, iubente Hdf. ad Phaed. p. 29. L. 5. Male ol. post *χείρους* interr. nota. L. 7. Nonn. codd. *τοιαῦτα* vel

Digitized by Google

τὰ αὐτά, et in Reg. αὖ pro ταῦτα, sed Fic. nec ταῦτα nec ταυτὰ habuit. L. 9. Nonn. libri: κατ-αρχάς. L. 13. σὺ ante νῦν cum 3. codd. addidi. L. 14. τινες spurium censuit Ro., defendit Hdf. L. 21. ποιοῦσιν pro vulg. ποιοῦσας cum Hdf. e 2. codd. dedi, ut ἄρα suam vim retineat (neque enim interrogative ponitur) et apodosis ab αὗται μὲν — incipiat. Malit tamen Hdf. e Fic. (pro εἰ ἄρα) legere: ἄρα τ. Ita et Schl. Verba ἐν τῷ σώματι a 2. codd. absunt. L. 28. Stob. δῆλον γὰρ δή. Tum Stob. ἕνεκα γ. δή που et ei. cod. ap. R. ἕ. γ. δὴ δήπου.

P. 81. l. 1. Stob. πραχτέα. L. 5. Tres codd. σύμψ. καὶ σὺ ἡμῖν εἶ. L. 16. Steph. marg. „Al. ἐκ τούτων. For. autem expungenda praep. ἐκ, ut τούτων iungatur cum σύμψηφος.“ Sed form. ἐκ τρίτων tuentur omnes codd. et usus loquendi. L. 10. Stob. ποῖα κακά. L. 12. Pro αὖ in Stob. et edd. vett. et cod. Bodl. ἄν. L. 13. Steph. marg. γραί· γαρ αὖ [in Bas. 2.] L. 14. μέχρι (pro μέχρις) e 2. codd. et Stob. cum Fi. dedi. L. 18. Verba κατὰ τὸ σῶμα, quae in 3. codd. et Stob. desunt, uncinis inclusi, ex interpretamento enata. Aliud glossema in 3. illis codd. est ὀψοποιητικὴν inter μαγ. et ἐμπ. insertum. L. 21. s. Tres codd. τύχη vel τύχῃ unde τύχης leg. coniecit Hdf. In nullo libro μήτε pro μηδ' est. L. 22. Contra fidem omnium codd. et edd. vett. Steph. edidit αὐτὰ π. Veterem lect. R. F. et Hdf. restituerunt. L. 24. Duo Codd. εἰσὶν ἡμῖν.

P. 82. l. 6. E 3. codd. cum Hdf. addidi artic. τώ.

L. 13. Find. legi voluit: τῇ μ. – θήρᾳ, τῇ δὲ – L. 15. Vulg. ἢ μὴ συμφῇς; Emendavit Hdf sed συμφῇς reliquit. L. 17. ἐγὼ ante ἔδοξα duo codd. addunt. Iidem ἡ ὀψοποιϊκή. L. 22. Verba ἡ ἰατρικὴ male coniecit Find. non esse a Plat. profecta. Perspicui-

Digitized by Google

tetis causa repetuntur. In seqq. negligentior est structura. Debebat esse οὐδὲ τὴν φύσιν ἔσχηπται τῆς ἡδονῆς, aut, ἢ ἑτέρα, ἢ πρὸς τὴν ἡδονὴν ἅπασα etc. Vtrumque confusum. L. 24. ἀτέχνως pro ἀτεχνῶς (vulg.) cum F. et Hd. e codd. dedi. L. 25. Vulg. ἀλόγως. Emendavit Hdf. e Fic., probante Find. qui pro τε maluit δὲ legi. L. 27. μνήμη legi iussit, sed non commode ἐμπ. σώζεσθαι μνήμῃ dici potuit. A nonn. codd. aut μνήμη aut μνήμη σωζομ. absunt.

P. 83. l. 3. καὶ ante προμήθ. nonn. codd. addunt. L. 6. Hdf. edidit αὖτη. In 2. codd. αὐτῇ, ut ad ψυχῇ referatur, probantibus Find. et Hdf. L. 21. Codd. nonn. μηδὲ σκ.

P. 84. l. 2. ἢ ante ἐν nonn. codd. deest. L. 3. Hdf. ed. τί δὲ ἢ τ. χ. — ποιήσεις; cum edd. vett. nonn. cod. Bodl. et Fic. L. 5. Malus erat Cinesias, poëta dithyramb., et arte et moribus. v. R. et. Hdf. L. 8. Steph. marg. „Vel τί δὲ; ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μέλης ἢ πρ. τ. β. Sic in seq. post τί δὲ, non post ποιήσεις, poni potest interrog. nota.“ Id non faciendum esse, multa exempla Plat. ap. Hdf. docent. L. 15. δὴ, quod vulg. deest, cum Hdf. e 2. codd. addidi. L. 16. Interr. notam post ποιήσεις sustulit Hdf. L. 21. ὄν post ὠφέλιμον non necessario addendum esse docet Hdf. contra Phryn. L. 27. νῦν δὴ in 3. codd. om.

P. 85. l. 2. E lect. Bodl. γίγνοντο coniicit Ro. scriptum forte fuisse γίγνοιντο. L. 3. in uno cod. λέγονται οἱ λόγοι οὗτοι. L. 6. Articulum ante ῥητορ. expungi aut ante δημηγ. poni vult Hdf., certe non h. l. de arte rhetorica, sed poetica, quam rhetoricam quamdam δημηγορίαν dicit, agitur. L. 10. Codd. duobus ὁμοῦ deest. L. 16. Duo codd. βέλτιον, male. L. 22. Ap. Aristid. αὖ τοῖς. L. 23.

Digitized by Google

Vulg. ταῦτ', quod e 2. codd. et Arist. mutavit Hdf. L. 24. ὃ ante ἐρωτᾷς omitt. Arist. probante Hdf. Duo codd. pro ἔτι habent ἔστι, quod et Fic. legisse videtur. L. 25. μὲν in 3. codd. deest.

P. 86. l. 2. καὶ ante ἀεὶ omitt. et l. 3. λέγοντας exhibet Reg. L. 6. Tres codd. et Arist. τί οὐ — τί οὐχὶ etc. recte Hdf. reddit: quin tu eum mihi appellas? L. 10. Steph. marg. γραί· [nescimus ubi] ἀφ' ὧν δὴ ἐκεῖνος ἤρξ. L. 12. Etiam hic μὲν in 3. codd. omitt. L. 13. ἀκούεις in talibus semper ap. Nostrum pro ἀκήκοας ponitur. L. 17. Codd. tres ἀληθῆ ἀρετὴν, τὸ- L. 19. Pro λόγῳ duo codd. χρόνῳ. L. 20. ss. Infinitivi absolute hic ponuntur, unde non εἶναι l. 21. in εἴη mutandum aut ἐφάνη, ὡμολόγηται vel tale quid cum Hdf. excidisse putandum, nec τέχνη τις cum Fi. in τεχνίτας vel τεχνικοὺς mutandum. L. 21. Steph. marg. γραί τούτῳ." Cod. Reg. cum Bas. 2. τοῦτο. L. 25. οὕτωσὶν e 2. codd. dedi cum Hdf. Vn. cod. ἀτρέμας. L. 27. Etiam hic tres codd. βέλτιον.

P. 87. l. 3. προσφέρει post ἐκλεγ. quod vulgo abest, e 2. codd. et Tho. M. cum Hdf. addidi. Pro αὑτοῦ codd. nonn. αὐτῶν. L. 4. αὐτῷ ante σχῇ in 2. codd. om. L. 5. εἰ βούλει etc. Apodosis latet in verbis ὡς εἰς τάξιν. L. 9. Codd. duo ἁρμόττον. L. 14. Bodl. cod. συνταττουσιν. L. 22. Duo codd. πρόσθεν. L. 24. s. Vulgo verba ὑγ. — λεγ. Socrati adhuc tribuuntur, et voc. ἔγωγε praefigitur ΚΑΛ. Mutavit Hdf., Ficinum et Coru. sequutus. L. 25. Vulgo post αὖ interr. nota, post νόσμου nulla distinctio. Mutarunt So. Fi. et Hdf. L. 27. Vulgo ἐκεῖνο. Fi. ἐκείνου legi voluit e Fic. Dedi cum Hdf. ἐκείνῳ ob l. 23.

P. 88. l. 2. σὺ δὲ (pro δ' Steph.) cum edd. vett. et codd. Ro. et Hdf. L. 3. Bas. ἐμοὶ γὰρ. — L. 4.

Digitized by Google

τὸ ὑγιεινὸν mavult Hdf. L. 7. τε post τάξεσι e 2. codd. cum Hdf. adieci. L. 12. αὖ ante βλέπων recte e 4. codd. addidit Hdf. L. 12. λέγῃ recte dedit Steph. quum in edd. vett. esset λέγοι, quod praeferebat Fi. L. 21. Codd. tres et Iambl. ἢ σιτία. L. 23. Vulg. ὀνήσῃ, quod Find. et Hdf. e 3. codd. et Corn. emendarunt — Vulg. ἴσθ' ὅτι. Steph. marg. „For. ἴσθ' ὅτε" quod cum Fi. et Hdf. e Bodl. recepi, etsi Ro. vulgatum tuetur. L. 24. Hdf. dedit e Corn. coniecit. πλ. ἢ τοὐν., ἢ κατά γε τ. δ. λόγον καὶ ἔ. Sed Schl. maluit (sine ἢ) κατὰ δὲ τ. L. 25. Verba ἢ οὔ Hdf. e 3. codd. et Fic. addidit. L. 27. Vulg. ζῆν καὶ. — Ordinem e 2. codd. et Iambl. restituit H. Tum vulg. ἢ οὐχ οὕ. L. 28. καὶ ante τ. ἐπιθ. auctoribus Corn. et Hdf. ex Aug. cod. addidi.

P. 89. l. 8. Tres codd. et Reg. a secunda manu δεῖν, ut pendeat a τρόπος. L. 17. Tres codd. αὐτὸς οὗτος. Male post αὐτὸς ante Hdf. commate distinctum. L. 20. Tres codd. ποιήσωμεν, sed vulg. sanum est. L. 21. καταλύσομεν solus Steph. dedit, et in marg. „Γραί· [in Bas. 2.] καταλιπόντες." Ald. et Bas. et cum Reg. καταλύομεν. Tres alii codd. καταλείψομεν, unde e Corn. coniectura dedi καταλείψομεν. Hdf. cum Buttm. dedit καταλίπωμεν. L. 23. περιτῇ scil. ὁ μῦθος. L. 28. Bas. 2. ἐθέλοι. Duo codd. ἐθέλει, et μὴ γὰρ τι. Tum Bodl. καταλίπωμεν.

P. 90. l. 3. Vulg. ἵνα μὴ et post γένωμαι punctum. Tres codd. in his Reg. μοι, unde recepi et interpunctionem mutavi, etiam Buttm. auctore. Versus Epicharmi [Athen. VII. T. III. p. 128.) fuit:

τὰ πρὸ τοῦ δ' ἄνδρες ἔλεγον, εἰς ἐγὼν
ἀποχρέω.

Reg. cod. πρὸ τοῦ. L. 5. Duo codd. τοῦτο, sed uterque superscr. οὕτως. ad quod intell. ποιεῖν Hdf.

Digitized by Google

malit ἂν ε. τοῦτο εἰ μ. οὕτω π. L. 7. Duo codd. πάντα. τὸ ante ἀλ. in Bodl. deest. L. 9. Duo codd. ἅπασιν ἀγαθὸν - L. 10. τὸν λόγον legi mavult Hdf. L. 11. Duo codd. μὴ δοκῶ τὰ ὄντα. L. 13. Post εἰδὼς Bas. 2. addit πάνυ τοι. Bodl. ζητῶν, ut Fic. Tum vulg. ὃ λέγων ἀμφισβητῶν, transposito articulo (cum 3. codd.) emendarunt Fi. Heusd. et Hdf. Hic e Bas. ἔφην recepit. L. 23. Duo codd. διελεγ. ἔτι. L. 27. ἐξελέξῃς (pro vulg. ἐξελέγχῃς) e 2. codd. et Fic. dedi.

P. 91. l. 2. Vulg. αὐτό. Emendarunt Heusd. (qui αὐτὸς ita pro σὺ poni docet) et Hdf. cum 3. codd. et Fic. L. 4. Tres codd. ταυτό ἐ. Sermoni qui sequitur, Ald. et Bass. Calliclis et Socratis nomina interposuerunt, quae Steph. recte cum Fic. delevit. L. 14. s. οὕτως in ὄντως mutari voluit Find. et κάλλ. Ro. in μάλιστα, uterque sine causa. L. 17. δὴ in 2. codd. omitt.

P. 92. l. 1. et 2. Art. ἡ ante τοὺν. et ante ἀκάλ. in Bodl. deest. L. 3. Vulg. ante πάνυ γε legitur ΚΑΛ. (tum et in seqq. nomina addenda erant.) At sunt haec Socratis sibi respondentis, unde cum R. et Hd., praeeunte Fic., delevi. L. 4. s. πράττῃ et σωφρονῇ errores sunt nonn. codd. L. 12. Vulg. ἀλλὰ δεῖ. Correxit Hdf. L. 18. πράττῃ (pro vulg. πράττοι) e 4. codd. et Iambl. recepi; definite enim dicitur: quaecumque faciat. L. 27. Post παρασκευαστέον e Stob. addidi ἑαυτὸν, nam ita παρασκευάζειν active dicitur.

P. 93. l. 1. Steph. marg. „Al. [Bas. 2.] πολίτης, sed perperam. Invenitur autem et alibi vox πόλις, apposita illi ἰδιώτης, ubi plures uni opponuntur.“ Perperam πολιτικὸς legi iussit Find. L. 2. Duo codd. μέλλῃ Bodl. μέλλοι. L. 4. εἰς τοῦτο iungendum cum ὅπως κ. τ. λ. L. 8. ἀνην. κ. pro ὅπερ ἐστιν

Digitized by Google

ἀνην. κακόν. L. 15. Verba καὶ τὸ ὅλ. — ἑταῖρε parentheseos notis inclusi, ut pateat, quo pertineant sqq. οὐκ. ἀκ. οὐ. ἀκολ. (pro quo Arist. ἀταξία). L. 23. ἄθλιοι vulg. semel tantum legitur. Emendavit Hdf. L. 24. Vulg. τίνα τ. ξ. Correxit e 4. codd. probante R., Hdf. L. 27. Vulg. αὐτοῦ.

P. 94. l. 1. Duo codd. ἐπὶ τούτῳ. L. 5. Steph. e correct. sua dedit δεῖν, pro quo e Reg. cum Hdf. ἔδει (quod v. ἦν respondet) dedi. Duo alii cum Quintil. et edd. vett. δεῖ. In Aug. deerat hoc verbum. L. 7. Steph. edidit τίνα, sed edd. vett. et codd. τί, quod Fi. et Hd. restituerunt. L. 10. Vulg. οὐδὲ τῶν οἰκ. quod Fi. et H. emendarunt. L. 12. Comma post ἄτιμοι recte delevit Hdf., subiunt. εἰσὶ, s u n t in cuiusvis potestate. L. 13. Vulg. τοῦτο τοῦ σ. λ. Steph. marg. „Al. [Bas. 2.] τοῦτο τὸ τοῦ σ. λ. [quod cum Hd. recepi]. Perinde est autem ac si dixisset ὡς σὺ νεανιευόμενος ἔλεγες, supra videlicet, p. 486.“ L. 19. Duo codd. εἴρηται ἤδη. L. 20. Vulg. αἴσχιστόν τ' εἶναι. Steph. marg. „For. αἴσχιστόν τι εἶναι.“ Cum Hdf. τ' auctoritate 3. codd. delevi. L. 21. Nonn. codd. βαλάντιον. L. 23. αἴσχ. κ. κακ. scil. τῷ ἀδικοῦντι, negligentius praemittuntur. v. Hd. L. 26. Tres codd. καὶ αἴσχιον καὶ κάκιον, ut antea. L. 27. Pro ἄνω ἐκεῖ Find. coniecit ἀνωτέρω. Hic quoque πρόσθεν in 2. codd.

P. 95. l. 1. καὶ εἰ pro εἰ καὶ– L. 3. οὕτωσιν (pro vulg. οὕτωσι) iam Fi. et Hd. dederunt. L. 11. Tres codd. cum Bas. 2. τὸν ἀδικοῦντα, quod recepit Find. At τὸ refertur ad μεῖζον, idque melius. L. 14. Recte nonn. libb. ἄρα. L. 15. Nonn. codd. πολὺ et ἔχειν pro εἶναι. L. 16. Vulg. post βοηθ. comma, Find. post αἰσχίστην posuit, recte sustulit Hdf Breviter dictum pro ἀνάγκη αἴσχιστον εἶναι μὴ

Digitized by Google

δύν. ταύτ. τ. βοηθ. v. Routh. L. 19. οὕτως pro vulg. οὕτω Find. et Hdf. dederunt. L. 21. αἰσχύνην legi mavult Hdf. L. 22. Tres codd. οὕτως ἢ ἄλλως· probante Hd. L. 24. τε e 2. codd. recte pro. γε vulg. (quod tuetur Find.) recepit Hd. L. 28 Tres codd. τὴν ἀπὸ omittunt.

P. 96. l. 5. Inter τοῦ et ἀδικεῖν excidisse μὴ putabat Find. Formam loquendi ill. Hdf. L. 7. Duo codd. ἐπὶ τούτου sed cum corr. L. 8. Find. coniecit: ὥστε ἂν — ἀδικήσειν. Recte vulg. tuentur Hdf. et Bu. et hic ὡς interpretatur, ita ut. L. 9. Find. coniecit τί οὖν αὐτῷ et ἀπεκρίνω posterius, ut Platoni frequentatum, cum Hdf. pro ἀπεκρίνου recepi, cum eodem γέ μοι (pro vulg. γε ἐμοί) L. 11. Steph. marg. „γραί· [in Bas. 2. codd. Aug. et Meerm. et marg. cod. Reg.] ὁμολογεῖν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν λόγοις ἐγώ τε κ." Haec verba vulgo omissa cum Hd. (praeeunte Fic.) addidi. L. 14. duo codd. ἴσως pro οὕτως. L. 17. Vulg. ἀδικήσωμεν Steph. marg. „Scrib. puto ἀδικηθῶμεν, quae lectio cum proxime seq. convenit. Retinet tamen alteram et Fic." Vulg. tuentur R. et Fi., sed e grammaticis rationibus cum Hdf. dedi ἀδικήσομεν. L. 21. Vulg. ἤδε Mutavi, monente etiam Buttm. Vulg. δεῖ. E 3. codd. emendavit Hdf. Idem καὶ τυραννεῖν e 2. codd. dedit. Sed ἄρχειν et τυραννεῖν differunt, et codd. illi habent ἢ καὶ τυρ. et ἢ καὶ τῆς ὑπ. L. 26. ὅπερ scil. λόγον aut τρόπον.

P. 97. l. 2. τούτῳ scil. τῷ τυράννῳ et ad δύναιτο intell. ὁ βελτίων. L. 5. Bas. 2. οὐδαμοῦ οὕτος. Vulg. sanum. Int. φίλος τῷ τυράννῳ δύν. γεν. L. 12. Steph. marg. γραί [Bas. 2.]· ἆρ' οὖν εἴτις ἐνν. L. 14. Vulg. ἀδικοῖ, ἡ αὐτὴ — Correxit Hdf. E 2. codd. dedi ὁδὸς αὐτῷ pro vulg. αὐτῷ ὁδὸς ἐ. L. 17. Codd. ante Steph. ὅτι μάλιστα

Digitized by Google

L. 24. Vulg. *οὕτωσί*. Emendarunt F. et H. L. 25. Cod. Meerm. *τῷ οἱόν τε εἶν.*

P. 98. l. 1. *ὅπῃ* pro vulg. *ὅποι* cum 2. codd. scripsi. v. Herm. ad Vig. p. 769. Edd. vett. *στρέφοις*. Duo codd. *τοὺς λόγους ἑκάστοτε*, L. 3. *ὁ μιμούμ.* scil. *τὸν δεσπότην*. L. 6. *γ'* post *κωφ.* deest 2. codd. L. 10. *τὶ ἄγαν*. legi maluit Find. L. 11. Steph. marg. „*γραί* [in Bas. 2., marg. cod. Reg., etiam Fic. adsentiente] *ὡς ὁ αὸς λόγος σ.*" Sed legitimam esse form. *ὡς ὁ λόγος σημαίνει*, docet Hdf. L. 12. Duo codd. *πλεῖστον ζῆν χρ.* L. 16, Duo codd. *βουλεύων*, unde *ξυμβουλεύων* Schl. et Hdf. legi iusserunt. At *ξυμβουλεύω* respondet anteced. *κελεύεις* et modestius dictum est pro *κελεύω*, quod in cod. Reg. superscriptum. L. 20. Duo codd. *τοὺς ἀνθρ. ἐκ θανάτου*. L. 28. Cod. Meerm. *ἃ τ. διαπραξαμένη*, quod praefert Hdf. *προσεσταλμένη* est, ad moderationem composita, *ἐσχηματισμένη*, studiose ornata.

P. 99. l. 2. Find. maluit *κἂν παμπ.* Ad *ἐὰν δὲ* intell. *σώσῃ*, ad *ἐὰν π.* autem *πράττηται*, et *σώσασα* etc. respondent verbis *ἐὰν δὲ σώσῃ* et explicationem verborum *ταύτ. τ. μεγ. εὐεργ.* continent. Ita Buttm. bene locum expedit. *ἐπράξατο* est: exigere solet pro mercede. Verba *ἐὰν πάμπ. — εὐεργεσ.* Fic. non vertit; in cod. Reg. punctis notata et parenthesi inclusa, ac sec. manu *τύχῃ σώσασα* scriptum. Tuentur illa R. et Hdf. L. 4. Steph. marg. „Ante *καὶ γυναῖκας* Fic. quoque ponit *καὶ χρήματα.*" Imo *καὶ γυναῖκας* posuit ante haec v. Routh. et Hdf. qui vulg. ordinem alio loco defendit. L. 15. Non abundare *οὐκ* ante *ἀπέθ.*, contra Find. docuit Hdf. Pertinet et ad hanc et ad sequ. periodum, unde interr. notam post *σώζῃ* recte Routh. et Hdf. viderunt, praeeunte Corn., tollendam, quae et

Digitized by Google

in Ald. non est. L. 18. Pro δὲ βιωτ. Find. διαβιωτέον (sc. εἴη) legi et ἐστὶ in ἔτι mutari voluit. L. 19. ἄν post ὀνήσειν (Bass. νοήσειν) non necessario addendum esse, vidit iam Hdf. L. 27. Vulg. post εἶναι punctum. Steph. marg. „For. δοκῇ. Alioqui interrogative legenda haec sunt.“ Ita legunt R. et Hdf. (cum cod. Reg., Fic. et Corn.) Sensus: non tibi videtur causidico aequiparandus (non pluris faciendus)? Non post μὴ part. copulandi aut concludendi deest.

P. 100. l. 2. Duo codd. ἐπὶ τῷ δ. γ. τοὺς μηχ. L. 3. Aut ὄντα aut εἶναι exspectaverat Hdf. L. 4. Ed. Steph. καταφρονοῖς. Emendarunt ex edd. vett. et cod. Meerm. Find. et Hdf. L. 13. Comma, quod vulg. fuit post τὰ ἑαυτοῦ recte sustulerunt Fi. et Hdf. sed sine necessitate ἔτυχε Find. mutavit in ἔτυχες. ὄντα iung. cum αὐτὸς et τὰ ἑαυτοῦ adiectum velut in parenth. L. 17. Duo codd. ἢ τὸ σώζειν. Edd. vett. ante Steph. ὁπόσον δὴ χρ. L. 19. Edd. vett. et cod. Reg. ἑαυτέον, verum εὐκτέον, quod Fic. vertit, Corn. coniecit, Steph. recepit, tuetur Hdf. sed Schl. et Buttm. quem offendit coniunctio part. μὴ et οὐ in eadem periodo, ἑαυτέον legi et ille ἐστι in ᾖ, ut μὴ pendeat ab ὅρα, hic μὴ γὰρ in καὶ γὰρ mutari vult. Neutrum probamus. Recte μὴ — εὐκτ. quia hoc in cogitatione versatur, οὐ φιλοψ. quia in facto. L. 23. Cod. Reg. μέλλοι, probante Hdf. ob seq. βιῴη. L. 24. ἆρα ἔξομ. pendent a σκεπτέον, unde post οἰκῇ recte interr. notam in colon mutavit Hdf. L. 25. ἆρα pro vulg. ἄρα scripsi; pendent haec quoque a σκεπτ. sed interr. notam vulg. post πόλει cum R. et Hdf. mutavi. Codd. tres: δὲ ἂν ἄρα — L. 28. εἰ σοὶ (pro vulg. εἴ σοι) cum Hdf. ob seq. ἐμοὶ dedi (non antea δεῖ σὲ —).

P. 101. l. 1. Vulg. πεισώμεθα. Emendavit Hd. ex lege, de qua Matthiae Gr. gr. p. 738. L. 2. Vulg.

Digitized by Google

Θετταλικάς. E. 2. codd. et Bas. 2. emendarunt Fi. et Hdf. Sagae istae Thessalicae in suum damnum (cum oculorum et pedum iactura) lunam deducebant. Colon post *Θετ*. posui; recte enim Routh. vidit seqq. seiungenda esse. *σὺν τ. φιλτ.* est: cum damno eorum, quae carissima sunt. Hdf. *σὺν* maluerit. L. 7. *βουλεύει* Bass., quod, ut semper, dedit Find. L. 11. *Πυριλ.* scil. *δήμῳ*. L. 13. *πολιτικὸς* cod. Meerm. deest, probante Hdf. L. 14. Edd. vett. et nonn. codd. *αὐτῶν*. At recte vulg. se habet: quisque laetatur iis, quae suis moribus convenienter dicta sunt. L. 16. *λέγωμέν* maluit Hdf., quo non opus. L. 18. Perperam Find. sine codd. *δοκοῖς* dedit. L. 20. Duo codd. verba *ὦ Καλλ.* post *ἔρως* ponunt. L. 21. *ἴσως* aut ad *ἀλλὰ* aut ad *πεισθήσῃ* (— *σει* Find.) pertinet. L. 22. Male in ed. Hdf. *ταῦτα ταυτὰ* — L. 24. *ἑκάστου* Steph. Antiquam lect., codd. confirmatam, R. et Hd. restituerunt.

P. 102. l. 2. Vulg. *εἰ βούλει σὺ, οὐ*. Ex Ald. et cod. Reg. et usu loquendi Plat. emendavit Hdf. In Bas. 2. est: *ἔστω σοι ταῦτα, εἰ βούλει, οὕτως*. L. 3. *ἑτέρα* scil. curat (*θεραπεύει*). L. 6. Steph., haud dubie ex ingenio edidit: *τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας θ*. Veterem omnium edd., codd. et Arist. lectionem restituerunt Ro. Fi. et Hdf. Duo codd. *τῇ τε πόλει*. Ante *θεραπ.* intell. *ὥστε*. L. 13. Repetitionem loci similis in Lachete [p. 186 f. Steph.] animadvertit Schl. L. 14. Duo codd. *πράξοντας*, Reg. *πρᾶξαντες*. Ad Cenitt. sqq. intell. *τι*. L. 16. Duo codd. *πότερα*. L. 17. Find. coniicit Plat. pro *ἡμ. αὐτ.* scripsisse *ἑαυτοὺς* quia hoc pro *αὐτοὺς* in 2. codd. legitur. Bis *ἠπιστάμεθα* pro *ἐπισ.* Hdf. ob *ἴδει* scribi debuisse monet, sed et *ἐστὶ* sequi. L. 20. *ἄν* pro *αὖ* mavult Find. L. 26. Edd. Bass. et Steph. *ἰδίᾳ ἡμ.* quod ex Ald. et cod. Reg.

Digitized by Google

correxerunt R. et H. L. 28. *νουνεχόντως* (e vers. Fic. et Serr.) legendum coniecit Find. Ad *διαν.* intell. *ἡμῶν.*

P. 103. l. 2. *καὶ* ante *μηδ. ἄ.* in Meerm. cod. omitt. L. 7. *ἐπιχειρήσοντες* edidit Hdf. quia p. 101, 14. *πράξοντες* fuit. L. 8. Steph. ed. *ἐπισκεψώμεθα*, et in marg.: „Pro *ἐπισκεψόμεθα*, quod est in praec. edit. [Ald. et Bas. 1.] legi etiam posset *ἐπεσκεπτόμεθα* vel *ἐπισκεψοίμεθα.*“ Find. recepit *ἐπεσκεπτόμεθα*, quia Imp. praecedit et sequitur: equidem malui cum R. et Hdf. sequi duo codd. et ed. Bas. 2., praesertim quum Plat. usus addicat. L. 9. Vulg. *ἴγωγε σὲ* — E 2. codd. correxit Hdf. L. 10. Duo codd. *πρ. ὑγ. τ. σ.* L. 11. Offendit Hdf. interrogatio directa in obliquam statim mutata, unde legi mavult: *ἦ ἤδη τις ἀλλ.* L. 13. *εὑρίσκοιμεν* legendum aut *ἄν* excidisse putat Hdf. L. 17. *ἀνθρώπους* deleri iubet Hd., tuetur Buttm. L. 21. *κεραμίαν* cod. Reg. ut Schol. ad Lach. p. 187. b. St. Proverbium dicitur in eos, qui elementis artis cuiuscunque neglectis ad maiora statim provehi volunt. L. 23. Vulg. *δοκῇ.* E Reg. cod. emendavit Hd. *δοκοίη* malebat Find. L. 25. Duo codd. *ἄρχῃ ἄρτι.* L. 27. Vulg. post *ἀλλήλ.* interr. nota et tum *τίνα* legitur. Correxit, cod. Reg. favente, Hd. Cod. Meerm. *πεποίηκε τῶν πολιτῶν βελτίω;*

P. 104. l. 4. Steph. marg. *γραί* [nescio ubi]· *ἐξελέγχῃ.* L. 6. *τοιόνδε* Reg. deest, sed margini adscriptum. L. 11. Post *ἡμῖν* vulg. colon. Plene interpunxit Hd. Cum eodem *ἦ* pro *ἤ* scripsi. Schl., commate antea posito, malunt *εἰ* legi. L. 12. Edd. ante Steph. et Hd. h. l. divisim *ὅτι βέλτ.* — *ἤ* ante *ὅπως* in 2. Codd. omitt. L. 22. Pro *δηλονότι* cum Find. dedi *δῆλον ὅτι.* L. 24. Pro *ἐποίει* duo codd.

Digitized by Google

et Bas. 2. *vaí.* L. 27. Vulg. *δεῖ.* E 2. codd. emendavit Hd. L. 28. *τί οὖν δὴ* scil. *τοῦτο διαφέρει.*

P. 105. l. 1. *μοι* in 2. codd. deest. L. 6. Duo codd. *μισθοφορίαν.* Non de militari tantum, sed quovis stipendio publico, iudiciali mercede in primis, interpretatur Routh. L. 7. Intell. Spartani, qui cum gymnasticis exercitationibus admodum essent dediti, aures contusas ut athletae habuerunt. L. 12. Vulg. *ἐγεγόνεισαν.* Atticam formam *γεγόνεσαν* e Meerm. recepit Hd., in Aug. *γεγόνεισαν.* L. 18. *αὐτοὺς* post *λαχτίζ.* e cod. Reg. addidit Hd. Antea super *ἂν* in Meerm. scriptum *τίς.* L. 20. *ἢ* pro vulg. *ἡ* e cod. Meerm. Hd. L. 22. Duo codd. *ἀποδείξοι.*

P. 106. l. 4. Non diserte Homerus dixit, sed Od. 6, 175. 8, 133. huc referri possunt. L. 6. *ὃ* dedit Steph., *ὃν* quod in edd. et codd. est, (pro *εἰς ὃν*) revocavit Hd. L. 12. Vulg. *ὡμολόγεις.* Cum Hd. e cod. Meerm. et Fic. dedi Praesens. In Reg. utrumque est. L. 18. Duo codd. et Reg. a manu rec. *διὰ αὐτὸν τ. πρ.* Intell. epistata prytanum. v. Routh. Post *ἐνεπ. ἂν* loco puncti cum Hd. posui interr. notam. L. 20. *Οὔκουν* pro *Οὐκοῦν* reposuit iam Find. L. 21. Edd. vett. *καταρχάς.* L. 25. Vulg. *ἢ δ.* E 2. codd. emendavit Hd. L. 27. Cod. Meerm. *ὡς οὐδένα* —

P. 107. l. 1. Vulg. *ἐξίσου*, quod Hd. mutavit. L. 4. *ἐκπίπτειν* non est, gratia populi excidere, sed, e civitate eiici. L. 7. Bas. 2. *ἐργάζηται.* Observandum *ὃς βούλει* plane ut Lat. quivis dictum. L. 11. Ante *μεταβιβ.* male *τὸ* excidisse aut subintelligi censuit Find. Pendet a *δοκοῦσι.* L. 22. Duo codd. et Bas. 2. *ἔγωγε οὖν.* Cod. Reg. a manu sec. *ἐγὼ γὰρ* — L. 26. *εἶναι* non redundat, sed mutatur orationis forma. L. 27. *φιγῷ* (Bass. *φιγῇ*) At-

Digitized by Google

dice pro ῥιγοῖ, ῥιγοίη, v. Buttm. h. l. et in Mus. Antiq. stud. latine scripto vol. I. fasc. I. p. 235 ss. L. 28. τἄλλα edidit Hdf., Fic. versionem sequutus.

P. 108. l. 1. Vulg. ἐξεπ. δέ σοι. Ad δὲ in 3. codd. et Bas. 2. omissum delevit cum Ro. Hdf. L. 6. ἐστιν in 2. codd. deest. Steph. dedit δόξαι τε — at τε in ceteris libris omnibus deest, unde deleverunt F. R. et H.. L. 9. Vulg. ἢ δὴ — quod Hdf. correxit. L. 10. Duo codd. τούτων ἄρχειν προσήκει. L. 14. Vulg. διὸ δεῖ — e 2. codd. mutavit Hdf. Sermo redditur obliquus. L. 18. ταυτὰ etc. Pendent ab ὅτι λέγω (ubi male Find. correxit ὅ τι λέγω, e codd. 2.) L. 27. ὅτι post σπουδάζων e 2. codd. addidi. Steph. ἀρτοποιός, ut Bas. 2. et cod. Reg, haud dubie etiam Aug. et Meerm. et in marg. Steph. „In praec. edit. [Ald. et Bas. 1.] ἀρτοκόπος, sed alteram illam lect. confirmat quod sequitur ἄρτους παρασκευάζων.“ ἀρτοκόπος idoneis de causis restituerunt R. et Hdf., quos sequutus sum. Find. e Tho. M. maluit ἀρτοπόπος.

P. 109. l. 1. θαυμαστοὶ mavult Hdf. L. 2. Cod. Meerm. ἄρτ. παρασκ. θαυμαστούς. L. 7. Duo codd. περὶ ἑαυτῶν. Male antea Bas. 2. παρασκ. τοὺς ἀνθρώπους. L. 8. Comma post τύχωσιν sustulit Find. Idem l. 9. s. edidit: ἐπαιν. ὑπ' αὐτ. πρὸς (insuper), ἀπολλ. — Duo codd. πρὸς αὐτῶν sed in uno ὑπ' superscr. L. 11. Vulg. οἱ δ' οὖν. E 3. codd. et Bas. 2. emendavit Hdf. οἵδ' οὖν scripsit Ro. L. 14. Hdf. posito post ξυμβ. τι commate, edidit ὅταν δὴ — et haec omnia iunxit, minus commode. δὲ habet h. l. explanandi vim. L. 20. Duo codd. τούτοις. ἐργάζεσθαι h. l. pro ποιεῖν. L. 21. Pro τοιούτους Fic. legit τούτους, probantibus R. et H. L. 28. αὕτη est haec, quam antea dixi.

P. 110. l. 2. Cod. Meerm. ἐγκωμιάζουσι ut et

Digitized by Google

p. 109. 19. L. 12. Quum haec subita interrogatio cum responsione offendat, mavult Hdf. legi: — *τὴν πόλιν πεποιηκότες ἄρα* (ita cod. Meerm. et recepit Find.), *ἀδικ.* — *ἀπολλ.*, *ὡς ὁ τ. λ.*, *τὸ δὲ ὅ. ψ. ἐστι.* L. 14. Scriptum a Plat. putat Hdf. *ὑπὸ ταύτης τ. π.* L. 20. ss. Aristippum peti, qui primus e discipulis Socr. mercedem petierit, existimat Schl. L. 22. Hdf., sine codd. auctoritate, dedit *καίτοι τούτου τ. λ.* L. 24. *ἐξαιρ. ἀδικ.* iniustitia liberatos. L. 25. Edd. ante Steph. *σχόντες*, 2. codd. *ἔχοντας*, Steph. lectionem firmat cod. Reg. *ἀποκρίνεσθαι* Reg.

P. 111. l. 2. Hdf. punctum loco signi interr. post *ἀποκρ.* posuit, ut haec ironice dicta sint, probante Buttm., quos sequutus sum. Duo codd. *νῦν γὰρ* — Reg. *νῦν γ' οὖν.* L. 4. Hic quoque 2. Codd. *ἀποκρίνεσθαι.* L. 7. *ἔπειτα* pro *ὅμως.* L. 9. Duo codd. *ἀνθρώπους παιδεύειν.* L. 10. s. in Protagoram et Prodicum haec a Callicle dici censet Hdf. L. 11. Hdf. coniicit: *τί δ' αὖ — λέγεις* (quod postremum in cod. Meerm. sed cum correct.) L. 15. Vulg. *μαχάρι' ἐστὶν σ.* E cod. Meerm. emendavit Hdf. L. 23. Cod. Aug. *ᾧ αὐτοὶ* et in Meerm. superscr. lectioni *οἱ ἀ.*, ex Attica ratione, sed Plato saepius mavult structuram vulgarem sequi. L. 24. *ἢ — κατηγορεῖν* scil. *δεῖν.*

P. 112. Vulg. *ἀφαιροῖ.* E. 3. codd. emendavit Hdf. L. 9. Vulg. *ἀλλ' ᾧ μόνῳ*, ubi duriter intell. *οὗτός ἐστι.* E 2. codd. emendarunt Find. et Hdf. Cod. Reg. *ἀλλ' ὃ* et *ἀλλὰ ὃ* superscr. Pro *ἀσφ. ταύτ.* in Meerm. *ἀσφαλεστάτην.* L. 12. Ante *ἄρα* Reg. addit *ἐστίν.* L. 17. Atticam form. *διοικοίη* pro vulg. *διοικοῖ* (Reg. *διοικεῖ*) e Meerm. restituit Hdf. Antea edd. vett. et Reg. *αὐτοῦ.* L. 18. *μὴ φάναι* scil. *τινα.* L. 23. Cum Hdf. artic. *ὁ*, vulg.

Digitized by Google

omissum, addidi et *ἀντεὐπείσεται* (prob. Schl.) pro vulg. *ἀντ' εὖ πείσ.* scripsi. Prius linguae ratio, posterius oppositum *ἀντευποιεῖν* postulat. Sed qua ratione Schl. *εἰ* ante *ὁ εὖ π.* deleri voluerit, nescio.

P. 113. l. 1. Interr. notam loco puncti post *ὁμιλ.* posui. L. 4. Ante *κολακεύσ.* excidisse *ὡς*, suspicatur Hdf. L. 6. Steph. in marg. „Mendosus est hic locus et fortassis voces aliquot desunt; Cornar. emendavit ita: *εἰ μή σοι Μυσῶν* (ita cod. Corn.) *ἥδιον γίγνεσθαι λείαν, ὦ Σ.*, melius, probantibus etiam Routh. et Hdf., Casaub.: *εἰ μή σοι Μυσῶν γε ἥδιον εἶναι λείαν* — Ita huc pertinebit Timaei Lex. p. 174. Recipi Cas. emendationem iussit Buttm. Codd. tamen non favent. Sanum esse locum existimarunt Find. et Heusd. nisi quod hic *μὴ* post *εἰ* inseri recte posse censuit. Schl. maluit: *ἢ σοι Μυσόν γε ἥδιον καλεῖσθαι;* Neque enim opus esse ut *λεία* ad proverbialem locutionem (de qua Suid. vid.) addatur. Post *ποιήσεις* (ubi vulg. interr. nota) interruptionem esse Calliclis sermonem (sequi debebat: gravissima pericula tibi imminebunt) viderunt R. Heusd. et Hdf. Cum hoc posui lineolam. *γε* in Meerm. deest, probante Hdf. Ad *ὡς* Find. iussit *καλέσουσι* e *καλεῖν* repeti, sed maluit *ὥς* scribi. L. 10. Hic *καὶ* in tribus codd. deest, unde uncinis inclusi. L. 14. Steph. marg. „Quidam vet. [nescimus, qui] *καὶ κακῶς.*“ Fic. *καὶ αἰσχρῶς* legisse videtur. L. 15. Steph. ed. *πιστεύειν*. Edd. vett. lectionem restituit Hdf. post Find. Cod. Reg. *ὥ. μ. δοκεῖ, ὦ Σ., πιστεύειν.* Mox Corn. coniecit *εἰσαχθείης*, quod recte a R. et H. repudiatur. Pro *οἰκῶν* duo Codd. *οὐκ ὤν.* L. 20. *ἄν* ante *τύχοι* cum Hdf. addidi, quod usus Plat. postulat. L. 21. Steph. *κινδύνων* ut codd. Aug. et Meerm. *κινδυνεύων* ex edd. vett. et Reg. et restituerunt R. et H. Pro *ὃ* de-

Digitized by Google

dit Hdf. ὧν, ut ad τούτων non τινος referatur, recte, sed codd. abdicunt. L. 22. Duo codd. πονηρός μ' ἔσται. L. 23. Reg. εἰσαγάγοι prob. R. L. 24. Meerm. εἴπω σοι.

P. 114. l. 2. νῦν Reg. om. L. 8. Duo codd. ἐν τοῖς τοιούτοις ληφθ. L. 10. Vulg. post ἀνὴρ colon. recte delevit Hd. et καὶ αὐτ. ad antecedd. traxit. L. 11. Steph. cum edd. vett. ἰχναίνων et in marg. „Rectius ἰσχναίνων: licet aliqua illius etiam scripturae exempla afferantur." Hoc e 3. codd. et Bas. 2. restituerunt F. R. et Hd. L. 12. post πικρότατα additum τε malit Hdf. Male Meerm. πέμματα. L. 14. Non εὐωχῶν reponendum esse, vulg. illustrans docet Hdf. Bas. 2. τί οὖν οἶει, unde τί οὖν ἂν οἶει coniici potest. L. 16. Vulg. ἢ εἶποι Steph. marg. „For. ἢ εἰ εἶποι, ut ante ὁπόσον [ubi vulg. punctum] ponatur tantum hypostigme." Receperunt Fi. et Hdf. In 2. codd. erat εἰ pro ἢ atque ita R. legi iussit. L. 20. Duo codd. ὅ τι χρὴ ποιεῖν. L. 27. Non κακηγορεῖν legendum esse Hdf. docet.

P. 115. l. 1. Meerm. ταῦτα πάντα. L. 2. In Steph. post πράττω comma, ut verba τὸ ὑμ. δ. τ. absolute ponantur, sed comma quod in edd. vett. deest, nec Fi. habuit, recte delevit Hdf. L. 7. Vulg. ὑπάρχει. Optat. reposuit iam Fic. et e Reg. Hdf. Idem ἐν deleri mavult. L. 9. Duo codd. περὶ ante θεοὺς om. L. 12. Duo codd. ἐξελέγχει. L. 15. Meerm. ἀποθνήσκων. L. 17. Duo codd. ἂν με ἴδοις. L. 19. Vulg. ἄλογος. Steph. marg. „γρ. ἀλόγιστός τε. Hoc e 3. codd. et Bas. 2. cum Hdf. recepi. L. 20. Debebat proprie esse: τὸ δὲ ἀδικοῦντα ἀποθνήσκειν. L. 25. Plat. et Stob. φησὶ, male, v. Hdf. L. 26. Plat. μῦθον post οἶμαι melius ponit. Euseb. et Stob. ἐγῷμαι usu

Digitized by Google

Plat. Homeri locus est Il. XV, 187. ss. γὰρ in Meerm. om.

P. 116. l. 3. Plut. καὶ ἐπὶ Κρ. prob. Hdf. ἔτι in 2. Codd. deest. L. 5. Reg. ἐπειδ' ἂν et saepe. L. 7. Vulg. τίσεώς τε καὶ δίκης. Ordinem, Plut. praeeunte, recte invertit Hdf.. Pro τίσεως Theod. κρίσεως. L. 9. Plut. οἱ δικ. et in cod. quodam Plut. καὶ ante ἐπὶ Κρ. additur. L. 10. Post νεωστὶ vulg. comma, quod recte delevit Hdf. Sensus enim est: recenti adhuc Iovis imperio. L. 11. τῇ ante ἡμ. cum Hdf. e Plut. addidi. L. 12. Male ol. ὅτε — Antea in Plut.: ἔπειτα αἱ δίκαι πῶς οὐ καλῶς ἐκρίν. L. 13. οἱ ante ἐκ μακ. e Plut. addidit Hdf. Malui ἐκ μ. ν. ἰ. cum ἴλ. iungi. L. 14. t. σφίσι. L. 15. Duo codd. τοῦτο παύσω. L. 18. Plenius Plut. πολλοὶ μὲν οὖν ἴσως — L. 24. αὑτῶν Plut. Ex eo τε post ὀφθαλμῷ cum Hdf. inserui. L. 25. Steph. marg. „γραῖ [in Bas. 2.] ὦτα καὶ ὀδόντας καὶ ὅλον τὸ σ.“ In Reg. καὶ ὀδόντας superscr. Male. L. 26. Plut. ἐπιπρόσθεσις, quod reponi voluit Corn. (ἐπιπρόσθησις scrib. Toup. docuit). Vulg. recte tuetur Hdf. L. 27. Vulg. αὐτῶν, quod iam Hdf. (praeeunte Meerm.) mutavit. L. 28. μὲν 2. Codd. om.

P. 117. l. 2. αὐτῶν quod in 2. Codd. et Plut. deest, uncinis inclusi. Non enim recte additur. In Reg. αὐτὸ om. L. 7. Plut. ἔρ. ἁπάντων — καὶ ante καταλ. vulg. omissum e 3. codd. Bas. 2. et Fic. etiam Eus. reposuit Hdf. In καταλ. generis mutatio non infrequens est facta. ἐπὶ γῆς Euseb. utrumque usitatum. L. 8. Eus. ἵνα δὴ δικ. L. 10. Ἀσβας. Inde enim maternum genus ducebant. L. 14. Duo codd. εἰς τὸν τάρτ. L. 17. Vulg. ἐὰν ᾖ ἀπόῤῥητον (Ruhnk. ἄπορον maluit) τι τῷ ἑτέρῳ. In Plut. ἐὰν ἀπόῤῥ. τι ᾖ τ. ἑ. Find. e Meerm. recepit: ἐὰν ἀπορῆτον τὸ ἑτέρῳ. Hdf. praeterea τι e vulg. addidit, quem

Digitized by Google

sequutus cum. Vitium admodum antiquum est. L. 18. Meerm. ἢ ἡ κρίσις. L. 21. τι post τοιόνδε e 2. codd. addidit Hdf. Ante ὃ θάν. Plut. adiicit ὅτι. L. 26. s. Post τό τε σῶμα Heusd. deesse aliquid ratus addi voluit καὶ ἡ ψυχή — sed Hdf. indicat, ea contineri verbis p. 118, 12.

P. 118. l. 2. ἀποθάνοι duo codd. L. 3. Vulg. οὕτως. Correxit e Bas. 2. Hdf. L. 5. Euseb. ἢ μαστιγίας et mox ἢ κατευγότα. L. 6. οὐλὰς de glossemate suspectum est Hdf. L. 8. Vulg. μέρη. Steph. marg. „γραί· μέλη." Hoc e 3. codd. et Eus. reposuit Hdf. L. 9. Steph. marg. „γραί· ταυτὰ ἐνδηλα." Expressit hoc Fic. Sed et mox est ταῦτα πάντα. L. 11. Vulg. ἦν, sed Imperfecto hic non est locus; dedi cum Hdf. ἢ π. L. 25. Duo codd. ἐξομόρξατο. Post σχολιὰ tres codd. καὶ habent ante ὑπό. L. 26. Male post εὐθὺ vulg. colon. Verba διὰ τ. α. α. τετρ. non ad sequentia, sed ad antecedentia pertinent. Viderunt R. et Hdf. L. 28. Tres codd. ἀκρατίας.

P. 119. l. 6. Ante ὀνίνασθαι ap. Suid. additur τῷ ὄντι — Steph. marg." γραί· [Bas. 2.] παραδείγματα. Ap. alios auctt. haec laudantes παράδειγμα sine τί. Forsteri et Heusd. coniectura, παραδείγματι non opus est. L. 8. Vulg. πάσχοι E 4. codd. et all. libr. emendavit Hdf. L. 9. Find. praeeunte Fic., dedit ὠφελούμ. τι. L. 11. Duo codd. ἁμαρτήσωσιν. L. 12. Eus. et Theod. οὐδὲ γὰρ — L. 14. τὰ ante τοιαῦτα e 2. codd. et Bas. 2. addidit Hdf. In Suid. ἀνίατοι πάμπαν γίγνωνται. L. 18. τοιούτας ante ἁμαρτ. addit Suid. et τὰ μεγ. καὶ om. τὰς μεγίστας Eus. et Theod. L. 22. ἕνα om. Euseb. sed et additur et omittitur in talibus. L. 25. Reg. τοὺς τῶν παραδ. Duo codd. τούτων τοὺς τ. π Verba τῶν παρ. suspecta habet Hdf.

Digitized by Google

P. 120. l. 3. Hom. Odyss. XI, 581. sq. L. 5. οὐδείς scil. nec Homerus nec alius quis. L. 10. γε post σφ. e 2. codd., Arist. et Eus., addidit Hdf. γεγνομ. pro ol. vulg. γινομ. etiam Bodl. L. 16. Theod. ἦν τοι δικαίως διαχειρίζωνται. Tum codd. 2. ἐπιτρέπει, un. — ποι. L. 17. s. Vulg. γέγονεν εἰς – Quod cum R. et H. dedi, est in 3. codd. Bas. 2. et Arist. atque Eus. Stephanus etiam in marg. notaverat. L. 28. ψυχὴν, quod vulg. deerat, ex Euseb. addidit Hdf. Non commode vocabulum, ut putabat R., subintelligi potuit.

P. 121. l. 3. δὲ abest Reg. et Euseb. Sed totum locum, qui sequitur, alienum et antiquitus interpolatum censet Hdf. L. 4. Tres codd. ῥαβδοῦχον ἔχων. L. 6. Hom. Od. XI, 568. L. 7. Edd. Hom. νεκυεσσιν. Tres codd. Plat. νέκυσσιν. Ita et Euseb. L. 11. τὰς ante τῶν in Bodl., Eus. et Theod. deest. L. 12. Eus. et Theod. ἀσκῶν, quod vulg. σκοπ. praefert R. non assentiente Hdf. Etiam antea in Reg. cod. et σκοπῶ et ἀσκῶ legitur. L. 15. καὶ σὲ pro vulg. καί σε dedit Hdf. καὶ in nonn. libris deest. Reg. ἄρτι παρακαλῶ male. L. 16. Vulg. τούτων, quod e codd. et edd. vett. emendarunt F. R. et H. L. 18. In his quae sequuntur Socrates respondet iis, quae Callicles p. 486. B. Steph. dixerat. L. 20. Post δικαστὴν Eus. et Theod. addunt ἐκεῖνον. Iidem l. 22. καὶ σὺ ἐκεῖ. L. 23. ἐπὶ κόρρης de glossemate suspectum habet Hdf., tuetur Buttm. L. 24. Eus. et Theod. ταυτί. In codd. ταῦτά σοι δοκ. μῦθ. λέγ. L. 25. Steph. marg. „γραί [Bas. 2.] ὥσπερ ὑπὸ γραός“ ut etiam Eus. et Theod. L. 27. Theod. εἰ ἐπιζητοῦντες.

P. 122. l. 4. Post ξυμφέρων commate distinxit Hdf. L. 10. τὸ δεύτερον legi iubet Hdf. L. 15. Duo codd.

Digitized by Google

αἰεί. L. 16. μέν in 3. codd. deest. L. 17. Steph. marg. „Quidam vet. [Bas. 2. et cod. Reg.] ὡς ὁ σὸς λόγος [ut supra p. 511. b. Steph.], quam lectionem Fic. sequitur. Sed legitur etiam [nescio ubi] οὗτος ὁ λόγος." L. 20. Post βούληται cum Hdf. comma loco puncti posui ob sqq. Vulg. πάταξαι, quod Heusd. ita defendit, ut reddat: sine te verberari; vi scil. Medii, quod refutavit Buttm. Steph. in marg. „Scribo πατάξαι, ut subaud. ἔασον, ex praeced. Intelligit autem πατάξαι ἐπὶ κόρρης, ut supra." Idem voluerat et Corn. et dedit e 3. codd Hdf. Male autem Corn. pro σύγε θ. legi iussit ἐπί γε κόρρης. L. 22 ἧς e 3. codd., Bas. 2., iubente etiam Corn. F. R. et H. dederunt. L. 23. ἡμῖν post δοκῇ e sola Bas. 2. adiecit Hdf. L. 24. Hic ἡμῖν e 4. codd. et Fic. cum Hdf. addidi.

P. 123. l. 4. καὶ ante τὴν δικ. addunt Reg. et Bas. 2.

IN IONEM.

P. 124. Ex consilio dialogi non satis aperto, argumento, ordine, tractandi res modo et oratione, in quibus omnibus Platonis ratio et ars saepe desiderentur, concludit Schleierm. (T. I. P. II. p. 265.) aut discipulum quemdam Platonis auctorem esse, aut Platonem dialogum satis negligenter scripsisse. Plura enim imitationis Platonicorum dictorum eiusque ineptae, signa sibi detexisse visus et persequutus in animadv. est.

L. 3. s. Verba ἢ περὶ ποιητ. χαρ. — ἑρμην. in edd. vett. etiam Bas. 2. desunt, videntur tamen in quodam vet. libro legi, auctt. edd. Bipp. In ed. Steph. dicitur λογικὸς, sed ap. Diog. L. 3. 60. e in edd. Bass. πειραστικός. L. 10. Cod. Ven. Ἀς-

Digitized by Google

κλεπτείων. L. 13. Steph. marg. „For. post πῶς male omissa est interr. nota in praeced. edit. sicut et post οὖν.“ Posse etiam καὶ πρός τι ἠγ. legi suspicantur Bipp. Equidem τι hic abesse malim. L. 16. Steph. marg. „For. νικήσωμεν, et subaud. aliquod verbum cum ὅπως.“ Illud male e Ven. recepit Müll. L. 17. θέλῃ.

P. 125. l. 7. Ante ῥαψῳδὸς Ven. ἀγαθὸς ex interpretamento inseruit. L. 17. Temere Sydenh. legi maluit Γλαῦκος, ut Rheginus intell. L. 21. γε post ἄξιον e cod. Ven. addidi cum Müll. L. 27. δεινὸς εἶ. sc. λέγειν, quod ex antecedd. repetend. L. 27. γὰρ Ven. om.

P. 126. l. 16. ἦ pro vulg. ἢ scripsi. L. 17. s. Vulg. καπολλὰ δ. L. 23. Vulg. καὶ θεῶν κ. ἦ. E cod. Ven. mutavi, ne nimis frequenter καὶ redeat.

P. 127. l. 2. ὦ φ. κεφ. Ἰ. Male haec ex Homer. Τεῦκρε φ. κ. expressa, rectius in Phaed. Φαῖδρε φ. κ. quia metro convenientius, censet Schl. L. 9. Male Ven. hic λέγει. L. 11. s. Edd. vett. ἢ αὐτός. L. 25. Male et contra omnium edd. consensum γιγνώσκεις ἂν ed. Müll. Mox malim ἴοικα.

P. 128. l. 14. Post ὅλον vulg. colon. Malui totum locum interr. accipi. L. 16. Cod. Ven. ἔσται. At infra etiam εἶναι σκέψιν legitur. L. 21. Vulg. οἱ ὑποκριταί. Delevi artic. auctoritate cod. Ven. Nam iidem sunt ῥαψῳδοὶ et ὑποκριταί. L. 27. γὰρ post γραφικὴ Ven. om.

P. 129. l. 7. ἂν ante ξυμβάληται e Ven. non addidi, quia mox ante εἴπῃ deest. L. ult. Cod. Ven. ἐμὲ, at non h. l. ipse aliis rhapsodis opponitur.

P. 130. l. 2. Ven. ἄρχομαί γε non improbb. Bipp Nam insolentius est ἔρχομαι ἀπ. ut et Schl. vidit. Sed nec ἄρχομαι ἀπ. commodius dicitur. L. 3. Pro γὰρ Ven. δέ. L. 6. s. Vid. de lapide hoc Chr. Aug. Schwarzii Comm. Theophr. septima de

Digitized by Google

Lapide Heraclio et octava de Magnetide lapide Theophr. a recentiorum magnete plane diverso, Gorl 1807. et 8. 4. ubi tamen huius loci mentio non es facta, et Buttmann. in Comm. de nonnullis lapid (Museum der Alterthumswiss. II, 1, 3. ss.) ubi p. 8 s. hic locus tractatur. Locus Eurip. est in Fragm. Oenei n. 5. L. 11. Ven. ὥςτ' αὖ ἐνίοτε — L. 15. Steph. marg. „Pro ἄλλων Fic. videtur legisse ἄλλους, ut ἐνθουσ. active sumatur. Alioqui intell. ἄλλων ἐνθουσιαζόντων διὰ τῶν ἐνθέων τ." L. 21. Ven. οὕτω μὲν καὶ οἱ μ. L. 23. καὶ ante κατεχ. uncinis inclusit Müll. aut totum καὶ κατεχ. deleri voluit, tamquam e superioribus male repetitum, probb. Bipp. At Schl. observat voluisse auctorem scribere καὶ κατέχ. ᾄδουσι. Hoc verbum propter longiorem qui sequitur locum omisit.

P. 131. l. 1. δρεπόμ. τὸ μέλι male coniecit Sydenh. L. 7. πᾶν (pro ὅτιοῦν) offendit Schl. L. 9. Ven. πολλὰ λέγοντες — L. 18. τὸν ante νοῦν cum Müll. e cod. Ven. addidi. L. 27. s. In edd. vett. εὑρήματι, quod et Fic. expressit. Recte divisit Steph.

P. 132. l. 6. Male Bas. 2. omisit διά. L. 7. ἦ pro vulg. ἢ scripsi, usu constanti. L. 9. μου πω; Ven. L. 17. Ad Odyss. XXII. init. et in seqq. ad Il. XXII, 311. ss. respicitur. L. 25. Ven. οἶσα (quia ἐνθουσιάζουσα praecesserat.)

P. 133. l. 1. Müll. e Ven. dedit ὅταν δὲ — probb. Bipp. sed restitui, quod in vett. edd. est. L. 3. τότε εἶναι Ven. L. 5. τ' post κλαίῃ postulat in seqq. καὶ φοβῆται (ubi edd. vett. φοβεῖται). L. 7. Ven. φίλοις. L. 8. Vulg. ἢ ἀδικ. e Ven. mutavi. L. 9. Male edd. ante Steph. τ' ἀληθής. L. 16. Rectius fuisset καθίσας aut etiam κατιδών, quo ducit καθίδω in Ven. Edd. Bass. καθίζω.

Digitized by Google

P. 134. l. 7. Bas. 2. *κατέχει*, Attica forma ideoque male a Bipp. repudiata. L. 8. Steph. marg. „Vel deest Accus. vel subaud. *μέλος* ex sequentibus.“ L. 9. et 11. Edd. vett. male *λέγεις*. L. 15. Edd. ante Steph. *κατέχονται*. Malim a verbis *ὥσπερ οἱ*, addita copulandi part., novam inchoari periodum, cuius apodosis sit *οὕτω κ. τ. λ.* L. 23. Ven. *Εὖ μὲν λέγεις* – L. 24. Ven. et Bas. 2. *οὕτως εἰ* – L. 26. Post *λέγοντος* Ven. inserit *τι*, quod tamen recipere non sum ausus.

P. 135. l. 1. Ven. *Ὅμ. εὖ λέγει.* Tum vulg. *λέγει.* Recepi Corn. coniecturam *λέγεις* hoc sensu: de quonam eorum, quae Homerus canit, bene dicis. Neque enim, quid Homerus recte dixerit, sed quid rhapsodus, quaerebatur. Habet et marg. Ficin., improbant Steph. et Sydenh., probant Mü. et Bipp. expressit Schl. L. 3. Ven. et edd. vett. *περὶ οὐδενὸς ὅτου οὔ* – ubi Steph. recte *οὐδενὸς* delevit. L. 7. Ven. *πολλαχοῦ Ὁμήρος.* L. 11. *περὶ* ante *τὴν καμπὴν* om. Ven. L. 13. Iliad. XXIII. 335. s. (cf. Heyn.) ubi primus versus ita legitur: *Λὐτὸς δὲ κλινθῆναι ἐϋπλέκτῳ ἐ. δ.* et *ἐϋπλέκτῳ* etiam hic Ven. sed supra scr. *ἐϋξέστῳ.* L. 17. Steph. marg. „Apud Hom. Il. *Ψ.* (unde sunt hi versus) legitur: *ὡς ἄν τοι πλ.*“ Et sic restitui voluit Corn., sed v. Heyn. ad Hom. loc. L. 22. Vulg. sine commodo sensu: *ταῦτα ἔχει.* Recepi e. Ven. *ταύτην*, quia hanc artem tenet. L. 24. Pro *οἵᾳ.* etc. Ven. *ὃ ἔστε εἶναι γιγνώσκειν. οὐ γὰρ δήπου* – unde *δήπου* praeferendum videtur. L. 28. Ven. *καὶ τὰ πασῶν.* Bas. 2. *κ. περὶ π.*

P. 136. l. 10. Vulg. *ἐπ' ἀμφ.* Steph. marg. „Lege *ἀπ' ἀμφ.* quam lect. sequitur Fic.“ Recepi cum Mü. e Ven. Mox Ven. *ἤγαγε γιγν.* L. 21. *ἔχει* Ven. male.

P. 137. l. 3. s. Ven. *πολλάκη ἦν* (ut antea *ἦ* esse debuerit) *κυκεῶνα πιεῖν* etc. L. 4. Hom. Il. XI.

Digitized by Google

639. s. L. 6. Steph. marg. „Apud Hom. post χαλκείῃ legitur: ἐπὶ δ' ἄλφιτα λευκὰ πάλυνε." Nimirum alterum hemistichium, quod ap. Plat., est Hom. Il. XI, 629. In Ven. ἐπὶ pro παρὰ, ut in Hom. Edd. vett. κρόμμυον. L. 11. Hom. Il. XXIV, 80. ss. L. 13. Steph. marg. „Rectius ὠμηστῇσιν ἐπ' ἰχθύσι ut apud Hom. ubi et κῆρα φέρουσα [ut et Ven. h. l.] Item ὄρουσεν in fine primi versus et ἐμβεβαυῖα in fine secundi." L. 14. Vulg. καὶ εἴτε κ. Cum Ven. delevi καί. Nam non duae enunciationes hae esse potuerunt. L. 16. Hanc conversionem dialogi, ex qua Socrates ipse colloquii partes suscipit, reprehendit Schl. tamquam ineptam. L. 24. πρὸς ante μνηστ. deest Ven. L. 25. Odyss. XX, 351 — 57. ubi pro δαιμ. est ἃ δειλοὶ — et v. 354. noster omisit. L. 28. Ald. Εἰδώλων τε —

P. 138. l. 3. καὶ alterutro loco in Ven. deest. Antea ἐπὶ deleri malunt Bipp. Hom. Il. XII, 200. ss. (qui liber ab enarrata murorum Ilii expugnatione τειχομαχία dictus.) L. 4. Ven. ἐγκάμβαλ' ut in Hom. codd. et edd. vett. nonn. ἐνὶ κάμβαλ'. L. 12. Ven. πέτετο ex Hom. L. ult. Edd. vett. ἡνιοχῆς.

P. 139. l. 2. ἑτέρᾳ γνώσ. Bas. 2. L. 12. Pro οὐκ ἀλλὰ Ven. οὐ κάλλιον, aberratione ad antecedd. L. 14. Vulg. κύμοντι sine sensu, quod e cod. Ven. emendavi. L. 21. πρέπειν edd. vett. L. 23. Pro ναὶ Ven. et Bas. 2. νὴ habet. L. 25. Vulg ἄρ'. Debebat certe ἄρ' esse, sed recepi Sydenh. coniecturam ἄν. Tum Ven. ἔγωγε.

P. 140. l. 3. Ven. ἀπεκρίνω. L. 9. Ven. ἐμοὶ δ'. L. 11. τὴν ante στρατηγ. cum Müll. e Ven. addidi. L. 20. s. Vulg. στρατηγικὸς, ὦ Ἰ. Mutavi et reliqua loci oratione et cod. Ven. iubentibus. L. 25. Male in Ven. post στρατηγὸς additur ὤν.

Digitized by Google

P. 141. l. 1. ὑπὸ Ven. om. L. 7. Ven. Φανοσθέ-νην. L. 9. Vulg. ἤδη. Dedi e Ven. ἥδε, ob ἄγει. L. 15. Ven. γὰρ σὺ —

P. 142. l. 3. Ven. εἶναι ἀνήρ. L. 4. Post ὦ Σώκρ. Ven. addit θεῖος ex interpretamento.

IN PHILEBVM.

P. 143. Dialogus in gravissimis et difficillimis habetur. Oeconomiam eius copiose persequutus est Schleierm. T. II. P. III. p. 128. ss. Commentariis Proclus et Marinus illustrarunt. Verba ἢ περὶ ἡδ. ἢθ. e Diog. L. III, 58. accesserunt. Veteres simpliciter Φίληβον laudant. L. 8. πρὸς τίνα τὸν (pro τῶν) emendat Schl. Nam unum tantum erat decretum, quod Socrates opposuerat Philebo, ut non τῶν λόγων dici potuerit.

P. 144. l. 5. Steph. marg. „γρ. περὶ τούτων γε αὐτῶν.“ In nulla vett. edd. hoc est. L. 8. s. Fic. legit: ἡμῶν ἑκάτερος, probante Sydenh. quod, si αὐτῶν retineatur, longe ex antecedd. repetendum sit λόγων. L. 15. Male edd. ante Steph. ἡδονὴ μ. et Bas. 2. φαίνεται. L. 28. Pro vulg. ἦμεν Atticum εἶμεν iubente Heind. ad Theaet. p. 298. reposui.

P. 145. l. 3. Steph. coniecit, Ficinum legisse post θεοῦ additum ἀρξαμένοις. At ille sensum potius expressit. L. 9. Vulg. ταύτην. Recepi Steph. coniecturam, quum ταύτῃ ad ὅπῃ referatur. L. 15. ἰδὲ ex Attica ratione scribi iussit Fisch. L. 16. ἄνθρωποι ap. Galen., qui h. l. laudat, deest. L. 21. Vulg. φαίνοιτο ἐνδ. E Gal. emendavit Fi. L. 25. Salvin. coniecit male κατὰ τοῦτο αὐτ., ut paulo post legitur. L. 26. Heind. Spec. Coni. in Plat. post χρώματι colon posuit. Subintell. ὁμοιότατον ἂν εἴη

Digitized by Google

Rectius post δαιμόνιε distinguitur. L. 27. τοῦτο οὐδὲν pro vulg. τοῦτ' οὐθὲν e Gal.

P. 146. l. 11. Steph. marg. „Abundare videtur φήσομεν, quod tamen agnoscit Fic. qui vertit: Alio (sic dicamus) nomine vocas." Recte docuit Fi., interponi ita verbum φημί. Sydenh. haec interrogative accipit. Alii pro ἑτέρῳ legi ὁμοίῳ aut ἑνί γε τῳ voluerunt. Sine causa. v. Heind. ad Lys. p. 45. et Baumg. Cr. p. 22. qui προσαγορεύσει coniecit. L. 26. Vulg. ἡδονή. Accus. cum Fi. ex utraque Bas. recepi, probante etiam Schl. L. 28. Sydenh. coniecit δῆτα νῦν λ. (Ald. δεῖ τὰ ν.)

P. 147. l. 9. Sydenh. coni. εἰς τὰς ὁμοιότητας vel potius εἰς τὰ ὅμοια probb. Bipp. Tuetur vulg. B. C. p. 24. ita ut ad ὅμ. intelligat λαβάς. L. 24. Verba τό γε μὴν — διάφορον Protarcho tribui mavult Schütz. non adsentiente Schl., probantibus Hsm. et B. C. L. 26. Edd. ante Steph. γιγνέσθον.

P. 148. l. 2. Steph. marg. „Locus hic depravatus est, ac fortasse quaedam desunt. Videtur tamen et Fic. ita legisse et qualemcunque potuit sensum ex his conatus esse eruere." Fisch. coniecit Fic. legisse: τλῶμεν, ἄν τινες ἐλεγχόμενοι μηνύσωσιν, Cornar. maluit, prob. Steph. in Annott., τλῶμεν ἐλεγχόμενοι, ἄν τινες μηνύσωσι. Vtrumque repudiat Schl. et proponit: τολμῶμεν, ἄν πη ἐλεγχομένη (sc. ἡ διαφορότης) μηνύσῃ. Post τολμ. certe comma posui. Sequentia codd. opem exspectant. Baumg. Cr. p. 25. τολμῶμεν ἐλεγχόμενοι, ἄν πη μηνύσωσιν scil. αἱ διαφορότητες. L. 5. Vulg. τοῦτο ὃ φιλ. delevi ὃ sensu et Heind. Kleuk. Schl. iubentibus. L. 9. βεβαιωσόμεθα leg. L. 15. Ald. Bas. 1. ὁπότερον. Bas. 2. ὁπότερον οὖν. L. 19. Vulg. τιθεμένους, quod, sensu postulante, praeeuntibus Heusd., Schl. et Hdf. (ad Soph. p. 397.) correxi.

Digitized by Google

Alia intacta reliqui, nisi quod post εἶναι (loco coli vulg.), ἀλλήλοις et σμικρὸν commata posui. Nam Heusd. voluit: καὶ πάλιν τούτους ἐμὲ — sed Hdf. πολλοὺς εἶναι πάλιν, τοὺς ἐμὲ — B. C. omnino vulg. ita accipit: τοὺς, ἐμὲ κ. ἐν. ἀλλήλοις, τὸν αὐτὸν, τιθεμένους nempe μέγ. κ. σμ. etc. L. 24. Schütz. maluit: καὶ οὐ σφόδρα, adversante B. C. p. 27. s. prob. Hsm. L. 28. Vulg. διομολογησάμενος, ἑλ. Steph. marg. „In quodam vet. [nescimus quo] διομολογησαμένῳ, ut referatur ad λόγῳ. Legitur et [Bas. 1. 2.] διομολογησάμενον, quam lectionem sequitur Fic.“ Probb. Fi. et Schl. recepi.

P. 148. l. 5. Exspectabam τοῦτον τὸν λόγον. L. 12. καὶ ante μ. διαιρ. inserit Schl. L. 13. Edd. ante Steph. male γίγνεται. L. 17. B. C. p. 31. βεβαιότατα coniecit leg. L. 19. Steph. marg. „Al. [Bas. 1. 2.] διεσπαρμένην“ quod et Fic. expressit. Sed vulg. recte Steph. in Anu. tuetur duobus locis sect. 12. Contra διεσπαρμ. praefert. B. C. L. 20. Edd. vett. αὐτῆς. L. 21. s. Schl. docet, sententiam et usum Plat. postulare, ut scribatur: ταυτὸν καὶ ἓν ἅμα εἶναι καὶ ἐν πολλοῖς γίγνεσθαι. L. 23. Expunctis verbis ἓν καὶ πολλὰ, e gloss. natis, Schl. scribi iubet: ταῦτ' ἔστι τὰ περὶ τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' οὐκ ἐκ. Male vulg. post πολλὰ punctum. L. 25. Subint. εὐπορίας αἴτια, καλῶς ὁμολογηθέντα.

P. 150. l. 5. Vulg. φαμέν ποι, quod mutandum duxi. L. 13. Duplicem form. κινεῖν, λόγον interpretationem proposuit B. C. p. 34. Est, omnem disputationem excitare. Debebat deinde sequi τοτὲ δὲ ἐπὶ θάτερα, sed mutavit noster orationem. L. 21. Codd. ante Steph. male ἐπὶ βαρβ.

P. 151. l. 15. Ex Ald. Bas. 1. cum Fi. reposui φανοτ. pro vulg. φανωτάτῳ, nam prima vocab. syllaba longa est. ἐμοὶ, quod antea sollicitavit Schütz.

Digitized by Google

et in εἰ μὴ mutari voluit, tuetur recte B. C. p. 39. L. 17. τὴν ante φήμην addidi ex ingenio. L. 18. ὄντων deleri, punctum post ἐχόντων tolli et δεῖ scribi vult Schütz. L. 19. s. Steph. marg. „Fic. quoque ita vertit, quasi legeretur, δεῖ ἡμᾶς, posita tantum hypostigme post ἐχόντων.“ Non male. L. 20. Scripsi hic quoque ἀεὶ, ut antea, pro vulg. αἰεί. L. 22. Edd. ante Steph. μεταλάβωμεν. Steph. καταλ. e Fic. versione (comprehendamus) hausisse videtur. L. 24. Fic. legisse videtur: τῶν ἓν ὄντων ἐκ. Schl. maluit: τῶν ἐνόντων ἐκείνων. Schütz. τὸ ἓν ἐκ. — Locum explicat B. C. p. 42.

P. 152. l. 6. Aut τὰ πολλὰ (plerumque) aut cum Schütz. πολλῷ legendum monet Schl., ne quis ἓν καὶ πολλὰ iungat. Explicando locum iuvat B. C. p. 43. Schl. etiam βραχύτερον ut Schü. legit. L. 9. ἔμπαλιν legi iubet Heusd. L. 14. Steph. marg. „In praec. edit. [Ald. et Bas. 1.] πράγμαοιν.“ Correxerant iam Corn. et Bas. 2. et in marg. quoque Bas. 1. legitur γράμμ. L. 18. Steph. marg. „For. οὐδ' ἑτέρῳ γε τ. Nam et Fic. vertit: Neutro horum docti efficimur. Intell. autem: horum quae sequuntur.“ Recte adversantur Fisch. et Bipp. L. 25. Schl. cum Heind. maluit: — τέχνην ἐστὶ καὶ ἐστὶ μία ἐν αὐτῇ.

P. 153. l. 13. τε post ταῦτα positum, ac si sequatur: καὶ ὅταν —

P. 154. l. 4. πλῆθος ἑκάστων cum Heind. legit Schl. L. 11. Ald. μὲν ὄν, inde in Bas. 1. marg. ὄντα, quod Gesn. in marg. Stob. inter μὲν et οὐ inseruit. Locum non esse sanum pronunciat B. C. p. 47. et legi φωνῆς μὲν, οὐ φθόγγου, aut φθόγγου δ' οὔ. iubet. L. 14. Bas. 1. marg. Stob. male διήρηται. L. 15. μέχρι pro vulg. μέχρις e Stob. L. 21. Stob. πάντα ταῦτα. L. 24. καὶ ante πρὸς ἄλλ. inserui,

Digitized by Google

quod τε postulat. Plenius Schl. mavult legi: αὐτά τε καθ' αὑτὰ καὶ πρ.

P. 155. l. 24. τοῦ ἐναντίου Scil. quod ἐναντίον est τῷ ἑνὶ, igitur ἄπειρον. v. Schl. L. 28. δευτ. ὁ πλοῦς. Haec bene contra Hüls. exposuit B. C. p. 48.

P. 156. l. 10. Verba τὸ προσρηθ. ὀρθ. recte se habere et cum ἀγαθοὶ esse iungenda docet B. C. p. 48. Nam Schütz. expungi voluit haec et verba κτᾶσθαι δεῖ ἀ. οὐ. ἐκεῖνα. L. 13. Vulg. δεῖ. Infinit. postulabat antec. φήις. Poterat et, commate post ξυγγ. posito, ἃ κτ. δεῖ scribi. Colo post τέχνην posito δεῖ retinet B. C. L. 14. Vulg. ἀμφισβητήσεων qui Plur. e seqq. exstitit. Iubente etiam Schl. mutavi. L. 24. Male edd. Bass. οἰόμεθα.

P. 157. l. 4. Steph. marg. „Artic. τὸν nullum hic usum nec locum habet, et alius fortasse vocis sedem occupat.“ Schütz. τὸ κατ' ἐμὲ aut τό γ' ἐμοὶ maluit. Vim articuli post Heind. et Matthiaeum bene explicuit B. C. p. 49. L. 5. s. Schütz. coni. φόβον τοῦ οἷόν τ' εἶναι πέρι. Sana sunt vulg. L. 17. In Ald. et Bas. 1. verba ὁ λόγος desunt, unde Corn. legi iussit: προϊὼν δ' ὁ λόγος ἔτι σαφ. δ. In Bas. 2. est, quod editur. Steph. se ex vet. libris adiecisse ea verba, aptius autem ante ἔτι positum iri, ait, haud dubie Corn. sequutus. L. 24. Edd. ante Steph. διαφέρει, quod et Fic. expressit et praefert Fisch. ut ἀνάγκη repetatur, sed id remotius est. L. 25. Anacoluthon ὡς οἶμαι — εἶναι post Heind. illustrat B. C.

P. 158. l. 6. Vulg. πρότερον. Corn. et Steph. coni. πότερον, quod recepit Fi. probante etiam Heind. ad Charm. p. 104. et B. C. Dedi ὁπότερον, ut paullo post. L. 15. Edd. ante Steph. ἔχεις. L. 17. Verba ἀῶν μ. ὁρᾶν τι, varie tentata, bene exponit B. C.

Digitized by Google

p. 51. si quid mutandum sit, scripturus δοξάζειν. L. 22. Edd. vett. ἀληθῆ ad antecedd. trahunt. Tuetur vulg. distinctionem B. C.

P. 159. l. 5. Ex edd. vett. cum Fisch. reposui ὀστρεϊνων, pro quo St. dedit ὀστρείων, quod est Subst., non Adiect. quod quidem hic postulatur. L. 6. Ald. et Bas. 1. περὶ ταῦτα, quod revocavit Fi. At recte Bas. 2. et St. παρὰ τ. contra haec. L. 11. μεταβαλόντες legi iussit Bast., non improbante B. C. p. 52. L. 23. Steph. κείνων. Fisch. ᾽κείνων. Malui plene scribere. L. 24. Steph. marg. „Post haec verba οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ᾽ οὔ aliquid subaudiendum relinquitur, nisi quid deesse dicendum sit. Fic. vertit: Neque unus optabit quidem, alius minime: sed idem omnes pariter expetent.“ Scil. αἱρήσεται repetendum. Locum exposuit Schl. L. 25. Cum Bass. et Fisch. ὅ τι pro vulg. ὅτι dedi.

P. 160. l. 11. Malim ταυτὰ τ. ἑ. Baumg. C. p. 53. ταυτὰ ταῦτα τ. ἑ. Schütz. ταῦτα ταὐτά. L. 19. Vitiose Steph. τῷ μ. ἀγαθ.. L. 21. Edd. vett. πότερον αὐτ., quod Steph. mutavit. L. 23. ὅ τι (pro ὅτι St.) cum F. ex edd. vett. restitui. L. 27. ἡδονῇ contra Bast. qui ἡδονὴ postulari dixit, tuetur B. C. p. 53.

P. 161. l. 8. Edd. ante Steph. αὐτῆς. L. 15. F. τῶν λόγων. L. 17. Delcto post λοιποῦ colo, (Steph. comma habet) Fisch. legi iubet ῥᾳδίου, aut hoc probat Schl. aut τὸ νῦν scribit; nihil mutandum ostendit B. C. p. 53. Nam saepe haec scripta sunt, ut in familiari sermone dicuntur. In Ald. et Bas. 1. οὐδὲ ante ῥᾳδ. deest. L. 19. delevi comma post πορευόμ. Iungenda δεῖν ἔχειν οἷον βέλη ἄλλης μηχανῆς — L. 25. Ἀναλάβωμεν Schl. cum Hdf. legit. L. 28. πέρας ἔχον legi iubet Schl. ut paulo post, p. 24.

Digitized by Google

P. 162. l. 8. Edd. ante Steph. *πέμπτον*, quod hic praeeunte Fic. correxit. Ad *δυναμένου* aut suppl. aut subint. *ποιεῖσθαι*. L. 11. *βίον* uncinis inclusi, quum nullo modo ferri possit, quidquid etiam Hsm. dicat. Deleri iussit Schü., Schl. *πέμπτον τι ὄν* scribi: certe *πέμπτον τι* postulatur. L. 13. Steph. coniecit *εἰς πολλὰ*, sed saepe ita *πολλὰ* simpl. L. 23. Plato docet *τῷ ἀπείρῳ* multas subesse species. *θερμότερον*, *ψυχρ.* etc. hos comparativos non valere, calidius etc. sed calorem infinite crescentem, infinitatem frigoris *μᾶλλον*, *ἧττον*, id quod infinitum augetur vel minuitur, Schü. observat, et B. C. explicat, quod non habet definitam caloris, frigoris, mensuram etc. L. 28. *αὐτὼ* scil. *τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον*.

P. 163. l. 1. Vulg. *εἴτε*. Correxi cum Schl. Sane exspectabatur postea *ἐνεῖναι*. L. 4. *τοῦτω* ad *τὸ θερμ. κ. ψυχρ.* pertinet. L. 10. s. *τὸ σφοδρότ.* et *ἡσυχαίτ.* ea indicant, quorum interna etiam mensura, i. e. vis ac vehementia capere potest incrementa. v. B. C. p. 59. L. 13. Comma cum Schü. non post *ἐλέχθη*, sed post *νῦν δὴ* posui. B. C. maluit *νῦν δὴ* cum seqq. iungi.

P. 164. l. 8. Fisch. e Fic. legi mavult *φύσιν· ἢ μέμνησαι* – adversantibus Bipp. et Schü. Platoni usitatius esse *ἢ οὐ μέμν.* monet B. C. sed F. ipse in Add. vulgatum defendit. L. 26. Socratis nomen, quod in vulg. deerat, ex Bass. et Fic. recte addidit Fisch.

P. 165. l. 4. Malim: *αὐτοῦ τοῦ πέρ. γ.* L. 8. Atticam formam *δράσει* ex edd. vett. pro *δράσῃ* ap. Steph. reposuit Fisch. Fortassis metuit Steph. ne quis *δράσει* pro tertia pers. Fut. Act. haberet. Buttm. ap. Schl., hoc consentiente, coniecit: *δράσεις*, *εἰ*- Tum Steph. marg. „For. *τούτων γὰρ ἀμφ.* vel *τού*-

Digitized by Google

τῶν δὲ ἀμφ. (e Fic.)" L. 9. Vulg. ποῖ. Scripsi Schl. iubente ποίαν, cui respondet seq. τὴν τοῦ ἴσου etc. L. 10. s. Recte hic se habere ἐγγιγνόμενα monet Schl. sed quia l. 23. ἐγγενομένη sequitur (scil. κοινωνία) existimat, periodorum ordinem esse mutatum et hanc ἐν δὲ ὀξεῖ etc. positam demum post hanc Οὐκοῦν ἐκ τούτων etc. L. 27. Vulg. post ξυμμιχθ. punctum. Steph. marg. „Interrogative etiam legi haec possunt." Ita feci.

P. 166. l. 2. Ante ὕβριν γὰρ excidisse aliquot periodos, quibus Socrates, quae dixerat, ad voluptatem, moderatem scil. et legitimam, transtulerit, tum l. 4. pro οὔτε ἡδονῶν legi iussit Sch. οὔτε κενώσεων. Adversatur locumque explicat Baumg. Crusius p. 62. s. qui per αὕτη ἡ θεὸς intelligit Ἁρμονία, non ut Schü. Ἡδονή. L. 6. Steph. marg. „γραί· [nescimus ubi]· ἀποκναίειν" [quod ap. Tim. occurrit.] Est autem i. q. διαφθείρειν. L. 14. Verba τῆς γενέσεως e glossem. exstitisse censet Schütz. quod Plato τρίτον interdum γένεσιν dicat. Imo varii sunt modi quibus tertium illud existat, variae eius γενέσεις. v. B. C. L. 18. ὡς ante πολλὰ inseri iussit Schü. Tum scribi debuerat: οὔτε, ὡς πολλὰ εἶχεν, ἐδύσχ., οὔτε, ὡς οὐκ- ut bene observat B. C. p. 64. L. 20. Vulg. φασί. Steph. marg. „γραί: οἶσθά με λέγειν" [fortassis e Serr. vers. nosti]. Corn. coniecit ἴστω s. ἴσθι, haud dubie e Fic. vers. Plures viderunt φάθι scrib. v. B. C. et Faehs. Syll. p. 371. eoque etiam alludit cod. Vind. ap. Bast. ad Plat. Symp. p. 154.

P. 167. l. 20. Steph. dedit: λέγω. ἆρα μ. πλημμελοίμην. Sed Bas. 1. λέγων, ἆρα- (ut Fic.) et omnes edd. vett. πλημμελοίην (Att. forma). Vtrumque cum Fisch. recepi. L. 25. Bas. 2. οὖν ὡς νῦν, ut ὡς redundet Attice, prob. Fisch.

Digitized by Google

P. 168. l. 6. Artic. ὁ ante δυοῖν offendit Schl. unde ὃ — μικτὸν ἐκεῖνο et ὃ ξυμπ. legi vult, sed opem potius a codd. exspectandam esse. Schü. corrigit: οὐ γὰρ δυοῖν τίνοιν ἐ. μικτὸν ἐκεῖνο, ἀλλὰ ξυμ. L. 13. Vulg. verba λέγε μόνον Protarcho tribuuntur. Philebi nomen ex Ald. Bas. 1. Fic. reposuerunt Fisch. et Bipp. L. 14. Vulg. ἐστίν. E Bas. 2. et Fic. recte Fisch. emendavit. L. 15. Τῶν etiam hic addidit e Bas. 2. Fisch. L. 18. Male Schü. inserta negandi part. legi iubet: ὥστ' οὐκ ἄλλο τι- Idem l. 19. ὃ παρέχεται coni. Sed iam Steph. marg. „Pro ὡς Fic. quoque legisse ὃ videtur." L. 20. Quod vulgata non habeant, unde pendeant, Schü. legit: καὶ τούτων δὴ σ. τ. ἀ. γένους ὁ σὸς βίος ἔστω. Fic. sane legisse videtur: ἐκ τούτων δὴ ἀπ. οὗτος ὁ σὸς βίος ἔ. L. 26. σεαυτοῦ (pro σαυτοῦ vulg.) scripsi, ut mox.

P. 169. l. 6. In vers. Fic. et Bas. 2. verba πειστέον — ἐπιτάττ. Philebo, quae sequuntur ἀλλ' etc. Socrati tribuuntur. L. 12. ὄντως ap. Euseb. (quo et ὄντας in Bas. 2. ducit) σεμνύν. praefert Schl., at ortum illud e l. 2. L. 21. Bas. 2. καὶ τὸ ὅπη ἔτ. prob. Fisch.

P. 170. l. 3. Edd. ante Steph. ξυμφήσομεν. Antea ὁμολογούμενοι legi iussit Schl. L. 28. Verba ἄπ. ἴσχει ταῦτα Fic. in vers. non expressit.

P. 171. s. Vulg. ταῦτά γ' ἂν ἐρ. Euseb. ταυτὰ γὰρ ἐρ. prob. Schl. ταυτὰ certe recepi. L. 12. Steph. marg. „For. ὀρθότατα." Ita certe usus Atticus et Platon. postulat. L. 26. Schl. coniecit: ἑνὸν, ἐν μὲν τ. π. ἢ. εἶναι ὧν τοῦτο μὲν ψυχ. — L. 27. Vulg. post παρέχον comma, non post σῶμα. Monente Fisch. mutavi interpunctionem. Ita non videntur plura mutanda esse. Steph. marg. „Legendum puto σωμασχίαν una voce. Fic. tamen alteram lectionem

Digitized by Google

sequitur." *σωμασκίαν* unice praefert Schl. Cornarius pro *σκιὰν* malebat legi *ὑγείαν*. Schütz. corrigit: *ψ. τ. παρ. καὶ σῶμα, κα᾽ ωμασκίαν ἐμποιοῦν*. Quod sane praeferendum videtur.

P. 172. l. 1. Edd. ante Steph. *συντεθέν*. Sed sensus Activum reponere Steph. iussit. L. 25. Voc. *γενούστης* corruptum putat Schl. (vitium tamen antiquum esse debuerit, quum Grammatici, ut Etym. Hesych. Suid. illud habeant) inde ortum, quod quis aut *τούτου τοῦ γένους* aut *τῆς πάντων αἰτίας* cogitaverit. In Francof. ed. *γένος τι*.

P. 173. l. 1. Post *Νῦν δήπου* excidisse *νοῦς* (quod tamen ex antecedd. commode repetitur), aut scrib. esse: *Νοῦν δήπου* – censet Schl., nisi cum Schütz. voluit *Νοῦς δήπου* – nam *νῦν* redundat. Sed similiter infra p. 175, 16. s. *ἐνίοτε* et *ἔστιν ὅτε* iuncta. L. 12. Vulg. post *ἡμᾶς* nulla interpunctio, sed plena post *ἡδονήν*. Steph. marg. „For. *καὶ ὥςπερ τὸ γένος*, vel *ὥςπερ τε τὸ γένος*." Cornar. coniecit: *καὶ ὥσπερ τὴν ἡδονήν, ὥςπερ τὸ γένος αὐτῆς, πρ. ἔβασ*. Fisch. verba *πρῶτον τὴν ἡδ.* pro glossem. habet, et dein (e Fic.) scribit: *καὶ ὥςπ. τ. γέν. τῆς ἡδονῆς πρ.* Emendata interpunctione nulla opus est mutatione. L. 15. Edd. ante Steph. *δυνάμεθα*. L. 16. s. Nomina Protarchi et Socratis ante *ἀλλ᾽* et *ἄρ᾽* in Ald. et Steph. omissa cum Fi. e Bass. et Fic. restitui. Faehs. ignoravit, id iam a Fi. factum. L. 25. Verba *ὃ μετὰ* – vulg. Socrati et l. 27. *κάλλιστ᾽ εἶπ*. Protarcho tribuuntur. Mutavi cum Fisch. auctoritate Bass. et Fic. probante Schl.

P. 174. l. 4. Edd. ante Steph. *αὐτῆς*. L. 10. Vulg. interr. nota post *λύπη*. Cum Fisch. punctum posui. L. 11. Male Schl. corrigit: *ἐδωδῇ δὲ πλ.* (per cibum). L. 13. Verba *καὶ λύσις* perperam e superioribus repetita censet Schl., recte. L. 16.

Digitized by Google

Heusd. emend. δ' ἢ πάλιν – probabiliter. L. 19. E Stob. legi Schl. iubet πάλιν δ' εἰς τὴν αὐτῶν (St. αὐτὴν) φύσιν ἀπ. At Stob. lectio interpretamentum continet. L. 21. Aut ἐκ τοῦ ἀπείρου aut ἐκ τῆς ἀπειρίας legit Schl. et l. 22. κατὰ φύσιν ἐμψύχων, quod dure dictum sit ἔμψυχον εἶδος.

P. 175. l. 10. Comma post ἀμίκτοις sustuli, recte iubente Schl. L. 18. Steph. marg. „Quidam vet. [Bas. 2.] διαπορευθῆναι. Ac Fic. ita legit. Proxime autem sequentia sic vertit, ac si legeretur τὸν τοιαῦτα μεταδιώκοντα." (Fic. vertit: oportere sic incedere, qui talia perscrutatur.) L. 22. s. Vulg. περὶ τίνα – Steph. marg. „Praepos. περὶ nullum hic locum habere videtur." In not. legit St. ἐννοήσωμέν πη τίνα. Fisch. ex edd. vett. πέρι scripsit et interpretatur σφόδρα, πάνυ. Equidem πέρι ad διαφθ. et ἄναισ. pro περὶ, retuli.

P. 176. l. 12. Steph. marg. „γραί· οὗτος ἂν ἐκ." (In Bas. 2. antea οὕτος ἐρέ., auctore Fisch.) οὗτος praefert Schl. ut ad τοῦτον τὸν βίον referatur. L. 14. Vulg. Οὐκοῦν εἰκός – Ex Fisch. sententia dedi Οὔκουν (non igitur) quod Socratis responsio postulat. L. 25. Steph. marg. „Recte legitur αἰσθησιν, repetendo ἀναλῆπτέον et iungendo πρότερον cum μνήμης."

P. 177. l. 16. s. Quia antea non λήθην dixit, nonnemo ap. Schl. coniecit: ἵνα μὴ λήθην καλῇς, quod ipse Schl. audacius esse iudicat. L. 18. Vulg. Τῷ Corn. emendavit, quem sequutus est Fi. non recte tamen τὸ ad γιγνόμ. referens, quod ad κινεῖσθαι pertinet. Ante τὴν ψυχὴν inseri περὶ aut κατὰ voluit Steph. in Annott., sed ea praepos. adiecta sensum perverti docuit Schü.

P. 178. l. 9. Vulg. ἵνα μὴ – quod veritati repugnat. πη reponendum monuerunt Schü. Heusd. Heind. ad

Digitized by Google

Theaet. p. 411. Heusd. praeterea καὶ ante σώματος inseri vult, ut χωρὶς absolute ponatur.

P. 179. l. 3. Edd. ante Steph. κενοῦται. L. 18. Edd. ante Steph. πῇ. L. 22. Vulg. Δηλονότι. L. 28. Schol. habet δεικνύει, sed alteram lect. μηνύει memorat.

P. 180. l. 11. Vulg. βουλεύεσθαι δηλοῦν. Emendarunt, praeeunte Fic., Heusd. et Heind. ad Crat. p. 67. L. 13. Non putat eius, quae sequitur, periodi lectionem sanam esse Schl. quia responsio ἔστι ταῦτα interrogationem exspectari iubet, et pro καὶ εἴτις potius εἴπερ τις. L. 20. Steph. marg. „For. καὶ παύεται μὲν τῆς ἀλγ. Et paulo post malim ita legi: τί τότε; φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν etc.“ (Posterius, unice verum, dedi pro vulg. τί τότε φῶμεν, ἤ- L. 24. Heusd. putat Ficinum legisse: Μὴ χαίροντα, μὰ Δί', ἀλλὰ- Explicuit potius vulg. quod optime se habet. μὰ Δί' ἀλλὰ est imo, et negationem proxime antecedentis includit.

P. 181. l. 12. τόδε pro εἰς τόδε. L. 18. Steph. marg. „Non vacat part. ἄν, sed fertur ad εἶεν, quod ex praecedd. subauditur, ut paulo post, cum οὐκ ἄν repetendum συγχωροίην.“ L. 28. Vulg. αἰεὶ-

P. 182. l. 2. Steph. marg. „Fic. ita vertit, quasi legerit αἱ μὲν ψευδ., talis tamen et alibi harum vocularum est omissio.“

P. 183. l. 3. Vulg. ποῖ ἄττα. Steph. marg. „Pro ποιὰ ἄττα, non pro ποῖα; ideoque fortasse rectius scrib. ποί' [imo ποί'] ἄττα. Paulo ante autem magis novum ὁποία τὶς (in praec. editt. ὁποῖά τις) pro ποιά τις.“ L. 8. Vulg. καὶ σφόδρα ἑκάτεραι γιγν. sine sensu. Corn. in Ecl. iam, (praeeunte Fic.) legi iussit, quod dedimus. Idem in vers. expressit Schl. et ex quodam vet. libro (fort. Corvar.) se annotatum

Digitized by Google

reperisse dicit Steph. in Ann. L. 18. Post δοξάζουσαν male vulg. interr. nota.

P. 184. l. 5. Vulg. ἀνοίας. Quod dedimus, legendum esse Corn., Steph. in Ann. Schl. docuerunt, legit Fic. L. 9. Vulg. πῇ δὲ δὴ – emendarunt Heusd. Heind. Schl. ut edidi et Fic. hoc expressit, male vulg. tuetur Hsm. L. 10. Post ἀληθὴς vulg. interr. nota. L. 14. Steph. marg. γραι· [Bas. 2.] τὸ δοξάζειν. Iungenda τὸ ἐγχωρεῖν διαδοξ. L. 24. τοιαῦτ' ἄττα ex edd. vett. pro Steph. τοιαῦτα ἄ. dedi.

P. 185. l. 4. Scripsi αὐτὸν pro αὐτὸν, monente etiam Faehs. Syll. p. 372. L. 9. αὖτῷ pro αὐτῷ scripsi. L. 14. ταῦτα τὰ παθήμ. iungo cum Schl. non ἐκεῖνα τὰ παθ. Intelliguntur autem, quae alia eo pertinent, ut aliquid percipiamus. L. 22. οὕτως pro οὕτω ob seq. ἀποδέχου dedi. L. 25. Schl. iungit γραμματ. τῶν λεγ. et εἰκόνας τούτων. Imo οὗτοι sunt hi, in quorum animis imagines procreantur.

P. 186. l. 11. 12. Vulg αὐτῆς deest. Steph. marg. „γραι· ψυχῆς αὐτῆς ἡδ." Ita Bas. 2. et Fic. Recepi.

P. 187. l. 2 et 4. Interr. notas vulg. post γέμει et ὀνομάζ. sustuli, ob μήν. L. 8. Etiam hic αὐτὸν scripsi, nam αὐτὸν ad χρυσὸν referetur. L. 10 Vulg. ὡστοπολὺ iunctim. L. 16. Vulg. ταπολλα. L. 10. Schl. pro οὕτως legit ὄντως. Mox vulg. ἐποῦσι — ἐπιγεγονόσι — ἐπεσομ. Steph. marg. „Scribendum puto ἐπ' οὖσι itidemque ἐπὶ γεγονόσι et ἐπ' ἐσομένοις." Ita edidi. L. 25. Edd. ante Steph. ἐπεργαζόμενα.

P. 188. l. 10. Verba ἀληθεῖς καὶ vulg. desunt. Corn. et eo non nominato Steph. ψευδεῖς καὶ ἀληθεῖς scribi iusserunt. Sed Fic. legit, uti dedi, u chiasmus existat. Schl. maluit verba καὶ χρησταις

Digitized by Google

deleri. Ita ψευδεῖς sufficit, ob ea, quae sequuntur. L. 28. Edd. ante Steph. εἴπωμεν.

P. 189. l. 2. Vulg. ὅτι deest. Steph. marg. „For. ὅτι ἄρα τότε. Alioqui scrib. vid. διειλῆφθαι." Prius dedi quum facile excidere illa part. potuerit. L. 17. Vulg. τὶς — κρίνεσθαι. Scripsi τίς — κρίνεσθαι; etiam cum Schl. L. 18. Vulg. πῇ δὴ – recepi Heind. ap. Schl. coniecturam. L. 19. Steph. marg. „Aliter legisse videtur et Fic. qui vertit: Nonne propositum in hoc iudicio nobis est etc." Non assentitur Fisch. L. 22. μᾶλλον inter plura adiectiva offendit Schl.

P. 190. l. 1. s. In Ald. et Steph. ὦ Σώκρατες, ἐναντ. δὴ – Σω. τὸ ποῖον λ. Πρω. τότε μὲν – et tamen etiam ante ἀληθέστ. Protarchi nomen. E Bass. et Fic. verum ordinem, probatum etiam Steph. in Ann., restituit Fisch. L. 15. Vulg. ἑκάτερον. Mutavi Schl. praeeunte. L. 16. Scripsi οὔτ' pro οὐδ'.

P. 191. l. 15. Steph. ξυμβαίνει. Lectionem edd. vett. reposuit Fisch. Infin. pendet ab ἀναγκ. L. 28. Vulg. δή μου Steph. marg. „Scribendum puto δή που aut δήπου, coniuncte." Hoc cum Fisch. recepi.

P. 192. l. 8. Vulg. ἢ 'κείνως. L. 20. τὸν τοιοῦτον. Antisthenem intelligi censet Schl.

P. 193. l. 5. Pro οἴονται Schütz. ob seqq. l. 6. s. legi vult λέγουσι. At ex iis ipsis, quae sequuntur, manifestum est, οἴονται esse retinendum. Nam ideo quia Prot. φασὶ non οἴονται responderat, repetit illud Socrates. L. 10. Pro γοῦν Bas. 2. γε ἦν. Dubitat Steph., num recte γοῦν post καὶ μὴν non ponatur. L. 15. Pro ἐρωτ. Corn. legi iussit αἱρώμεθα, quod l. 10. praecessit, probante Fisch. qui praeterea tum ἀφ' scribi maluit. Steph. aut utroque loco ἐρωτῴμεθα aut αἱρῴμεθα. Non est mutationis iusta causa

Digitized by Google

L. 23. Ald. et Bas. 1. *πεισεσθαι*. L. ult. s. Edd. ante Steph. *ἡδονή*.

P. 194. l. 3. Steph. dedit *ἂν γ. μ. δοκῶσι*. Cum Fisch. et Schl. revocavi, quod est in edd. vett. et Fic. expressit. L. 6. Edd. ante Steph. *μεταδιώκομεν*. L. 9. Vulg. *εἰ βούλῃ, θείημεν*. Vidit Heusd. haec coniungenda esse, sed expressit iam lat. versio: si unius cuiusque naturam cognoscere velimus (voluerimus); eodemque modo Schl. Ita et l. 17.

P. 195. l. 1. *προγίγνωνται* legi iubet Schl. Alia tamen ratio est c. 23. L. 2. *Ἆρ' οὖν ὅτι* – Ita Bas. 2. prob. Schl. et inde pendent omnia usque ad *ξυγγίγν*. Ald. et Bas. 1. *Ἀλλ' οὐχ ὅτι*. Hinc Steph. *ἆρ' οὖν οὐχὶ* – L. 6. Vulg. *ἢ τ*. Steph. marg. „Ante verbum *ῥηθὲν* puto deesse verb. *ὀρθῶς* sicut sequitur *ὀρθῶς φαινόμεθα λέγοντες*." At illud inest in *πάνυ*. L. 15. Steph. marg. „Scribendum puto *δεῖν*. Alioqui ante et post *φαμὲν* est interpungendum [quod ol. non factum], pro quo et Fic. legit *ἔφαμεν*. Item paulo post *ἀποκρίνου* pro *ἀποκρινῇ* ab eo quoque legitur." Posui cum Fi. ante et post *φαμὲν* incisa. Pro *τίνα* Schl. legi iubet *τἱ*. L. 18. Vulg. *δείξεις*. Heind. et Schl. coniecturam recepi. Intell. *ὁ λόγος*. Schl. praeterea offendit *οὐχ ἧττον*. Idem coniecit *ἀπόκριναι*. Futurum tuetur Fisch. ex urbanitate eius usum repetens. L. 19. Post *ἡδονὰς*, post *λέγω* (loco puncti vulg.) et post *ὑπέρεχ*. commata posui, post *βίῳ* interr. notam loco puncti.

P. 196. l. 1. Steph. marg. „*γραί* [Bas. 2.]· *ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρετῇ*. L. 13. Steph. marg. „*γραί* [Bas. 2.]· *Σύμμικτον*" prob. Fisch. L. 22. s. Vulg. – *τὰς δ' αὐτῆς ψ*. Mutavi, etiam Schl. iubente, quocum et colon vulg. post *μιχθείσας* in comma mutavi. L. 26. Steph. marg. „In praeced. edit. *διαφορᾷ*, sed Fic. quoque lectionem illam [*διαφθορᾷ*] agnoscit,

Digitized by Google

non hanc. Vertit enim: in restitutione vel corruptione." Bas. 2. iam διαφθορᾷ habet.

P. 197. l. 3. pro ξύστασιν Schü. mavult legi σύντασιν ob. l. 22. L. 11. Vulg. αἰνήσει. Reposui, iubente Heusd. et Schl. κνήσει, quod ne intellexisse quidem Hsm. videtur. Tum vulg. τὸ δ' ἐπιπ. ubi cum Schü. scripsi τὰ δ'- nam etsi a τὶς recte transitur ad Plur. φέροντες, tamen non bene verbis τὸ δ' ἐ. respondet αὐτά. L. 15. Vulg. ἡδοναῖς συγκ. Emendavi praeeunte Schü. et Schl. L. 19. Artic. τὰ ante τοιαῦτα e Bas. 2. addidit Fi. L. 21. Vulg. αὐτῆς. Emendavit Schl. L. 24. Vulg. ἀπεργαζόμενα. Correxit Buttm. Ita respondet praec. ἐκκεχυμένον. Pro hoc Bas. 2. habet ἐγκεχυμένον, ut Fic. infusa, probante Fi. L. 26. Vulg. καὶ λέγειν τε. Steph. marg. „Malim λέγειν γε" quod recepi. L. 27. Steph. marg. „γραί· καὶ περὶ ἄλλου, ὡς —" In Bas. 2. est: καὶ περὶ ἄλλον ὡ. Vulg. recte tuetur Fi.

P. 198. l. 9. Haec sana esse negat Schl., cum de sola voluptate corporis sermo esse non possit, sed de coniuncta animi et corporis. Hinc cum Buttm. legit: περί τε τῶν ἐν ψυχῇ καὶ σώματι, ὅταν ψυχὴ σώματ. τ. ξ. L. 20. Vulg. ποία φ. Steph. marg. „For. ποίαν φής." Quod dedi. Nam incommodum est, etiamsi interpungatur ποία, φ. L. 21. Steph. marg. „γραί· [Bas. 2.] σύγκρασιν." Voc. σύγκρισιν non ferri posse monet Schl., et cum Buttm. legit συγκεράσασαν. L. 22. Steph. marg. „γραί· [Bas. 2.] πῶς οὖν δὴ τοῦτ' ἀ. λ." quod probo. L. 27. Steph. marg. „Platonem scripsisse puto: ὑπομιμνήσκεσθαι τοῖς θυμοῖς καὶ ταῖς ὀργαῖς τὸ- ὅς τ' ἐφέηκε πολυφρ. π. χ. Ὅς τε πολὺ etc. Ante autem haec, ὅς τ' ἐφέηκε, est ap. Hom. καὶ χόλος, versus initium. Iliad. 6." Cornar. legi iussit: ἢ δεομ. ὑπομ. τὸ, καὶ χόλος ὅς τ' ἐφ. πολ. π. χαλεπ..

Digitized by Google

Ὅς τε π. — λειβ. et sane verba τοῖς θυμοῖς καὶ τ. ὀργ. e gloss. enata atque etiam art. τὸ ante πολύφρ. eiiciendum cum Fi. iudico, unde uncinis inclusi. Bipp. ea censent interpretationis causa a scriptore, ut saepe fit, interposita. At grammatica iis ratio non constat. Non opus autem est, ut καὶ χόλος addatur, quod facile e notissimo versu (Hom. Il. 18. 108.) subintelligitur, ut v. postremus loci (110) non additus est. Meliorum codd. opem exspectari iubet Schl.

P. 199. l. 2. καὶ τὰς etc. pendent ab anteced. ὑπομιμνήσκεσθαι – ἐν ante λύπαις abesse malim. L. 6. Vulg. post μέμνησαι interr. nota. L. 19. Edd. vett. ἄνοια, et in marg. Bas. 1. ἄνοια ἢ ἄγνοια, quod postremum reponi iussit Corn. et dedit Steph. improbante Fisch., quum ἄνοια comprehendat ἄνοιαν et ἀβελτ. ἕξις addatur. At hanc ipsam ob causam ἄγνοιαν praeferendum est. L. 21. ἰδὲ ex Att. ratione scribi iussit Fi. L. 25. Verba λεγόμενον ὑπὸ τοῦ γρ. et fortasśis etiam δηλονότι spuria existimo. Debuerat certe esse τῷ λεγομένῳ – Schl. coniecit: – γιγνώσκειν οὐ τὸν λεγόμενον ὑπ. –

P. 200. l. 4. Vulg. λέγω deest. Steph. marg. γρ. [Bas. 2.] λέγω, καὶ δέομαί γε πρ. Ita et Stob. Recepi. L. 8. Steph. marg. „For. πλουσιωτέρους. At sing. pertinet ad ἕκαστον.“ L. 12. Vulg. αἰτῆς. Steph. coni. αὐτοῖς, quod e Stob., probante Schl. dedi. Ante ἐν τ. ψυχ. l. 14. idem deesse putabat τό. τούτων suspectum ei fuit, et ἀρετῇ legi voluit, ut est ap. Stob. sed Schl. totum locum constituit ita: τολὺ δὲ πλ. γ. οἶμ. περὶ τὸ πρ. εἶδος τούτων (ant, τὸ τῶν) ἐν τ. ψ. διημαρτήκασιν, ἀρετὴν δοξ. β. ἐ. etc. L. 16. Edd. vett. ἄρ' — Cornar. ἄρα καὶ σοφίας – Melius Steph. τῶν δ' ἀρετῶν πέρι (ut Fic., quantum ad virtutes attinet) ἆρ' οὐ σοφίας τ. π. ἀντ. Nam ἀντέχεσθαι non cum περὶ construitur, unde hanc praep. uncinis inclusi. L. 19. πᾶσιν pro

Digitized by Google

πᾶν (ob seqq. p. 201, l. 19.) coniecit Corn. probante Steph. πᾶν esse merum, monet Fi. L. 23. Vulg. verbis πῶς ου. τ. δ. λέγεις praefixum est ΠΡΩ. et seqq. ΣΩ. Restitui distinctionem ed. Ald., iubente ita etiam Heusd. legi. Schl. servata vulg. distinctione correxit: πῶς τέμν. δίχα, λέγοις ἄν; et ναὶ ex ἄν ortum delet.

P. 201. l. 5. Pro ἰσχυρούς Schütz. ob seqq. legi iussit αἰσχροὺς, sequuto eum Schl., contra Heusd. l. 7. pro αἰσχρὰ substitui ἰσχυρὰ maluit. Prius verius. L. 6. Steph. marg. „In praec. editionibus ἄνοια itidemque aliquando post ἄνοιαν bis pro ἄγνοιαν. Supra autem [p. 199. 19.] in iisdem edd., κακὸν μὲν ἀνία [imo, auctore Fisch. Ald. et Bas. 1. ἄνια. Bas. 2. ἄνοια] ubi ἄγνοια primum in ἄνοια mutatum, deinde in ἀνία fuit depravatum. Nam et Fic. ubique lectionem, quae hic est, sequitur." L. 7. Suadente Heusd. αὐτή τε pro αὖτη τ. dedi. Verba βλαβερὰ — εἶσιν parentheseos notis inclusit St. L. 20. Bas. 2. Σω. τὴν οὖν τῶν φ. δοξ. quod et Fic. expressit. L. 23. Vulg. ὁπόσα μὴ ἐρῇ. St. marg. „Legit et Fic. ὁπόσα ᾗ ἐρῇ." prob. Fisch. Recepi quod Schl. reponendum vidit.

P. 202. l. 14. Steph. marg. „γραὶ [Bas. 2.] πάνυ. „At πάντη (h. e. πάντως) accommodatius esse v. φιλονεικοῖ monet Fi. L. 21. Steph. marg. „For. μανθάνοιμεν vel μανθάνωμεν. Praecedentia autem [scil. μανθάνομεν οἶν- διαπερ.] interrogative legit et Fic."

P. 203, l. 7. Vulg. βουλεύομαι. Recepi emendationem Heusd. p. 101. L. 16. Pro μάρτυσι Schü. coniecit μάντεσι ob c. 27. ubi ὥσπερ μάντεσι προς. χρῆσθαι. L. 27. Non ante καθαρὰς inseri καὶ, sed potius ἡδείας deleri vult Schl.

P. 204. l. 2. Vulg. κάλλους οὐχ — Steph. marg. Fcr. κάλλος [quod Fic. expressit.] Alioqui κάλ-

Digitized by Google

ἰους [illegible] legendum videri posset." Fisch. monet nihil esse mutandum, esse genitivum partitivum, qui pendeat a subint. ἐκεῖνο. L. 9. Vulg. αἰεί. L. 10. κτήσεων pro vulg. κινήσεων e coni. Heusd. probata et Schl. dedi. L. 11. Transponi ita maluit Schl.: καὶ χρώματα δήπου τοῦτον τὸν τύπον καλὰ καὶ ἔχοντα ἡδονάς. L. 19. Steph. marg. γρ. αἱ [Bas. 2.] ἧττον μὲν τούτων θεῖον. L. 22. ἐκείναις (quod ad μιχθ. ἡδοναῖς referatur) maluit Schl. L. 23. Schütz. λέγομεν ἡδ., Hdf. prob. Schl. λέγομεν τῶν ἡδ., maluit.

P. 205. l. 1. Vg. πληρωθεισῶν nullo modo ferri potuit. Nescio enim quid hic sibi cum suis Genitt. absolutis voluerit Hsm. Proxime accedebat Schütz. et Schl. πληρωθεῖσαν, quod recepi, deleto commate post πληρ. Faehs. aut πληρωθεὶς, ὧν ἐὰν ὕστ. (ita ὧν ἐὰν incommodum est), aut quod iam Heusd. suaserat πληρωθείς τις, ἐὰν — L. 4. Pro μαθήματος dedi παθ., e Fic. versione probata Fi. et Schl. L. 6. καὶ post αὐτὰ suspectum est Schl. L. 17. s. Ficinum legisse putat Schütz.: καὶ τὰς τὸ σφοδρὸν αὖ καὶ ἠρέμα, καὶ τὸ μέγα καὶ σμικρὸν καὶ τὸ πολλάκις καὶ ὀλιγάκις δεχομένας τοιαύτας τοῦ ἀπείρου — Schl. maluit: καὶ τὰς τὸ σμικρὸν καὶ ἠρέμα δεχομένας καὶ τὸ σφοδρὸν αὖ καὶ πολλάκις etc. Hdf. et Buttm. καὶ τὰς τὸ σμικρὸν καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ ὀφοδρὸν αὖ καὶ τὸ ἠρέμα δεχομένας καὶ πολλάκις etc. Nituntur haec omnia versione Fic., qui sane locum auctiorem habuisse videtur. L. 18. Steph. marg. „Artic. τῆς nullum hic locum habere videtur." Uncinis inclusi. L. 23. Vulg. διαθετέον. Recepi Heusd. emendationem unice veram. L. 26. Hdf. probabiliter coniecit: καὶ τὸ μέγα καὶ τὸ λίαν, ἱκανὸν (ita ut ἱκανὸν ad πρὸς ἀληθ. εἶναι referatur) Schütz. eodem consilio καὶ τὸ ante ἱκανόν deleri iubet (utrum igitur dicamus ad

Digitized by Google

veritatem, purumne illud ac sincerum, a[illegible]potius id quod vehemens et multum et magnum est, sufficere, s. quam proxime accedere.) Vulg. retinet Schl.

P. 206. l. 5. Steph. marg. „For. *καὶ προελόμενοι*." Non necessarium. L. 10. Steph. marg. „Legitur etiam *ἀκρότατον* [Bas. 2.] sed Fic. alteram lectionem sequitur, quae etiam praestare videtur." Est ab *ἄκρατος* h. e. *ἀμιγής*. L. 16. Vulg. post *λευκὸν* et *λευκοῦ* commata. At *μεμιγμ. π. λ.* non sunt Genitivi absoluti, sed a *λευκότερον* pendent, ut, Steph. versionem reprehendens docuit Schütz. L. 23. Ante *μεγάλης* excidisse *μεμιγμένης* Hdf. et Schl. putant. scil. structura est: *ἡδονὴ σμικρὰ καὶ ὀλίγη καθ. λύπης* (hinc post *πολλῆς* distinxi), *ἡδ. κ. ἀλ. γ. ἂν μεγάλης καὶ πολλῆς*, nempe *μεμιγμένης*. Schl. etiam hanc periodum totam interrogative accepit. L. 27. Etiam hic vulg. *αἰεί*.

P. 207. l. 7. Vulg. *λέγε τι σ.* Steph. marg. „For. *λέγ' ἔτι*." Ita dedi, sensu iubente; alioquin esse debebat: *σαφ. τι*. L. 9. post *αὐτῶν* signum interr. posuit Sch. Obest *που*. L. 12. Pro *ἑτέρῳ* Corn. legi voluit *σωτῆρι*, ut alludatur ad proverbium saepe ap. Plat. lectum: *τὸ τρίτον τῷ σωτῆρι*, sed nihil hic mutandum esse docet Schl. Iocatur enim Socrates, ut seq. verbum *ἐρεσχελεῖν* h. e. *διαπαίζειν*, docet. L. 25. Steph. marg. „Haec quoque a Socrate dicuntur apud Fic. (qui *νῦν πυνθάνῃ* a praecedentibus seiungit et vertit: an percipis?) Idem *φαίνομαι* et sex proxime sequentia vocabula tribuit Protarcho: sic autem ea vertit, ac si legisset: *ἀλλὰ, πρὸς θεῶν τί ἐπερ. με;*" L. 27. Schl. coniecit: *ἆρ' οὖν ἔτι ἐρωτᾷς μ.* Et certe *ἄν* locum non habet.

P. 208. l. 1. Pro *σοι* in edd. ante Steph. *μοι*, prob. Fisch. L. 5. Steph. et seqq. *ὅ, τι οὔ*. Ex edd. vett. correxi, iubente etiam Fi. L. 25. Steph. marg. „Quidam vet. [Bas. 2.] *καταγελάσεται*, ut statim

Digitized by Google

post legitur." *καταγελᾷ*. Fut. Atticum, tuetur Fisch.

P. 209. l. 12. Male Steph. putavit, scribere Platonem debuisse: *πολλὴν τίνα ἀλογίαν ξ. γ.*

P. 210. l. 8. s. Iungenda esse *τὸ μὲν αὐτῶν* recte monuit Schl., sed idem male *ἔνι* in *ἔστι* mutandum duxit. Cohaerent enim *ἔνι ἐν ταῖς χειροτ.* L. 12. Steph. marg. „F. *ἑκάστην*" probante Fi. Vulgatum retinuit Schl., dum vertit: also haben wir wohl diejenigen, welche ihnen zur Regel dienen, erst von den einzelnen abzusondern. L. 21. Aut *ἀπειργασμένας* (scil. *δυνάμεσι*) aut *ἀπειργασμένας*, quod Fic. habuisse videtur, legi mavult Schl. L. 25. Quum *αὐλητικὴ* hic sensu careat, Heusd. aut legi iussit *ξυμπ. αὐτῆς αὖ λυρικὴ* aut *ξ. α. αὖ πληκτικὴ* quod posterius (die Kunst die Instrumente zu schlagen) etiam praetulit Schl.

P. 211. l. 4. Pro *τὰ* ante *πολλ.* Schütz. maluit scribi *ταῦτα* (scil. instrumenta). L. 8. Fic. legisse videtur *ξυλουργικῆς κανόνι οἶμαι*. L. 9. Ol. *προαγωγίῳ*. E Schol. et Grammatt. vett. iam Fi. *προσαγωγίῳ* reposuit. Hü. non recte vertit Hebebaum Schl. universe expressit (Werkzeug). *διαβήτην* h. l. esse non circinum, sed libellae eam partem, quae gnomon vocatur, ostendit Fi. *σταθμὴ* est perpendiculum, *κανὼν* regula, *τόρνος* vernac. Rundhobel. L. 23. Steph. marg. „For. *τὴν μὲν ἄλλην*. Talis autem videtur esse omissio cum alibi, tum supra p. 56. (cap. 21.) ut in marg. ann." Nihil mutandum v. Fi. Fic. legisse videtur *ἄλλην καὶ ἄλλην*.

P. 212. l. 5. Signum interr. post *τί δὲ* posui. L. 6. Vulg. *μετρικὴ* quod emendandum esse monuit Schl. L. 7. Steph. marg. „Hi certe Genitivi poscere videntur verbum *διαφέρει*, quod fortasse reliquit subaudiendum ex praeced. nomine *διαφοράν*." L. 16. Steph. marg. „For. *ζήτησιν ἀντίστροφον*, ut vi-

Digitized by Google

licet ἀντιστρ. τ. ἡδον. vocet ἀντίστροφον τῇ περὶ τῶν ἡδονῶν ζητήσει.“ Heusd. malnit aut ζητεῖν, aut mox προβεβληκέναι (ita enim vulg.) σκοπεῖν - legi. Equidem recepi Schl. coniecturam προβεβηκέναι [huc progressum esse] pro vulg. προβεβλήκ. Mox perperam Schl. legit: σκοπῶν ἄρα [ita edd. ante St.] ἔστι, τίς ἐτ. — L. 21. Vulg. ἀνευρίσκει. Postulari imperfectum vidit Schü. idemque expressit Schl. Subint. ὁ λόγος.

P. 213. l. 3. σαφήνεια clara et certa intelligentia dicitur, et εἰς ante σ. est quod attinet ad. L. 5. Male ante καὶ εἰρ. in Ald. et St. est Σῶ. et. l. 9. ante ἔστω ib. Πρ. Emendavit Fi. L. 11. Steph. marg. „Legitur et ἀποκρινούμεθα.“ Edd. ante St. ἀποκρινόμεθα. Tum Steph. marg. „γραί [Bas. 2. et Schol.] · ἀκοήν.“ Quod praefert Schl. L. 12. Post ἀριθμητικαὶ inserendum καὶ δύο μετρητικαὶ censet Heusd., adversante Hü. L. 25. Steph. marg. „Quidam vet. τοῦτο non πάντως, ante ἔγωγε. Nimirum in Bas. 2. est πρφ. τοῦτο.

P. 214. l. 7. Ante βουληθεὶς interpunxi, quia haec βουλ. εἰπ. interiecta sunt. L. 12. Steph. marg.: „Aut deesse aut subaudiendus relinqui videtur Infin. εἶναι cum his Nominativis. In praec. edit. [Ald. Bass.] μεγίστη καὶ ἀρίστη in Dativo.“ L. 14. s. Vg. κἂν εἰ σμ. καὶ μὴ σμ. ὁ. Recepi Corn. coniecturam (etiam a Fic. expressam.) Nam μὴ sensui adversatur et εἰ est in κἄν. Tum Ald. et Bas. 1. ὀνίσασα, quod Steph. correxit. Bas. 2. ὀνήσασα.

P. 225. l. 5. Commatibus οἶμαι, tamquam interiectum, erat a reliquis separatum. L. 6. Schl. coniecit: περὶ τὰ ἐνταῦθα. L. 8. Vulg. εἴτε καὶ — Mutavi sensu et Schl. inbentibus. Antea Heusd. ἐντεταμένως omni studio et intentione legi iussit. L. 29. Vulg. Οἰκοῦν. L. 25. Hüls. τότε διαμαρτ. legit. At seq. τὸ ποῖον postulat τόδε.

Digitized by Google

P. 216. l. 1. Steph. marg. „Aut δεύτερον scrib. aut aliquid cum δεύτερος deesse dicendum est. Et nisi ὅτι inngatur cum μάλιστα (in qua signif. cohaerere etiam potest cum μάλιστα) scribendum ὅ, τι.“ Ita et Fi. legi iussit: δεύτερον — ὅ, τι. Recte Schl. monuit, δεύτερος breviter pro δείτερος πλοῦς proverb. dici et ad ἐκείνων suppl. περὶ ita: ἢ δεύτερος, περὶ ὅ τι μαλ. ἐκ. ἐ. ξ. Itaque post δεύτ. comma posui et ὅ τι scripsi. L. 15. Vulg. δὴ δημι. Steph. marg. „For. δεῖ δημι.“ Ita iam Corn. coniecerat, et, probante Fi., dedi. L. 21. De proverb. locutione, ad quam alluditur, v. Suid. Δὶς ἑπτά, et Fi.

P. 217. l. 1. Vulg. sine commodo sensu: τοῦτο ὀρθ. τεθὲν ἔχειν. Recepi Heind. coniecturam, probatam Schl. τούτω refertur ad δύο ὀνόματα. L. 2. Vulg. τότε τὸ ἀγ. Sed τότε non habet, quo referatur. Scripsi igitur: τό τε ἀγ. Heusd. totum locum ita scribit: Σωκρ. δ. πρ. μὲν ἓν οὗ φ. (at τοῦτο εἶναι est, hoc verum esse, scil. esse unum idemque bonum et iucundum) — καὶ τό τε ἀγαθὸν — L. 10. Etiam hic, ut p. 215, 13. vulg. αἰεί. L. 11. Edd. vett. διατέλους. L. 20. Fic. legisse videtur παρηνέχθη μέν τις τότε — at vulgatum tuetur Heusd. L. 23. Steph. marg. „Pro οἳ (id est, sibi) in ed. Ald. scriptum οἳ perperam. In Germ. [Bass. 1. 2.] autem mutatum fuit in ἤ. Paulo post Fic. legisse videtur εἰ μήτε δοξ.“ Fic. h. l. legisse monet Fisch. (qui et de οἳ consulendus est) ἤ οἳ ἢ ἄλλῳ. Scribendum οἳ s. οἵ iam vidit Corn. L. 25. Vulg. ἢ μήτε ἀλ. δοξ. quod praeeuntibus Fic. et Corn. mutavi. (εἰ est siquidem).

P. 218. l. 17. Edd. vett. καταρχάς. L. 25. s. Vulg. καὶ μὴν, καθ. ἧ. ο. τ. παρεστῶσι ῥῆναι, μέλιτος — Emendavi cum Fisch. ex Athen. X. p. 23. παρεστῶσι est adstant, adsunt, et antecedd.

Digitized by Google

ita capienda: ἡμῖν καθ. οἷν τ. tum ad μέλιτος — ὕδατος intell. κρήνῃ.

P. 219. l. 2. πρότερον in πότερον mutari voluit Corn. recte improbante Fisch. L. 3. τοῦ καλῶς scil. ξυμμιγνύναι. L. 7. Vulg. ἀληθῶς. Mutavi cum Schl. Iungenda μᾶλλον ἀληθής. L. ult. Verba κανόσι καὶ τοῖς κύκλοις spuria censet Schü. At τοῖς ἄλλοις tuetur voc. κανόσι, etsi de his antea non erat dictum.

P. 220. l. 5. Pro κοινῇ Schü. legi iubet ἐκείνῃ scil. τέχνῃ de qua ante dictum. L. 19. In voc. μισγαγκ. respicitur ad Hom. Il. IV, 452. ubi v. Intpp. et Fi. h. l. Propr. de valle, in quam confluunt torrentes, de colluvie ipsa, dicitur.

P. 221. l. 16. Bass. edd. δέξασθε. Voluptates et sapientiam tamquam personas inducit Socrates et cum iis colloquitur. L. 24. Vulg. αὖ τὴν αὐτὴν ἡμῶν — Recepi Schl. emendationem (jede von uns selbst) et comma post ἡμῶν delevi. Cohaerent αὐτὴν ἑκάστην, et τελ. εἰς δύν. cum γιγν. iungendum. Heusd. scribi maluit: καὶ αὐτὴν αὐτὴν ἡμῶν τελέως εἰς δύναμιν (cognoscere et alia omnia et se ipsam quod eius fieri potest, unamquamque nostrum). Seqq. ita constituit Heusd.: ἑκάστην· καὶ καλῶς γε εἰρ. τ. φήσομεν. Πρω. Ὀρθῶς. Σω. Πάλιν — L. ult. Edd. ante Steph. προσθεῖσθαι, quod ille praeeunte Corn. correxit.

P. 222. l. 1. καὶ ante αὖ iubentibus Corn., Steph. in marg. et Fi. addidi. L. 2. Vulg. φαῖμεν. Praeeuntibus Heind. et Schl., sensu iubente, correxi. Heusd. plura mutavit, nam primum post ξυγκρ. legi iussit: εἰ φαῖμεν αὖ, τὸν νοῦν τε κ. τ. φρ. ἀν., ποίων, φαῖεν ἂν ἴσως, ἡδονῶν; deinde maluit: φήσομεν αὖ, τὸν νοῦν τ. κ. τ. φρ. ἀν., ποίων φαῖεν ἂν ἴσως, ἡδονῶν; certe verba ποίων ἡδονῶν a Mente et Sapientia dici, quae in seqq. etiam

Digitized by Google

suam a voluptatibus aversionem produnt. L. 3. ἔσται legi iussit Steph. L. 12. Vulg. ἄλλας τε ἡδ. Iam Fic. legit δὲ, probb. Fi. Heusd. Schl. L. 14. Vulg. πρὸς ταύτας. Steph. marg. „For. ταύναις, [quod, etiam Fi. probatum, recepi.] At haec verba (l. 17.) ταύτας μιγνύντας abundare videntur: retineri tamen possit ταύτας, aliam vocem ei subiungendo pro μιγνύντας (siquidem μεμιγμένας scribi posse videtur) deinde legendo τὰς δ' αἰεὶ etc. „[quae quidem e Fic. et Corn. verss. latt. petita esse ostendit Fi.] Vulg. post σωφρονεῖν comma, post ἀρετῆς colon. Mutavi interpunctionem Heusd. iam praeeunte. Sensus: et quotquot universae virtutis, veluti deae, comites ipsam sequuntur. L. 16. s. Vulg. πάντη ταύτας μιγνύντας δ' αἰεὶ μ. — Fisch. scribendum censuit: πάντη. ταύτας δὲ μιγνύντας τὰς αἰεὶ μ. Recepi faciliorem emendationem Heusd. probatam etiam Schl. L. 23. Steph. marg. „Suspicor Platonem scripsisse νουνεχόντως, aptissime utentem hoc adverbio ex nomine νοῦς composito, quum περὶ τοῦ νοῦ loquatur. Sed ἑαυτὸν abundare videtur. Conatus est tamen et Fic. ex altera lectione aliquem sensum eruere, quasi ἐχόντως dici posset." ἐχόντως ἑαυτὸν (quod Fic. vertit: et tanquam sui compotem) tuentur Fi. et Heusd. Posterior μνήμης inepte cum δόξης ὀρθῆς iungi ratus, pro illo substituit ἐπιστήμης. Nescio tamen an vulgatum defendi possit.

P. 223. l. 1. s. Marg. St. γρ. [Bas. 2.] οὐδ' ἂν ἓν γενόμ. L. 15. Vulg. προσφυές τε καὶ οἰκ. Recepi emendationem Heusd., probatam etiam Schl., ut p. 67. A. L. 17. Edd. ante Steph. τοῦτο γάρ ἐστιν ε. τ. κ. ἡ. ἔστι ξ. Steph. prius ἐστιν delevit. Pro altero legi maluit Corn. ἔστας.

P. 225. l. 7. Corn. legi iussit ὡσαύτως adsentiente Steph. Sed vulg. eodem sensu acceptum,

Digitized by Google

quod et Stob. habet, tuetur Fisch. L. 13. Pro ὅμως mavult Heusd. ὁμοίως legi. L. 15. Vulg. Ἀρ' οὖν cum signo interr. in fine. Steph. marg. „Ἄρ' οὖν Fic. legit, ut non sit interrogatio." Hoc sensus recipi iussit. L. 26. Steph. marg. „Παντὶ videtur Fic. legisse."

P. 226. l. 2. Vulg. εἰρῆσθαι locum omnino non habet. Heind. probante Schl. εὑρῆσθαι, Heusd. εἰλῆφθαι; malui, quod propius abest, ᾔρῆσθαι, quod et Schl. in mentem venit. L. 3. γοῦν legisse Fic. putat Fisch. L. 17. Orphei locus est Fr. 13. p. 473. ed. Herm. Plut. pro κόσμον legit θυμόν. L. 26. Edd. vett. Τοτρίτον et ἐξαρχῆς.

P. 227. l. 3. Ald. et Bas. 1. γεννοῦς. In marg. Bas. 1. γε ὁ νοῦς. Bas. 2. γε νοῦς. L. 6. Malim τι τούτοιν — nam et mox indefinite est: ἄλλου τρίτου — L. 9. s. Vulgatis sensum non inesse ratus Corn. coniecit legendum: καὶ μετὰ ταῦτά γε πάντων ἱκανώτατον κατιδὼν τἀγαθὸν τούτοιν οὐδέτερον ἱκανὸν ἐφάνη. Vidit Steph. non dici posse κατιδὼν ἐφάνη. Ipse corrigi maluit πάντων ἱκανώτατον τἀγαθὸν (scil. εἶπον), τούτοιν δὲ — At nulla mutatione est opus. L. 24. Vulg. post διώκειν colon. Steph. marg. „Post διώκειν ponenda interrog. nota videtur." Ita feci. Schl. videtur sic interpunxisse et legisse: Πρῶτον δέ γε οὐ· κἂν οἱ π. β. — διώκειν· minus commode.

IN MENONEM.

P. 229. l. 2. Verba ἢ περὶ ἀρ. πειρ. e Diog. L. 3, 58. ducta sunt. Menon est, quem Xenophon in Anab. memorat, Anytus is, qui Socratem accusavit v. Schl. L. 16. ὑμῖν pro vulg. ἡμῖν e cod. Vind. dedi, et Fic. vers. Coniecerat Ged., vulg. tuetur Biest.

Digitized by Google

P. 230. l. 13. Vulg. τοσοῦτον. Scripsi τοσούτου, legitima structura v. δέω. Monuit Bu. L. 20. ἢ pro vulg. ἢ scr. L. 21. Vind. γιγνώσκει, quod pro vulg. γιγνώσκῃ iam reponendum vidit Hdf. L. 23. Post τὰν. τούτων posui interr. notam cum Bu. Perperam a Ged. locum sollicitatum esse, monuit Heind. ad Charm. 33. p. 94. L. 27. malim ἄλλῳ τῳ.

P. 231. l. 5. μὴ ante βούλει deest Vind. L. 18. Vind. αὐτῆς τὴν οἰκίαν (F. αὑτῆς.) L. 23. Steph. εἰσί.

P. 232. l. 1. Gedik. coniecit παρὰ σοῦ κινουμένων s. κεκινημένων (a te excitatae) e Plut. de amic. mult. T. II. p. 93. B.) sed recte adversatus est Heusd. p. 110. s. add. Wyttenb. ad Plut. T. VI. p. 640. — Bipp. maluerunt κείμενον ut referatur ad σμῆνος, a Schleierm. recte repudiatum. L. 19. Ed. Steph. ἢ οὐ μ.

P. 233. l. 1. καὶ ante ἀνδρὸς delendum esse recte vidit Buttm. p. 67. τε proprie post ἀνδρὸς poni debuerat. L. 5. Steph. edidit. εἶναι, ἢ ἰσχὺς, — et in marg. haec: „In praec. edit. ἡ ἰσχὺς, sed rectius ἢ ἰσχὺς, ut hic, i. e. quatenus robur. Fic. quoque ita videtur legisse, qui vertit: qua robur. Malim etiam, οὐδὲν διαφέρειν“ Tacite Biest. pristinam lect. restituit, sed recte nam non dici idoneo sensu potuit πρὸς τὸ ἰ. εἶναι, ἢ ἰσχ. add. seqq. l. 7. L. 6. Etiam h. l. Steph. ἢ δοκεῖ —

P. 234. l. 6. Quum Dat. οἵῳ τε non habeat, quo referatur, Wolf. legi maluit οἵῳ τε, Buttm. οἵῳ τε aut potius οἵου τε ut ad solum servum referatur. Ged. quem ἄρχειν τοῦ δεσπότου offendit, scribi ἀντὶ δεσπότου iussit. L. 10. Steph. marg. „Interpungi potest ante μὴ, sive iungatur cum προσθήσομεν sive cum οἷόν τ' εἶναι. Sive hoc sensu: non (vel nonne) addemus illuc (i. e. ad illud, quod dixisti)

Digitized by Google

iuste: at iniuste (non addéremus?) Sive ita exponatur: addemus (qui possit imperare) iuste, at iniuste (imperare non possit?) In praec. autem edit. male αὐτό σε." L. 12. Cf. Protag. p. 329. C. ed. Steph.

P. 235. l. 3. προβιβάσαι coniecit Schneid. L. 8. In Steph. post σχῆμά τι interrog. nota. L. 10. Pro προσαν. σε Vind. προσαπηρώτησεν. L. 11. Post ἕλ. ἄν in ed. Biest. punctum. L. 20. Ad ἀλλὰ μὴ Steph. marg.: „Cum μὴ vel deest vel subaudiendum relinquitur aliquod verbum, fortasse ἀποκρίνου, quod repetatur et ante illa verba ὅ τι ἐστὶ τοῦτο etc. Alioqui pendet oratio. Sic autem aliquanto post subauditur verbum post μὴ, illo in loco: Μή, ἀλλὰ σὺ, ὦ Σώκρατες." L. 23. Pro ὅ τι hic legi τί interrog. voluit Ged. Cum eo post ἀλλήλοις colon posui, loco commatis, quod olim erat, et post εὖ θὺ interr. notam, loco coli. L. 25. Inter καὶ et οὐδὲν inseri ὅ (καθ' ὅ) voluit Ged. At καὶ explanandi vim habere docet Bu.

P. 236. l. 16. Vind. βούλει, σοὶ χαρίσομαι. L. 21. Male δὴ in Biest. excidit. Artic. τὸ ante σχῆμα delerì iussit Schleierm. L. 22. Pro χρώματι Ged. coniecit σώματι, refutatus a Bu. et Schl., neque rectius Corn. χρῶμα pro σῶμα hic poni censuit. L. 27. εἶεν Socrati non tribuendum, sed omnia haec ὅτι σχῆμα — ἀποκεκρίσθαι a Menone dici existimavit Hdf. ad Crat. 59. p. 90. adsentiente Bu. Non enim apte εἶεν Socrati tribuitur.

P. 237. l. 8. διαλεκτικώτερον est: magis dialectico more (non ut Ged., convenientius familiari sermon.) Nam διαλεκτικὴ non de sophistarum arte, sed bono sensu semper ap. Plat. dicitur. v. Schl. et Bu. L. 10. προομολογῇ coni. Ged. L. 11. Corn. legi voluit ὁ ἐρόμενος, probante Bu., ut l. 4. Ged. et Schl. ἐρωτώμενος interpretantur: qui interrogatur. L. 12. Steph. marg.: „In Ald. καλεῖς τί

Digitized by Google

ut τί sit interr. et iungatur cum praeced. Ibidem interpung. post οἷοι, sed τί τοιόνδε pro τοιόνδε τὶ (quod magis usitatum est) videtur dictum. Sic autem statim post, καλεῖς τι enclit. For. et λέγων magis conveniret, continuando interrogationem." L. 16. Pro τὸ τοιοῦτον legi ταυτόν τι iussit Ged. recte adversante Bu. ποικίλον de subdolo, eo, quod fallit, deludit, dicitur. L. 25. Pro πράγματα Ged. coniecit παραυτίκα, adversantibus recte Bipp. et Bu. qui πράγματα de molestia accipit.

P. 238. l. 1. Steph. marg. „Al. κατακεκαλυμμένως, sed alteram illam lect. sequitur Fic." L. 18. E carmine Pind. in laudes Hieronis. v. Fragm. Pind. Heyn. p. 13. Empedoclea de colore et visu explicuit Sturz. in Empedocle II. 349. s. 416. ss. L. 22. Steph. marg. „Al. ὅ, τι. Sed ὅτι magis convenire videtur." L. 27. Posui post πείθω minorem interpunctionem, iubente etiam Bu. Ita ad ἀλλ' οὐκ ἔστιν e seqq. trahetur βελτίων. L. ult. δόξειν olim coni. Ged.

P. 239. l. 2. In μνηθείης alluditur eo, quod Meno Thessalus pridie Socrati dixerat, sibi abeundum esse ex Attica ante mysteriorum celebrationem. L. 11. Atticam formam ὑγιᾶ reposuit Biest. v. Moer. p. 365. L. 14. Lyricum poëtam quemdam laudari putat Schl. Steph. marg. „Nisi cum δύνασθαι subaudiatur praecedens verbum χαίρειν (ut intelligatur δύνασθαι χαίρειν καλοῖσι ἵς cui ea suppetunt,) videri poterit esse pro eo, quod dicetur statim δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. Sed et sequendo priorem illam subaudit., dici fortasse possit, δύνασθαι χαίρειν esse, τὸ δύνασθαι πορίζεσθαι οἷς χαίρει. Duriuscule tamen dictum hoc fuerit." Recte monet Schl. δύνασθαι ab ipso auctore explicari per δυνατὸν εἶναι πορίζεσθαι. L. 20. Steph. marg. „Menonis responsio affirmativa interiicitur

Digitized by Google

inter ἀγαθῶν et οὐ πάντες ap. Fic.“ L. ult. αὐτῷ pro vulg. αὐτῷ cum B. dedi.

P. 240. l. 1. Ad ἡγούμ. ex antecedd. supplendum ἐπιθυμεῖ κακῶν. L. 11. Retineri hic scriptura δηλονότι potuit, neque in δῆλον ὅτι mutari debuit. v. Buttm. Ind. ad h. dial. L. 23. Vind. εἴπερ μὴ βούληται. L. 24. Vind. ἄθλιος εἶν. ἢ ἐπιθ. τε κακῶν. Posterius ferri possit, nisi antea semper τὰ κακὰ dicta fuerint.

P. 241. l. 1. Adieci, Schl. iubente, artic. τοῦ vulgo omissum, qui abesse recte nequit: nam non sunt hi Genitivi consequentiae. L. 17. Videntur Menonis maiores tum quum Thessali Xerxem in bello contra Graecos suscepto adiuvarent, regis Persarum hospites facti esse, quod irridendi eius causa hic memoratur. L. 18. Steph. marg. „Si vocula τι non vocat, (ut certe durus videtur hic fore illius pleonasmus) sensus erit: utrum addis aliquid huic comparandi rationi? (videlicet) iuste etc. Perperam autem in praeced. edit. τοῦτο pro τούτῳ (sicut et Fic. legit) post τι scriptum est. Sic et paulo post legitur τούτῳ τῷ πόρῳ. Alioqui suspicarer scripsisse Plat. τι τοιοῦτο.“ Recte iam Bu. vidit, τὸ ἀρκ. κ. ὅσ. explicationis causa adiectum esse. L. 20. αὐτὸ legi maluit Schneid. L. ult. Steph. ed. αὑτῷ.

P. 242. l. 9. Biest. tacite edidit πρὸς ἐμέ. Posui loco puncti cum B. interr. notam. L. 17. Vulg. πράττοις. Cum B. mutavi. L. 27. Vulg. τ. ἐ. ἀρετή. ἢ μ. μ. Steph. marg. „Pro ἢ Fic. etiam legit εἰ absque interrogatione.“ Recepi εἰ, probante etiam Bu., interr. notam servavi. L. 19. Verba τί οὖν — λέγω Heusd. Spec. p. 87. non Menoni, sed Socrati tribuit, qui ita sibi et quaestionem proponere et respondere etiam alibi solet. Schl. contra monuit, fieri hoc tantum, ubi applicatio propositionis cuiusdam sit facienda, quae nihil ad rem facere

Digitized by Google

videatur. Coniicit igitur legendum: *τί οὖν δὴ, εἰ ταῦτα λέγω;*

P. 243. l. 14. Perperam post *ἐρωτήσ.* punctum, post *λέγεις* interr. nota posita, et deinde *ἡ* scriptum in St. Non scribendum esse *οὔσης ἀρετῆς* docuit Bu. L. 25. Intell. Raia torpedo, qui piscis in mari mediterr. frequens est.

P. 244. l. 1. Vind. *ἀποκρίνομαι.* Vulg. post *σοι* punctum. L. 7. Ged. *ποιοῖς* Schneid. *ἐπαίεις* maluit. Neutro opus. L. 26. Biest. ed. *ὅτι τοῦτο* — L. ult. pro *κατάγεις* Bu. in Add. *παράγεις* maluit legi.

P. 245. l. 2. Vulg. *γε ὃ οἶδε.* Recepi *ὅ γε* e Stob. L. 4. Exciderat in St. et Bip. Menonis nomen. Tum pro vulg. *Οὔκουν* scripsi cum B. *Οὐκ οὖν* et post *ὦ Σώκρ.* posui interr. notam. L. 19. ss. Petita haec ex Threnis Pind. quomodo metrice sint constituta, vid. in ed. Heyn. Tom. III. P. I. p. 36. s. *οἵσι* pro *παρ' ὧν.* Cum Herm. l. 20. dedi *ἐς* pro vulg. *εἰς*, quia *ἐς* l. 23. sequitur. Schneid. e Stob. *δέξηται* recepit. L. 21. Herm. *ἔτει.* Mox Vind. cod. *ἂν διδοῖ ψ.* L. 22. Steph. marg. „In superior. edit. leg. *ἐκτῶν* coniuncte, adnexum praecedentibus. Fic. autem ita vertit, quasi legerit: *ἐς τ' ἂν* et *αὔξονται.* Est autem *ἀνδιδοῖ* pro *ἀναδιδοῖ.*" *αὔξονται* scribi voluit Schneid. Negat Schlererm. hoc fragmentum certo tribui posse Pindaro, neque ea, quae insunt, omnia esse pythagorea censet; caeterum haec et in praecedd. locum quemdam cum Phaedro Nostri convenire.

P. 246. l. 1. Malim *οἷαν τε* — sed et vulg. defendi potest. L. 7. Vulg. *Οὔκουν.* L. 10. *ὅδε* nempe *ὁ ἐμός.* Mox in *ᾧ πιστεύω* duplex verbi constructio est coniuncta. L. 13. Stob. *ἀλλὰ πῶς λ.* non improbante Ged. *ἁπλῶς* est simpliciter, sine exceptione. L. 24. Vind. *προσκάλεσαι.* Et Activo et Medio hic

Digitized by Google

locus est; hoc tamen exquisitius. L. 26. Censendus est Menon advocasse servum, δεῦρο πρ. L. ult. Steph. marg. „Ante οἰκογενὴς videtur Fic. legisse aut legendum censuisse part. καί.“

P. 247. l. 3. Socrates, dum cum Menonis servo loquebatur, figuras in arena delineavit. L. 7. Intell. lineae ab uno latere ad oppositum per medium quadratum ductae, unde maius et minora quadrata existunt. L. 11. Vulg. εἰ ἐν ταύτῃ. Recepi Wolf. coniecturam, prob. Schl. L. 12. Post ἄλλο τι addidi ἢ quod vulg. om., e Vind. in quod ita: ἄλλό τι ἢ ἅπαξ ἂν, ἢ δ. π. L. 19. Steph. marg. „Si τοιουτόνδε scribatur, talis omnino erit scriptura, qualis et in τοιόνδε.“ L. 25. Schl. maluit τοῦτον οὐδὲν — recte adversante Bu.

P. 248. l. 4. ed. Biest. φῇς. L. 10. Ged. ἐνθάδε coniecit. Vulg. recte tuitus est Bu. L. 23. Subint. ποδῶν. L. 26. Vulg. τέταρτον. Cum Corn. probb. Schl. et Bu. dedi τετράπουν, quo opus erat. Cum Bu. ἥμισεος pro vulg. ἡμίσεως dedi. L. 27. s. Plura mutavit, non recte, Corn. ita scribens: τὸ δὲ ἑκτάπουν εἰ τοῦδε μὲν διπλ. ἐστι τούτου ἓν ἥμισυ, οὐκ ἀπὸ μὲν μείζ. ἔ. ἢ τ. γρ., ἀπ' ἐλαττ. δ. ἢ ποσηςδί; ἢ —

P. 249. l. 6. s. Etiam hic Corn. legi iussit: τοῦ ἑξάποδος χ. γρ. μ. μ. ε. τ. τῆς τριποδος, ἐλ. etc. L. 14. Vulg. post primum τριῶν et post χωρίον commata. Mutavi interpunctionem, praeeunte B. et iam Corn. Temere autem Corn. l. 15. legi τριῶν δὶς et l. 16. τρεῖς δὲ δὶς et ἓξ pro ἐννέα scribi iussit. L. 22. In toto episodio non obstetriciae artis specimen Socrates exhibere voluit (ministravit enim puero notiones) sed ostendere, notiones, quas tam facile iste perspiciat, non nunc demum menti inseri, sed revocari. L. 25. Vind. ἢ τοῦ ὀκτώποδος. Antea Fic.

Digitized by Google

legisse videtur τῷ ἀναμιμνήσασθαι, sed τοῦ pendet ad οὗ, pro quo tamen malim οἷ, quo.

P. 250. l. 11. ἄν in Vind. deest. L. 17. Schl. divisim legi maluit: ὅ τι καὶ ἀνευρ. L. 20. Vind. τὰς τούτων δόξας. L. 26. Pro τόδε maluit Ged. τῇδε. Sed Bu. monuit τόδε poni pro adv. hic. Vulg. Ἀλλ' ὅτιοῦν. Correxi cum Bu. nam Corn. coniecerat ἄλλο τι οὖν ἢ γένοιτ' — sed solet interdum ἢ omitti.

P. 251. l. 4. τινὰ ferri non potest, sed incertum est, utrum cum Corn. scribatur τείνουσα (quod tamen ob adiectum τέμνουσα non placet) an cum Wolf. γραμμὴ ἢ ἐκ. γ. ε. γ. τείνει. Sed potest etiam τινὰ e correctione additum videri et suppleri γεγραμμένη aut tale quid. Uncinis igitur inclusi. L. 11. τηλικαῦτα nempe trigona. L. 13. Ne abruptus nimis sit sermo, putat Schl. aliquid excidisse post διπλάσια nempe: Σ. τόδε οὖν ποσαπλάσιον γίγνεται τούτου; Π. διπλάσιον. Σ. τοῦτο δὲ τὸ τετράπουν χωρίον ἦν. τόδε οὖν ποσάπουν γίγν. L. 14. Vind. ὀκτώπουν. L. 17. Hodie diagonalis linea appellatur. L. 27. Ne tautologia existat, ante περὶ τούτων inseri Ged. voluit ὥσπερ τούτῳ (servo). Nihil esse mutandum docuit Hdf.

P. 252. l. 3. πολλαχῇ legi iussit Wolf., quia hic non de modis, sed de locis dicitur. L. 15. Pro πάντα Ged. maluit ταῦτα scribi. L. 21. οὐκ, quod vulg. ante ᾗδει additum est, quum sensui adversetur, iubente Bu. delevi. L. 24. Vulg. ὅταν ἢ χρ. Correxit iam Corn. quem cum B. sequutus sum: ἢ ante καὶ deleri iussit Hdf. L. 26. Vulg. sine sensu: αἱ ἐρωτήσεις ἐπεγερθεῖσαι. Corn. coniecit: αἳ ἐρωτήσασιν ἐπεγ. probb. Ged. et Schl. Sed propius ad vulg. Wolf.: αἳ ἐρωτήσει ἐπ. quae, sciscitando (ut Fic. reddit) excitatae. Id cum B. recepi. L. 27. ἆρ' οὖν est nonne igitur, nec οὖ inserendum.

P. 253. l. 7. Cum B. post Μένων punctum pro

Digitized by Google

commatt. vulg. posui. Tum Steph. marg. „In superiorib. edit. *κατὰ μέν γε ἄλλα*, iungendo haec praecedentibus, sed rectius vet. *καὶ τὰ* etc. Post *ἐμοὶ* autem subaudio *εὖ δοκῶ λέγειν* ex praecedentibus (quia secunda pers. *δοκεῖς* hic non itidem conveniret.) Sicut enim dixerat Meno: Recte dicere mihi videris, Socr., ita Socr. respondet: Et ipse quidem mihi (recte dicere videor.) Paulo post autem pro *εἰ οἰόμεθα* legendum videtur *εἰ οἰοίμεθα*." [quo non opus]. L. 21. Vulg. *τινὶ*, quod cum B. correxi.

P. 254. l. 2. Ged. in prima ed. coniecit: *εἰ δὲ μὴ, τί οὖν;* sed in altera ed. reiecit. Heusd. maluit: *εἰ μή τι οὖν ἄλλο, σμ.* etc. At *ἄλλσ* subiit. L. 7. ss. Locus hic varie tentatus est. Ged. in prima ed. coniecit: *χωρίον τετράγωνον* (pro *τρίγ.*), l. 12. *παρατέμνοντα* (pro *παρατειν.*), l. 13. *περιλελειμμένον* (pro *παρατεταμ.*) In sec. ed. *παρατεταμένον* retinuit. Schl. tantum *παρὰ* l. 11. in *περὶ* mutari et post *παρατείν.* addi *τὸν κύκλον* vult. Vertit probabiliter: si hoc trigonum tale est, ut, si quis circum lineam eius datam, quae basin efficit, circulum ducit (extendit), talis remaneat circulus, qualis est circumductus, tum, opinor, aliud quid eveniat et aliud, si hoc fieri nequit. De aliis conatibus locum emendandi et explicandi vidd. Schl. p. 517. ss. et Exc. 1. add. tertiae ed. Biest. p. 70. s. L. 21. Schl. plenius legi iubet: *εἰ ὁποῖόν τί ἐστιν ἢ οὐκ ἔστι τῶν* — L. ult. s. Vulg. *δηλονότι.*

P. 255. l. 8. Vulg. post *ἀρετὴν* interr. nota, post *αὐτὸ εἶναι* punctum. L. 16. post *ὠφέλιμον* et post *ὠφέλ. ἐστι* vulgo puncta. L. 26. Steph. marg. „In praeced. edit. *βλάπτῃ* et *ὅταν τι* utrobique enclit., sed scrib. est *βλάπτει*, ut *ὠφελεῖ*, et *τί* interrog. Perinde est enim, ac si ita loqueretur: *τί ἐστιν ὅπερ ὅταν ἑκάστου τούτων ἡγῆται, ταῦτα ὠφελεῖ ἡμᾶς καὶ τί ἐστιν ὅπερ, ὅτ. ἑ. τ. ἡγ. ταῦτα βλάπτει*

Digitized by Google

Sic autem et alibi vocula τί utitur.“ Hinc post βλάπτει interr. notam posui.

P. 256. l. 1. Steph. marg. „Sic et Fic. vertit: Aliquid vocas? legens τὶ, non τί, ut in praec. edit.“ [Et Steph. videtur τὶ dare voluisse, sed legitur ap. cum et Bipp. τί.] L. 5. Vulg. post ἐπιστήμης punctum (aut ut B., comma) et ἢ, οὐχὶ π. legitur. Emendavi Hdf. praeeunte, qui tamen non recte interr. signum (pendens ab ἄττα δοκεῖ) tolli iussit. Mox Fic. legisse videtur: οἷον ἀνδρία εἰ μή ἐστι φρόνησις; ἦ (aut ἦ) ἀνδρία ἀλλοῖον ἢ θάρρος τι, recte improb. Ged.

P. 257. l. 20. Male Ged. διαφθείροι legi iussit. διέφθειρεν refertur ad ἐφυλάττομεν, ut γίγνοιντο ad ἀφίκοιντο. L. ult. Aor. ὡμολογήσαμεν tuetur Bu., quamquam μὴ in sensu cavendi, timendi, fere cum solo Perf. Ind. iungitur (ut ὡμολογήκαμεν legendum videri possit). Sed praesens etiam ita part. μὴ additur.

P. 258. l. 12. εἶεν pro εἴεν ἄν accipit Bu. L. 25. Schl. et Böckh. ad Plat. Min. p. 46. intelligunt Ismeniam Thebanum, qui fuit e numero illorum sex Graecorum, inter quos Tithraustes L. talenta argenti distribuit, ut bellum in Graecia Spartanis concitarent (Xen. Hell. 3, 5, 1.) Ol. 96, 1. vel 2., ita ut Plato etiam hic existimetur anachronismum commisisse et Socratem dicere iussisse, quae post eius mortem evenerint, Polycratis autem opes omnino de magnis dictae sint. Bu. autem hoc repudiat, quod Πολυκράτους χρήματα sexta pars 50. talentorum vix dici potuerit, et ad aliud nobis ignotum factum respici putat. Offendere potest νῦν νεωστὶ et alterutrum e gloss. exstitisse videtur.

P. 259. l. 1. s. Vind. ἔπειτα τοῦτον ἔθρεψεν ὁ πατὴρ δηλαδὴ (quae verba e Schl. profecta) κ. ἐπαιδ. L. 25. Pro τὰ αὐτὰ ταῦτα Vind. τὰ τοιαῦτα.

Digitized by Google

P. 260. l. 1. ζητοῦντα referendum ad πέμπειν sc. αὐτόν, ita ut verba ἄλλ. δ. τ. πρ. παρέχειν in parenthesi accipiantur. L. 3. τοῦ ante μαθήμ. addidi. L. 5. Pro ἀμαθία legi Corn. iussit μανία, quod ἀμαθία non plus sit quam ἀλογία. At recte Bu. monet ἀλογίαν esse hominis, qui rationem non adhibet, ἀμαθίαν eius, qui expers est omnis liberalioris eruditionis, barbari et stupidi. L. 8. male in St. post Μένωνος interr. nota. L. 12. s. Verba καὶ πολίτας — ἐπίστανται suspecta sunt Schleiermachero, quod ita gravioribus postponantur. B. comma post ἐπίστ. sustulit, at verba ἀξ. ἀνθρ. ἀγ. ad praecedd. omnia refero. L. 14. Steph. marg. „For. διὰ ταύτην etc.“ At est accusativus absolutus: quod ad hanc virtutem attinet. L. 26. Steph. marg. „Vel οὗτοι λώβη ἐστι pro οὗτοί εἰσὶ λώβη [hoc verum] vel hoc ipsum εἰσὶ reponendum est.“

P. 261. l. 7. Hdf. legit: Φειδ. τε ut referatur ad καὶ ἄλλους. Equidem cum vi quadam γε poni puto. L. 11. Vind. cod. ἐξασκούμενοι.

P. 262. l. 2. Ged. olim maluit ἐπιτρέποντες τοὺς προσήκοντας, sed recte postea vidit in appositione addi οἱ πρ. et ad ἐπιτρ. intelligi τοὺς νέους. L. 10. Verba καὶ εἴην γε sunt nostra: und mag ich es auch ammer seyn: concessive, non optative. Hdf., prob. Bu. coniecit: καὶ ἀεὶ εἴην γε. L. 14. Edd. vett. εἶπουν. Sed ante coniecit Wolf. οἷοί εἰσιν prob. Bu. At mox etiam dicitur τούτους τίνες εἰσιν. Debebat igitur potius οἵτινες legi. L. 27. Non αὐτὸς legendum esse, sed αὐτῷ recte se habere, docet Bu.

P. 263. l. 1. ἄν ante ἐντύχῃ deest in ed. B. et in Add. p. 210. hoc affertur in exemplis, unde pateat ἄν ita omitti. L. 7. Vind. ἃ αὐτοὶ οὐκ ἐξέμαθον. L. 8. Bu. legi πρότερον et comma post μαθεῖν tolli vult, ut iungantur τῶν πρότερον ὄντων. Non necessarium est. L. 9. Corn. post πολλοὶ excidisse καλοί τε putavit, adsentientibus Bipp. Sed καὶ ita

Digitized by Google

post πολὺς praemittitur adiectivis ut sit: et quidem. L. 12. Ged. legi iussit: οὐχ ἧττον ἢ ἔτι εἶναι. At ἔτι est insuper, praeterea.

P. 264. l. 4. Ex Ged. Lecapeni Gramm. ap. Matth. lect. Mosq. p. 60. dedit Bu. ἀκούεις. Verum et ἀκούεις (de Praeter.) et ἀκήκοας ap. Att. usurpatur et fortassis non e cod. illa lectio ap. Lecap. fluxit. L. 6. Vulg. ἐπέμενε. Steph. marg. „Rcp. ἐπέμενε, ut seq. imperf. ἠκόντιζεν, item εἰργάζετο." Cum B. e Bas. 2. et Vind. restitui ἐπέμενε. v. Fisch. ad Aesch. Socr. l. 4. L. 9. ὅσα διδ. εἴχετο est: quae a magistris pendebant, h. e. tradi poterant. L. 17. Vind. τὸν αὐτοῦ υἱόν. L. 22. Etiam hic τῶν πρότερον legit Bu. L. 23. Λυσιμάχου sc. πατέρα. Lysimachus hic et Melesias Thucydidis filius in Lachete Plat. fatentur ipsi, se parentibus esse deteriores. L. 25. s. Vind. τὸν αὐτοῦ υἱὸν Λυσίμαχον. L. ult. Vind. καὶ αὐ γέγονας.

P. 265. l. 9. Ged. olim coniecit: ἵνα δὲ μὴ τοὺς μὴ ὀλίγους (optimates, qualis Thucidides fuit) καὶ τοὺς φιλοδήμους (qualis Pericles) Ἀθ. ἀδυν. probb. Bipp., improb. Schl. Explicavit vulg. bene in Ind. Bu. φαυλότατοι sunt ignobiles. L. 14. Vulg. Ἐυδοξίῳ. Quod dedi cum B. est in Vind. L. 17. Vind. τοὺς αὐτοῦ. Vulg. οὔ μὲν et l. 19. οὔ δὲ — Ex Aesch. Socr. I, 6. emendavit B. οἵ est i. q. εἰς ἅ s. εἰς ὅ. οὔ tamen retinuit, hunc locum tractans, Hdf. ad Gorg. 144. p. 225. L. 20. Vulg. ταῦτα δὲ — Ex eodem loco Aesch. correctum est, iubente Ged. L. 22. πιστοὶ φίλοι coni. Ged., non assentiente Bu. Post συμμάχων cum B. interr. notam posui loco puncti. L. 25. Ap. Aesch. ἐξεῦρεν ἄν.

P. 266. l. 5. Vulg. ῥᾴδιον. Emendavi suadentibus Bu. et Hdf. ad Phaed. 41. p. 66. L. 12. Vulg. ἡμῖν quod sensus in ὑμῖν mutari iussit. L. 15. Vulg. ἢ διδ. ἀρ. Recepi Wolf. emendationem. L. 21.

Digitized by Google

Vulg. οἱ σοφ. σοὶ (tui) οὗτοι — Correxi cum B. Vind. οἱ σοφισταὶ σοῦ.

P. 267. l. 4. Vulg. ὅτι ταῦτα. Steph. marg. γραι [Bas. 2. cum Fic.] · ὅτι ταυτὰ ταῦτα, quod cum B. recepi. L. 6. Locus Theogn. est 33. ss. (T. I. Poet. Gr. min. Gaisf.) L. 7. Theogn. Gaisf. καὶ μετὰ τοῖσιν π. κ. ε. καὶ μετὰ κ. Ed. Brunk. et Bekk. posteriori loco παρὰ τοῖσιν habent. τοῖσιν π. (pro vulg. τοῖσι πῖνε) cum B. recepi. L. 8. Vulg. Ἴζε. L. 9. Vulg. ἄπ'. Ed. Bekk. κακοῖσιν. L. 10. Vulg. Συμμιγῆς. Quod dedi, Bekk. e cod. Mut. Theogn. recepit. All. edd. συμμιχθῆς. Butt. συμμιγέης coniecit. L. 14. V. 435. Gaisf. et Bekk. unde τε post ποιητὸν, quod vulg. deerat, addidi. L. 16. Est v. 434. L. 18. V. 436 — 38 Οὔ ποτ' et οὔ ποτε dederunt Gaisf. et Bekk. — Steph. marg. „In praeced. edit. ἐγένετο, sed ap. Theog. ἔγεντο, ut poscit versus Metrum. Hic autem proxime sequitur illum: εἰ δ' ἦν ποιητὸν καὶ ἔνθετον ἀνδρὶ νόημα, sive ποιητόν τε, ut apud illum legitur. Male autem in quibusdam Plat. edit. ἔνθεον pro ἔνθετον." L. 24. Steph. marg. „For. περὶ ἄλλου etc." ἄλλου etc. est partitivus genit. Mox οὐχ ὅπως non modo non, unde non recte Fic. vertit ac si οὐχ ὅμως legisset.

P. 268. l. 15. Vind. ἐσχέμεθα. L. 22. Vulg. γε τῷ. Steph. marg. „Malim τῳ enclitice pro τινί. At Fic. vertit: Hoc uno modo." Recepi cum B. τῳ L. ult. Steph. marg. „For. διαφεύγειν." Ged. mavult διαφεύγοι. At Inf. διαφεύγειν pendere, mutata structura, ab ἔλαθεν monuit Bu. Quod cum postea durius esse animadvertisset et deesse ἄν, praetulit διαφεύγοι ἄν, aut servata anacoluthia κἂν διαφεύγειν. Verbi εἰ μὴ τοῦτο δοίημεν male parentheseos notis olim inclusa.

P. 269. l. 8. φρόνιμος scil. ὁ ἡγούμενος. L. 10.

Digitized by Google

Corn. emendavit: πῶς μὴ ὀρθ. λέγ., Ged. οὐκ post δὴ excidisse putat. B. putat ad prius (ὀρθῶς ἡγεῖσθαι) referri vulg. posse. Imo sensus est: quo sensu illud recte dicis? L. 12. Vulg. ὅποι βούλει. E Vind. recepi Optativum. L. 14. εἴη ante δοξ. quod vulg. deest, e Vind. addidi. L. 24. Corrupta putat Bu. Itaque corrigi vult: τὸ δὲ ἄρα (cum tamen) καὶ δόξα (scil. ἡγεῖται), ἢν ἀληθής. Simplicius puto in vulg. ad τὸ δὲ intelligi ἡγούμενον. Hdf. vulg. interpretatur: cum tamen exstaret etiam opinio vera, sc. cuius ope illud fieri potest.

P. 270. l. 2. Vind. οὐκ ἀεὶ τυγχάνει, ἕως περ ὀρθῶς δοξάζοι. L. 5. Vulg. διότι. Correxit B. L. 7. Vind. θαυμάζοις. L. 11. Pro verbis ἐὰν μὲν μὴ δεδ. — παραμ. in Vind. tantum: ἐὰν ᾖ δεδεμένα, παραμένει. L. 14. ἐστι post ἄξιον in Biest. excidit. L. 19. Stob. ἀπεργάζονται. L. 26. τιμιωτέρα Stob.

P. 271. l. 3. τοῦτο εἰκάζων Vind. L. 14. Corn. pro ἐπειδὴ legi iussit ἔπειτα. At Socrates abrumpit orationem auditurus, an Meno scientiam ant veram opinionem pro naturae donis habeat. Vnde post ἐπίκτητα lineolam posui, abruptionis signum. L. 18. s. Verba οὔτ' ἐπίκτητα spuria censet Corn., et ad marg. adscriptum olim fuisse ἀλλ' ἐπίκτητα, id autem cum in texta reciperetur, mutatum esse in οὔτ' ἐπ. Ged. maluit legi: ἀλλ' ἐπίκτητα. Steph. marg. „Suspecta vox haec esse non debet, quum ad duo praecedentia referatur perinde ac si dixisset: οὔτε δύο ταῦτα ἐπίκτητά ἐστι.“ Schl. refert ad virtutem rectamque, qua illa utitur, opinionem, ita ut Socr. in ἐπίκτητα sermonem interrupisse existimetur. L. 19. Vulg. ἢ δοκ. Correxi cum B.

P. 272. l. 10. Steph. marg. „Pro ᾧ Fic. quoque viditur legisse οἷς· hoc quidem certe, non illud, interpretatur. Ferri tamen fortasse potest ᾧ, habita ratione sequent. nominum δόξα et ἐπιστήμη sigilla.

Digitized by Google

tim, non illorum δυο ταῦτα· veluti si ita vertas: id per quod homo est dux ad rectum, est opinio simulque scientia.“ Nimirum absolute ponitur φ. L. 13. Vulg. ἐπιστήμῃ δὴ ἐπεχείρησας ἢ ἀρ. Est Schl. coniectura, probata Bu., quam recepi; nam legisse ita videtur Fic. (virtus — nequaquam scientia est) nec quaesto fuit, utrum per scientiam virtus adquiratur, sed utrum scientia sit. L. 23. Vulg. ἐπιστήμη. Steph. marg. „Malim ἐπιστήμῃ in dandi casu et εὐδοξίᾳ in recto. Nam ἐπιστήμῃ est quod dixit, δι' ἐπιστήμην· quod autem sequitur, perinde est, ac si diceret εὐδοξία δὴ λείπεται.“ ἐπιστήμῃ sensu postulante, suadentibus Schl. et Bu. recepi, sed εὐδοξίᾳ iidem recte positum monent, etsi proprie Nomin. esse debuerat, quia refertur ad ᾗ χρώμενοι.

P. 273. l. 3. Bu. coniecit: κατορθοῦσι δὲ ὧν — at vulg. valet: multa et magna eorum quae faciunt et dicunt, recte constituunt. L. 4. οὖν ante καλοῦμεν e coni. Bu. addidi, iuvante Fic. vers. Traiectionem part. τε exemplis firmavit Bu. L. 13. Casaub. ad Athen. 8, 16. p. 631. Laconicum σεῖος ἀνὴρ (ex Aristot. Eth. Nicom. 7, 1.) reponi voluit, probante Fisch. ad Aesch. I, 13. etsi ibi forma θεῖος servata est. Et suadet hoc additum φασίν, unde recepi. L. 25. Hom. Od. X, 495. ubi legitur: Οἷῳ πεπνύσθαι, τοὶ δέ, σκ. ἀ. L. 27. Perperam vulg. post σκιὰς comma: nam iungenda ὥςπερ παρὰ σκιὰς ἀληθὲς πρᾶγμα, sed ἄν ad utrumque membrum pertinet.

P. 274. Non absoluta est omnis quaestio. Xenophonteus autem Socrates ad virtutem tria requirit, ingenium (φύσιν), disciplinam (μάθησιν) et exercitationem (ἄσκησιν).

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
REFERENCE DEPARTMENT

This book is under no circumstances to be taken from the Building

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google